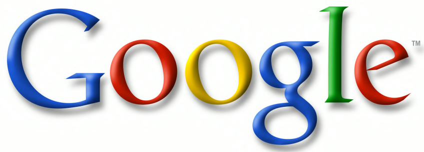
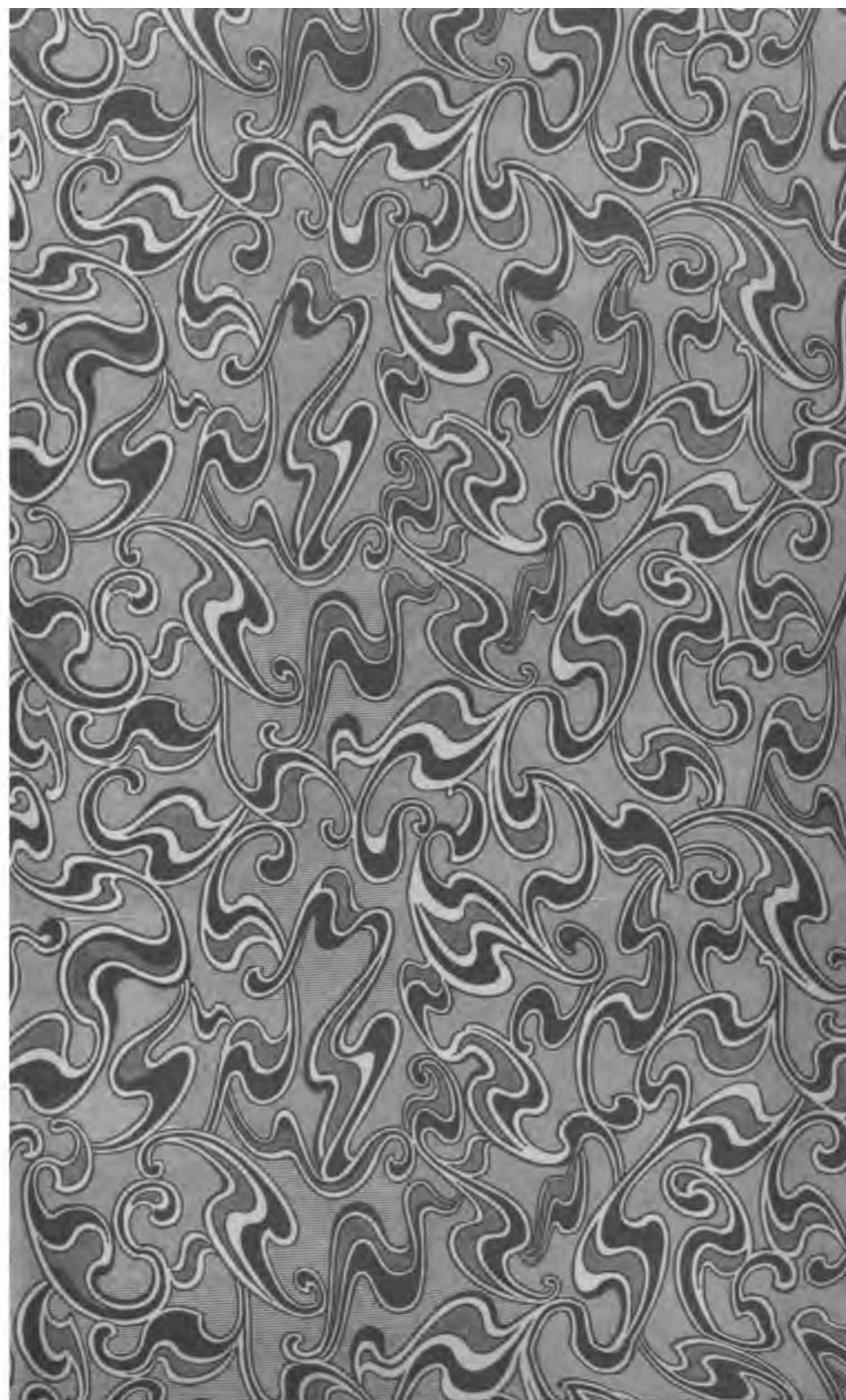

HARVARD COLLEGE LIBRARY
VE RI TAS
ICELANDIC COLLECTION
FORMED BY KRISTJÁN KRISTJÁNSSON
Given in Memory of
WILLIAM HENRY SCHOFIELD
Professor of Comparative Literature 1906-1920
by his Wife
MARY LYON CHENEY SCHOFIELD
6th April 1931

BARLAAMS OK JOSAPHATS SAGA.

EN RELIGIÖS ROMANTISK FORTÆLLING

om

BARLAAM OG JOSAPHAT,

OPRINDELIG FORFATTET PAA GRÆSK I DET 8de AARHUNDREDE, SENERE OVERSAT PAA LATIN, OG HERFRA IGJEN I FRI BEARBEIDELSE VED AAR 1200

overfört paa Norsk

af

Kong Haakon Sverressön.

Udgivet

af

***R. Keyser* og *C. R. Unger*.**

Med lithographeret Skriftpröve.

Christiania.

Trykt paa Feilberg & Landmarks Forlag

i Carl C. Werner & Comp.s Bogtrykkeri

1851.

Fortale.

Blandt de mange Verker af udenlandsk Literatur, hvilke i Oversættelse eller friere Bearbeidelse ere os levnede fra Middelalderen i det norröne eller oldnorske Sprog, indtager det, som vi her overgive Offentligheden, i flere Henseender en udmærket Plads. Thi först er selve Skriftet et af de i Middelalderen over hele Europa mest udbredte og yndede; dernæst er den norske Bearbeidelse deraf en af de ældste og med Hensyn til Sproget mærkeligste i sit Slags; endelig har denne sidste for os Nordmænd en forhöiet Betydning derved, at den ifölge et gammelt og troværdigt Vidnesbyrd maa ansees for et Arbeide af en af Norges Konger. Vi skulle först korteligen omhandle Verket i Almindelighed, dets Oprindelse og Udbredelse, og dernæst udförligere dets norske Bearbeidelse.

Fortællingen om Barlaam og Josaphat er et romantisk-theologisk Opbyggelsesskrift, hvis Indhold i Korthed er fölgende:

En mægtig Konge i Indien ved Navn Avennir havde fattet Had til den frodigt opspirende Christendom og forfulgte med Strenghed alle dens Tilhængere. Han havde længe været barnlös, da der omsider til hans store Glæde födtes ham en Sön; men hans Glæde fordunkledes, da der blev spaaet, at denne Sön med Tiden skulde antage den forfulgte Tro. Kongen, som vilde forhindre dette, lod Sönnen, Josaphat, opdrage paa et afsondret Sted og selv da han var bleven en Yngling paa det omhyggeligste bevogte, at ikke engang det mindste Nys om Christendommen skulde kunne komme ham for Öre. Men skjönt dette var almindelig bekjendt, og skjönt Kongen rasede mod de Christne vildere end nogensinde forhen, saa foretog sig dog en hellig Eneboer ved Navn Barlaam, dreven af Guds Aand, at omvende Kongesönnen. Fra den fjærne Örken hvor han levede, drog han til Indien. Under en Forklædning skaffede han sig Adgang til Josaphat, vandt ved sin vise Tale hans Hjerte for den christelige Tro, og optog ham efter forudgaaende Underviisning ved Daaben i de Christnes Samfund. Först da Barlaam havde fuldendt sit Hverv og

havde draget sig tilbage til sit Eneboerliv i Örkenen, blev Kongesönnens Omvendelse Faderen bekjendt. Avennir opböd nu alle Midler for igjen at bringe sin Sön over til Hedendommen; men hverken ved Faderens Trudsler eller blide Ord, hverken ved de hedenske Viismænds listige Tale eller ved lokkende Forförelser lod Josaphat sig rokke, og han gik med Guds Bistand seierrig ud af Kampen baade mod menneskelig Klögt og djævelsk Fristelse. Omsider lykkedes det ham endogsaa at overvinde sin Faders Forhærdelse, saa at Avennir för sin Död selv blev Christen. Da Josaphat havde arvet sin Faders Trone og havde grundfæstet Christendommen i sit Rige, nedlagde han skjönt endnu i Ungdomsalderen sit Kongedömme og forlod sit Fædreneland for at henleve sine övrige Dage som Eneboer i Barlaams Selskab. Efter lang Vandring og store Möisommeligheder fandt han sin gamle Lærer i Örkenen, blev hos ham til hans Död og fortsatte siden i Ensomhed og Selvfornegtelse sit hellige Levnet, indtil Gud kaldte ham bort fra denne Verden.

Dette danner Indklædningen for en Fremstilling af Christendommens Hovedlærdomme, af dens Herlighed og Kraft i Modsætning til Afguderiets Rædsel og Tomhed og endelig især af det strænge til Evigheden forberedende Eneboerlivs Fortrin fremfor Livet i Verdens adspredende Tummel og forgjængelige Glæder; „Thi Verden forgaaer hastigen med dens Lyst, men hvo der gjör Guds Villie, han bliver i Evighed.“ [1]

Skriftet er oprindelig forfattet paa Græsk, og Forfatteren er ifölge gammel Tradition', der bestyrkes ved Titeloverskriften i de bedste endnu tilværende græske Haandskrifter, den berömte græske Kirkefader, den hellige Johannes Damascenus, [2]

[1]) *Jfr. S. 49. L. 19.*

[2]) *Ἱστορία ψυχωφελὴς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιόπων χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν μετενεχθεῖσα διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ, ἀνδρὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα· ἐν ᾗ ὁ βίος Βαρλαὰμ καὶ Ἰωάσαφ τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων.* d. e. *„En ophyggelig Historie, hvilken fra Æthiopiernes indre Land, som kaldes Indernes, er bleven bragt til den hellige Stad ved Munken Johannes, en anseet og dydig Mand af det hellige Sabas Kloster, og i hvilken de höitpriste og salige Mænds, Barlaams og Josaphats Levnet findes fortalt,“ s. Udg. af den græske Grundtext i Boissonade's Anecdota Græca vol. IV. p. 1. Denne Udgave af Grundtexten er den eneste hidtil leverede. Af umiddelbare Oversættelser har man foruden den gamle Latinske, om hvilken senere skal tales, en nyere latinsk af Abbed Bill* (Surius: De probatis Sanctorum vitis, November, *Coloniæ Agripp. 1618) og en tydsk af Felix Liebrecht (Münster 1817).*

patria etiam Syra,[1] *ogsaa findes i den norske, hvor det heder:* þui at hon var dotter konongsens af Syrialannde;[2] — *endelig at den Epilog til Fortællingen, hvormed den latinske Oversættelse slutter, men som mangler i den græske Grundtext, og som aabenbare skriver sig fra Oversætteren selv, ogsaa gjenfindes i den norske Bearbeidelse*[3].

Maa det saaledes ansees som afgjort, at den norske Saga ikke er oprunden umiddelbart fra den græske Original, men gjennem den gamle latinske Oversættelse af denne, bliver atter Spörgsmaalet, om hiin latinske Bearbeidelse er dens umiddelbare Kilde, eller om den ogsaa derfra kun stammer middelbart, nemlig gjennem en af de ovenomtalte Oversættelser i Middelalderens Folkesprog. Der kunde i sidste Tilfælde, efter Norges literære Stilling og Forbindelser i det 12te og 13de Aarhundrede, blot tænkes paa Tydsk eller Fransk. Men hvad det förste angaaer, da maa bemærkes: deels at Nordmændene i den norröne Literaturs egentlige Blomstringstid kun lidet brugte at oversætte fra Tydsk, — deels at den norske Bearbeidelse viser sig at være aldeles uafhængig af den eneste udgivne gammeltydske, nemlig Rudolf af Montforts, — deels endelig at alle de hidtil opdagede tydske Bearbeidelser maae, som forfattede i det 13de Aarhundrede[4]*, antages for at være yngre eller i ethvert Fald ikke ældre end den norske, hvilken, efter hvad senere skal vises, er forfattet för 1204*[5]*. Med Hensyn til Fransk, da gjælder om de franske Oversættelsers Alder det samme som om de Tydskes, nemlig at de neppe ere ældre end Begyndelsen af det 13de Aarhundrede*[6]*; og dernæst maa det mærkes, at endskjönt Nordmændene i det 13de Aarhundrede vare meget vel bekjendte med den franske eller anglonormanniske Skjönliteratur, og netop da ved talrige Oversættelser sögte at tilegne sig dens vigtigste Frembringelser, saa synes dog denne deres literære Virksomhed egentlig först at være begyndt efter Kong Haakon Haakonssöns Regjeringstiltrædelse 1217, altsaa efter den Tid paa hvilken den her omhandlede norske Bearbeidelse af Barlaams og Josaphats Historie er tilbleven. Men er der saa-*

[1]) *Antwerper-Udg. p. 266.*

[2]) *s. Cap. 158. S. 156. L. 35 samt tilsv. Anm. S. 234.*

[3]) *Cap. 215. S. 212, jfrt. m. tilsv. Anm. S. 211.*

[4]) *Jfr. Fortalen til Pfeiffers Udgave af Rudolf af Montforts Bearbeidelse p. VIII.*

[5]) *Det er saaledes uberiist og i sig selv höist usandsynligt, hvad de tydske Literaturhistorikere yttre, at Fortællingen gjennem dens tydske Bearbeidelse först skulde være kommen til Norden. s.* Grässe: 2 B. 3 Abth. p. 462.

[6]) Grässe: 2 B. 3 Abth. p. 461.

ledes ingen Sandsynlighed for, at den norske Bearbeidelse er oprunden fra en ældre tydsk eller fransk, saa ligger intet nærmere end at antage den for umiddelbart oprunden fra den latinske, noget hvorfor ogsaa baade Formen af de i Fortællingen forekommende Navne og selve Sproget og Fremstillingen paa mangfoldige Steder synes os afgjörende at tale. Nöiere at udhæve dette sidste her, har forekommet os overflödigt, da de vor Udgave tilföiede Anmærkninger maa antages derom at give tilstrækkelige Vink.

Vor Sagas nærmeste Kilde ansee vi altsaa den gamle latinske Oversættelse af Barlaams og Josaphats Historie for at være. Herved maa man dog ikke tænke sig, at den norske Bearbeidelse ligesaa strængt skulde fölge den latinske, som denne sidste sin græske Original. Den norske Fremstilling er i Grunden ingen egentlig Oversættelse; den er en fri, og det paa mange Steder en meget fri Bearbeidelse af det foreliggende Emne. Den er nemlig saa langt fra stedse at gjengive sin Original ordret, at den meget mere oftest kun gjengiver Meningen i dens Heelhed, snart i kortere, snart i vidtlöftigere Udtryk. Paa flere Steder indskydes forklarende Bemærkninger[1]*, ja endogsaa hele Fortællinger af temmelig betydeligt Omfang*[2]*. Disses Kilde formaae vi ikke bestemt at paapege. Man gjenfinder vist nok Fortællingerne i det förnævnte* Speculum historiale, *men de stemme ei saaledes med Fremstillingen i dette Verk, at de derfra kunne antages at være hentede, hvilket heller ikke er rimeligt af den Grund, at* Speculum historiale *efter al Sandsynlighed er noget senere forfattet end vor Saga. De maa være hentede fra en eller anden ældre latinsk Legendesamling, af hvilke flere ganske sikkert vare bekjendte og udbredte i Norge allerede i det 12te Aarhundrede, og de ere af Sagaens Bearbeider indskudte paa passende Steder for som Exempler nærmere at oplyse visse i Grundtexten fremstillede Sætninger. Denne frie Behandlingsmaade, som forresten gjenfindes i större eller mindre Grad i de fleste oldnorske Oversættelser af udenlandske Literaturfrembringelser, forringer dog, efter vor Formening, ingenlunde Arbeidets Værd; tvertimod meddeler den dette gjennem den eiendommelige norske Nationalitets Indflydelse et Anströg af Originalitet, som i en mere slavisk Oversættelse nödvendigviis vilde være gaaet tabt, og som visseligen maa antages at opveie de Misforstaaelser af Originalens Udtryk, paa hvilke man undertiden stöder, og*

[1]) *f. Ex. S. 135, L. 27, S. 153, L. 30, S. 198, L. 8.*

[2]) *Saaledes: Cap. 58, Cap. 65—67, Cap. 89, Cap. 91, Cap. 168, Cap. 171, S. 170, L. 22—33, S. 171, L. 6—15.*

hvortil den frie Behandlingsmaade for en stor Deel har givet Anledning, medens de maaskee ved en stræng ordret Oversættelse kunde været undgaaede[1]. Neppe kan nogen, der gransker nærværende norske Skrift med Opmærksomhed og jævnförer det med den latinske Original, undlade at erkjende den store Dygtighed, hvormed Forfatteren veed at benytte sit Modersmaal i at gjengive de mange abstracte Sætninger og subtile Udtryk, som findes i Originalen. Man kan heller ikke andet end beundre den Rigdom, som det oldnorske Sprog her udfolder i philosophisk og christelig-dogmatisk Retning, en Rigdom som maaskee blandt alle den norröne Literaturs Frembringelser ikkun i Kongespeilet finder et Sidestykke. Overhovedet tör man nok paastaae, at Fortællingen i den norske Bearbeidelse intet væsentligt har tabt i sit eiendommelige religiös-poetiske Præg, og hvad Originalens livlige, veltalende og indtrængende Foredrag angaaer, da er ogsaa dette gjengivet paa en Maade der opfylder alle billige Fordringer, især naar man tager den norske Bearbeidelses nærmeste Kilde, den gamle latinske Oversættelse, til Maalestok, og derhos bedömmer den med stadigt Hensyn til Tidsalderen, i hvilken den er istandbragt.

Vi have allerede i Forbigaaende udtalt vor Mening om Tiden paa hvilken den her omhandlede oldnorske Literaturfrembringelse skulde være tilbleven, nemlig omkring 1200; vi skulle nu stræbe at godtgjöre denne Mening.

Tage vi for det förste kun Hensyn til indre Kjendemærker, da stöde vi i vor Saga paa et Sprog, der baade i Ord og Vendinger har paafaldende meget tilfælles med det i Kongespeilet. Det er reent og frembyder mange alderdomsagtige Ordformer og Talemaader, men det viser tillige (og det uden Tvivl endnu mere end Tilfældet er i Kongespeilet) en kjendelig Tilböielighed til Ordfylde, i det to, undertiden flere eenstydende Ord til Overflod sammenstilles, og ynder overhovedet lange Sætninger, i hvis Bygning der imidlertid ikke sjælden aabenbarer sig en vis Ubehjælpelighed eller Mangel paa Övelse. Hertil kommer desuden, hvad der i Kongespeilet er sjældent, en temmelig hyppig Anvendelse af Bogstavrimet (stafir) især i Opregninger og Ordsammenstillinger, paa hvilke Forfatteren vil have lagt særdeles Vegt, — en Brug, der synes at være eiendommelig for de ældste norröne Literaturfrembringelser i ubun-

[1]) Mangen Gang kunne vistnok ogsaa saadanne Misforstaaelser udledes fra Feil eller Utydeligheder i det den norske Forfatter foreliggende latinske Haandskrift.

den Stiil, medens den derimod sjælden forekommer i de som beviselig ere yngre end Midten af det 13de Aarhundrede. Alt dette henpeger til en Forfattelsestid omkring 1200, og der findes, saavidt vi have kunnet opdage, ingen Antydning til Indretninger eller Sædvaner, der skulde være af en yngre Oprindelse. Indre Kjendemærker tale altsaa aabenbare for den anförte Alder.

Men vi skulle nu see, at der ogsaa findes ydre Kjendemærker, hvilke end utvetydigere pege i samme Retning. I de hidtil bekjendte gamle Haandskrifter af Verket (af hvilke dog flere ere mangelagtige, og deriblandt Hovedhaandskriftet baade i Begyndelsen og Enden) findes vel ingen Angivelse af Forfattelsestid eller Forfatter, hverken i selve Texten, eller i nogen Afskriver-Bemærkning; men i et andet gammelt norrönt Skrift findes derom en mærkelig Underretning. I Sagaen om den hellige Biskop Gudmund Aressön af Hole paa Island, i den Bearbeidelse som findes i Pergamentsbogen No. 5. fol. i det Kongelige svenske Rigsbibliothek i Stockholm (Haandskriftet fra 1345[1]*) og i Papirsbogen No. 398 qv. i den arnamagnæanske Haandskriftsamling i Kjöbenhavn (efter en Membr. fra omtrent samme Tid), heder det (i 24de Cap. efter den stockholmske Codex) i Fortællingen om Biskop Gudmunds Indvielse i Norge der efter Sagaers og Annalers eenstemmige Vidnesbyrd foregik 1203*[2]*:* þat var i upphafi rikis herra herra Hakonar konungs Sverrissonar. enn ei kunnu ver greina hvar Guðmundr byskup kom til hans. en þat er skrifat at herra konungrinn tok hann kiærliga. er þat ok liklig saugn firir þa sauk at Hakon konungr unngi hefir verit hinn mesti hôfþingi ok hofsemdar maðr. ok allt aa Island lifir hans verka þat er hann hefir snarat meðr einkanligum stil saugu Barlaam ok Josaphaat er voru aa daugum Damasi pafa ok sæls Jeronimi[3]." *d. e. „Det var i Begyndelsen af Kong Haakon Sverressöns Regjering (at Gudmund kom til Norge for at indvies), men ei kunne vi forklare, hvor Biskop Gudmund kom til*

[1]) *nemlig det 108de Aar efter Gudmunds Död, som indtraf 1237, s.* Förteckning öfver Kgl. Bibliothekets i Stockholm Isländska Handskrifter af A. J. Arwidsson S. 9.

[2]) Sturlunga s. 1 B. 1 Afd. S. 222, 223; Islenzkir annálar p. 84.

[3]) *Den arnamagnæanske Codex (Bl. 27) stemmer hermed i alt væsentligt ordlydende:* „þat var í upphafi ríkis Hákonar konungs Sverrissonar. en eigi kunnu vér greina hvar Guðmundr byskup kom til fundar við hann. En þat er skrifat at konungrinn tók honum harðla sœmiliga. ok er þat liklig sögn firir þá sök at Hákon konungr ungi hefir verit hinn mesti hófsemdar maðr ok nytsemdar. ok allt á Island lifir þat hans verka er hann hefir snarat með snjöllum ok einkanligum stil sögu B. ok J. etc.

ham; men det er skrevet, at Herre Kongen modtog ham kjærligen. Det er ogsaa en rimelig Beretning, efterdi den unge[1] *Kong Haakon har været en Hövding af förste Klasse, og en Mand der forstod at skikke sig som han burde, og saa langt borte som paa Island lever Mindet om hans Virksomhed derved, at han i en udmærket Stiil har oversat Sagaen om Barlaam og Josaphat, der levede i Pave Damasus's og den hellige Jeronimus's Dage*[2]*." Her tillægges altsaa Forfatterskabet til vor Saga i de bestemteste Udtryk Norges Konge Haakon Sverressön, der regjerede fra Vaaren 1202 indtil 1ste Januar 1204, og man har saaledes her en Forfattelsestid angiven, der ganske svarer til den, vi ovenfor, ifölge indre Kjendemærker, have troet os beföiede til at antage. Vi ansee det forövrigt ikke som afgjort, at Arbeidet netop skulde være udfört i Tiden mellem 1202 og 1204, medens Haakon var Konge, — meget muligt, at det er istandbragt noget tidligere allerede i hans Faders Leve- og Regjeringstid; — men omkring 1200 og för 1204 maa det i etkvert Tilfælde være fuldfört.*

Skjönt man saaledes med Hensyn til Forfattelsestiden har en Hjemmel for sig, saa sikker som den ved de færreste Sagaer lader sig opdrive, kunde maaskee en eller anden föle nogen Betænkelighed ved at fortolke det ovenmeddeelte Udsagn om Kong Haakon Sverressön som Forfatteren ganske efter Ordene. Man kunde indvende, at det er usandsynligt, at en norsk Konge eller Kongesön paa hiin Tid skulde have den Indsigt i det latinske Sprog og i det Hele den lærde Skoledannelse, som nödvendig udfordredes til et saadant literært Arbeide; at Meningen rimeligere er den, at Haakon kun foranstaltede Bearbeidelsen ved en eller anden dygtig Mand blandt sine Klerker. Men hertil maa vi bemærke, at Udtrykket hefir snarat *findes i begge de omtalte Haandskrifter, at det efter Sprogbrugen bestemt betegner en virkelig Forfattervirksomhed, og at det endelig paa de övrige mange Steder i gamle norröne Sagaer, hvor en blot Foranstaltning af Oversættelser ved de norske Konger omtales, altid heder:* lét norrœna, lét snúa, lét snara,

[1]) Hákon konungr ungi Sverrisson *benævnes denne Konge ogsaa i en islandsk Annal fra Slutningen af det 14de Aarhundrede s.* Íslenzkir annálar *p. 84; han kan heller ikke have været meer end höist 30 Aar gammel, da han döde.*

[2]) *Damasus, den hellige Hieronymus's Samtidige, skal have været Biskop i Rom fra 366 til 384; og til den Tid seer man af* Speculum historiale *l. XIV. c. 100, at Middelalderens Kirkeannalister have hensat Barlaams og Josaphats Levetid.*

lét venda *d. e. lod oversætte*[1]. *Desuden er det en bekjendt Sag, at Kong Sverre var en Mand af lærd Opdragelse og en Ynder af Lærdom, der vel kan antages at have ladet sin Sön give en Opdragelse svarende til sin egen, — ligesom det ogsaa er charakteristisk for alle hans senere Ætlinger af mandlig Linie paa Norges Trone, at de besad lærd Dannelse og navnligen forstod Latin*[2]. *Naar alt dette tages i Betragtning, troe vi, at der ingensomhelst gyldig Grund er til at betvivle Kong Haakon Sverressöns virkelige Forfatterskab med Hensyn til det her omhandlede Verk, hvilket efter den ovenanförte Yttring om det i Gudmunds Saga, maa have været i sin Tid baade i Norge og paa Island anseet for et Mesterverk af norsk Stiil.*

I Forbindelse med hvad vi nu efter Evne have stræbt at meddele til Oplysning om det her udgivne oldnorske Skrifts Oprindelse og historiske Forhold, troe vi det passende at beröre tvende andre yngre Bearbeidelser af samme Emne forfattede i Norden, nemlig en islandsk og en svensk.

Hvad den förstnævnte angaaer, da kalde vi den islandsk, fordi den aabenbare, i den Form i det mindste hvori vi nu besidde den, er tilbleven paa Island i en saa ny Tidsalder, at i Norge den for Norge og Island fælles norröne Literatur allerede var afblomstret og forstummet. Den findes i Pergamentsbogen No. 3 fol. i det kongelige Svenske Rigsbibliotheks Haandskriftsamling i Stockholm, en tyk Pergamentsbog, skreven som det lader heel igjennem med een og samme Haand, og indeholdende 25 Helgensagaer, blandt hvilke den om Barlaam og Josaphat udgjör den fjerde i Rækken og er aldeles fuldstændig[3]. *Denne Bearbeidelse er meget forskjellig fra den her udgivne norske og efter vort Skjön ganske uafhængig af denne. Den har nemlig ingen af de for den norske Bearbeidelse eiendommelige Tillæg, og fortæller heel igjennem med andre Ord og langt kortere. Den maa ansees for et blot Udtog af Skriftet, hvorved en Fremstilling af det Historiske, om man saa maa kalde det, nærmest har været tilsigtet, medens det Theologiske mere er*

[1]) s. Strengleikar *S. 1 og Fortalen S. XI Not. 2 og XII Not. 1.*

[2]) *Haakon Haakonssön gik i sin Barndom i en geistlig Skole og lod sig i sin sidste Sygdom forelæse latinske Böger; om Magnus Haakonssöns (Lagaböters) lærde Dannelse bære hans Lovgivningsarbeider Vidne; Erik Magnussön forstod ifölge Laurentius's Saga at bedömme Stilen i et latinsk Brev, og Haakon Magnussön endelig kunde, ifölge samme Saga, endogsaa holde Tale paa Latin.*

[3]) Förteckning öfver Kgl. Bibl. i Stockh. isländska Handskrifter S. 5—7.

betragtet som en Bisag. Om Udtoget er gjort umiddelbart efter den latinske Bearbeidelse, eller efter en eller anden forkortet Fremstilling enten i det latinske eller noget andet Sprog, see vi os for Nærværende ei istand til at oplyse. Vi maa kun bemærke, at Sproget er höist ureent og kjendelig fuldt af Danismer[1]*, hvilket tydelig henpeger paa det 15de Aarhundredes anden Halvdeel som den tidligste Forfattelsestid. Haandskriftet selv maa af samme Grund ligesom og af Hensyn til den anvendte Bogstavering, henföres til Slutningen af det 15de om ikke endog, hvad der forekommer os rimeligst, til Begyndelsen af det 16de Aarhundrede*[2]*. Vi ville til Pröve paa Stilen levere Begyndelsen og Slutningen efter ovennævnte Haandskrift med dets eiendommelige Bogstaveringsmaade:*

Einn mikill meistare i bokname er Damacenus heiter skrifar oss þessa historia af einum einsetu manne er Barlaham hiet. hverr alhuga lagde sig thil at koma einum konungs syne til heilagrar kristne. er Josaphath hiet af Indijalande. hier med jok þessi Barlaham marga menn adra þo at þeir sie og ekki hier med nafne greinder thil heilagrar truar bæde til muncka lifnadar og so annars godz lifernis. Enn þessi greindr meistare eda doctor Damacenus er fyr nefnda eg hefur med myskunn gudz og diuplegre sinne speke samseth þetta efne gude til heidurs enn godum monnum til frodleiks og skemthunar. og byriar so sina frasaugu sem hier seiger. A þeim thima var einn mekthogur herra og konungr j Indijalande er Avennir hieth. þessi konungr var miog mothsnuinn heilagre tru og giorde þeim mikit mein er aa sannan gud trude og þo einkanlega hreinlifismonnum . . . . Nu skulu vær bidia þessa gudz vine at þeir forþiene af gude af vora vegna at vær mætthum koma til yckarra samlaga og þar med eylifa dyrd þa vær förum af þessum heime. þat veite oss gud fader og son og heilagr ande amen.

Langt nærmere beslegtet med den her udgivne norske Bearbeidelse af Barlaam og Josaphat maa den gamle svenske ansees for at være. Efter de Underretninger, som Hr. Klemming, Secretær ved det Kongelige svenske Rigsbibliothek i Stockholm, har havt den Godhed at meddele os, kunne vi om denne Bearbeidelse oplyse fölgende. Den findes ved ovennævnte Bibliothek i et gammelt Papirshaandskrift, der efter længe at være savnet og anseet for tabt, först ganske nylig igjen opdagedes. Haandskriftet er som det lader fra den senere Halvdeel af 15de Aarhundrede og er Oversætterens egenhændige Concept, hvoraf kun en Deel af Begyndelsen tillige findes i Reenskrift. Arbeidet er, efter de Pröver at slutte, som ere komne

[1]) *Skulde der muligen have været eller endnu findes nogen gammel dansk Bearbeidelse (fra det 15de Aarhundrede), der kunde ansees for denne islandske Bearbeidelses nærmeste Kilde? eller er det maaskee blot det danske Sprogs Indflydelse ogsaa paa Island under Kalmar-Unionens förste Tidsrum, som her har gjort sig gjældende?*

[2]) *I ovennævnte* „Förteckning" *S. 7 henföres det til* „fjortonhundra talet".

os for Öie, udfört baade med Dygtighed og Omhu. Det synes vist nok at være foretaget i Hovedsagen umiddelbart efter den latinske Bearbeidelse, men forekommer os derhos at have saameget tilfælles med den gamle Norske, at det vel kunde være tænkeligt, at denne ved Siden af hiin kunde være benyttet af den svenske Oversætter, — en Gisning som vinder end större Sandsynlighed, naar man betænker, at den oldnorske Literatur i det 14de og 15de Aarhundrede under Norges forskjelligartede, snart engere snart lösere Statsforbindelser med Sverige, ingenlunde var ubekjendt i dette Rige, at Oversættelser fra Norsk paa Svensk i dette Tidsrum vides at være foretagne, og endelig at det til vor Udgave som Hovedcodex benyttede Pergamentshaandskrift, som senere skal oplyses, beviseligen i et Par Aarhundreder har været i Sverige, og muligen allerede kan have været der, da den svenske Oversættelse blev forfattet, ja vel endogsaa været bekjendt for Oversætteren. Dette er nu vist nok altsammen blot Gisninger, men det vil dog af det Anförte skjönnes, at den svenske Bearbeidelse af Barlaam og Josaphat maa med Hensyn til den norske have for os en særegen Interesse; og det er derfor vi med Længsel imödesee dens Udgivelse ved det svenske Fornskrift-Selskab, et Foretagende der i höi Grad vilde foröge den Taknemmelighed, som alle Yndere af Nordens Oldliteratur allerede skylde dette Selskabs yderst fortjenstfulde Bestræbelser for at gjöre de mange endnu levnede ypperlige Verker af Sverriges Middelalders Literatur bekjendte og let tilgjængelige.

Vi komme nu til at omtale de Haandskrifter, som vi ved nærværende Udgave have benyttet. Disse ere fölgende:

I. Pergaments-Codex No. 6 fol. i det kgl. svenske Rigsbibliotheks Haandskriftsamling[1]*, hvilken Codex er lagt til Grund for Udgaven.*

Dette Haandskrift udgjör 102 Blade i Format 10 Tr. langt, 8 Tr. bredt, skrevet i to Spalter efter Linier som dog kun paa enkelte Steder nu ere synlige, heel igjennem med en sig selv bestandig lig tydelig og övet, men ikke synderlig smuk Haand, der har meget tilfælles med Haanden i den delagardiske Olaf den Helliges Saga, og vist nok maa være fra omtrent samme Tid (Midten af det 13de Aarh.), skjönt ikke af samme Skriver, hvilket den i flere Henseender forskjellige Retskrivning tydelig nok viser. Det har meget faa Forkortninger. Initialerne deels röde deels grönne, oftest i förstnævnte Farve, og tillige antydede ved Blæk i Margen. Pergamentet

[1]) *S. Fört. öfv.* Kongl. Bibliothekets i Stockh. isländska Handskrifter S. 10.

der levede i det 8de Aarhundrede, og udmærkede sig som ivrig Forsvarer af Helgenbillederne og deres Dyrkelse imod de östromerske Keisere Leo II, den Isaurier (717—741), og dennes Sön Constantinus V Copronymus (741—775). Johannes havde sit Tilnavn deraf at han var födt og tilbragte en Deel af sit Liv i Staden Damascus i Syrien, hvor hans Fader, som var Christen, indtog en anseet Stilling baade paa Grund af sin Rigdom og paa Grund af den Yndest, hvori han stod hos Stadens saraceniske Fyrste. Der var ogsaa Udsigter for Johannes, som havde faaet en fortrinlig christelig Opdragelse, til at hæve sig ad samme Vei til verdslig Hæder; men et uventet Tilfælde gav snart hans Liv en ganske anden Retning. Den romerske Keiser, som hadede ham, fik paa en underfundig Maade spillet i den damascenske Fyrstes Hænder et opdigtet, i Johannes's Navn skrevet Brev, hvori denne lovede Keiseren at ville ved Forræderi aabne Damascus's Porte for hans Hær. Fyrsten blev herover saa forbittret, at han i sin förste Opbrusning lod Johannes's Haand afhugge. Ved en Undergjerning af Jomfru Maria, hvem Johannes ivrigen paakaldte, fik han vel, efter Sagnet, den fulde Brug af sin Haand tilbage, og Fyrsten, der allerede angrede sin Grusomhed, og desuden ved dette Under overbevistes om hans Uskyldighed, gjorde Alt for at overtale ham til at forblive i sin Tjeneste; men Johannes havde gjort det Löfte herefter at tjene Gud alene, og holdt fast herved. Han uddeelte sine Rigdomme til Kirker og Trængende og indtraadte i Klosteret Saba ved Jerusalem, hvor han efter et strengt Levnet endte sine Dage som en Helgen[1].

Angaaende Johannes's Forfatterskab til det her omhandlede Skrift har i forrige Aarhundrede fra forskjellige Sider Tvivl været opkastet; men den nyeste Tids Kritikere have igjen for störste Delen, som det synes, vendt tilbage til den ældre Mening, og man har endogsaa i Johannes's ovenfor meddeelte Levnetsomstændigheder, troet at see en Opfordring for ham til at forfatte nærværende Fortælling, hvad enten nu denne stötter sig til en virkelig historisk Begivenhed, eller, hvad vistnok er rimeligere, heel igjennem maa ansees for en Digtning, der i det höieste hviler paa et Grundlag af ældre religiös-poetiske Sagn, hvilke muligen Johannes selv kan have betragtet som historiske.[2]

[1]) s. Iohannes Damascenus's Levnet af Johannes Patriarch af Jerusalem i Lequiens Udgave af Johannes Damascenus's Verker T. I. (i hvilken Udgave dog ikke selve Fortællingen om Barlaam og Josaphat findes, da den var bestemt for dens 3die Tome, der aldrig udkom). Jfr. Ludolph von Beckedorffs Fortale til F. Liebrechts tydske Oversættelse af Barlaam og Josaphat.

[2]) s. Leonis Allatii prolegomena p. XXV ss. foran Lequiens Udgave af

Skriftet maatte nödvendig vinde stor Deeltagelse i den Tidsalder, da det fremkom. Dets klare og ofte höist digteriske Fremstilling af Christendommens Hovedsætninger, dets Skildring af den sande Troes Seier over Hedenskabets Vildfarelser og ikke mindst dets varme og glimrende Lovprisning af Selvfornegtelse og af det i hine Tider saa höit agtede Eneboerliv maatte gjöre det til en overmaade yndet og af Kirken anbefalet Opbyggelseslæsning. Og det blev heller ikke inden den græske Kirke alene og inden det græske Sprogs Omraade at Skriftet vakte Opsigt og Beundring; det fandt ogsaa Veien til den latinske Kirke og udbredtes, efter at være oversat paa Latin, i en Hast over hele det vestlige Europa.

Naar Skriftet först er blevet oversat paa Latin vides ikke med Bestemthed. Man har formodet, at det under Korstogene er blevet bragt til det vestlige Europa, og der overfört paa Latin; — Formodningen er ei usandsynlig, men udelukker dog ikke Muligheden af at Oversættelsen kan være ældre. Kun saameget er sikkert, at en latinsk Oversættelse deraf allerede har været til ved Udgangen af det 12te Aarhundrede og dengang almindelig bekjendt og udbredt over det vestlige Europa. Denne gamle latinske Oversættelse er det som findes i flere trykte Udgaver, af hvilke de ældste stige op til Slutningen af det 15de Aarhundrede,[1] *og det er kun en grov Vildfarelse naar i nogle af disse Oversætteren paa Titelen angives at være Georgius Trapezuntius (Georg af Trapezunt), en berömt græsk Lærd, der levede i Italien ved 1450. Det er nemlig ikke alene beviseligt, at denne samme latinske Oversættelse har været benyttet i det 13de Aarhundrede af Vincentius Bellovacensis (Vincenz af Beauvais) i hans store Verk* Speculum historiale, *hvor et Udtog deraf findes L. XV. c. 1—64, og at den er den nærmeste Original for de Oversættelser og friere Bearbeidelser, som allerede i Begyndelsen af samme Aarhundrede ere istandbragte i flere vesteuropæiske Sprog, men det er endogsaa oplyst, at der i det 17de Aarhundrede fand-*

Johannes Damascenus's Verker T. 1. jfr. F. Liebrechts tydske Oversættelse af Barlaam og Josaphat, Fort. baade den af L. von Beckedorff og den af Oversætteren selv.

[1]) *Af disse Udgaver af den latinske Oversættelse have vi ved nærværende Arbeide raadfört os med en meget gammel i liden Folio uden Aarstal og Trykkested og med en noget yngre i liden Octav, trykt i Antwerpen ligeledes uden Aarstal; begge have været os velvilligen udlaante fra den ivrige Ynder og kundskabsrige Bearbeider af Nordens Oldliteratur George Stephens Esq. i Stockholm, da ingen saadan Udgave fandtes i vort Universitetsbibliothek.*

tes, ligesom der ganske vist endnu findes, Pergamentshaandskrifter af Udgavernes latinske Text, der ere meer end eet Aarhundrede ældre end ovennævnte Georgius's Levetid.[1] *Om der i Middelalderen har existeret flere latinske Oversættelser af Skriftet end denne ene, maa lades uafgjort. Besvarelsen heraf beroer naturligviis först og fremst paa en nöiagtig Undersögelse af de endnu tilværende gamle latinske Haandskrifter, en Undersögelse, der, saavidt os bekjendt, endnu ikke er foretagen.*

Skriftets Overförelse paa Latin banede det som sagt Veien til en hastig og vidtforgrenet Udbredelse over det hele vestlige Europa. Dets religiöse Indhold, dets stræng-christelige Aand, dets varme paa engang belærende og underholdende Foredrag, og endelig dets poetisk-svermeriske Tone fandt ikke mindre Anklang hos Vestens end hos Östens Folkeslag. Man nöiedes derfor ikke med at studere det i det lærde Kirkesprog; man fölte en Trang til inderligere at tilegne sig det, til ogsaa at udbrede det uden for de egentlige Lærdes Kreds, og Middelet hertil var at overföre det i Folkesprogene. Saaledes fremkom snart Oversættelser af Skriftet ikke alene i det franske, tydske og italienske Sprog,[2] *men ogsaa i det norske og senere i det svenske.*

I Frankrige og Tydskland var i det 12te og 13de Aarhundrede den versificerede Historie og Roman i höi Anseelse. Skriftet var ifölge sit Indhold vel skikket til at overföres i denne Form, hvilket ogsaa skede. Man kjender fra det 13de Aarhundrede ikke mindre end tre saadanne franske og ligesaamange tydske Oversættelser eller friere Bearbeidelser. Ingen af de franske er imidlertid hidtil udgiven[3]*, og af de tydske kun een, nemlig den af Rudolf af Montfort eller, som han ogsaa kaldes, Rudolf af Ems, fra Tiden mellem 1220 og 1230.*[4] *I Norge, hvor i det 12te og 13de Aarhundrede Sagaen, eller den prosaiske Fortælling, var i sin frodigste Blomstren, der foretrak man ganske naturlig i Overförelsen denne Fremstillingsform, der ikke alene bedst stemmede med Folkets Smag, men ogsaa mest nærmede sig Fremstillingsmaaden i den Original, som, efter hvad*

1) *Leonis Allatii prolegomena p. XXIX s. foran Lequiens Udg. af Johannes Damascenus's Verker T. I; F. Liebrechts tydske Oversættelse af Barlaam og Josaphat, Fort. p. XIX.*

2) *Herom s.* Gräsze: Literärgeschichte 2 B. 3 Abth. p. 460—63.

3) Gräsze 2 B. 3 Abth. p. 461.

4) *Udgiven först af Köpke, Königsberg 1818, siden af F. Pfeiffer, Leipzig 1843. Om denne og de övrige tydske Oversættelser findes de bedste Oplysninger i Fortalen til sidstnævnte Udgave.*

senere skal vises, maa antages at have foreligget den norske Bearbeider.

Vi vende os nu særligen til den her meddeelte norske Bearbeidelse af Barlaams og Josaphats Historie, og her bliver det först at undersöge fra hvilken Kilde denne nærmest er udsprungen. Men herom meddeles hverken i Verket selv eller i dets gamle hidtil bekjendte Haandskrifter eller i gamle Udsagn om Oversættelsen paa andre Steder nogen bestemt Oplysning. Det er saaledes blot Sammenligning mellem den norske og de övrige os bekjendte ældre Bearbeidelser, som her kan veilede os.

At den norske Saga om Barlaam og Josaphat skulde være umiddelbart oversat fra den græske Originalfortælling er allerede i sig selv lidet antageligt. Thi skjönt det ikke kan ligefrem erklæres for umuligt, at en Nordmand ved Aar 1200 (ved denne Tid skal det nemlig senere vises, at den norske Saga, hvorom her tales, er forfattet) skulde have forstaaet saameget Græsk som udfordredes til et saadant Arbeide, da det er en bekjendt Sag, at endnu i Slutningen af det 12te Aarhundrede Nordmænd, og det af anseet Byrd, gjorde Krigstjeneste hos de græske Keisere i Constantinopel, og siden efter vendte tilbage til sit Fædreneland; — saa bliver det dog altid höist tvivlsomt, om slige Eventyrere under et midlertidigt Ophold i Constantinopel tilegnede sig den Indsigt i det græske Skriftsprog og i den græske Literatur, som maa tænkes uomgjængelig fornöden for den, der skulde paatage sig det ingenlunde lette Arbeide at overföre i Modersmaalet et Skrift som nærværende. Men endogsaa uanseet dette er der Mærker i den norske Bearbeidelse, hvilke bestemt henpege paa, at den er fremgaaen gjennem den för omtalte latinske Oversættelse, der maa antages for at være den umiddelbare eller middelbare nærmere Kilde til alle de i Middelalderen forfattede Bearbeidelser af Fortællingen i de vesteuropæiske Folkesprog, i det mindste forsaavidt disse Bearbeidelser hidindtil ere bekjendte. Vi ville i denne Henseende blot gjöre opmærksom paa fölgende som os synes afgjörende Omstændigheder: först at Navnet paa Fortællingens ene Helt, Josaphat stemmer med Formen i den latinske Bearbeidelse, medens det derimod i den græske Original er Joasaf (Ἰωάσαφ); — dernæst at den mærkelige Misforstaaelse af den græske Grundtext, som findes i den latinske Oversættelse, i det εὐγενῆ οὕτω καὶ βασιλικῆς οὖσαν σειρᾶς[1] (værende af saa ædel Födsel og af kongelig Stamme) gjengives med: ingenua et de regali genere,

[1]) Boissonade's Udg. p. 274.

er noget grovt, men endnu temmelig hvidt skjönt hist og her plettet. For at give et Begreb om Haandskriftens Udseende have vi tilföiet Udgaven et lithographeret Facsimile (jfr. Udg. S. 175 og 176). At Codex er skreven i Norge tilkjendegiver Retskrivningen paa det bestemteste. I Margen og mellem Linierne findes adskillige Tilföielser fra nyere Tid, ligesom ogsaa flere Ord da ere blevne understregede, Tödler tilsatte, og afblegede Steder opfriskede, det sidste ikke altid paa en fuldkommen nöiagtig Maade. De omtalte nyere Tilskrivninger og Annotationer ere fra forskjellige Tider og med forskjellige Hænder. De to ældste Tilskrivninger ere efter Skrifttræk og Bogstavering at dömme omtrent samtidige og fra 14de Aarhundredes Midte eller senere Halvdeel, rimeligviis af forskjellige skjönt i Trækkenes Charakter hinanden meget lignende Hænder og i det norske Sprog. De ere begge Texten ganske uvedkommende, anbragte tvert over hele Siden i den nedre Marg og i modsat Retning af Texten. De ere enten Udkast til Breve, eller snarere blot skrevne for Övelses Skyld. Den förste paa S. 112 er saa lydende: (förste Linie ved Beskjæring ulæselig)

. . . . . ac ok ek hever fengit haralde þorsteins syni mit fult ok laglet vmbod vm aller miner jerder sum mit eigum bader saman a heidmarkenne ok j lande ok þorpum j allu' iemfullu sem sealuer ek skal ek þet alt halda oc hafa at han gerer laglid i . . . .

Den anden S. 140 lyder: (den överste Linie ligeledes bortskaaren)

heuer fengit sigurde beorn syni mit fult ok laglegt umbod um goc þet sem ek a a halaga lande up at bera ok merr fula rekning af at gera ok bider ek alla gode men at þer latter han þer vel . . . .

I det 14de Aarhundrede har altsaa Codex endnu været i Norge, om man end ikke med Sikkerhed kan af de nævnte Tilskrifter slutte paa hvilket Sted af Landet. — De yngre Tilskrivninger staae alle i Forbindelse med Texten, ere fra det 17de Aarhundrede, og ere tilföiede i Sverige. De ældste af dem ere med en meget reen og tydelig Haand, næsten alle i det latinske Sprog, oftest anbragte over Linierne og deres Indhold, Oversættelse og Forklaring ved en Mængde af Textens Ord. De yngre (dog ikke meget yngre) ere deels i det latinske deels i det svenske Sprog, tilföiede i samme Öiemed som de næst för omtalte, og paa enkelte Steder f. Ex. S. 95 berigtigende disse (her er nemlig over Ordet varðveizlu *med den förste Haand skrevet* monumentum, *men med den anden i den nedre Marg med Henviisning:* non, sed custodia, propugnaculum vel tale quid.) *Paa enkelte Steder ere maaskee ogsaa Notater med en tredie ligeledes omtrent samtidig svensk Haand. Ved Enden er (samtidig med Indbindingen i hvidt Pergament) tre Papirsblade indhæftede paa*

hvilke findes Notater, Indholdet og Sproget vedkommende med den anden svenske Haand. Foran i Bogen paa et Papirsblad der nu er löst findes fölgende Antegning: „Dhenne book ibland andre Cantzliacter lefwereradhe Herr Silfwerstierna in Archivum 1655 in Julio.“ *Ved Indbindingen ere nogle Blade komne paa uret Sted, hvilket med den anden Haand er bemærket, ligesom og hvor Blade mangle. Annotaterne med de svenske Hænder ere forresten, som det lader, gjort med stadigt Hensyn til den gamle Latinske Bearbeidelse af Fortællingen. Denne Codex er her i Udgaven kaldet* A.

Med Hensyn til Bogstaveringen i dette Haandskrift findes hvad Vokalerne angaaer megen Overeensstemmelse med den ovenomtalte Codex af Olaf den Helliges Saga, og vi kunne saaledes henvise til hvad herom er bemærket i Fortalen til Udgaven af denne Saga. Noget oftere end i denne Codex er Tilfælde findes Omlyden af a *foran* u *i Endelsen, saaledes* ollum, monnum, ofund *afvexlende med* allum, mannum, afund; *ligeledes i sammentrukne Former,* hafði *og* hofði *(Dativ af* höfuð), halðingi *og* hofðingi, gafga *og* gofga. *Stadigen bruges* val = vel. *Fordoblet Vokal bruges undertiden istedenfor Vokal med Accent:* saar, haat, faat, faam, raa, saaða, fee, seet *(denne Form bruges stadigen* = sét, *Partic. neutr. af* sjá), doo. *Undertiden finder Assimilation Sted mellem Endelsen og Roden af Ordet, nemlig bestandig i Ordet* mykyll *for* mykill *og dette igjen for* mikill, *samt af og til i* þykkyr, *der vexler med* þykkir *og* þikkir. Œ *bruges meget hyppig for det ved stærk Omlyd fremkomne* ö: glœggr, slœkva, nœkviðr, œxom, klœkva, þrœngva; *samt i nogle Ord for* e: sœfn *og* suœfn = svefn, sœfr = sefr, œfri = efri, skynsœmd 28[3] = skynsemd, vmslnœrozt 25[14] = umsneruzt. E *bruges for* i = j: lægea 112[11] = lægja, sœkea = sœkja, vengea 122[12] = vængja. Œy *bruges overalt* = ey, *undtagen paa to Steder, nemlig* klæðleysi 61[13], læystan 81[7].

Hvad Consonanterne angaaer, fortjener især at bemærkes som eiendommeligt for dette Haandskrift Fordoblingen af disse efter en flydende Consonant (l, r, n): enddimerkki, birtta, stiornnur, þornna, orlleik, huerssu; *ofte fordobles ogsaa den förste:* anndda, allzvalldanndde, halldda. *Undertiden indskydes en Consonant, saaledes altid* t *ved Ord som begynde med* sn, *saaledes at alle slige Ord skrives* stn: stnua, stnior, stnemma *o. s. v.;* b *undertiden mellem* m *og* d: lambdu 52[20]; d *imellem* n *og* z: sandz 50[12] = sanns, randzaka 206[12]; r *indsættes ofte foran* s *forbunden med en anden Consonant:* fyrst = fýst, huarss 123[26] = hvass, hærsta = hæsta. *Undertiden undlades*

Consonantfordobling, hvor en nöiagtigere Bogstavering fordrer den: dœydr 84^{34}, skrydr 86^{36}, glug 74^{1}, þig 98^{6}, hat 55^{17}, vmatolegt 78^{35}. *Et Par Steder forekommer* zc *for* z: handzcelld 77^{5} = handzelld = handseld, vnytzcemda 190^{2}.

I sin Heelhed har denne Codex bestaaet af 15 Læg eller Hefter, hvert paa 8 Blade. I dens nuværende Tilstand mangler hele förste Læg, hvis förste Blad dog uden Tvivl har været blankt. Fremdeles mangler andet Lægs 1ste og hermed sammenhængende 8de Blad (Udg. S. 21—22); syvende Lægs 2det Blad (Udg. S. 81—82); ellevte Lægs 4de Blad (Udg. S. 143—145); trettende Lægs 1ste (Udg. S. 170—72) og 6te Blad (Udg. S. 179—181); femtende Lægs 1ste og 2det Blad (Udg. S. 200—204) samt dermed sammenhængende 7de og 8de Blad, hvoraf dog det sidste har været blankt, og det 7de formodentlig kun har indeholdt Slutningsbönnen Cap. 215. I alt mangler altsaa 18 Blade, medregnet förste og sidste Blad der maa antages at have været blanke eller ubeskrevne. Desuden findes en Defekt der skriver sig fra en Forglemmelse af Afskriveren, som har udeladt Beg. af Cap. 199 S. 199—200.

II. Pergaments-Codex 232 fol. i den Arnamagnæanske Haandskriftsamling i Kjöbenhavn, formodentlig skreven i Begyndelsen af det 14de Aarhundrede, her i Udgaven kaldet B. *Begyndelsen af Fortællingen mangler i denne Codex, der först begynder Udg. S. 45^{33}. Desforuden har den fölgende Lacuner: 2 Blade Udg. S. 54—61; 1 Blad Udg. S. 173—176; samt en Defekt ved Uagtsomhed af Afskriveren Udg. S. 99.*

Som Pröve paa dette Haandskrifts Bogstavering anföres her Cap. 215:

Ek anvvmzk mæð ræino hiarta æptir þvi sem mattr ær til litillætis til þin faðir gvðs allzvalldanda. oc gæri æc þær margfalligar þaccir. Biðiandi litillatliga þina margfalliga miscvnn. at þv virðiz at hæyra mik vverðugan þinn þionosto mann mæð verðleicvm oc arnan þins hins virðvliga vinar Barlaams oc mæð akalli hins dyra Josaphats er margfalligar navðir þolþi fyrir þinnar dyrðar sakir at þv rækir bravt fra verkvm minom oc vilia oc hugrænninngvm illzkv fvllan anda oc andskota. Gæf mær scilning rættrar trvar þinnar. Scyr þv hvgscoti mino oc kvæyk hvgrænningar hæilags anda þins mæð mer. Læið mic mæð miscvnn þinni til þinnar sælv fyrir pinslar sacir þins hins sæla sonar ær sialfr virþiz at hella vt sinv hinv blæzaða bloði til lavsnar oc frelsis syndugvm monnvm ær lifir oc rikir með fæðr sinvm oc helgvm anda æinn gvð fyrir vtan enda. AMEN.

III. Pergaments-Codex 230 fol. i den Arnamagnæanske Samling, her i Udgaven kaldet C, *rimeligviis skreven i det 14de Aarhundrede. Her haves Sagaens Begyndelse. Af förste Blad er et Stykke nederst til höire afrevet, men de herved fremkomne La-*

cuner ere i selve Haandskriftet for en Deel udfyldte efter Arne Magnussöns Gisning. Det förste Capitel har i Codex Overskriften Prologus *og ender med Ordene* ymsum hattum at skilia; *dernæst kommer nyt Capitel med Overskrift* um tru, *hvilket ender med Ordene* hinn hælga sun oc hinn sæla. *Det her i vor Udgave som Cap. 2 betegnede er altsaa i Codex egentlig det tredie, og har til Overskrift* fra riki Aduenis konungs. *Efter 6te Blad i Haandskriftet mangler eet Blad Udg. S. 9—11; desuden har det fölgende andre Lacuner: Udg. S. 61—63, 66—67, 81—93, 100—102, 107—121, 123—131, 133—163, 179—183.*

Som Besynderligheder ved dette Haandskrifts Bogstavering maa især mærkes den hyppige Brug af Diphthong for enkelt Vokal og omvendt enkelt Vokal for Diphthong, saaledes ofte y *for* ey *eller* œy: hyra = heyra, lyna = leyna, yra = eyra; æy *for* y *ell.* e: sæynðir = syndir, gæyra *og* geira = gera; æ *ell.* e *for* ei: þær *ell.* þer = þeir, læða = leiða, veirðlækr = verðleikr; æi *ell.* ei *for* e, é, æ *og* œ: heilldr = helldr, eikke = ekki, eiða = eða, bleizsaðe = blessaði; veir = vér, þeir = þér, heit = hét, leit = lét, reittr = réttr; gæita = gæta, æit = ætt, mæitr = mætr, væinta = vænta; bæikr = bœkr, fæitr = fœtr, ræiða = rœða. *Ofte mangler Bogstavet* h *ikke blot foran* l, n, r, *men undertiden ogsaa foran Vokaler:* allða = hallda, upaf = upphaf; *undertiden tilföies* h *urigtigen som* hallr = allr.

Som Pröve paa Retskrivningen anföres hvad der svarer til Udg. Side 3 Lin. 19 til 37.

Nv er konungrenn hyrði at hans menn firir letv hann ok hans trv. þa varð hann akafliga ræiðr ok sende iamfn skiott boð vm alltt sitt riki at hvar sem cristnir menn fyndis. þa skillði þeir skiostt til hans fara ok til hans miskvnnar ok hans trv fvlliga allða eiða ellegar þeigar dæyia. Hann fann til þess nyiar væilar hversv hann matti grimligaz pina cristna menn at þeir skylldv þa avllv at mæir hans boði ok vilia fylgia. Bref sennðe hann vm alltt sitt riki til sinna manna. avllvm cristnum mavnvm til pisla ok davða er eigi villðv skiott vnðer hans boðskap ganga. en allra hellðzt til reinlifra mvnka ok klavstra manna. þæim hin grimmasta ok hinn hardasta dauða dæmanndi. þvi at havnvm virðis sva sem þæir væire þessa allz eggiannde er havnvm þoti imoti skapi. Af þessv snerva marger ostaðfaster menn eptir hans vilia en þæir er fastliga truðu a sannan gvð. gengv diarfliga ok opinberliga ok birtv firir konunginum rettan veg sæmiligrar trvar. þolðv glaðliga fyrir gvðs saker allar pislir ok hverskonar davþa. þeir ok sem þvi komo við svmer læynðvz vnðan. aðrir a skoga ok marger aðrer i fioll ok holvr eþa hella. eigi af þvi at ræddiz verallegan davða. nema hellðr væntanði gvðz doms til cristinna manna lavsnar ok frelsis.

IV. Membranfragmenter af forskjellige Haandskrifter af Barl. og Josaphats Saga, 1) 331 fol. i den Arnamagnæanske Samling, nemlig: a1 *S. 27—32;* b *S. 31—34;* d1 *S. 40—43;* e1 *S. 45—48;*

c1 *S. 45—49;* e2 *S. 53—55;* d2 *S. 58—60;* a2 *S. 63—65;* c2 *S. 67—70;* f *S. 71—73;* a3 *S. 72—77;* c3 *S. 94—97;* h *S. 108—111;* i *S. 111—113;* k1 *S. 117—120;* l *S. 121;* m *S. 126—129;* k2 *S. 126—128;* n *S. 137—139;* p1 *S. 141—144;* o *S. 142—145;* q1 *S. 149—152;* p2 *S. 153—155;* r *S. 162—166;* q2 *S. 165—169;* s1 *S. 167—170;* s2 *S. 181—184;* t *S. 186—188; — 2) i det kongelige svenske Rigsbibliothek i Stockholm, No. 7 octavo:* x *S. 151—154;* z1 *S. 177—180;* z2 *S. 194—198; —3) i det norske Rigsarkiv:* y *S. 169—171.*

Disse Brudstykker synes efter Skrift og Format at dömme at være Levninger af 12 forskjellige Haandskrifter, saaledes at a (1, 2, 3), d *og* l *have hört sammen; ligesaa* c (1, 2, 3), o *og* x; e (1, 2) *og* p (1, 2); b *og* s (1, 2); i, m *og* r; q (1, 2) *og* t; *de övrige 6:* h, k, f, n, z, y *maa antages at være Rester hver af sit Haandskrift.*

Blandt disse Fragmenter fortjener at fremhæves som mærkelige i, m, r. *Haanden er smuk og gammel, og Orthographien i enkelte Punkter afvigende fra det almindelige; saaledes bruges Bogstaven* œ *ikke alene paa sædvanlig Maade som Omlyd af* ó (bœr, dœma, sœmð), *men ogsaa for* ö *Omlyd af* a, *som:* mœrgom, œðrvm, mœnnvm = mörgum, öðrum, mönnum; *samt for Diphthongerne* au *og* ey *som:* dœðr, hœra, œra = dauðr, heyra, eyra. *Conjunctionen* nema *(undtagen) skrives oftest* nefma.

Til Sammenligning med Codex A *levere vi Pröver af de stockholmske Fragmenter* x *og* z, *jvf. nærværende Udgave Cap. 153 Side 151 samt Cap. 178, S. 178—79.*

x. fra konungi ok Theode.

Eptir þetta gekk konvngrinn heim til hallar sinnar ok mǫllti. við Theodam. Nv hafvm ver sva gert sem þu batt at ver hofvm þessa alla hatið meðr haleitvm ok sęmilegvm fornvm af hondvm leitt. Nv er ok sa timi kominn at þer bęri at efna beit þin. at son minn sa er villz hefir. ok af gengit logvm varvm. ok til kristinnar falstrvar. leiddiz aptr meðr þinni kvnnastv. ok samþykkiz við mattulega guði vara. þviat ek ottaz at þeir se [mer] reiðir vorðnir. Ek hefir allan hvg alagt meðr viel ok athyggli at grǫða þetta sár hans. En hans hugr er ę þvi þverari. Ef ek telr firir honvm meðr mivklęti ok linkinni. þa fęr ek eigi sva hug hans eptir mer snvit. En ef ek męlir við hann grimmum orðvm eða horðvm. þa er hugr hans þegar stęrri ok staðvgari til motmǫliss. Nv firir þvi fel ek heðan af alla vm bot mins mals ok skaða vnðir valld þins vitrleiks ok forraða. En ef þin kvnnasta getr leyst son minn or þessarri villv ok siae ek hann annat sinni gvðvm þiona meðr maklegvm fornvm. ok i þvi lifi siae ek hann er honvm ok oss samir. ok her til hefir mest gaman ok gleði ok veralleg skemtan oss af staðit. þa skal ek þer til tignar gera likneskiv af gulli sem likazta ma ek at ifir sion ok aliti. Siðan skal ek lata tigna þik alla vega meðr fogrvm fornvm sem aðra guða vara vm alldr ok ęfi.

z. Vm Josaphat konung.

Dat hæfir huerium konungi vel at elska mundanga miok þessa heims sęmþir oc lostasemðir. ok halda sek sva fra lytum oc lavstum sem þessi konungr gerðe. J engum lut virði hann sik sealfr. þoat hann sęc at allt vęre undir hans valde. þuiat hann hvgleiddi væl. at ver erum allir af breysku efni komnir sua rikir sem fatękir. Oc ver allir eigum einn fornan oc hinn fyrsta faðor. Konungrinn hafði sek iamnan sealfan vndir diupleik litillętis. hugleidde vkomna sęlu. oc virði sem var at hann oc hverr annarr er her gestr oc heimilis lauss i þessum heime. En þat vissi hann vist sitt heimili. ær hann skylde eftir þessa heims vist hafa eftir sinni tilstundan. Nu með þui at hann hafði þesso avllu val skipat oc þa alla er vndir hans valde voru væl frelst oc leyst undan fornum þreldomi. oc gefit þa vndir þess vald er firir þeirra sakir helti ut sinu blezaðo bloði. þat hugleiddi hann oc at hinn hęsti kraftr er miskunnar verk. Skamfylli oc rettvisi fylgði honum. oc skryddi hann sek með konunglegu skruði. er alla vega sęmði hann oc somði með koronu kristilegrar truar. hann virði valld oc rikdóm veralldlegrar sæmþar. sua sem árstraum er iamnan flytr fram. oc likaði honum firir þui at leita þar rikdóms. oc i þeim stað selu saman at samna er engis illuili eða ovund megi firir honum minka. Hann skipte nu orlega ollum sínum fearlut. oc gaf þeim sem þurftu. þuiat hann þottiz þat vita. at sa er riki fær oc vald. þa berr honum at likiaz þeim er ollum gefr. oc er þo ollum aðrum sealfr rikare.

Efter saaledes at have beskrevet de af os benyttede Haandskrifter, tillade vi os med nogle Ord at omtale vor Fremgangsmaade ved og Anordning af nærværende Arbeide.

Under et Ophold i Stockholm i Sommeren 1848 afskrev undertegnede Unger Codex A. *Siden gjorde han sig ogsaa i Kjöbenhavn bekjendt med de derværende Haandskrifter, og da han havde overbeviist sig om* A*'s Fortrin for disse baade med Hensyn til Ældė og til Redactionens Nöiagtighed, jævnförte han sin Afskrift af den med de kjöbenhavnske Haandskrifter, antegnede Varianterne og afskrev fuldstændigen de Steder, som i* A *paa Grund af tabte Blade manglede. Efterat Texten saaledes forelöbigen var forberedet, gjennemgik vi den begge i Forening, jævnförte den atter omhyggeligen med selve Hovedcodex, som ved Hr. Kgl. Bibliothekar A. J. Arwidssons velvillige Bistand var bleven os udlaant fra det kongelige svenske Rigsbibliothek til Afbenyttelse i Christiania, og sammenholdt den derhos med dens nærmeste Kilde den gamle latinske Text, samt paa tvivlsomme Steder ogsaa med den græske Grundtext. Först da vi paa denne Maade havde bearbeidet den oldnorske Text, med stadigt Hensyn til den latinske under Valget mellem de varierende Læsemaade, skrede vi til Trykningen, hvis Correctur vi ligeledes i Fællesskab besörgede efter selve Hovedcodex.*

Vi have i vor Udgave strengt holdt os til A*'s Bogstavering og Sprogform. Begge Dele have vi ogsaa stræbt at gjengive i Udfyldingen af dens Lacuner efter de andre Haandskrifter, ved hvilken*

Udfylding vi fortrinsviis have benyttet B *og hvor denne var mangelagtig* C. *Den samme Fremgangsmaade have vi overhovedet fulgt i Anförelsen af Varianterne, hvilket, som vi haabe, vil være til Lettelse for Læseren, hos hvem det let kunde give Anledning til Misforstaaelse at see henstillet for sig Ord med et enkelt Haandskrifts eiendommelige Bogstavering, naar han ikke har Anledning til at kjende denne i dens Heelhed. Overalt hvor vi, enten paa Grund af aabenbar Feilskrivning i* A, *eller af Hensyn til den gamle latinske Bearbeidelses Udtryk, have optaget Varianter i selve Texten, have vi nedenunder anfört* A*'s Læsemaade, og hvor vi have tilföiet denne et (?), er dette Tegn til at den senere er indkommen i Haandskriftet ved Overskrivning eller Opfriskning af den ældre Skrift i det 17de Aarhundrede, og at den oprindelige Læsemaade efter al Sandsynlighed har været stemmende med de övrige Haandskrifters. Hvad der i den trykte Text er sat mellem () er tilföiet af os som feilagtigen manglende i Haandskrifterne. Paa de Steder, hvor vi kun have havt eet Haandskrift at holde os til, og hvor der i dette har været noget afrevet, have vi stræbt at udfylde det Manglende, deels efter Arne Magnussöns Gisning (som i Begyndelsen af Sagaen, hvor* C *er benyttet) deels efter vor egen; men vi have altid betegnet det saaledes tilföiede ved at sætte det mellem []. En större Lacune i Texten, fremkommen ved et manglende Blad i* C *umiddelbart foran det Sted, hvor* A *begynder*[1], *hvilken Lakune vi ikke ved Hjælp af noget Haandskrift have kunnet supplere, have vi vovet os til selv efter den latinske Text at udfylde. Dette Stykke (i den trykte Text fra S. 9. L. 23 til S. 10. L. 24) er naturligviis sat mellem [] og faaer staae for vor egen Regning til Læsernes overbærende Bedömmelse. Hvad Interpunktionen i vor Udgave angaaer, da maae vi bemærke, at vi have tilladt os at ordne denne efter vort eget bedste Skjön; den er nemlig i Haandskrifterne höist vaklende og feilfuld, noget som desværre alt for ofte er Tilfælde i de gamle norske og islandske Membraner, hvor mangen Gang Skilletegnene og de store Begyndelsesbogstaver i Ordene mere maa betragtes som et Slags kalligraphisk Prydelse end som en Veiledning til Sætningernes rigtige Adskillelse. Om Capitel-Inddelingen gjælder det samme. Da nemlig Afsnittene i Haandskrifterne ere deels uhensigtsmæssigen og deels feilagtigen anbragte, og ovenikjöbet paa ganske forskjellig Maade i hvert især, have vi stræbt at ordne dem efter Materien, idet vi derhos for Læserens Bekvemmelighed have tilföiet Capiteltal.*

[1]) *s. XX ovenf. ved Beskrivelsen af* C.

Overskrifterne, hvoraf ingen findes i A, og som ellers hvor de findes, ere temmelig betydningslöse, have vi ganske udeladt.

I de efter Texten tilföiede Anmærkninger have vi stræbt at indskrænke os til det allernödvendigste. Vi have især sögt at opklare dunkle Steder i den norske Text ved Sammenligning med den latinske, og overhovedet at give Læseren en Forestilling om Forholdet mellem begge. Desuden have vi, hvor Bibelsteder findes anförte, henviist til disse i den almindelige Bibeloversættelse. Ordregisteret, der slutter vor Udgave, omfatter de Ord og Talemaader, som antoges at kunne forekomme Læseren meest fremmede og især lægge ham Hindringer i Veien for at fatte Textens Mening.

Christiania i Februar 1851.

R. Keyser. C. R. Unger.

BARLAAMS OK IOSAPHATS SAGA.

1. At lokenne pinsl vars herra Iesu Crist oc liðnum hans haleita dauða oc eptir hans dyrlega uppstigning. er hann birtti sik sinum ælskandum astvinum (sannan guð) oc sannan mann. oc með þui at hann þolde dauða firir ollu mannkyni. sva komo oc hans hin blæzaðu boðorð viða um verolddena. oc þvi kusu marger af hins hælga anda bending fullkomlega heiminum at hafna oc firirlata hegomlega heimsku heimsins. Skildduzt við verolddena allzkostar oc fra frændom oc fe. fra hegomlegom auð oc sælo þessa liðannda lifs. foro sumir i œyði-markker sumir til reinlifra klaustra. aðrer at predica retta tru ser oc aðrum til hialppar. aðrer (til) ymissrar guðs þionastu[1] sva sem heilagr annde gaf þeim sinn vilia með ymsum hattom at skilia. A þessom dagum er guð lysti heiminn með liose himneskrar dyrðar. kom til Indialanndz frægð oc fagnaðr þessa blæzaðra boðorða. Oc þo at su þioð se miok fiarre vpphave þessa guðs boðorða oc giava. þa toko þo marger i þvi lanndde við guðs tru oc slnerozt til truar fra vtru. guð at gofga oc Iesum Crist hans hinn hælga sun oc hinn sæla.

2. A þeim tima reð sa konongr firir Indialanddc er het Avennir at nafne. mykyll oc mattogr at viti oc vallde. rikr at ollum veralldlegom [auðœvom] gulli oc silfri oc goðom klæðom. rikum stein[um ymissra] kraptta. Hann atte allzskonar gessimar [dyrlegar oc] gnogar með margfallegom hagleik sm[iðaðar oc] sem samde hans kononglegre tign eptir [hans matt oc] vallde gorvar. Hans rað oc riki st[yrktu marger] kurteisir konongar. er undir hans [vallde varo]. með trulego trausti af ymsum sk[attlanndum til] hans valldz oc rikis lutande. Honom þio[naðu marger] hertogar fullkomner til fremdar oc [til fagn-a]ðar sins lavarðar. Iarllar hans aller ge[rðu i ollum] lutum eptir matt oc megni allt þat sem [honom var] mest til sœmdar oc framkœmdar. Barrunar oc riddarar sœmdo i ollum lutum sem þeir matto oc kunnu sinum herra til sœmdar at fremia. raðgiævar aller forsialer til kon-

[1]) r. f. þionastur, C

ongs sœmda oc bunir til allzskonar hans sœmder at fremia. leto aller uspart er þeir komo a leið at fullgera hans sœmd eða soma. En ut af þesso allt landzfolkket þorðe engi hans boð at briota. sumir af ast oc goðvilia en sumir af ogn oc otta. engi villdi annat gera en þat sem hann vissi hans vilia til. En kònongr sialfr var vitr maðr oc val mannaðr. mykyll at vexti. friðr at asyn með friðu andliti. stniallr maðr. forsiall i raðom. hœgr astuinum. milldr þeim allum er hans vilia gerðu. en allum þeim grimr oc þungr er imote stoðo hans vilia. En með skiotom orðom oc skommu male marga luti af honom. at segia. oc (til) konunglegrar tignar at tala. þa var þat fatt til fremdar eða konunglegrar sœmdar er þesse konongr hefðe eigi nalega alla gnoga. En bæðe var at hann vissi val oc villdi sannlega. oc matte miok sua allt þat sem hann villdi. oc var af þesso ollu bæðe mykyll oc viðfrægr.

En af þui at konongrenn var harðr oc rikr. mykyll oc mattogr. oc hafðe hann enn enga skilning hœyrtt þeirra luta er til salohialppar ero. af þui var sua allr hans vili til [veralldar] hegoma oc til þeirra luta fullkomenn stnem[ma. oc framlutr] til þess at hans hin mesta tign oc some mæ[tte frem]iazt oc fullgerazt sem mest. oc hans lof um [heiminn fræge]azt. eigi at eins af hegomlego livi nema [oc af vesa]legom atrunaðe falslegra oc flærð[samlegra skurguða] er ser mego enga sœmd. hel[ldr gera þau] ser oc ollum þeim er eigi hafna þeim [mykla skemd. Konongr] sœmde sin guð með ollu þui er hann [matte þeim til s]oma. oc truði þat ser til sœmdar [verða. er] þeir er a trua gera ser eiliva skemd i. [Nu þo at konon]grenn þottezt fullkomenn [i ollum v]eralldlegom lutum þeim sem mannenn fysir þessa heims at hava. þa var þo honom sem ollum þeim sem i þesso livi ero. er æ þykkyr nokkot afatt. þuiat aller gofger menn styrkiazt oc af gleðiazt. er þeir sia arva þa er þeirra ætt oc riki mego með sœmd oc virðing styra oc stiorna. en sa einn lutr skortte hann er margum sinnum fek honom mykyllar hugsottar oc angrsamrar ahyggiu. en þat var at hann atte ekki barnn. þat er til arfs oc rikis stœðe eptir hans daga. en sa lutr er morgum goðom oc gofgum monnum mest til fagnaðar oc fremdar.

3. Nu þo at konongrenn være bæðe rikr oc refsingasamr. hafnaðu þo marger hans boðe. þeir sem skilning hafðu fengit af guði oc hans hinum helga andda. er bæðe er skapare oc lausnare allz mannkyns. oc virðu litit veralldlegs konongs boð. er bæðe er haskasamlegt oc hegomlegt til lifs oc sælo. en rœkto þat sem heilagre kirkiu hœfðe oc hœyrði til eins oc eilifs guðs. gerðo allan sinn matt oc vilia stnuande upp a hans vilia oc miskunn. truande trulega. oc hugðu ser hversdaglega oc fystuzt til dauða þess er þa skylldi til eilifs fagnaðar leiða.

þeir dyrkaðu guð eigi at eins með sialfra sinna sœmelego livi. nema boðaðu tru openberllega ollum þeim er þeirra orð oc rað villdu hœyra. ekki annat gerande nema þat sem þeir vissu sins skapara hæst lof oc vilia til. at hafna staðfastlega syndum. (synande) ollum openberllegan veg til eilifrar sælo er þui uilldu fylgia er Iesus Cristr bauð. oc at (þeir) skylldu taka haleita ambun oc himneskan fagnað með feðr oc syni oc hinum hælga anndda oc guðs englom oc allre himneskre dyrð vttan endda. þeir birtta oc berllega til huerss heimilis þeir atto at vitia. er með þessarrar verallddar vilia liða af heiminum. sua at þeir hava eigi aðr sanna kenning til fullz fagnaðar. annathuart at þiona guði i verolldenne trulega. eða skilia sik við hana með full-komlegom vilia til einshuers reinlivis. En þeir er annan veg fara or heiminum. þa er þeirra vegr til þeirra pinsla. er alldrigi lykr ellde oc vsla. gratan oc gaulan at froste oc kulda. solt oc sorg af myrkrum oc meinlætom allzskonar vesallda með uendilego angre. Af þessarre heilagre fortalu stnerozt marger tigurleger konongs þionastumenn rikir oc mattoger fra heiminum oc kastaðu a bak ser allum heimsins hegoma. foro i klaustr til reinlifra manna samvistu.

Nu er konongrenn hœyrði at hans menn firirleto hann oc hans tru. þa varð hann akaflega reiðr oc sende iamskiott boð um alltt sitt riki. at hvar sem kristnir menn fynnizt. þa skylldi þeir skiott[1] til hans fara oc til hans miskunnar. oc hans tru fullulega hallda. eða elligar þegar dœya. Hann fann til þess nyar veler. huerssu hann matte grimlegazt pina kristna menn. at þeir skylldu þa ollu at meir hans boðe oc vilia fylgia. Bræf sennde hann um alltt sitt riki til sinna manna. ollum kristnum monnum til pinsla oc dauða. er eigi villdu skiott undir hans boðskap ganga. en allra hellzt til reinlifra munkka oc klaustramanna. þeim hinn grimasta oc hinn harðasta dauða dœmannde. þvi at honom virðizt sva sem þeir være þessa allz eggiannde. er honom þotte imote skape. Af þesso stnerozt marger vstaðfaster menn eptir hans vilia. En þeir er fastlega truðu a sannan guð. gengo diarflega oc openberllega oc birttu firir konongenom rettan veg sœmelegrar truar. þolddo glaðlega firir guðs saker allar pinslir oc hverskonar dauða. þeir oc sem þvi komo við sumir lœynduzt undan. aðrer a skoga oc marger aðrer i fioll oc holor eða hella. eigi af þvi at (þeir) ræddezt veralldlegan dauða. nema helldr venntande guðs doms til kristinna manna lausnar oc frelsiss.

4. En nu meðan slik villuþoka blinndaðe þessa konongs augu. at hann rak alla oc rækte þa er sannum guði þionaðu. en þeirra hagr

[1]) r. f. skiostt, C

batnaðe af konongenom er mest oc verst fœrðo at kristnum monnum oc þeim gato gort haðolegazt oc grimlegastar pinslir oc dauða hugsat. einn af konongs þionastumonnum þeim er a þeim dagum varo. (er) var hinn kæraste at viti oc vaskleik oc goðom siðum verande. oc af þui ollu er hann matte sœmde konongenn. oc var hann virðr af ollum oc lovaðr af hirðbrœðrom sinum firir sakar kiærleiks oc felagskaps er hann gerði ollum þeim er hans felagar varo. nu sem hann hœyrði þetta hitt grima konongs boð. þa tok hann retta tru. oc veik hann ifra konongenom oc verolldenne oc snerezt til œyðimarkka oc reinlifra munkka. sik þann veg gefannde með vakum oc fastum oc guðlegom fortalum oc allu þui er hann fann at hans salo mætte sem mest til guðs hylli leiða. En þegar sem konongrenn fra at hans einn hinn hœverskaste þionastumaðr oc einn af þeim er hann hugði at hans sœmd skylldi i alla staðe með matt oc kunnastu fullgera. hafðe skiotlega fra honom faret. þa varð hann akaflega reiðr ollum cristnum mannum. en um þa fram alla snere hann sinum hug oc grimleik ollum mest til munkka.

5. Þvi nest sendde konongr menn sina at leita i allar markker oc skoga. fioll oc dala. hella oc holor. oc um siðir funnu þeir hann i einum skoge. gripu þeir hann þegar oc til konongs hafðu. Oc sem konongrenn sa hann miok vlikan þvi er hann sa hann næstom. oc hann sœmde hann oc hann var fagrbuinn i millum hœveskrar hirðar. en nu syndizt hann skarpr[1] oc bleikr oc i hervilegom bunaðe. er þaðan var leiðilegaztr sem þa sa maðr a hann. þa leit konongr til hans bæðe af reiði oc ryggleika oc mællte. Hœyrðu hinn heimski oc skiptr[2] af ollu vitinu. hui villdir þu skipta sœmd i skom. hamingiu i hegoma. fesælld i flærð. virðing i hegomlega villu. þu vesall fyrstr af minum allum lendom oc landzmonnum oc hofðingium gerer af þer latr oc spott. sveinum glyara. vitrum monnum briostbragð. ollum þinum vinum oc felagum hugarhvarf. glœymdr af vinatto allra þinna felaga oc allre þinni sælo. oc næsta virðizt mer sem þu haver natturunni glœymt oc tekit imot skom oc hað. Hvi villdir þu sva illa kaupferð reka oc taka sva hegomlega luti imote sva sœmelegom sœmdom. Hvat matter þu snapr þess afla i þviliku efni at þu venter at Iesus Kristr einn mege þer meira en allt þat þu hafðer nu seet her sœmder oc sælo. er þu glœymdir með margfalldre villu.

6. Nu sva sem sia hinn goðe guðs maðr hœyrði oc skildi orð konongs. þa svaraðe hann konongenom val oc staðfastlega lægeannde með þessom orðom. Minn herra. ef þu villt mik með skynsemd hœyra. þa bið ek at þer rekeð brott ifra yðr þina tva hina mesto ovini oc

[1]) r. f. skapr, C [2]) r. f. skiptir, C

andskota, er þer hallda mest til rangennda oc likams fysta. En meðan þesser tveir þinir ovinir ero i nand. þa ger hvart sem þer likar. pin eða drep. eða allt annat þat er þer likar af mer at gera. þui at buinn em ec til allz þess sem þu villt at mer fœra. Konongr spurði. Hverir ero þeir tveir ovinir[1] er ec skal brott reka. Hann svaraðe. Reiði oc agirnd. þesser .ii. lutir fylgðu þegar i fyrstunni mannlegre natturu. oc firir þvi leiða þesser tveir ovinir mannenn andlega at misgera. oc þykkyr yðr miok þungt við þessa .ii. luti at skiliazt. En firir þvi herra. at þer oc aðrer yðrir makar eroð aller viliaðer til likamsens en eigi til salarennar. þa er þvi guð oc aller goðer lutir yðr gagnstaðleger. oc þvi gera þeir til yðar sem sanner ovinir. þvi herra at agirnd oc ofmykyl fyrst kveðr oc kveikir[2] með yðr munugð oc hegoma. er reiði oc grimleikr eggia yðr til vnytra luta. En at þessom .ii. ovinum brot reknom þa kalleð til yðar i staðenn til rettra skilninga .ii. sannsyna aldyggia vini. er þeim ero ollum. er þa hava næst ser.[3] styrkir stuðlar. en þat er vizska oc rettenndi. Ef þer visit a brott hinum .ii. oc seteð þessa .ii. i staðenn. þa vil ec bliðlega birtta firir yðr alla þa luti er ec veit at yðarre sœmd ma hœyra. Konongr svaraðe. Ec vil gera sem þu biðr. at visa a brott reiði[4] oc agirnd. en setia i staðenn vizsku oc rettdœme. Seg mer nu diarflega vræddr hver villa eða vantru leiddi þik til sva mykyls hegoma. at þu firirlezt þat er þu vissir oc i hendde hafðer. sœmd oc sælo þessa heims lifs. oc tokt imote von þa sem ec vente at at litlu verði.

7. Sa hinn goðe guðs vinr svaraðe. Ef þer spyrið herra konongr at upphave hvi ec firirleit þessa heims luti oc hvi ec stneromzt allr til eilifrar vonar. þa lyð mer. I blome alldrs mins. er œska min visaðe mer mart at forvitna. þa kom til œyrna mer ælskulegt orð. er sva rotfeste sitt sæðe i hiartta minu. at nu er auðsynt her (at) avoxtr a er orðenn. En þesse er kraptr þessa orðz: Sva synizt ovitrum[5] monnum at þeir skolu[6] firirlita þa luti er iafnan ero sva sem þeir se ekki. en þa luti sem ekki ero taka þeir sem þat se æ oc æ. en (engi ma skilia þeirra luta natturu sem ekki ero. nema) þeir menn sem fa ælsku þeirra luta sœtleiks er alldri verðr ender a. En heilog ritning kallar þa luti er iafnan ero eiliva dyrð. en þa luti er ekki ero kallar hon heimsins hegoma bratt[7] liðannde. er þer herra oc aðrer þvilikir vsyniu of miok ælskeð. En meðan ec var i œskobloma[8] alldrs mins var ec miok til veralldarennar viliaðr. en þa var æ sem nokkor lutr skortte oc hellde mik fra þvi at være eptir minum vilia. oc þa er guði þotte

[1]) r. f. vinir, C [2]) r. f. kyrkir, C [3]) oc tilf. C [4]) r. f. eiði, C [5]) r. f. vitrum, C [6]) r. f. skoluð, C [7]) r. f. brauð, C [8]) r. f. elskubloma, C

timi til at visa mer rettan veg til sins rikiss oc vilia. þa hugleidda ec með mer. at maðreun er enskiss verðr. en allt veralldar glys oc goðenndi ero a litlu augabragðe a brotto sem þat se allt sionhuerfingar eða draumar. oc af þui firirlet ek allan heimsins hegoma a bak mer oc gek ec retta gatu. eptir þvi sem hinn visazte leiðsagumaðr visaðe mer. Kaus ec þenna bunað. er (þer) herra miok lasteð. En hitt er miok harmande. er þer dyrleger herrar oc kurteisir skoluð tapazt i sva ubærelego livi. oc firir þvi herra stneromzt ec oc marger aðrer fra yðarre samvist. er bæðe er haskasamleg yðr oc morgum oðrum þeim sem þinni reglu fylgia. þu hatar þann er ollum lutum veitir hiolp. þar sem at upphave heimsins hafðe guð sua sœmelega sett mannenn sem hann være konongr yuir allre skepnu. en hann kunni þetta len eigi betr i hanndum at hava. en hann fylgði fianndans boðe er hann sveik. en hann tyndi oc tapaðe þvi boðorðe er sa bauð honom er allt gott villdi honom. eptir þetta var hann at verðleikum or sinni sælo kœyrðr af sinni vlyðni. Oc firir þvi at guð ælskaðe sina skepnu mannenn. þa miskunnaðe hann sva haleitlega mannkyninu. at hann toc a sik manndom sannr guð. vskaddum[1] sinum blæzaða guðdome. ekki af sinu tapande nema sina skepnu aptr kallannde með vtalulegre miskunn sinni. Oc með þui at sa kom at hialppa folkkeno er betri (er). þa villdi hann eigi at eins aptr bœta varn skaða. nema helldr varn hag i myklu haleitare sælo fœra. En þu ambunar honom sva sinar valgerningar. er hann litillætte sik at þola dauða firir varar saker. at þu sviviröir hans blæzat nafn oc þann hinn hælga kross. er hann þolde dauða a ollum oss til eilifrar sælo oc fagnaðar. ovan a þat at þer pinið oc dœyðit alla þa er sik vilia til eilifs fagnaðar fœra oc fra vfagnaðe skilia. En þer er til veralldarennar stunndit oc vilið þar til allan yðarn hug festa. þa vitið sannlega. at þer eroð fra þeim fagnaðe skildir er guð hevir sinum vinum til boðet. Nu vit þat vrugglega at enskisskonar pinsl ne dauði með þinum ognom oc grimleik ma mik fra skilia mins lavarðar vilia.

8. Oc sem konongr hœyrði hans fagru oc hin stniallu orð. oc reðo honom þat hans riddarar at pina hann. oc þar um hugsaðe hann miok at lata pina hann grimlega með allzskonar pinslum. en þo hellt honom ifra hans ælska hin fyrri oc su kurteisi oc mannan. ætt oc gafugleikr (oc) ælskugi. er hann minntizt a þat sem hann hafðe honom fyrr þionat. oc tok þa konongr til orðz. þu ert allzkostar vesall maðr. tapaðr oc tyndr sva sem ec ætla. vanndlega af hamingiu glœymdr. þu herðir huginn til þess oc dirvir. at tunga þin skylldi með nokkorom skynsemdom þitt fals fram flytia. Nu vit þat sannlega. ec bauð i

[1]) r. f. oskaddan, C

fyrstunni i okkarre viðrœðo. at ec skyllda fa þer hinar sviuirðulegaztu pinslir er maðr hevir fengit eða sagur til hœyrt. skrið nu i brott sem skyndilegast or minni augsion. þingat sem alldrigi spyria ec til þin. þvi næst gek sa hinn goðe guðs vinr ifra konongenom. þat eitt harmannde oc syrgiannde at hann skylldi eigi þa firir guðs saker dœya. Eptir þetta reiddizt konongr þvi ollu at meir. oc grimlegare pinslir gerer cristnum mannum.

9. Nu sem konongr var i þessarre villu. þa fœddezt honom sveinbarnn með sva undarllegom oc vsenom friðleik. þui at birtlizt i hans fagrleik (þat) er siðar meir varð um þenna svein synt. þat var almæle af ollum er hann sa. at þvilikt sveinbarnn var alldrigi fyrr fœtt i þeim landum. Viðr þenna atburð varð konongr miok feginn oc glaðr oc let þenna svein kalla Iosaphat. Af sinni villu oc vantru for hann skyndilega til hova sinna oc blothusa þeirra sem hann gofgaðe guð sin i. þeim at þiona oc þakka þenna nyan fagnað. sva sem blindr allz goz. en þeim glœymdi hann er þessa sælo oc hveria aðra gaf honom oc allum aðrum. Hann gofgaðe oc lovaðe blinda oc dauva sina guði. Sennde nu boð um allt sitt lannd oc riki. oc bauð til at koma rikum oc fatœkom. oc dyrkka oc virða þessa burðartið sunar sins. þvi matte sia mykynn fiolda rikra manna oc fatœkra er þingat sotte. þuiat engi þorðe annat þo at annat villdi. Hverr maðr hafðe með ser slika forn sem fong hafðe til. hverr sem framazt matte. þeir varo þar mest sœmder er sterkasta oc stœrsta yxn oc feitasta graðunga fœrðo goðom sinum. En at lokenne þessarre hatið gladde konongr hvern þann mann er þar var komenn val oc sœmelega eptir þvi sem samde hans tign oc þeirra verðleikum. Foro þa aller glaðer til sins eigins er i þessarre hatið komo til konongs eptir hans boðe.

10. En þeir meistarar er kunnu þann visdom er kallaðer ero stiornnu meistarar[1]. þeir kunnu marga luti vorðna firir at segia. þeir varo .v. oc fimtigir. Konongr spurði þa a sina sunndrung hvern. til hverss þesse sveinn mynddi vera eða hvat manne hann myndi verða. þeir svaraðu sva flester aller er þeir rannzakaðu bœkr sinar oc sina kunnastu. at sia skylldi verða hinn meste maðr oc hinn rikazte konongr er verit hevir i þessom lanndum. fremre oc frægre en engi var aðr i hans ætt. Einn af þeim er vitraztr var meistaranna oc mest var kunnande tok sva til orðz. Herra konongr sagðe hann. ef sva er sem mer segir minn visdomr. þa er þesse sveinn til mykyls visdoms komenn oc rikiss. en þo eigi til þess rikiss er þu styrir. helldr til annars rikis myklu meira oc mætara en þetta. þat ætla ec at hann

[1]) r. f. meistarat, C

man velia[1] þa trų cristinna manna er þu hatar. oc hana hava oc ælska með allum matt oc megni. oc eigi ætla ec at honom verðe sin von at hegoma. þetta mællte hann eigi af sinum vilia nema helldr af guðs forsio. er þenna svein hafðe aðr til mykyls fagnaðar ætlat. þvilikazt sem einn spamaðr forðom er het Balam. er blæzaðe þat folk er hann villdi drepa. En þa er konongr hœyrði þessa rœðo. þa drap honom i sturu. oc minkkaðu þesse orð miok hans gleði. oc at sinni villdi hann eigi fleira um þetta mal rœða.

11. Fra þvi er nu at segia at konongr let skipa i þeirri borg er hann sat i eina sœmelega holl mykla oc sterka. sva sem hans tign byriaðe. skipaðe hana með sterkom kastalum oc fagrum herbyrgium. oc let sem bazt byrgia hana alla vega. Oc þa er sunr hans tok upp at vaxa. þa sette konongr hann þar i oc goða gæzlomenn með honom oc sva sem samde hans ætt oc eðle. hann sette oc vena oc val siðaða oc friða at asyn hœveska þionastumenn. oc bauð þeim fastlega undir ogorllegre refsing. at þeir skylldu enga þa luti firir syni hans birta. er til rygleiks eða til sorga horfðe i þesso livi. eigi dauða. eigi elli oc enskisskonar siukleik. enga fatœkt oc engan lut þann er hans[2] gleði oc gaman mætte minnka. En þa alla luti er hans hugr mætte sem mest af gleðiazt bauð hann þeim hverssdaglega firir honom at telia. at af slikri gleði oc gamne mætte hans hugr ekki til annarss heims hyggia. En yvir alla luti bauð hann þeim. at ekki þat sem til cristins doms hœyrði eða hans heilagra manna eða um cristinna manna athæve skylldi hann hœyra eða viss verða. Oc gerði hann þetta firir þvi at hann hugðizt sva skylldu firirkoma þeirri spa er stiornnugangs meistarenn hafðe spat um þenna svein. Hvert sinni oc er nokkor þionastumaðr af þvisa husi syktizt eða dœ. þa bauð konongr þegar annan mann þvilikan i staðenn setia. at eigi mætte hans hugr af þvi ryggiazt. En ef nokkor livannde munkr oc cristnir menn. er hann hugðizt vandlega hava œytt i riki sinu. fynnizt. þa sennde hann boð oc bræf um allt sitt riki. at innan .iii. daga skylldu aller brotto verða. en hverr er siðan være funninn. þa skylldi sa dauða þola oc allzskonar pinslir. þviat hann kvað þessa menn firirkoma rikinu. er þeir taldu tru firir monnum. oc þann guð er krossfestr var.

12. A þessarre stundu gerðizt þat at konongr gerðizt myklu grimare en fyrr til cristinna manna oc reinlifra. Einn af konongs hofðingium sa er fyrstr[3] oc fremstr var til allra sœmda oc fremda þeirra sem til konongs hœyrðu. hann var vitr maðr oc val siðaðr oc miok ahyggiufullr um salo sina. Oc einnhvernn dag er konongr for a

[1]) r. f. vegia, C [2]) r. f. hann (h'), C [3]) r. f. fyrsti, C

veiðar með sva myklu fiolmenni sem hann var vanr. þa fylgði honom sa hinn goðe maðr nu sem fyrr meir. þviat hann var einn af þeim mannum er mest kunni af veiðiskap. Oc ventte ec eptir þui sem guð hevir firirseet. þa fann hann þar mann einn i skogenom þar sem þiukkaztr var liggiannde. þviat fœtr hans varo aller lamder[1]. er dyr hafðu bitit oc i sunndr brotet. Sua (sem) sa hinn siuki maðr leit hann um sik gangande. þa kallaðe hann a hann. oc bað at hann skylldi eigi sva skiott um hann ganga. nema helldr skylldi hann hialpa honom i þessarre nauðsyn. oc heim til herbyrgiss hava með ser. þat let hann oc fylgia. at hann myndi af hans tilkomo mykyt gagn liota. ef hann kynni til at gæta. En sa hinn goðe maðr svaraðe honom. Af þvi at hverium nytum manne ber val af rettre natturu þeim at hialpa er þurptugr er oc hans hialpar beiðizt. þa skal ec þer hiolp veita oc með mer heim hava. En huat gagne er ec mege af þer hava eða nytsemd. þa fæ[2] ec eigi seet þat. Sa hinn fatœke maðr svaraðe. Ec em sa maðr er lækna kann menn með orðom. Ef manne verðr misboðet með vsannum eða rangum orðom. þa skal ec þetta með hoflegom kenningum lækna. sva at þeim skal eigi mein at þvisa verða. er [þvi litir[3] sem ec legg til með honom. En sa hinn riki maðr virði litils þat sem hann mællte. En þo hafðe hann þann mann heim til herbyrgiss með ser firir guðs saker oc let gera honom hœglega sæng oc lækneng eptir hans natturu. En þeir menn sem þenna hinn goða[4] [mann hafðu lengi afundat oc fœre sott at rœgea hann við konong. sem þeir sa hann taka sva val við þeim hinum siuka manne. gengo þeir þegar firir konong oc mællto við hann. Herra sagðu þeir. nu er auðsynt at sa hinn riki maðr er lengi hevir þinn vinr kallazt oc gott at þer lotet. man nu at ollu hafna oc firirlata guð var. en brott kasta þinni vinatto. oc taka við tru kristinna manna. oc a þat ovan man hann vilia svikia rikit undan þer. þviat hann leitar nu a fund fatœkra manna oc þyðizt þeirra vinatto oc felagskap. En ef þu villt verða sannfroðr um at þetta se. eigi lygi eða upplost. þa leið þu hann a einmæle við þik oc tel þik buinn vera at taka við kristinna manna tru oc munkka bunaðe. oc hygg at hverssu honom bregðe þa við. En er konongr hafðe hœyrt þat er þessi illmenni mællto. tortrygði hann miok orð þeirra. en þo villdi hann eigi lata sva buit vera. at hann rœyndi eigi hvat sannenndi i være. Siðan kallaðe hann mannenn til sin a einmæle til þess at freista hans oc mællte sva við hann. Vinr sagðe hann. þer er kunnigt hverssu ec hevi iafnan reket oc rækt munkka oc alla kristna menn. oc gort til þeirra hit grimlegazta. En

[1]) læider, C [2]) r. f. fœri, C [3]) r. f. þeir litit, C [4]) *her mgl. 1 Blad i* C

sakar iðranar oc þess at mer leiðizt þessa heims riki er skiott man ender a verða. oc eigi man aðrum koste von eilifs rikiss oc fagnaðar. þa hevi ec nu annat rað tekit. oc vil ec nu skiliazt við gaman oc gleði þessa lifs. en gerazt kristinn oc sœkea heim þa hina sælo menn er her til hevi ec iafnan ranglega ellt oc utlægt or minu riki. Legg nu gott til með mer oc syn mer hvat þer segir hugr um þetta. þviat þu ert allra manna sanngiarnaztr oc baztr. En sa hinn goðe maðr varð allzekki varr við þessa slœgð oc undirhyggiu. helldr hugði hann þetta alhugat af konongs henndi. oc komzt sva við at hann táraðezt oc mællte heilhuglega til hans. Mæl þu allra manna heilaztr kanongr sagðe hann. þetta er gott rað oc nytsamlegt. þuiat þo at himinriki se torsott. er þess þo af ollum matt oc megni leitande. oc sa er leitar man finna. En þetta liðande lif. þo at fagrt se at asyn. er þo gott at hafna oc ifra at skiliazt. oc sa er þvi glezt hann man eptir taka siaufalldan harm. þviat fagnaðr þessa heims oc harmr er sem skuggi einn. oc hverfr skiotare enn forvegr siglanda skips eða fliuganda fugls. en von komanda lifs er kristnir menn boða er staðfost oc urugg. þo at þrœngsler fylgi þessa heims. En þessa heims farsællder ero skammar oc munu skiptazt i kvaler vendelegar oc pinslir annars heims. þvi at sœtleikr þessarra luta er stundlegr en beiskleikr eilifr. en stundlegt er starf kristinna manna oc vdauðlegr fagnaðr þeirra oc farsælld. Firir þvi hevir þu heilsamlegt rað tekit herra konongr.

13. Er konongr hœyrði þesse orð hans varð hann akaflega reiðr en stillti þo reiði sinni oc][1] mællte ekki fleirum orðom við hann at sinni. En firir þui at honom var kunnigt skaplynndi konongsens. þa fann hann þegar at konongenom mislikaðe rœða hans. oc at hann hafðe með vndirhyggiv freistat hans. oc stnerezt sa hinn goðe maðr til herbyrgis sins. miok ræddr oc ahyggiufullr huerssv hann skylldi fa stnvit skapi konongsens[2] til slikrar[3] vinatto sem fyrr var. Oc la hann alla nott andvake. oc kom honom þa i hugh sa maðr er hann fann i morkkenne. er sva tok til orðz. at hann kuazt vera heill raðgiæve i orðom sinum. Oc kallaðe hann þann hinn sama mann oc mællte við hann. Mik minnir þa er ec tok þik i œyðimorkkenne. at þv sagðezt vera goðr lækner groðrsamlegra orða. Sa hinn sare maðr svaraðe. þat er vist sagðe hann at ec mællta sva. oc ef þv villt nv rœyna. þa seg mer þat sem þer er forvitni a. Hinn riki maðr svaraðe oc talldo honom allt fra viðrrœðo[4] konongsens oc hans. En þa er sa hinn siuki maðr hœyrði þesse orð hans. þa þagðe hann vm

[1]) *her begynder* A [2]) *r. f.* konongens, A [3]) *r. f.* slikar, A [4]) *r. f.* viðrrœðro, A

stunnd oc mælltte siðan. Hœyr þv hinn dyrllege herra. þat sem konongrenn mællte til þin. þa freistaðe hann þin. at þv myndir rikit vilia vndan honom svikia. Ec skal geva þer[1] til þessa mals[2] gott rað. Tak skiott oc lat klippa har þitt vmhuerviss sva sem munkka. oc kasta i brott þema hinum sœmelegom klæðom oc tak i staðenn hervileg klæðe[3] oc i[4] morgon stnimma ver firir konongenom með þessom bunaðe. oc ef hann spyr þik firir hui [er þu ertt[5] sva buinn. þa suara þegar. Firir þui herra konongr. at þu sagðer i giær i okkarre viðrœðo. at þv villdir slikan bunað hava[6] sialfr. þa em ec [nv þvi i þessom bunaðe. oc[7] firir þvi at sva sem ec var með yðr i skemtan[8] veralldarennar. sva skal ec oc eigi firirlata at þola þat allt er þer vilið þola. Oc sem hann hœyrði rað hins siuka mannz. þa gerði hann sem hann reð honom. oc var hann firir konongenom vm morgonenn. Oc þa er konongrenn sa hann firir ser sva buinn. þa þottezt hann sia sannlega a honom sanna ælskv oc [staðfestu við sik[9]. en þa helllt hann firir sanna falssara oc svikara er honom villdu firirkoma. En konongrenn sœmde hann siðan myklu meir en aðr. er honom þotte [ser hann trygglega[10] rœynzt hava. En hans agirnd oc [harðlyndi var æ með vexti[11] til kristilegrar truar. oc gerði hann siðan til munka oc kristinna manna sem hann matte grimlegazt.

14. Nu for konongrenn annat sinni a veiðar. oc sem hann kom at skogenom þa sa hann tva munkka ganga firir ser i morkkenne. oc bað konongrenn at taka skilldi þa baða oc hallda. oc leit a þa grimlegom augum mælannde þesse orð. Have þitt eigi[12] hœyrt hinir œro menn oc ovitrir[13] mitt boðorð vm allt lannd mitt oc riki. mælannde openberllega. at engi maðr er þessarre villu er fylgiannde skylldi innan þeirra þriggia daga verða[14] staddr [i varo riki[15]. nema dauða villdi[16] þola. En munkarner svaraðu[17]. [Nv erom ver a þeim[18] veg at fara or þinv riki. [af þui[19] at ver hœyrðum þessor yður boðorð. En ver eigum langan veg firir handum til þeirra staða er ver finnum vara brœðr firir. oc þui dueliumzt ver sva lenngi. at ver þurfum at kaupa oss vistir oc þarvenndi til vegar vars. at eigi þrœyti oss a leiðinni. En konongrenn svaraðe þvi. at sialldan leita þeir meira[20]

1) *her beg. atter* C 2) *mgl.* C 3) harklæðe, C 4) a, C 5) [þu ser, C 6) taka, C 7) [oc til þessa sama buinn, C 8) oc gleði *tilf.* C 9) [staðfasta til sin, C 10) [hann ser trulega, C 11) [harðræðe vaxa æ, C 12) *mgl.* C 13) hinir ovitru, C 14) vera, C 15) [innan vars rikis, C 16) vili, C 17) *rettet efter* C *for* svaraðe 18) [af þui erom ver nu a, C 19) [*mgl.* C 20) menn, C

ser eptir[1] mat. er dauða sinn ræðazt. Munkarner mælllo. Val suaraðu þer herra konongr. þui at þeir er dauðann ræðazt hugsa[2] meir firir ser at forða livi sinv. helldr en at veizlum fara. en þeir[3] ræðazt dauðan er illa hava buit firir ser i þessarre verolld. En ver er nu erom bunir at dœya.[4] hafum sva firir buit aðr. at ver hirðum eigi at[5] huerium tima er ver latom vart lif. En konongrenn er freista vildi þeirra mælltte þegar. Sagðu þit eigi skammu aðan. at þit biugguzt þui i brott or riki minv at ver ognaðum yðr dauða. En[6] með þui at þit ræddozt eigi dauða. hui flyðu þit þa vndan. her ma nv i sliku hœyra hegomlega trv yðra oc lygi. Þa svaraðu munkarner. Ver flyðum eigi firir þvi at ver ræddemzt dauðann[7]. nema firir þui at þin pinsl oc hefnd [er æ[8] þui meiri. er þv drepr[9] fleiri kristna menn. Oc sem konongrenn hœyrði þetta. þa let hann brenha þa baða. Her eptir let[10] konongrenn [braðlega sennda orð[11] vm allt riki sitt. at nv skyllddi enga aðra atfeið hava eða eptirleitan en drepa skylldi alla kristna menn er fvnnir yrði[12]. munka oc reinlivismenn. sva giorssamlega. at engir[13] kristnir menn skylldu liva i hans riki. Nema þeir einir munkar oc reinlivismenn er krupu i hella[14] oc i aðra lœynilega staðe. þa fengo þeir með þessom hætte forðat livi sinv.

15. En svnr konongsens var i þeirri samu holl oc herbyrgi með þeirri[15] skipan sem fyrr er sagt. at engi maðr kom til hans nema þeir er huersdaglega varo ihia honom. Hann hafðe nomet[16] allskyns klerkdom oc bokfrœðe[17]. er maðr matte nema i þeim landum er bæðe heitir[18] Perssia[19]lannd oc Ethiopia[20]. sva sem hann hafðe æ iafnan veret með hinum villdaztum meistarum. þvi at konongrenn valde honom hina viliaztv[21] meistara er i varo rikinv huarotuegia. En hann synndi i þui gafuglegt kyn sitt. þui at nattura hans leiddi hann skiott til allz þess nams er hann hœyrði firir ser. hann gerði meistarum sinum sva klerklegar spurnningar. oc þeirra [spurningum veitti[22] hann sva klerkleg andsuor. at bæðe konongrenn oc hans meistarar vndraðu hans vitrleik stnilld oc hyggiu. er honom var gevin. Konongrenn bauð þeim[23] nv sem fyrr meir. at ekki skylldi honom þat firir augu koma. at hann mætte nokkorsskyns angr af taka. eða honom mætte dauði i hugh koma.

1) at, C 2) *r. f.* hugsar, A 3) einir *tilf.* C 4) oc *tilf. urigt.* A 5) a, C 6) Nu, C 7) *saal.* C; dauðam, A 8) [være, C 9) dræper, C 10) lætr, C 11) [gera boð, C 12) urðu, C 13) *saal.* C; engi, A 14) eða holor *tilf.* C 15) samu *tilf.* C 16) numit, C 17) *saal.* C; bokfœðe, A 18) *saal.* C; heibir, A 19) Persa, C 20) *saal.* C; Ethopia, A 21) villdaztu, C 22) [*saal.* C; spurninga veitta, A 23) þat, C

En þat var miok vndarllegt[1]. at iamvitr maðr sem konongrenn[2] hugðizt skylldu fa lœynt sveininn[3] iamvitran oc sva hygginn. er nesta skildi flesta alla luti af natturu sinni[4]. þar sem flester aller froðer [oc sva fafroðer[5] vitu visan sinn dauða. Miok vndraðe sueinninn. [hui er[6] faðer hans villdi alldrigi lata hann vt koma ser til skemtanar sem aðra vnga menn. eða hui er hann lovaðe sua fam mannum inn at ganga[7] til hans[8]. Vissi hann þo giorlla. at til þessa gengo einir huerir lutir þeir sem honom varo vkunnigir. [grunar hann at æ myndi þo[9] af goðo vera. en eigi trœystizt hann þo at spyria faður sinn þessa mals. þvi at hann grunaðe. at þeir lutir være þar nokkorer er honom bære eigi at spyria. En þo at hann spyrði þa þottezt hann[10] vita. at faðer hans myndi [eigi honom[11] satt segia. oc ætlaðe hann þui helldr aðra menn at spyria þessarra luta. Zardan het einn sa [af allum hans giæzlomonnum. er hann ælskaðe[12] mest oc honom[13] truði bazst. oc einnhuerna dag spurði hann Zardan. hui er[14] faðer hans myndi hann sua inni byrgia. het honom þui. ef hann være honom sannsagull i þesso male. at hann skylldi iafnan af honom þess sœmelega niota. En giæzlomaðr hans svaraðe honom sem skynsamr maðr. ottaðezt ef hann lygi at honom at hann myndi [eitthuert sinni hefna honom[15]. oc sagðe honom hitt sannazta[16] til. at faðer hans hataðe[17] cristna menn. oc allra hellzt munkka oc reinlivissmenn. oc vtlægðe þa or ollu sinu[18] riki. Hann gerði honom oc kunnigt[19]. hvat er stiornnvgangs meistarenn[20] hafðe spat vm hann sialuan. þa er hann var fœdr. Oc firir þvi at konongrenn ræddezt. ef þv verðr varr cristinna manna truar. at þu vilir hana ælska en varre trv brott kasta. firir þvi vill hann fa hava aðra i hia þer nema oss eina. er hann þykkyzt ser aðr trulega rœynzt hava. bauð oss fastlega at ver skylldum enga luti þa birtta firir þer er hiartta þitt eða hugr mætte ryggiazt af. Sem[21] konongs sunr hœyrði[22] þetta. þa þagnaðe hann þegar. en þessor rœða varð honom miok hugstœð. oc af birttingum[23] heilags andda stnerezt hugr hans oc hiartta til sannz guðs. eptir þui sem siðar meir ma hœyra i sagunni.

16. Opttlega vitiaðe konongrenn hans firir astar saker. Einn-

1) *saal.* C; vndarlleg, A 2) var *tilf.* C 3) svein, C 4) *saal.* C; rinni, A 5) [*mgl.* C 6) [oc hui, C 7) koma, C 8) sin, C 9) [grunaðe hann þo at eigi myndi, C 10) þat *tilf.* C 11) [honom ekki, C 12) [er af a. g. sinum ælsk. hann, C 13) hann, C 14) *mgl.* C 15) [honom þa e. sinn hafna, C 16) sanna, C 17) rak oc riaðe alla *tilf.* C 18) *saal.* C; sini, A 19) i kunnleika, C 20) *saal.* C; stiornnvgans meistarann, A 21) Iosaphat *tilf.* C 22) *saal.* C; hœyði, A 23) birttingu, C

huern dagh sem konongrenn kom til hans. hof hann rœðo sina a þessa leið. Herra minn með orllove at spyria. huat man þessarre sorg vallda eða ryggleik. er fallet hevir a hiartta mitt. Sem konongrenn hœyrði þetta. þa varð hann miok oglaðr[1] við þetta oc mællte. Seg mer hinn sæle sunr. huat er[2] þik ryggir. oc skal ec giærnnsamlega bot a raða[3]. Hann svaraðe. Hvat velldr þui. at þu byrgir mik sva innan þessarra borgarveggia. at engi maðr skal mik hitta. oc ec til enskiss mannz koma. Konongrenn svaraðe. Firir þui svnr minn. at ec vil ekki at augv þin se þat er hiartta þitt rygvizt af. nema þat[4] se allt i namunda þer. er þu meger gleði oc gaman af taka. Sveinninn svarar. Vit þat sannlega faðer. at þetta gaman oc gleði er mer til harms oc hugsottar. þvi at huarke sezt mer val[5] matr ne drykkr at sva bunv. Ef þv villt at ec hallde[6] heilssu minni. þa gef mer orllof at sia þat. er firir vttan er þetta hus. En þo at konongenom mislikaðe rœða hans. þa villdi hann þo eigi reiða hann. oc svaraðe sva. Sunr minn ec skal gera[7] sem þer likar. Oc let þegar fram leiða allzskonar riddaralegar[8] hernneskivr með sœmelegom mannum oc kononglegre sœmd[9]. Bauð þat skynsamlega at [giæta þess[10]. at þeir skylldu[11] i þa eina staðe hann leiða. sem honom þœtte lystilegazt[12] vera firir augum. Hann let firir honom fara allzskonar leikara með ymsum songom. at hans hugr skylldi þar allr til stnvazst.

17. Nv einn dagh sem hann var i slikri fylgð[13] ser skemtannde. þa sa hann. at vuarum ollum þeim er með honom varo. tva fatœka menn annan vanheilan en annan blinndan. Oc er hann leit þa. þa rygðizt[14] hann nokkot oc spurði sina menn. Huerir ero þesser er sva ero leiðeleger a at lita[15]. En þo at þeir villdi[16] lœyna hann þa þorðo þeir þo eigi firir þvi at hann hafðe aðr fullgorllega seet þat sem hann [sa alldrigi fyrri[17]. oc þvi svaraðu þeir honom. þesser menn hava þeskyns sott oc pinslir. er mannlegre natturu kann opttlega til hannda at koma með ymsum atburðum. stundum [með þui at þat kœmr[18] af vheilsamu bloðe. stundum af hita[19]. stundum af kullda eða vheilsamre nœyzlu. er i mote er mannzens natturv. oc af margskyns annarre [natturu oc[20] vangiæzlo. Konongs sunr spurði þa enn. Koma þessar sotter at allum monnum iafnt. En þeir suaraðu. Eigi at allum iafnt. nema þeim monnum[21] er heilsunni tapa af oheilsamo bloðe

[1]) *saal.* C; oglæðr, A [2]) *mgl.* C [3]) vinna, C [4]) *saal.* C; þa, A [5]) *mgl.* C [6]) hallda, C [7]) sua *tilf.* C [8]) riddarlegar, C [9]) fylgð, C [10]) [gera, C [11]) skylldi, C [12]) lystilegazter, C [13]) ferð, C [14]) stygðizt, C [15]) sia, C [16]) villdu, C [17]) [hafðe alldrigi fyrr set, C [18]) [*mgl.* C [19]) ofrhita, C [20]) [*mgl.* C [21]) einum, C

oc[1] annare vanheilsu. Enn spurði hann [annat sinni[2]. Ef þessar[3] fa eigi aller menn iafnt. þa manv þeir auðkendir vera. er þessar sotter fa. eða kœmr þetta vuart [a menn[4]. þeir svaraðu. Eigi mego menn þat[5] vita firir vorðna luti. þvi at þat er meira en mannleg nattura mege vita. Goðom einum er þat lovat. er vdauðleger ero. vorðna luti firir at vita. Ekki spurði hann þa fleira at sinni. en þo rygðizt hiartta hans miok af þessom[6] lutum. er nv hafðe hann seet. oc miok huarf i fra honom fegrð anndliz hans. firir þvi at eigi hafðu[7] aðr honom firir augu komet leiðilegare lvtir[8].

18. Nokkorom dagum enn siðar reið hann at skemtta ser oc mœtte einum gamlum karlle miok fellegom[9]. andlit hans var miok rokket. armleggir hans varo miok þunnskafner oc skarper miok. herðilutan oc af hærom huitan. tannlausan miok oc sva blesmællltan[10] oc miok halltan at male. Oc þa er konongs sunr sa hann. þa vndraðe hann miok. oc let hann kalla til sin. þvi at honom var forvitni a at vita huat [vnndr er þetta myndi vera[11]. eða hveriv er þetta myndi gegna. þeir er fylgðv honom. þa[12] sagðu honom. þesse[13] er elligamall maðr. oc æ sem alldr hans œygzt[14] vpp af þesso. þa minkar mattr[15] hans. oc firir þui synizt hann sva liotr oc leiðilegr. þa spurði konongs sunr. Huerr skolu vera enndalok hans. þeir svaraðu. Dauði skal verða enndalok[16] hans. Hann spurði enn. Skolv slikir verða aller menn eða sumir einir. þeir sagðu honom. Huerr er eigi dœyr aðr. þa verðr [slikr. Konongs sunr spurði[17]. Huerssu marga vetr hevir maðr aðr en hann verðr[18] slikr. með þui at maðrenn ma eigi forðazt dauðann eða þessa vesolld[19] er a þeim[20] liggr. þeir svaraðu honom. Maðr ma hava atta tigi[21] vetra eða hundrað hitt mesta. en siðan verðr maðr at dœya. eigi ero þa onnur efni til. þat var skyllda mannzens at vpphave. oc sva skal æ meðan nokkor livir eptir. firir þui at dauði er firir huerss mannz durum. oc hann fær engi forðazt. þo at sumum kome seinna[22] en sumum. Sem konongs sunr hœyrði [þesse orð[23]. þa hugsaðe hann sem vitr maðr. oc andvarppaðe miok oc mællte. Aumlegt er þessa heims lif oc heimslegt oc sorgafullt. Með þui at sva er. þa finnzt mer sua at engi maðr mege her vruggr vm sik vera. er dauðinn er ollum iamvis[24]. oc þo ovis ner hann kœmr.

[1]) eða, C [2]) [þa, C [3]) sotter *tilf.* C [4]) [at manne, C [5]) *mgl.* C [6]) þuilikum, C [7]) *saal.* C; hafðe, A [8]) *saal.* C; lvti A [9]) ferlegom, C [10]) blestmællltan, C [11]) [þat vndr være, C [12]) *mgl.* C [13]) þetta, C [14]) aukazt, C [15]) matt, C [16]) endalykt, C [17]) *saal.* C; [slikir, A [18]) *saal.* C; verð, A [19]) verolld, C [20]) þema, C [21]) tigu, C [22]) *r. f.* senna, A; ſyrr, C [23]) [þetta, C [24]) vis, C

19. Hann for nv sva buit[1] heim oc hugleiddi hverssdaglega með ser vm dauðann[2]. oc huerssu margskonar meinlæte er[3] maðrenn ma þola. aðr en hann dœy. Hann mælltezt[4] einn samann við a þessa leið. Man ec eigi dœya sem aðrer menn. eða man nokkor maðr min minnazt siðan er ec em dauðr. a þeirri stunndu[5] er ec em af allum glœymdr. oc i þeim[6] tima er ec verðr[7] at engo nema at asku oc dusti[8]. Eða man nokkot annat lif vera. þegar er þetta liðr. eða annar heimr eptir þenna. Slika luti eða aðra þvilika hugleiddi hann opttlega oc af mykylli ahyggiu. [oc miok bliknaðe hann[9]. En huert sinni er faðer hans kom til hans. þa synddi hann sik glaðan oc katan. at faðer hans skylldi[10] við hans hughskot[11] sem siðazt verða varr. þess fýstizt hann yuir alla luti. at hann skyllddi nokkon mann þann finna. er honom kynni rettan vegh sins[12] lifs at visa. Opttlega spurði hann giæzlomann sinn. þan er fyrr var nefndr. ef hann matte[13] nokkon þann mann fa syst honom. er þessa mætte honom bœtr raða. Oc hann svaraðe. Ec hevi sagtt þer aðr. hverssv faðer þinn hevir tekit[14] munka oc reinliviss menn oc alla aðra þa er þessa trv kunni[15] at kenna þer. oc firir þui venter mik at engi finnizt i þesso konongs riki. Af þvi rygðizt[16] hann miok oc syrgði. oc liktizt i þesso manne þeim. er tapat hafðe myklum auðœfom oc siðan lagðe[17] allan hugh a aptr at fa. Með þessom hætte leiddi hann sina lifdaga. oc virði litils[18] [alla veralldlega[19] tign oc skemtan er hann hafðe. Nu meðan er[20] hann var i þessarre ahyggiv. þa leit sa miskunnar augum til hans. er ollum vil hialppa. er guð er allzvalldannde. er[21] birtti honom rettan vegh eptir sinum vilia með þessom hætte.

20. A þema[22] tima var einn munkr raðogr oc vitr. er allan sinn hug hafðe a lagt guði at þiona. en af hueriu[23] landde eða huerrar ættar hann var. þa þarf ec[24] eigi at sinni at segia. Hann hafðe gort ser hus oc herbyrgi i œyðimorkku lanndz þess er heitir Sennaar[25]. hann var prestr at vigsslv. Heilagr annde birtti honom. huat er fram for með konongs syni a Inndialanndde. oc hann eptir þvi[26] sem guð bauð honom gek vt or œyðimorkkenne. oc skipti bunaðe sinum oc tok leikmanna[27] bunað oc steig a skip þat er gek til Inndialandz. oc

1) buinn, C 2) sinn dauða, C 3) *mgl.* C 4) opt *tilf.* C 5) *saal.* C; stunndi, A 6) þann, C 7) verð, C 8) dupti, C 9) [bliknaðe hann miok, C 10) *tilf.* C; *mgl.* A 11) hugsott, C 12) til sannz, C 13) mætte, C 14) reket cristna menn oc, C 15) kunnu, C 16) *saal.* C; ryðizt, A 17) hann *tilf.* C 18) *saal.* C; litis, A 19) [huerssdaglega, C 20) *mgl.* C 21) oc, C 22) I þenna, C 23) *saal.* C; hueri, A 24) *mgl.* C 25) *saal.* C; Senniar, A 26) *saal.* C; *mgl.* A 27) leikmannz, C

kallaðezt[1] kaupmaðr. Oc eptir þvi sem guð villdi toko þeir hofn hia borg þeirri. er konongs svnr var firir staddr. Oc var hann þar miok marga daga. oc frette vm konongs svnar athæve[2]. oc hverir honom gengo nester [oc kiærazter at[3] þionastu. oc varð hann þess varr. at sa einn maðr er fyrr var getit[4] i sagunni var honom hinn kiærazte. Hann gek til hans oc mællte við hann. Ec vil kannazt við þik herra minn giærnna. þvi at ec em kaupmaðr oc af langum vegom[5] komenn. Ec hevi einn agiætan gimstein falan [sva at ec trvi[6] at siallzenn se annar slikr. Ec hevi hann enn engom manne syndan. En þvi birtti ec firir[7] þer þetta. at þu lizt mer vera· skynsamr maðr. Oc þui bið ec þik. at þv leiðir mik til konongs sunar. þvi at hellzt villda ec fa honom þenna stein. oc sva synizt mer sem hans gessimi mege val vera. þvi at hann er ollum gessimum mætare. Hann lysir meðr vitrleik þeirra manna hiorttv. er aðr ero vuitrir. oc af hans kraptte þa gefzt daufum hœyrnn[8] oc dumbum mal oc sivkum heilssa. fafroðom monnum vizsku oc visdom. fiannda rekr hann oc brott fra monnum. oc allt þat er gott er gerer sia steinn þeim er hann a oc ælskar oc með skynsemd[9] giæter. Giæzlomaðr konongs sunar svaraðe. Sva synizt mer sem þu munir vera sannsagull maðr oc staðfastr. af þvi at þu ertt a þeim alldre. er þer ber þat at gera. Orð þin ero oc likleg til þess at eigi se loklœysa eða lygi meðr þer. En ec hevi sva marga goða oc agiæta gimsteina seet. at þat kann ec alldrigi þer[10] at segia. en þann stein er slikan krapt hevir með ser. þa hœyrði[11] ec alldrigi enn getit oc alldrigi hevi ec enn seet. Oc ef hann er slikr sem þu segir[12] mer. þa lat mik sia hann. oc skal ec siðan leiða þik til konongs sunar. oc man hann val þer ambuna. en at[13] vsenom man ec ekki honom fra segia. Barllaam[14] suaraðe. Satt sagðer þu þat. at alldrigi mantt þv slikan stein seet hava. þvi at sia hinn same er mykyl oc margfallegra krappta mætr oc agiætr. En þu beiðizt[15] at ec skuli[16] syna þer hann. Hann hevir þann einn krapt með ser er ec skal birtta firir þer. Sa einn maðr ma hann sia sva at ekki verði mein at. er skir augv [have oc heil. oc reinan likam hevir[17] oc vspilttan. En sa er hann ser oðruvis. þa tapar hann þeirri syn. er aðr hafðu augu hans. En ec kann nokkot[18] af læknesdom oc synizt mer sva sem augu þin se varlla

[1]) vera *tilf.* C [2]) atferð, C [3]) [at kiærleik oc, C [4]) nefndr, C [5]) veg hegat, C [6]) [þann er ec vente, C [7]) *mgl* C [8]) en blindum syn *tilf.* C [9]) *saal.* C; skinsemd, A [10]) *mgl.* C [11]) hœyrða, C [12]) sagðer, C [13]) honom *tilf.* C [14]) Barlabam *her og overalt* C [15]) beiddizt, C [16]) skyllda, C [17]) [hevir oc heilan likam, C [18]) *saal.* C; nokko, A

heil. oc ræðomzt ec. ef þv tapar syn þinni. at ec verði luttakare skaða þins. En ec hevi hœyrtt at konongs svnr er reinlatr[1] maðr oc vspilltr at ollum likame. hann hevir augv skir oc biort. með glœgþekre syn. oc firir þui þa villda ec giærnnsamlega honom syna. oc bið ec þik. at þv reker mitt ærennde [til hans[2]. Giæzlomaðr konongs sunar svaraðe. Ef sva er sem þv segir. þa vil ec vist eigi sia steininn. þvi at ec hevi mina lifdaga i morgum hegomlegom lutum verit[3]. augu min ero oc sem þv sagðer valla til fullz heil[4]. En ec skal reka ærennde þitt til konongs svnar sem bazt ma ec. Oc gek hann þegar[5] firir konongs svn oc sagðe honom eptir þvi sem hinn gamle maðr bauð[6] honom. Oc sem konongs sunr hœyrði þetta. þa var sem hiartta hans gladdezt með nyum oc andlegom fagnaðe. oc varð hann miok glaðr oc bað hann þegar eptir honom gangga sem skyndilegazt oc til sin leiða.

21. Nu sem Barlaam kom firir konongs svn. þa heilsaðe hann honom virðulega[7] oc bað hann sitia i hia ser. En giæzlomann sinn bað hann vt ganga. oc mælltte hann þegar við Barlaam. Syn mer þann hinn mæta[8] stæin. er þu hevir sagt ifra giæzlomanne minum. Barlaam tok sva til orðz. Uvirðþulegt[9] er þat herra at [ec bere[10] nokkora heimsku fyrir yðr. Allt þat sem [ec hevi[11] sagt yðr af mer. þa er firir vttan fals oc[12] hegoma. En þo fyrr en ec birtti yðr[13] af minum visdom. þa vil ec aðr nokkot rœyna af yðarre vizsku.

22. Sva sagðe minn meistare oc lavarðr. Hinn er sa vil sæðe sinv. þa fer hann vt. Oc meðan[14] hann er a vegenom. þa fellr[15] sumt niðr i hia vegenom. oc koma fuglar at oc eta þat. En svmt fellr i þurra[16] iorð oc griotoga[17]. en með þui at þar var grunnlenndi oc engi vekve[18]. þa rann skiott vpp. oc þornaðe þa þegar af solar ofhita. Svmt rann vpp i millum klungra oc hagþyrnna[19]. oc af þeirra huasleika þa fellr[20] þat bratt niðr til iarðar oc firir ferst[21]. En sumt kom[22] i goða iorð oc varð at avexti hundrað lutum meira en hann saðe. Sua oc herra konongs svnr. ef ec finn með þer frœva[23] iorð i hiartta þinv til goðz avaxtar. þa skal ec skiott sáá þar i guðs orð oc hins hærsta[24] krapttar með heilagre trv oc himneskom kenningum[25]. En ef ec finn her firir vera vstaðfast lund-

1) rettlatr, C 2) [rœkelega, C 3) leidda, C 4) skir, C 5) *saal.* C; þear, A 6) hafðe boðet, C 7) vitrlega, C 8) mæzsta, C 9) virðulegt(!), C 10) [bera, C 11) [hann hevir, C 12) eða, C 13) nokkot *tilf.* C 14) *tilf.* C; *mgl.* A 15) *saal.* C; felldr, A 16) þyrna, C 17) grytta, C 18) vokva, C 19) hagþorna, A 20) fell, C 21) *saal. rettet;* verst, A; varð, C 22) *saal.* C; kornn, A 23) friova, C 24) mesta, C 25) *saal* C; kononge, A

ernni oc [með dalegom vilia[1]. þa vil ec vist eigi kasta minv sað-kornne i ofrævan akr at geva þat fuglum eða dyrum. eða dreiva þvi til haðs eða hegoma. þvi at sva bauð[2] mer minn meistare. En mer segir minn hugr allval vm þitt mal þer til heilssv. þvi at þv skallt sia þann hinn mesta[3] stein. er af hans geislum oc liose[4] skallt þv sialfr lysazt oc bera hundraðfallegan avoxt. þer til fagnaðar oc margum oðrum. Ec em hingat komenn til þin af langum vegom. oc þolt margar vasbuðir i þessarre ferð bæðe a lannde firir ovinum en[5] i have firir ofgange sioar[6]. Oc þollda ec þetta allt firir þinar saker. at birtta þer rað oc haminngiv bæðe til lifs oc salo[7].

23. Konongs sunr svaraðe. Hœyr þu hinn virðulege maðr. Mik hevir lengi fyst at hœyra nya rœðo oc nytsamlega. þa er mik mætte [leiða til vrugs[8] vegar. þvi at gneisti einn er komenn i briost mer. sa er kœykir[9] hiartta mitt at spyria oc at vita nokkon nyan oc nyt-samlegan froðleik. Ec hevi optlega her til leitat. en engan þann enn [her til[10] funnit. er mik mætte af þvisa[11] visan gera. En ef ec fynni[12] nokkon sva vitran oc val kunnannde. er[13] mik mætte frœða með þesso fagnaðarraðe. þa ventir mik at þat skal eigi vera i ofrævan[14] akr sáát[15]. oc eigi vndir valld flivgannde fugla eða rivanndda[16] dyra. oc eigi [a klungri[17] eða hamulgryti[18] er af harðleik gefr engan avoxtt. Helldr vennter mik. at ec skal vitrlega viðr taka oc varðveita oc glað-lega vndir ganga þa kenning er ec finn mer til fagnaðar vera. Nv ef þu kantt nokkot af þessom lutum. þa bið ec þik at þv lœynir mik eigi. þvi at þegar sem ec spurða at þu vart hingat af langum vegh komenn. þa sagðe mer hugr minn goða von til þinnar herkomo. oc þvi let ec þik skiotazt inn gannga sva sem minn[19] einnhuernn sannan fulltrva oc kunningia. oc traustlega trvi ec þer[20] mer til hialppar vera komenn. nema min von verði mer at hegoma. Barllaam svaraðe konongs syni. þa gerer[21] þu val. er[22] þv villt þat firir rett hava. er þv rœynir[23] með konongIegο oc retto athygli. oc þat staðfastlega hallda. er þv rœynir on hegoma. Oc at syna yðr þetta með sannenndom. þa segi ec yðr eina dœmesagu.

24. Einn konongr var mykyll oc mattogr. Hann for a einvm huerium degi vm riki sitt til sinna nauðzynia. oc sat i einum sœme-

1) [meðalage viliat, C 2) byðr, C 3) mæta, C 4) er *tilf.* A *urigt.* 5) oc, C 6) siafar, C 7) sælo, C 8) [a rett far leiða uruggleg*s*, C 9) *saal.* A; rœykir, C 10) [*mgl.* C 11) þesso, C 12) mætte finna, C 13) at, C 14) ofriofan, C 15) verða *tilf.* A 16) rivande, C 17) [klungrvagxna iorð, C 18) hemlogryti, C 19) *mgl.* C 20) þik, C 21) gerir, C 22) ef, C 23) matt rœyna, C

legom vagne [buinn með gulli oc gimsteinvm. oc hann[1] með kononglegom bunaðe oc sœmelegre fylgð sins hirðliðs. Honom mœtto tveir menn i saurgum klæðom. þeir varo magrer oc skarper oc með miok bleiku andliti. Sa hinn same konongr kenddi þegar oc skilldi huat er[2] volldde þvi at þeir varo sva leiðileger[3]. oc iamskiott sem hann leit þa. þa liop hann or vagnenom oc fell þegar til iarðar oc fagnaðe þeim. Siðan stoð hann vpp oc tok þa i fang ser oc kysti þa fagrllega. Sem rikissmenn þeir sem riðu með konongenom[4] oc stormenni hans oc raðgiavar[5] sa þetta. þa mislikaðe þeim miok. oc kallaðu hann hava gortt i þesso nœyxl[6] oc niðran sinni kononglegre tign. oc þo trœystuzt þeir eigi at segia konongenom sialfum[7] nema brœðr hans. oc baðo hann segia konongenom at[8] allra þeirra raðe. at hann skylldi eigi optar kononglegre tign slika vanvirðing gera. En konongrenn veitti[9] andsvor með skynsœmd. er hann skilldi eigi er [litils goz[10] vissi. Oc firir þvi at hann vissi eigi. hui er konongrenn hafðe sva gortt. þa gerði hann honom at skilia með þessom hætte. Konongrenn hafðe [þa veniv[11]. at hueriv sinni er hann villdi nokkon mann lata drepa. þa let hann firir garðzliði hans[12] blasa þeim luðri. er hann hafðe til þess ætlaðan. [Oc aller er[13] hœyrðu. þa vissu þegar [huerr er til dauða var dœmdr[14]. Vm eitthvert kuelld let konongrenn blasa þessom luðri [firir durum broðor sins. oc sem hann hœyrði luðrenn[15]. þa þottezt hann vita visan sinn dauða. oc alla þa nott þa hugsaðe hann firir ser oc sinum hibilum[16]. Stnimma vm morgonenn bivggi[17] hann sik sorgarbunaðe oc kono sina oc oll bornn sin. oc stoðo sva buin oll saman firir hallar durum konongsens gratannde oc valande[18]. Sem konongrenn spurði þetta. þa let hann broðor sinn inn ganga til sin. Oc er hann sa hann sua sorgfullegan[19]. þa mællte hann til hans. þv hinn skynlausi oc hinn fafroðe. með þvi at þu ræddezt sva miok boð broðor þins yuir þer. oc vissir þik þo saklausan. huerssu matter[20] þu avita mik. þo at ec heilsaðe oc kysti sendimenn minns herra. er til minna œyrnna baro[21] þat boð. er myklum mun var mer visare til dauða en [minn luðr[22] være þer firir durum eða œyrum. þviat ec veit mik marga luti i mot minum herra misgort[23]

1) [gulli glæstom, C 2) *mgl.* C 3) *saal.* C; leiðleger, A 4) honom, C 5) raðgiæfar, C 6) mikit nœyxl, C; nœyx, A 7) sialfir, C 8) af, C 9) honom *tilf.* C 10) [litit goðz, C 11) [þann vannda, C 12) þess mannz, C 13) [at þeir sem, C 14) [at til dauða varo dœmder, C 15) [*tilf.* C; *mgl.* A 16) hybylum, C 17) *r. f.* bivggia, A; bio, C 18) syrgiande, C 19) sorgafullan, C 20) mætter, C 21) *saal.* C; bar, A 22) [minum lyð, C 23) gort, C

hava. oc firir þvi synndaj ec þer með þessom hætte þina heimsku oc vanhyggiv. Nu vil ec tia þer hverssv ec skal aptr reka þa hina samv. er þik eggiaðu at afvirða firir mer mitt sœmdarrað.

25. Konongrenn let gera fiorar arkker af tre oc let[1] bua tvær vttan með gulli oc silfri oc allzskonar sœmelegre vingerð[2]. hann let þar i leggia[3] dauðra manna bein roten oc dœynanndc oc lauk siðan aptr með lasom af gulli gorvom. Aðrar tvær arkker let hann gera eptir þetta oc let þær bika oc bræða. oc fyllir þær siðan með agiætom gimsteinum oc hinum baztum grasum er val ilmaðu. oc siðan let hann saman binnda með hervilegom hartaugum. Eptir þat let hann kalla til sin þa menn er amællt hafðu honom oc lastat hafðu hans goðgerning. oc syndi þeim þær fiorar arkker er hann hafðe gera latet. oc spurði þa siðan til hverss þeim þœtte þær hœva. sva sem huarartueggia varo gorvar. En þeir svaraðu þegar. þessar tvær arkker er gorvar ero með hinum[4] mesta hagleik oc sva undarllega val bunar með gulli. þa þykkyr oss hellzt hava til giæzlo oc varðveizlu kononglegra gessima at hylia oc hirða i gull oc gimsteina oc hina mætaztu gripi er kononge ber at eiga. en hinar aðrar .ii. er bikaðar ero oc bræddar allar þa þykkyr oss þat eitt þar i kastande. er engi hirðir huat af verðr. Nu sem þeir hafðu þuilika virðing lagtt a þesse tvenne smiði. þa svaraðe konongrenn þeim sva. Beint varðe mik slikra orða af yðr. þer litið a slika luti með litilli skynsemd. En til slikra luta hœver eigi siðr vit oc visdomr en braðleg asyn. Konongr bauð nu vpp at luka þeim hinum gylltum arkkum. oc birttuzt þar ferlleg bein með fulum daun. þa mællte konongr. þessar arkker (ero) likendi þeirra manna er i heiminum hava sik til skrautz oc skartz[5] oc hallda ser til harks oc hegoma. en firir saker heimsku oc hegoma þa ga þeir eigi at bœta sinar misgerðir. oc firir þui synazt[6] þeir vttan fagrer oc sœmeleger af bærelegom[7] bunaðe. en innan ero þeir af sinum tilgerðum lioter oc leiðileger. Eptir þetta let hann vpp luka þeim hinum bræddom arkkum. oc aller er hia varo þa gladduzt oc varo fegnir af skirum bloma goðra gimsteina oc sœtom ilm gafuglegra grasa. þa tok konongr enn til orðz. Viti þer huerium þesser lutir ero likir. þeim sannlega er vttan synazt lioter oc hervileger af leiðilegom bunaðe. en virðulegum verkkum ero þeir gafger oc glæseleger. Oc firir þvi at ec skilda þat i þvisa er þer skilduð eigi i þeirra athæve. þa virði ec af þvi litils mina sœmd hegomlega mote þeirra blæzaða bunaðe oc livi. Oc eptir þat er konongr hafðe gort

[1]) *saal.* C; leta, A [2]) umgiorð, C [3]) *her mgl. 1 Bl. i* A [4]) *r. f.* einum, C [5]) *r. f.* skarðz, C [6]) *r. f.* synar, C [7]) *r. f.* bærlegom, C

þeim sua val at skilia heimsins hegoma oc himneska dyrð. þa bauð hann þeim framleiðiss val at gœyma oc giæta hueria skilning þeir skylldu a hueriu hava.

26. Nu minn hinn kiære konongs sunr. sua gerðer þu við mik sem hinn kurteisi konongr. er þu kallaðer mik til þin fulan oc ferllegan i fatœkom bunaðe. en marger naðo þui eigi val oc virðulega bunir. næsta sem þu ventter af mer nokkorra nytra luta. oc ec vilnumzt at sua skal raun a bera. þa mællte Iosaphat konongs sunr. Val oc vitrlega hevir sa konongr sagt. En þess spyr ec þik. hverr er guð þinn er um sæðe þat rœdde er þu gazt i rœðo þinni. Barlaam svaraðe oc hof þa annat sinni rœðo sina a þessa leið.

27. Einn drottenn Iesus Cristr eingetenn guðs sunr sæll oc sœmelegr. er allt ma er uill. konongr yuir allum konongom. drottenn yuir allum drottnom. er einn er oc eiliflegr oc vdauðlegr vttan enda með feðr oc hælgum andda eiliflega dyrkande. Eigi em ec sa er marga guði ælskar blinda oc dauða oc hegomlega. nema einn guð lova ec oc sua trui ec i þriningu oc i þrimr skilningum dyrkande. þat er faðer með syni oc hælgum anda i einni sannre natturu oc mætte oc i einni dyrð oc riki eiliflega oc vskipttilega. Hann er i þrennre skilningu einn guð firir vttan vpphaf oc niðrlag. æ verande vskapaðr oc vskiptilegr. vlikamlegr oc vsynilegr. oumrœðelegr[1]. einn sannr oc rettr. mykyll oc mattogr. er allt ma er vill. oc af engo emni skapaðe alla luti. [I upphave[2] skapaðe hann vsynilega heilaga[3] engla. vlikamlega[4] oc vtaluleganI[5] fiollda til mykyllar þionastu sem samdde[6] mykyleik guðdoms hans. Eptir þat skipaðe[7] hann heim þenna himin oc iorð oc haf. oc siðan pryddi hann oc lysti heiminn með sol[8] oc tungli oc vtalulegom stiornnum. Iorðina pryddi hann með vaxannda viði berannde lauf oc bloma[9] oc allzskonar avoxt. gros groannde meðr huerskonar[10] lit oc margskonar kraptum oc með allzskonar quiquendom ymsilegra[11] hatta. Havet með vtalulego[12] fiska kyni symiannde[13] oc sik þar fœðannde[14]. þessa alla luti mællte hann. oc var þegar gort. bauð oc sagðe. oc var þegar syst allt a einv augabragðe. Eptir þetta skapaðe hann mannenn með sialfs sins hondum. af iarðar dusti likamenn[15]. en salena gerði hann bæðe skyniannde oc skiliannde. með sialfs sins anndda kueiktti hann hana. oc þvi er sagt. at hon

[1]) *her beg. atter.* A [2]) [*saal.* C; diupt haf, A [3]) krapta heilagra, C [4]) oc likamlegra(!), C [5]) *saal.* C; vtalulega, A [6]) sœmde, C [7]) skapaðe, C [8]) solo, C [9]) blom, C [10]) *saal.* C; huerskona, A [11]) ymisslegra, C [12]) *r. f.* utalulegom, A; otallegu, C [13]) svimmande, C [14]) felande, C [15]) likamann, C

er eptir guðs likneskiv gorr. Siðan gerði hann mannenn konong [at stiornna[1] yvir allu þui sem hann [hafðe skapat[2]. þat er [skiliannde oc vitannde[3]. at þui er kallat at salen er[4] eptir guðs likneskiv skapað. at hon hevir bæðe af guðs giof skilning oc sva sialfræðe til goz oc illz. En þvi er kallat at maðrenn have likneskiv guðs. at hann hevir krapt oc matt at styra ser til þess er honom likar. þessa sœmd gaf guð honom[5] at vpphave. fyrst gaf hann honom frelsi oc sialfræðe. oc sœmdde hann sva[6] myklum fagnaðe. at hann skylldi vdauðlegr vera sem[7] hann. oc skipaðe konong yvir alla sina skepnv er a iarðriki var[8]. Eptir þat skapaðe hann konona af einv rivi. er hann tok af Adame meðan er hann svaf. honom til hialppar oc huarotueggia þeirra til huganar.

28. Guð gerði oc einn[9] ælskulegan stað. er hann kallar[10] Paradisum. planntaðe[11] i honom allzskonar ynnilegan avoxt. allt þat er bæðe var lystilegt oc at asyn fagrt oc raundum[12] sœtt oc fullkomet til allz[13] fagnaðar. Hann skipaðe[14] mannenn til valldz yuir þessa sælo. oc bað hann þat allt af þuisa taka[15]. sem hann lysti til. firir vttan eitt tre er hann kallaðe vizskutre oc skilningar bæðe a milli goz oc illz. þat eitt firirbauð hann honom með nokkoro mote at nalgazt. oc sagðe sva baðom þeim. at a [huerium tima[16] er þau tœke þar a til nœyzlu. þa skyldi þeim til tionar oc tapanar verða. þessa luti skipaðe[17] guð til þess at hann villdi birtta mannenom sinn brœyskleik. oc at hann skylldi huergi guðs[18] boðorð briota. en eigi firir þvi at hann vnni honom eigi allz goz[19]. ef hann kunni[20] með hans boðe[21] at giæta. En einn af þeim englom er af sinv ofdrambe firirgerði guðs giof mote sinum lavarðe vpprisannde. oc i [sinv vpprisi[22] var hann sva lagt kastaðr. at hann er ollum veslare[23] oc lægre. sem hann skilddi sina vesold oc sik sva aumlega tapat hava sinni sælo. þa fann hann[24] at mannenom myndi þesse fagnaðr ætlaðr vera. ef eigi kœme spellendr[25] til. þa hugðizt hann [vist. at hann skyldi[26] firirkoma þvi. at engi maðr nyti þess fagnaðar. er hann hafðe sik vesalega fra skilt[27]. oc aukaðe i þui sina vesolld. er hann vildi firirkoma mannzens fagnaðe oc eggia[28] hann i mote guði at gera. Til

[1]) [oc stiornara, C [2]) [skipaðe, C [3]) [skilianda oc vitanda, C [4]) se, C [5]) henne, C [6]) með *tilf.* C [7]) . sette, C [8]) er, C [9]) *saal.* C; ennan, A [10]) kallaðe, C [11]) plagaðe, C [12]) rœyndum, C [13]) eilifs, C [14]) skapaðe, C [15]) hava, C [16]) [þeim degi, C [17]) skapaðe, C [18]) *saal.* C; goðs, A [19]) at niota *tilf.* C [20]) kynni, C [21]) til *tilf.* C [22]) [sinni upprisu, C [23]) vesalle, C [24]) *tilf.* C; *mgl.* A [25]) spillendr, C [26]) [viss at bragðe skolu verða at, C [27]) raðet, C [28]) eggiaðe, C

þessa fann hann[1] ser með flærð oc prettom slika vel. Hann bað ormenn er slœgare[2] var oc pretvisare en ekki annat kuikuenndi. at hann skyldi meðr fagrmælom svikia Evo. firir þui at hann vissi hennar brœyskleik meira en Adams. oc mæltte við hana með[3] þessom orðom. Vit þu þat firir hui er guð hevir firirboðet ykr at nœyta oc at niota þess hins fagra avaxtar. er a þui tre er. er hann kallar vizsku[4] tre. þat kann ec val at segia ykr. lamskiott sem þit eteð af þema avexti. þa [lysazt oc[5] vpp lukazt augu ykkur[6]. oc verði þit askyniande oc vitannde goz oc illz sua sem guð. En firir þui at konan var skamsyn oc miok favitr[7] oc þo til sœmdar fus. þa tok hon við epli oc aat. oc bauð siðan Adame. oc hann [oc siðan[8] aat. oc braut i þesso huarttveggia þeirra sins lavarðar boðorð. Sem andskotenn hafðe sva svikit þav bæðe. þa rak guð þav or þeim [hinum fagra[9] fagnaðe. oc firir sakar sinnar vlyðni skipaðe hann þeim i þetta[10] aumlega oc hitt[11] fatœka lif skiott liðannde oc litinn fagnað með ser havannde. at þau skylldu i verolldenne með vesolld oc myklu erveðe liva.

29. Af þessom sigri er fianndenn fek a mannenom. þa dirfdizt hann miok oc þottezt finna brœyskleik hans. oc lagðe þeim mun fleiri gilldrur[12] til at svikia hann. [13]Sem aukaðezt folkket oc fiolmennet. þa freistaðe hann oc[14] þvi meir at firirkoma mannkyninv[15]. En þa er guð sa at æ vesnaðe folkket. þa villdi hann með sinni miskunn æendda a koma illzskuna. at eigi tyndizt allt mannkyn af fianndanns villu. Hann fann einn mann af ollum lyðinum[16] ser lyðinn oc epttirlatan er Noe het. Hann bauð honom at gera eitt mykyt skip[17]. er likt være[18] ork eða husi. Guð bauð þa Noa at ganga i orkkena oc kono hans oc sunum hans með konom sinum. hann let oc i orkkena með Noa af ollum kuiquendom goðom oc illum tvenne. karllkyns oc kuennkyns. oc byrgði siðan sialfr aptr[19]. þa let Guð ganga flœð[20] yuir alla verolldena.

30. At lokenne flœðenne þa bauð guð Noa vt at ganga or orkkenne oc sunum hans oc konom þeirra oc ollum kvikkuendom er með þeim varo. Oc þa tok folkket at vaxa i verollddenne. oc vestnaðe[21] æ þui meir er þeir varo fleiri. með allzskyns vdaðom aukannde sina illzsku [oc vgœzsko[22]. oc ovan a þetta glœymdv sialfum guði. oc gerðu ser sialfer

[1]) *tilf.* C; *mgl.* A [2]) slœgri, C [3]) *mgl.* C [4]) vitru, C [5]) [*mgl.* C [6]) oc birtizt hiarta ykkart *tilf.* C [7]) ovitr, C [8]) [*mgl.* C [9]) [*mgl.* C [10]) hit *tilf.* C [11]) *mgl.* C [12]) *saal.* C; gilldur, A [13]) oc *tilf.* C [14]) *mgl.* C [15]) mannfolkeno, C [16]) lyðnum, C [17]) *saal.* C; skipt, A [18]) at vexti *tilf.* C [19]) eptir þeim *tilf.* C [20]) floð, C [21]) vessnaðu, C [22]) [*mgl.* C

guði. Svmir truðu at allerlutir skylldu sialfkrave verða. oc skylldi allt skipazt með engarre forssio. ætlaðv engan guð vera þann er þeir atto[1] vndir at luta. Einir trvðu at hamingian myndi [fagnað oc fremd[2] veita oc at orllog oc auðna myndv[3] allu raða. Aðrer gerðu ser sialfver guði. huerr eptir sinni hugarlunnd. trvannde a þat. at þeir skylldu sina illzsku oc vdaðer með þeirra lœyui[4] drygia. Gerðu þeim likneskiur til tignar með honndum sialfra sinna. biuggu þeim fogr hus oc agiæt mysteri[5]. kallaðu þar iðulega a þa með mivkum[6] knefallum oc með margfallegom lutningum[7]. œptto oc greto opttsamlega ser til hialppa[8] [til þeirra er firir þeim[9] stoðo bæðe blinndir oc daufir oc dauðir. oc þvi siðr matto þeir þeim nokkot gott. at þeir varo siolfum ser huarkke til illz ne goz fœrer. En þeir varo oc svmir er gofgaðu oc ser firir guð hofðu sol oc tvngl oc himins stiornnur. skildu eigi. at þat hafðe hvarkke lif ne vit ser at styra. nema [rœrðozt[10] oc vmstnœrozt huer[11] i sinni skipan oc gang eptir guðs forssio oc vilia. Hinir varo aðrer er trvðv a elld oc[12] vatn. iorð eða loptt. þaðan venntannde ser hialppar oc miskunnar. Marger varo þeir oc. er firir guð hafðu yxn oc kyr. svin eða annat bufee. oc onnvr iarðar kviquenndi. bæðe dyr oc fugla. lutu[13] oc til baðo. sem þau mætte þeim nokkon fagnað fa. Skildu eigi þat vesler menn oc villausir. at guð hafðe mannenn skapaðan oc gorfan virðulegan hafðingia oc herra til allra forræða yuir þat er hann hellt þa firir guð oc hafðe.

Þat var oc mykyll fiollddi er dyrkkaðu[14] dauða menn oc hafðu þa firir guð. sumir karllmenn en svmir konor. oc vissu at þeir varo meðan er[15] þeir lifðu svmir hordomsmenn oc sumir manndrapa[16] menn. einir braðreiðir oc ofundsiukir. aðrer oðer oc i bandum[17] hafðer. feðra banar oc brœðra. oc margskonar lytum fullir. sumir hallter oc litilmagne. galldramenn oc gernninga. vissu þeir þo gorlla at slika hafðu þeir ser firir guð. er sumir hafðu sik sialva dœydda með sialfra sinna hanndum. aðrer do oc af guðs hefnd af reiðidunum oc elldingum. svmir varo oc skiptir i ymis kuikuenndi. Oc[18] ælskaðu mennener eigi firir þui þessa dauða menn oc hafðv firir guð. at þeir matto eigi val vita. at þeir myndu engan fagnað af þui fa. helldr[19] funnv þeir ser þessa vfagnaðar vel til þess. at þeir skylldi[20] eptir sinum vilia

1) *saal.* C; atte, A 2) [fremd oc frama, C 3) myndi, C 4) love, C 5) mustere, C 6) miklum, C 7) lotningum, C 8) hialpar, C 9) [firir þeim er, C 10) *r. f.* rœðozt, A 11) *fra* [hræðaz(!) huert, C 12) eða, C 13) þvi *tilf.* C 14) dyrkaðe, C 15) *mgl.* C 16) manndraps, C 17) *r. f.* bundum, A 18) Nu, C 19) *mgl.* C 20) mætte þa helldr, C

19. Hann for nv sva buit[1] heim oc hugleiddi hverssdaglega með ser vm dauðann[2]. oc huerssu margskonar meinlæte er[3] maðrenn ma þola. aðr en hann dœy. Hann mællteztz[4] einn samann við a þessa leið. Man ec eigi dœya sem aðrer menn. eða man nokkor maðr min minnazt siðan er ec em dauðr. a þeirri stunndu[5] er ec em af allum glœymdr. oc i þeim[6] tima er ec verðr[7] at engo nema at asku oc dusti[8]. Eða man nokkot annat lif vera. þegar er þetta liðr. eða annar heimr eptir þenna. Slika luti eða aðra þvilika hugleiddi hann opttlega oc af mykylli ahyggiu. [oc miok bliknaðe hann[9]. En huert sinni er faðer hans kom til hans. þa synddi hann sik glaðan oc katan. at faðer hans skylldi[10] við hans hughskot[11] sem siðazt verða varr. þess fystizt hann yuir alla luti. at hann skyllddi nokkon mann þann finna. er honom kynni rettan vegh sins[12] lifs at visa. Opttlega spurði hann giæzlomann sinn. þan er fyrr var nefndr. ef hann matte[13] nokkon þann mann fa syst honom. er þessa mætte honom bœtr raða. Oc hann svaraðe. Ec hevi sagtt þer aðr. hverssv faðer þinn hevir tekit[14] munka oc reinliviss menn oc alla aðra þa er þessa trv kunni[15] at kenna þer. oc firir þui venter mik at engi finnizt i þesso konongs riki. Af þvi rygðizt[16] hann miok oc syrgði. oc liktizt i þesso manne þeim. er tapat hafðe myklum auðœfom oc siðan lagðe[17] allan hugh a aptr at fa. Með þessom hætte leiddi hann sina lifdaga. oc virði litils[18] [alla veralldlega[19] tign oc skemtan er hann hafðe. Nu meðan er[20] hann var i þessarre ahyggiv. þa leit sa miskunnar augum til hans. er ollum vil hialppa. er guð er allzvalldanndc. er[21] birtti honom rettan vegh eptir sinum vilia með þessom hætte.

20. A þema[22] tima var einn munkr raðogr oc vitr. er allan sinn hug hafðe a lagt guði at þiona. en af hueriu[23] landde eða huerrar ættar hann var. þa þarf ec[24] eigi at sinni at segia. Hann hafðe gort ser hus oc herbyrgi i œyðimorkku lanndz þess er heitir Sennaar[25]. hann var prestr at vigsslv. Heilagr annde birtti honom. huat er fram for með konongs syni a Inndialanndde. oc hann eptir þvi[26] sem guð bauð honom gek vt or œyðimorkkenne. oc skipti bunaðe sinum oc tok leikmanna[27] bunað oc steig a skip þat er gek til Inndialandz. oc

[1]) buinn, C [2]) sinn dauða, C [3]) *mgl.* C [4]) opt *tilf.* C [5]) *saal.* C; stunndi, A [6]) þann, C [7]) verð, C [8]) dupti, C [9]) [bliknaðe hann miok, C [10]) *tilf.* C; *mgl.* A [11]) hugsott, C [12]) til sannz, C [13]) mætte, C [14]) reket cristna menn oc, C [15]) kunnu, C [16]) *saal.* C; ryðizt, A [17]) hann *tilf.* C [18]) *saal.* C; litils, A [19]) [huerssdaglega, C [20]) *mgl.* C [21]) oc, C [22]) I þenna, C [23]) *saal.* C; hueri, A [24]) *mgl.* C [25]) *saal.* C; Senniar, A [26]) *saal.* C; *mgl.* A [27]) leikmannz, C

kallaðezt[1] kaupmaðr. Oc eptir þvi sem guð villdi toko þeir hofn hia borg þeirri. er konongs svnr var firir staddr. Oc var hann þar miok marga daga. oc frette vm konongs svnar athæve[2]. oc hverir honom gengo nester [oc kiærazter at[3] þionastu. oc varð hann þess varr. at sa einn maðr er fyrr var getit[4] i sagunni var honom hinn kiærazte. Hann gek til hans oc mællte við hann. Ec vil kannazt við þik herra minn giærnna. þvi at ec em kaupmaðr oc af langum vegom[5] komenn. Ec hevi einn agiætan gimstein falan [sva at ec trvi[6] at siallzenn se annar slikr. Ec hevi hann enn engom manne syndan. En þvi birtti ec firir[7] þer þetta. at þu lizt mer vera skynsamr maðr. Oc þui bið ec þik. at þv leiðir mik til konongs sunar. þvi at hellzt villda ec fa honom þenna stein. oc sva synizt mer sem hans gessimi mege val vera. þvi at hann er ollum gessimum mæture. Hann lysir meðr vitrleik þeirra manna hiorttv. er aðr ero vuitrir. oc af hans kraptte þa gefzt daufum hœyrnn[8] oc dumbum mal oc sivkum heilssa. fafroðom monnum vizsku oc visdom. fiannda rekr hann oc brott fra monnum. oc allt þat er gott er gerer sia steinn þeim er hann a oc ælskar oc með skynsemd[9] giæter. Giæzlomaðr konongs sunar svaraðe. Sva synizt mer sem þu munir vera sannsagull maðr oc staðfastr. af þvi at þu ertt a þeim alldre. er þer ber þat at gera. Orð þin ero oc likleg til þess at eigi se loklœysa eða lygi meðr þer. En ec hevi sva marga goða oc agiæta gimsteina seet. at þat kann ec alldrigi þer[10] at segia. en þann stein er slikan krapt hevir með ser. þa hœyrði[11] ec alldrigi enn getit oc alldrigi hevi ec enn seet. Oc ef hann er slikr sem þu segir[12] mer. þa lat mik sia hann. oc skal ec siðan leiða þik til konongs sunar. oc man hann val þer ambuna. en at[13] vsenom man ec ekki honom fra segia. Barllaam[14] suaraðe. Satt sagðer þu þat. at alldrigi mantt þv slikan stein seet hava. þvi at sia hinn same er mykyl oc margfallegra krappta mætr oc agiætr. En þu beiðizt[15] at ec skuli[16] syna þer hann. Hann hevir þann einn krapt með ser er ec skal birtta firir þer. Sa einn maðr ma hann sia sva at ekki verði mein at. er skir augv [have oc heil. oc reinan likam hevir[17] oc vspilltan. En sa er hann ser oðruvis. þa tapar hann þeirri syn. er aðr hafðu augu hans. En ec kann nokkot[18] af læknesdom oc synizt mer sva sem augu þin se varlla

[1]) vera *tilf.* C [2]) atferð, C [3]) [at kiærleik oc, C [4]) nefndr, C [5]) veg hegat, C [6]) [þann er ec vente, C [7]) *mgl* C [8]) en blindum syn *tilf.* C [9]) *saal.* C; skinsemd, A [10]) *mgl.* C [11]) hœyrða, C [12]) sagðer, C [13]) honom *tilf.* C [14]) Barlaham *her og overalt* C [15]) beiddizt, C [16]) skyllda, C [17]) [hevir oc heilan likam, C [18]) *saal.* C; nokko, A

heil. oc ræðomzt ec. ef þv tapar syn þinni. at ec verði luttakare skaða þins. En ec hevi hœyrtt at konongs svnr er reinlatr[1] maðr oc vspilltr at ollum likame. hann hevir augv skir oc biort. með glœgþekre syn. oc firir þui þa villda ec giærnnsamlega honom syna. oc bið ec þik. at þv reker mitt ærennde [til hans[2]. Giæzlomaðr konongs sunar svaraðe. Ef sva er sem þv segir. þa vil ec vist eigi sia steininn. þvi at ec hevi mina lifdaga i morgum hegomlegom lutum verit[3]. augu min ero oc sem þv sagðer valla til fullz heil[4]. En ec skal reka ærennde þitt til konongs svnar sem bazt ma ec. Oc gek hann þegar[5] firir konongs svn oc sagðe honom eptir þvi sem hinn gamle maðr bauð[6] honom. Oc sem konongs sunr hœyrði þetta. þa var sem hiartta hans gladdezt með nyum oc andlegom fagnaðe. oc varð hann miok glaðr oc bað hann þegar eptir honom gangga sem skyndilegazt oc til sin leiða.

21. Nu sem Barlaam kom firir konongs svn. þa heilsaðe hann honom virðulega[7] oc bað hann sitia i hia ser. En giæzlomann sinn bað hann vt ganga. oc mælltte hann þegar við Barlaam. Syn mer þann hinn mæta[8] stæin. er þu hevir sagt ifra giæzlomanne minum. Barlaam tok sva til orðz. Uvirðþulegt[9] er þat herra at [ec bere[10] nokkora heimsku fyrir yðr. Allt þat sem [ec hevi[11] sagt yðr af mer. þa er firir vttan fals oc[12] hegoma. En þo fyrr en ec birtti yðr[13] af minum visdom. þa vil ec aðr nokkot rœyna af yðarre vizsku.

22. Sva sagðe minn meistare oc lavarðr. Hinn er sa vil sæðe sinv. þa fer hann vt. Oc meðan[14] hann er a vegenom. þa fellr[15] sumt niðr i hia vegenom. oc koma fuglar at oc eta þat. En svmt fellr i þurra[16] iorð oc griotoga[17]. en með þui at þar var grunnlenndi oc engi vekve[18]. þa rann skiott vpp. oc þornaðe þa þegar af solar ofhita. Svmt rann vpp i millum klungra oc hagþyrnna[19]. oc af þeirra huasleika þa fellr[20] þat bratt niðr til iarðar oc firir ferst[21]. En sumt kom[22] i goða iorð oc varð at avexti hundrað lutum meira en hann saðe. Sua oc herra konongs svnr. ef ec finn með þer fræva[23] iorð i hiartta þinv til goðz avaxtar. þa skal ec skiott sáá þar i guðs orð oc hins hærsta[24] krapttar með heilagre trv oc himneskom kenningum[25]. En ef ec finn her firir vera vstaðfast lund-

1) rettlatr, C 2) [rœkelega, C 3) leidda, C 4) skir, C 5) *saal.* C; þear, A 6) hafðe boðet, C 7) vitrlega, C 8) mæzsta, C 9) virðulegt(!), C 10) [bera, C 11) [hann hevir, C 12) eða, C 13) nokkot *tilf.* C 14) *tilf.* C; *mgl.* A 15) *saal.* C; felldr, A 16) þyrna, C 17) grytta, C 18) vokva, C 19) hagþorna, A 20) fell, C 21) *saal. rettet;* verst, A; varð, C 22) *saal.* C; kornn, A 23) friova, C 24) mesta, C 25) *saal* C; kononge, A

ernni oc [með dalegom vilia[1]. þa vil ec vist eigi kasta minv saðkornne i ofrævan akr at geva þat fuglum eða dyrum. eða dreiva þvi til haðs eða hegoma. þvi at sva bauð[2] mer minn meistare. En mer segir minn hugr allval vm þitt mal þer til heilssv. þvi at þv skallt sia þann hinn mesta[3] stein. er af hans geislum oc liose[4] skallt þv sialfr lysazt oc bera hundraðfallegan avoxt. þer til fagnaðar oc margum oðrum. Ec em hingat komenn til þin af langum vegom. oc þolt margar vasbuðir i þessarre ferð bæðe a lannde firir ovinum en[5] i have firir ofgange sioar[6]. Oc þollda ec þetta allt firir þinar saker. at birtta þer rað oc haminngiv bæðe til lifs oc salo[7].

23. Konongs sunr svaraðe. Hœyr þu hinn virðulege maðr. Mik hevir lengi fyst at hœyra nya rœðo oc nytsamlega. þa er mik mætte [leiða til vrugs[8] vegar. þvi at gneisti einn er komenn i briost mer. sa er kœykir[9] hiartta mitt at spyria oc at vita nokkon nyan oc nytsamlegan froðleik. Ec hevi optlega her til leitat. en engan þann enn [her til[10] funnit. er mik mætte af þvisa[11] visan gera. En ef ec fynni[12] nokkon sva vitran oc val kunnannde. er[13] mik mætte frœða með þesso fagnaðarraðe. þa ventir mik at þat skal eigi vera i ofrævan[14] akr sáát[15]. oc eigi vndir valld flivgannde fugla eða rivanndda[16] dyra. oc eigi [a klungri[17] eða hamulgryti[18] er af harðleik gefr engan avoxtt. Helldr vennter mik. at ec skal vitrlega viðr taka oc varðveita oc glaðlega vndir ganga þa kenning er ec finn mer til fagnaðar vera. Nv ef þu kantt nokkot af þessom lutum. þa bið ec þik at þv lœynir mik eigi. þvi at þegar sem ec spurða at þu vart hingat af langum vegh komenn. þa sagðe mer hugr minn goða von til þinnar herkomo. oc þvi let ec þik skiotazt inn gannga sva sem minn[19] einnhuernn sannan fulltrva oc kunningia. oc traustlega trvi ec þer[20] mer til hialppar vera komenn. nema min von verði mer at hegoma. Barllaam svaraðe konongs syni. þa gerer[21] þu val. er[22] þv villt þat firir rett hava. er þv rœynir[23] með konongleco oc retto athygli. oc þat staðfastlega hallda. er þv rœynir on hegoma. Oc at syna yðr þetta með sannenndom. þa segi ec yðr eina dœmesagu.

24. Einn konongr var mykyll oc mattogr. Hann for a einvm huerium degi vm riki sitt til sinna nauðzynia. oc sat i einum sœme-

[1]) [meðalage viliat, C [2]) byðr, C [3]) mæta, C [4]) er *tilf.* A *urigt.* [5]) oc, C [6]) siafar, C [7]) sælo, C [8]) [a rett far leiða uruggle gs, C [9]) *saal.* A; rœykir, C [10]) [*mgl.* C [11]) þesso, C [12]) mætte finna, C [13]) at, C [14]) ofriofan, C [15]) verða *tilf.* A [16]) rivande, C [17]) [klungrvagxna iorð, C [18]) hemlogryti, C [19]) *mgl.* C [20]) þik, C [21]) getr, C [22]) ef, C [23]) matt rœyna, C

legom vagne [buinn með gulli oc gimsteinvm. oc hann[1] með kononglegom bunaðe oc sœmelegre fylgð sins hirðliðs. Honom mœtto tveir menn i saurgum klæðom. þeir varo magrer oc skarper oc með miok bleiku andliti. Sa hinn same konongr kenddi þegar oc skilldi huat er[2] volldde þvi at þeir varo sva leiðileger[3]. oc iamskiott sem hann leit þa. þa liop hann or vagnenom oc fell þegar til iarðar oc fagnaðe þeim. Siðan stoð hann vpp oc tok þa i fang ser oc kysti þa fagrlega. Sem rikissmenn þeir sem riðu með konongenom[4] oc stormenni hans oc raðgiavar[5] sa þetta. þa mislikaðe þeim miok. oc kallaðu hann hava gortt i þesso nœyxl[6] oc niðran sinni kononglegre tign. oc þo trœystuzt þeir eigi at segia konongenom sialfum[7] nema brœðr hans. oc baðo hann segia konongenom at[8] allra þeirra raðe. at hann skylldi eigi optar kononglegre tign slika vanvirðing gera. En konongrenn veitti[9] andsvor með skynsœmd. er hann skilldi eigi er [litils goz[10] vissi. Oc firir þvi at hann vissi eigi. hui er konongrenn hafðe sva gortt. þa gerði hann honom at skilia með þessom hætte. Konongrenn hafðe [þa veniv[11]. at hueriv sinni er hann villdi nokkon mann lata drepa. þa let hann firir garðzliði hans[12] blasa þeim luðri. er hann hafðe til þess ætlaðan. [Oc aller er[13] hœyrðu. þa vissu þegar [huerr er til dauða var dœmdr[14]. Vm eitthvert kuelld let konongrenn blasa þessom luðri [firir durum broðor sins. oc sem hann hœyrði luðrenn[15]. þa þottezt hann vita visan sinn dauða. oc alla þa nott þa hugsaðe hann firir ser oc sinum hibilum[16]. Stnimma vm morgonenn bivggi[17] hann sik sorgarbunaðe oc kono sina oc oll bornn sin. oc stoðo sva buin oll saman firir hallar durum konongsens gratannde oc valande[18]. Sem konongrenn spurði þetta. þa let hann broðor sinn inn ganga til sin. Oc er hann sa hann sua sorgfullegan[19]. þa mællte hann til hans. þv hinn skynlausi oc hinn fafroðe. með þvi at þu ræddezt sva miok boð broðor þins yuir þer. oc vissir þik þo saklausan. huerssu matter[20] þu avita mik. þo at ec heilsaðe oc kysti sendimenn minns herra. er til minna œyrnna baro[21] þat boð. er myklum mun var mer visare til dauða en [minn luðr[22] være þer firir durum eða œyrum. þviat ec veit mik marga luti i mot minum herra misgort[23]

[1]) [gulli glæstom, C [2]) *mgl.* C [3]) *saal.* C; leiðleger, A [4]) honom, C [5]) raðgiæfar, C [6]) mikit nœyxl, C; nœyx, A [7]) sialfir, C [8]) af, C [9]) honom *tilf.* C [10]) [litit goðz, C [11]) [þann vannda, C [12]) þess mannz, C [13]) [at þeir sem, C [14]) [at til dauða varo dœmder, C [15]) [*tilf.* C; *mgl.* A [16]) hybylum, C [17]) *r. f.* bivggia, A; bio, C [18]) syrgiande, C [19]) sorgafullan, C [20]) mætter, C [21]) *saal.* C; bar, A [22]) [minum lyð, C [23]) gort, C

hava. oc firir þvi synnda ec þer með þessom hætte þina heimsku oc vanhyggiv. Nu vil ec tia þer hverssv ec skal aptr reka þa hina samv. er þik eggiaðu at afvirða firir mer mitt sœmdarrað.

25. Konongrenn let gera fiorar arkker af tre oc let[1] bua tvær vtlan með gulli oc silfri oc allzskonar sœmelegre vmgerð[2]. hann let þar i leggia[3] dauðra manna bein roten oc dœynanndc oc lauk siðan aptr með lasom af gulli gorvom. Aðrar tvær arkker let hann gera eptir þetta oc let þær bika oc bræða. oc fyllir þær siðan með agiætom gimsteinum oc hinum baztum grasum er val ilmaðu. oc siðan let hann saman binnda með hervilegom hartaugum. Eptir þat let hann kalla til sin þa menn er amællt hafðu honom oc lastat hafðu hans goðgerning. oc syndi þeim þær fiorar arkker er hann hafðe gera latet. oc spurði þa siðan til hverss þeim þœtte þær hœva. sva sem huarartueggia varo gorvar. En þeir svaraðu þegar. þessar tvær arkker er gorvar ero með hinum[4] mesta hagleik oc sva undarllega val bunar með gulli. þa þykkyr oss hellzt hava til giæzlo oc varðveizlu kononglegra gessima at hylia oc hirða i gull oc gimsteina oc hina mætaztu gripi er kononge ber at eiga. en hinar aðrar .ii. er bikaðar ero oc bræddar allar þa þykkyr oss þat eitt þar i kastande. er engi hirðir huat af verðr. Nu sem þeir hafðu þuilika virðing lagtt a þesse tvenne smiði. þa svaraðe konongrenn þeim sva. Beint varðe mik slikra orða af yðr. þer litið a slika luti með litilli skynsemd. En til slikra luta hœver eigi siðr vit oc visdomr en braðleg asyn. Konongr bauð nu vpp at luka þeim hinum gylltum arkkum. oc birttuzt þar ferlleg bein með fulum daun. þa mællte konongr. þessar arkker (ero) likendi þeirra manna er i heiminum hava sik til skrautz oc skartz[5] oc hallda ser til harks oc hegoma. en firir saker heimsku oc hegoma þa ga þeir eigi at bœta sinar misgerðir. oc firir þui synazt[6] þeir vtlan fagrer oc sœmeleger af bærelegom[7] bunaðe. en innan ero þeir af sinum tilgerðum lioter oc leiðileger. Eptir þetta let hann vpp luka þeim hinum bræddom arkkum. oc aller er hia varo þa gladduzt oc varo fegnir af skirum bloma goðra gimsteina oc sœtom ilm gafuglegra grasa. þa tok konongr enn til orðz. Viti þer hucrium þesser lutir ero likir. þeim sannlega er vtlan synazt lioter oc hervileger af leiðilegom bunaðe. en virðulegum verkkum ero þeir gafger oc glæseleger. Oc firir þvi at ec skilda þat i þvisa er þer skilduð eigi i þeirra athæve. þa virði ec af þvi litils mina sœmd hegomlega mote þeirra blæzaða bunaðe oc livi. Oc eptir þat er konongr hafðe gort

[1]) *saal.* C; leta, A [2]) umgiorð, C [3]) *her mgl. 1 Bl. i* A [4]) *r. f.* einum, C [5]) *r. f.* skarðz, C [6]) *r. f.* syuar, C [7]) *r. f.* bærlegom, C

þeim sua val at skilia heimsins hegoma oc himneska dyrð. þa bauð hann þeim framleiðiss val at gœyma oc giæta hueria skilning þeir skylldu a hueriu hava.

26. Nu minn hinn kiære konongs sunr. sua gerðer þu við mik sem hinn kurteisi konongr. er þu kallaðer mik til þin fulan oc ferllegan i fatœkom bunaðe. en marger naðo þui eigi val oc virðulega bunir. næsta sem þu ventter af mer nokkorra nytra luta. oc ec vilnumzt at sua skal raun a bera. þa mællte Iosaphat konongs sunr. Val oc vitrlega hevir sa konongr sagt. En þess spyr ec þik. hverr er guð þinn er um sæðe þat rœdde er þu gazt i rœðo þinni. Barlaam svaraðe oc hof þa annat sinni rœðo sina a þessa leið.

27. Einn drottenn Iesus Cristr eingetenn guðs sunr sæll oc sœmelegr. er allt ma er uill. konongr yuir allum konongom. drottenn yuir allum drottnom. er einn er oc ciliflegr oc vdauðlegr vttan enda með feðr oc hælgum andda eiliflega dyrkande. Eigi em ec sa er marga guði ælskar blinda oc dauða oc hegomlega. nema einn guð lova ec oc sua trui ec i þriningu oc i þrimr skilningum dyrkande. þat er faðer með syni oc hælgum anda i einni sannre natturu oc mætte oc i einni dyrð oc riki eiliflega oc vskipttilega. Hann er i þrennre skilningu einn guð firir vttan vpphaf oc niðrlag. æ verande vskapaðr oc vskiptilegr. vlikamlegr oc vsynilegr. oumrœðelegr[1]. einn sannr oc rettr. mykyll oc mattogr. er allt ma er vill. oc af engo emni skapaðe alla luti. [I upphave[2] skapaðe hann vsynilega heilaga[3] engla. vlikamlega[4] oc vtaluleganⁱ[5] fiollda til mykyllar þionastu sem samdde[6] mykyleik guðdoms hans. Eptir þat skipaðe[7] hann heim þenna himin oc iorð oc haf. oc siðan pryddi hann oc lysti heiminn með sol[8] oc tungli oc vtalulegom stiornnum. Iorðina pryddi hann með vaxannda viði berannde lauf oc bloma[9] oc allzskonar avoxt. gros groannde meðr huerskonar[10] lit oc margskonar kraptum oc með allzskonar quiquendom ymsilegra[11] hatta. Havet með vtalulego[12] fiska kyni symiannde[13] oc sik þar fœðannde[14]. þessa alla luti mællte hann. oc var þegar gort. bauð oc sagðe. oc var þegar syst allt a einv augabragðe. Eptir þetta skapaðe hann mannenn með sialfs sins hondum. af iarðar dusti likamenn[15]. en salena gerði hann bæðe skyniannde oc skiliannde. með sialfs sins anndda kueiktti hann hana. oc þvi er sagt. at hon

[1]) *her beg. atter.* A [2]) [*saal.* C; diupt haf, A [3]) krapta heilagra, C [4]) oc likamlegra(!), C [5]) *saal.* C; vtalulega, A [6]) sœmde, C [7]) skapaðe, C [8]) solo, C [9]) blom, C [10]) *saal.* C; huerskona, A [11]) ymisslegra, C [12]) *r. f.* utalulegom, A; otallegu, C [13]) svimmande, C [14]) felande, C [15]) likamann, C

er eptir guðs likneskiv gorr. Siðan gerði hann mannenn konong [at stiornna[1] yvir allu þui sem hann [hafðe skapat[2]. þat er [skiliannde oc vitannde[3]. at þui er kallat at salen er[4] eptir guðs likneskiv skapað. at hon hevir bæðe af guðs giof skilning oc sva sialfræðe til goz oc illz. En þvi er kallat at maðrenn have likneskiv guðs. at hann hevir krapt oc matt at styra ser til þess er honom likar. þessa sœmd gaf guð honom[5] at vpphave. fyrst gaf hann honom frelsi oc sialfræðe. oc sœmdde hann sva[6] myklum fagnaðe. at hann skylldi vdauðlegr vera sem[7] hann. oc skipaðe konong yvir alla sina skepnv er a iarðriki var[8]. Eptir þat skapaðe hann konona af einv rivi. er hann tok af Adame meðan er hann svaf. honom til hialppar oc huarotueggia þeirra til huganar.

28. Guð gerði oc einn[9] ælskulegan stað. er hann kallar[10] Paradisum. planntaðe[11] i honom allzskonar ynnilegan avoxt. allt þat er bæðe var lystilegt oc at asyn fagrt oc raundum[12] sœtt oc fullkomet til allz[13] fagnaðar. Hann skipaðe[14] mannenn til valldz yuir þessa sælo. oc bað hann þat allt af þuisa taka[15]. sem hann lysti til. firir vttan eitt tre er hann kallaðe vizskutre oc skilningar bæðe a milli goz oc illz. þat eitt firirbauð hann honom með nokkoro mote at nalgazt. oc sagðe sva baðom þeim. at a [huerium tima[16] er þau tœke þar a til nœyzlu. þa skyldi þeim til tionar oc tapanar verða. þessa luti skipaðe[17] guð til þess at hann villdi birtta mannenom sinn brœyskleik. oc at hann skylldi huergi guðs[18] boðorð briota. en eigi firir þvi at hann vnni honom eigi allz goz[19]. ef hann kunni[20] með hans boðe[21] at giæta. En einn af þeim englom er af sinv ofdrambe firirgerði guðs giof mote sinum lavarðe vpprisannde. oc i [sinv vpprisi[22] var hann sva lagt kastaðr. at hann er ollum veslare[23] oc lægre. sem hann skilddi sina vesold oc sik sva aumlega tapat hava sinni sælo. þa fann hann[24] at mannenom myndi þesse fagnaðr ætlaðr vera. ef eigi kœme spellendr[25] til. þa hugðizt hann [vist. at hann skyldi[26] firirkoma þvi. at engi maðr nyti þess fagnaðar. er hann hafðe sik vesalega fra skilt[27]. oc aukaðe i þui sina vesolld. er hann vildi firirkoma mannzens fagnaðe oc eggia[28] hann i mote guði at gera. Til

1) [oc stiornara, C 2) [skipaðe, C 3) [skilianda oc vitanda, C 4) se, C 5) henne, C 6) með *tilf.* C 7) . sette, C 8) er, C 9) *saal.* C; annan, A 10) kallaðe, C 11) plagaðe, C 12) rœyndum, C 13) eilifs, C 14) skapaðe, C 15) hava, C 16) [þeim degi, C 17) skapaðe, C 18) *saal.* C; goðs, A 19) at niota *tilf.* C 20) kynni, C 21) til *tilf.* C 22) [sinni upprisu, C 23) vesalle, C 24) *tilf.* C; *mgl.* A 25) spillendr, C 26) [viss at bragðe skolu verða at, C 27) raðet, C 28) eggiaðe, C

þessa fann hann[1] ser með flærð oc prettom slika vel. Hann bað ormenn er slægare[2] var oc pretvisare en ekki annat kuikuenndi. at hann skyldi meðr fagrmælom svikia Evo. firir þui at hann vissi hennar brœyskleik meira en Adams. oc mælite við hana með[3] þessom orðom. Vit þu þat firir hui er guð hevir firirboðet ykr at nœyta oc at niota þess hins fagra avaxtar. er a þui tre er. er hann kallar vizsku[4] tre. þat kann ec val at segia ykr. Iamskiott sem þit eteð af þema avexti. þa [lysazt oc[5] vpp lukazt augu ykkur[6]. oc verði þit askyniande oc vitannde goz oc illz sua sem guð. En firir þui at konan var skamsyn oc miok favitr[7] oc þo til sœmdar fus. þa tok hon við epli oc aat. oc bauð siðan Adame. oc hann [oc siðan[8] aat. oc braut i þesso huarttveggia þeirra sins lavarðar boðorð. Sem andskotenn hafðe sva svikit þav bæðe. þa rak guð þav or þeim [hinum fagra[9] fagnaðe. oc firir sakar sinnar vlyðni skipaðe hann þeim i þetta[10] aumlega oc hitt[11] fatœka lif skiott liðannde oc litinn fagnað með ser havannde. at þau skylldu i verolldenne með vesolld oc myklu erveðe liva.

29. Af þessom sigri er fianndenn fek a mannenom. þa dirfdizt hann miok oc þottezt finna brœyskleik hans. oc lagðe þeim mun fleiri gilldrur[12] til at svikia hann. [13]Sem aukaðezt folkket oc fiolmennet. þa freistaðe hann oc[14] þvi meir at firirkoma mannkyninv[15]. En þa er guð sa at æ vesnaðe folkket. þa villdi hann með sinni miskunn ændda a koma illzskuna. at eigi tyndizt allt mannkyn af fianndanns villu. Hann fann einn mann af ollum lyðinum[16] ser lyðinn oc epttirlatan er Noe het. Hann bauð honom at gera eitt mykyt skip[17]. er likt være[18] ork eða husi. Guð bauð þa Noa at ganga i orkkena oc kono hans oc sunum hans með konom sinum. hann let oc i orkkena með Noa af ollum kuiquendom goðom oc illum tvenne. karllkyns oc kuennkyns. oc byrgði siðan sialfr aptr[19]. þa let Guð ganga flœð[20] yuir alla verolldena.

30. At lokenne flœðenne þa bauð guð Noa vt at ganga or orkkenne oc sunum hans oc konom þeirra oc ollum kvikkuendom er með þeim varo. Oc þa tok folkket at vaxa i verollddenne. oc vestnaðe[21] æ þui meir er þeir varo fleiri. með allzskyns vdaðom aukannde sina illzsku [oc vgœzsko[22]. oc ovan a þetta glœymdv sialfum guði. oc gerðu ser sialfer

[1]) *tilf.* C; *mgl.* A [2]) slœgri, C [3]) *mgl.* C [4]) vitru, C [5]) [*mgl.* C [6]) oc birtizt hiarta ykkart *tilf.* C [7]) ovitr, C [8]) [*mgl.* C [9]) [*mgl.* C [10]) hit *tilf.* C [11]) *mgl.* C [12]) *saal.* C; gilldur, A [13]) oc *tilf.* C [14]) *mgl.* C [15]) mannfolkeno, C [16]) lyðnum, C [17]) *saal.* C; skipt, A [18]) at vexti *tilf.* C [19]) eptir þeim *tilf.* C [20]) floð, C [21]) vessnaðu, C [22]) [*mgl.* C

guði. Svmir truðu atallerlutir skylldu sialfkrave verða. ocskylldi allt skipazt með engarre forssio. ætlaðv engan guð vera þann er þeir atto[1] vndir at luta. Einir trvðu at hamingian myndi [fagnað oc fremd[2] veita oc at orllog oc auðna myndv[3] allu raða. Aðrer gerðu ser sialfver guði. huerr eptir sinni hugarlunnd. trvannde a þat. at þeir skylldu sina illzsku oc vdaðer með þeirra lœyui[4] drygia. Gerðu þeim likneskiur til tignar með honndum sialfra sinna. biuggu þeim fogr hus oc agiæt mysteri[5]. kallaðu þar iðulega a þa með mivkum[6] knefallum oc með margfallegom lutningum[7]. œptto oc greto opttsamlega ser til hialppa[8] [til þeirra er firir þeim[9] stoðo bæðe blinndir oc daufir oc dauðir. oc þvi siðr matto þeir þeim nokkot gott. at þeir varo siolfum ser huarkke til illz ne goz fœrer. En þeir varo oc svmir er gofgaðu oc ser firir guð hofðu sol oc tvngl oc himins stiornnur. skilldu eigi. at þat hafðe hvarkke lif ne vit ser at styra. nema [rœrðozt[10] ec vmstnœrozt huer[11] i sinni skipan oc gang eptir guðs forssio oc vilia. Hinir varo aðrer er trvðv a elld oc[12] vatn. iorð eða loptt. þaðan venntannde ser hialppar oc miskunnar. Marger varo þeir oc. er firir guð hafðu yxn oc kyr. svin eða annat bufee. oc onnvr iarðar kviquenndi. bæðe dyr oc fugla. lutu[13] oc til baðo. sem þau mætte þeim nokkon fagnað fa. Skildu eigi þat vesler menn oc vitlausir. at guð hafðe mannenn skapaðan oc gorfan virðulegan hafðingia oc herra til allra forræða yuir þat er hann hellt þa firir guð oc hafðe.

þat var oc mykyll fiollddi er dyrkkaðu[14] dauða menn oc hafðu þa firir guð. sumir karllmenn en svmir konor. oc vissu at þeir varo meðan er[15] þeir lifðu svmir hordomsmenn oc sumir manndrapa[16] menn. einir braðreiðir oc ofundsiukir. aðrer oðer oc i bandum[17] halðer. feðra banar oc brœðra. oc margskonar lytum fullir. sumir hallter oc litilmagne. galldramenn oc gernninga. vissu þeir þo gorlla at slika hafðu þeir ser firir guð. er sumir hafðu sik sialva dœydda með sialfra sinna hanndum. aðrer do oc af guðs hefnd af reiðidunum oc elldingum. svmir varo oc skiptir i ymis kuikuenndi. Oc[18] ælskaðu mennener eigi firir þui þessa dauða menn oc hafðv firir guð. at þeir matto eigi val vita. at þeir myndu engan fagnað af þui fa. helldr[19] funnv þeir ser þessa vfagnaðar vel til þess. at þeir skylldi[20] eptir sinum vilia

[1]) *saal.* C; atte, A [2]) [fremd oc frama, C [3]) myndi, C [4]) love, C [5]) mustere, C [6]) miklum, C [7]) lotningum, C [8]) hialpar, C [9]) [firir þeim er, C [10]) *r. f.* rœðozt, A [11]) *fra* [hræðaz(!) huert, C [12]) eða, C [13]) þvi *tilf.* C [14]) dyrkaðe, C [15]) *mgl.* C [16]) manndraps, C [17]) *r. f.* bundum, A [18]) Nu, C [19]) *mgl.* C [20]) mætte þa helldr, C

liva oc lata allt með sinum vilia[1] sem guð hans hafðe[2] aðr gort. Oc var flest allt folkket miok sua tynlt oc tapat af þessarre villu oc vantrv. þui at [engi villdi[3] hava skilning af guði oc sinum skapara.

31. A þema dagum var maðr vitr oc skynsamr er het Abraham. Hann hugleiddi með ser skynsamlega vm þa guði er mennener dyrkkaðu. huat er þeir matto ser eða aðrum hialppa. þa fann hann þetta alt hegomlegt vera. hugfesti þat með ser. at sa guð er þetta hafðe allt gortt myndi einn vera ollu raðannde oc vm fram alla luti dyrkkannde. oc sa einn[4] miskunn fa er til hans stnere ollum sinum hugh oc hiarta. Oc firir þui leit hann til hans sinvm miskunnar augum oc birtti honom skynsamlega[5] sialvan sik oc sina miskunn. gaf honom yuir[6] alla menn er i verolldenne varo vit oc skynsemd til þess. huerssu er maðrenn skal sva guði þiona. at honom þekkizt. Oc sva mykla miskunn laut hann af guði. at sialfr guð vitiaðe hans herbyrgiss anndlega. oc senndi optlega til hans sina engla. oc het honom þui at hann skylldi iafnan með honom vera staðfastlega oc ser hann [sannan sinn[7] astvin gera. þui het oc guð honom. at hann skylldi geva hans afspringgi skilning til sanndz guðs. Her eptir hælgaðe guð oc blæzaðe hans ætt oc afspringi[8]. oc gaf sua mykynn auka oc avoxt [hans afspringi[9]. at þar matte eigi talu a koma helldr en a æge sannd.

32. Her eptir frelsti hann [þat folk[10] er af honom kom or anauð oc vfrelssi. er Farao Egiptalanndz konongr oc hans herr þrœngde þeim margfallega. Oc fek þeim siðan til forstiora Moysen herttoga oc Aaron broðor hans. hælga menn oc rettvisa fulla af spadoms anndda. þetta kyn er af Abraham kom var kallat Israels[11] folk. Oc með þessom tveim hofðingium gerði guð margfallegar iartteignir oc storar firir Israels folkke. Hann skiptti i sundr firir þeim rauða have oc let þa þar i giognum ganga sva sem a þurrum velli. en havet var þeim [a baða vega[12] sva sem borgarveggr[13] til værnndar firir sinum ovinum. En Pharao konongr oc allr Egiptalanndz[14] herr for eptir þeim oc þegar sem hann [sa at[15] hafvet vægðe[16] þeim oc gaf veg i giognum sik at ganga. þa rakzt hann þegar eptir þeim með allre sinni hirð oc herneskiu. þa stnerezt þegar havet með guðs boðe vpp a Pharaonem konong oc drektti honom oc ollu hans folkke. Siðan leiddi guð þetta folk yvir œyðimarker oc fœdde þa með himneskre[17] fœzlo oc frelsti

1) losta, C 2) hefðe, C 3) [eigi villdu þeir, C 4) myndi *tilf.* C 5) skilvislega, C 6) umfram, C 7) [kiæran, C 8) afspring, C 9) [*mgl.* C 10) [þa ætt, C 11) *r. f.* Iraels, A 12) [til beggia handa, C 13) *r. f.* borgarvegr, A 14) *saal.* C; Egiptalanndz, A 15) [*tilf.* C; *mgl.* A 16) *saal.* C; vægða, A 17) heilagre, C

þa or margfallegre anauð með myklum iartteignum. þa gerði hann oc gaf Moysi herttoga sinum oc ritaðe með sialfs[1] sins fingrum[2] a steinspialdum logh þav. er þat folk skylldi skilia villu fra[3] trv oc hegomlega guði er aðrar þioðer ælskaðu. oc visaðe[4] þeim a sannan guð oc einn oc a hann at trva. er allt [a oc allt[5] ma oc ollum lutum ræðr[6]. Oc með slikum guðlegom[7] lutum oc margfallegom iartteignvm þa leiddi guð þa til þess rikiss oc lanndz. er hann hafðe langu aðr Abrahame heitit. at hann skylldi þetta lannd byggia oc hans afspringgi. oc ser til oðals iarðar hava oc abuðar. En þat lannd var fullt af ollum veralldlegom avexti. þeim er til nœrengar mannlegrar[8] nattvru hœyra[9]. Oc er þat vtalulegt at telia huerssu margfallega er guð birtti sinn matt oc iartteignir með þesso folkke[10] aðr oc siðan en þeir kœme i þetta firirheitit lannd. Oc gerði hans guðdomr allt þetta firir þvi sva[11] miskunsamlega. at hann villdi visa þeim fra hegomlegom guðum oc syna sik[12] með vtalulegom storverkum vm fram þat er mannleg[13] nattura ma hyggia. einn allzvalldannde guð at dyrkka oc at tigna. oc villdi hann oc[14] sva leiða mannenn aptr[15] til þess hins fullkomna fagnaðar. er hann hafðe aðr með sinv galœysi glatat.

33. Nv af þvi at maðrenn er brœyskr i [sinv sialfræðe[16] en fiannden margprettotr oc margvis oc fullviliaðr i sinni ilzsku at svikia mannenn. þa stnerezt mestr þore[17] manna eptir sinum losta. oc gaðo litt guðs. þoat hann synndi þeim margfallega sinn vilia þeim til hialppar. Nu af þui at guð villdi eigi firir[18] glœyma sinum hanndaverkom. þoat maðrenn have[19] margfallega mote hans vilia gortt. þa fann guð þat fagnaðarrað. er hann hafðe af[20] vpphave firir seet. þo at nv være[21] timi til komenn af sialfs hans vilia[22] at birtta. at eingetenn guðs sunr oc þat guðs orð er iafnan var með faður vallde oc iafnan [maklegt[23] iafnan eiliflegtt[24] með feðr oc hælgum anndda. er at [vpphave var[25] iafnan með guði oc guð með þui[26]. varkyndi varom vesalldum oc brœyskleik. þa tok guð manndom a sik sannan oc reinan. oc let berazt með hinvm hælga annda af heilagre mœy Mariu. sinni sælo moðor [on mannz[27] navistar[28]. vskaddum sinum hinum haleita guðdome oc alla vega vspilltum sinnar[29] moðor mœydome. sva sem einn heilagr

1) *saal.* C; siafs, A 2) hanndum, C 3) oc, C 4) visaþu, C 5) [*mgl.* C 6) oc rikir *tilf.* C 7) guðdomlegom, C 8) mannlegre, C 9) byriar, C 10) bæðe *tilf.* C 11) *tilf.* C; *mgl.* A 12) sva *tilf.* C 13) *saal.* C; mannlega, A 14) *mgl.* C 15) *her begynder Membr. fragm.* a1 16) [sinni skapferð (natturu, a1), C, a1 17) *saal. ogsaa* C, a1 18) *mgl.* C 19) hefðe, C 20) at, a1 21) *saal.* C, a1; vare, A 22) hende, C 23) *r. f.* maklet, A 24) *fra* [mattulekt, C 25) [*saal.* C, a1; vpp hava, A 26) oc *tilf.* A 27) [*tilf.* *efter* C, a1; *mgl.* A 28) samvistar, C 29) haleitu *tilf.* C

yuirengill Gabriel boðaðe mœynni nyan oc reinan oc [fyrr vhœyrðan[1] burð. firir vttan mannz navist. Var[2] af henni getenn guðs sunr með hælgum annda. oc tok a sik mannlega natturu með skilning oc skynsœmd. syndizt einn i asyn i tvennom natturum. fullkomenn guð oc sannr maðr. Oc sva virðulega giætte hins reina mœydoms sinnar sælo moðor eptir sinn burð sem i tima burðarens oc sva firir. oc[3] allv oðru oss likr[4] vttan illzskv. Oc tok vpp a sik af sinni miskunnsemd at bœta við oss varar misgerðir oc sorger oc sivkleika. Oc firir[5] þui at af[6] synd oc olyðni kom dauði i veroldena. þa var[7] þat til hialppar at vera oc frelsis. at sa lœysti heiminn af dauðanom með sinum dauða. er enga synd hafðe gorva. oc þo saklaus [oc synndalaus[8] til dauða dœmdr. oc lagðe sik sialfr firir varar saker vndir valld sinna ovina. En þeir vesler oc vitlausir skildv eigi hans miskunn oc matt. er sialfræðe[9] gaf sik vnndir þeirra valld. at lœysa þa oc allt mannkyn með sinv litilæte. hæddo hann oc svivirðv margfallega. oc at lyktum leiddu hann bundinn oc dœmdo hann til dauða oc a cross festu. þessa alla luti þolde hans[10] hinn sæle manndomr firir varar saker. Oc a ovan eptir sinn hælga dauða. [af þvi at hans hinn hælgi[11] guðdomr matte eigi með dauða bonndum bunndin vera[12]. þa steig hann til helvitis oc lœysti þaðan alla sina vini. Oc þo at hans likamr være dauðlegr i grof[13] lagðr: þa reis hann þo vpp a þriðia degi oc sigraðe sva dauðann at hann gaf oss sigrinn með eilifri sælo. oc birttizt sinum læresueinum eiliflegr oc vdauðlegr. oc var með þeim fiora tigu [daga. Her eptir[14] steig hann vpp til sins[15] hælga faður. guð oc maðr sammattogr honom i ollu vallde. oc þaðan skal hann koma at dœma[16] kuika oc dauða. hvern eptir sinum tilverka[17]. En eptir hans hælgu vppstigning þa senndi hann sinn hinn hælga anda sinum læresueinum hælgom postolom. sva sem hann hafðe þeim aðr firirheitit. i likneskiu oc at asyn sem tungur gloanndc oc alla vega af ser ællz gneista gevannde. Sv hin hælga sennding gaf þeim at skilia oc at mæla allar tungur. Nu eptir þetta skiptuzt þeir oc svndrdreifðuzt vm alla veroldena i oll riki oc boðaðu oc birttu hælga trv. Skirðv siðan folkket i nafne faður oc sunar oc heilags annda oc buðu þeim at giæta þeirra boðorða er guðs sunr hafðe þeim kennt [at bioða[18]. oc vis-

1) [*saal.* C; firir hœyrðan, A; fyrir hugaðan, a1 2) *saal.* C, a1; þar, A 3) at, C 4) firir *tilf.* C 5) meðr, a1 6) firir, C 7) varð, a1 8) [*mgl.* C 9) sialfkrave, C, a1 10) *saal.* C, a1; h' (*d. e.* hann), A 11) *r. f.* hægi, A 12) *fra* [*mgl.* C, a1 13) iorð, a1 14) [daga her. Eptir þat, a1 15) hins *tilf.* C 16) um *tilf.* C 17) verðleikum, C 18) [*mgl.* a1

aðu þeir margum þioðom a[1] rettan vegh er aðr hafðu [villustigu troðet[2].

34. En[3] hinn fornne andskote oc hinn illi ovin[4]. sem fyrr meir buinn með sinum gilldrum oc stnorum at firirkoma fagnaðe varom. eggiar nv oc vpp reisir veraldlega hofðingia oc rikissmenn at pina oc at drepa kristit folk. þa menn alla er eigi villdu a hegomlegh skurguð trua. En hans kraptr oc mattr minkar nv huersdaglega oc þeirra allra styrkr er honom fylgia. er vmattolegr er imote guðs miskunn. Nu herra konongs sunr hevi ec sagt þer oc birt með fam orðom þa luti. er þu tekr staðfastlega at ælska guð af allum hug. at þa skallt þu[5] siðan fullkomlega skilia. er[6] þv villt hiartta þitt oc hugh alla vega til hans astar oc þionastu stnva. En með engom hætte verðr þu askynia. er[7] eigi fylgir allr vili þinn. En eptir þessa hina stniollu [rœðo oc[8] fortalu. þa þagnaðe Barllaam.

35. Sem konongs sunr hafði hœyrt sua vitrlleg orð Barlaams. þa varð hann miok[9] glaðr oc stoð þegar vpp or sæte sinv oc gek til Barlaams oc faðmaðe hann oc halsfengdi. oc af myklum fagnaðe mællte hann sva. Ef sva er sem ec hygg. þv hinn goðe maðr. þa er þesse sa hinn mæte gimsteinn. er þu fer með oc þu hezt at syna mer. er eigi hœver ollum monnvm at syna er til beiðazt. nema þeim einum er af heilum hug oc retre skynsemd til fysazt. Iamskiott sem ec hœyrði þesse þin orð. þa lystizt hiartta mitt með myklum fagnaðe. oc huarf i brott þat vglaða[10] myrkr. er mer hevir lengi vm hiartta huarfuat. Nv ef ec hevi val skilt orð þin. þa seg mer[11]. Ef onnur[12] er betri þyðing þinnar rœðo. þa lœyn mik eigi. þa svaraðe Barlaam. Sva er vist herra minn. at þesse er sa hinn mykli[13] oc hinn mattolege kraptr. er lœyndr oc folgenn hevir veret firir mannum fra vpphave heimsins. en nv er openberllegt orðet a varom dagum eptir guðs vilia. En þo vissu marger hælgir[14] oc rettvisir menn af birtting oc boðan hins hælga annda. spaðo oc firir sagðu sva sem nv er fram komet. Oc firir þvi at þeir sao[15] þenna fagnað fiarre ser. þa fysti þa alla til at sem fyrst kœme sa fagnaðr fram. En þo var[16] þeim auðit at fa þenna fagnað. er nv byggia heiminn miok sva at siðaztvm dagum hans. firir þui at sa er nu tekr við trv oc skirnn. þa er hann heill oc holppenn. en sa er tapaðr er eigi truir.

36. Iosaphat mællte. Vruglega trui ec þuisa ollu. en[17] nv hevir

1) *sgl.* C 2) [rangan stig gengit, C 3) var *tilf.* C 4) nu *tilf.* C 5) oc *tilf.* C 6) ef, C 7) ef, C 8) [oc hina fogru, C 9) harðla, C; geysi a1 10) ogleðe, C 11) enn *tilf.* C 12) nokkor, C 13) gimsteinn *tilf.* a1 14) *saal.* C, a1; hælgi, A 15) sa, C 16) varð, C 17) er, C

þu sagt[1]. oc þann guð skal ec heðan ifra gafga er þu hevir nv firir mer birt. En þo vil ec at þv skyrir firir mer. huat er mer hœver heðan ifra [at at[2] hafvazt. eða huat er þv kallar skirnn. er þeim hœver at hava er trvr vill vera. Barlaam suaraðe. þat er grundvollr oc rot truar varrar at taka skirnn með staðfastre trv. En skirnn reinsar huernn mann fullkomlega af allum syndum oc illzku. er hann hevir aðr gortt. oc vill hann siðan af lata. Sva bauð oss lavarðr varr. at ver skylldum enndrgetazt af vatne oc hinum hælga annda. oc af [þvi fa[3] af honom fullkomlegan fagnað með akalle heilagra bœna til varss lavarðar[4]. Oc sva sendir hann sinn hinn hælga annda ivir vara skirnn. er ver segium eptir hans boðe. in nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Oc þvi byr miskunn[5] heilags anda með ollum þeim er sva skirazt. lysande þa. oc til guðs miskunnar endrnyannde. þa kastum ver i brott allre fornnre illzku varre. oc likiumzt ver þa guði siolfum i vpphave goðra verkka. at ver [siam sem ervingiar[6] guðs sunar til eilifrar dyrðar. En firir vttan skirnn ma engi[7] hialppazt. þo at hann gere allt þat gott er hann ma. Sva sagðe varr lausnare. Huer sa er eigi verðr enndrgetenn af vatne oc hælgum annda. þa kœmr[8] eigi i himinriki. Oc firir þvi ræð ec þer þetta oc bið ec. at þu taker skirnn með fullkomenne trv oc allre fyrst. oc fresta með engo mote þesso. þui at haskasamleg[9] er dvalan[10]. ef þu dœyr sua buit.

37. Iosaphat svaraðe. Huerr er sv hin goða von er maðrenn skal oðlazt i skirnninni. eða huat kallar þv himinriki. eða huat kallar þu guðs orð. er berazt let i heiminn. huerr[11] er sa oc hinn vuisi timi oc stund er siðan er[12]. þui at af þeim lutum er þu rœdder þar vm. þa rygðizt miok hugr minn oc hiarta. Skalu þeir er dœya at engo verða. eða er nokkot annat lif. þegar er þetta liðr. Slika luti oc aðra þvi lika vildda ec af þer vita.

Barlaam svaraðe. þu spurðir huar sv hin goða von var er ec rœdda vm. þat er himinriki. oc fra þeirri dyrð er þar er. þa kann engi at segia. Sva segir heilog ritning. at ekki auga er sva glœgsynt[13] at seet fae. ekki œyra sva þvnnhœyrt oc ekki hiartta sva smasmogollt[14] at hugsat fae þann fagnað er guð hevir i himinriki sinum vinum buit. En þegar er guð vil. at ver skiliumzt við þenna hinn dauðlega likam. þa birtir hann oss oc synir þa hina myklo sælo. er yuir stigr allt mannlegt vit. oc skryðir oss með eilifum fagnaðe með

1) mællt, C 2) [*saal.* C, a1; at, A 3) [*saal.* C, a1; ver, A 4) lausnara, a1 5) *saal.* C, a1; myskunn, A 6) [sem (seem, a1) samerf., C, a1 7) maðr *tilf.* C 8) kemz, C 9) *saal.* C, a1; haskasamlegt, A 10) dvolen, C 11) huat, C 12) *tilf.* C, a1; *mgl.* A 13) gloggskygnt, C 14) smasmugalt, C

hælgum englom. þa skolum ver með giof hins hærsta guðs oc hans navist alla þa lvti vita[1] [er nv ero oss vkunnigir. þessa luti hofum ver af hælgum ritningum skilt sua[2] sem guð hevir sinum vinum heitit oc birt oc boðat. En ef þu skilr þetta [eptir þui[3] sem ec hevi nv sagt þer. oc truir þesso staðfastlega. oc fyllir þu truna með goðom verkum. þa skallt þu sva skynda til eilifs fagnaðar. en[4] engi fær fyrr fullkomenn fagnað en þar[5] kœmr.

þu spurðir oc huerssu er þat matte[6] vera. at guð tœke mannlega natturu a sik firir varar sakar oc siðan birtti oss sonn[7] boðorð. En þu skalt vruglega[8] vita. at su hin hælga ritning. er oss gaf þetta at skilia. heitir guðspialla bok. boðar oss oc byðr eiliva sælo oc vendilegan fagnað. En þa bok gerðu þeir oc fram baro. er með sialfum Kristi varo. þeim er ec sagða [þer aðr[9] af. oc hann kaus sialfr oc kallaðe sina postola oc læresueina. er eptir hans vppstigning synddu hans iarteignir oc birttu ollum heiminum þa hina hælgu trv. er hann bauð at hava. þar er oc sagt af þeim vhœyrilegom iartteignum myklom oc mattogom[10]. oc þo litit af þeim er hann gerði. þar ma oc hœyra þa hina hælgu pinsl er hann þollde oss til laustnar. oc sva oc vm hans hinn dyra dauða oc af hans heilagre vpprisning a hinvm þriðia degi. þar ma oc sia at hann er bæðe guð oc maðr. oc steig vpp til himinrikis. oc þaðan skal hann koma at dœma bæðe kuika oc dauða.

En af þui at ver erom af tilverka varom til dauða dœmder. þa verða aller hann at þola. En dauði er [ifra skilning[11] salo likamenom. Siðan funar likamrenn oc stnyzt til þess emnis er hann var [aðr af gorr[12]. En salan fer þann veg er guð vil. oc mest eptir þui sem til er gortt. Oc eptir marga vetr oc mykynn alldr[13] kœmr Cristr varr lavarðr i verolddena með sinum mætte oc vallde miok ogorllegr með himneskre dyrð at dœma allan heiminn. Af hans ræzlo oc ogn skialfr[14] oll himnesk dyrð. oc hælgir englar er stannda ottafullir i hans avgliti blasa hatt i luðra oc kalla. En þvi nest risa vpp aller dauðir menn oc standa firir hans domstole með vskaddum sinum likame oc salo. Oc lat þv[15] konongs sunr með[16] engarre vantrv[17] vera um þetta mal i hug þer eða hiartta.

Eða þykkyr þer nokkot vmattolegtt vera þeim er skapaðe heiminn

[1]) *saal.* C, a1; veita, A [2]) *fra* [*mgl.* C, a1 [3]) [sua, C [4]) er, C [5]) þangat, C [6]) mætte, C [7]) sin, a1 [8]) þat *tilf.* C [9]) [yðr, C [10]) morgum, C [11]) [fraskilning, C [12]) [af skapaðr, C [13]) *saal.* C, a1; elld, A [14]) skelfr, C [15]) þer, C [16]) *her beg. Mmbr. frag.* b [17]) efan, C; grunsemd, b

oc mannenn af engo emni. at hann reisti[1] annat sinni[2] mannenn oc [enndrnyar mannenn[3] af þeirri molldo er af honom varð. þa er hann funaðe. Ef þu villt með athygli eptir leita huerssu marga luti er guð hevir af engo efni gorfua[4]. þa vinzt þer sia skynsemd[5]. Hann tok molld oc gerði menn af. en iorðina gerði hann aðr af engo efni sua vrœrelega oc staðfasta sem nv er hon. Huerssu skapaðe hann heiminn eða af hueriv[6] emni. Huar festi hann þann grundvoll a er vpp helldr heiminvm með sva myklum þunga. Huerssv vaxa a heiminum[7] viðir oc lauf oc groa gros a oc allzskyns alden. Hugsa oc eptir vm mannzens getnað er sua[8] af litlu efni var getinn. oc sva mykyt ma at fœrazt sem morg dœme finnazt til. oc firir þvi[9] ma þer eigi þykkia vmattolegtt[10]. at sa er skapaðe þetta allt af engo efni mege mannenn annat sinni vpp reisa af dauða oc annat sinni lif geva.

Marger menn i verolldenne ero þeir goðer oc guðrædder. er þessa heims þola[11] margskyns þrœngsler oc at lyktvm hæðelega dœyddyr oc drepnir[12]. þessarra manna er oc mykyll fiolldi i verolddenne er grimir ero oc ranglater liva i heiminum með mykylli skemtan. oc miok sva gengr þeim flest allt eptir sinum vilia. En firir þvi at guð er miskunnsamr oc rettdœmr[13]. þa skipaðe hann þvi vpprisningar dag til doms. at þingat fœre huer sala sinn likam með slikum verkkum sem huerr hevir til gortt bæðe goðom oc illum[14]. Sva sem segir sialfr guð. at þeir sem or grafum risa vpp. er þeir hœyra guðs svnar rodd[15]. þa skalu þeir er goða luti gerðo. fra[16] vpprisning til allz fagnaðar. en illgerðarmenn skalv vpp risa til verðugs doms. þa setr domare varr sinn domstol. sa hinn gamle guð. er skapare er allra luta. oc sitr sialfr yuir. þa er þær bœkr ero fram lagðar oc vpp lesnar. er a ero [skrivaðar oc skraðar[17] oll var verk oc vili oc oll rað oc rœðor oc allar hugrenningar hiartta varss. þa skolu oc birttazt oc vpp lukazt aller lœyndir lutir. þa[18] fær[19] engi firir sik formælanndda[20] oc engan at kenna ser andsuor. engi oc hegomleg asakan berst þar fram oc engi dramblæte [oc engar[21] saker valldz oc ofrikiss. Engi byðr þar oc fram mutur eða giæver. sem þar verðr gortt er þeir sitia er til slikra luta stnikia. [þar sitr[22] sa domarenn er allt

[1]) reisi, C [2]) upp *tilf.* C [3]) [endrnyi hann, *de övr.* [4]) skapat, b [5]) skyning, C, a1, b [6]) *saal. de övr.*; huerv, A [7]) henni, *de övrige* [8]) A *tilf. her er* [9]) *saal. de övr.*; *mgl.* A [10]) *saal. de övr.*; vomattlegt, A [11]) miklar pinslir oc *tilf.* C [12]) með ymislegom dauða *tilf. de övr.* [13]) *saal. de övr.*; rettuœmr, A [14]) *her ender Fragm.* a1 [15]) rœðo, C [16]) vera i, C [17]) [*saal.* A; skraðar oc skrifuð, C; skraðar oc skraðar(!), b [18]) þar, C [19]) oc *tilf.* C [20]) *saal.* C, b; formælenndda, A [21]) [þar fyrir, C [22]) [þesse einn er, b

veit oc vil rett citt. gefr þeim er gott gerðu með hælgum englom oc himneskre dyrð eilivan fagnað vttan ennda. en þeim er til illz gerðu oc til illra luta þionaðv. þa[1] visar hann með fianndanom til allz[2] vfagnaðar. þui at þeir finna alldri [ne fa[3] bot eða bata. Oc verðr þa vfagnaðrenn margfallegr. sa fystr er mestr er. at vera skildr fra guði oc hans hinni sælo asyn. oc vera visaðr[4] fra eilifum fagnaðe oc verða at augabragðe [firir ollum monnum[5] oc skriða[6] a brott með skom oc svivirðing asiande [allre skepnv[7]. þvi at eptir alyktar domenn er þa gerizt. þa mego engi afbrigði[8] gerazt[9]. þvi at engi ma þa firir þeim spilla. er aðr er til fagnaðar visat. engi ma oc firir þeim bœta. er aðr verða firirdœmder. Oc firir þui eigum ver at varazt oc viðr sia. meðan er guð gefr oss tima oc stundina til. Siðan skipar guðs sunr sinum sauðum oc hinum blæzaðum bornnum a hœgro hond feðr sinum. en fiandanom[10] með illum mannum ollum visar hann til eilifra vesalldda oc endlausrar[11] illzsku.

38. Sem Iosaphat hafðe þessa luti hœyrt. þa mællte hann til Barllaams. Mykla oc vndarllega lvti oc þo fahœyrða segir þu mer[12]. oc ero þesser lutir hugleiðandde með myklum otta oc ahyggiv. er[13] sva er sem þu segir. at eptir dauða mannzens oc siðan er hann er rottenn[14] oc at[15] moldo orðenn. þa skal hann oðrv sinni vpp risa. oc skalu þeir þa er [guð vekr. er gott[16] gerðu. goða ambun vpp taka. en vannder eptir samy hove[17] eptir sinum tilverkka. Ger sva val at seg mer satt. Huerr sannendi eða staðfestu have þer til þessa. er þer truið þvi er þer seeð eigi oc enga raun have þer af. oc trvið þo ivanarlaust satt vera. Vm þa luti er gerazt i verolldenne. oc þeir hava fra sagt. er með augum hava seet. þa vndra ec þat litt. at[18] menn trui[19] þvi eptir froðra manna frasogn. En hitt þykky mer kynlegt. er þer segið fra vorðnom lutum sva sannlega oc haveð enga raun [i hondum[20] nema von eina. at þui er mer lizt.

Barllaam svaraðe. Ver takum staðfestu truar varrar af þeim lutum er liðnir ero. til trvleiks vkomenna luta. þvi at þeir hinir goðo menn er þessa luti sagðv oss [varo eigi at[21] hegoma rœyndir. helldr sannaðu þeir sagur sinar með margfallegom iartlegnom oc storom kraptum. at af þui være þeir rœyndir sannennda menn. þo at þeir segði fra

[1]) mgl. C [2]) illz, C, b [3]) [neina, b; ne eina, C [4]) saal. C, b; visaðer, A
[5]) [allre skepnu, b [6]) saal. C, b; skriði, A [7]) [ollum monnum, b
[8]) saal. C, b; afbrigi, A [9]) verða, C [10]) saal. C, b; fiandenn, A
[11]) endalausrar, C [12]) maðr tilf. C [13]) ef, C [14]) rotinn, b; fuinn, C
[15]) saal. C, b; af, A [16]) [goð verk, C, b [17]) efni, C [18]) er, C, b
[19]) trua, C, b [20]) [af, C, b [21]) [urðu alldrigi enn i false eða, C, b

þvi er þeir vissu sannlega vkomet vera. Oc með þui at með sua myklum krapt oc heilagleik sannaðuzt þeirra sagur. þa ifumzt ec[1] ekki i. at þeir [lutir ero sanner er þeir[2] sagðu oss af sialfs laustnarans orðom. þa er hann mællte[3] þessa luti af vpprisninginni oc tok sva til orðz. at þeir dauðir menn er i grofum liggia skalu hœyra rodd guðs sunar. oc þeir sem hœyra skolu liva. Oc enn mæler guð aðru sinni af vpprisninginni[4]. Ec em guð Abrahams oc Ysaac oc Iacob. eigi em ec guð dauðra manna. helldr þeirra er liva skolu. Guðs sunr senndir engla sina at samna saman illþyði. oc binnda þa i kippi sem illgresi til elldz matar. þa skolu rettvisir menn skina sem sol sælega i himinriki.

39. Slikar fortalur sannaðe varr lavarðr[5] með sialfs sins iartteignum storom[6] oc myklum. Hann reisti marga menn af dauða. Miok sva a siðaztum dagum er hann var a iarðriki. þa reisti hann af dauða einn mann þann er fiorar nætr hafðe funat i iorðu i grof. þviat hann hafðe miok ælskat hann aðr. oc þvi likazt sem maðr kalle annan oc vekki hann or sœfne. Eptir slika[7] oc aðrar margar storar iartteignir var hann dœydr oc reis vpp a hinum þriðia degi. oc marger aðrer með honom at sanna hann vera vdauðlegan. En þa vrðu þeirra likamer siðan i[8] sama stað at fara. en hann var hinn fyrsti oc hinn fremste i vdauðlegre vpprisu. þessa luti boðaðu þeir oc baro vm heiminn. er huessdaglega varo i hia honom. firir pinsl hans oc eptir. Hinn hælgi Pall einn af hans postolom. er guð sialfr kallaðe til sins starfs meðr sinni roddu til himinrikiss. oc mællte með þessom orðom. Ec geri yðr kunnigt goðo brœðr þav guðs orð. er hann sialfr bauð mer fram at bera: Oc sva segi ec yðr. sem hann sagðe mer. at hann do firir syndda varra[9] saker. [sem ritningar heilagra manna vatta. oc[10] var siðan i grof lagðr oc reis vpp af dauða. [En ef sva er talt oc boðat at Kristr reis upp af dauða[11]. hui segia þat sumir menn at [eigi er[12] vpprisa dauðra manna. En ef eigi risa dauðir menn vpp. þa reis eigi Kristr vpp. en ef Kristr reis eigi vpp. þa er tru var hegomleg. En þeir ero aller tapaðer[13] er eigi trva a hans vpprisning. þvi at sva sem Adamr aflaðe oss dauðans af sinni synd. sva aflaðe Iesus Kristr oss lifs af sinum dauða. Oc eptir þa vpprisning þa skal vandlega afl oc styrkr dauðans[14] brott huerva oc alldrigi aptr koma siðan. Oc þvi truum ver vruglega a vpprisning dauðra manna oc domadag oc hina

1) ver, C 2) [*tilf.* C, b; *mgl.* A 3) sialfr *tilf.* C 4) upprisunni, C 5) oc lausnare *tilf.* b 6) skirum, C, b 7) slikar, C 8) *her ender Frg.* b 9) *saal.* C; varar, A 10) [*saal.* C; svmar hælgar ritningar segia sva at hann, A 11) [*tilf.* C; *mgl.* A 12) [engi se, C 13) gabaðer, C 14) *tilf.* C; *mgl.* A.

ræðelego tilkomo Iesu Krist. Oc eptir þat skal himinninn oc siorenn lopt oc iorð brenna oc loga oll oc braðna sem vax firir elldi. oc eptir þat skapar guð nyan himin[1] oc[2] iorð oc ollum lutum betri en nv er. En at sanna þat. at guð ambunar[3] huerium [sinar tilgerðir[4] eptir tilverka. þa segir hann sialfr i guðspiallено. at sa er gefr[5] hinum minnzta oc hinum fatœkazta minum vin einum[6] vazdryk i minv nafne mer til virðingar. þa skal hann hava ambun af mer. Varr herra segir oc eina dœmesagu af þeim hinum ogorllega domadegi. oc hefr með þessom orðom[7]. þa er mannz sunr sitr i sinu sæte oc i valldde[8] oc aller helgir englar hans með honom. þa samnazt fyrir hann or ollum ættom allar þioðer. oc þa skilr hann þa oc sundr skipttir. sva sem vitr hirðir skiptir smala sinum. oc skipar sauðum sinum oc lambum til hœgre hanndar ser. en hofrum oc kiðium[9] visar hann a vinstri hond. þa mæler hann til þeirra er a hœgre[10] hond ser ero bliðlega með þessom orðom. Komet þer hingat blæzað bornn faður mins. oc takeð með fagnaðe þat riki. er yðr var ætlat oc[11] buit af vpphave heimsins. firir þvi at þa er ec var hungraðr. þa fœddo þer mik. þa er mik þyrsti. þa gavo þer mer at drekka. þa er ec var þurvannde hus eða herbyrgis [þa leiddu þer mik glaðlega til yðars herbyrgis[12]. þetta mæler hann þvi. at allt þat sem þurptugum [verðr gevit[13] firir hans sakar. þa kallar hann ser vera gort sialfum. oc ma a sliku markka ambun[14] goðra manna.

40. Aðra sagu[15] segir hann oc til þeirra. er fong[16] hava œren oc vilia þo fam [af geva[17]. Tekr [dœme af einum rikum manne[18] er klæddr var tigurllega með pelle oc purppura oc hellt huersdaglega tigurllegt borð með allzskonar senndingum. Uti firir durum hans la einn siukr maðr oc saar oc likþrar oc miok þurptugr. oc fek hann eigi sva mykla almoso af hans[19] borðe. at molar þeir er i dukum vefðezt[20] være kastat[21] firir hann. [þoat hann beiddizt firir sinnar þurptar[22] sakar. at slœkva hungr sinn. En þa er huartveggia[23] þeirra doo. þa var Lazarus borenn af englom guðs i skaut Abraham sem allar rettvisar salor fara. En hinn riki maðr var gravenn i helviti oc brann þar i elldi oc vrsla[24]. Oc sem hinn riki maðr leit Abraham i sinni.

[1]) *saal.* C; heimin, A [2]) nya *tilf.* C [3]) ambuni, C [4]) [*mgl.* C [5]) einum *tilf.* C [6]) einn, C [7]) hætte, C [8]) velldi, C [9]) kiðum, C [10]) *saal.* C; hœge, A [11]) firir *tilf.* C [12]) [*tilf.* C; *mgl.* A [13]) [var gort, C [14]) ambuner, C [15]) dœmesagu, C [16]) auðœve, C [17]) [gott af gera, C [18]) [til dœma einn rikan mann, C [19]) auðœfom eða *tilf.* C [20]) *saal.* C; vafðezt, A [21]) kastaðer, C [22]) [*saal.* C; þviat hann bað firir hungrs, A [23]) hvartveggi, C [24]) ysla, C

sælo oc Lazarum i hia honom. þa bað hann Abraham miskunnar. En Abraham svaraðe. þu hafðer sælo[1] oc fagnað i heiminum oc kunnir eigi i hondum at hava. en Lazarus bar sina fatœkt[2] með þakkan vttan ofund oc illzsku. Nv er hann i fullzælo oc fagnaðe en þv i va oc vesolld.

41. I einni sagu iafnar varr herra Iesus Kristr himinriki[3] við iarðeskan konong einn. er gera let rikulega veizlu til þess at gera brullaup svnar sins með mykylli tign[4] oc vegsemd. Oc sagðe hann þetta eigi firir þvi at i himinriki se huarke[5] matr ne drykr eða aðrar kraser til nœrengar eða fœzlo. nema helldr firir þvi at fafroðer menn oc vuitrir fa eigi skilning himneskra luta. nema þeim se með einum huerium skilningum sagt. er þeim se eigi aðr openberllegt. Oc segir hann at konongrenn let openberllega ollum til bioða oc harre roddu til kalla. at þingat skylldu aller til sœkea þeirrar samkunndar[6]. oc skylddi vera fagnaðr huerium eptir[7] sem sialfr villdi. Nv var sa mykyll fiolldi af þeim monnum er boðet var. firirleto oc villdu eigi koma. funnv ser til þessa einar [afleiðingar oc aðrar[8]. Sumir kuaðozt eignir hava kœyptar ser. oc hœfðe[9] þeim eigi annat en at fara þingat[10] oc sia þær fyrst. Sumir varo oc þeir er eigi kuaðozt mega missa at reka kaupferðer sinar. þeir varo oc marger er ser hafðu kuanfangs[11] leitat. oc kuaðozt[12] þui eigi mega koma. Sem konongrenn sa þetta. er þeir firirleto at koma er fyrst var boðet. þa let hann kalla[13] aðra iafnmarga[14] oc var þa fullt [holl oc[15] herbyrgi konongsens af [brullaupsmannum oc boðsliði[16]. þui nest gek konongrenn sialfr inn at skynia[17] vm boðsmenn sina. oc sa hann einn mann klædan i þeim bunaðe er eigi var bærelegr i sliku samsæte. oc mælte til hans. þu vinr hui komt þu hingat með þema bunaðe er eigi ber at bera[18] i þessom fiolldafund. En [hann þagðe[19] oc svaraðe engo. þa bað konongrenn sina menn taka hann oc binnda hendr oc fœtr a honom oc kasta honom i hina nezto myrkuastofu. Nu þa menn er kallaðer varo oc villdu eigi koma iafnar hann við þa menn. er boðað var trv oc hafnaðu siðan firir skurguða saker eða annarar villu. En þann mann er [i vbærelegom bunaðe hafðe (komet)[20] til brullaups kallar

1) *saal.* C; salo, A 2) *saal.* C; fatœk, A 3) *saal* C; himiriki, A 4) sœmd, C 5) *mgl.* C 6) samkundu, C 7) þvi *tilf.* C 8) [oc ymsar afleiðingar, C 9) *saal.* C; hafðu, A 10) þann veg, C 11) kuanfanga, C 12) sagðuzt, C 13) i stað hinna *tilf.* C 14) *saal.* C; iafmarga, A 15) [*mgl.* C 16) [brullaupsliðinu oc boðsmannum, C 17) *saal.* C; skyna, A 18) hava, C 19) [hinn skemdezt. C 20) [vbærelegan bunað hafðe, C

hann likan þeim kristnum [manne er við trv hevir[1] tekit oc livir þo vsiðlega oc saurgazt af sialfs sins verkkum. oc verðr[2] þui visat fra myklum fagnaðe til myrkra pinsla[3] oc venndilegs vfagnaðar.

42. Enn iafnar varr herra i einni sagu við himinriki til likenda tiv mœyar[4]. er toko .v. með ser oleom[5] til goðra verka. en þær fim er meðr tomom keralldum foro. iafnar hann við þa menn. er við trv hava tekit oc liva þo vtrulega. Oc þa er huarer tueggia ero kallaðer til þess hins mykla fagnaðar. þa fylgia þeir sinum lavarðe. er aðr hafðu val firir buizt. en þeir sem eigi hofðv aðr varazt viðr. komo siðan oc beidduzt inngangu. Oc þa svaraðe herra herbyrgisins. at hann kuazt[6] eigi kunna þa oc eigi hirða huerir[7] varo.

43. Einn heilagr maðr er heitir Isaias prophete mæler enn vm domadag af guðs munni[8]. Ec skal saman sanka[9] af ollum ættom firir andlit mitt. oc skolu þa [sia aller[10] mitt valld oc riki oc styrk oc dyrð. oc þa skal ec gera nya iorð oc himin nyan mer til [alizs i augliti minv[11]. Oc [skal margr[12] koma at sia likame þeirra manna er niðzt hava a mer oc minum lagum. þviat ormr sa er slita skal þa. sa skal alldri dœya. en elldr er brenna skal þa. sa skal alldri slokna. oc skolu þeir verða at angre oc augabragðe [allrar skepnu[13]. Oc enn mæler prophetenn af þeim sama degi. at[14] sva skal himinninn saman vefviazt allr[15] sem maðr kaste bokar bloðum saman. oc allar stiornur skolu falla af himninum. sva sem lauf af vinviði. Hemdardagr guðs kœmr með œðe oc reiði. oc skal hann œyða heiminn oc drepa syndugna menn or honom[16]. Engi himintungl skalu þa geva lios[17]. oc a miðium degi skal sol fela geisla sina. tapat hevir oc [tungl þa[18] lioma sinum. Vei er þeim þa er þat skiptti gera a. er kalla gott illt [en illt gott[19]. kalla þat sœtt er beiskt er oc þat beiskt er sœtt er. Huat skalu þer[20] þa gera a þeim degi. er guð vitiar[21] yðar. huert skalv þer þa flya yðr til hialppar! Oc enn segir annar prophete. þat[22] er hefndardagr guðs oc miok ramr. þa[23] skal þrœngea styrkum monnum. sa dagr er reiði dagr. dagr þrœngdar[24] oc œymdar. dagr [beiskleiks oc vesalldar. dagr[25] myrkra oc skuma. dagr þoko oc oðz vinndz. dagr luðragangs oc herops yuir storborgom oc bœom. kastalom oc turnnum.

[1]) [*saal.* C; monnum er við trv hava, A [2]) honom *tilf.* C [3]) staða, C [4]) mœyum, C [5]) oleum, C [6]) letizt, C [7]) þeir *tilf.* C [8]) uinum (!), C [9]) samna, C [10]) [aller sia, C [11]) [alitz, C [12]) [skolu marger, C [13]) [*saal.* C; allar skepnur, A [14]) *saal.* C; oc, A [15]) allt, C [16]) heimi, C [17]) af ser *tilf.* C [18]) [*saal.* C; tung, A [19]) [*tilf.* C; *mgl.* A [20]) *r. f.* þeir, A [21]) *saal.* C; vitar, A [22]) her, C [23]) þar, C [24]) *tilf.* C; *mgl.* A [25]) [*tilf.* C; *mgl.* A

þat[1] segir hann. Ec skal þrœngua illviliaðum[2] mannum þeim sem syngazt[3] i mote mer. þeir skalu ganga sem blindir menn. gull þeirra oc silfr oc oll auðœve skal[4] eigi mega frialsa þa a [þeim degi[5]. Dauid konongr oc propheta segir oc sva vm domadagh. Guð varr man koma openberllega oc eigi miok þegiannde. elldr man koma brennannde i hans augliti. en vmhuervis hann œðe stormr[6]. Oc annat sinni segir hann. þu drottenn minn oc domare. er dœmer iarðeskar[7] þioðer. ris vpp til rez doms. þui mannleg hugsan iattar [rettdœme þinv[8] oc þu[9] gelldr huerium retta skulld eptir sinum verðleikum. Marga luti slika [oc þui vm lika[10] mæler[11] Dauid oc aðrer prophetar vm domadag. oc sva hueria ambun huarer hava[12] illir eða[13] goðer.

44. En er Barlaam hafðe loket rœðo sinni langre oc stniallre. þa komzt Iosaphat miok við oc mællte með tarom þesse orð til Barlaam. Val skiliazt mer þau orð er þu hevir sagt mer með langre rœðo oc harðlegre[14]. oc allzskostar[15] miok vndarllegre[16]. Nu gef mer heilt rað oc hollt. huerssu ec skal heðan i fra sua liva. at ec mege forðazt oc firrazt pinslir oc kuol þau[17] er syndugir menn þola[18]. at ec mætte[19] helldr oðlazt heilagra manna samvist.

þa suaraðe Barlaam. Sva finnum ver a bokom ritat firir oss. at[20] þa er hinn helgi Petr predikaðe firir folke hælga trv. þa komozt þeir miok við. oc spurðv hann huat er þeir skylldu at havazt. Oc hann sagðe þeim. Iðrizt oc af latet syndum yðrum oc takeð skirnn oc retta trv i aflausn synda. oc þegar skolu þer fa fagnað heilax anndda. þui at ollum heitr[21] guð sinn fagnað. er a hann kalla. huart sem þeir ero nær eða fiærre. þat hevir guð nv birt með þer. er hann senndi þer visenndi einnar[22] truar. þo at þu værer miok fiarre. af þvi at þu þionaðer aðr fiandanom heldr en guði. oc skurguðum blindum oc daufum oc skynlausum. En nv með þui at hann gaðe þin. þa giæt[23] þess at þu glœymir honom eigi. oc skallt þu af þvi fa skilning bæðe stundlegra[24] luta oc vstundlegra[25]. En ef þu frestar heðan i fra. þa mannt þu bratt fa bendding oc harða hefnd af guði. þviat nv kallar guð þik fra myrkrum oc til lifs. En þat þykkyr mer vera huerri heimskv frammarre. at trua a þau guð er hegomleg ero oc mego

[1]) þar, C [2]) illhugum, C [3]) syndgaðuzt, C [4]) skolu þa, C [5]) [degi reiði minnar, C [6]) *saal.* C; straumar, A [7]) allar, C [8]) [rettom dome þinum, C [9]) *tilf.* C; *mgl.* A [10]) [*mgl.* C [11]) bæðe *tilf.* C [12]) firir sitt starf *tilf.* C [13]) oc, C [14]) harðla miok ræðelegre, C [15]) allzkonar, C [16]) *saal.* C; vndarlleg, A [17]) þa, C [18]) þole, C [19]) mega, C [20]) *saal.* C; oc A [21]) veitir, C [22]) sinnar, C [23]) gett ec, C [24]) synilegra, C [25]) osynilegra, C

engan fagnað ser eða sinum vinum. Oc skal ec segia þer eina dœmesagu. þa er mer sagðe einn vitr maðr. hueriv þat er likazt. at hyggia ser þat [til hialpa[1] er alldri verðr engom[2] til liknar.

45. En hann hof sva rœðo sina. Einn veiðimaðr tok einn fugll með list. þann er heitir filomena a latinv. en a norreno [heitir susvort[3]. sumir kalla oc niktigalo[4]. Oc þa er hann hafðe tekit fuglinn. þa villddi hann drepa fuglinn oc eta hann siðan. Oc er sva sagt. at fuglinn mællte viðr hann þessom orðom. þv maðr. huat gagne ætlar þv þer i minum dauða vera. enga magfylli[5] matt þu þer af mer gera. En ef þv villt frelsi geva mer. þa skal ec [kenna þer þau þriu rað. er þer skolu[6] vera til nytsemdar alla þina daga oc til mykyllar gipttv. ef þu kant til at giæta. Nu sem hann hœyrði huat er fuglinn sagðe. þa varð honom annars hugar viðr. oc sagðe at hann skylldi geva honom gott frelsi. [en hann sagðe[7] honom nokkora [nya luti sannlega[8]. Fuglinn sagðe honom. Stunnda alldri a þat. at þu meger þvi na er þu matt alldrigi fa. Syrg oc alldri eptir þui sem þv tapar oc er vonlaust at þu faer. Trv oc alldri þvi er vmattolegt er at verða mege. En ef þu kantt þesse[9] þriv rað i henndi at hava. þa skal þer mykyt gagn af standda. Oc firir þui at mannenom hugnaðe val orð fuglsins. þa lœysti hann fuglinn oc let i brott fara. Siðan villdi fugllinn[10] rœyna. ef hann hefði nokkora nytsemd[11] af hans raðom tekit. Sem hann sat vpp[12] i viðinvm laus. þa mællte hann til veiðimannzens. þu vesall[13]. [syrg nv[14] illt rað er þu tokt af iamgoðo efni sem þu hafðir. at[15] þu tynddir oc tapaðer sva fagrum[16] feng oc giætter eigi. [þa er[17] þer var gevin. Ec hevi i kuiði mer einn mykynn[18] gimstein mætan oc agiætan. meiri at vexti en gambrs egg. Nu varð veiðimaðrenn viðr þesse orð gœysi vglaðr. oc iðraðezt miok at hann hafðe fuglinn sua bratt lausan latet. oc villdi nv freista ef hann mætte fa [natt honom[19] annat sinni. oc mællte til hans. Fylg mer heim til herbyrgis mins. oc skal ec[20] þer þar sœmelega fagna oc með ollum goðvilia geva þer lœyvi brott at fara. þa suaraðe fuglinn. Nu finn ec þik sannlega fol vera oc fullkomet fifl. þui at þat rað er ec kennda þer. þa kunnir þu vist eigi at nyta. oc tokt þu þo glaðlega viðr. Ec reð þer þat hitt fyrsta rað. at þu skylldir alldrigi syrgia eptir þui er

1) [*tilf.* C; *mgl.* A 2) nokkorom, C 3) [susuaurtt, C 4) niktigala, C 5) *saal.* C; makfylli, A 6) [*saal.* C; þann trunað geva þer. er þer skal, A 7) [ef hann segði, C 8) [nytsamlega luti, C 9) *saal.* C; þesser, A 10) bratt *tilf.* C 11) *saal.* C; nysemd, A 12) uppi, C 13) *saal.* C; vissall, A 14) [hverssu, C 15) er, C 16) goðom, C 17) [meðan, C 18) *saal.* C; mynn, A 19) [hanu, C 20) *tilf.* C; *mgl.* A

þu matter eigi fa. þat reð ec þer annat rað. at þu skylldir eigi fysazt eða freista at fa þa luti er þer være vmattoleger. Oc leitaðer þu nv þegar viðr at taka mik. oc mattv með engo mote flivga i loptte sem ec. Sua reð ec þer oc[1] at þu skylldir enggan trunað a þa luti leggia er allzskostar ero vtruleger. Oc [matt þu nv þegar markka[2]. er ec laug at þer þa truðir þv mer. er ec sagða þer at ec hafða[3] i mer þann gimstein er alla vega er meiri en ec. Huerssu myndda ec þat[4] mega. hylia sua mykynn stein. er ec em [allzskostar sialfr[5] minni.

46. Sua lizt mer. sem þeir (ero) vuitrir menn. er trva a þau skurguð. er þeir gerðv sialfer með sinum hondum. sua sem þau have þa gort. er af þeim varo[6] gorr. oc hava þeir þa[7] i giæzlo sinni. at eigi skolo þiovar stela þeim. oc kalla þa giæzlomenn heilsv sinnar. er eigi fa sialver giætt sin. Oc hyggia þat heimskir menn. at þeir geve þeim allt gott er allddrigi[8] vrðu nokkorss goz eigannde. en þeir er gofga þa gavo þeim fee er gerðu þa. Oc i þann stað er þeir verða niðr settir komazt þeir alldri or[9]. nema þeir se bornner annathuart a bake eða a brioste. Oc ero þeir tapaðer oc tynndir. er a þa trva. oc firir þvi hevir guð val gort við þik. at hann hevir heðan kallat þik or þessarre villv oc vantru. Oc firir þvi skil þik sem fyrst fra falsom guðum. þo at þeir se marger þa mego þeir þo litit oc aller sialver sundrþykkir viðr sik. En ver hofum aller einn guð kristnir menn. er heilagr faðer[10] er. En af honom ero aller lutir skapaðer[11]. oc ver aller i hans miskunn. Oc einn er[12] Iesus Kristr sunr hans. oc aller lutir ero firir hans saker skapaðer. oc ver erom firir hans saker. sva sem segir heilagt guðspiall: oc[13] aller lutir varo með honom gorver. oc ekki var fyrir vttan hann gortt. Einn guð er oc heilagr anndde. annde goðrar aeggianar oc rettvis annde[14]. þessar þriar[15] skilningar þa er huer sem ein[16] einn guð. oc þo allr[17] einn guð. A þessom þrimr skilninggum þa er ein nattura oc eitt valld oc riki oc einn mattr oc ein dyrð oc ein staðfesta. En þo er skiptti a skilningum en vskiptilegt[18] i guðdome. Einn er faðer er eiginlegt er at vera vgetinn. Einn er oc sunr er eiginlegt er at vera getinn. Einn er oc heilagr annde er af huaromtveggia gengr fram [feðr oc syni[19]. þvi dyrkum ver einn guð i þrimr skilningum. at hann er einn guð[20] ser sialfr vskiptilegr.

[1]) *tilf.* C; *mgl.* A [2]) [nu þegar eptir, C [3]) hefða, C [4]) þa, C [5]) [*saal.* C; allzskottar, A [6]) ero, C [7]) þau, C [8]) *r. f.* allddrigu, A [9]) sialfer, C [10]) ande, C [11]) *r. f.* skapaðe, A; *mgl.* C [12]) *her beg. Fragm.* d1 [13]) at, C, d1 [14]) oc hugganar ande *tilf.* C, d1 [15]) *saal.* C, d1; þrar, A [16]) *mgl.* C [17]) aller, C [18]) *saal.* C, d1; vskiptilegr, A [19]) [*saal. de örr.;* faðer oc svar, A [20]) *mgl.* C, d1

47. Oc af þessarre guðs boðan oc birting kom ec til þessa lanndz at kenna þer þa trv er ec hevi sialfr fra [blautbarns beini[1] haptt oc halldet til ellidaga minna. Oc ef þu truir staðfastlega þa ertu þu holppenn. En þesser lvtir er nv ero i þinv vallde[2]. hegomleg dyrð oc heimsins mvnugð. þa skal skiott fra þer liða oc þik firirlata. huart sem þu villt eða eigi. oc skallt þu þa i staðenn i[3] þronga grof. [oc alla vega þryst at þer mollden með maðkum[4]. En þa skiliazt i fra[5] frendr oc felagar oc allt[6] skraut oc skartt heimsins. oc eptir þat er engi annar vegrenn en til pinsla oc kuala. þar til er domadagr kœmr. Oc þaðan verðr þa visat bæðe goðom oc illum. huerium i þann stað er til hevir gortt. oc fa siðan huarger þaðan aptrhuarf. Oc ef þu gar[7] [i þesso livi fagnaðar[8] þess er guð hevir sendt þer oc fylgir þu honom[9] af fulkomlego hiartta[10] oc firirlætr þu allan hegoma heimsins. þa hœyr[11] huat þer kœmr til hannda þaðan[12] af. Ef þu sezt niðr þa skalt þu vrugr vera. en ef þu stendr vpp þa skolu styrkkir stuðlar[13] styðia þik alla vega. Oc ef þu sofnar þa skallt þu i hœglivi hvilazt[14] oc engan lut ottazt. Enga ogn eða ræzlo skal fianndenn mega fœra at þer. nema sva skallt þv vera vrugr oc vrædr firir hans list oc lokkan sem leon firir smadyrum. Oc skal alla vega til þin koma gleði oc gaman. fremd oc fagnaðr. En fra þer skal hverva[15] i staðenn sorg oc sott oc allzskyns rygleikr. Oll verk þin skolu lysazt sem daxbrun. oc heilsa þin með þer huervitna vera. þegar[16] þv biðr til guðs. þa er hann buinn at hœyra þik. oc þegar er þu kallar a hann. þa er hann þegar með þer oc ner þer með þessom andsvarum. Ec em sa guð er skiott glœymir misgerðum þinum oc eigi vil ec þat[17] opttar mvna. ef þv villt iðrazt oc aflata oc með skynsemd til skripta bera. þo at þinar syndir se aðr liotar oc leiðilegar sem kol eða ketilrim[18]. þa skolu þær skiott huitna sem nyfallenn snior. Sua er varr herra miskunnsamr oc skiotr til allra vmbota. þegar er til hans er leitat.

48. Iosaphat svaraðe. Oll þin [orð oc rœðor[19] þykky[20] mer goð oc þo miok vndarlleg. en þo trui ec ollum[21] staðfastlega. þui at aðr en ec sæ[22] þik. þa var mer miok leit at þiona þeim skurguðum. er varer

[1]) [blautu beini, C; barnœsko, d1 [2]) *saal.* C; er *tilf.* A [3]) taka, C [4]) [þa er alla vega þrystir at þer moðkum oc molldo, C [5]) þer *tilf.* C [6]) *saal.* C, d1; allz, A [7]) gair, d1; gœymir, C [8]) [*saal.* d1; i þesso fagnaðar raðe, C; þesso fagnaðr, A [9]) guði, d1 [10]) *saal.* C, d1; hartta, A [11]) *saal.* C, d1; hœyrir A [12]) heðan, C [13]) stolpar, C [14]) *saal.* C, d1; svilazt, A [15]) *tilf.* C, d1; *mgl.* A [16]) er *tilf.* C [17]) þær, C [18]) ketilbotn, C [19]) *saal.* C, d1; orðræða, A [20]) þikkia, d1 [21]) þeim, C [22]) sa, C, d1

lanndzmenn gofga. En þo af þui at ec ivaðomz þa gerða ec þo sua sem ec sa [at þeir gerðu[1] firir mer. er ec hugða at betr [skylldu kunna[2]. En nv heðan i fra af þinni kenning þa vil[3] ec fullkomlega af lata at þiona[4] þeim. oc fysumzt ec nv fastlega at gerazt guðs þræll oc staðfastlega mik vndir hans boðorð at binnda.[5] ef ec væra þess verðr. at[5] hann villdi [mik með[6] iðran taka. þo veit ec mik við hann[7] misgortt hava. En af þui at þu kueðr guð[8] sva miskunnsaman vera þa trœysti ec [a hann[9]. at hann vili miskunsamlega [til min[10] gera. þui at nv em ec buinn at taka bæðe við skirnn oc ollu þui oðrv er þu ser at mer mælte[11] i sætter koma við minn lavarð[12] oc lausnara. Sva oc ef þat fullnazt til allz at [taka tru oc skirnn[13] eða skal nokkot fleira fylgia at koma ser i sætter oc samþykki við sinn skapara. oc seg mer þetta gorssamlega. huat ec skal siðan gora.

Barlaam svaraðe. Eptir skirnn skallt þu hallda þik fra ollum lostom oc lytum oc fullgera sva fagrt smiði a goðom grundvelli. þui at [tapað er truin[14] þegar er eigi fylgia[15] goð verk. sva ero oc goð verk enskis verð vttan trausta trv. Hinn hælgi Petr postole kennir[16] sva. at ver skolum firirlata likams lostaseme oc fylgia[17] andlegom verkkom. En hann segir [openberllega verk[18] þau er likamenom fylgia. þessor kallar hann þau verk. hordom. fullivi[19]. lostasemi. skurguða atrunað. galldr[20]. gernninngar. vuinattor[21]. þrættor. bakmæle[22]. reiði. deilldir[23]. sundrþykkiu[24]. margbrœytni[25]. afundsyki. manndrap. svik. bolvaner[26]. [fula girnd. oc aller hegomleger lutir[27]. ofdrykkia. ofat oc annur slik ill verk. En[28] þeir er slik verk gera. þa skolu eigi oðlazt himinriki. þessor kallar hann andleg verk. rettan kiærlleik til guðs oc nagranna[29] sins. her meðr gleði. þolenmœðe. langhyggiv. [gœzska. goðvili[30]. hœgvære[31]. tru. hofsemd. frahald illra luta. reinleikr salo oc likams[32]. litilæte hiartta. iðran. almoso gerð. menzska[33]. vokur. rœkeleg iðran liðinna misgeerða. tar oc sorg sva firir sinum syndum sem annarra manna nannga sinna. Slikir lutir oc aðrer þui vm[34] likir [ef þeir[35] verða með goðvilia[36] saman bundnir. auka oss

1) [þa gera, C 2) [mundu kunna, C; kynni, d1 3) *saal.* C, d1; vill, A 4) *saal.* C, d1; þina, A 5) *saal.* C, d1; ef, A 6) [við minni, C 7) mikit *tilf.* C 8) *saal.* C, d1; guðr, A 9) [vel a, C 10) [við mik, C 11) mege, C 12) *saal.* C, d1; lavarða, A 13) [*saal.* C, d1; trua a skirnn at taka, A 14) [eigi er truan, C 15) ero, C 16) oss *tilf.* C 17) *tilf.* C, d1; *mgl.* A 18) [*saal.* C, d1; openberlleg verk vm, A 19) oreinsemd *tilf.* C 20) galldra, C 21) *saal.* C, d1; vuanato, A 22) bakmælge, C 23) *saal.* d1; deilld, C; deilldr, A 24) sundrþyktir, C 25) margbeiðni, C 26) *saal.* C, d1; bolvanar, A 27) [ast hegomlegra luta, C 28) oc segir hann sva at, C 29) naunga, C 30) [*saal. ogs.* C, d1 31) hogvære, C 32) *saal.* C, d1; lakams, A 33) *saal. ogs.* C, d1 34) *mgl.* C 35) [*tilf.* C, d1; *mgl.* A 36) goðom vilia, C

vppstigning oc[1] gera oss veg oc graddor til vppstigningar salom varom til himinrikis. þesser lutir ero þeir er ver bioðom staðfastlega at halda eptir skirnnina. en þvi ollu at hafna. er þesso er gagnstaðlegt.

En ef ver fallum i hinar fornno syndir oc huerfum aptr til hinna[2] fyrrv misverka sem hundr[3] til spyu sinnar. þa kann lettlega at vera at oss kunni[4] til hannda at berazt sem i guðspialleno segir. þa er vm [slik dœme[5] oc er talat[6] með þessom orðom. þa er vreinn anndde skill[7] viðr mannenn eptir þat er hann þuær af ser synddir i nyrri skirnn. þa fer fiandenn viða vm auðnir oc vbygðir[8] oc leitar huillddar oc fær enga[9] oc mælezt sialfr[10] viðr. Ec skal[11] huerva aptr til herbyrgis mins. þingat sem ec var vanr at vera[12]. Oc er hann kœmr til[13] þa hittir hann þat tomt oc ser tœkelegt[14]. þui at maðrenn villdi eigi þess goz[15] giæta. er hann hafðe viðr tekit i skirnninni. oc firirlet hann sva nyfenginn fagnað. [at hann fylgði[16] hinum fornna sið oc hinni fornno[17] veniv sinni. Oc þa stnerezt sa hinn vreini anndde brott. oc kallaðe hann þa siau felaga sina enn verri oc illzkufullare. oc gengo þeir aller saman i þat herbyrgi[18]. er hinn var i aðr einn. Oc verðr þa hinn œfre lutr þess mannz alla vega verri en aðr. þvi at skirnnin þuær af oll vkyni[19] þau er fyrir hana verða gorr. oc er mykyl vornn firir alla uega vmhuerviss mannenn. meðan er hann kann sialfr til at giæta. en [engo ræðr[20] skirnn sialfræðe af mannenom. þui at sva ma hann siðan misgera sem aðr. eigi slœkker hon [oc þær[21] syndir. er siðan verða gorvar. Oc þui skylddi maðrenn siðan val varðveita sik fra allu illu. þvi at sva mællte varr lavarðr. þa er hann sennddi læresveina sina at skira folkket in nomine patris et filii et spiritus sancti. Hann bauð þeim at varðueita val kenningar sinar oc boðorð oc kenna sva aðrum. sem hann hafðe þeim kent.

49. Hann sagðe oc at þeir skylldu[22] eigi ælska veralldleg auðœve er rikir villdu[23] vera i himinriki. [bað þa vera[24] ottafulla oc rædda oc iðulega i mykylli ahyggiu oc hugsott vm sitt livi[25] i þessarre verolld. ef þeir villdi [stunda til gleði oc[26] himinrikis. Hann bauð þeim oc at þeir skylldu hœgværer vera oc. iafnan fysazt til rettvisi. miskunnsama oc

1) at *tilf.* A; *mgl.* C, d1 2) *saal.* C, d1; hinnar, A 3) *saal.* C, d1; sundr, A 4) sva ferlega *tilf.* C 5) *r. f.* dome, A 6) *r. f.* takat, A; *fra* [slikt er talat, C, d1 7) skilst, C 8) *saal.* C, d1; bygðir A 9) *saal.* C, d1; engar, A; *her ender* d1 10) *saal.* C; silfr, A 11) mun, C 12) fara, C 13) þar, C 14) tiltœkelegt, C 15) goðs, C 16) [oc fylgði sva, C 17) fyrri, C 18) til vistar *tilf.* C 19) oc likendi (!), C 20) [eigi tekr, C 21) [*saal.* C; þar, A 22) skylldi, C 23) villdi, C 24) [*saal.* C; *mgl.* A 25) mal, C 26) [skunda til, C

glaða til goðgernninga. varkunnannde annarra vesalldum. reina[1] i hiartta. oc hallda sik ifra ollum vreinandum bæðe lifs oc salo. oc þola val [heipt oc heitan[2] sinna vuina. anauðir oc avarkoste. [þyngslir oc þrœngsler[3]. er þeir fœra at yðr firir minnar[4] sœmdar sakar. þo at þeir vili spernna[5] yðr fra þeim fagnaðe. er ec hevi yðr ætlat. þa vereð þo traustir oc vruggir af minum heitum oc himinrikis fagnaðe. er yðr er buinn. oc þeim ollum er yðrum fortalum fylgia oc goðo livi vilia liva. lysizt þeim vegr oc gerizt gata folkkeno til fagnaðar. oc þer haveð sialver sælo en guð lof af yðru livi.

50. Enn segir guð[6] i guðspialleno[7]. [þer vituð[8] at guð bauð Moysi herttoga sinum at telia firir folkkeno þau logh sem hann bauð honom: þu skallt ælska nannga[9] þinn oc hata vuin þinn. En ec byð yðr oðruvis. ælskeð ovini yðra. oc gereð þeim gott er hata yðr. oc biðit firir þeim er avunnda[10] yðr. oc likizt i þui hinvm sæla feðr yðrum himneskom kononge. er sitt lios oc sol letr sva skina yuir synnduga sem yuir rettvisa. oc slikt[11] regn yuir illa [sem yuir[12] goða. Gereð eigi ranga doma. þa skolu þer[13] eigi verða rangdœmder. firirgevet helldr[14]. þa firirgefzt yðr. Samneð eigi her saman fee eða auðœvom. sem molr eða motte etr oc œyðir oc þiovar niðr grava oc brott bera. afleð yðr þess fiar oc auðœva. er huarke ma firirkoma molr eða[15] motte. þiovar eða ransmenn. [þvi at þar sem giæzla er fiar þins þar er hugr þinn[16] oc hiartta. Vereð eigi ottafullir vm fœzlo matar eða drykkiar eða klæðe. þui at himneskr faðer yðar veit yðr allz sliks þurvi[17] vera. sa er yðr gaf likam oc salo. Hugsið eptir flivgande fuglum er huarkke hava akr ne æng oc fœðazt þo [eptir hans[18] forssio. Seeð þav hin fagru blom er iorðþin[19] ber. liliu oc ros oc annur ynnileg[20] gros. huerssu i fagru blome er þau vaxa. allt hugsar þetta firir himneskr faðer varr[21]. oc firir þvi kalleð æ fyrst oc fremzt a hans miskunn með staðfestu. oc skal hann yðr alla luti gnoglega geva. Vereð eigi oc hugsiukir. huat [siðar meir[22] skal fram koma. þvi at faðer yðar himneskr veit[23] huat er yðr hœver. Gereð þa eina luti yðr[24] iamkristnum. er þer vilit sialver af oðrum þola. Stnvizt til þrongrar[25] inngangu. þvi at viðr vegr oc breið gata

1) ast *tilf.* C 2) [hatr oc heiptir, C 3) [þyngsl, C 4) *saal.* C; minannar, A 5) spenia, C 6) Cristr sva, C 7) *saal.* C; guðspiolleno, A 8) [*saal.* C; Sua segir, A 9) naung, C 10) *saal.* C; avannda, A 11) gefr eigi siðr sitt, C 12) [en, C 13) *r. f.* þeir, A 14) . oc *tilf.* C 15) ne, C 16) [*saal.* C; er a þvi hava hugh sinn, A 17) þurfandi, C 18) [af guðs, C 19) iorðin, C 20) ymissleg. C 21) yðvar, C 22) [siðan, C 23) *tilf.* C; *mgl.* A 24) *saal. ogs.* C 25) *saal.* C; þrongar, A

[visar margum i tion oc tapan oc marger ælska þa inngangu. En ongt garðslið oc þrong gata[1] er su er leiðir til lifs. oc vilia þui faer finna oc[2] fylgia. Eigi kœmr sa huerr til himinrikis. er kallar at eins til min a þessa leið. herra minn. herra. hialp mer. nema sa er fylgir vilia faðùr mins oc minum boðorðom. Sa er nokkon lut ælskar meir en mik. þa ælska ec ekki hann. þesse boðorð oc onnur [þui vm[3] lik kenndi Iesus Kristr sinum læresueinum sioluum. oc bauð þeim at kenna aðrum kristnum monnum. oc þessarra luta skolum ver aller val giæta. er ver vilium þa korono fa. er guð hevir sinum vinum buit.

51. þa suaraðe Iosaphat. Ef sva er sem mer gefr skilning til. þa finnzt mer sua i[4]. ef maðr brytr eptir þat er hann hevir skirnn tekit eitt boðorð eða tvav. at þa hevir hann miok sva firirgortt allù þui goðo. er hann hafðe aðr til stunddat.

Barlaam suaraðe honom með þessom orðom. Eigi skallt þu konongs sunr þvilika skilning hava a þesso male. þvi at til frelsis oc lausnar mannzens tok guðs sunr manndom a sik. Vissi hann mannenn miok brœyskan[5] oc auðkomlan[6] i natturunni. oc firir þui gaf hann oss lækneng til þessarrar[7] sottar. heilsaman[8] groðr lagðe hann til þessa sarss sva sem vitr lækner. oc bauð oss at bœta. þoat ver brytim. með iðran retre oc sannum skripttagang til aflausnar synnda varra. Eptir þat er maðrenn hevir tekit retta trv i skirnninni. þa er hann reinsazt i vatneno oc hælgum andda oc i afþuætte allz [þess illz[9] er fyrr fylgði honom. þa þarf maðr ekki annat sinni[10] skirazt i vatne. þuiat hin fyrsta skirnn endrnyar mannenn til hins bazta tima er hann var aðr. En með iðulegre iðran oc með optlegom tarom oc margskyns meinlæte firirgevazt syndir manna meðr margfallegre miskunn lausnara varss. Annur skirnn er kallað afþuattar skirnn syndanna með iðulegom tarom oc trega. oc hevir þat margan frælst fra syndum. þui at engi synd eða misgerning er sva mykyl. at eigi er[11] guðs miskunn meiri oc hans gœzska. ef ver verðum eigi of seinir til aflaz oc yuirbota. Oc hœver þui at varazt oc viðr sia. at eigi kome[12] fyrr dauði firir dyrr. þvi at eigi ma[13] maðr siðan iðrazt. þoat hann vili. er salen er skild við likamenn. Sva[14] segir Salamon at huarkke[15] er i helviti vittrleikr ne visdomr. þegar[16] sem synddugr maðr stundar oc skundar [til yuirbota[17]. Oc[18] halldum staðfastlega trv varre. þo at ver misgerim

1) [*tilf.* C; *mgl.* A 2) eða, C 3) [þessom, C 4) at *tilf.* C 5) *saal.* C; brœzskan, A 6) auðkumlan, C 7) *saal.* C; þessarra, A 8) oc heilan, C 9) [oreinendis þess, C 10) at *tilf.* C 11) se, C 12) *her beg. Fragm.* e1 13) *tilf.* C, e1; *mgl.* A 14) *her beg. Fragm.* c1 15) *her beg.* B 16) þangat, *de övr.* 17) [*mgl. de övr.* 18) En ef ver *de övr.*

mart með brœyskleika varom. þa ma þat[1] iðran oc aflate af þua. þui at sva mykyl[2] oc margfolld er guðs miskunn oc sva vtaluleg hans hiolp til mannzens. at þar kann engi tunga tolo a koma. oc vmattolegt[3] er þar vm at rœða. En þoat syndir varar se [storar oc myklar[4] oc margfallegar. þa ma þar þo talu a koma. oc firir þui ero varar misgerðir[5] minni er teliannde ero heldr en guðs miskunn. er vmfram er alla luti. Oc skolum ver firir þvi eigi orvilnazt guðs miskunnar. þo at mer[6] misgerim. þuiat hans goðvili[7] er ner oss. oc hann hellti vt sinv hinv blæzaða bloðe firir varar sakar at slœkua varar syndir.

52. [Oc sialfr hann[8] sagðe i guðspialleno eina dœmesagu. þeim monnum til dœma er misgort hava oc vilia þo betra oc bœta sinn hag. Oc hefr með þessom hætte. Einn auðigr maðr atte tva sunv. En sa hinn yngri svnr hans mæltte til faður sins. Faðer sagðe hann. fa mer þann lut fiar. mins. er til min telzt[9] i erfðum millum var feðganna[10]. Sem faðer hans hœyrði þetta þa skiptti hann honom sinum lut. En hann varð þegar i brotto oc for langt i onnur lonnd með sinum lut. oc lifði þar folslega. œyddi feno ollu i fullivi sua stnaplega[11]. at vm siðir hafðe hann [sialfr allz[12] ekki. Oc fluttizt þar fram með mykylli fatœkt. þui at i þeim[13] tima var mykyt varan i þvi landde oc mykyll sulltr. Oc kom hann ser i fatœka þionastu með einum rikum manne. En hann senndi hann til eins kotbœar[14]. at hann skylldi giæta suina hans. En hans vesolld vox sua miok þar. at hann fystizt firir hungrs sakar at fylla quið sinn af bauna skalmum[15] oc stiklum[16]. er suinum var gevit til matar. oc fek hann ser [þat til[17] fœzlo. þui at engi villdi geva honom annat[18]. Oc hugleiddi hann þa sialfr. huerssv folslega er hann hafðe faret með sinv raðe. oc mælltezt þa við einn samann þessom orðom. Faðer minn [faðer. huerssdaglega hevir þu heima meðr þer[19] mykynn fioldda leigumanna með gnogo brauði oc annarre vist œrenne[20]. en ec svellt her af[21] matlœysi. Oc þui skal ec skyndilega fara til faðvr mins. oc biðia hann miskunnar með þessom orðom. Faðer ec hevi syngazt oc misgort i mote guði himneskom oc sva mote þer. oc firir þui em ec eigi verðr heðan i fra at þu halder mik sva sem þinn sun. Nu bið ec[22] at þu gever mer

1) meðr, *tilf. de övr.* 2) er *tilf. her* A 3) *saal. de övr.*; vomattolegt, A 4) [miklar, *de övr.* 5) *saal. de övr.*; misgernndar, A 6) ver, *de övr.* 7) goðvilld, B 8) [Oc enn mællte Barlaam til Iosaphat oc sagðe sva. Var herra sialfr, *de övr.* 9) kemr, e1 10) *saal. de övr.*; feðgnanna, A 11) vskapliga, B 12) [*mgl.* c1 13) þann, *de övr.* 14) kothbiaar, e1 15) skalum, B 16) stilkum, B, c1, e1; slikum, C 17) [þar eigi til, B; þar eigi, C, c1, e1 18) *mgl. de övr.* 19) [fœðer huersdaglega heima með ser, *de övr.* 20) *saal. de övr.*; œrnne, A 21) hungri oc *tilf.* c1 22) þik *tilf. de övr.*

slikan rett i garðe þinum sem einum[1] leigvmanne þinum. Oc siðan for hann skyndilega. eptir þvi sem hann hafðe aðr firir ætlat. oc kom til faður sins. Nu þegar sem faðer hans leit hann miok fiarre kom-annde. [oc firir astar sakar sunar sins þa stnere hann þegar miskunn sinni til hans oc rann at honom oc tok hondum sinum um hals honom oc kysti hann með myklum fagnaðe[2] oc mællte við þionastumenn sina. er i hia honom varo. Skyndið[3] heim. oc taket goða gangueriv með fagrum skom oc fœreð syni minum. oc gott fingrgull dreget a hound honom oc sœmeð hann. drepeð oc einn feitan oxa. Ver skolum hava i dag mykla veizlu oc fagnaðarol i heimkomo svnar mins. þuiat ec hugða hann vera dauðan oc er hann nv lifs. þar sem hann huarf i brott oc er nv aptr komenn. þesse dœme sagðe varr lavarðr af þeim monnum sem [i misverkum[4] sinum fara fra feðr sinum siolfum guði oc liva i heiminum með margskyns illum verkum. oc hyggia þo vm siðir at raðe sinv. oc með iðran stnuazt[5] aptr af illzsku oc biðia litilatlega með retre iðran miskunnar firir sinn misverka. Oc er hann þegar buinn oc boðenn til hiallpparennar. ef hann finnr þann nokkon mann er fullkomlega kallar a hann.

53. Aðra sagu segir hann oc[6] af hinv sama efni fra þeim monnum er til iðranar oc vmbota vilia stnuazt. Einn maðr atte hundrað sauða. oc sem hann hugði at. þa var einn brott horvenn. Oc af þui firirlet hann alla aðra oc leitaðe at þeim einum til þess er hann fann hann. Oc varð sva feginn at hann fœrðe hann heim a herðum ser til hinna sem eigi hafðu aðr villzt. oc kallaðe saman granna sina oc veitti þeim fagran fagnað i heimkomo þess sauðs[7]. er hann hugðizt tapat hava. Sua segir Iesus Cristr. at meiri (er) fagnaðr oc gleði i himinriki með guðs englom af einum syndugum tapaðum manne. helldr en af myklum fiolda þeirra manna. er aðr ero fullkomner oc staðfaster til fagnaðar oc gleði. Sva sem markka ma af hinum hælga Petre. er til var settr at vera skyllddi styrkr oc stuðill heilagrar kirkkiu oc forstiore kristni varrar. Oc til þess at hann skylldi skilia brœyskleik mannlegrar natturu. oc sua aðrer forstiorar kristninnar skylldv[8] þar dœme af taka oc varkynna sva oðrum þurptugum i sinum brœyskleik. sem guð var-kynndi honom. þa er hann nittaðe sialfum guði. En iamskiott sem hann iðraðezt[9] oc gret misgerð sina. þa var honom þegar firirgeven syndin. oc var hann aptr settr til hinnar samu[10] sœmdar. er guð hafðe

[1]) huerium *tilf. de övr.* [2]) *fra* [*tilf. de övr.; mgl.* A [3]) skundit, c1, e1 [4]) [*saal. de övr.;* misvrkum, A [5]) raðazt, c1 [6]) enn, *tilf. de övr.* [7]) sauðar, *de övr.* [8]) *saal. ogs.* e1; skylldi, *de övr.* [9]) *saal. de övr.;* iðrazt, A [10]) fyrri, *de övr.*

aðr heitit honom. þa er hann gerði hann bæðe forstiora heilagrar kirkkiv oc hofðingia postola allra. En eptir vpprisning sina þa spurði guð hann þrysvar[1] i riðinni með þessom orðom. Petr ælskar þu mik. Oc hann svaraðe. Herra minn þu veizt alla luti[2]. þer er kunnigt at ec ælska þik. Oc þa bauð guð honom enn sem fyrr. at hann skylldi val geta[3] oc varðveita folk þat er hann hafðe honom yuirskipat. Oc ma a sliku markka. at su synd[4] var honom firirgevin. oc sva huerssu guð er miskunsamr til þeirra allra er sannlega iðrazt oc með tarom oc trega vilia sinar syndir af þua. oc verðr sva synnda reinsan með iðran i[5] vthelling bloðs varss lausnara oc með mykyleik hans miskunnar.

54. þessom lutum ollum truum ver staðfastlega. oc þat hœver at[6] viðrtekinni trv [verðe þer[7] þeirra luta askynia. er hœva[8] til staðfestu truar varrar. oc giætezt af varre henddi guðdomleg trv var firir vtan skrikan oc truløysi. þviat varlla er þeim hent at falla er fang vill bioða. Marger þeir er fallet hava fengo siðan alldri vppreist. Sumir þeir er[9] þo at þeir syngaðezt[10] nauðgir at kalle[11]. þa villdu þo alldri siðan vpp risa af syndinni ne viðr skiliazt. þeir ero oc marger er fyrr leto livit. en þeir fengi nokkora iðran. þo at þeir gerði þat i hugh[12]. at þeir skylldv viðr skiliazt syndina. Oc er firir þvi haskasamlegt huerium er eigi varazt viðr synndina. En þoat firir brœyskleika saker verði afbrigði[13]. þa er þat eitt raðet. at risa vpp sem fyrst oc stannda sem staðfastlegazt með ollum matt i mote. oc misgere eigi opptar. með þui at guð segir sva. at iamskiott sem þer stnvizt[14] til min fra yðrum misverkkum. þa stnumzt ec þegar til yðar með minni miskunn.

55. Iosaphat suaraðe þessom orðom sua. Huerssu ma nokkor maðr eptir skirnnina fa halldet sik fra syndum oc vreinandum. þui at mer lizt sva. at þoat maðr mege iðrazt oc yuirbœta. þa verðr þat þo eigi allum auðvellt. þar sem þat skal gera með sorg oc starve. grat oc angre oc margv aðru þvi er þunct þykkir oc sua er oc vmattolegt. Oc villda ec helldr þann einnhuern vtveg finna er ec mætta mik fra misgerðum hallda [oc guðs boðorða at giæta[15] oc eigi siðan[16] fra þeim huerva. at eptir firirgefnar hinar fyrrv syndir [reiti ec eigi[17] þa

[1]) þrim sinnum, c1 [2]) *tilf. de övr.; mgl.* A [3]) gæta, *de övr.* [4]) *saal. de övr.;* syn, A [5]) oc, *de övr.* [6]) eptir *tilf. de övr.; her ender* c1 [7]) [verðem ver, *de övr.* [8]) horfa, B, c1 [9]) at, B; oc, C; *mgl.* c1 [10]) *saal. ogs.* c1; saurgaðezt, B, C [11]) *saal. ogs.* B, C; kalla, c1 [12]) ser *tilf. de övr.* [13]) afbrugðit, *de övr.* [14]) *saal. de övr.;* stnvazt, A [15]) [oc g. b. giæta, C, c1; g. b. at giæta, B [16]) optar, *de övr.* [17]) [*saal.* B, c1; ræðomzt ec eigi, C; oc ræke ec, A

i oðru sinni þann hinn rika domara[1]. er a hinv fyrra afbrigði minv [vægðe mer[2] með rettdœme sinv.

þa svaraðe Barllaam honom. Minn herra. val mæler þu. þviat þetta er [mer miok hugfellt[3]. En þetta er þo miok vmattolegt. at maðr se iðulega hia elldinum oc kenni þo eigi þef af rœykinom. Sva er þat oc eigi auðvellilegt helldr miok þrongt[4] þeim er i veralldar riki ero oc valld hava yvir oðrum oc firir margu eigu at sia oc margskonar ahyggiv hava. stundum miok angraðer. ryggir oc reiðir af ymsum atburðum er falla kunnv. en stundum i gleði oc gafne[5] oc allzskyns skemtan er til fysir. mege vruglega giæta guðs boðorða oc [þann veg ganga er hann visar. oc sialvan sik reinlega oc val varðveita. þvi at[6] sva mæler varr drottenn i guðspialleno. Engi ma tveim lavarðum þiona i senn. firir þui at hann verðr annan at ælska en annan at hata. oc oðrum at þiona[7] en oðrum at hafna. þui [mego þeir[8] eigi þiona huaromtueggia i senn guði himneskom allzvalldannda oc hegomlegom heimsins auðœvom. Sva sem hinn hælgi Iohannes ewangelista[9] einn hinn kiærazte guði. postole guðs oc guðspiallamaðr[10] oc systrungr hans at frendzeme. sagðe sva. Leggit enga ælsku við heiminn eða við þat er honom fylgir. þvi at heimrinn liðr skiott oc oll hans fegrð[11]. En sa er guð ælskar. þa er hans vera [eilifleg i fagnaðe[12].

56. Marger toko þeir [oc þa[13] skirnn firir guðs sakar. er sva braðlega skilddu guðs trv. at eigi komo þui við at skirazt i vatne. oc laugaðuzt i sialfra sinna bloðe. þa er þeir þolldo dauða glaðlega firir guðs sakar. Oc er su skirnn[14] bæðe skiotare[15] oc vruggazt. at þa þarf eigi optar at ottazt eptir þat at maðrenn misgeri. En vndir þessa huara tueggia skirnn gek sialfr guðs sunr firir varar saker. oc liktuzt[16] honom fyst eptir þat guðs postolar oc læresueinar oc siðan mykyll fiolldi hans heilagra pinslarvatta. er sik buðu sialfkravo glaðlega vndir dauða oc[17] ganga firir keisarum oc konongom. hofðingium oc hermannum. oc vndir alzskyns pinslir aðrar bæðe af dyrum grimmum rifnir oc i elldi brenndir. en svmir með sverðum hogner. oc hellddo þo staðfastlega sinni trv. oc ero þeir nv i dagh firir þui i eilifum fagnaðe með hinum hærsta guðs syni. at þeir gengo glaðlega vndir allzskyns pinslir firir hans saker. En þeirra kraptr oc mattr er sva

1) *her ender* c1 2) [*saal.* B, C; væge mik, A 3) [miok hugsanda, C; m. hugfast, B 4) *saal. ogs.* B; þunkt, C 5) gamni, *de örr.* 6) [*mgl.* C, B 7) *saal.* C, B; þina, A 8) [megot þer, B 9) guðspiallamaðr, C 10) guðspiallare, B 11) frægð, C 12) [eiliflega, C, B 13) [þa oc, B; þo oc, C 14) þvi *tilf.* C, B 15) skiotazt, C; skiruzt, B 16) *saal.* C, B; liktizt, A 17) at, C, B

mykyll oc mattogr. at þeirra orð [oc ærende fara oc fliuga um allar halfur heimsins. þeirra orð[1] oc verk. bloð[2] oc bein ero full af heilagleik. þeir reka fianndu fra monnum. oc af allzskyns sottom gera[3] menn heila. sva at aller kristnir menn virða val oc dyrkka bæðe þeirra klæðe oc allt þat er likamum þeirra hevir nalgazt. Oc ef ver skalum sva vm þeirra heilagleik tala sem vertt er oc sva margfallega vm rœða sem dœme finnazt til vm þeirra heilagleik. þa þryti[4] mik fyrr stunndin til frasagnar helldr en emnit til vmrœðo. En siðar er þeir hinv[5] grimv vikinngar oc hermenn fello ifra oc firirforoztt. er pinndu oc hataðu kristna menn. þa komo i staðenn vitrir konongar oc marger skynsamer hofðingiar oc annat folk vt ifra. er hofðu sva mykla staðfestu til sandz guðs oc hans truar. at þeir þoldo[6] huersdaglega firir guðs[7] sakar i hiartta sinv oc i hug pinslir af ahyggiu oc ræzlo til guðs. at hallda sik fra þeim lutum er lystileger þikkia heiminum. oc af ollu saurllivi bæðe lifs oc salo. Sumir varo þeir oc er varlla trœystuzt at hallda sik sua i heiminum[8]. oc kusu enn vruggare lif. oc orlendozt[9] oc firirleto allt firir guðs sakar bæðe faður oc sunv. frendr oc vini. auðœve oc allt þessa heims sællivi. gerðu af ser rikum fatœka[10]. foro i œyðimarkker oc villistigu. i fioll oc i hella oc i iarðar holor. Til þess gerðu þeir þetta allt. at þo at sa fynnizt engi er pina villdi þa. þa villdu þeir þo giærnnsamlega verða guðs martyres[11]. oc villdu með sialfræðe sinv afla þess fagnaðar. þo at engi virði[12] þa annarra[13]. oc styrktv sua með kraptte vilia sinn vndir guðs þionastu. at þeir þolddo allzskyns vansa. Ato ekki nema gros þau sem a iorðu[14] i skogom vaxa eða grasrœtr. Sumir hofðu litit brauð við þurt oc suart. oc villdu þo eigi eta halfœret þo at þeir hefði fong a. nema ætlaðu ser sua mykyt sem þeir matto nœra lif sitt við sem nauðulegazt. Varo þeir oc sumir menn er allar .vii. nætr varo matlausir millum sunnvdaga. en sumir ato i vikv tvisvar. varo iðulega a bœnom oc a vakum. svmir hofðu oc þann sið at ato eigi fyrr en settizt sol. Engi ofund ne illvili var með þeim. eigi ofundaðe sa er minna matte þola meinlæte þann er hann sa staðfastan i allre freistni. Engi sa oc er sik fann staðugan oc styrkan til guðs þionastu ofundaðe þann er hann sa[15] brœyskare vera. nema huerr eptir sinv viti oc mætte kenndi guði oc hans miskunn en ekki sinni bernsku eða brœyskleik þat[16] sem

1) [*tilf.* C, B; *mgl.* A 2) boð, B 3) þeir *tilf.* B, C 4) þyrri, C 5) hinir, B, C 6) *saal.* C, B; villdu, A 7) hans C, B 8) sem aðr var fra sagt *tilf.* B, C 9) erlendozt, C 10) *saal.* C, B; fætœka, A 11) *saal. ogs.* B; pislarvattar, C 12) piadi, B, C 13) annarr, C, B 14) eða *tilf.* B 15) ser *tilf.* B 16) *saal.* C, B; þa, A

val[1] var. fylgðu þui er guð bauð i guðspialleno með þessom orðom. þa[2] er þer havet gort allt þat sem yðr er boðet. þa segizt[3] þer vera vnytir þrælar. oc hofum þo gort þat sem boðet vař oss. Sva var huerr oðrum oc aller allum litilater oc auðvelleleger. gerðo þui[4] sva lœynilega sin goð verk. at þeir vissu val þat. at þeir sem goð verk gera til manna lofs oc hegomlegrar dyrðar tapa þeirri ambun. er þeir hugðuzt af guði[5] fa firir sina goðgernning. oc fa þeir tvevaldan[6] skaða. þar sem þeir pina likame sina en missa þo ambunarennar[7] af guði. En þesser fara þvi or verolddenne oc firrazt mennena at þeir vilia guði einum sin verk birtta oc þeirrar ambunar biða. er hann vill þeim senndda.

57. þeir ero oc sumir. er sva miok firrazt manna navist. at huerr hevir[8] einn herbyrgi langtt fra aðrum oc hittazt eigi optar en a huerium siaunda degi. þa samkkazt[9] þeir saman til einnar kirkkiv oc hælga. þar aller saman sitt embette guðs þionastu. Eggiar huerr þeirra annan at standa staðfastlega mote þeirri freistni. at fiandenn freistar at koma þeim fra guði bæðe lœynilega oc openberllega. oc segir þa huerr oðrum gorssamlega huat er firir hevir boret til svika oc pretta af fiaandans henndi mote þeim. Oc gerðo þeir þetta eigi firir rœsne[10] sakar. nema firir þui at þa varazt huerr oc viðr ser. oc hevir annarss vili ser at varnnaðe. Siðan taka þeir með mykylli ræzlo holld oc bloð vars lausnara. oc fer þa huerr heim til þess herbyrgis. er aðr hafðe[11] hann einn. þa skipan hava oc svmir i[12] sinv livi. at þoat þeir se marger saman. þa kiosa þeir ser einn forstiora firir ser. þann er firir þeim se i ollum lutum. oc leggia sik allavega vndir hans valld oc boð til allrar[13] lyðni oc eptirlætes. oc giæta sva hans vilia i ollum lutum sem hann have[14] þa ser firir þræla kœyptta. Oc ma næsta sua mæla. at þeir ero sialfum ser dauðir. þui at þeir dœyða næsta [likam sinn[15] oc liva sva guði til dyrðar. oc sik enndrnya vndir hans miskunnar verk[16]. oc ero likare i livi sinv englom en brœyskum monnum. þvi at þeir gera ekki annat en liggia a hælgum bœnom ser til hialppar syngiannde psalma oc hælga ymna. Með þessarre skipan oc meðferð mego dauðleger menn likiaztt himneskre dyrð er firirlata heiminn. i vakum oc i bœnom. i fostum oc i iðulegom tarom. i optlegre aminning dauðans. hœgværer oc linkinnir. i vanssa oc i fatœkt. i reinleika oc i

1) *saal.* C, B; verr, A 2) *saal.* C, B; þat, A 3) *saal.* C, B; segið, A 4) *mgl.* C, B 5) mundu *tilf.* C, B 6) *saal. ogs.* C; tuifalldan, B 7) *saal.* C; ambunerannar, A; avmboninnar, B 8) ser *tilf.* C, B 9) samnazt, C, B 10) ræzlu, C 11) var, B 12) a, C 13) *saal.* C, B; allarar, A 14) hefði, C 15) [sialfra sinna likam, C, B 16) van, C; vón, B

samfylli. i litilæte oc i kyrlleik. i fullkomnom kiærlleik til guðs oc langga sins. þesser lutir gera mannenn a iarðriki likan englom guðs i himinriki. oc sæmer guð þa sva i mote sliku starve. at hann birttir margfallega þeirra heilagleik a iarðriki bæðe livandra[1] oc dauðra. sva at iartteignir þeirra fara vm allan heiminn. En sa er vpphafsmaðr at munka reglu oc þess hins hælga[2] siðar. þa er hann nefndr Antonius. mykyls verðleika bæðe við guð oc við menn. oc marger aðrer goðer oc heilager. er staðfastlega varaðuzt oc viðr sa allre freistni. er fianndenn fœrðe at þeim huarttueggia lœynilega oc openberllega. andlega oc likamlega. sva sem ec skal syna þer nokkor sva dœme til þess.

58. Antonius firðizt allt[3] er hann matte fund oc navist. oc settizt langt vt i œyðimork i eitt litit hus einnsaman[4]. Hann hafðe meðr ser einn vngan mann þann er þionaðe honom. oc var [þar eina rið nær[5] honom. er hann fœrðe honom fœzlo þa er hann matte [minnzt lita viðr[6]. oc læste siðan aptr oc gek brott. En andskotenn er iafnan ligr vm at svikia oc ofunda þa alla. er gott vilia gera. ottaðezt oc ræddezt at fiolddi mynddi [vaxa i œyðimarkkum þeirra[7]. Oc af þvi at hann ottaðezt at hann myndi þvi ollu[8] fleirum tapa. þa samnaðe hann saman sinum ærendrekom myklum[9] fiolda fiannda[10]. brutv vpp dyrr a husi Anthonii oc toko hann oc lambdu oc serðo með sva myklum kraptte. at af œðe verkium[11] matte hann huarkke rœrazt[12] ne mæla. [at varlla matte hann onndena drega[13]. þvi at siðan eptir sagðe hann sialfr. at sva myklir verkir fylgðu þeirra hannda verkkum. at yuir steig allar þær pinslir. er [mannlegre natturu mege at meini verða[14]. En guð er alldrigi glœymir sinum vinum giætte lifs hans oc varðveitti. Annan dagh er sa hinn same maðr kom til hans. er vanr var at fœra honom mat. þa sa hann dyrnnar vppbrotnar. oc hann liggia a golve miok sva dauðan. Tok hann oc lagðe a bak ser oc bar hann til eins litils bœar. Sem þat hœyrðu þeir menn er bivggu vmhuervis. samnaðuzt þegar aller[15] til syrgiannde sliks[16] faður misfarer. sato þar yuir honom. er þeir hugðu dauðan vera. Nu at miðri nott[17] sem aller menn varo i suœfne. þa vitkaðezt hann nokkot við. Oc sem hann sa. at hann var komenn or sinv husi i vkunnan stað. þa lypti hann[18] vpp

[1]) lifandi, C; lifanda, B [2]) *saal.* C, B; hæga, A [3]) þat *tilf.* C, B [4]) *saal* B, C; einnzcaman, A [5]) [þa eina stund með, B, C [6]) [minz hafa við, B; minzta hafa, C [7]) [vera i œyð. þeirra manna er guði villdu þiona, B, C [8]) *saal.* B, C; ollum, A [9]) *saal.* B, C; mioklum, A [10]) oc *tilf.* C, B [11]) *saal.* C, B; verkum, A [12]) rettazt, B [13]) [oc varlla o. draga, B, C [14]) *saal. r.;* mannleg nattura m. a. m. v., A; mannleg nattura m. a. manne fœra, B, C [15]) þangat *tilf.* B, C [16]) agætz *tilf.* B [17]) *saal.* C, B; mott, A [18]) litt *tilf.* B, C

hafði sinv oc leit vm sik. oc sa þa alla sovannde er inni varo. nema þann einn mann er þingat hafðe boret hann. þa benndi hann honom lœynilega til sin. oc bað hann. at hann skyldi engan[1] mann vppvekia nema bera hann lœynilega einn samann til herbyrgis sins. Oc hann gerði sva. Oc var Antonius þar[2] einn samann sem aðr. En þoat hann mælte eigi vpp stannda af sarom þeim oc bardaga er hann hafðe. þa hafðe hann þo hitt sama akall til guðs liggiande eða sitiannde. er aðr hafðe hann standannde. Oc at lokenne bœn sinni þa mællte hann þat með skirri raust. þer dioflar. her er enn Antonius hinn same oc fyrr. ekki fly ec firir illzsku yðarre eða bardaga. þoat þer gerið holfu meira at heðan af[3] en her til með yðarre ilzsku. þa fa þer þo mik alldrigi fra skilt mins herra ast.

Sem fiandenn hœyrði staðfesti hans sua mykla oc vrugga með fullkomenne trv[4]. þa œstezt[5] hann þui allu meir. oc afundaðe at hann sa. at hann matte engo kneskote a hann koma. Oc kallaðe hann[6] ahœyrannde Antonio a sina fylgiendr oc felaga oc mælte af œðe oc allre reiði við þa. So þer felagar. kuað hann. huerssv staðfastlega þesse maðr stendr einn a mote varo vallde oc fiolda. þar sem ver hafum aðr marga mattoga vndir oss lagða oc eptir varom vilia tœygða. En sia maðr kœmzt eigi við bardaga varnn. eigi við sar ne sviða. oc við enga aðra freistni þa er ver fœrom at honom. Gripum nv vpp allan varnn styrk oc vapn oc veler. stnarur oc gilldrur[7]. oc takum a með allv afle. huerr eptir sinum matt oc megni. oc latum hann vita við huernn er hann a at skiptta. eða hueria er hann hevir fram kallat til reiði imote ser. Oc þeir þegar hans felagar [foro þushundir[8] til hans viðrœðo. oc kom þegar dynr[9] firir dyrr oc allavega vmhuervis husit þui likazt sem mykyll flokr eða fioldi fœre með sva ogorllegom atburð at sva skolf allt husit sem af laufs blaðum være gort. Oc opnaðuzt aller veggir. oc [þœystu þeir[10] inn otalulegr fiolldi fianda oc fylltu[11] allt husit með ymislegre likneskiv leona ogorllega rautannde. oc yxna haskalega[12] beliannde með huetianndum[13] hornnom. þar komo fram ormar reiðilega[14] hvæsannde. birnnir birttuzt þar oc [remiannde reiðulega[15]. vargar ylande askramlega[16]. allzskyns kvik-

1) *saal.* C, B; engam, A 2) nu, B; þar nu enn, C 3) ifra, B 4) *her beg. Fragm.* e2 5) *saal. de övr.;* œztest, A 6) hatt *tilf.* C, e2 7) *saal. de övr.;* gilldur, A 8) [voru þunnhœyrðir, B, C; voru hœyrðir, e2 9) dyn, *de övr.* 10) [þœysti þar, *de övr.* 11) fullt, *de övr.* 12) ogorlega, C; oskorlega, B, e2 13) hœtandum, *de övr.* 14) ræðeleger oc, B 15) [miok remiande, e2; miok reinandi, C; rennande ræðelega, B 16) [askamlega, B; afskræmelega, C, e2

unndi með huerskonar [reiðulegom lætom[1]. Gripu Antonium oc barðu hann oc bœystu oc allavega illa leko særðo oc slitv[2]. stungu oc stangaðu oc miok sva allan likam hans sundr slitv. En þoat Antonius være allr vttan skemdr[3] oc skorenn. þa var þo heill hugr hans oc i traustum trunaðe til sins herra. oc þvi ollu styrkare[4]. oc mællte með þessom orðom til fianndanna. Ef nokkor styrkr eða mattr være meðr yðr. þa være œret at einn yðar ætte við mik einn. en nv syni[5] þer i þesso huarotuegia yðan vanmatt oc hegomlegan styrk. at þer samnet at mer fiolda mykynn[6] oc birtlizt i likneskkiv þeirra dyra. er með engarre skyn eða viti liva i verolldenne. Oc enn mællte hann annat sinni. Fram nv sem harðazt. ef þer megot nokkot. oc ef guð hevir lovat yðr oc valld gevit yuir mer. þa svelgit mer[7] sem fyrst. her em ec nv beint viðrbuinn. En ef engi er meiri mattr yðr geven. þa skriðit a brott sem fyrst. þvi at heilog trv var oc hitt hælga krossmark þa veria oss allavega sem vrugr borgarveggr bæðe firir oc a bak oc a[8] baðar siður. Margfallegar ogner fœrðo þeir þa at honom með allre illzsku er þeir matto. heitannde honom oc hœtanndde[9]. En hann hædde þa [a mot[10] oc gabbaðe. sva sem honom þœtte enskiss vertt vm þeirra valld oc matt. En Iesus Kristr glœymdi eigi holmgangu sins bersserks. er senndi honom sina miskunn með þessom hætte. Sem hann leit vpp yuir sik. þa sa hann einn liosan geisla ovan koma yuir sik i husit. oc iamskiott huarf i brott allr sa fiannda flokr. oc allr verkr sara hans lette. oc hus hans þat sem allt var aðr brotet. var nv allt heilt. Oc þottezt hann nv sannlega skilia[11] guðs krapt ner ser vera. oc mællte [þessom orðom[12] með harre andvarpan. Huar vart þu nv hinn goðe guð Iesus. huar vartt þu herra minn. hui vart þu eigi i hia mer i fyrstunni at hiallpa mer. Oc rodden svaraðe honom með þessom orðom. Antoni[13]. her var ec i hia þer. en ec villda biða[14] oc sia. huerssu staðfastlega þv vildir stannda i fylkkingu[15] a mote andskotom bæðe minum oc þinum. Nu með þvi at þu sigraðer þa. þa skal ec þik alldrigi firirlata. en nafn þitt skal ec lata[16] frægeazt vm alla verolld þer til soma oc lofs. Eptir þesse orð stoð Antonius vpp oc kenndi sik nv sva styrkkan. at hann þottezt

1) [ræðilegom latom, B, e2 2) stigu, C, B, e2 3) skeindr (*ell.* skemdr), B, C, e2 4) sem hann var meir pindr oc prisaðr *tilf.* C 5) sanni, *de övr.* 6) miklum, *de övr.* 7) mik, *de övr.* 8) *tilf. de övr.; mgl.* A 9) hotaude, *de övr.* 10) [miok, *de övr.* 11) kenna, *de övr.* 12) [þesse orð, *de övr.* 13) *mgl. de övr.* 14) *tilf. de övr.; mgl.* A 15) *saal. ogs.* e2; fylgiu, B, C 16) *her mgl.* 2 *Blade i* B

allavega nu meira mega en alldri[1] fyrr. Hann var þa halffertugr[2] at alldre er hann kom i þessa freistni.

59. Slikir guðs astvinir reinssaðu sik sialva[3] val oc virþulega[4] oc biuggu sva hinum hælga annda herbyrgi i hiortum sinum oc hugskotom. oc aflaðu ser sva þeirrar sælo er alldrigi liðr nema æ endrnyazt þeim með goðo til betra. En ver er nv erom brœyskir oc litilmagne[5] til likennda viðr þa. þoat ver leitim við eptir mætte varom brœysklegom. oc (at) likiazt þeirra himneskre meðferð erom hulldir þeirra bunaðe. þa ero þo verk var langt fra þeirra verðleikum oc i engom lutum við iafnannde. En þo geva oss guðs firirheit goða von. er oss hallda fra syndum oc storllutum i þesso livi oc styrkkir oss til þeirrar vonar oc verðleika. er oss var firir heitin[6] i funtinum. oc forðomzt ver af heilagra feðra[7] fortalum heims hegoma. er ekki finnzt i nema flærð oc fals. oc miok sva vmskiptilegt a[8] hueriv augabragðe. þvi at hann gæler stundum sina vini oc bratt eptir þat tekr[9] af þeim með skom oc stnœyping þat sem þeir hugðuzt aðr vruglega i hondum hava. Oc þa er hann hefr hat oc sœmelega virðir. þa legr hann optlega lagt vndir fœtr sinna vuina. Slikar ero heimsins giæver oc slikar hans gœlengar. Uvinr er hann allra sinna vina oc andskote þeirra er hann ælska. Hann gefr einum huerium i dagh konongs nafn oc riki með asynilegre sœmd i[10] augliti skamhygginna manna. en vonom[11] braðare gefr hann hans vuin þat sama valld. oc siðan setr sa hann or myklu riki i myrkuastofu. I dagh gefr hann einum hverium a hals oc herðar gafuglegan bvnað með sœmelegre asyn. en i morgon þrœnger hann hals oc herðar með sterkkum[12] stalbanndum. I dagh gœler hann. i morgon grœter hann. I dagh sœmer hann. i morgon skemmir hann. En lyð til huera lyktta hann leiðir eða huernn enndda hann gerir a sinum sœmdom við þa alla. er við[13] hann hava mesta ælskv lagt. oc allzskostar[14] sinn vilia til hans ventt. þeim visar hann til heimilis[15] firir sina starflaun. til pinsla oc kuala oc til allzskonar illgiætess. oc ber enga sorg firir þo at hann se [vesold sinna vina[16]. oc fysizt æ til þess at sem flester fae vfagnað af[17] hans felaxskap. Sem hann hevir eina[18] svikit [oc i sinum stnarum tekit[19]. þa reisir hann net sitt a nyaleik at veiða þa er hans vilia fylgia.

[1]) *mgl.* C, e2 [2]) halffimtugr, C, e2 [3]) sva, C, e2 [4]) virkulega, C, e2 [5]) litilmagnar, e2 [6]) heitit, C [7]) manna, C, e2 [8]) i, C, e2 [9]) hann *tilf.* C, e2 [10]) með, C, e2 [11]) vanu, C, e2 [12]) storom, C [13]) a, C, e2 [14]) *saal.* C, e2; allzkonar, A [15]) *saal. ogs.* e2; sins heimilis, C [16]) [i vesolld sina vini, C, e2 [17]) firir, C, e2 [18]) þa, C, e2 [19]) [*saal.* C, e2; or sinum stnarum, A; *her ender* e2

60. Slikra mala oc starfanna taka þeir vpp. er slikum hofðingia þiona er bæðe er illviliaðr oc vdygr oc þo margslægr. [1]fa þeir slikt skipti a er sik firra goðo raðe. þa er þeir ælska hegoma heimsins. oc glœyma þurpt salo sinnar. Oc[2] þykki mer likast at iafna þeim við mann þann er firir ræzlo saker oc otta flyði vndan dyri þui hinv ræðelega er heitir unicornius[3]. Oc þvi at hann varð miok ræddr oc hamstole við rodd oc við rautan oc grimleg læte dyrssins. þa flyði hann sem mest at forða ser. at dyrit glœypti honom[4] eigi. Oc af þvi at hann gaðe eigi firir sakar ofmykyllar ræzlo huert er hann skylldi stefna. þa fann hann eigi fyrr en hann flaug[5] ovan firir eitt berg harðla háát oc bratt. Oc sem hann [var a flogeno[6]. þa [fekk hann halldet ser i eina viðar rislv[7]. oc hellt hann nv sva baðom hondum sem hann matte fastazt. en fotafesti fek hann i [einni litilli[8] skor. Oc þottezt hann þa val hava forðat ser. En sva sem hann leit vpp yuir sik. þa sa hann mys tvær. aðra hvita en aðra svartta. oc lago við oc gnagaðu sem mest matto þær vm rœtr tres[9] þess. er hann hellt a. oc var nv við sialpt at þær[10] hefði sundr gnaget[11]. Oc siðan eptir þetta leit hann niðr vndir sik oc sa hann einn mykynn dreka oc vndarllega grimlegan. oc bles elldi or ser með œsélegom augum vpp lypttannde munni miok askramlega[12]. sva sem hann være buinn at glœypa honom[13] ef hann niðr felli. þa er hann leit til þeirrar berg-rifv er hann hafðe fœtr sina a[14] festa. þa sa hann fivgvr hofuð fram koma illileg oc eitrleg orma þeirra er heita a latinv aspides. Oc ott-aðezt hann alla þessa luti nv avar miok. sem [von var at. er[15] hann var i sva myklum harska stadr. þa leit hann vpp[16] oðrv sinni oc sa hann nv or kuistum þess hins litla tres. er hann hellt a[17]. renna fagra dropa hunangs miok tilfysilega. oc af þvi at hugr hans gladdezt miok af þessarre tilfysilegre syn. þa huarf fra honom oll su ræzla oc otte er hann hafðe aðr. oc glœymdi hann þa ollu saman bæðe huerssu dyrit vnicornius[18] ellti hann. [oc huersu drekenn. er vndir honom miðium (var). var buinn at glœypa honom. sva[19] oc huersu mysnar hafðu gnagat treet er hann hellt a. sva oc huerssu þau hin illu[20] kuikuenndi[21] buin varo at hogua[22] hann með eitrlegom tungum i

[1]) oc *tilf.* C [2]) Oc enn mællte B. til Ios. Monnum þeim er elska heimsins hegoma oc glœyma guði. þa, C [3]) unikornis, C [4]) hann, C [5]) fell, C [6]) [for a flugina, C [7]) [fann hann eina viðar rislu at hallda ser i, C [8]) [eina litla, C [9]) *saal.* C; trœs, A [10]) *tilf.* C; *mgl.* A [11]) nagat, C [12]) afskræmelega, C [13]) hann, C [14]) i, C [15]) [*mgl.* C [16]) ivir sik *tilf.* C [17]) ser i, C [18]) vnicornis, C [19]) *fra* [*mgl.* C [20]) illi-legu, C [21]) er, *tilf.* *her* A [22]) bita, C

fœtr honom. þessa alla ogn oc otta firirlet hann oc glœymdi. en giætte þess hins litla sœtleiks er hann sa drivpa or treno.

þesser lutir ero likenddi þeirra manna er lengi stunda eptir heiminum. En nv skal ec segia þer þyðing þossarra luta. Dyr þat er unicornius heitir. þa iafna ec[1] við dauða. er iafnan fylgir mannenom oc fysizt iafnan at luka lifdagum mannzens[2]. En diup þat hit mykla er vndir var mannenom. þat taknar heim þenna. er fullr er af margu illu oc margskyns gilldrum oc snorum. er allavega leggiazt vm mannenn at drega hann til dauðans. En viðar risla sv er hann hellt ser i. er tvær mys. annvr huit en annur svortt. gnagaðu iðulega vm. þat[3] merkir lifdaga huerss mannz er œyðazt oc liða vm dag oc nott. er huart gerer sinn tima. oc þoat langt[4] þykki. þa liðr þo skiott mannz alldrenn. En þeir fiorer eitrormar er fra var sagt. þeir takna þær fiorar hafuðskepnur brœyskar oc vstaðulegar er mannzens likamr er af gorr. oc af þvi er hann[5] iafnan brœyskr oc vstaðfastlegr oc skiot vmskiptilegr. Dreke sa hinn grimlege oc hinn ogorllege hann þyðir helvitis divp. er iafnan fysizt at suelgia oc glœypa þeim monnum er þessa heims gleði oc skemtan ælska meir oc til stundda helldr en himneska dyrð. [er þeim er eigi firir augum[6]. En sa hinn litli hunangs drope hann merkkir sœtleik oc lostasemi þessa heims skemtanar. með huerri er vuinrinn svikr sina vini oc blinndar þa sva. at þeir sia eigi sinn heilsuveg rettan.

61. Við þessa dœmesagu varð Iosaphat gœysi glaðr oc mællte til Barlaams. þesse er sonn saga oc rett rœða oc viðrkœmelcg. Nv bið ec þik at þv birttir mer iðulega með slikum sagum. at ec mege af þvi skilia huerr heimr þesse er. oc sva huersu hann lykr illa við sina vini.

En Barllaam svaraðe. þui þykkyr[7] mer likazter menn þeir. er ælska heim þenna en glœyma oc afvirða oc firirlita þa hina myklu von er eigi er [enn þeim[8] firir augum oc er þo vrug i sinum tima. sem maðr sa var er atte þria vini. oc ælskaðe tva af þeim af allu hiartta. sva at hann villdi lif sitt lata oc fram leggia þeim til þurptar. er þeir þottozt[9] þess þurva. en við sinn hinn þriðia felaga hafðe hann litla ælsku nema helldr með nokkorom afleiðingum. þuilikazt sem hann hirtti[10] eigi vm huar hann var eða huat er af honom yrði. en þo hafðe hann at afleiðingum einum hann ser at vin. Sua bar at einn huernn dagh þa er hann varðe minnz þa komo til hans ogorllegcr senndimenn

[1]) þvi *tilf.* C [2]) hans, C [3]) þa, C [4]) *saal.* C; skamt, A [5]) hann *tilf.* C; *mgl.* A [6]) [*mgl.* C [7]) þikkia, C [8]) [þeim enn, C [9]) þœttezt, C [10]) hirði, C

aðr heitit honom. þa er hann gerði hann bæðe forstiora heilagrar kirkkiv oc hofðingia postola allra. En eptir vpprisning sina þa spurði guð hann þrysvar[1] i riðinni með þessom orðom. Petr ælskar þu mik. Oc hann svaraðe. Herra minn þu veizt alla luti[2]. þer er kunnigt at ec ælska þik. Oc þa bauð guð honom enn sem fyrr. at hann skylldi val geta[3] oc varðveita folk þat er hann hafðe honom yuirskipat. Oc ma a sliku markka. at su synd[4] var honom firirgevin. oc sva huerssu guð er miskunsamr til þeirra allra er sannlega iðrazt oc með tarom oc trega vilia sinar syndir af þua. oc verðr sva synnda reinsan með iðran i[5] vthelling bloðs varss lausnara oc með mykyleik hans miskunnar.

54. þessom lutum ollum truum ver staðfastlega. oc þat hœver at[6] viðrtekinni trv [verðe þer[7] þeirra luta askynia. er hœva[8] til staðfestu truar varrar. oc giætezt af varre henddi guðdomleg trv var firir vttan skrikan oc trulœysi. þviat varlla er þeim hent at falla er fang vill bioða. Marger þeir er fallet hava fengo siðan alldri vppreist. Sumir þeir er[9] þo at þeir syngaðezt[10] nauðgir at kalle[11]. þa villdu þo alldri siðan vpp risa af syndinni ne viðr skiliazt. þeir ero oc marger er fyrr leto livit. en þeir fengi nokkora iðran. þo at þeir gerði þat i hugh[12]. at þeir skylldv viðr skiliazt syndina. Oc er firir þvi haskasamlegt huerium er eigi varazt viðr syndina. En þoat firir brœyskleika saker verði afbrigði[13]. þa er þat eitt raðet. at risa vpp sem fyrst oc stannda sem staðfastlegazt með ollum matt i mote. oc misgere eigi opptar. með þui at guð segir sva. at iamskiott sem þer stnvizt[14] til min fra yðrum misverkkum. þa stnumzt ec þegar til yðar með minni miskunn.

55. Iosaphat suaraðe þessom orðom sua. Huerssu ma nokkor maðr eptir skirnnina fa halldet sik fra syndum oc vreinandum. þui at mer lizt sva. at þoat maðr mege iðrazt oc yuirbœta. þa verðr þat þo eigi allum auðvellt. þar sem þat skal gera með sorg oc starve. grat oc angre oc margv aðru þvi er þunct þykkir oc sua er oc vmattolegt. Oc villda ec helldr þann einnhuern vtveg finna er ec mætta mik fra misgerðum hallda [oc guðs boðorða at giæta[15] oc eigi siðan[16] fra þeim huerva. at eptir firirgefnar hinar fyrrv syndir [reiti ec eigi[17] þa

[1]) þrim sinnum, c1 [2]) *tilf. de övr.; mgl.* A [3]) gæta, *de övr.* [4]) *saal. de övr.;* syn, A [5]) oc, *de övr.* [6]) eptir *tilf. de övr.; her ender* c1 [7]) [verðem ver, *de övr.* [8]) horfa, B, c1 [9]) at, B; oc, C; *mgl.* c1 [10]) *saal. ogs.* c1; saurgaðezt, B, C [11]) *saal. ogs.* B, C; kalla, c1 [12]) ser *tilf. de övr.* [13]) af brugðit, *de övr.* [14]) *saal. de övr.;* sfnvazt, A [15]) [oc g. b. giæta, C, c1; g. b. at giæta, B [16]) optar, *de övr.* [17]) [*saal.* B, c1; ræðomzt ec eigi, C; oc rœke ec, A

i oðru sinni þann hinn rika domara[1]. er a hinv fyrra afbrigði minv [vægðe mer[2] með rettdœme sinv.

Þa svaraðe Barllaam honom. Minn herra. val mælor þu. þviat þetta er [mer miok hugfellt[3]. En þetta er þo miok vmattolegt. at maðr se iðulega hia elldinum oc kenni þo eigi þef af rœykinom. Sva er þat oc eigi auðvellilegt helldr miok þrongt[4] þeim er i veralldar riki ero oc valld hava yvir oðrum oc firir margu eigu at sia oc margskonar ahyggiv hava. stundum miok angraðer. ryggir oc reiðir af ymsum atburðum er falla kunnv. en stundum i gleði oc gafne[5] oc allzskyns skemtan er til fysir. mege vruglega giæta guðs boðorða oc [þann veg ganga er hann visar. oc sialvan sik reinlega oc val varðveita. Þvi at[6] sva mæler varr drottenn i guðspialleno. Engi ma tveim lavarðum þiona i senn. firir þui at hann verðr annan at ælska en annan at hata. oc oðrum at þiona[7] en oðrum at hafna. Þui [mego þeir[8] eigi þiona huaromtueggia i senn guði himneskom allzvalldannda oc hegomlegom heimsins auðœvom. Sva sem hinn hælgi Iohannes ewangelista[9] einn hinn kiærazte guði. postole guðs oc guðspiallamaðr[10] oc systrungr hans at frendzeme. sagðe sva. Leggit enga ælsku við heiminn eða við þat er honom fylgir. þvi at heimrinn liðr skiott oc oll hans fegrð[11]. En sa er guð ælskar. þa er hans vera [eilifleg i fagnaðe[12].

56. Marger toko þeir [oc þa[13] skirnn firir guðs sakar. er sva braðlega skilddu guðs trv. at eigi komo þui við at skirazt i vatne. oc laugaðuzt i sialfra sinna bloðe. þa er þeir þolldo dauða glaðlega firir guðs sakar. Oc er su skirnn[14] bæðe skiotare[15] oc vruggazt. at þa þarf eigi optar at ottazt eptir þat at maðrenn misgeri. En vndir þessa huara tueggia skirnn gek sialfr guðs sunr firir varar saker. oc liktuzt[16] honom fyst eptir þat guðs postolar oc læresueinar oc siðan mykyll fiolldi hans heilagra pinslarvatta. er sik buðu sialfkravo glaðlega vndir dauða oc[17] ganga firir keisarum oc konongom. hofðingium oc hermannum. oc vndir alzskyns pinslir aðrar bæðe af dyrum grimum rifnir oc i elldi brenndir. en svmir með sverðum hogner. oc hellddo þo staðfastlega sinni trv. oc ero þeir nv i dagh firir þui i eilifum fagnaðe með hinum hærsta guðs syni. at þeir gengo glaðlega vndir allzskyns pinslir firir hans saker. En þeirra kraptr oc mattr er sva

1) *her ender* c1 2) [*saal.* B, C; vægе mik, A 3) [miok hugsanda, C; m. hugfast, B 4) *saal. ogs.* B; þunkt, C 5) gamni, *de övr.* 6) [*mgl.* C, B 7) *saal.* C, B; þina, A 8) [megot þer, B 9) guðspiallamaðr, C 10) guðspiallare, B 11) frægð, C 12) [eiliflega, C, B 13) [þa oc, B; þo oc, C 14) þvi *tilf.* C, B 15) skiotazt, C; skiruzt, B 16) *saal.* C, B; liktizt, A 17) at, C, B

mykyll oc mattogr. at þeirra orð [oc ærende fara oc fliuga um allar halfur heimsins. þeirra orð[1] oc verk. bloð[2] oc bein ero full af heilagleik. þeir reka fiannda fra monnum. oc af allzskyns sottom gera[3] menn heila. sva at aller kristnir menn virða val oc dyrkka bæðe þeirra klæðe oc allt þat er likamum þeirra hevir nalgazt. Oc ef ver skalum sva vm þeirra heilagleik tala sem vertt er oc sva margfallega vm rœða sem dœme finnazt til vm þeirra heilagleik. þa þryti[4] mik fyrr stunndin til frasagnar helldr en emnit til vmrœðo. En siðar er þeir hinv[5] grimv vikinngar oc hermenn fello ifra oc firirforoztt. er pinndu oc hataðu kristna menn. þa komo i staðenn vitrir konongar oc marger skynsamer hofðingiar oc annat folk vt ifra. er hofðu sva mykla staðfestu til sandz guðs oc hans truar. at þeir þoldo[6] huersdaglega firir guðs[7] sakar i hiartta sinv oc i hug pinslir af ahyggiu oc ræzlo til guðs. at hallda sik fra þeim lutum er lystileger þikkia heiminum. oc af ollu saurllivi bæðe lifs oc salo. Sumir varo þeir oc er varlla trœystuzt at hallda sik sua i heiminum[8]. oc kusu enn vruggare lif. oc orlendozt[9] oc firirleto allt firir guðs sakar bæðe faður oc sunv. frendr oc vini. auðœve oc allt þessa heims sællivi. gerðu af ser rikum fatœka[10]. foro i œyðimarkker oc villistigu. i fioll oc i hella oc i iarðar holor. Til þess gerðu þeir þetta allt. at þo at sa fynnizt engi er pina villdi þa. þa villdu þeir þo giærnnsamlega verða guðs martyres[11]. oc villdu með sialfræðe sinv afla þess fagnaðar. þo at engi virði[12] þa annarra[13]. oc styrktv sua með kraptte vilia sinn vndir guðs þionastu. at þeir þolddo allzskyns vansa. Ato ekki nema gros þau sem a iorðu[14] i skogom vaxa eða grasrœtr. Sumir hofðu litit brauð við þurt oc suart. oc villdu þo eigi eta halfœret þo at þeir hefði fong a. nema ætlaðu ser sua mykyt sem þeir matto nœra lif sitt við sem nauðulegazt. Varo þeir oc sumir menn er allar .vii. nætr varo matlausir millum sunnvdaga. en sumir ato i vikv tvisvar. varo iðulega a bœnom oc a vakum. svmir hofðu oc þann sið at ato eigi fyrr en settizt sol. Engi ofund ne illvili var með þeim. eigi ofundaðe sa er minna matte þola meinlæte þann er hann sa staðfastan i allre freistni. Engi sa oc er sik fann staðugan oc styrkan til guðs þionastu ofundaðe þann er hann sa[15] brœyskare vera. nema huerr eptir sinv viti oc mætte kenndi guði oc hans miskunn en ekki sinni bernsku eða brœyskleik þat[16] sem

[1]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A [2]) boð, B [3]) þeir *tilf.* B, C [4]) þyrri, C [5]) hinir, B, C [6]) *saal.* C, B; villdu, A [7]) hans C, B [8]) sem aðr var fra sagt *tilf.* B, C [9]) erlendozt, C [10]) *saal.* C, B; fætœka, A [11]) *saal. ogs.* B; pislarvattar, C [12]) piadi, B, C [13]) annarr, C, B [14]) eða *tilf.* B [15]) ser *tilf.* B [16]) *saal.* C, B; þa, A

val[1] var. fylgðu þui er guð bauð i guðspialleno með þessom orðom. þa[2] er þer havet gort allt þat sem yðr er boðet. þa segizt[3] þer vera vnytir þrælar. oc hofum þo gort þat sem boðet var oss. Sva var huerr oðrum oc aller allum litilater oc auðvelleleger. gerðo þui[4] sva lœynilega sin goð verk. at þeir vissu val þat. at þeir sem goð verk gera til manna lofs oc hegomlegrar dyrðar tapa þeirri ambun. er þeir hugðuzt af guði[5] fa firir sina goðgernning. oc fa þeir tvevaldan[6] skaða. þar sem þeir pina likame sina en missa þo ambunarennar[7] af guði. En þesser fara þvi or verolddenne oc firrazt mennena at þeir vilia guði einum sin verk birtta oc þeirrar ambunar biða. er hann vill þeim senndda.

57. þeir ero oc sumir. er sva miok firrazt manna navist. at huerr hevir[8] einn herbyrgi langtt fra aðrum oc hittazt eigi optar en a huerium siaunda degi. þa samkkazt[9] þeir saman til einnar kirkkiv oc hælga. þar aller saman sitt embctte guðs þionastu. Eggiar huerr þeirra annan at standa staðfastlega mote þeirri freistni. at fiandenn freistar at koma þeim fra guði bæðe lœynilega oc openberllega. oc segir þa huerr oðrum gorssamlega huat er firir hevir borct til svika oc pretta af fiaandans henndi mote þeim. Oc gerðo þeir þetta eigi firir rœsne[10] sakar. nema firir þui at þa varazt huerr oc viðr ser. oc hevir annarss viti ser at varnaðe. Siðan taka þeir með mykylli ræzlo holld oc bloð vars lausnara. oc fer þa huerr heim til þess herbyrgis. er aðr hafðe[11] hann einn. þa skipan hava oc svmir i[12] sinv livi. at þoat þeir se marger saman. þa kiosa þeir ser einn forstiora firir ser. þann er firir þeim se i ollum lutum. oc leggia sik allavega vndir hans valld oc boð til allrar[13] lyðni oc eptirlætes. oc giæta sva hans vilia i ollum lutum sem hann have[14] þa ser firir þræla kœyptta. Oc ma næsta sua mæla. at þeir ero sialfum ser dauðir. þui at þeir dœyða næsta [likam sina[15] oc liva sva guði til dyrðar. oc sik enndrnya vndir hans miskunnar verk[16]. oc ero likare i livi-sinv englom en brœyskum monnum. þvi at þeir gera ekki annat en liggia a hælgum bœnom ser til hialppar syngiannde psalma oc hælga ymna. Með þessarre skipan oc meðferð mego dauðleger menn likiaztt himneskre dyrð er firirlata heiminn. i vakum oc i bœnom. i fostum oc i iðulegom tarom. i optlegre aminning dauðans. hœgværer oc linkinnir. i vanssa oc i fatœkt. i reinleika oc i

1) *saal.* C, B; verr, A 2) *saal.* C, B; þat, A 3) *saal.* C, B; segið, A 4) *mgl.* C, B 5) mundu *tilf.* C, B 6) *saal. ogs.* C; tuifalldan, B 7) *saal.* C; ambunerannar, A; avmboninnar, B 8) ser *tilf.* C, B 9) samnazt, C, B 10) ræzlu, C 11) var, B 12) a, C 13) *saal.* C, B; allarar, A 14) hefði, C 15) [sialfra sinna likam, C, B 16) van, C; vón, B

skamfylli. i litilæte oc i kyrlleik. i fullkomnom kiærlleik til guðs oc nangga sins. þesser lutir gera mannenn a iarðriki likan englom guðs i himinriki. oc sœmer guð þa sva i mote sliku starve. at hann birttir margfallega þeirra heilagleik a iarðriki bæðe livandra[1] oc dauðra. sva at iartteignir þeirra fara vm allan heiminn. En sa er vpphafsmaðr at munka reglu oc þess hins hælga[2] siðar. þa er hann nefndr Antonius. mykyls verðleika bæðe við guð oc við menn. oc marger aðrer goðer oc heilager. er staðfastlega varaðuzt oc viðr sa allre freistni. er fianndenn fœrðe at þeim huarttueggia lœynilega oc openberllega. andlega oc likamlega. sva sem ec skal syna þer nokkor sva dœme til þess.

58. Antonius firðizt allt[3] er hann matte fund oc navist. oc settizt langt vt i œyðimork i eitt litit hus einnsaman[4]. Hann hafðe meðr ser einn vngan mann þann er þionaðe honom. oc var [þar eina rið nær[5] honom. er hann fœrðe honom fœzlo þa er hann matte [minnzt lita viðr[6]. oc læste siðan aptr oc gek brott. En andskotenn er iafnan ligr vm at svikia oc ofunda þa alla. er gott vilia gera. ottaðezt oc ræddezt at fiolddi mynddi [vaxa i œyðimarkkum þeirra[7]. Oc af þvi at hann ottaðezt at hann myndi þvi ollu[8] fleirum tapa. þa samnaðe hann saman sinum ærendrekom myklum[9] fiolda fiannda[10]. brutv vpp dyrr a husi Anthonii oc toko hann oc lambdu oc serðo með sva myklum kraptte. at af œðe verkium[11] matte hann huarkke rœrazt[12] ne mæla. [at varlla matte hann onndena drega[13]. þvi at siðan eptir sagðe hann sialfr. at sva myklir verkir fylgðu þeirra hannda verkkum. at yuir steig allar þær pinslir. er [mannlegre natturu mege at meini verða[14]. En guð er alldrigi glœymir sinum vinum giætte lifs hans oc varðveitti. Annan dagh er sa hinn same maðr kom til hans. er vanr var at fœra honom mat. þa sa hann dyrnnar vppbrotnar. oc hann liggia a golve miok sva dauðan. Tok hann oc lagðe a bak ser oc bar hann til eins litils bœar. Sem þat hœyrðu þeir menn er bivggu vmhuervis. samnaðuzt þegar aller[15] til syrgiannde sliks[16] faður misfarer. sato þar yuir honom. er þeir hugðu dauðan vera. Nu at miðri nott[17] sem aller menn varo i suœfne. þa vitkaðezt hann nokkot við. Oc sem hann sa. at hann var komenn or sinv husi i vkunnan staδ. þa lypti hann[18] vpp

[1]) lifandi, C; lifanda, B [2]) *saal.* C, B; hæga, A [3]) þat *tilf.* C, B [4]) *saal.* B, C; einnzcaman, A [5]) [þa eina stund með, B, C [6]) [minz hafa við, B; minzta hafa, C [7]) [vera i œyð. þeirra manna er guði villdu þiona, B, C [8]) *saal.* B, C; ollum, A [9]) *saal.* B, C; mioklum, A [10]) oc *tilf.* C, B [11]) *saal.* C, B; verkum, A [12]) rettazt, B [13]) [oc varlla o. draga, B, C [14]) *saal. r.;* mannleg nattura m. a. m. v., A; mannleg nattura m. a. manne fœra, B, C [15]) þangat *tilf.* B, C [16]) agætz *tilf.* B [17]) *saal.* C, B; mott, A [18]) litt *tilf.* B, C

hafði sinv oc leit vm sik. oc sa þa alla sovannde er inni varo. nema þann einn mann er þingat hafðe boret hann. þa benndi hann honom lœynilega til sin. oc bað hann. at hann skyldi engan[1] mann vppvekia nema bera hann lœynilega einn samann til herbyrgis sins. Oc hann gerði sva. Oc var Antonius þar[2] einn samann sem aðr. En þoat hann mætte eigi vpp stannda af sarom þeim oc bardaga er hann hafðe. þa hafðe hann þo hitt sama akall til guðs liggiande eða sitiannde. er aðr hafðe hann standannde. Oc at lokenne bœn sinni þa mællte hann þat með skirri raust. þer dioflar. her er enn Antonius hinn same oc fyrr. ekki fly ec firir illzsku yðarre eða bardaga. þoat þer gerið holfu meira at heðan af[3] en her til með yðarre ilzsku. þa fa þer þo mik alldrigi fra skilt mins herra ast.

Sem fiandenn hœyrði staðfesti hans sua mykla oc vrugga með fullkomenne trv[4]. þa œstezt[5] hann þui allu meir. oc afundaðe at hann sa. at hann matte engo kneskote a hann koma. Oc kallaðe hann[6] ahœyrannde Antonio a sina fylgiendr oc felaga oc mælte af œðe oc allre reiði við þa. Se þer felagar. kuað hann. huerssv staðfastlega þesse maðr stendr einn a mote varo vallde oc fiolda. þar sem ver hafum aðr marga mattoga vndir oss lagða oc eptir varom vilia tœygða. En sia maðr kœmzt eigi við bardaga varnn. eigi við sar ne sviða. oc við enga aðra freistni þa er ver fœrom at honom. Gripum nv vpp allan varnn styrk oc vapn oc veler. stnarur oc gilldrur[7]. oc takum a með allv afle. huerr eptir sinum matt oc megni. oc latum hann vita við huernn er hann a at skiptta. eða hueria er hann hevir fram kallat til reiði imote ser. Oc þeir þegar hans felagar [foro þushundir[8] til hans viðrœðo. oc kom þegar dynr[9] firir dyrr oc allavega vmhuervis husit þui likazt sem mykyll flokr eða fioldi fœre með sva ogorllegom atburð at sva skolf allt husit sem af laufs blaðum være gort. Oc opnaðuzt aller veggir. oc [þœystu þeir[10] inn otalulegr fiolldi fianda oc fylltu[11] allt husit með ymislegre likneskiv leona ogorllega rautannde. oc yxna haskalega[12] beliannde með huetianndum[13] hornnom. þar komo fram ormar reiðilega[14] hvæsannde. birnnir birttuzt þar oc [remiannde reiðulega[15]. vargar ylande askramlega[16]. allzskyns kvik-

[1]) *saal.* C, B; engam, A [2]) nu, B; þar nu enn, C [3]) ifra, B [4]) *her beg. Fragm.* e2 [5]) *saal. de övr.*; œztest, A [6]) hatt *tilf.* C, e2 [7]) *saal. de övr.*; gilldur, A [8]) [voru þunnhœyrðir, B, C; voru hœyrðir, e2 [9]) dyn, *de övr.* [10]) [þœysti þar, *de övr.* [11]) fullt, *de övr.* [12]) ogorlega, C; oskorlega, B, e2 [13]) hœtandum, *de övr.* [14]) ræðeleger oc, B [15]) [miok remiande, e2; miok reinandi, C; rennande ræðelega, B [16]) [askamlega, B; afskræmelega, C, e2

unndi með huerskonar [reiðulegom lætom[1]. Gripu Antonium oc barðu hann oc bœystu oc allavega illa leko særðo oc slitv[2]. stungu oc stangaðu oc miok sva allan likam hans sundr slitv. En þoat Antonius være allr vttan skemdr[3] oc skorenn. þa var þo heill hugr hans oc i traustum trunaðe til sins herra. oc þvi ollu styrkare[4]. oc mællte með þessom orðom til fianndanna. Ef nokkor styrkr eða mattr være meðr yðr. þa være œret at einn yðar ætte við mik einn. en nv syni[5] þer i þesso huarotuegia yðan vanmatt oc hegomlegan styrk. at þer samnet at mer fiolda mykynn[6] oc birttizt i likneskkiv þeirra dyra. er með engarre skyn eða viti liva i verolldenne. Oc enn mællte hann annat sinni. Fram nv sem harðazt. ef þer megot nokkot. oc ef guð hevir lovat yðr oc valld gevit yuir mer. þa svelgit mer[7] sem fyrst. her em ec nv beint viðrbuinn. En ef engi er meiri mattr yðr geven. þa skriðit a brott sem fyrst. þvi at heilog trv var oc hilt hælga krossmark þa. veria oss allavega sem vrugr borgarveggr bæðe firir oc a bak oc a[8] baðar siður. Margfallegar ogner fœrðo þeir þa at honom með allre illzsku er þeir matto. heitannde honom oc hœtannddde[9]. En hann hædde þa [a mot[10] oc gabbaðe. sva sem honom þœtte enskiss vortt vm þeirra valld oc matt. En Iesus Kristr glœymdi eigi holmgangu sins bersserks. er senndi honom sina miskunn með þessom hætte. Sem hann leit vpp yuir sik. þa sa hann einn liosan geisla ovan koma yuir sik i husit. oc iamskiott huarf i brott allr sa fiannda flokr. oc allr verkr sara hans lette. oc hus hans þat sem allt var aðr brotet. var nv allt heilt. Oc þottezt hann nv sannlega skilia[11] guðs krapt ner ser vera. oc mællte [þessom orðom[12] með harre andvarpan. Huar vart þu nv hinn goðe guð Iesus. huar vartt þu herra minn. hui vart þu eigi i hia mer i fyrstunni at hiallpa mer. Oc rodden svaraðe honom með þessom orðom. Antoni[13]. her var ec i hia þer. en ec villda biða[14] oc sia. huerssu staðfastlega þv vildir stannda i fylkkingu[15] a mote andskotom bæðe minum oc þinum. Nu með þvi at þu sigraðer þa. þa skal ec þik alldrigi firirlata. en nafn þitt skal ec lata[16] frægeazt vm alla verolld þer til soma oc lofs. Eptir þesse orð stoð Antonius vpp oc kenndi sik nv sva styrkkan. at hann þottezt

[1]) [ræðilegom latom, B, e2 [2]) stigu, C, B, e2 [3]) skeindr (*ell.* skemdr), B, C, e2 [4]) sem hann var meir pindr oc prisaðr *tilf.* C [5]) sanni, *de övr.* [6]) miklum, *de övr.* [7]) mik, *de övr.* [8]) *tilf. de övr.; mgl.* A [9]) hotaude, *de övr.* [10]) [miok, *de övr.* [11]) kenna, *de övr.* [12]) [þesse orð, *de övr.* [13]) *mgl. de övr.* [14]) *tilf. de övr.; mgl.* A [15]) *saal. ogs.* e2; fylgiu, B, C [16]) *her mgl. 2 Blade i* B

allavega nu meira mega en alldri[1] fyrr. Hann var þa halffertugr[2] at alldre er hann kom i þessa freistni.

59. Slikir guðs astvinir reinssaðu sik sialva[3] val oc virþulega[4] oc biuggu sva hinum hælga annda herbyrgi i hiortum sinum oc hugskotom. oc afiaðu ser sva þeirrar sælo er alldrigi liðr nema æ endrnyazt þeim með goðo til betra. En ver er nv erom brœyskir oc litilmagne[5] til likennda viðr þa. þoat ver leitim við eptir mætte varom brœysklegom. oc (at) likiazt þeirra himneskre meðferð erom hulldir þeirra bunaðe. þa ero þo verk var langt fra þeirra verðleikum oc i engom lutum við iafnannde. En þo geva oss guðs firirheit goða von. er oss hallda fra syndum oc storllutum i þesso livi oc styrkkir oss til þeirrar vonar oc verðleika. er oss var firir heitin[6] i funtinum. oc forðomzt ver af heilagra feðra[7] fortalum heims hegoma. er ekki finnzt i nema flærð oc fals. oc miok sva vmskiptilegt a[8] hueriv augabragðe. þvi at hann gœler stundum sina vini oc bratt eptir þat tekr[9] af þeim með skom oc stnœyping þat sem þeir hugðuzt aðr vruglega i hondum hava. Oc þa er hann hefr hat oc sœmelega virðir. þa legr hann opttlega lagt vndir fœtr sinna vuina. Slikar ero heimsins giæver oc slikar hans gœlengar. Uvinr er hann allra sinna vina oc andskote þeirra er hann ælska. Hann gefr einum huerium i dagh konongs nafn oc riki með asynilegre sœmd i[10] augliti skamhygginna manna. en vonom[11] braðare gefr hann hans vuin þat sama valld. oc siðan setr sa hann or myklu riki i myrknastofu. I dagh gefr hann einum hverium a hals oc herðar gafuglegan bvnað með sœmelegre asyn. en i morgon þrœnger hann hals oc herðar með sterkkum[12] stalbanndum. I dagh gœler hann. i morgon grœter hann. I dagh sœmer hann. i morgon skemmir hann. En lyð til huera lyktta hann leiðir eða huernn enndda hann gerir a sinum sœmdom við þa alla. er við[13] hann hava mesta ælskv lagt. oc allzskostar[14] sinn vilia til hans ventt. þeim visar hann til heimilis[15] firir sina starflaun. til pinsla oc kuala oc til allzskonar illgiætess. oc ber enga sorg firir þo at hann se [vesold sinna vina[16]. oc fysizt æ til þess at sem flester fae vfagnað af[17] hans felaxskap. Sem hann hevir eina[18] svikit [oc i sinum stnarum tekit[19]. þa reisir hann net sitt a nyaleik at veiða þa er hans vilia fylgia.

[1]) *mgl.* C, e2 [2]) halffimtugr, C, e2 [3]) sva, C, e2 [4]) virkulega, C, e2 [5]) litilmagnar, e2 [6]) heitit, C [7]) manna, C, e2 [8]) i, C, e2 [9]) hann *sialf*. C, e2 [10]) með, C, e2 [11]) vanu, C, e2 [12]) storom, C [13]) a, C, e2 [14]) *saal.* C, e2; allzkonar, A [15]) *saal. ogs.* e2; sins heimilis, C [16]) [i vesolld sina vini, C, e2 [17]) firir, C, e2 [18]) þa, C, e2 [19]) [*saal.* C, e2; or sinum stnarum, A; *her ender* e2

60. Slikan mala oc starflaun taka þeir vpp. er slikum hofðingia þiona er bæðe er illviliaðr oc vdygr oc þo margslœgr. [1]fa þeir sliktt skiptti a er sik firra goðo raðe. þa er þeir ællska hegoma heimsins. oc glœyma þurpt salo sinnar. Oc[2] þykki mer likazt at iafna þeim við mann þann er firir ræzlo saker oc otta flyði vandan dyri þui hinv ræðelega er heitir unicornius[3]. Oc þvi at hann varð miok ræddr oc hamstole við rodd oc við rautan oc grimleg læte dyrssins. þa flyði hann sem mest at forða ser. at dyrit glœypti honom[4] eigi. Oc af þvi at hann gaðe eigi firir sakar ofmykyllar ræzlo huert er hann skylldi stefna. þa fann hann eigi fyrr en hann flaug[5] ovan firir eitt berg harðla háát oc bratt. Oc sem hann [var a flogeno[6]. þa [fekk hann halldet ser i eina viðar rislv[7]. oc hellt hann nv sva baðom hondum sem hann matte fastazt. en fotafesti fek hann i [einni litilli[8] skor. Oc þottezt hann þa val hava forðat ser. En sva sem hann leit vpp yuir sik. þa sa hann mys tvær. aðra hvita en aðra svartta. oc lago við oc gnagaðu sem mest matto þær vm rœtr tres[9] þess. er hann hellt a. oc var nv við sialptt at þær[10] hefði sundr gnaget[11]. Oc siðan eptir þetta leit hann niðr vndir sik oc sa hann einn mykynn dreka oc vndarllega grimlegan. oc bles elldi or ser með œselegom augum vpp lypttannde munni miok askramlega[12]. sva sem hann være buinn at glœypa honom[13] ef hann niðr felli. þa er hann leit til þeirrar bergrifv er hann hafðe fœtr sina a[14] festa. þa sa hann fivgvr hofuð fram koma illileg oc eitrleg orma þeirra er heita a latinv aspides. Oc ottaðezt hann alla þessa luti nv avar miok. sem [von var at. er[15] hann var i sva myklum harska stadr. þa leit hann vpp[16] oðrv sinni oc sa hann nv or kuistum þess hins litla tres. er hann hellt a[17]. renna fagra dropa hunangs miok tilfysilega. oc af þvi at hugr hans gladdezt miok af þessarre tilfysilegre syn. þa huarf fra honom oll su ræzla oc otte er hann hafðe aðr. oc glœymdi hann þa ollu saman bæðe huerssu dyrit vnicornius[18] ellti hann. [oc huersu drekenn. er vndir honom miðium (var). var buinn at glœypa honom. sva[19] oc huersu mysnar hafðu gnagat treet er hann hellt a. sva oc huerssu þau hin illu[20] kuikuenndi[21] buin varo at hogua[22] hann með eitrlegom tungum i

[1]) oc *tilf.* C [2]) Oc enn mællte B. til Ios. Monnum þeim er elska heimsins hegoma oc glœyma guði. þa, C [3]) unikornis, C [4]) hann, C [5]) fell, C [6]) [for a flugina, C [7]) [fann hann eina viðar rislu at hallda ser i, C [8]) [eina litla, C [9]) *saal.* C; trœs, A [10]) *tilf.* C; *mgl.* A [11]) nagat, C [12]) afskræmelega, C [13]) hann, C [14]) i, C [15]) [*mgl.* C [16]) ivir sik *tilf.* C [17]) ser i, C [18]) vnicornis, C [19]) *fra* [*mgl.* C [20]) illilegu, C [21]) er, *tilf.* *her* A [22]) bita, C

fœtr honom. þessa alla ogn oc otta firirlet hann oc glœymdi. en giætte þess hins litla sœtleiks er hann sa drivpa or treno.

þesser lutir ero likenddi þeirra manna er lengi stunda eptir heiminum. En nv skal ec segia þer þyðing þossarra luta. Dyr þat er unicornius heitir. þa iafna ec[1] við dauða. er iafnan fylgir mannenom oc fysizt iafnan at luka lifdagum mannzens[2]. En diup þat hilt mykla er vndir var mannenom. þat taknar heim þenna. er fullr er af margu illu oc margskyns gilldrum oc stnorum. er allavega leggiazt vm mannenn at drega hann til dauðans. En viðar risla sv er hann hellt ser i. er tvær mys. annvr huit en annur svortt. gnagaðu iðulega vm. þat[3] merkir lifdaga huerss mannz er œyðazt oc liða vm dag oc nott. er huart gerer sinn tima. oc þoat langt[4] þykki. þa liðr þo skiott mannz alldrenn. En þeir fiorer eitrormar er fra var sagt. þeir takna þær fiorar hafuðskepnur brœyskar oc vstaðulegar er mannzens likamr er af gorr. oc af þvi er hann[5] iafnan brœyskr oc vstaðfastlegr oc skiot vmskiptilegr. Dreke sa hinn grimlege oc hinn ogorllege hann þyðir helvitis divp. er iafnan fysizt at suelgia oc glœypa þeim monnum er þessa heims gleði oc skemtan ælska meir oc til stundda helldr en himneska dyrð. [er þeim er eigi firir augum[6]. En sa hinn litli hunangs drope hann merkkir sœtleik oc lostasemi þessa heims skemtanar. með huerri er vuinrinn svikr sina vini oc blinndar þa sva. at þeir sia eigi sinn heilsuveg rettan.

61. Við þessa dœmesagu varð Iosaphat gœysi glaðr oc mællte til Barlaams. þesse er sonn saga oc rett rœða oc viðrkœmeleg. Nv bið ec þik at þv birttir mer iðulega með slikum sagum. at ec mege af þvi skilia huerr heimr þesse er. oc sva huersu hann lykr illa við sina vini.

En Barllaam svaraðe. þui þykkyr[7] mer likazter menn þeir. er ælska heim þenna en glœyma oc afvirða oc firirlita þa hina myklu von er eigi er [enn þeim[8] firir augum oc er þo vrug i sinum tima. sem maðr sa var er atte þria vini. oc ælskaðe tva af þeim af allu hiartta. sva at hann villdi lif sitt lata oc fram leggia þeim til þurptar. er þeir þottozt[9] þess þurva. en við sinn hinn þriðia felaga hafðe hann litla ælsku nema helldr með nokkorom afleiðingum. þuilikazt sem hann hirtti[10] eigi vm huar hann var eða huat er af honom yrði. en þo hafðe hann at afleiðingum einum hann ser at vin. Sua bar at einn huernn dagh þa er hann varðe minnz þa komo til hans ogorlleger senndimenn

[1]) þvi *tilf.* C [2]) hans, C [3]) þa, C [4]) *saal.* C; skamt, A [5]) hann *tilf.* C; *mgl.* A [6]) [*mgl.* C [7]) þikkia, C [8]) [þeim enn, C [9]) þœttezt, C [10]) hirði, C

rikir riddarar oc kuaddu hann akaflega. at hann skylldi skiott [on allrar dualu[1] fylgia þeim til keisarans funndar. þvi at hann skylldi giællda keisaranom skynsemd af vtalulego fee. þvi er hann hafðe hans at varðveita. Nu sem hann var margfallega oc alla vega vafðr i þessom vannda. þa gerði hann sem flester gera. at hann renndi hugum[2]. huerir þeir være. er honom myndu[3] nokkora hiolp veita i þessom vannda er hann þottezt nv vera i stadr. Oc for hann þa til þess vinar sins. er hann þottezt ser vruglega vita staðfastan til allra luta. oc kuadde hann með þessom orðom. þv minn hinn kiærazte vinr. þv veizt huerssv mykynn felagskap er ec hevi þer gorvan. oc iamual spart[4] eigi livit firir þinar saker ef þess þurpti viðr. Nu er oc at þvi komet er ec þykkiumzt þin þurva. oc man ec nv þat prova oc vil ec nv rœyna. huerium dreng er ec[5] hevi gott gortt. Nu seg mer huerr er þu villt mer vera i minni þurpt eða hueria hiolp er ec skal eiga af þer von. þviat a þema degi er sonn oc syn nauðzyn min. En hann svaraðe honom. Litla vinatto a ec þer at giællda. oc stutt ventte ec at þer verðe sv hiolp er þu fær[6] af mer[7]. þvi at ec hevi aðra þa felaga. er i dag skalu [til skemttanar oc gleði með mer ganga[8]. oc man þeirra felaxskapr með mer heðan af vera[9]. En i þinum vandræðom vil ec með engo mote veuiazt. Harklæðe[10] tvau hevi ec at fa þer litil oc hervileg. haf þav með þer. en enskis meira liðs att þu von af mer. Sem hann misti þar bæðe vinarens oc annarrar hialppar er hann hugði ser til. þa huarf hann þaðan i brott oc til annars sins vinar. þess er hann hugðizt nokkora hiolp skylldu af fa. oc mæltte við hann þessom orðom. Minn hinn goðe felage. minnzt a okkan felagskap oc fagra vinatto. sœmder oc virðingar oc margskonar goðra giæva er ec hevi þer veitt. þvi at i dag er fallen a mik mykyl þyngsl. oc þrœngua mer með sva myklu oc þungu ofrefli. at mer er vfœrt. er[11] ec fæ eigi annarra manna hialpper[12]. Nu verð val við oc drengilega. oc seg mer huerrar hialppar er ec a af þer von i þessarre nauðzyn. En hann suaraðe skiott. Ekki tom fæ ec til þess at ganga i [þrætto oc i[13] þœvor [með þer[14] i dagh. allt hevi ec aðra skylldare syslu oc mer þarvare. En þo man ec fylgia þer [nokkora rið[15] a leið oc avar skamt. þvi at ec verð þegar heim aptr at vennda. Oc huarf hann[16] með sva tomom hondum fra honom sem til hans. oc sek asakaðe. at hann skylldi slika ser firir

1) [án allre dual, C • 2) viða huginum, C 3) mundi, C 4) sparat, C 5) *her beg. Fragm.* d2 6) hevir, C 7) *r. f.* mær, A 8) [meðr mer til skemtanar riða, d2 9) fara oc ec með þeim, C, d2 10) *saal.* C, d2; herklæðe A 11) ef, C, d2 12) hialpa við notið, C, d2 13) [þrætor eða, C, d2 14) [firir þik, C, d2 15) [nokkor, C, d2 16) þaðan *tilf.* C, d2

felaga haplt hava oc martt gott til lagt af sinv fee oc fangum. er með sva litlum drengskap villdu honom [sinn goðvilia[1] aptr giællda. Nv renndi hann hugum[2] til þess eins sins felaga er hann hafðe litinn felagskap oc miok sva engan til venndan[3]. oc gek til hans helldr skamfullega. hengdi niðr hofuð oc mællte miok [ræðclega með lagre[4] raddu a þessa leið. Varlla kann ec at koma orðom til at beiðazt nokkors af þer. þvi at til litilla ambuna hevi ec gort til við þik. En nauðzyn min oc þurpt þrœnguer mer til at þegia eigi. þvi at ec hevi nv leitat aðr allra huarva til þeirra minna felaga[5]. er ec þottomzt[6] með skylldu mega kueðia mer til liðveizlu. firir saker margra goðra luta. er ec hevi þeim gorva. meðan er mer gekzt[7] val. oc villdu þeir með engo mote a minnazt minar goðgernningar [oc með ollu mer engar[8] hialpper vinna ne veita. Nu kom ec til þin oc bið ec þik. ef þat ma vera. at þu [verðir við mer[9]. þo at engi se verðleiki til. oc legg eina hueria hiolp til. þa er mer mege [at liði verða[10]. Hann svaraðe honom með bliðum orðom oc glaðu andliti. Sannlega iatta ec þik minn felaga vera oc kiæran astvin. oc þo at þu haver mer eigi mykyt goz[11] gortt. þa skal ec þo þer með goðre ambun þat aptr giællda. Ver nv huarkke rygr ne ræddr. ec skal fylgia þer oc forgangu veita. oc firir keisaranom skal ec flytia mal þitt fram með allu goðo er ec get aleiðiss komet. En nv ver glaðr oc ger þik eigi ottafullan. Nu sem hann hœyrði sua vingiærnnleg orð hans oc með sva myklum[12] manndome oa sins verðleika. þa komzt hann miok við oc mællte klœkvande. Varlla veit ec huat er ec skal fyrst eða mest harma af þessom þrimr. þann vannda eða klonnd[13] er keisarenn hevir a mer. eða [hitt at ælska[14] sva illa firir þui hinv myklu goðo. er ec gerði þeim felagum minum er bakverptuzt[15] i nauðzyn mina[16]. eða hitt et[17] þriðia at ec hevi þeim manne sva miok firirglœymt. er sva mykyn manndom synir mer vuerðugum i þessarre nauðzcyn minni. Oc slikir ero. sagðe Barlaam. heimsins vinir flester.

62. Iosaphat undraðe miok þessa sagu oc bað hann birtta firir ser þyðing[18] þessarrar dœmesagu.

þa svaraðe Barlaam. Hinn fyrsti vinr er ec rœdda vm. þa[19] er

1) [sitt goz, C, d2 2) augum, C 3) lagt, C, d2 4) [lagt með ræddre, C, d2 5) vina, C, d2 6) hugðumzt, C, d2 7) gekk, C, d2 8) [oc með engo mote mer nokkorar, C; ne mer nokkorar, d2 9) [*saal. ogs.* C, d2 10) [at huggan verða, C; gagnaz d2 11) gott, C, d2 12) fahœyrðum *tilf.* d2 13) kland, C, d2 14) [þat er (at, d2) ec sa, C, d2 15) við mer *tilf.* C, d2 16) minni, C 17) hit, C, d2 18) *saal.* C, d2; þriðiung, A 19) þat, C, d2

fee oc auðœue oc ast sv er maðr legr þar a saman at drega. er margr þoler[1] firir [vilsinni oc nauð. mykyn[2] harska oc marga vasbuð. En þa er at hinum siðazta degi kœmr mannzens. þa fylgir honom af ollu þvi goðo er hann hevir saman dregit [eigi meira[3] en hervileg harklæðe eða saurgir tottrar. þeir er þa þykkia til enskis annars nytir vera. Annan vin kalla ec mannzens vera kono hans. [sunr oc dotter[4]. frendr oc vinir[5]. margr ann sva mykyt at hann firirlætr sialvan sik. sœmd sina [oc miok sva alla sælo[6]. En siðan er maðr er framfarenn þa er val er[7] þau fylgia honom til gravar. oc huerva þegar aptr. standa þa yuir oc skiptta fee oc fangum sin a millum. gœyma siðan oc ga ekki þess [hins framfarnna þurpt. er i iarðu ligr[8]. Sa[9] hinn þriði vinr er flestom er helldr leiðr en livfr. þeim er eigi vilia rett rað lita. hann er ekki miok heimilegr eða felagskaplegr[10]. helldr er hann hataðr oc hafðr[11] at viðrsion. en goðer menn aller gera hann ser kiæran. þat er trv staðfost oc kiærlleikr til guðs oc nanga sins oc von til goðra luta. almosogerð. goðmenzska oc allar aðrar goðgerðir. er eigi firirlata oss. þo at ver farem or heiminum. nema helldr fylgia oc fram flytia vart mal til mykyls fagnaðar firir varom herra. oc frialsa oss or kallze oc klandum þeirra hinna grimaztu vuina er vm liggia nott oc dagh. [er kallza oss oc káá[12] oc viðr leita allavega oss niðr at drega til avarkosta oc þyngsla. þesse er sa hinn goðe vinr er fullkomenn felage er. eigi glœymir þui ollv goðo er ver gerom. nema helldr giælldr oss aptr með agiætre ambun oc sœmelegre sælo oc fullkomnom fagnaðe vendilegrar hugganar.

63. Blezaðr se þu sagðe Iosaphat til Barlaams oc signaðr af siolfum guði. hinn goðe karll. með þinv viti oc skynsemd. sva sem þu hevir glaðat hug minn oc hiartta með[13] þinni sannlegre sagu oc fagre fortalv. Nv bið ec þik enn at þu birttir mer hegomlega likneskiv heimsins[14] þessa. oc hucrssv maðr mege sua vm hann komazt at minnzt talman eða valk mætte at verða.

þa hof Barlaam a þessa leið rœðo sina. Ec hevi hœyrt sagt. at forðom var ein mykyl borgh rikulega skipað bæðe at mannum oc allzskyns auðœfom. En borgar menn hafðu þa siðveniv at andverðu. at þeir toko ser til konongs einnhuernn vkunnan mann. þann er huarkke

[1]) þar *tilf.* C, d2 [2]) [pinslir oc nauð (anauð, d2) með miklum, C, d2 [3]) [*tilf.* C, d2; *mgl.* A [4]) [syni oc dœtr, C, d2 [5]) vini, C, d2 [6]) [*saal.* C, d2; A *har:* oc sælo, *derpaa:* oc miok sva sialvan sik *men disse sidste Ord ere overstregede* [7]) ef, C [8]) [er hins framfarna þurft er i, C, d2 [9]) er *tilf.* C, d2 [10]) felaglegr, d2 [11]) *saal.* C, d2; hafr, A [12]) [at kallza oss oc ka, C; at svikia oss, d2 [13]) *her end. Fragm.* d2 [14]) heims, C

kynni[1] logh ne lanndz sið þeirra oc engar þær setningar er þeir hafðu með ser skipaðar. En þa[2] fengo þeir honom allt valld oc rað sva fullkomlega yuir ser oc sinu fee. sem hann ætte einn firir ollu at raða. En hans riki oc valld skylldi eigi lengr stannda en .xii. manaðe. Oc sem hann þottezt vera i ollum vrugleik. sœmd oc sælo oc huerskonar hœglivi er hugr hans til beiddizt. þa hugðizt hann sva hava statt sik i rikinv. at engi myndi þora þat af honom taka[3]. En þa er hann varðe minnz. þa komo borgarmenn aller at honom oc kœyrðu hann akaflega or konongs bunaðe oc toko af honom alla konongs[4] tign. valld oc virðing. sœmd oc soma. oc fletto hann af[5] hueriv fate oc drogo hann nœktan vm alla borgena oc senndo hann siðan[6] i vtlægð i eina auða œy miok fiarre. Hann hafðe þar huarkke mat ne dryk oc eigi[7] klæðe. oc firir varzt þar miok sva af hungri oc klæðleysi. oc margre annarre vesolld. Oc sva sem vvartt kom a hann su sœmd oc sæla er hann var fyrr i settr. sva kom oc vuarannde a hann sv va oc vesolld oc allzskyns meinlæte firir vttan alla von aptrkomo. Hina samu siðveniv hofðu borgarmenn við alla kononga sina huernn eptir annan. Nv eptir hina samv siðveniv kusu þeir ser konong þann er bæðe var vitr oc forssiall. Hann ihugaðe opt oc iðulega. hui er hann mynddi vera settr af vkunnum monnum on allz verðleika i sva haleita tign oc virðing. oc hafðe firir ser aðra hugleiðing en [hinn er firir honom hafðe[8] veret. Hann skipaðe sem stnotr maðr val oc virðulega[9] með iðulegre ahyggiv þeim rikdome oc sœmdom er honom var[10] i hendr fengit. Oc þa er hann hafðe [mykynn ihuga[11] vm skipan rikissins [oc sva sialfs sins[12]. þa varð hann varr af einum sinum virktta vin. hueria siðveniv er borgarmenn hofðu við sina kononga. oc huerssu þeir senndo þa or sœmdom oc i vtlægð langt a brot. Sem hann[13] varð þessa varr. at þesse sœmd myndi honom eigi til meira[14] langframa-verða. þa hafðe hann rað firir ser oc sinv male oc senndi til œyar þeirrar. er hann vissi sina tilkomo vera. i lœynd með tryguum oc traustum þionastumannum sinum gull oc silfr oc goða steina oc allzskonar aðrar goðar gessimar með mykylli[15] gnott allzskonar auðœva. þvi at vndir hanns vallde oc vilia var slikt œret. til huerss sem hann vilddi þvi stnva. Oc at liðinni[16] iamlengd þa hofðu borgarmenn hina samv siðveniv við konong sinn oc senndo hann til samv œyar

1) kunni, C 2) þo, C 3) kippa, C 4) *mgl.* C 5) or, C 6) *her beg. atter* B 7) *saal.* B, C; eiki, A 8) [hinir er f. h. hafðu, B, C 9) vitrlega, B, C 10) *her mgl. 1 Blad i* C 11) [hugsat með miklum ahuga, B 12) [*mgl.* B 13) *tilf.* B; *mgl.* A 14) *mgl.* B 15) annarre *tilf.* B 16) liðandi, B

ann myndi þar ... a slika
... sem ... vitrir.
... maðr ha... ... uti af
... æzlo oc otta. ... at hans
... vilia er fyrr var ... aðrer af

... þessarrar sagu. Borg þessa
... heim. er blekkir af bliðlæte
... þesser takna vara andlega
... margfallegre flærð oc fagr-
... mannenn leiða til hegomlegra
... a virðing oc valld. sælo eða
... framgirnnd fellr til. þa hygg-
... vera skulu. oc at[8] alldrigi
... sæmd oc sæla þuerra er þa sitia
... er til hegomans framlutr. þa
... þat kœmr[9]. er þeir fara or þema
... a eptir liðna lifdaga. þvi at flestom
... varer. oc koma þa mote þeim
... er þa fystv til fellegra[10] luta
... farsælo. oc flytia þa i vtlægð
... hugðuzt þa i hondum hava. er þeim
... þann hinn holla raðgiæva. er þenna
... sina sœmd oc synndi honom sina
... þo at ec se litill oc fakunnigr firir
... vara þik við þann vaða oc vannda
... þer. at þu buir sva firir þer. þegar
... sælo. at þa taker þv til þess hins
... með margfallegom hætte val oc vitrlega
... þessa lifi. er margfallega synizt skem-
...[13]. Langu skillda ec aðr en ec leta
... sa er huerfull oc hegomlegr. oc allt
... oc at engo verðr. huart sem þat
... drengskaps. til rikdoms eða til raða.
... [16] valldz. til rœysti[17] eða riddara-
... til harðleiks eða hernnaðar. Oc

... [3]) vidrsia, B [4]) hegomlega *tilf.* B
... [7]) *saal.* B; openberllega, A [8]) *tilf.* B;
... B ... B [12]) sendr, B [13]) rœyndar,
... B ...) til, B [17]) vitrleiks til traustz, B

þo at einn huerr liote mykyt fee oc af þesso glysi ollu. þa er þo þetta œyrnna lof þeim er lytr en til litillar frambuðar. oc huerfr skynndilega sem þoka eða mœrkue[1] firir vindz magne. Sva ero þeir [er miok[2] fysazt til heimsins hegoma. leggia fram bæðe lif oc likam með akaflegre œðe. er[3] optsinnum leggia ovarllega[4] sitt lif i hætto oc i harska vndir valld oc[5] vilia sinna ovina. oc eigi miok syntt til huerra[6] lykta leiða þeirra vas[7] oc vilsinni. fysazt fra goðo oc til illz oc vinna margskonar[8] illzsku oc vdaðer. oc hyggiazt sva skalu fa fullsælo oc framkœmd. oc er þo vuizt huers er þeir niota sialver af sinv erveðe. oc hitt enn myklu ovisare huerr er ervingi verðr þeirra erveðes. þvi at þa er iamvis til starflaunar optlega vinr sem ovinr. andzskote sem ervingi. oc stundum kann sva at falla. at allt eignazt sa er þeim var mest a mot skape. er aðr hafðe hugt ser hins sœmd oc sælo. en hins afspringi oc ervingiar liva siðan með ræzlo oc aga vndir sinna vuina vallde. En nv af þvi at ec fann i hugleiðingum minum. at þetta var allt hegome oc loklœysa[9] er ec hafða aðr at hafzt i hegoma heimsins. þa kastaða ec þesso a brott i fra mer. oc birttizt mer þegar sannr vegr til rettrar giæzlo[10] oc vruglega[11] lifs. at ælska oc ræðazt minn lavarð oc skapara. oc at gera i ollum minum mætte hans vilia. þvi at þat er hofuð oc vpphaf allrar vizsku. oc sa einn er fullkomenn til goz[12]. er þat hugsar nott oc dagh at fallgera hans vilia. þat livi er firir vttan ræzlo oc otta. oc þykkyr æ sem gange vruggan veg. þann er aðr hava firir honom gengit [oc trœyst[13] forssioler[14] menn oc fullkomner[15] til viz. Oc er firir þvi þessor gata vrug oc allavega lystilegh vm at siazt. þui at þa veit maðr giorlla at hann þarf eigi optar gistingar at leita. er hann kœmr til þessa heimilis. er alldrigi verðr ender a. oc þo allt œret þat sem til fysir. Til þessa starvaðu marger agiæter menn oc heilager. oc vil ec nv segia fra einvm at sinni. þeim er þu meger marga luti af markka.

65. Einn agiætr byskop var af sinv goðo livi frægr oc fullkomenn i guðs þionastu. Han var i þui riki er Ponntus er nefnt. En þat riki er val mykyt oc vitt oc allzskostar rikulega skipat sterkom borgom oc rikum hofðingium oc allzkonar auðœfom. En i þeim tima varo menn marger staðugir stolppar heilagrar kirkkiv oc kristni viða-

[1]) miorkvi, B [2]) [oc er, B [3]) oc, B [4]) uvitrlega, B [5]) *her beg. Fragm.* a2 [6]) *saal.* B, a2; hueria, A [7]) *saal.* B, a2; var (van?), A [8]) *her beg. atter* C [9]) loklausa, B, a2 [10]) gœzku, C [11]) vruggleiks þessa, *de övr.* [12]) guðs, *de övr.* [13]) [*saal.* B; rœyst, A; *mgl.* C, a2 [14]) forsialer, *de övr.* [15]) *saal. de övr.*; fullkœmner, A

i verollddenne. þeir af sinum verðleikum þago af guði sva mykla luti oc mattoga[1]. at vtrulegt man þeim þykkia. er eigi hava fulla skilning huerssu fullkomlega guð ælskar sina astvini. oc gerer með þeirra bœn flest allt þat er þeir biðia með fullkomnom vilia. En byskop þesse er nv er i fra sagt [het Gregorius[2]. Sem hinn goðe Gregorius reið vm sinn byskopsdom at skyldulegom ærendom sins embettes. en a veg hans la eitt mykyt vatn oc breit oc miok langt. þar var mykyll fioldi fiska i með sva mykylli gnott oc fioldda. at œren keski var þeim i er atto. En brœðr tveir atto þa þessa fiski. oc var þeim sem flestom verðr i þessskyns fange. at þeir ælskaðu meir fe en frendr[3]. oc glœymdu i þesso broðorllega[4] ast. þvi at hueriv sinni er þeir foro til þessa fengs[5]. þa safnaðu þeir ser sueitum storom oc var þui likare. at þeir myndu fleiri menn veiða en fiska firir kaps sins saker. er huartueggia hafðe við annan. oc firirlet huarrtueggia frendzeme oc fostrnœyti firir sakar þessa fiarafla. Nu sem byskope var þetta sagt. at þetta mal stoð optlega til sva mykyls vaða oc vannda. sem Gregorius sa manndrap við liggia oc brœðra bardaga. oc sem hann uissi huerir lutir þar gengo til. þa mællte hann til þeirra með þessom orðom. Minir hinir sælo synir. gereð guði[6] tign oc fresteð i tilkomo minni bardaga ykrum[7] oc stoðvit reiði ykkra[8]. latet stannda mal ykkat til mins vmdœmes. [Oc sva sem hann bað þa gerðu þeir. Oc hann sagðe[9]. eigi skolu þit tyna natturu ykkarre oc kynfylgiu er huaromtveggia ykrum byðr til rez við annan. Fylgið mer nv þingat sem oos er vazens[10] þessa oc vtras. oc skal ec með guðs kraptte sætt ykra[11] samandrega. sva at þetta vandræðe[12] skal alldrigi ykr optar stannda til vannda[13]. Oc þeir fylgðu honom þegar til arosens. Nu sem hann kom þar. þa tok hann vonnd einn litinn er hann hafðe i henndi ser. oc setti niðr i sanndenn sem œfzt tok vatnet. oc hellt vpp baðom hondum sinum til himins oc bað til guðs með þessom orðom. Þv drottenn minn allz valldannde. er eptir afbrot Adams hins fyrsta faður varss oc forellris-mannz lægðer þu oc letter oc með þinni miskunn minkaðer giælld oc verðleika syndar hans. en reiði þinni stnerer þu til iarðarennar með þessom orðom. bolvað verði iorð i verkum þinum Adamr. nu bið ec þik drottenn minn. at þu miskunnir oc liknir mal þessarra hinna aum-lego brœðra. er meir lita a fiarafla en frendzeme. oc bolva af þinum

[1]) mattolega, *de övr.* [2]) [hevir heitit Gregorius denus, *de övr.* [3]) frændseme, *de övr.* [4]) *saal. ogs.* C; broðorlegre, B, a2 [5]) fengis, *de övr.* [6]) guðs, *de övr.* [7]) ykkarn, *de övr.* [8]) *saal. de övr.;* ykkyrre, A [9]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [10]) vaz, *de övr.* [11]) semia oc *tilf.* B [12]) vandkvæðe, *de övr.* [13]) vaða, *de övr.*

matt vatn þetta er þeir þrætta vm. með þui at þeir glœyma þer oc ga eigi sannennda. Visa brott vatne þvisa oc set i staðenn þurra iorð. sva at aldrigi finnizt her siðan fiskr. oc aldrigi verði her siðan vatn. nema þetta lannd þurkizt sva at þat nytizt iafnan til akrs oc avaxtar. [oc skilit sva brœðra þrætto oc þœvo[1]. En allt var i senn. at hann hætte bœn sinni. at[2] þa huarf brott vatnet með ollum fiskum. oc varð i staðenn þurr iorð oc sletr vollr. sua at enn i dag er[3] þar akr með myklum avexti cornns er aðr varo skip[4].

66. þa spurði[5] Iosaphat. Veizt þu nokor þau fleiri dœme er guð gerði slikar iartteignir firir þessa mannz saker. þa seg mer.

Barllaam svaraðe. Ec veit vist oc giærnna vil ec segia þer. Aðra iartteign gerði guð oc haleita firir hans saker i nokkorom stað. þar sem menn villdu efla eina kirkiv. oc þa fannzt þeim varlla rum til mykyleika kirkkiunni. þvi at i annan staðen la við [mykyleiki vaz[6] en annan veg einn brattr berghamar[7]. oc œngdde þetta oc þrœnngde sva miok orkkoefni þeirra. at þeir þottozt eigi mega gera eptir sinum vilia þat mysteri. þeir komo til byskops oc baðo hann leggia nokkora hialp oc heilræðe til þessa mals. er þeir kunnv ser sialver enga orlausn at veita. En byskopinn bað þa biða til morgonsens[8]. oc sagðe at þa mynndi með guðs miskunn nokkot rað til leggiazt. Oc þa alla nott la hann a bœnom sinum oc bað til guðs. En vm morgonenn er þeir komo til þess sama staðar sem þeir villdu kirkkiuna lata gera. þa hafðe guð sva mykyt firir hans saker gortt. at fiall þat sem aðr meinaðe þeim kirkkiugerðena. þa hafðe sua langt þokat or stað. at œret rum var at gera huernn veg kirkkiuna er þeir villdu bæðe a lengd oc [a breidd setia[9].

67. Iosaphat sagðe[10]. Enn være mer forvitni a at vita. at þv vissir enn nokkot þat sem guð gerði merkilekt firir þessa mannz verðleika saker.

Barlaam svaraðe. Hina þriðiu iartteign vil ec enn segia þer. er guð gerði firir hans saker. er huarttueggia man þykkya lœgeleg oc þo fahœyrileg. Hann for einu sinni vm mykyt fiall. oc þa kom at honom mykyll stnior oc illviðri. oc matte hann þa eigi ferð sinni fram hallda. oc vennde hann at ovilia sinum til eins heiðins prest[11] er heimili atte i fiollum þeim. En hann hafðe þar hof oc blothus þat. er hann hafðe eignat þeim guði er Apollo heitir. En sva mykla villu

[1]) [skiliz sva þeirra brœðra þœva oc præta, *de övr.* [2]) oc, *de övr.* [3]) skersk, B [4]) á *tilf.* B [5]) *saal. de övr.;* svaraðe, A [6]) [*saal. ogs.* B; mikit vatn, C, a2 [7]) *her ender Fragm.* a2 [8]) morgins, B, C [9]) [breiðleika, B, C [10]) *saal.* B, C; svaraðe, A [11]) prestz, B. C

hafðe fianndenn þar framme. at skurguðit gaf honom hueriv sinni andsuor. er hann spurði nokkora luta þeirra er hann forvitnaðe at vita. En sia prestr tok við byskope sem bazt oc veitti honom þann forbeina sem hann hafðe[1] frammazt til[2]. Vm morgonenn er byskop for brott. þa gek prestr til blothus sins oc spurði guð sinn þess er hann forvitnaðe. oc þotte honom nv vndarllega við brigða[3]. þvi at hann fekk engi andsuor af Apolline. varð hann við þetta avar illa. En vm nottena eptir þa birti Apollo honom i sœfne oc sagðe honom þesse orð. þv matt eigi vndra. at ec veitta[4] þer engi andsuor. þvi at sa gestr var her til garðz komenn er sva mykyll kraptr oc mattr fylgði. at huarkke ma ec heðan af vttan hans lœyvis andsuor geva þer oc ekki helldr annat þat sem þer mege lið[5] at verða. Honom fylgir sva mykyll fiolldi engla[6] þeirra er ver megom engan lut gera eða athafazt i þeirra forboðom. Sem prestrenn hœyrði þetta. þa þotte honom avar illa oc vndraðe þo gœysi miok. let þegar soðla ser hest oc reið sem akaflegazt eptir byskope. En firir þvi at byskop for tomlega. þa kom hann skiott [til hans[7]. Oc sem hann kom at honom þa hof hann rœðo sina með þessom hætte. Ec hugðumzt hava veitt þer þvilikan beina sem ec hafða frammazt fong a oc þinn var same[8] til. En nv þykkiumzt ec aðra ambun hava mote tekit en ec þottomzt[9] til hava gortt. Guð minn sa er ec lagða[10] allan trunað a oc miok sva hevir mer alla luti gevit eptir minum vilia. hevir allum sinum matt tapat i þinni tilkomo. þui at i nott er ec skylldi eptir veniu minni þeirra luta spyria hann. er mik forvitnaðe. þa veitti hann mer þau andsuor. at allt hans megin oc mattr var brott horvenn i yðarre navist. Nv bið ec þik at þu bœter mer sva skaða minn firir þann fagnað er ec veitta þer. at guð minn fae allan þann krapt aptr. er hann hafðe firir þina tilkomo. Gregorius byskop svaraðe. þenna skaða skal ec[11] bœta þer ef ec ma. þui at þess ertt þv verðr firir beinleika þinn oc goðan fagnað er þu veittir mer. Oc tok þegar oc ritaðe honom bræf með þessom orðom. Gregorius byskop sendir Apollini bræf þetta. Prestr þinn gaf oss sok a at var volld være nokkot[12] til þess. at þu gaft honom engi[13] andsuor. eptir þvi sem þu vartt vanr aðr en ver kœmem[14] hingat. En nv vit þat sannlega at ver gevom þer lœyui at[15] varre holfv til sliks allz sem aðr gerðir þv honom. Prestrenn stnerezt þegar i brott oc heim aptr. oc þottezt nv hava val syst. Oc

[1]) *her mgl. 1 Blad i* C [2]) fong a, B [3]) bregða, B [4]) veita, B. [5]) gagn, B [6]) *tilf.* B; *mgl.* A [7]) [eptir honom, B [8]) some, B [9]) þickiumzt, B [10]) hafða iafnan, B [11]) skiott *tilf.* B [12]) nokkor, B [13]) eigi, B [14]) komom, B [15]) af, B

nv sem hann var skamt a leið komenn fra byskope. þa ihugaðe hann með ser oc mælttezt[1] við einn saman a þessa lunnd. Með þui at Gregorius er sva mattogr at guð minn matte[2] ekki mæla eða gera vmfram hans vilia eða boð. allmykyll mismunr man þa vera guðs mins oc[3] hans. oc finn ec nv at þat er ekki nema villa oc fals er ec fer með. Oc vennde þegar ferð sinni aptr til byskops oc bað hann miskunnar. oc kuazt vilia stnuazt[4] til rettrar truar. Byskop var þvi miok feginn oc gaf honom retta skirnn oc kenndi honom sanna tru. Siðan stuerezt prestrenn [heim aptr[5] oc brenndi þa blothus sitt oc inni Apollinem guð sitt. [oc gerðizt siðan goðr maðr með staðfastu hiartta[6].

68. Nu matt þv minn herra konongs sunr af slikum lutum marka. huerssu mattogr varr lavarðr er oc huersu virðulega ambun hann veitir þeim er þiona honom með trunaðe. En af þui at [ec fra[7] huerssu mykla elsku er guð lagðe þessa heims a sina slika astvini. þa hugleidda ec með mer at mykyt mynndu þeir mega með[8] guði i eandilegom fagnaðe. er slikan krapt oc matt hafðu i þesso liðannda livi. er bæðe hofðu boð oc valld yuir mannum oc fiondom[9]. Oc firir þvi hugsaða ec af ollu hiartta at stunnda oc starva til þessarra sœmda oc fremda er bæðe mego þessa heims oc annarss leiða[10] mannenn til mykyleika[11] ambuna. Nv er þa varo mer slikir lutir i hugh. þa hœyrði ec einn visan mann oc vitran með þessom orðom mæltte til min[12]. þer[13] er fysizt at fa hiolp oc heilsu. [skilið yðr[14] skyndilega við heim þenna. þvi at skiott liðr allt þat er honom fylgir tilfysilegt[15] oc bratt huerfr i einv augabragðe. Verðet brotto sem fyrst. havet enga astundan til heimsins. þvi at ambun yður[16] er eigi með eins dags leigu eða tueggia vikna eða halfs manaðar. tolf manaða eða tueggia vetra. helldr firir skamma stunnd œren sæla oc eilifr fagnaðr. En þeir sem eigi giæta til þess. þa liðr þeim seint sin va oc vesold. Tveir veger ero bunir or veraldu þessarre. þo at marger stigir[17] greinizt siðan af þeim með ymsum ambunum[18] oc erveðeslaunvm. Sa er annar er guð hevir allzskostar buit með fagnaðe sinum astuinum. er þeirra sœmd oc sæla liðr alldri. nema aukazt æ huerium eptir vilia sinum at allu þvi sem til fysir. Sa er vegr annar er fullr er meina oc myrkra oc sorga oc sotta[19]. angrs oc otta. er buinn er fianndanom oc hans

[1]) nu *tilf.* B [2]) *her beg. Fragm.* c2 [3]) eða, B, c2 [4]) huerva, c2 [5]) [*tilf.* B, c2; *mgl.* A [6]) [*mgl.* B, c2 [7]) [mer var sagt, c2 [8]) firir, B [9]) *saal. her* A; feandom, B; fiandum, c2 [10]) *saal.* B, c2; bæðe, A [11]) mikilla, B, c2 [12]) *her beg. atter* C [13]) þu, B, C, c2 [14]) *saal. ogs.* B, C; skil þik, c2 [15]) tilfysiligs, B; til fysileiks, C, c2 [16]) *saal. de övr.*; yðar, A [17]) stigar, C [18]) *saal. de övr.*; atburðum, A [19]) suta, *de övr.*

englom með uenndilegre œymd. oc a þann veg verðr þeim visat. er guðs boðorð firirlita oc þat ælska er i mote er guðs vilia. Sua sem ec hœyrða þesse tvau mislik boðorð. þa kaus ec hinn villdra veg er vrugr er firir ollum meinsemdom. þo at eigi se openberllega[1]. þa er þo i hug von[2] oc sv hin agiæta ambun. Lof se minum lavarðe Iesu Kristo. er mer gaf vit oc vilia oc skyn at skiliaz fra syndum oc saurlivi. þvi at vizska veraldarennar er vanndlega dauð. en anndleg vizska er full með friði oc fagnaðe. Oc firir þui minni ec þik a. at þv buizt nv sua firir [oc verir[3] sua þenna varnnenge er nv hevir þv i hondum litla rið. at þu taker þar avoxtenn er þer þykkir siðan allt œret vera. oc þu ser eigi þar þurptugr[4] eða vansamaðr sem aðrer[5] hava œret er aðr viðr sia. eptir þui sem ec birta þer i þeirri dœmesagu er fyrr sagða ec þer.

69. Iosaphat konongs sunr [svaraðe hinum gamla manne[6] með þessom orðom. Huerssu ma ec sennda firir mer fee eða auðœve. at ec mege með þui oðlazt eiliva ambun. Syn mer þetta skynsamlega oc ger mer með viti þinv þetta gorssamlega at skilia.

Hinn gamle Barlaam svaraðe. Með þessom hætte matt þu fe þitt firir þer sennda oc auðœve. at gera almoso oc geva fatœkom monnum. at þeir flyti þat með sinum bœnum til þess rikiss er þu hevir iafnan af eilivan avoxt. Sva mælte Daniel propheta við Nabogonosor[7] konong af Babilon. Herra hœyr rað mitt oc fylg fortalum minum. slœk[8] syndir þinar með almosogerðom[9] oc bœt misgerðir þinar i[10] þui at [þu miskunnir[11] þurpttugum monnum. Slik hin samu boðorð byðr varr lausnare Iesus Kristr. almosogerðer fatœkom monnum til hialppar. oc firir þui skallt þu sva viðrleita at bua firir þer. at fatœker menn flyti þinar almosogerðer með sinum hondum[12] firir guðs auglit. þvi at allt þat kallar guð ser gort. er firir hans saker er þeim gevet. oc launar hann hundraðfallega þeim ollum er til hans þakka þiona. Oc mat þu sva með þessom auðœvom[13]. er þu att ekki i. kaupa[14] þer [þar oðal oc eignir[15]. er þik þarf alldri siðan sælan at þriota. oc þa gefr guð þer goða skilning satt at sia oc þat firirlita er skiott liðr. oc tekr[16] vpp guðs kross a herðar þer oc ber með honom. oc gerezt þu þa sanur arve guðs sunar til eilifra sœmdda oc oendilegrar[17] sælo.

1) enn openbenberllegr, *de övr.* 2) vonin, *de övr.* 3) [at veria, c2 4) *saal. de övr.;* þurptugur, A 5) *saal. de övr.;* aller(?), A 6) [spurði hinn g. mann, *de övr.* 7) Nabogodonosor, C 8) slock, C, c2; styrc, B 9) þinum *tilf. de övr.* 10) með, C, c2; af, B 11) [miskunna, *de övr.* 12) bœnum, *de övr.* 13) fara *tilf. de övr.* 14) at þu kaupir, *de övr.* 15) [eignir oc oðol (þar *tilf.* c2), *de övr.* 16) þa tekr þu, *de övr.* 17) *saal. de övr.;* oa endilegrar, A

70. þa mællte Iosaphat. Huart er þesse forttala oc kenning af postolom boðat eða nv nylega af yðr funnit. sem yðr synizt þetta sannare.

Nu suaraðe Barlaam. Ekki kenni ec þer af nyu logmale. vili eigi guð at ec gera nokkorar nyar setningar. Sialfr guðs sunr svaraðe einum rikum manne. þa er hann spurði huersu hann skylldi afla ser himneskrar dyrðar. oc hann kuazt giætt hava allra guðs boðorða. hann sagðe honom. gakk oc sel alla þa luti er þu att oc gef fatœkom mannum oc fylg mer siðan með meinlætes[1] krosse til[2] sælo. En sia maðr var miok rikr at veraldar[3] auðœvom. Sem varr herra leit hann[4] ryguan af þessarre fortalu. þa mællte hann. Miok er vmattolegt at koma rikum manne til himinrikis. helldr ma vlfallde[5] hitt mykla dyr stirt oc omiukt komazt[6] i giognum nalarauga. helldr en rikr maðr stor oc dramblatr ma koma til himirikis. þessarra boðorða gaðo aller helgir oc giætto val oc skilddv sik fra stundlegom sœmdom oc skyndu ser[7] til eilifrar sælo. svmir með dauða oc ymsum pinslum. svmir til [munkka liviss[8] eða œyðimarkka. oc fullgerðo i ollu þesso sialfs guðs vilia. Oc matt þu a þesso markka. at þetta logmal er eigi nyfunnit nema helldr firirskipat af guðs boðorðom.

71. Með þvi. sagðe Iosaphat. at þetta loghmal er sva nytsamlegt. firir hui fylgia eigi aller þessom boðorðom.

þa svaraðe Barlaam. Marger fylgia enn i dagh þesso boðorðe oc fullgera. en þeir ero fleiri er firirlata. Sva mæler sialfr guð Iesus Kristr i guðspiallено. þeir ero faer er þrongan veg oc œngan vilia ganga. en þeir ero marger er hinn breiða oc hinn agengilega veg vilia troða. þui at þeir marger er i falla syndirnar[9] kunnv varlla vm siðir or at stnvazt. oc gera sik sialfkrave at þrælom oc leggiazt vndir þann lavarð[10] til anauðar. er þeir ero með ollu engo vndir skyldir. Sala sv er orvilnazt vm sinn oc livir allavega eptir sinum losta. hon lœysir oskynsamlega aptrhalldz bomnd sinnar skamfylli. Oc firir þvi at prophetenn sa langt fram oc syrgði er hann sa misfarer mannkynsens. þa mællte hann. þer synir manna[11] er her til haveð livat með erveðlego hiartta oc ovitrlego hugskote. firir þvi [hyllizt þer hegomaun[12] oc leitið[13] til lyginnar. þer virðit þetta valld oc metnað. sœmder oc sælo. sem iamnan muni standa. en yðr verðr sia von at hegoma.

[1]) litillætes, *de övr.* [2]) eilifrar *tilf.* B [3]) *saal. de övr.;* velaðar, A [4]) miok *tilf. de övr.* [5]) ulfallda, C [6]) koma, *de övr.* [7]) sik, B [8]) [*saal. ogs.* C; munklifis, B, c2 [9]) þa *tilf. de övr.* [10]) *saal. de övr.;* er *tilf.* A [11]) minir, *de övr.* [12]) [*saal. de övr.;* fyllyzt þeim hegomenn, A [13]) *saal. de övr.;* leita, A

þvi at su[1] farsæla verðr yðr til fals oc flærðar. þui at þeir tyna optlega skiott. er baðum handum [hyggiazt a halldda[2]. þui likazt sem dust[3] dreivizt hengat oc þegat fir yinndi. oc sem draumar er[4] optsinnum synazt myklir oc verða at litlu. þui at [optsinnum oc[5] optlega uerða þeir fullsæler[6] er aðr þottozt fatœker. oc sem aðr[7] varo rikir oc allt hugðuzt hava i hondum. verða stunndum at vettoge[8] oc annars[9] þurvannde. En þo at faer fylgi oc[10] fullgere vars lavarðar boð eða fortalum[11] predicara eða postola eða heilagra manna aminning. eigi at eins af[12] heilagra manna fortalu. nema helldr með margfallegom iartteignum er a minna alla til retra luta. nu þo at faer fylgi þeim vegh hinum þronga er leiðir til lifs oc sælo. eða þo at hinum fylgi marger vegenom er rumr synizt oc alla vega val gengr. oc þo leiðir til tions oc tapanar. þa verðr þo eigi at engo guðs vizska oc hin skyra skynsemd hans heilagrar forsiar[13]. er ollum lysir goðom oc illum. Oc þui likazt sem sol er breiðir[14] geisla sina on avundar yuir alla er vndir [ero henni[15]. með þeim sama hætte birtir oc lysir sonn vizska hiorta oc hugskot allra þeirra. er hana fysazt at finna firir vttan fals eða flærðer. Nv þo at nokkorer se þeir menn er aptr luki[16] augum sinum. oc vilia eigi sia lios solarennar. þa er eigi hennar lios [at verra oc eigi þui[17] helldr vert at vera lastat. oc tapar þui eigi at helldr[18] sia hinn biartte liomo sinni sœmd af þeirra vanviti. helldr verða þeir aller er sik firra at þarflausu hennar liose blindum monnum likir er ganga[19] þriflande vm veggi[20] oc drepa fotom sinum i huert staup er firir verðr. Oc með þeim sama hætte sem sol i sinv skini birttir þeim oc[21] lysir sem glœgþekkir gerazt til hennar lios oc skins. með þeim sama hætte birttir guðs lios orlega[22] milldi sinnar miskunnar huerium eptir þui sem til vill þiona' oc þurfua þykkyzt. oc verðr allddrigi þeim at hurðarbake með nokkorom skort eða vansa[23] er til fysizt. Ekki byðr var lavarðr sitt lios með nauðgum koste þeim er [af sialfkrave[24] kiosa myrkr oc meinlæte með sialfra sinna vilia. helldr gefr hann huerium sialfræðe oc frialsan dom sialfs sins vilia með firirskipan. sva lengi huerium sem lifdagar vinnazt.

72. Iosaphat suarar[25] oc spurði skynsamlega sva sem maðr vitr–

1) *tilf. de övr.*: *mgl.* A 2) [*saal. de övr.*: halldda a hyggiazt, A 3) dupt, B 4) *saal. de övr.*: or, A 5) [*mgl. de övr.* 6) rikir, *de övr.* 7) *her ender c?* 8) *saal. egs.* B: faturke, C 9) annarra, B, C 10) eða, B, C 11) *saal. egs.* B, C 12) *saal.* C: at, B: *mgl.* A 13) forsia, C 14) *saal.* B, C: breiðr, A 15) [henni ero, B: hon hinum, C 16) luka, B, C 17) [þvi verra eða at, B, C 18) *saal.* C, B: hall·lr, A 19) fara, B 20) vega, C [illegible] A 22) *saal.* B, C: berlega(?), A 23) vana, B, C [illegible]a, B 24) *saal.* B, C 25) suaraðe, B, C

lega leitanndc eptir sinni foruitni. þat fysumzt ec at vita. huat kallar þu [frialsan dom[1] sialfs þins[2] vilia eða huat firirskipan.

[3]Barlaam svaraðe. þat kalla ec sialfræðe[4] er vili er sialfs mannzens. þa er hann er i sialfræðe skynsemdar sinnar firir vtan allar motestaður. oc vikr þa til huarss sem hann lystir illz eða goz eptir skaparans lœyvi. oc er firir þvi sialfræðe skynsemdar lifsins at vikiazt huern[5] vegh sem sialfum likar. En firirskipan er þat. er [aðr er firir set[6] hugleiðingum varom með tilfysilego raðe. þvi at þat sem aðr er firirætlat með raðe. þa[7] kiosom ver at hallda með staðfestu. Er[8] maðr hugleiðir vm einn huernn lut með ser huart sem honom er gerannde eða eigi. þa hugsar hann þat með viti oc tekr þat af. sem honom likar bazt. oc[9] ma þat kalla sialfræðe. En þat er firirætlan ef maðr ser tva luti firir ser. at kiosa annan[10] þann sem honom synizt ser nytsamlegre. Varlla dœmer maðr aðr[11] en hann ser firir[12] af hueriu emni[13] eða kostom hann skal kiosa. þvi at eigi kys maðr allt þat er hann ser. nema þat sem munlegazt[14] þykkyr honom. oc hellzt ser nytsamlect vera. oc ma þat hellzt firirskipan heita eða forssio. er[15] maðr hevir aðr firir hugsat oc með [sinum sialfs[16] vilia koset [oc fyst[17]. Oc ma maðr með þesso mote skilia. at[18] þat er firirskipan. er maðr hevir koset af þeim lutum er hann hevir með hugleiðingum ser til nytsemdar hugsat. þvi at þat fysizt[19] maðr hellzt at fullgera er mest likar eptir sialfs hans mannzens[20] vilia. Oc með þessom hætte ræðr maðr fyrst meðr ser til nytsemdar. en aðr en maðr gere[21] nokkot merkilegt. þa kys hann þat sem hellzt visar hugr hans honom til. Oc með þessom hætte ero ei at eins dœmd verk var með oss bæðe goð oc ill. nema iamval þat sem varr vili stenndr til at vinna með hugleiðingum. oc af þesso ero oss bunar koronor til himinrikis vistar eða elligar pinslir til eilifra kuala. þvi at vpphaf synnda eða[22] goðgerða er firirskipan af þeim lutum er ver fysumzt at fylgia. oc i þeim lutum er hellzt finzt fyst var til[23]. i þeim lutum fullgerazt verk var. oc firir þvi at menn hugsa at[24] sialfræðe sinv oc eptir hugsat kiosa at gera [þat er hellzt[25] likar. þvi ollu verða oc ambunirnar[26] með meirum vpptakum[27] til huarss sem stundat verðr. En[28] greinir margar gerazt af firirskipanenne

[1]) [*saal. ogs.* B; sialfræðe, C [2]) *saal. ogs.* C; sins, B [3]) *her beg. Fragm.* f [4]) *saal. her alle* [5]) huarn, B, f [6]) [firir er sett, *de övr.* [7]) *saal. ogs.* B; þat, C, f [8]) Ef, *de övr.* [9]) þa, *de övr.* [10]) firir annan *tilf. de övr.* [11]) fyrri, *de övr.* [12]) aðr, *de övr.* [13]) kyni, B [14]) nytsamlegazt, *de övr.* [15]) ef, B [16]) [*saal. ogs.* C, f; sialfs sins, B [17]) [*mgl. de övr.* [18]) *saal. de övr.*; En, A [19]) *saal. de övr.*; fyzit, A [20]) *mgl. de övr.* [21]) gerir, *de övr.* [22]) oc, *de övr.* [23]) i, C, f; *mgl.* B [24]) af, B [25]) [hellzt þat er, B [26]) *saal. de övr.*; ambunar, A [27]) vpptektum, *de övr.* [28]) Oc, B

þvi at su[1] farsæla verðr yðr til fals oc flærðar. þui at þeir tyna optlega skiott. er baðum handum [hyggiazt a hallddа[2]. þui likazt sem dust[3] dreivizt hengat oc þegat fir yinndi. oc sem draumar er[4] optsinnum synazt myklir oc verða at litlu. þui at [optsinnum oc[5] optlega uerða þeir fullsæler[6] er aðr þottozt fatœker. oc sem aðr[7] varo rikir oc allt hugðuzt hava i hondum. verða stunndum at vettoge[8] oc annars[9] þurvannde. En þo at faer fylgi oc[10] fullgere vars lavarðar boð eða fortalum[11] predicara eða postola eða heilagra manna aminning. eigi at eins af[12] heilagra manna fortalu. nema helldr með margfallegom iartteignum er a minna alla til retra luta. nu þo at faer fylgi þeim vegh hinum þronga er leiðir til lifs oc sælo. eða þo at hinum fylgi marger vegenom er rumr synizt oc alla vega val gengr. oc þo leiðir til tions oc tapanar. þa verðr þo eigi at engo guðs vizska oc hin skyra skynsemd hans heilagrar forsiar[13]. er ollum lysir goðom oc illum. Oc þui likazt sem sol er breiðir[14] geisla sina on avundar yuir alla er vndir [ero henni[15]. með þeim sama hætte birtir oc lysir sonn vizska hiortu oc hugskot allra þeirra. er hana fysazt at finna firir vttan fals eða flærðer. Nv þo at nokkorer se þeir menn er aptr luki[16] augum sinum. oc vilia eigi sia lios solarennar. þa er eigi hennar lios [at verra oc eigi þui[17] helldr vert at vera lastat. oc tapar þui eigi at helldr[18] sia hinn biartte liome sinni sœmd af þeirra vanviti. helldr verða þeir aller er sik firra at þarflausu hennar liose blindum monnum likir er ganga[19] þriflande vm veggi[20] oc drepa fotom sinum i huert staup er firir verðr. Oc með þeim sama hætte sem sol i sinv skini birttir þeim oc[21] lysir sem glœgþekkir gerazt til hennar lios oc skins. með þeim sama hætte birttir guðs lios orlega[22] milldi sinnar miskunnar huerium eptir þui sem til vill þiona oc þurfua þykkyzt. oc verðr allddrigi þeim at hurðarbake með nokkorom skort eða vansa[23] er til fysizt. Ekki byðr var lavarðr sitt lios með nauðgum koste þeim er [af sialfkrave[24] kiosa myrkr oc meinlæte með sialfra sinna vilia. helldr gefr hann huerium sialfræðe oc frialsan dom sialfs sins vilia með firirskipan. sva lengi huerium sem lifdagar vinnazt.

72. Iosaphat suarar[25] oc spurði skynsamlega sva sem maðr vitr-

[1]) *tilf. de övr.; mgl.* A [2]) [*saal. de övr.;* hallddа a hyggiazt, A [3]) dupt, B [4]) *saal. de övr.;* or, A [5]) [*mgl. de övr.* [6]) rikir, *de övr.* [7]) *her ender* c2 [8]) *saal. ogs.* B; fatœke, C [9]) annarra, B, C [10]) eða, B, C [11]) *saal. ogs.* B, C [12]) *saal.* C; at, B; *mgl.* A [13]) forsia, C [14]) *saal.* B, C; breiðr, A [15]) [henni ero, B; bua himni, C [16]) luka, B, C [17]) [þvi verra eða at, B, C [18]) *saal.* C, B; halldr, A [19]) fara, B [20]) vega, C [21]) *saal.* C, B; er, A [22]) *saal.* B, C; berlega (?), A [23]) vana, B, C [24]) [sialfkrave, C; sialfkrava, B [25]) suaraðe, B, C

lega leitanndc eptir sinni foruitni. þat fysumzt eo at vita. huat kallar þu [frialsan dom[1] sialfs þins[2] vilia eða huat firirskipan.

[3]Barlaam svaraðe. þat kalla ec sialfræðe[4] er vili er sialfs mannzens. þa er hann er i sialfræðe skynsemdar sinnar firir vttan allar motestaður. oc vikr þa til huarss sem hann lystir illz eða goz eptir skaparans lœyvi. oc er firir þvi sialfræðe skynsemdar lifsins at vikiazt huern[5] vegh sem sialfum likar. En firirskipan er þat. er [aðr er firir set[6] hugleiðingum varom með tilfysilego raðe. þvi at þat sem aðr er firirætlat með raðe. þa[7] kiosom ver at hallda með staðfestu. Er[8] maðr hugleiðir vm einn huernn lut með ser huart sem honom er gerannde eða eigi. þa hugsar hann þat með viti oc tekr þat af. sem honom likar bazt. oc[9] ma þat kalla sialfræðe. En þat er firirætlan ef maðr ser tva luti firir ser. at kiosa annan[10] þann sem honom synizt ser nytsamlegre. Varlla dœmer maðr aðr[11] en hann ser firir[12] af hueriu emni[13] eða kostom hann skal kiosa. þvi at eigi kys maðr allt þat er hann ser. nema þat sem munlegazt[14] þykkyr honom. oc hellzt ser nytsamlect vera. oc ma þat hellzt firirskipan heita eða forssio. er[15] maðr hevir aðr firir hugsat oc með [sinum sialfs[16] vilia koset [oc fyst[17]. Oc ma maðr með þesso mote skilia. at[18] þat er firirskipan. er maðr hevir koset af þeim lutum er hann hevir með hugleiðingum ser til nytsemdar hugsat. þvi at þat fysizt[19] maðr hellzt at fullgera er mest likar eptir sialfs hans mannzens[20] vilia. Oc með þessom hætte ræðr maðr fyrst meðr ser til nytsemdar. en aðr en maðr gere[21] nokkot merkilegt. þa kys hann þat sem hellzt visar hugr hans honom til. Oc með þessom hætte ero ei at eins dœmd verk var með oss bæðe goð oc ill. nema iamval þat sem varr vili stenndr til at vinna með hugleiðingum. oc af þesso ero oss bunar koronor til himinrikis vistar eða elligar pinslir til eilifra kuala. þvi at vpphaf synndu eða[22] goðgerða er firirskipan af þeim lutum er ver fysumzt at fylgia. oc i þeim lutum er hellzt finzt fyst var til[23]. i þeim lutum fullgerazt verk var. oc firir þvi at menn hugsa at[24] sialfræðe sinv oc eptir hugsat kiosa at gera [þat er hellzt[25] likar. þvi ollu verða oc ambunirnar[26] með meirum vpptakum[27] til huarss sem stundat verðr. En[28] greinir margar gerazt af firirskipanenne

1) [*saal. ogs.* B; sialfræðe, C 2) *saal. ogs.* C; sins, B 3) *her beg. Fragm.* f 4) *saal. her alle* 5) huarn, B, f 6) [firir er sett, *de övr.* 7) *saal. ogs.* B; þat, C, f 8) Ef, *de övr.* 9) þa, *de övr.* 10) firir annan *tilf. de övr.* 11) fyrri, *de övr.* 12) aðr, *de övr.* 13) kyni, B 14) nytsamlegazt, *de övr.* 15) ef, B 16) [*saal. ogs.* C, f; sialfs sins, B 17) [*mgl. de övr.* 18) *saal. de övr.*; En, A 19) *saal. de övr.*; fyzit, A 20) *mgl. de övr.* 21) gerir, *de övr.* 22) oc, *de övr.* 23) i, C, f; *mgl.* B 24) af, B 25) [hellzt þat er, B 26) *saal. de övr.*; ambunar, A 27) vpptektum, *de övr.* 28) Oc, B

þvilikazt sem vazaðer[1] er renna or iorðu. sumar greinazt oc renna miok grunt vppi a iorðu. aðrar nokoro miukare[2] koma her oc huar fram. þær ero oc sumar er miok myrkt oc neðarllega ero i diupi. oc renna þo með firirskipaðum hætte. Oc ero sumar æðer[3] þær er bæðe renna reinlega oc ero lystilegar a at bergia. en þær ero aðrar er sina ras fullgera miok vskira oc vreina með beisklegre aberging. sumar með miok akafum hætte aðrar með muns[4] minni ras. Sva skallt þu oc skilia i firirskipan. at sumir ero oc[5] bæðe skioter oc akaver oc miok heitir i fullri ras til rettrar truar oc vrugrar ælsku[6]. sumir taka[7] oc muns[8] tomlegare oc seinna. oc er miok sva sem dofne[9] oc firir durum dœy su ras er þeim visaðe a nokkon goðan vegh. oc fylgiazt[10] huerss mannz verk[11] með þessom hætte eptir fyst oc ferð[12] vilia hans.

73. Sem Iosaphat háfðe þessa luti hœyrt. þa spurði hann Barlaam. Ero nokkorer þeir fleiri er sva predica eða sua kenna sem þu. eða ertt þu einn sa er sua kennir oc sva hervilegan segir heim þenna vera oc hann sva miok hatannde[13].

Barlaam mællte. Engan veit ec her i yðru vesla riki nema mik einn. þvi at grimleikr faður þins oc hans vtalulegr otte er ollum firirbyðr at skilia guðlega miskunn. oc engi se sva diarfr at i mvnni þore at hava af hans ræzlo retta trv. En i flestom stoðum oðrum i konongs rikium þa ero þesse boðorð með margfallegom hætte [fram flutt. sumum með openberllegre rœðo oc berllegom framflutningum. en sumum muns[14] miukare með þeim hætte[15] sem til horver[16]. þeir ero[17] oc sumir er af[18] aeggian annskotans. er iafnan fysizt oc girnir at firirkoma mannkyninv. giæta eigi rett [at bioða[19]. nema telia helldr þat er mannum er til meins. oc þyða[20] hælgar ritningar sem vuinrenn eggiar þa. en eigi eptir þurpt þeirra sem hœyra[21]. En sonn trv oc rett þa er ein með margfallegom skilningum. er boðen er oc boðat af guðs postolom oc hælgum prophetom. oc i heilagre kirkkiu yuir allar halfur heimsins tekin oc told. biartare huerium solar geisla. En ec einn af þeim er komenn til þin at syna þer sannennda rað.

1) vazæðar, *de övr.* 2) *saal. ogs.* C, f; myrkare, B 3) *saal. ogs.* C; æðar, B, f. 4) *mgl.* f 5) *mgl. de övr.* 6) oc heilsu *tilf.* B 7) ero, C, f 8) *saal. ogs.* B, C; nokkuru, f 9) *saal. de övr.*; dove, A 10) *saal. ogs.* B; fullgerezt, C, f 11) *saal.* B; verkum, A; vegr, C, f 12) akefð, B; *mgl.* C, f 13) *saal. de övr.*; hætannde, A; oc firirlitanda ok at engu elskanda *tilf.* f 14) mun, f 15) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A 16) hœyrir, *de övr.* 17) *her beg. Fragm.* a3 18) agang oc *tilf.* B 19) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A 20) sva *tilf. de övr.* 21) ahœyra, *de övr.*

74. Iosaphat spurði hann. Hevir nokkot faðer minn hœyrtt af þessom lutum.

Barllaam suaraðe. Með engarre skynsemd hevir hann enn hœyrtt þessa[1] fagnaðar fortalu. þui at hann hevir skynsemdar augu sin aptr loket oc vill eigi satt sia. oc er hann þvi helldr framlutr[2] til ferllegra luta.

Giærnsamlegа villda ec sagðe Iosaphat. at faðer minn yrði fullnomse[3] þessarrar hinnar fogru fortalu.

þa svaraðe Barlaam. Allt er guði mattolekt. [en miok[4] sva er monnum þetta vmattolegt. En huat veizt þu af. eða huersv feginn mannt þu verða. ef þu fær holppet feðr þinum með fortalu þinni. oc verðr þu með vnndarllegom getnaðe faðer þins faður. Ec hevi hœyrt ein dœmo er mer virðizt sem likiazt[5] mege til þessa mals.

75. Sua er sagt at konongr nokkorr have veret rikr. er val oc vitrlega skipaðe oc firir sa sinv raðe oc riki. oc með fullum[6] goðvilia bar hann ahygiv firir. huersu hann skylldi vægelegazt oc miuklegazt forssio [yuir sinv folkke hava[7]. þenna hinn goða konong skortte[8] mykyt a sitt rað. þviat hann hafðe með ollu enga visennd af guði eða af retre tru. oc var hann vafðr i villu oc otrv[9] hegomlegra skurguða. En hann hafðe einn vitran mann oc skynsaman raðgiæfa er allavega var val at viti buinn. oc hann hafðe sanna skilning fengit af retre tru. [Margan dag var hann ahyggiufullr oc [firir þotte[10] at herra hans konongrenn var staddr i þessarre villu oc vantru[11]. Hann hugleiddi opttlega með ser. at hann skylldi telia firir konongenom retta tru oc asaka hann firir sin misræðe. en honom hellt þo aptr otte oc ræzla. eigi at eins at hann ottaðezt vm sialfs sins lif. nema iamval vm alla aðra sina frenndr oc kunningia. er margfallega nvtu hans bæðe af konongenom oc ollum[12] oðrum. Oc firir þvi hugleiddi hann með ser iðulega at hann skylldi til þess velia bæðe stund oc tima hœvelegan er hann mætte þesso fram koma. Sua bar at einv hueriv sinni er kononge likaðe þa mællte hann til raðgiæva sins[13]. Gongum vt vm staðenn at siazt vm. kann vera at nokkor nytsamlegr atburðr[14] kunni oss firir augu at bera. oc oss mege gagn af standa[15]. Sem þeir varo miok viða gengnir vm staðenn. þa tok nokkot sva at myrkva. þa litv

[1]) *saal. de övr.*; þetta, A [2]) framfus, f [3]) *saal.* A; fullnome, B; fullnumi, a3; fullnuminn, f; fullminne, C [4]) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A [5]) *saal. de övr.*; likazt, A [6]) miklum, *de övr.* [7]) [*saal. ogs.* B; veita sinu folke, C, a3, f [8]) harða *tilf.* B [9]) vantru, *de övr.* [10]) [þotti illa, f [11]) *fra förste* [*tilf. de övr.*; *mgl.* A [12]) morgum, B, a3 [13]) sinna, *de övr.* [14]) *saal. de övr.*; atburður, A [15]) *her end. Fragm.* f

þvilikazt sem vazaðer[1] er renna or iorðu. sumar greinazt oc renna miok grunt vppi a iorðu. aðrar nokoro miukare[2] koma her oc huar fram. þær ero oc sumar er miok myrkt oc neðarllega ero i diupi. oc renna þo með firirskipaðum hætte. Oc ero sumar æðer[3] þær er bæðe renna reinlega oc ero lystilegar a at bergia. en þær ero aðrar er sina ras fullgera miok vskira oc vreina með beisklegre aberging. sumar með miok akafum hætte aðrar með muns[4] minni ras. Sva skallt þu oc skilia i firirskipan. at sumir ero oc[5] bæðe skioter oc akaver oc miok heitir i fullri ras til rettrar truar oc vrugrar ælsku[6]. sumir taka[7] oc muns[8] tomlegare oc seinna. oc er miok sva sem dofne[9] oc firir durum dœy su ras er þeim visaðe a nokkon goðan vegh. oc fylgiazt[10] huerss mannz verk[11] með þessom hætte eptir fyst oc ferð[12] vilia hans.

73. Sem Iosaphat hafðe þessa luti hœyrt. þa spurði hann Barlaam. Ero nokkorer þeir fleiri er sva predica eða sua kenna sem þu. eða ertt þu einn sa er sua kennir oc sva hervilegan segir heim þenna vera oc hann sva miok hatannde[13].

Barlaam mællte. Engan veit ec her i yðru vesla riki nema mik einn. þvi at grimleikr faður þins oc hans vtalulegr otte er ollum firirbyðr at skilia guðlega miskunn. oc engi se sva diarfr at i mvnni þore at hava af hans ræzlo retta trv. En i flestom stoðum oðrum i konongs rikium þa ero þesse boðorð með margfallegom hætte [fram flutt. sumum með openberllegre rœðo oc berllegom framflutningum. en sumum muns[14] miukare með þeim hætte[15] sem til horver[16]. þeir ero[17] oc sumir er af[18] aeggian annskotans. er iafnan fysizt oc girnir at firirkoma mannkyninv. giæta eigi rett [at bioða[19]. nema telia helldr þat er mannum er til meins. oc þyða[20] hælgar ritningar sem vuinrenn eggiar þa. en eigi eptir þurpt þeirra sem hœyra[21]. En sonn trv oc rett þa er ein með margfallegom skilningum. er boðen er oc boðat af guðs postolom oc hælgum prophetom. oc i heilagre kirkkiu yuir allar halfur heimsins tekin oc told. biartare hueriuin solar geisla. En ec einn af þeim er komenn til þin at syna þer sannennda rað.

[1]) vazæðar, *de övr.* [2]) *saal. ogs.* C, f; myrkare, B [3]) *saal. ogs.* C; æðar, B, f. [4]) *mgl.* f [5]) *mgl. de övr.* [6]) oc heilsu *tilf.* B [7]) ero, C, f [8]) *saal. ogs.* B, C; nokkuru, f [9]) *saal. de övr.*; dove, A [10]) *saal. ogs.* B; fullgerezt, C, f [11]) *saal.* B; verkum, A; vegr, C, f [12]) akefð, B; *mgl.* C, f [13]) *saal. de övr.*; hætannde, A; oc firirlitanda ok at engu elskanda *tilf.* f [14]) mun, f [15]) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A [16]) hœyrir, *de övr.* [17]) *her beg. Fragm.* a3 [18]) agang oc *tilf.* B [19]) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A [20]) sva *tilf. de övr.* [21]) ahœyra, *de övr.*

74. Iosaphat spurði hann. Hevir nokkot faðer minn hœyrtt af þessom lutum.

Barllaam suaraðe. Með engarre skynsemd hevir hann enn hœyrtt þessa[1] fagnaðar-fortalu. þui at hann hevir skynsemdar augu sin aptr loket oc vill eigi satt sia. oc er hann þvi helldr framlutr[2] til ferllegra luta.

Giærnsamlega villda ec sagðe Iosaphat. at faðer minn yrði fullnomse[3] þessarrar hinnar fogru fortalu.

þa svaraðe Barlaam. Allt er guði mattolekt. [en miok[4] sva er monnum þetta vmattolegt. En huat veizt þu af. eða huersv feginn mannt þu verða. ef þu fær holppet feðr þinum með fortalu þinni. oc verðr þu með vnndarllegom getnaðe faðer þins faður. Ec hevi hœyrt ein dœmo er mer virðizt sem likiazt[5] mege til þessa mals.

75. Sua er sagt at konongr nokkorr have veret rikr. er val oc vitrlega skipaðe oc firir sa sinv raðe oc riki. oc með fullum[6] goðvilia bar hann ahygiv firir. huersu hann skylldi vægelegazt oc miuklegazt forssio [yuir sinv folkke hava[7]. þenna hinn goða konong skortte[8] mykyt a sitt rað. þviat hann hafðe með ollu enga visennd af guði eða af retre tru. oc var hann vafðr i villu oc otrv[9] hegomlegra skurguða. En hann hafðe einn vitran mann oc skynsaman raðgiæfa er allavega var val at viti buinn. oc hann hafðe sanna skilning fengit af retre tru. [Margan dag var hann ahyggiufullr oc [firir þotte[10] at herra hans konongrenn var staddr i þessarre villu oc vantru[11]. Hann hugleiddi opttlega með ser. at hann skylldi telia firir konongenom retta tru oc asaka hann firir sin misræðe. en honom helt þo aptr otte oc ræzla. eigi at eins at hann ottaðezt vm sialfs sins lif. nema iamval vm alla aðra sina frenndr oc kunningia. er margfallega nvtu hans bæðe af konongenom oc ollum[12] oðrum. Oc firir þvi hugleiddi hann með ser iðulega at hann skylldi til þess velia bæðe stund oc tima hœvelegan er hann mætte þesso fram koma. Sua bar at einv hueriv sinni er kononge likaðe þa mællte hann til raðgiæva sins[13]. Gongum vt vm staðenn at siazt vm. kann vera at nokkor nytsamlegr atburðr[14] kunni oss firir augu at bera. oc oss mege gagn af stannda[15]. Sem þeir varo miok viða gengnir vm staðenn. þa tok nokkot sva at myrkva. þa litv

1) *saal. de övr.*; þetta, A 2) framfus, f 3) *saal.* A; fullnome, B; fullnumi, a3; fullnuminn, f; fullminne, C 4) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A 5) *saal. de övr.*; likazt, A 6) miklum, *de övr.* 7) [*saal. ogs.* B; veita sinu folke, C, a3, f 8) harða *tilf.* B 9) vantru, *de övr.* 10) [þotti illa, f 11) *fra förste* [*tilf. de övr.*; *mgl.* A 12) morgum, B, a3 13) sinna, *de övr.* 14) *saal. de övr.*; atburður, A 15) *her end. Fragm.* f

þeir i giognum einn litinn glug geisla af liosc. oc litu þeir[1] inn forvitnannde huat þat[2] myndi vera. Oc sao þeir þar iarðhus mykyt oc diupt i iorðena oc helldr miok vuistilegt[3]. þar sat i einn gamall karll klæddr miok hervilegom bunaðe. En firir honom stoð kerlling hans oc skenkti honom með glerkeri. oc song hina fegrstu songa oc danzaðe honom til skemtanar oc lovaðe karll sinn i hueriv orðe sem mest. Nu sem konongrenn oc þeir sem með honom varo sao þenna atburð. þa vndraðu þeir miok. at þat folk er við slikri fatœkt lifði. er huarkki hafðe herbyrgi ne klæðe. matte[4] liva með sva mykylli kiæte firir vtan otta oc ræzlo. Oc þa mællte konongrenn til raðgiæva sina. Se her goðr[5] vinr vndarlegan atburð. alldrigi varom vit[6] i sua mykylli skemtan eða gleði at okr þotte iammykyt gaman oc kiæte at okro livi. þo at vit hefðim allt eptir okrom vilia. sem þessor hin fatœko hiun. er i þesso fatœka livi liva sva katlega sem ekki sce afat. firir sinnar heimskv saker oc favizsku er þau gleðr. þa er þeim synizt sitt livi sœlt [oc gott[7]. er allavega er leiðilegt[8] oc liott. Hinn[9] goðe raðgiæve konongsens hafðe fat vm at þui sinni. Sem timi kom hœvelegr. þa hof sa hinn goðe maðr vpp guðlega rœðo sina til konongsens með þessom orðom. Með orllove herra konongr. huerssu synizt þer þessarra manna livi. Hann suaraðe. Hitt liotazta oc hitt leiðileguzta[10] allra þeirra er ec hevi seet til þessa[11]. þa mællte raðgiævenn til konongsens. Vit þat sannlega herra minn. at myklu liotare oc leiðilegare oc vesalegare virðizt vart livi þeim allum er skilia oc skynia eiliva dyrð. er engi fær orðom[12] til komet. af þui at haller varar oc herbyrgi er skina oc glitra[13] af gylltum bunaðe eða klæðe[14] er margfallega[15] er glæst[16]. virða þeir við saur oc hegoma amote himneskre dyrð. þui at þau herbyrgi oc haller er i himneskre dyrð ero skipað með hælgum monnum. oc su hin gafuglega gangveria. er guð hevir sina vini með skrytt[17] [firirferzt alldrigi ne fyrnizt. Oc[18] með þeim hætte hinvm sama sem oss litazt þesser leiðileger oc lioter er her ero fatœker. myklu virðizt þeim er guð ælska vart lif fulla[19] oc ferllegare oc fanytara. Konongr varð við þat nokkot sva dapr oc spurði huerir ero þeir[20] a sinum alldre hava betra lif en[21] ver. Hann suaraðe. Aller þeir sem meir ælska himneska

1) þar, *de övr.* 2) þar, *de övr.* 3) olystilegt, B 4) *saal. ogs.* C; mætte, B, a3 5) *saal. ogs.* C; goðe, B, a3 6) sva katir eða *tilf.* a3 7) [*tilf. de övr.; mgl.* A 8) *saal. de övr.;* leiðilega, A 9) *saal. de övr.;* Minn, A 10) hervilegsta, C 11) *saal. alle* 12) *saal.* B; oðrum, A, C, a3 13) glita, *de övr.* 14) *saal. r. f.* klæða, A; klæðnaðr var, C, a3; klæðnat varn, B 15) *saal. de övr.;* margfalla, A 16) glæstr, *de övr.* 17) skrydda, *de övr.* 18) [*saal. de övr.;* firir verðleika. En, A 19) fularn, *de övr.* 20) er *tilf. de övr.* 21) *saal. de övr.;* er, A

dyrð en heimsins hegoma. Enn spurði konongrenn. Huat er þat er þu kallar himneska dyrð. Hann suaraðe. þat riki sem alldri verðr ender a oc alldri ma dœya. þau auðœve [er alldri fer fatœkt með. sa fagnaðr[1] er alldri finnzt otte með. Sv gleði er[2] firir vtan rygleik. sa friðr er[3] firir vtan þrætto [er þar er[4]. frelsi firir vtan hark[5] oc afund uvina. þeir sem þetta oðlazt þa mego sæler kallazt. Huerir mego þenna fagnað fa. sagðe konongr. [Raðgiævenn suarar[6]. þeir aller er þema veg fylgia val. hann er þeim buinn ollum er til fysazt. Kon-ongr spurði. Huat veg er þat. Raðgiæfenn svaraðe. Kenna einn sannan guð oc Iesum Krist hans sun oc hinn hælga annda. En kon-ongr er slikt hafðe eigi fyrr hœyrtt mællte til hans. Huerr firirbauð þer her til at birtta mer slika luti. Slikt þykki mer ekki afvirðilegt ef satt er. en ef nokkot er ef a þuisa male. þa verðr þat með skyn-semd at hugleiða. Minn herra sagðe hann. eigi lœyndda ec þui þessom lutum firir þer. at mer gengr[7] illvili til eða galœysi. nema þvi at ec ottaðomzt at vgleðia yðra tign oc gafugleik. En ef þer bioðet mer at segia yðr. þa vil ec glaðlega heðan i fra yðr af þesso allt hitt sannazta segia. Giarnnsamlega sagðe konongrenn. vil ec at þu segir mer a huerium tima. sem þu matt viðr komazt. þvi at ec skal mer allgoða stund til geva oc með gaumgiæve til lyða. þesse[8] konongr lifði siðan iafnan val af þessa hins goða mannz firirtalum[9]. Nv ef feðr þinum verðr þesse trv i tima told. sagðe Barlaam. þa ma vera at hann hamne illu oc take við goðo. En at suabunv er hann of miok blinndaðr oc ræntr sannre tru.

76. þa mællte Iosaphat til Barlaams. Gere guð við faður minn vilia sinn. En með þui at hanom er allt þat mattolegt er mennener mego eigi. þa segi ec þer mina ætlan sannlega. at af[10] þinvm fagrum fortalum þa finn ec at þetta allt er fals oc flærð. er her til hevi ec fylgt. oc vil ec firir þvi brott ferðazt með þer. oc þat sem eptir er minna lifdaga með þer vera. þui at eigi vil ec skiptta þvi litlu er ec a her i von þess hins mykla fagnaðar er ec ventte mer til.

Barlaam svaraðe. Ef þu gerir sva þa þykki mer þu likiazt[11] einum goðom oc vitrum vngum manne. er var borenn allavega af storom monnum oc rikum. Faðer hans fek honom eitt hitt gofuglegazta kuan-fang allavega sœmelegt sem honom samde. eina hina friðazta mœy. Faðerenn rœdde þetta firir syni sinum oc sagðe honom eptir þui sem

[1]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [2]) æ er *tilf. de övr.* [3]) æ er *tilf. de övr.* [4]) [*mgl. de övr.* [5]) hatr *de övr.* [6]) [*saal.* a3; Barlaam s., B; *mgl.* A [7]) gengi, *de övr.* [8]) *saal. de övr.;* þessa, A [9]) fortolum, B, a3; orðom, C [10]) *tilf. de övr.; mgl.* A [11]) *saal. de övr.;* likazt, A

hann hafðe firirætlat. En þegar sem hinn vngi maðr hœyrði þetta. þa tok hann við þesso miok þunglega oc firirtok i þesso faður sins rað oc vilia. oc fysta sinni er hann komzt við þa liop hann i brott fra feðr sinum. A einum huerium degi sem hann var miok moðr bæðe af [angre oc[1] langre gangu oc myklum hita. þa stnerezt hann i eitt hus til huilddar. oc atte þat einn fatœkr maðr oc miok alldrœnn. Sa hinn same bonnde atte eina friða dottor oc helldr miok vena. þoat fatœk være. er sat firir durum vti oc vann með honndum sinum ser til þurptta. þæsse mær hafðe iðulegt akall til guðs oc bað hann veita ser miskunn. Nu sem hann hinn vngi maðr hœyrði sva virðulegt orð mœyarennar. er hon hafðe i munni. þa vndraðe hann miok oc mællte til hennar. þu hin vena mær. firir hueriar[2] giævo saker lovar þu sva miok lavarð þinn. sem þu haver af honom mykyt gott þeget. en mer synizt sem þinni fatœkt fylgi fatt þat sem pryði se i. Hon suaraðe. Veizt þu eigi þat. at opttsinnum grœðer litil lækneng myklar manna sotter. sua verðr oc optt af litlum giofum mykyll oc margfallegr auki. ef maðr þakkar val guði þat er þeget er. þoat litit se. En ec em sem þu ser eins fatœks mannz dotter oc gamals karlls. oc þakka ec glaðlega guði sina giof. oc veit ec vruglega. at þa er honom likar. þa ma hann myklu stœrra oc meira geva. En allt þat er til þessa heims skrautz er. er ver giætom oc eigum at kalle[3]. þa verðr optt til avaxtar en opttar til tapanar. oc kœmr þo æ til samv lyktta vm siðir. En guð hevir gevit mer myklu nytsamlegre giæver. þær[4] sem ec a honom iafnan at þakka. þui at með hans giof oc miskunn em ec eptir hans likneskiv skapað. oc ec hevi kunnastu fengit at skilia sialvan hann oc skynsemd fengit firir aðrum kuikuendum. oc af hans miskunn heimboð til eiliviss[5] fagnaðar. oc skilning nomet hans lœyndra luta. opnar oc bunar ero oc dyrr himneskrar dyrðar auðvellilega ef ec vil siolf [kostgiævazt til a at stunda[6]. Firir slikra luta saker oc[7] hans giæva er sua þiggia fatœker sem rikir. þa a ec iafnan minn lavarð at lova. en ef ec gere eigi sva. þa veit ec eigi hueria afsakan er ec skal firir mer hava. Sem sa hinn vngi maðr hœyrði sva vitrlleg orð mœyarennar með stniollum framburð. þa kallaðe hann til sin faður hennar oc mællte sva til hans. Mer virðazt sva[8] vitrllegh orð dottor þinnar. at ec beiðvmzt astar hennar. oc bið ec þik. at þu giptir mer hana með sœmd. þvilik orð eða framburð hevi ec eigi fyrr hœyrt af nokkorar

[1]) [*mgl. de övr.* [2]) *saal.* A, C; huerrar, B, a3 [3]) *saal. ogs.* B, C; kalla, a3 [4]) *saal. de övr.;* þar, A [5]) eilifs, *de övr.* [6]) [kostgæfa a at stunda (standa, a3), C, a3; til stunda, B [7]) annarra *tilf.* C, a3 [8]) *tilf. de övr.; mgl.* A

mœyar[1] munni. En faðer hennar. er kunnig var ætt oc auðœve[2] þess hins vnga mannz. svaraðe hann honom sua. Eigi byriar þer. er af iamstorre ætt oc sva rikum monnum ertt komenn. at fa sva fatœks mannz dottor. þa svaraðe sa hinn vngi maðr. Giærnna[3] ef þu syniar mer eigi. Mer var skammu[4] ætlat oc handzcelld eins riks mannz dotter[5] með myklum auðœvom. en firir þui at hon fellzt mer eigi i skap. þa flyða ec heiman. Nv af þeirri samv ast er dotter þin hevir til guðs með myklu viti oc fagru orðlage[6]. þa likar hon mer yuir allar þær er ec heui fyrr seet oc hœyrtt. Hinn gamle maðr svaraðe. Eigi ma ec giptta þer dottor mina. sua at þu fœrer[7] hana heim til frennda þinna i fiærska við mik. hon er mitt einbernni oc mer kiærre en allt annat. þa svaraðe sa hinn vnngi maðr. Ec vil giærnna með yðr vera oc yðra fatœkt a mik taka firir astar saker við mœyna. Oc kastaðe þegar af ser þeim hinum fagra klæðnaðe[8] er hann hafðe. oc bað siðan bondann fa ser slikan fatœkan bunað. sem hann bar sialfr. Nv sem bondenn sa.. at hann var sva staðfastr i þessarre ætlan. oc at hann villdi firirlita oll auðœve helldr en missa sins vilia. þa tok hann i hond honom oc leiddi hann i eitt lœynilegt herbyrgi oc synddi honom þar mykyl auðœve með margfallegom[9] hætte. sva at alldrigi fyrr hafðe hann þuilikan[10] fagnað seet. oc mællte til hans. Sunr minn. þesse auðœve skolu oll þin vera með dœtr minni. Oc með þessom hætte varð sa hinn vngi maðr rikare en engi maðr annar i þui landde.

77. þa mællte Iosaphat til Barlaams. þat finzt mer. at[11] þesse dœmesaga take nokkot sva til min. oc firir þui spyr ec þik. með huerium hætte er þv villt rœyna staðfestu hugskoz mins.

Barlaam suaraðe. Ec hevir eptir leitat oc provat. oc lizt mer sem þu ser vitr maðr með staðfastu hiartta oc heilum hugh. Oc geve þat guð at goðar verði lyktir þinna[12] lifdaga. Ec vil giærnna luta oc a kne falla til herra vars oc heilagrar þriningar. er bæðe er mattogr[13] oc miskunnsamr guð. at hann geve þer skilningar annda oc birtti þer lof sinnar dyrðþar oc skipi þer i samtal [sannra oc heilagra[14] þionastumanna.

•78. Iosaphat konongs sunr komzt nv miok við orð hans oc mællte. þessa luti alla fysumzt ec giorssamlega[15] at vita dyrð[16] oc valld oc mykyleika[17] þess guðs er þu lovar sva miok.

[1]) kono, C [2]) athæfi, B [3]) iamgiarna, *de övr.* [4]) *saal. ogs.* C; firir skommu, B, a3 [5]) *saal. de övr.;* dottor, A [6]) orðalagi, B; framburð, C, a3 [7]) flytir, *de övr.* [8]) bunaðe, a3 [9]) ymsum, *de övr.* [10]) bunað eða *tilf. de övr.* [11]) *saal. de övr.;* af, A [12]) *her end. Fragm.* a3 [13]) *saal. de övr.;* mattogor, A [14]) [sinna, B, C [15]) giarnsamlega, B, C [16]) *tilf.* B, C; *mgl.* A [17]) *saal. ogs.* C; milldi elska, B

Barlaam suaraðe. Ec [illegible] guð. at hann [illegible] oc [illegible] þenna [illegible] i þinu suare. þvi at vmatolegt er þat mannkyne [illegible] at segia eða syna eptir verðleikum hans dyrð. þo at [illegible] tungur være þar allar tungur sem veret hava. þvi at sva segia ritningar. at alheimi [illegible] mattr guð. Engi ma meira eða framarr af hans valldi vita en þat eitt. er hann vill sialfr birta heilagum monnum sinum postolum oc prophetum. þvi at ver kennum þat [illegible]. er ver nemum[1] af þeirra fortalum. Hann gerði at vpphave allar skepnur með [illegible]. En hann firir ser oc skiper þo með ymsum hætte eptir sinum vilia sinni skepnv. Engi matte enn oc engi skal megu hans matt skilia. [Hugleiðit um[2] himininn sva mykyn allder sem hann hevir oc syniz hann a hinn same. [illegible] krapte firirferst eigi. [illegible] hann [illegible]. Aar allar oc bekkir þorrna[3] þo eigi at infam renne. Havet er iðulega þrutnar oc suellr af storum bylgium gengr þo ekki yuir sitt endi-merkki[4]. Sol oc tungl oc stiornur allar. dagr oc nott gera oll sinn time eptir guðs firirskipan. Af þessom lutum ollum [birtir oc lysir[5] mattr guðs. en þo ma engi fullkomlega vita hans dyrð eptir verð-leicum. Pall postole er fullr var af hinum helga[6] anndda mællte vm guðs dyrð með þessom orðom sem hann være miok vndrannde. Hug-leið[7] til haleitleiks auðæva eða vizsku oc skynsemdar guðs. huersu vmattolegt er at vita valld eða doma hans. oc huersu vsynileger ero veger[8] valldz hans. Með þui at sa er guð elskaðe sua miok at hann leiddi hann livannda i paradisum oc hof hann vpp til hins þriðia himins. nv með þvi at hann mællte sva vndrandum orðom. huersu megom ver þa. [er nokkot eða[9] allzekki vitum. vm at tala hans valld eða matt. Hann firirlitr oc[10] engan þann er til hans stunder. þui at miskunn hans[11] sigrar alla luti. hon gefr oss traust at ræða[12] vm hans valld. hann er guð allra vallda. hans nafn se iafnan blezat vm allar allder[13] eilifflega.

79. þa mællte Iosaphat til Barlaams. þo at þu hefðir með skyn-semd þinni langa rið firir hugsat. huersu þu skylldir bazt lœysa mina spurnning. þa mætter þu alldri betri grein a gera en nv fekzt[14] i þinum andsuorum. þu sagðer at guð allzvalldanndde. er gerði alla luti. gefr i sinum orlleik huerium eptir þui sem til gerer. Sva sagðer þu oc. sem ec hygg val at see satt. at vmatolegt er þat mannkyninv at

[1]) nemom, B, C [2]) [*tilf.* B, C; *mgl.* A [3]) þrotna, B [4]) endimark, B, C [5]) [birtizt oc lysizt, B, C [6]) *saal.* B, C; *mgl.* A [7]) *saal.* B; hugleiddi, A; hugleiðing, C [8]) vegar, C [9]) [nokkot er, C; er ner, B [10]) *mgl.* B, C [11]) er *tilf.* B, C [12]) *saal.* B, C; raða, A [13]) allda, *tilf.* B, C [14]) *saal.* B; oc fenguzt, A; fektu, C

ræða vm hans vald oc dyrð frammar en hann sialfr birtir. oc synizt mer þu af slikum orðom sannlega vitr maðr. Ger sva[1] at seg mer huerssu marga vetr er þu ber nv a bake. oc i huerium staðum þin vera er. eða hueria felaga eða brœðr þu hevir til þessarrar kunnastu. Sannlega er minn hugr með þinum hugh oc við ·þik vil ec alldrigi skiliazt.

Þa mællte hinn gamle Barlaam. Eptir minni hugleiðing þa hevi ec fiora tigu vetra oc fim vetr. en vera min er i œyðimarkkum þess rikiss er heitir Sennaar[2]. Þa felaga hevi ec oc með mer er með þessom hætte þiona guði i goðre von til himinrikiss.

Sua[3] segir þu nv. sagðe Iosaphat. en[4] mer synizt þu meir en [siautigu vetra[5] at alldre. en þu segir þik litlu meir en ferttugan[6]. Nv lizt mer þu eigi sannsagull.

Barlaam svaraðe. Ef þu spyr at alldre minum fra þui er ec var fœddr. þa hevir þv val hugsat. þui at ec em meir en siaurœðr maðr. En þu skallt sannlega vita. at þa alla vetr sem ec lifða i hegoma heimsins. þa tel ec ekki. þui at þeir ero tapaðer aller. þui at þa vetr[7] ec [afla mer dauða[8] tel ec ekki með lifsdagum. þa eina tel ec er ec hevi i þessarre reglu reinsat lif mitt með vmbotom. Oc sva skallt þu iafnan gera. þa eina telia þina lifdaga er þu þionar til eilifis fagnaðþar. þui at dauðar ero þær allar stundir er i dauðlegom verkkom ero nœyttar. Fagrlega mæler postolenn af þvilikv efni[9] með þessom orðom til þeirra er sitt lif hava betrat. Þer varot þrælar syndarennar vndir hennar anauðaroke. en nv ero þer frialser er þer[10] þioneð vndir rettende. Oc firir þui at þer eroð nv frialser[11] af syndinni. þa ero þer nv undir[12] guðs þionastu með ambun eilifs fagnaðar.

80. Iosaphat sagðe. Með þui at þetta veraldlegt lif oc[13] stundlegt ma eigi heita lif. eigi[14] man þa oc þesse stundlegr dauði mega dauði heita.

Barlaam svaraðe. Vruglega skil ec þat. þui at ec ræðomzt eigi þenna dauða [er stundlegr er. þa kalla ec þetta eigi dauða[15]. af þui at ef ec verðr[16] tekinn a þeim vegh er ec vil guði þiona. þa virðizt mer þat helldr vera ein skom[17] leið fra dauða oc til lifs oc allzkostar betra lif en þetta er. þvi at sialfr guðs sunr hevir i ser folget[18] sinum

[1]) nv sva vel, B, C [2]) *saal.* B, C; Sænnar, A [3]) Hvat, B, C [4]) *mgl.* B, C [5]) [siautugr vera, B [6]) fiogurtugan, B [7]) er *tilf.* B, C [8]) [afiaða mer dauða með, B, C [9]) *saal.* B, C; efnv, A [10]) *tilf.* B, C; *mgl.* A [11]) frialsaðir, B; frelsaðir, C [12]) *saal.* B, C; nvdir, A [13]) *saal.* B, C; er, A [14]) *saal.* B, C; oc, A [15]) [*tilf.* B, C; *mgl.* A [16]) verði, B, C [17]) komin, C; heimkomin, B [18]) lif *tilf.* C

hælgum monnum til vendilegrar sælo. Af þessom dœmom mæler postolenn þa er hann sagðe sua. Ver er þyngiumzt[1] af þessarre byrði af þui at ver vilium eigi vera nœkter eða afklæddcr nema helldr val klæðazt. at af varom fagrum klæðna[2] bunaðe [hylizt oc felezt[3] þat sem dauðlegt er með oss. Oc enn mælite hann sua. Huerr skal mik frælsa veslan mann or myrkuastofu þessa lifs. Hann sagðe oc þetta. Ec fysumzt at dœya[4] oc vera með Kristi. Nu þo at ec se minnztr af þeim er guði þiona. þa ottomzt[5] eigi þenna dauða. eigi ræðomzt[6] oc ogner faður þins. þvi at vrædr kom ec hingat til þess at syna þer [sannan veg urugs lifs[7]. allgorlla vissa ec aðr at hann verðr minnar hingatkomo varr. þo at hann late mik með vtalulegom pinslum til dauða dœma. En ec ræðomzt þann er sva mælltte. Ottezt[8] eigi þann er drepa ma likam yðan. nema þann helldr. er bæðe ma drepa likamenn oc sva kasta salenne i pinslir.

81. þesse freistni[9] quað Iosaphat. [oc erveðe[10] er þer þolet firir sakar staðfestu þessarrar truar. lizt mer miok sva meiri[11] en mannlegre natturv hœve. Sæler ero þer er sva drengilegan oc mannlegan vilia havet til at þiona guði með sva mykylli einorð. Nv seg mer sannlega. huaðan fae þer fœzlo. eða huerr fær yðr klæðe eða annat þat sem þer þurvit. sva fiarre sem þer buit aðrum monnum i œyðimarkum. Seg mer þetta sannlega.

Barlaam svaraðe. Vist var oc fœzla er af þui er vex i hia oss i morkenne. avoxtr viðar oc[12] þau gros er vaxa a iorðu i hia oss. Engi þrætter þar við annan til matar eða klæða. þui at allum er iamheimil su fœzla sem til er. oc þvi samnar engi meirv[13] saman en hann etr eptir. En ef nokkor guðs vinr senndir oss brauð með almoso sinni. þa taku [mer með[14] oc skiptum sem iafnazt. En klæðna[15] bunaðr varr er þik forvitnar at vita. þa er sumr vllklæðe en sumr harklæðe. sa er oc sumr er gorr er or[16] skinnum oc af huðum. er helldr pina likamenn en pryða. Slikr er varr bunaðr bæðe vetr oc sumar. eigi skiptum ver oc fyrr en sa er fuinn oc sialfr fellr af oss. oc ollum oss siðan sialver annarss.

82. þa svaraðe Iosaphat oc spurði. Hvaðan kom þer þesse bunaðr er nv hevir[17] þu.

1) *saal.* B, C; syngumzt, A 2) klæða, C, B 3) [*saal.* B, C; hyliazt oc felazt, A 4) *saal.* B, C; hœyra, A 5) ec *tilf.* B, C 6) ec *tilf.* B, C 7) [urugglеik eilifs lifs, C; eilift lif, B 8) *saal.* B, C; ottazt, A 9) *saal.* C; freisti, B, A 10) [*saal.* B, C; er erveð, A 11) oc mattolegre *tilf.* C; oc vmattolegre, *tilf.* B 12) *saal.* B, C; er, A 13) meira, C; meiri, B 14) [ver með þokkum, B, C 15) klæða, B, C 16) af, B, C 17) ber, B, C

Barlaam svaraðe. Ec tok þesse klæðe af einum vin minum at lane. þa er ec var a veg til þin. þvi at eigi samde mer með slikum bunaðe [firir þik[1] at gannga sem minn er vannde til. oc liktumzt ec i þesso einvm manne. er atte einn frennda hertekinn af sinum vuinum oc villdi þo[2] frialsa hann þaðan. Hann skiptti firir þvi klæðom sinum oc bunaðe oc for i bunað vuina sinna. oc for siðan i þeirra lannd oc þoldde margskonar erveðe glaðlega. oc fek sua sinn frenndda læystan. Með þema sama hætte. sem ec hœyrða sagt fra þer oc þinv atæve. þa kom ec hingat at saa i [briost þer[3] guðlega trv oc lœysa þik or valldo ovina þinna. Nv hevi ec gort sva mykyt at sem guð lovaðe mer. synnt þer sannan guð oc kennt þer hælga tru eptir þvi sem guðs postolar predikaðu oc talddu firir oss. með huerssu myklum harska er heimr þesse stendr. oc hueria ambun oc starflaun er[4] fa goðer oc illir. Nu hœver mer heðan af heim at fara oc þema bunaðe brott at kasta oc minn[5] hinn fornna bunað aptr at taka[6].

83. þa bað Iosaphat Barlaam. at hann skylldi syna honom bunað sinnar siðveniu. oc þvi næst af klæddezt hann sinum hinum ytra bunaðe. oc syndizt þa allzkostar leiðilegr. Flest allt var holld hans af beinum horvet. huðin sortnað af solar hita oc sva skorpnat[7] at beinunum. at hvern lim oc lið matte telia. þvilikazt sem blaut huð være þond um smakvistu. Slitin harklæðe hafðe hann oc oll hervileg. en gyrt sik fra lendum oc til knia. af þviliku efni oc yvirhofn. var hann i sliku sva upp ifra. alla vega var hann nu liotr at sia. þessa[8] syn undraðe miok Iosaphat. en sva myklum mun enn meir staðfestu. herðu oc þolenmœðe. er hann sa (a) Barlaam. oc mællte þessom orðom. þu hinn goðe maðr. með þvi at þu villdir koma hegat oc frialsa mik með þinu raðe or ovinar vallde. ger nu goðar lykttir a okkro male. frelsa mik af þeim villum hinum myrkum oc lat mik fylgia þer i brott heðan. at ec mega vera þinn felage i þessarre blæzaðre fortalu.

Barlaam suaraðe. Einn rikr maðr atte dyr þat er ver kallum rabukk oc fœdde með goðre giæzlo heima i garðe sinum. Nu sem dyrit fek nokkot frelsi fra garðe at ganga. þa bra þat eigi sinni natturu oc fystizt ut i skogenn sem lengst. Oc nu eitt sinni fann þat miok mykynn flokk rauðdyra oc fylgði þeim viða. en þo kom hann heim aptr um kvelldet. Snemma um morgonenn af vangiæzlo þionastumanna liop hann til skogar. oc þegar sem hann fann flokk villidyra. liop hann með þeim langt i brott i morkkena. Sva skiott sem þionastumenn dyrsins

[1]) [til þin, B, C [2]) feginn *tilf.* C [3]) [briosti þinu, B, C [4]) hvarer, B, C [5]) *her mgl. 1 Blad* i A [6]) *her mgl. flere Blade i* C [7]) *r. f.* scornat, B [8]) *r. f.* þessi, B

urðu þessa varer. þa stigu þeir iamskiott a hesta sina oc riðu akaflega oc leitaðu i skogenom þar til er þeir funnu flokk dyranna. oc kendu þegar sitt heimadyr. toko oc bundu oc heim fœrðo. En hin vkunnu drapo þeir oc rako þegat oc hegat oc dreifðu þeim um morkkena. Oc ottomzt ec at sama hætte fare okr oc oss er i morkkenne buum. ef þu fylgir mer i brott. þvi at þu matt skiott verða fra oss tekinn. en brœðr minir munu fa mykynn skaða af minum valldum. En ef guð vill þa matt þu val i þesso riki skirn fa oc tru hallda oc guðs boðorða giæta. En ef hann hevir þat firir seet. þa mattu val til min koma oc megom við þa val baðer saman okrom lifdagum luka með fagnaðe. Val trui ec oc trœystumzt guðs miskunn. at hann skal okr lata saman vera annars heims með eilifri sælo oc fagrum felagskap oc eilifri dyrð.

84. Iosaphat klokk þa annat sinni með tarom oc mællte. Ef guði likar þetta. þa verði vili hans. Fullger sem fyrst skirn mina oc þat sem henni fylgir. oc man ec fa þer siðan klæðnað eða fee þer til þurpttar eða brœðrom þinum. oc far siðan heim til heimilis þins oc glœym mer eigi i bœnom þinum. at mer verði eigi von min at hegoma. helldr mega ec sem fyrst af okkarre samvist (oðlazt) sœmd oc sælo himinrikis vistar.

Barlaam svaraðe. Engi forfoll finnazt þau at þu meger eigi skirn fa. en þar er þu bautt mer fee oc klæðe oc minum felagum. þa undra ec þat. þvi at þu fatœkr bautt oss fullrikum gœðe oc auðœve. Sialldan veitir þat at rikir menn þurvi fatœkra. Mer lizt sva sem hinn fatœkazte varra felaga sigri þik i sælo oc auðœvom. En þo trœysti ec a guðs miskunn. at þu skulir bratt verða rikr oc auðigr. oc mattu þa eigi sva miskunnsamr sem nu erttu.

85. Iosaphat mællte til Barlaams. Birtt þessa rœðo firir mer. hverssu ma þetta vera. at hinn fatœkazte af yðr se rikare at auðœvom en ec. þar sem þu skammu aðr sagðer. at þer livit við vansa hins mesta matar oc klæða. Eða af hveriu efni kallar þu mik fatœkan. eða hve nær skal ec verða auðigr oc þa ekki orr ne miskunnsamr. en nu kallar þu mik milldan.

Barlaam svaraðe. Alldrigi kalla ec mina brœðr eða felaga fatœka. er iafnan ero rikir oc fullsæler. þa kalla ec fatœka er liva með skort oc sott bæðe dag oc nott. en þa er þvi hafna oc þat firirlita er þo skilzt fra þeim at þat se at nauðgum þeim oc ælska þat eigi meir en einnhvernn iarðar saur. en gleðiazt þo iafnan með von oc astundan[1] er þeir hava i staðfastre trv til himneskrar erfðar. sva sem einnhverr[2] sa er iafnan er fullr af fee oc fagnaðe oc þykkyzt allt[3] eiga. oc a

[1]) hér beg. aller A [2]) annar tilf. B [3]) æret tilf. B

þo allz ekki þessa heims. en þeir er engo syta oc liva þo firir vttan alla afund. þa kalla ec sannlega þer[1] rikare oc auðgare oc hueriun kononge iarðeskom sælle. En með guðs giof oc andlegre firirætlan. þa skallt þu verða rikr af þessom auðœvom. þviat þesse er sonn oc vrug fehirðzla. en stundlegr rikdomr spillir meir[2] sinum vinum en bœter. oc ma þat firir þui sannlega kalla fatœkt. Nu ef ec tek þann vuin er brœðr minir hava aðr troðet til dauða vndir fotom ser. nœre ec hann oc grœðe [i skauti mer[3]. ef ec tek auðœve af þer oc fœre ec heim til brœðra minna. þa flyt ec sannan vuin oc andskota með mer þeim til bardaga. Vili eigi guð þat. Nu með hinum sama hætte er oc vm klæðna[4] bunað. ef fœrezt maðr or synnda livi oc [fer i[5] nyan bunað. klæðezt með hins mildda Crist boðorðom oc hælgum verkkum. þvilikazt sem maðr kaste af ser [vbærelegom saurklæðom oc tekr yuir sik[6] þann bunað. er allavega hylr hann með sœmdar bunaðe oc skynsemdar klæðom. Huerssu skyllda ec þa fœra brœðrom minum þann bunað er [huernn veg er leiðilegr[7] er maðr ma til sia. Ef ec fœre þeim er aðr þykkiazt hava œret þat nokkot er minkka þykkir þeirra gleði. þa man þeim[8] sua virðazt sem helldr þuerre gleði þeirra en aukazt[9]. Ger helldr sua. gef þeim firir guðs saker er þurfa þykkiazt[10] þat sem þu hevir mer oc þeim ætlat. oc fær þu sua bazt þin fong oc fiarlut stalt. þa [mannt þu[11] diarflega fram ganga með vapna bunaðe andlegom. með þeirri bryniv er hylr þik oc alla þina limi firir hinum grimazta andskota. sva setr þu oc a hafuð þer heilsuhialm. Fœtr þina skuar[12] þu oc byr i mote gangu friðsemdar oc fagnaðar. en firir þik setr þu skiolld truarennar. þu ber i henndi þer andlegt sucrð. þat er guðs orð vruglegt mote þinum vuinum. Siðan [mannt þu[13] diarflega til bardaga ganga. þvi at iamskiott sem vuinr þinn seer at þu ertt sva varðr oc vapnaðr með þessom bunaðe. þa flyr hann iamskiott. oc verðr hans motestaða [at allz engo[14]. En þu oðlazt með sigrinum sœmdarsæte oc corono a hœgre honnd herra oc hofðingia allra kononga.

86. Með slikum kenningum oc heilsamlegom fortalum lærðe Barlaam konongs sun oc bauð honom at buazt til viðrtaku heilagrar skirnar með fastum oc hælgu bœnahallde. oc var með honom nokkora[15] daga. oc kom iðulega til hans oc endrnyaðe iafnan guðspiall firir honom oc kenningar postola oc heilagra propheta. þvi at guð hafðe frammarllega

1) *saal.* B; þa, A 2) firir *tilf.* B 3) [*mgl.* B 4) klæða, B 5) [fær, B 6) *r. f.* hann, B; *fra* [*mgl.* A 7) [hverium er leiðilegre, B 8) þat, B 9) aukizt, B 10) *mgl,* B 11) [mattu vel oc, B 12) *saal.* B; skaur, A 13) [mattu, B 14) [allz engi, B 15) miok marga, B

kennt honom með sua fullkomenne gnott. at hvarttvegia loghmal nytt oc forntt þa var honom kunnigt með guðlegre skilning oc heilags annda birting. þann dagh er Iosaphat skylldi vera skirðr. þa hof Barlaam rœðo sina til hans með þessom hætte. Nv [skal þu taka við Iesu Crist marke oc gerazt guðs svnr oc bua i brioste þer herbyrgi heilags andda. Nv[1] skal þu trva a guð faður vgetinn oc svn oc a hinn hælga anndda. einn guð i þriningu með þrimr skilningum. þu skallt trua a [guð einn faður[2] oc a hans hinn sæla svn eingetinn Iesum Crist. sannan guð oc mann. af honom[3] guði getinn firir allar allder. af blæzaðum feðr blæzaðr sunr. af sannre lifs æð sem lifs kellda. Oc af[4] krapte faður oc sunar birttizt mattr oc liome dyrðarennar oc þat hitt mattolega orð. er með guði var oc er firir[5] vttan vpphaf oc on niðrlags. er alla luti gerði með hælgum feðr synilega oc vsynilega. þu skallt oc trua a hinn hælga annda faður oc sunar. fullkomenn guð er lifgar[6] oc grœðer alla luti oc gefr alla heilsu oc hælgan. allt megandde með sinum vilia. Með þessom hætte skallt þu lova oc tilbiðia oc skilia faður oc sun oc hælgan annda i þrimr skilningum. huernn viðr sik oc þo einn i mætte guðlegs velldiss. þui at einn er allra þeirra guðdomr oc nattura. ein dyrð oc riki. einn mattr oc kraptr. Baðer ero þeir af hælgum feðr. sunr oc heilagr annde. Feðr er þat eiginlegt at vera [vgetenn. syni er þat eiginlegt at vera[7] getenn. hælgum annda er þat eiginlegt at koma af huarom tueggia feðr oc syni. En i rettre trv þa er faðer oc sunr i ollum lutum [með þeirri[8] grein oc skilning. er aðr sagða ec þer. En guðs sunr heilagr oc blæzaðr steig til iarðrikiss or himna dyrð firir varar saker með faður boðe oc heilax anndda samþykt. on mannlegs getnaðar let berazt af varre fru hinni hælgu Mariu. getazt af hinum hælga annda. fullkomenn guð oc sannr maðr. þessa luti skallt þu alla vruglega trua. En þat er vmattolegt at spyria[9] eða at segia með huerium hætte guðs sunr lagðe[10] sinn guðdom oc tok a sik firir varar saker dauðlegan manndom. Hatt þessarrar miskunnargiævar vitum ver eigi. oc eigi hœver oss vm at rœða. þat skallt þu trva. at guðs sunr tok alla mannlega natturu a sik fyrir vttan synd. hungr oc þosta. vas oc ervede oc freistni. frost oc hita. oc vm siðir með sialfs sins vilia dœydr oc drepenn oc krossfestr. þaðan var hann i grof lagðr. En guðdomr hans er alldrigi ma dœya var oc er iafnan vskaddr firir vttan alla pinsl. með sinum mætte reisti vpp dauðlegan likam varnn fyrst i guðs syni[11] oc siðan margum aðrum guðs vinum

1) [*tilf.* B; *mgl.* A 2) [einn guð faður enn ei getinn, B 3) sonnum, B 4) *tilf.* B; *mgl.* A 5) þui *tilf.* A 6) helgar, B 7) [*tilf.* B; *mgl.* A 8) [i þrennri, B 9) skyra, B 10) lægðe, B 11) *saal.* B; syn, A

þeirra sem guðs boðorða giæta[1] með goðo liui. Með þesso skallt þu trua. at þeir aller er i syndum liva oc sva verða teknir oc[2] on þessarrar truar. ero vndan skildir þessarre vpprisu. Her með skalt þu trua eina skirnn af vatne oc hælgum annda i aflausn synnda. Þu skalt oc trua at hann gaf sitt [blæzat holld oc[3] bloð læresueinum sinum. oc þeir siðan oss er truir erom. oc þat sama skal oss fra pinslum leiða oc lœysa. ef ver erom i rettre iðran teknir firir virðingar saker oc hans hinnar hælgu pinslar. Þv skallt lova oc luta oc til biðia [heilags krossmarks[4]. er hann gaf oss til vernndar[5] oc varðveizlu. Þvi at þegar er fiandenn litr þetta mark mote ser gortt. þa flyr hann oc firrizt. þui at hans mattr er með allzengo verðr a mote markke hins hælga kross. I þessarre tru skallt þu skirazt oc varra boðorða giæta firir vttan alla villu. þui at þessor er sonn oc fullkomen. rœynd oc provað oc rannzakað með skynsamu atygli af henndi heilagra feðra varra. þeirra er giæzlo oc skipan skulu firir oss hava til fullkomens fagnaðar.

87. Sem Barlaam hafðe þetta rœt[6] oc hina hælgu tru firir honom rœtt[7]. þa skirði hann Iosaphat i nafne faður oc sunar oc heilags.annda með allu fullkomno embette i einni fagre kelldu er var i grasgarðe hans. oc kom þegar miskun heilags annda yuir hann. Siðan foro þeir heim til herbyrgis. oc song þa Barlaam eina lœynilega messo oc gaf siðan Iosaphat heilaga þionastu. holld oc bloð varss herra. oc var þa gœysi feginn oc lovaðe guð.

Oc mællte [Barlaam þa[8] við Iosaphat oc sagðe. Blezaðr se þu faðer varss herra Iesu Krist. er[9] með sinni myklu miskun endrgat þik til lifs vonar oc til erfðar oc[10] þeirrar sælo[11] er iafnan stenndr með bloma oc sœmd vskaddre i himinriki með heilagre þrining. I dagh hevir guð frælst þik oc lœyst af synddinni oc gortt þik anauðgan[12] vndir sitt valld. Oc firir þui minn hinn kiære sunr giæt nv val til með skunda oc skynsemd. at eigi faezt flekkar heðan i fra a þinni reinni tru. oc ger goðan grundvoll lifs þins með staðfastre tru. Kasta brott allre illzku hins fyrra lifs. er blekkir oc villir huernn er fylgir. Nu með þvi at þu ertt a skynsemdarueg. þa fylg val þui liose er þik leiðir [með skynsemd til sœmdar[13]. oc haf iafnan fremdar bunað. til hernneskiv trausta tru oc reina samvizsku. rettvisi oc milldleik. kiærleik oc litilæte. þolenmœðe oc hofsemd. Með þessom lutum skallt þu oðlazt þa sœmd

[1]) gætto, B [2]) *mgl.* B [3]) [hit blæzaða, B [4]) [heilagt krossmark, B [5]) varnar, B [6]) mællt, B [7]) talit, B [8]) [*mgl.* B [9]) *saal.* B; oc A [10]) til *tilf.* B [11]) *saal.* B; sœlo, A [12]) *saal.* B; auðgan, A [13]) [til skynsemdar, B

oc sælo er nv ertt þu til kallaðr. at þu[1] firrizt oc forðezt alla munhugðlega lostasemi. eigi at eins i verkum nema iamval i vnytum hugrenningum. þvi at rangar hughrenningar auka sva með mannenom pinsla giælld[2]. sem heilogh hugrenning visar mannenom til korono oc sœmdar. þar at eins trvum ver vera herbyrgi heilaghs anndda sem hann finnr hiartta með reinv hugskote. þvi at sva sem by[3] flyr rœyk. sva firrizt heilagr annde vreinnt hugskot. Oc firir þui giæt til val með allum mætte þinum oc hugrenningum. oc haf i hug þer heilsu rað með heilu hugskote. oc bu sua herbyrgi hælgum anndda i hiartta þinv. oc lat alldrigi groa ne rotfesta nokkot vnytt með þer. þui at þungare verðr vpp at rœyua[4] þær rœtr oc tægr er valld hava til at greinazt oc vaxa viða. þui verða opt oc storar syndir at eigi verðr varazt oc viðr seet hinum smærrom. Eigi þvi vlikt sem maðr hevir sma sar. oc þykkir vera litils vm vert. oc gar eigi at geta. þau kunnv opt at funa oc dœyna. Sva verðr oc með salenne. er glœymir smasyndum er optlega gerazt. þa verðr þvi minnr viðr seet at auka stœrre afbrigði. Oc ef maðr dregr i veniv. þa er þui likazt sem svin velltizt i sauri. vesall[5] maðr sa er vefst[6] i syndum. þa verðr sva samdauna at eigi kennir knyk[7]. helldr gleztt hann oc fagnar sinni folsko[8]. sva sem hann have nokkon nyan fagnað fengit. En þo vm siðir vitkizt[9] hann viðr til aflaz oc yuirbota. þa verðr þui at eins bœtt. at þar fylgi mykyt starf oc trege oc margskyns meinlæte með milldum tarom. Oc firir þvi firr þik æ sem mest [bæðe fra[10] illum verkum oc vreinum vilia. oc haf i veniv þinni gott hugskot með hueriv goðo verkki. þo at þv gerer fyrst litit oc gott oc þo[11] með goðom vilia. þa þykkir þer þvi minna firir er lengr er. at veniazt þui er nytt er. þat verðr hueriun lettazt at vinna er vanaztr er oc hellzt visar honom til hugr hans sialfs.

88. Sva sagðe mer einn vinr minn er giærnna gerði gott. þa er ec tok fullkomlega[12] guð at ælska með staðfestu[13] hiartta mins. oc villda ec stundum þo letta nokkot sva. er mer þotte þungt vera. oc firir þui fek ec skilt af þessom lutum allum. at i sialfra varra valldde er gott at gera oc syndum at hafna. En þeim er æ leggia sik vndir synndina oc lata þegar eptir hallazt er hegomleg heimska kœmr þeim i hug. oc hava enga meiri staðfestu i motestaðum. þa verða þeir bratt i syndum rotfaster. oc er þa meira firir við at skiliazt. [Nu ert þu[14] með guðs miskunn val fra villu frælstr oc allavega skrydr með heilax annda

[1]) *tilf.* B; *mgl.* A [2]) giolld, B [3]) *saal.* B; bu, A [4]) rifa, B [5]) er *tilf.* B [6]) *saal.* B; venst. A [7]) fnyk, B [8]) *saal.* B; farssælo, A [9]) *saal.* B; vikzt, A [10]) [*mgl.* B [11]) *mgl.* B [12]) staðfastlega, B [13]) *saal.* B; staðfastu, A [14]) [Verþu, B

bunaðe. oc giæt firir þui vanndlega allz þins atævess oc fel þik allan vnndir guðs giæzlo. Ef einn huerr skynsamr maðr þionar iarðeskom kononge. oc finna þat aðrer menn at hann er konongenom kiær oc i [raðom heimilegr[1]. þa mæla sva aller. at sa er sæll er slika gipttu[2] fær. Huat venter þik meðan. huerssu fullkomenn þeim verðr fagnaðrenn er þat þiggia. at sialfum guði skalv[3] vera kiærer oc þeirra bœner [skalu firir hans auglit koma[4]. þui at af þeirri hinni heitv ast oc skiru hiartta. er þeir hava til sins herra. þa firirlita þeir þat allt er lystilegt er i þessom heimi. oc bva sitt akall með myklum otta oc ræzlo til guðs firir hans mykla vallz saker oc rettdœmes. oc ero iafnan með mykylli[5] ælsku oc kærlleik i astundan hans miskunnar. þeirra bœn er sva biðia berstzt skiott firir guðs auglit. þui likazt sem maðr mæle við vin sinn. þvi at hann hœyrir þa alla giærnna er með reinu hiartta oc með rettvisv hugskote biðia til hans. sva sem prophetenn segir. Guðs augu ero iafnan yuir rettvisum monnum oc hans œyru ero vpploken at hœyra bœner þeirra. En firir þui er sua sagtt. at hælgir feðr mego með sinum bœnom samþykkia mannenn við guð. oc er þat þa kallat engla verk oc verðleiki oc vkominnar sælo firirbirtting. Til þessarra luta ero morg dœme.

89. Iosaphat spurði. Ero nokkor dœme til þess með yðr. at menn mege sliku trva.

Barlaam suaraðe. þau ero miok morg. en þo ero þessor ein af þeim. er ec skal nv seigia þer af.

I borgh þeirri er Antiochia heitir var skipaðr með guðs forssio einn [fullkomenn fynndr[6] mykyls fiollda byskopa oc margra annarra guðs vina. Sem þeir sato a fiolmennre stefnv. þa kom fram gangannde ein fogr iungfru. Af hennar fegrð oc bunaðe lystist allr vegrenn. þvi at hon var oll buin með gulli oc goðom gimsteinum. Marger vngir menn fylgðu henni hauvesker oc kurtteisir. er engi þottezt verða saddr af asyn[7] hennar fegrðar oc skinanda bunaðe[8]. er alla vega sœmde hana oc pryddi. oc af ilm sœtra grasa er henni fylgði með myklum hegoma. En nafn hennar var Pelagia. firir bunaðar sakar oc fegrdar var hon kallað of ollum monnum gimsteinn borgarennar. Nu sem aller byskopar er saman sato litu hana. þa stnerozt þeir i fra henni sem hinv leiðilegaztu[9] ferlliki. En einn af þeim byskoponom er Nonnus[10] er nefndr festi lengi augu a henni. oc stnerezt siðan til byskoppanna oc mællte til þeirra með tarom þesse orð. Minir hinir blæzaðu brœðr.

[1]) [rœðom heimollegr, B [2]) gæfu, B [3]) skyli, B [4]) [skulu honom firir augliti fornazt, B [5]) ræzlo oc *tilf.* B [6]) [fiolmennr fundr, B [7]) syn, B [8]) *saal.* B; bunaðr, A [9]) leiðiligsta, B [10]) *saal.* B; Noimus, A

þat ætla ec at þesse kona se firir dœma saker i vara augsyn[1] her komen i dagh. Vitið þat sannlega. at[2] domadegi synir guð oss eigi postola eða martyres eða hælga menn aðra nema þessa hina samv kono. þvi at allt þat er hon hevir heitit sinum astarmönnum. þat hevir hon með allu kostgiævc viðrleitat at fullgera. Oc eptir þetta reis hann vpp oc gekk skyndilega til kirkkiu oc lagðezt þegar til iarðar oc með tarom bað til guðs firir þessarre hinni fatœkre[3] kono oc synndugri. Minn herra sagðe hann. ec hevi þer margu heitit oc þo faat af halldet. En sia hin vesla kona hevir oll sin heit halldet við sina ælskara[4] firir saker heimsins hegoma. A þeirri samu nott eptir þa birti guð honom i sœfne. at sv hin synnduga kona af hans bœn oc verðleika skilldi hialppazt. Honom synddizt sem hann[5] stœðe firir allteri oc buinn[6] til at syngia messo. oc þui nest þotte honom sem ein suortt dufua flygi fram firir anndlit honom oc blakraðe[7] þar lengi aptr oc fram. Oc vm siðir þotte honom sem hann gripi hana með henndi sinni oc kastaðe henni niðr i brunn nokkon. oc þegar vonom[8] braðarc kom hon vpp huitare en stnior oc flaug fagrllega vpp til himinsrikis[9]. En þegar sem hann vaknaðe þa hugleiddi hann draum sinn. En vm morgonenn eptir þa bauð erkkibyskop sa er firir aðrum byskopom var. at Nonnus[10] byskop skylldi messo syngia oc predica firir folkkeno. Nu sem hann talaðe þa var su hin syndduga kona þar i millum annarra manna. oc með guðs giof þa skiptti hon hiartta sinv a betri leið oc harmaðe miok syndir sinar með margum tarom oc sitt hitt liota lif. Sem loket var messonne þa gek byskop heim til herbyrgis sins. þui nest skundaðe sia hin synduga kona þingat sem byskop var. oc fell þegar til fota honom[11]. þvi likazt sem hin fagnaða[12] sæla fru Maria Magdalena firir sinna synnda saker fell oc[13] til fota varom lavarðe oc fek þar miskunn. En þesse bað af byskoppe skirnn oc fek þegar. Eptir þetta settizt byskop til borðz[14] oc var miok glaðr oc allt hans samsæte af þessom nya fagnaðaratburði vm heilsv þessarrar hinnar vngu kono. Oc i þeim sama tima syndizt vpp[15] a husinv sialfr fianndenn liotr oc ferllegr[16] oc þo nœkviðr oc œptte harre roddu kiærannde til byskops. Hœyr þu hinn bolvaðe byskop. gamul rytta. hui gerer þu mer rangt. hui ræner þu mik minv herfange. þottezt þu eigi[17] at gera. er þu stnerer i fra mer til skirnnar oc þins guðs truar i þinni forttalu fiorom þus-hundraðum heiðinna manna. En nv hevir þu kipt i fra mer hinv kiær-

[1]) *saal.* B; augsin, A [2]) a *tilf.* B [3]) fatœkn, B [4]) elska, B [5]) *saal.* B; hon, A [6]) *saal.* B; buin, A [7]) blakaði, B [8]) vano, B [9]) himinrikis, B [10]) *saal.* B; Nominis, A [11]) hans, B [12]) fagnaðar, B [13]) *mgl.* B [14]) borða, B [15]) uppi, B [16]) leiðilegr, B [17]) œret *tilf.* B

azto[1] kerallde. er mer aflaðe huersdaglega mykynn fiollda manna. Sa dagr se sannlega bolvaðr er þu vartt fœddr a. minn hinn meste[2] andskote. þvi at tar þin oc gratr[3] falla sva akaflega vm min herbyrgi. at þau grava giorssamlega allan grundvoll til niðrfallz. Siðan mællte hann til kononnar sialfrar[4] með þessom orðom. Ec hevi gofgat þik með gulli oc silfri oc agiætom gimsteinum oc margskonar auðœvom. oc marga vnga menn oc vena oc rika hevi ec tœykt til astar við þik. Nu ger þat firir minn goðvilia oc margskonar giæver. er ec hevi þer gevit. at stnuzt aptr til hins sama livis oc hins fagnaðar er fyrr hofðum ver. þessor orð fianndans hœyrðu aller er i hia varo. En byskop bað konona signa sik. oc flyði iamskiott fianndenn i brott. þa samu nott eptir kom enn fianndenn til hennar[5] oc vaktte hana vpp oc het henni vtalulegom auðœvom. ef hon villdi aptr til hans vilia vendda. En hon kallaðe iafnskiott a Krist oc signaðe sik með hins hælga kross markke. oc elltti sva i brott andskotan i fra ser. Oc a hinum attannda[6] degi eptir þetta þa kastaðe hon brott kuennmannz bunaðe oc tok vpp karllmanz klæðe lœynilega oc for siðan til Iorssalalanndz. oc gerðizt einsetomaðr i fialle þui er heitir Mons Oliveti[7]. Kona sv er fostrmoðer hennar var sem hon saknaðe hennar. þa syrgði hon miok. þui at hon ottaðezt miok at hon mynddi til [einnar huerrar[8] fyrri villu stnuazt[9]. en byskop huggaðe hana oc sagðe. at hon myndi hinn haglegazta kost af sinum raðom [koset hafa[10]. Nokkorre[11] stundu liðinni[12] for kapaleinn[13] þess hins sama byskops til Iorssala lanndz. oc fann hana i þui sama fialle innibyrgða. En þegar sem hon leit hann. þa kenndi hon hann gorlla. en hann kenndi hana varlla. þvi at syn[14] andlitz[15] hennar var nv miok folnað af þui sem veret hafðe. þvi at myklar fastur oc vakur iðulegar hafðu gortt hana miok skarppa oc bleika oc at flestom lutum miok farnna. Nu meðan þesse prestr dualldezt þar þa anndaðezt hon. Miok sua sem likit var þuegit. er aller hugðu karllmann vera af[16] hinv harðazta livi er hon hafðe haftt. þa fannzt kuennmannz lik þar. oc sagðe sa hinn same prestr alla atburði vm hennar hag huerssu er guð hafðe með bœn oc verðleikum hins hælga Nonni[17] byskops með[18] hans traustum atrunaðe frelst[19] hana oc lœyst fra fianndans vallde oc hans hinum grimaztum[20] pinslar ellddi. þvi nest tóko þeir byskopar er þar varo. munkar oc

[1]) kiærazta, B [2]) grimmaste, B [3]) *saal.* B; grate, A [4]) *saal.* B; sialfr, A [5]) kononnar, B [6]) atta, B [7]) *saal.* B; Oloveti, A [8]) [hinnar, B [9]) atnuizt hava, B [10]) [*saal. r.;* koset af, A; tekit hava, B [11]) *saal.* B; nokkoro, A [12]) siðar, B [13]) kapulin, B [14]) asyn, B [15]) *r. f.* andlizt, A [16]) þvi *tilf.* B [17]) *saal.* B; Nominis, A [18]) af, B [19]) *saal.* B; frest, A [20]) grimmazta, B

lærðer menn oc allt folk[1] at dyrkka oc at lova [þann lavarð[2] oc herra[3]. er giærnna lœysir þa alla sem til hans vilia kalla.

En þeirra heilagra manna bœn oc verðleikar. er sva frammarllega biðia oc þiggia af guði þat. sem aðrum verðr til lausnar oc [lifs heilsu[4]. mego sannlega heita firirbirtting vkomens fagnaðar. Eigi ero þeir þo aller er slikan fagnað þiggia af guði. nema þeir einir er guði [þykkyr verðugt[5] vera oc honom þiona af allu hiartta likare engla livi[6] með reinv hugskote oc allzskyns staðfastre tilstunndan.

90. Leita þu nv við slœglega oc freista at [fa verðleika[7] þessarra giæva. þvi litit er honom firir at hevia þik fra heiminum til himinrikiss. oc reinssa firir þui vandlega alla metferð þina af ollu þui. er þu uenter at guði se gagnstaðlegt. bæðe hiartta oc hugskot. oc bu allt þitt atæue reinlega með vitrllegom verkum. at með þer finnizt oc synizt reinnt herbyrgi hælgum anndda i at bua. Rek æ or hiartta þinu reiði oc illvilia. þui at þesser lutir firra eins[8] mest mannzens bœn guðs augliti. oc ver firir þui allum miskunnsamr er við þik misgera. Ger af almosom oc iðulegom miskunnar giofum bœn þinni venge til vppstigningar firir guðs auglit með ornnandum tarom heitrar[9] astar. þa matt þu val mæla sua sem hinn hælge Dauid konongr sagðe. þo at hann være mattogr oc firir[10] marga luti skipaðr. þa reinsaðe hann þo skynsamlega samvizsku sina. þa er hann mællte sua. Herra minn. ec hata iafnan illzsku oc vanvirði ec. en loghmal þitt lova ec oc ælska ec. Sala min fysizt[11] iafnan at fullgera boð þitt oc ælska þik[12] með akefð. Firir þui skunndi[13] bœn min firir auglit þitt. oc gef mer skilning eptir þui sem þu hevir þinum uinum firirheitit. Ef þu flytr með þessom hætte bœn þina þa ertt þu sæll. oc suarar guð þer i kalle[14] þinu. Ec em her i hia þer. Vtaluleg dœme finnazt til þess at þeir heilgir menn. er [með skilum vilia bua sitt akall[15] til guðs. þiggia miok sua þat allt er þeir biðia. þo at mannum þykky þat vmattolegt vera.

91. Hinn vngi Iosaphat bað þa Barlaam. at hann skylldi enn nokkor dœme segia honom. þau sem gleðia mætte hug hans oc staðfesta vilia hans til vrugrar truar.

þa suaraðe Barlaam. Til þess hevi ec œren efni oc fullkomenn vilia. at þu megir þui ollu betr skilia. at falslaus er fortala min oc til rettrar aminningar heilsv vegar[16]. Kona nokkor syndizt allzskostar

1) er þar var *tilf.* B 2) *saal. r.;* laðvarð, A 3) *fra* [guð, B 4) [lifs, B 5) [þikkia verðir, B 6) en manna *tilf.* B 7) [þu fair ambun, B 8) *mgl.* B 9) heilagrar, B 10) yvir, B 11) *saal.* B; fyzict, A 12) þat, B 13) skyndi, B 14) akalle, B 15) [sik vilia með sliku bua, B 16) truar, B

vraðvond oc miok fræg af þui flesto er [fanytt var[1]. af hennar fegrd oc ast [er hon hafðe[2] til heimsins hegoma. Hana ælskaðu marger en hon syniaðe[3] fam sins vilia. Af sinni villu varð hon miok viðfræg oc vm siðir spurði þetta einn guðs vinr er nefndr er Pafnucius[4]. Hann syrgði miok af tion oc tapan þessarrar veslu kono. oc þui freistaðe hann at frælsa hana af þessom dauðlegom synnda bondum með þessom hætte. Hann skiptti sinum reinliviss bunaðe oc tok skrautlega gangueriv oc allzskonar glæselega. oc kom til hennar með þessom hætte. oc let sem þat være hans ærende at hava sinn vilia með henni. En hon er iafnan hafðe ollum ein suor buit leiddi hann þegar til herbyrgiss sins oc synndi[5] honom fagra rekkiv. en hann quaðzt vilia hava lœynilegra[6] herbyrgi. Oc þui nest synndi hon honom muni myrkare[7] herbyrgi. En hann sagðe ser enn þetta ofliost þykkia. þa svaraðe hon. Her ser engi maðr okra samvist. þo at þu skamfyllizt[8] firir manna augum. En ef þu ottazt nokkot[9] guð. þa finnr þu engan þann stað er þik mege fela eða firra hans asyn eða augliti. Hann spurði hana. Trur[10] þu a guð oc at hann se. Hon suaraðe. þui trui ec vist. Oc þa spurði hann hana. ef[11]. hon tryði at himinrike se. oc at þeim einum se sa fagnaðr ætlaðr oc firirbuinn. er reinlega þiona guði i sinv livi. eða ventler þu at nokkot se helviti. er þeim er firir sina starfiaun ætlat með pinslum. er sina lifdaga leiða með illu livi. Hon kuazt þuisa ollu trua sannlega. Með þui sagðe Pafnucius[12]. at þu hevir sannlega skilning fengit til þessarra luta. firir hui ber þu engan otta vm þitt mal. þar sem þu hevir tapat með sialfrar þinnar livi margs goðz mannz salo. oc skallt þu giællda suor oc skynsemd firir þa alla. er þer hava samþykzt[13] i þesso saurlliui. Nv sem hon hœyrði þesse orð. þa varð hon avar rygg oc rædd. oc skalf allt hiartta hennar af nyfengnom otta. oc fell þegar firir fœtr honom með tarom oc gret. oc het þegar staðfastlega at firirlata allt sitt saurlliui oc at viðrsia framleiðis allauega þui er gagnstaðlegt er guðs vilia. en framleiðis fylgia þui sem guði se þekkilegt[14]. Sem hann hœyrði þetta af hennar munni. þa varð hann miok feginn oc nefndi þann stað firir henni. er þau skylldu hittazt til vmræða þessa heilsuraðs. Oc gek hann siðan i brott. Eptir þetta samnaðe hon saman [gull oc silfr með goðom gimsteinum oc allzskyns [auðœve. þau[15] sem hon hafðe aflat i þesso hinv aumlego

[1]) [*saal.* B; vanvtt er, A [2]) [*mgl.* B [3]) *saal.* B; syniaða, A [4]) Pafhnutius, B [5]) *saal.* B; synnd, A [6]) *r. f.* lœynilega, A; leynil', B [7]) *saal.* B; minna, A [8]) skamfysiz, B [9]) *mgl.* B [10]) truir, B [11]) *saal.* B; at, A [12]) *r.* Pasminus, A; Paphm, B [13]) samþykt, B [14]) þægclegt, B [15]) [auðœvom þeim, B

livi. oc let siðan sueina oc mœyar er henni þionaðv flytia allt vt a mitt stræte i borgenne. oc kallaðe þingat mykynn[1] fiollda manna. oc setti siðan elld i oc brennddi allt saman. Her eptir mællte hon til þeirra manna er i hia stoðo. Hyggið at gorssamlega með huerssu mykylli akefð elldrenn œyðir þessom auðœvom[2]. er ec aflaða lengi oc saman dro með margskyns vfagrllegom afla. Oc þegar iafnskiott gek[3] hon þaðan i fiall þat sem Pafnucius[4] var i. oc skipaðe hann henni siðan hia reinlifum konom. Hann fek henni litit hus [oc fatœklegt[5] oc let fœra henni huernn dagh litit brauð oc vatn. sem minnzt matte hon lita[6] við. Oc þa spurði hon hann huerssu er hon skylldi sinni bœn bazt hœva til guðs miscunnar. Hann sagðe. Varazt þu oc hef eigi vpp þinar hinar saurgu henndr til guðs. er margfallega ero saurgar[7] oc af synddum þungar. Eigi skallt þu oc með þinum vreinum varum guðs nafn nefna. er optt hava syngazt[8] syndda kossom. þu skallt leggiazt til iarðar með þesso akalle. þu skapare minn. virzt at miskunna mer. Sem hon hafðe þria vetr þessa skript innt. þa gek Pafnucius til fiallz þess er Antonius þionaðe guði i. oc spurði hann at. huartt er þesse kona ma[9] hiallppazt eða eigi. En Antonius hafðe þa giof af guði þeget. at allt þat er hann forvitnaðe at vita. þa birtti guð honom berllega með braðom visendom. þui nest kallaðe Antonius til sin læresueina sina oc bauð þeim ollum at kalla a guð akaflega með fastum oc vakum oc bœnahallde. En þa samv nott einn læresuein hans er Paulus[10] het sa opnazt himinriki oc leit hann þar eina rekiu alla af gulli gorva setta með hinum agiætaztum gimsteinum. af þeirra hinum mykla biartleik lysti allt herbyrgit. En til [varðveizlu rekkiunnar[11] varo settar sœmelegar mœyar allar val bunar. Oc þa sagðe Paulus. at þesse rekia myndi ætlað vera Antoni[12] herra hans. er hann hugði hælgaztan mann vera. þa suaraðu mœyarnar. Eigi er þesse Antonis[13] rekkia. helldr er hon ætlað Thaide. er skommu var ein vand oraðakona. en nv af sinni iðran er hon Crist vnnasta guðs sunar. Sem Paulus vaknaðe. þa synndi hann sina vitran allum brœðrom. oc þeir lofaðu aller guðs nafn virðulega. Pafnucius[14] for heim aptr til hennar oc sagðe henni sannlega at syndir hennar varo henni allar firirgefnar. oc lovaðe henni at ganga or þui pinslahusi. En hon bað hann at hon skylldi þar iafnan vera. en þo gek hon vt eptir hans boðe. oc tok hælga guðs þionastu. Oc þui nest syndizt andlit hennar solo biartare

1) *saal.* B; munkinn oc, A 2) lutum, B 3) for, B 4) Pafhmitius, B 5) [i at vera, B 6) liva, B 7) saurgaðar, B 8) *r.* synazt, A; saurgaz með, B 9) matte, B 10) simplex *tilf.* B 11) [*saal.* B; vaðveizlu rekkunnar, A 12) *mgl.* B 13) Antonius, B 14) Paph', B

[en mannz andliti[1]. Oc for hon siðan til eiliviss[2] fagnaðar. Sa lafarðr se blezaðr oc lofaðr er sua miskunnsamlega litr a iðran syndugra manna oc skiotlega lœysir þeirra vanndda. er fullkomlega slnuazt til hans miskunnar með reinni[3] iðran.

92. Omaklegt[4] er þat at sa maðr er með þessom hætte byr sialvan sik reinlega oc fullkomlega vndir guðs þionastu oc flytr með þessom hætte fram sitt akall firir guðs auglit. batne eigi huernn dagh oc betrizt i nokkoro goðo. oc allar stnarur oc gilldrur fiandans skal hann auðvellilega yuirkoma. þui at hughskot hans oc hiarta ornnar oc hitnar firir guðs ælsku saker. oc kucikir oc vpp vekr salo sina oc gefr sik allan vndir guðs þionaztu oc minnizt a syndir sinar með iðran[5] oc beiðizt liknar firir afgerðir[6] sinar með tarom oc iðulegom trega. Ivanarlaust er guð i sinni með þeim manne. Oc af þui at maðr gerer þessa luti iðulega oc tekr þessa luti i veniv með iðurllegre ahyggiu. þa hugsar hann þeim mun minnr vm hegoma heimsins. oc sytir þui minna oc syrgir. er til enskiss kœmr þat er hann ser at engo verða. oc sigrar hann i sliku mannlega natturu. þui ma sa maðr heita með[7] verðleikum guðs samrœðomaðr oc samtalsfelage[8]. þess vil ec oc biðia guð. at hann gevi þer þenna fagnað at oðlazt með tilstundan.

93. Nu minn hinn kiære konongs sunr. syntt hevi ec þer nv sanna gatu til guðs boðorða. oc hevi ec eigi firir ræzlo saker eða[9] ognar firirlatet at kenna þer[10] þat rað er guði er þekkilektt. Nv hevi ec oc gortt[11] þat er ec matta. oc verðr þu nv heðan i fra drengilega at herða oc staðfesta hug þinn til þess guðs. er þer hevir gevet skilning. oc ver nv heðan af reinn i ollum þinum verkum. Sva segir varr drottenn sialfr. Vereð hælger i verkkom yðrum. þui at ec em heilagr[12] faðer yðar. Hinn hælgi Petr segir oc sva. at þer kalleð þann faður yðan. er engan gerer mismun. nema[13] dœmer huernn eptir tilgerðum. Vitið þat sannlega at hann hevir eigi kœyptt yðr með gulli ne silfri eða nokkoro hegomlego verði. nema helldr hevir hann vthellt yðr til hialppar oc frelsiss bloð[14] sins hælga sunar. þessa luti alla skallt þu rita i hiartta þinv bæðe guðs ræzlo oc hans hin ogorllego rettdœme oc þann hinn mykla fagnað er hans hælgir menn oðlazt. sva oc þann refsingardom er illir menn þiggia firir sin afbrot brœysklegs[15] hegoma þessa lifs oc eilift lif annarss heims. þessa luti alla hugleið

[1]) [*saal. ogs.* B [2]) eilifs, B [3]) retri, B [4]) omattulict, B [5]) tarom oc iðrauar trega, B [6]) afbrigðir, B [7]) at, B [8]) *saal.* B; samtal oc fel., A [9]) ne, B [10]) sannan veg oc *tilf.* B [11]) þer *tilf.* B [12]) *saal.* B; heilagar, A [13]) *her beg. atter* C [14]) *saal. ogs.* C; bloðe, B [15]) bræyskl', B; bryleks (*d. e.* brœyskleiks) oc, C

þu optlega. oc fylgi þer guðs friðr iafnan oc lysi[1] hiartta þitt oc geve þer skynsemdar skilning oc leiði þik a rettan heilsu vegh. oc visi fra þer allzskyns illvilia oc trœysti salo þina með hælgo crossmarkke. sua at engi illzska ne villa mege þer grannda. helldr meger þv oðlazt með allre framkœmd þa hina myklu sœmd oc venndilegt riki með þeim fullkomna fagnaðe. er faðer oc sunr gefr sinum uinum vttan ennda.

Með slikum heilsuraðom lærðe sa hinn blezaðe karll konongs sun. oc for siðan heim til herbyrgis sins.

94. Sem þionastumenn konongs sunar vrðu visir oc varer sua iðurllegrar gangu oc optsamlegrar þarkomo þess hins gamla karlss til konongs sunar. þa vndraðu þeir miok. En einn af þeim er konongs sunr hafðe ser kiæraztan oc truði vmfram alla aðra. þvi at faðer hans hafðe þenna firirskipat til trunaðar i herbyrgi sunar sins. en hann var nefndr Zardan. hann spurði konongs sun með þessom orðom. þer vituð val herra minn. huerssu mykynn otta oc ræzlo er ec hevi af yðrum feðr oc huerssu mykynn trunað er hann hevir a mik lagtt. Firir þui bauð hann mer vmfram alla mina hirðbrœðr. at ec skyllda þer hollr oc trur vera. En nv ræðomzt ec at þesse hinn gamle hærokarll er vkunnigr kœmr hingat opttlega. bere nokkon hegoma firir yðr af cristinna manna tru eða fortalu. þa veit ec at hans reiði oc grimleikr œsezt fullkomlega með allre akefð. oc ef þetta sannazt þa veit ec mer visan hinn grimazta dauða með vtalulegom pinslum. Nu minn goðe herra oc hinn sœmelege konongs sunr. ger annat huartt firir minnar þionastu saker. at seg sialfum minum herra konongenom viðrœðo ykra eða[2] hafna með ollu hans fortalu. En ef yðr synizt eigi sua at gera. þa lovet mer fra yðr at fara. at ec se eigi [tekinn i þessom[3] hinum mykla vtrunaðe til faður yðarss. oc skiptt aðrum trunaðarmanne i mina þionastu. [4]Konongs sunr suaraðe. Ger sva val Zardan. at[5] gak inn til okkarrar viðrœðo oc lyð til talu okkarrar. oc skal ec siðan segia[6] þer þat sem þer hœver at at hafazt.

95. Nu sem von var Barlaams tilkomo. þa leiddi konongs sunr Zardan inn með ser oc setti hann a bak tiallde þui er firir honom var tiælldat. Sem Barlaam var komenn. þa tok Iosaphat sua til orðz. Hef nv vpp af nyu allar guðlegar fortalur með hinum sama hætte oc fyrr. at af þui ollu verði min trv staðfastare oc traustare.

þa hof Barllaam heilaga fortalu með stnialre rœðo oc samu[7] efni. fyrst af sialfum guði. huerssu allum samer hann einn at ælska af ollu

[1]) *saal.* B, C; *mgl.* A [2]) ella, B, C [3]) [*saal.* B, C; rekenn, A [4]) *her beg. Fragm.* c3 [5]) *saal. ogs.* C; *mgl.* B, c3 [6]) syna, *de övr.* [7]) sonnu, *de övr.*

hiartta oc giæta hans boðorða með sannre ast oc reinv hugskote. þui at hann er skapare allra luta synilegra oc vsynilegra. oc huerssu hann skapaðe hinn fyrsta mann. oc með hueriuin hætte er maðrenn braut guðs boðorð sins skapara. Hann sagðe oc huerssu myklum fagnaðe er ver tapum. þa er ver briotom hans boðorð oc hitt hælga loghmal. Hann endrnyaðe oc huerssu mykla miskunn er varr lauarðr hafðe til at frælssa oss með hinum gnogazta goðvilia. Hann birtti sua i vpphafe sina miskunnsemd at hann senndi hælga feðr. propheta. at boða oc birtta [sina hælga[1] hingatkomo i heiminn. oc eptir þetta sinn hinn blæzaða burð. oc meðan er hann var i verolldenne þau miskunnarverk. er hann virðizt at gera firir oss vuerðugum. vhœyrilegar iartteignir með margskonar vndarllegom kraptte. Oc eptir þetta þollde hann pinslir oc crossfesting oc spiozlagh. oc yuir alla luti hælgan dauða sialfkrave. oc enndrskapaðe oss siðan til eilifrar sælo i sinni oc varre vpprisningu. þui at hann skipaðe ollum þeim er gott gera amban oc erveðeslaun i eilifum fagnaðe. en hinir[2] er i mote hans vilia leiða sina lifdaga. þa er þeim buinn elldr vslœkkelegr firir vttan enndda.

Með þessom orðom lauk Barlaam rœðo sinni langre oc stnialre. synndi huarttueggia vegh goðra oc illra oc til huerss heimiliss huarer eigu at vitia. Siðan stnerezt hann til bœnar með þessom orðom. at guð skylldi lata alldrigi Iosaphat til hinnar fyrrv viliu stnvazt. helldr skylldi guð geva honom staðfastlega at hallda heilaga tru með livi flekalausu oc reinni meðferð. Með þessom orðom lauk Barlaam rœðo sinni oc blæzaðro bœn oc for siðan til herbyrgiss sins.

96. Eptir viðrœðo þeirra Barlaams oc Iosaphaz. kallaðe Iosaphat Zardan til sin oc freistaðe hans með þessom hætte. huart er hann hafðe[3] nokkora ælsku til hans eða enga. oc spurði hann með þessom orðom. Hœyrir[4] þu Zarðan fiolmælc[5] oc malstnilld þessa hins gamla karlls. huerssu hann villdi pretta mik oc slœgea með sinum fagrgala. ef hann mætte með sinni stnilld leiða mik oc lokka fra varre sælo oc margfallegom[6] fagnaðe. er huerssdaglega hafum ver með sœmelegre samþykkt i[7] ollu þui sem oss likar val.

Zarðan svaraðe. Minn hinn astsamlege herra konongs sunr. hui villt þu freista min með þvilikum hætte. Giorlla veit ec þat herra at meir hever rœða þessa mannz rotfest[8] i brioste þer oc hiartta þinv helldr en nv synir þu. Ef eigi hefði[9] hans rœða val hugfell[10] veret. þa

1) [*saal. ogs.* C; sina helgu, c3; sva heilaga, B 2) hinum, *de övr.* 3) hefði, *de övr.* 4) Hœyrðir, *de övr.* 5) *saal. ogs.* c3; formæle, C, B 6) *saal. de övr.*; margfellom, A 7) *saal. ogs.* C, c3; a, B 8) rotfestz, *de övr.* 9) þer *tilf. de övr.* 10) hugfelld, *de övr.*

være hann sialldar[1] a tale við þik. En þu skalt þat vita. at hans predican er oss miok kunnig. oc ef eigi være otte faður þins mote þeim ollum er a Crist trua. þviat þeir aller ero heðan i brott rekner. oc þorer engi sa er a Krist truir vera kenndr her af þeim grimleik er faðer þinn stnyr til þeirra allra sem fylgia þessarre fortalv. elligar være þeir gœysi marger er giærnna villdu vndir þesso boðorðe bua. oc firir þvi at flester aller hava nv heðan flyt. þa hætter nv [oc oc þegir[2] þeirra predican oc fortala. En ef þer synizt þessor kenning til nokkorss fagnaðar hœva[3]. oc ef þer synizt vndir at ganga þetta hoc[4] oc byrði. þa bið ec at þin fyst verði þer til fagnaðar. En af minv male veit ec vist eigi huat ec skal gera. þvi at firir saker grimleiks oc ognar faður þins. þa em ec miok sorgfullr huerr annsuor er ec skal [honom veita[5]. af þui at ec giætta eigi boðs hans. [af þui at[6] ec let þenna karll [sva opttlega[7] inn til þin ganga.

97. Mer finzt sua[8] sagðe konongs sunr. at engi þin þionasta virðizt mer til iammykyllar sœmdar minnar. sem þessor. er nv kallar þv þitt galœysi. oc firir þessar saker er þu mestrar ambunar af mer verðr. Oc er þesse þinn hinn[9] fyrsti oc hinn meste fagnaðr. at ec skyllda mega birtta firir þer til hverss er þu ertt gorr. oc lokenne þeirri villu er þu hevir her til fylgt. meger þu kenna sannlega þinn skapara oc lausnara oc firirlata sem fyrst þav myrkr er meinaðu þer tilkomo fullkomennar sælo. Oc hugsaða ec at þu myndir. þegar sem þu hœyrðir. þaksamlega viðr taka þessom heilsuboðorðom. en mer finzt sva. at hugr minn blekki mik nokkot sva i minni ætlan. þvi at þu tekr við þesso heilsuboðe [allz of[10] tomlega. Nu ef þu birttir þetta feðr minum. þa er þat ekki annat en þu reitir hugh hans oc fyllir af ahyggiv oc rygleik[11]. En ef þu villt honom val. þa lœyn hann æ sem mest þessom lutum til þeirrar stundar. er bazt hœver vm þessa luti at rœða.

Nu þo at konongs sunr telldi firir honom þessa luti. þa var þat þo þvi likazt sem[12] maðr kastaðe frio a vatn eða sio. þvi at alldrigi kœmr vizska illviliaðum manne i hug.

98. Stnemma vm morgonenn kom [Barlaam til Iosaphaz[13]. oc birtti[14] firir honom at hann villdi brott fara. En Iosaphat varð miok

[1]) sialdnar, *de övr.* [2]) [oc þegar, C; þegar, c3; *mgl.* B [3]) horva, *de övr.* [4]) *saal.* A; ok, *de övr.* [5]) [firir mer hava, B [6]) [i þui at, C; i þui er, B, c3 [7]) [*mgl. de övr.* [8]) i *tilf.* C, B; til, c3 [9]) *saal. de övr.*; hynn, A [10]) [*saal. ogs.* C, B; allz, c3 [11]) *saal. de övr.*; lygleik, A [12]) *saal. de övr.*; sam, A [13]) [*saal. de övr.*; Iosaphat til Barlaams, A [14]) *her tilf.* A *i Marg.* Barl'; *mgl. de övr.*

reiðr oc rygr við þesse orð. oc af myklu skape fylltuzt augu hans[1] af tarom. Barlaam mælte marlt stniallt orð oc talaðe fagrllega firir honom. at hann skyldi staðfastlega stannda i trv sinni. oc huggaðe hann allt þat er hann matte. oc bað þaksamlega at hann skylldi skynddilega lata hann brott fara. Hann sagðe honom oc sua firir. at eigi mynddi long stund til þess vera. at þeir myndu finnazt oc siðan iafnan samt vera með venndilegom felagskap.

Konongs sunr villdi [enn dvelia hann[2] ef hann mætte[3] nokkorom hætte. en þo var hann miok ottafullr vm at Zardan giæzlomaðr hans mynddi konongenom kunnict gera þeirra viðrœðor. Oc ef hann yrði við þetta varr. þa mynddi Barlaam firir hans saker þola baðe pinslir oc dauða. Oc mæltte þa Iosaphat til Barlaams. Með þui at þu ætlazt nv at fara ifra mer. hinn ælskulege oc hinn andlege faðer oc hinn visazte meistare. vpphaf allrar minnar heilsu. oc mik her eptir lata einnsamann i þessom huerfula heimsins hegoma. en þu villt nv leita [þer til[4] roar oc þess staðar sem þu meger með friði vera[5]. nu þore ec eigi lengr at hepta þik her. Far nv i friði oc af sialfum guði giættr oc varðveitr. oc glœym mer eigi i hælgum bœnom þinum. þa er þu kallar til guðs. at ec mege [enn vm[6] siðir koma til þinnar sælo samvistar. oc see ec siðan þitt hitt blæzaða andlit. En eina bœn bið ec at þu veitir mer i skilnaðe okrom. þa nestom er ec bauð þer. at ec skillda sennda nokkora fiarluti brœðrom þinum þeim til þurpta. en þu neittaðer við at taka. tak nv af mer litla minning til þinna einna nauðzynia.

Barlaam suaraðe. Ef ec villda eigi þiggia firir þurptta saker brœðra minna. þeirra sem enga nauðzyn hava til veralldlegra auðœva. er þeir hava aðr oll vpp gevit. huerssu ma ec sialfr við þui taka er ec neittaðe af allra þeirra henndi. En ef ec vissa at goð være[7] auðœve þessa heims. þa mynda ec eigi siðr þeim ætla en mer eða nokkorom mun helldr. En með þui at ec veit at slikt er allz[8] enskiss vertt. þa ætla ec mer huarke ne þeim. Oc villdi hann með engo mote viðr taka.

Þa bað Iosaphat annat sinni Barlaam. at hann skylldi eigi með ollu synia honom bœn sina. þvi at elligar quaðzt hann vera með allu firirlatenn af honom. Hann bað at Barlaam gæve honom harklæðe sitt oc sina stnarpu yuirhofnn. at hann hefði þat eptir meðr ser til minniss meistara sins reinliviss. oc eigi siðr til verndar[9] oc varðveizlu firir

[1]) oll *tilf.* B, c3 [2]) [*saal.* C; enn hepta brottferð hans, B; þetta, c3; þetta enn, A [3]) með *tilf. de övr.* [4]) [*saal. ogs.* C; þer, B; til, c3 [5]) i vera, c3, B [6]) [*saal.* B, C; vm, c3; enn, A [7]) *her end.* c3 [8]) allt, B, C [9]) *saal.* B; varygðar, C; veralldar, A

fiandanom oc hans bolvaðum uelom. En hann bauð honom i mot aðra giof. þa er hann skylldi hava til minningar. at hueriv sinni er Barlaam ser[1] hana. þa skylldi hann þegar hugleiða vm Iosaphat oc þeirra skilnað.

þa mæltte Barlaam til konongs sunar. Ef ec gef þer min hin gamlu klæðe. er oll ero af fyrnsku slitin oc faren. oc þig ec af þer i mot ny klæðe oc myklu viliare[2]. þa ottomzt ec at su ambun minkki nokkot firir mer verðleika minna tilstundana við guð. Nv vil ec þo eigi allzkostar nitta þui er þu biðr. Lat freista[3] ef annur finnazt[4] þuilik [iamhervelegh harklæðe[5] er sambæreleg ero minum bunaðe. oc vil ec þau þaksamlega þiggia. þui nest var eptir leitat oc funnuzt þegar oc klæddezt þa Barlaam þeim bunaðe[6]. En sinn hinn fornna bunað fek hann konongs syni. oc tok hann þau með meirum þakkum en honom være [fœrð pell[7] eða hinn vildazte purppuri[8].

99. Sem Barlaam var nv miok sua buinn. þa hof hann sua sina hina siðaztv fortalu. Minn hinn ælskulege broðer oc hinn blezaðe sunr er ec hevi getet með guðlegre fortalu. minzt a huerium kononge er þv þionar oc huerium herra er þu ber þin herklæðe til sœmdar. Oc firir þvi hœver at þu gœymir val oc varðveitir vizkvlega[9] þin[10] hin fagru firirheit. er þu iattaðer herra allra hofðingia. nerveraande himneskom heimamannum hælgum englom til vitnisburðar. er þegar ritaðu oc skrasettu[11] oll þin heit. Oc ef þu helldr val þa ert þu sæll. Ælska ekki veralldlegt sva miok at þu giæter eigi vmfram allt guðs boðorða. Er nokkot sva ogorllegt sem sa hinn ræðelege[12] elldr er æ brennr með myrkrum oc sloknar alldrigi. þeim til pinsla sem til gera. eða huat ma sua miok þessa heims gleðia sem su hin venndilega ambun annars heims. [er guð gefr sinum vinum þat er verðr[13] vm fram alla ræðo[14]. styrkr sa oc mattr er [alldrigi fær sigrat[15]. dyrð sœmeleg oc þo vendileg[16]. þesse hin sama tign oc virðing er vmattolegh til þess at maðr mege vm rœða. hana hevir guð[17] buit með sinni ast sinum ælskarum sva haleitlega. at ekki likamlegt auga mege syn a festa. oc ekki dauðlegt œyra hœyra. oc ekki þessa heims hiartta vm hugsa huersu þar er firir buit. þess bið ec guð at þu verðir eilifr felage til þessarrar sœmdar oc eilifrar sælo..

[1]) sæi, B, C [2]) *saal. ogs.* B; villdare, C [3]) oc (at) leita *tilf.* C, B [4]) finnizt, B, C [5]) [*saal.* C, B; iamhœvelegh herklæðe, A [6]) klæðom, B, C [7]) [pell presentat, B [8]) *saal.* B, C; purppura, A [9]) virðulega, B; virkulega, C [10]) þau, B, C [11]) skraðu, B, C [12]) *saal.* C, B; ræðeleg, A [13]) [fagnaðr, C [14]) ræzlo, C [15]) [guð gefr er alldrigi verðr sigraðr, C [16]) *fra* [er guð gefr *o. s. v. mgl.* B [17]) firir *tilf.* B

100. Konongs sunr tok þa at klœckva með sorg oc tarom[1] af þeim harme er hann hafðe við brottferð Barlaams. oc mælte til hans. Minn hinn blæzaðe faðer oc meistare heilssv minnar oc hamingiv. ner skal ec faa eða finna þann leiðzagumann er mer kenne oc visi sua rettan heilsuvegh til þess hins sæla fagnaðar oc fostrlanndz. Varlla vente ec at mer faezt iafnenge þinna heilræða. þu fant mik slikan[2] oc synndafullan oc vtlagan þræl firir guðs augliti. en nv hevir þv sætt mik oc samþykt við minn skapara oc sva frammarllega minu male komet[3]. at nv em ec i samtale með guðs sunum til erfða oc oðla[4] i eilifri sælo. Aðr en þu kœmer[5] þa for ec miok vttan brautar oc vndir valldde andzskota oc vuina. trolla oc dyra. er iafnan varo buin at suelgia oc slita[6] með hervilegom hernnaðe oc grimlegre agirnnd. En þu hevir nu visat mer retleiðiss til þeirrar fylgdar oc felaga retta leið oc villulausan vegh at ganga. oc visat mer or myrkrum oc meinsemdom. oc fortt til þess heiman með myklu erveðe oc nauð at syna mer þann hinn mykla fagnað er mer er buinn. er ec vil sialfr [mik til stunnda at[7] eignazt. Oc firir þui at minn litilleikr[8] vinzt eigi til þess at ambuna þer eptir verðleikum þann goðvilia. er þu hevir til min gortt. þa ambuni þer sa er alla luti gefr goða oc engo glœymir. þui goðo er gortt er.

101. Hinn goðe Barlaam villdi giærnna koma ennda oc lyktum a[9] harm oc angr Iosaphaz. oc reis hann vpp[10] oc helltt[11] hondum til hifna[12] biðiande til guðss með þessom orðom. Drottenn guð. skapare oc herra. faðer lausnara varss Iesu Crist. þu er birtir þa luti oc lysir. er aðr varo myrkuir. skapare oc lausnare allra luta synilegra oc vsynilegra. oc firir þinnar miskunnsemdar saker stnerer þu til þin þinni skepnv. oc villdir eigi at hon firirfœreztt i sinni villu. þer gerom ver þakker oc þinum hinum haleita krapt oc vizsku þinni varom herra Iesu Crist. firir huerss sakar er þu gerðir heiminn oc skapaðer oc reistir oss vpp. er fallet hofðum. þu gapt likn oc lausn syndum varom. villta oss leiddir þu heim. hertekna frælster[13]. dauða lifgaðer með blæzaðu bloðe þins hins sæla sunar. A þik kalla ec faður oc hinn hælga [eingetinn sun þinn með hælgum[14] annda. lit miskunnar augum til þessa sauðs[15] þins. er með skynsemd vil stnuazt til þinnar truar með minum kenningum. þins hins fatœka þræls. Hælga hugskot hans með þinum kraptte oc miskunn. grœð oc

[1]) *herfra til Note (10) er oversprunget i* B [2]) sivkan, C [3]) *saal.* C; kome, A [4]) oðala, C [5]) komt, C [6]) mik *tilf.* C [7]) [með tilstundan, C [8]) *saal.* C; lettileikr, A [9]) um *tilf.* C [10]) *her begynder igjen* B [11]) baðom *tilf.* B, C [12]) himna, B, C [13]) *saal.* C, B; oc frælter, A [14]) [*tilf.* B, C; *mgl.* A [15]) sauðar, B, C

lærðer menn oc allt folk[1] at dyrkka oc at lova [þann lavarð[2] oc herra[3]. er giærnna lœysir þa alla sem til hans vilia kalla.

En þeirra heilagra manna bœn oc verðleikar. er sva frammarllega biðia oc þiggia af guði þat. sem aðrum verðr til lausnar oc [lifs heilsu[4]. mego sannlega heita firirbirtting vkomens fagnaðar. Eigi ero þeir þo aller er slikan fagnað þiggia af guði. nema þeir einir er guði [þykkyr verðugt[5] vera oc honom þiona af allu hiartta likare engla livi[6] með reinv hugskote oc allzskyns staðfastre tilstunndan.

90. Leita þu nv við slœglega oc freista at [fa verðleika[7] þessarra giæva. þvi litit er honom firir at hevia þik fra heiminum til himinrikiss. oc reinssa firir þui vandlega alla metferð þina af ollu þui. er þu uenter at guði se gagnstaðlegt. bæðe hiartta oc hugskot. oc bu allt þitt atæue reinlega með vitrllegom verkum. at með þer finnizt oc synizt reinnt herbyrgi hælgum anndda i at bua. Rek æ or hiartta þinu reiði oc illvilia. þui at þesser lutir firra eins[8] mest mannzens bœn guðs augliti. oc ver firir þui allum miskunnsamr er við þik misgera. Ger af almosom oc iðulegom miskunnar giofum bœn þinni venge til vppstigningar firir guðs auglit með ornnandum tarom heitrar[9] astar. þa matt þu val mæla sua sem hinn hælge Dauid konongr sagðe. þo at hann være mattogr oc firir[10] marga luti skipaðr. þa reinsaðe hann þo skynsamlega samvizsku sina. þa er hann mællte sua. Herra minn. ec hata iafnan illzsku oc vanvirði ec. en loghmal þitt lova ec oc ælska ec. Sala min fysizt[11] iafnan at fullgera boð þitt oc ælska þik[12] með akefð. Firir þui skunndi[13] bœn min firir auglit þitt. oc gef mer skilning eptir þui sem þu hevir þinum uinum firirheitit. Ef þu flytr með þessom hætte bœn þina þa ertt þu sæll. oc suarar guð þer i kalle[14] þinu. Ec em her i hia þer. Vtaluleg dœme finnazt til þess at þeir heilgir menn. er [með skilum vilia bua sitt akall[15] til guðs. þiggia miok sua þat allt er þeir biðia. þo at mannum þykky þat vmattolegt vera.

91. Hinn vngi Iosaphat bað þa Barlaam. at hann skylldi enn nokkor dœme segia honom. þau sem gleðia mætte hug hans oc staðfesta vilia hans til vrugrar truar.

þa suaraðe Barlaam. Til þess hevi ec œren efni oc fullkomenn vilia. at þu megir þui ollu betr skilia. at falslaus er fortala min oc til rettrar aminningar heilsv vegar[16]. Kona nokkor syndizt allzskostar

1) er þar var *tilf.* B 2) *saal. r.;* laðvarð, A 3) *fra* [guð, B 4) [lifs, B 5) [þikkia verðir, B 6) en manna *tilf.* B 7) [þu fair ambun, B 8) *mgl.* B 9) heilagrar, B 10) yvir, B 11) *saal.* B; fyzict, A 12) þat, B 13) skyndi, B 14) akalle, B 15) [sik vilia með sliku bua, B 16) truar, B

vraðvond oc miok fræg af þui flesto er [fanytt var[1]. af hennar fegrd oc ast [er hon hafðe[2] til heimsins hegoma. Hana ælskaðu marger en hon syniaðe[3] fam sins vilia. Af sinni villu varð hon miok viðfræg oc vm siðir spurði þetta einn guðs vinr er nefndr er Pafnucius[4]. Hann syrgði miok af tion oc tapan þessarrar veslu kono. oc þui freistaðe hann at frælsa hana af þessom dauðlegom synnda bondum með þessom hætte. Hann skiptti sinum reinliviss bunaðe oc tok skrautlega gangueriv oc allzskonar glæselega. oc kom til hennar með þessom hætte. oc let sem þat være hans ærende at hava sinn vilia með henni. En hon er iafnan hafðe ollum ein suor buit leiddi hann þegar til herbyrgiss sins oc synndi[5] honom fagra rekkiv. en hann quaðzt vilia hava lœynilegra[6] herbyrgi. Oc þui nest synndi hon honom muni myrkare[7] herbyrgi. En hann sagðe ser enn þetta ofliost þykkia. þa svaraðe hon. Her ser engi maðr okra samvist. þo at þu skamfyllizt[8] firir manna augum. En ef þu ottazt nokkot[9] guð. þa finnr þu engan þann stað er þik mege fela eða firra hans asyn eða augliti. Hann spurði hana. Trur[10] þu a guð oc at hann se. Hon suaraðe. þui trui ec vist. Oc þa spurði hann hana. ef[11]. hon tryði at himinrike se. oc at þeim einum se sa fagnaðr ætlaðr oc firirbuinn. er reinlega þiona guði i sinv livi. eða ventter þu at nokkot se helviti. er þeim er firir sina starflaun ætlat með pinslum. er sina lifdaga leiða með illu livi. Hon kuazt þuisa ollu trua sannlega. Með þui sagðe Pafnucius[12]. at þu hevir sannlega skilning fengit til þessarra luta. firir hui ber þu engan otta vm þitt mal. þar sem þu hevir tapat með sialfrar þinnar livi margs goðz mannz salo. oc skallt þu giællda suor oc skynsemd firir þa alla. er þer hava samþykzt[13] i þesso saurlliui. Nv sem hon hœyrði þesse orð. þa varð hon avar rygg oc rædd. oc skalf allt hiartta hennar af nyfengnom otta. oc fell þegar firir fœtr honom með tarom oc gret. oc het þegar staðfastlega at firirlata allt sitt saurlliui oc at viðrsia framleiðis allauega þui er gagnstaðlegt er guðs vilia. en framleiðis fylgia þui sem guði se þekkilegt[14]. Sem hann hœyrði þetta af hennar munni. þa varð hann miok feginn oc nefndi þann stað firir henni. er þau skylldu hittazt til vmræða þessa heilsuraðs. Oc gek hann siðan i brott. Eptir þetta samnaðe hon saman [gull oc silfr með goðom gimsteinum oc allzskyns [auðœve. þau[15] sem hon hafðe aflat i þesso hinv aumlego

[1]) [*saal.* B; vanvtt er, A [2]) [*mgl.* B [3]) *saal.* B; syniaðn, A [4]) Pafhnutius, B [5]) *saal.* B; synnd, A [6]) *r. f.* lœynilega, A; leynil', B [7]) *saal.* B; minna, A [8]) skamfysiz, B [9]) *mgl.* B [10]) truir, B [11]) *saal.* B; at, A [12]) *r.* Pasminus, A; Paphm, B [13]) samþykt, B [14]) þægclegt, B [15]) [auðœvom þeim, B

livi. oc let siðan sueina oc mœyar er henni þionaðv flytia allt vt a mitt stræte i borgenne. oc kallaðe þingat mykynn[1] fiollda manna. oc setti siðan elld i oc brennddi allt saman. Her eptir mællte hon til þeirra manna er i hia stoðo. Hyggið at gorssamlega með huerssu mykylli akefð elldrenn œyðir þessom auðœvom[2]. er ec aflaða lengi oc saman dro með margskyns vfagrllegom afla. Oc þegar iafnskiott gek[3] hon þaðan i fiall þat sem Pafnucius[4] var i. oc skipaðe hann henni siðan hia reinlifum konom. Hann fek henni litit hus [oc fatœklegt[5] oc let fœra henni huernn dagh litit brauð oc vatn. sem minnzt matte hon lita[6] við. Oc þa spurði hon hann huerssu er hon skylldi sinni bœn bazt hœva til guðs miscunnar. Hann sagðe. Varazt þu oc hef eigi vpp þinar hinar saurgu henndr til guðs. er margfallega ero saurgar[7] oc af synddum þungar. Eigi skallt þu oc með þinum vreinum varum guðs nafn nefna. er optt hava syngazt[8] syndda kossom. Þu skallt leggiazt til iarðar með þesso akalle. Þu skapare minn. virzt at miskunna mer. Sem hon hafðe þria vetr þessa skript innt. þa gek Pafnucius til fiallz þess er Antonius þionaðe guði i. oc spurði hann at. huartt er þesse kona ma[9] hiallppazt eða eigi. En Antonius hafðe þa giof af guði þeget. at allt þat er hann forvitnaðe at vita. þa birtti guð honom berllega með braðom visendom. Þui nest kallaðe Antonius til sin læresueina sina oc bauð þeim ollum at kalla a guð akaflega með fastum oc vakum oc bœnahallde. En þa samv nott einn læresuein hans er Paulus[10] het sa opnazt himinriki oc leit hann þar eina rekiu alla af gulli gorva setta með hinum agiætaztum gimsteinum. af þeirra hinum mykla biartleik lysti allt herbyrgit. En til [varðveizlu rekkiunnar[11] varo settar sœmelegar mœyar allar val bunar. Oc þa sagðe Paulus. at þesse rekia myndi ætlað vera Antoni[12] herra hans. er hann hugði hælgaztan mann vera. Þa suaraðu mœyarnar. Eigi er þesse Antonis[13] rekkia. helldr er hon ætlað Thaide. er skommu var ein vand oraðakona. en nv af sinni iðran er hon Crist vnnasta guðs sunar. Sem Paulus vaknaðe. þa synndi hann sina vitran allum brœðrom. oc þeir lofaðu aller guðs nafn virðulega. Pafnucius[14] for heim aptr til hennar oc sagðe henni sannlega at syndir hennar varo henni allar firirgefnar. oc lovaðe henni at ganga or þui pinslahusi. En hon bað hann at hon skylldi þar iafnan vera. en þo gek hon vt eptir hans boðe. oc tok hælga guðs þionastu. Oc þui nest syndizt andlit hennar solo biartare

1) *saal.* B; munkinn oc, A 2) lutum, B 3) for, B 4) Pafhmitius, B 5) [i at vera, B 6) liva, B 7) saurgaðar, B 8) *r.* synazt, A; saurgaz með, B 9) matte, B 10) simplex *tilf.* B 11) [*saal.* B; vaðveizlu rekkunnar, A 12) *mgl.* B 13) Antonius, B 14) Paph', B

[en mannz andliti[1]. Oc for hon siðan til eiliviss[2] fagnaðar. Sa lafarðr se blezaðr oc lofaðr er sua miskunnsamlega litr a iðran syndugra manna oc skiotlega lœysir þeirra vanndda. er fullkomlega stnuazt til hans miskunnar með reinni[3] iðran.

92. Omaklegt[4] er þat at sa maðr er með þessom hætte byr sialvan sik reinlega oc fullkomlega vndir guðs þionastu oc flytr með þessom hætte fram sitt akall firir guðs auglit. batne eigi huernn dagh oc betrizt i nokkoro goðo. oc allar stnarur oc gilldrur fiandans skal hann auðvellilega yuirkoma. þui at hughskot hans oc hiarta ornnar oc hitnar firir guðs ælsku saker. oc kueikir oc vpp vekr salo sina oc gefr sik allan vndir guðs þionaztu oc minnizt a syndir sinar með iðran[5] oc beiðizt liknar firir afgerðir[6] sinar með tarom oc iðulegom trega. Ivanarlaust er guð i sinni með þeim manne. Oc af þui at maðr gerer þessa luti iðulega oc tekr þessa luti i veniv með iðurllegre ahyggiu. þa hugsar hann þeim mun minnr vm hegoma heimsins. oc sytir þui minna oc syrgir. er til enskiss kœmr þat er hann ser at engo verða. oc sigrar hann i sliku mannlega natturu. þui ma sa maðr heita með[7] verðleikum guðs samrœðomaðr oc samtalsfelage[8]. þess vil ec oc biðia guð. at hann gevi þer þenna fagnað at oðlazt með tilstundan.

93. Nu minn hinn kiære konongs sunr. syntt hevi ec þer nv sanna gatu til guðs boðorða. oc hevi ec eigi firir ræzlo saker eða[9] ognar firirlatet at kenna þer[10] þat rað er guði er þekkilektt. Nv hevi ec oc gortt[11] þat er ec matta. oc verðr þu nv heðan i fra drengilega at herða oc staðfesta hug þinn til þess guðs. er þer hevir gevet skilning. oc ver nv heðan af reinn i ollum þinum verkum. Sva segir varr drottenn sialfr. Vereð hælger i verkkom yðrum. þui at ec em heilagr[12] faðer yðar. Hinn hælgi Petr segir oc sva. at þer kalleð þann faður yðan. er engan gerer mismun. nema[13] dœmer huernn eptir tilgerðum. Vitið þat sannlega at hann hevir eigi kœyptt yðr með gulli ne silfri eða nokkoro hegomlego verði. nema helldr hevir hann vthellt yðr til hialppar oc frelsiss bloð[14] sins hælga sunar. þessa luti alla skallt þu rita i hiartta þinv bæðe guðs ræzlo oc hans hin ogorllego rettdœme oc þann hinn mykla fagnað er hans hælgir menn oðlazt. sva oc þann refsingardom er illir menn þiggia firir sin afbrot brœysklegs[15] hegoma þessa lifs oc eilift lif annarss heims. þessa luti alla hugleið

1) [*saal. ogs.* B 2) eilifs, B 3) retri, B 4) omattulict, B 5) tarom oc iðranar trega, B 6) afbrigðir, B 7) at, B 8) *saal.* B; samtal oc fel., A 9) ne, B 10) sannan veg oc *tilf.* B 11) þer *tilf.* B 12) *saal.* B; heilagar, A 13) *her beg. atter* C 14) *saal. ogs.* C; bloðe, B 15) brœyskl', B; bryleks (*d. e.* brœyskleiks) oc, C

þu optlega. oc fylgi þer guðs friðr iafnan oc lysi[1] hiartta þitt oc geve þer skynsemdar skilning oc leiði þik a rettan heilsu vegh. oc visi fra þer allzskyns illvilia oc trœysti salo þina með hælgo crossmarkke. sua at engi illzska ne villa mege þer grannda. helldr meger þv oðlazt með allre framkœmd þa hina myklu sœmd oc venndilegt riki með þeim fullkomna fagnaðe. er faðer oc sunr gefr sinum uinum vttan ennda.

Með slikum heilsuraðom lærðe sa hinn blezaðe karll konongs sun. oc for siðan heim til herbyrgis sins.

94. Sem þionastumenn konongs sunar vrðu visir oc varer sua iðurllegrar gangu oc optsamlegrar þarkomo þess hins gamla karlss til konongs sunar. þa vndraðu þeir miok. En einn af þeim er konongs sunr hafðe ser kiæraztan oc truði vmfram alla aðra. þvi at faðer hans hafðe þenna firirskipat til trunaðar i herbyrgi sunar sins. en hann var nefndr Zardan. hann spurði konongs sun með þessom orðom. þer vituð val herra minn. huerssu mykynn otta oc ræzlo er ec hevi af yðrum feðr oc huerssu mykynn trunað er hann hevir a mik lagtt. Firir þui bauð hann mer vmfram alla mina hirðbrœðr. at ec skyllda þer hollr oc trur vera. En nv ræðomzt ec at þesse hinn gamle hæro-karll er vkunnigr kœmr hingat opttlega. bere nokkon hegoma firir yðr af cristinna manna tru eða fortalu. þa veit ec at hans reiði oc grim-leikr œsezt fullkomlega með allre akefð. oc ef þetta sannazt þa veit ec mer visan hinn grimazta dauða með vtalulegom pinslum. Nu minn goðe herra oc hinn sœmelege konongs sunr. ger annat huartt firir minnar þionastu saker. at seg sialfum minum herra konongenom viðrœðo ykra eða[2] hafna með ollu hans fortalu. En ef yðr synizt eigi sua at gera. þa lovet mer fra yðr at fara. at ec se eigi [tekinn i þessom[3] hinum mykla vtrunaðe til faður yðarss. oc skiptt aðrum trunaðarmanne i mina þionastu. [4]Konongs sunr suaraðe. Ger sva val Zardan. at[5] gak inn til okkarrar viðrœðo oc lyð til talu okkarrar. oc skal ec siðan segia[6] þer þat sem þer hœver at at hafazt.

95. Nu sem von var Barlaams tilkomo. þa leiddi konongs sunr Zardan inn með ser oc setti hann a bak tiallde þui er firir honom var tiælldat. Sem Barlaam var komenn. þa tok Iosaphat sua til orðz. Hef nv vpp af nyu allar guðlegar fortalur með hinum sama hætte oc fyrr. at af þui ollu verði min trv staðfastare oc traustare.

þa hof Barllaam heilaga fortalu með stnialre rœðo oc samu[7] efni. fyrst af sialfum guði. huerssu allum samer hann einn at ælska af ollu

[1]) *saal.* B, C; *mgl.* A [2]) ella, B, C [3]) [*saal.* B, C; rekenn, A [4]) *her beg. Fragm.* c3 [5]) *saal. ogs.* C; *mgl.* B, c3 [6]) syna, *de övr.* [7]) sonnu, *de övr.*

hiartta oc giæta hans boðorða með sannre ast oc reinv hugskote. þui at hann er skapare allra luta synilegra oc vsynilegra. oc huerssu hann skapaðe hinn fyrsta mann. oc með huerium hætte er maðrenn braut guðs boðorð sins skapara. Hann sagðe oc huerssu myklum fagnaðe er ver tapum. þa er ver briotom hans boðorð oc hitt hælga loghmal. Hann endrnyaðe oc huerssu mykla miskunn er varr lauarðr hafðe til at frælssa oss með hinum gnogazta goðvilia. Hann birtti sua i vpphafe sina miskunnsemd at hann senndi hælga feðr. propheta. at boða oc birtta [sina hælga[1] hingatkomo i heiminn. oc eptir þetta sinn hinn blæzaða burð. oc meðan er hann var i verolldenne þau miskunnarverk. er hann virðizt at gera firir oss vuerðugum. vhœyrilegar iartteignir með margskonar vndarllegom kraptte. Oc eptir þetta þolkde hann pinslir oc crossfesting oc spiozlagh. oc yuir alla luti hælgan dauða sialfkrave. oc enndrskapaðe oss siðan til eilifrar sælo i sinni oc varre vpprisningu. þui at hann skipaðe ollum þeim er gott gera ambun oc erveðeslaun i eilifum fagnaðe. en hinir[2] er i mote hans vilia leiða sina lifdaga. þa er þeim buinn elldr vslœkkelegr firir vttan enndda.

Með þessom orðom lauk Barlaam rœðo sinni langre oc stnialre. synndi huarttueggia vegh goðra oc illra oc til huerss heimiliss huarer eigu at vitia. Siðan stnerezt hann til bœnar með þessom orðom. at guð skylldi lata alldrigi Iosaphat til hinnar fyrrv villu stnvazt. helldr skylldi guð geva honom staðfastlega at hallda heilaga tru með livi fleklausu oc reinni meðferð. Með þessom orðom lauk Barlaam rœðo sinni oc blæzaðre bœn oc for siðan til herbyrgiss sins.

96. Eptir viðrœðo þeirra Barlaams oc Iosaphaz. kallaðe Iosaphat Zarðan til sin oc freistaðe hans með þessom hætte. huart er hann hafðe[3] nokkora ælsku til hans eða enga. oc spurði hann með þessom orðom. Hœyrir[4] þu Zarðan fiolmæle[5] oc malstnilld þessa hins gamla karlls. huerssu hann villdi pretta mik oc slœgea með sinum fagrgala. ef hann mætte með sinni stnilld leiða mik oc lokka fra varre sælo oc margfallegom[6] fagnaðe. er huerssdaglega hafum ver með sœmelegre samþyktt i[7] ollu þui sem oss likar val.

Zarðan svaraðe. Minn hinn astsamlege herra konongs sunr. hui villt þu freista min með þvilikum hætte. Giorlla veit ec þat herra at meir hever rœða þessa mannz rotfest[8] i brioste þer oc hiartta þinv helldr en nv synir þu. Ef eigi hefði[9] hans rœða val hugfell[10] veret. þa

[1]) [*saal. ogs.* C; sina helgu, c3; sva heilaga, B [2]) hinum, *de övr.* [3]) hefði, *de övr.* [4]) Hœyrðir, *de övr.* [5]) *saal. ogs.* c3; formæle, C, B [6]) *saal. de övr.;* margfellom, A [7]) *saal. ogs.* C, c3; a, B [8]) rotfestz, *de övr.* [9]) þer *tilf. de övr.* [10]) hugfelld, *de övr.*

være hann sialldar[1] a tale við þik. En þu skalt þat vita. at hans predican er oss miok kunnig. oc ef eigi være otte faður þins mote þeim ollum er a Crist trua. þviat þeir aller ero heðan i brott rekner. oc þorer engi sa er a Krist truir vera kenndr her af þeim grimleik er faðer þinn stnyr til þeirra allra sem fylgia þessarre fortalv. elligar være þeir gœysi marger er giærnna villdu vndir þesso boðorðe bua. oc firir þvi at flester aller hava nv heðan flyt. þa hætter nv [oc oc þegir[2] þeirra predican oc fortala. En ef þer synizt þessor kenning til nokkorss fagnaðar hœva[3]. oc ef þer synizt vndir at ganga þetta hoc[4] oc byrði. þa bið ec at þin fyst verði þer til fagnaðar. En af minv male veit ec vist eigi huat ec skal gera. þvi at firir saker grimleiks oc ognar faður þins. þa em ec miok sorgfullr huerr annsuor er ec skal [honom veita[5]. af þui at ec giætta eigi boðs hans. [af þui at[6] ec let þenna karll [sva opttlega[7] inn til þin ganga.

97. Mer finzt sua[8] sagðe konongs sunr. at engi þin þionasta virðizt mer til iammykyllar sœmdar minnar. sem þessor. er nv kallar þv þitt galœysi. oc firir þessar saker er þu mestrar ambunar af mer verðr. Oc er þesse þinn hinn[9] fyrsti oc hinn meste fagnaðr. at ec skyllda mega birtta firir þer til hverss er þu ertt gorr. oc lokenne þeirri villu er þu hevir her til fylgt. meger þu kenna sannlega þinn skapara oc lausnara oc firirlata sem fyrst þav myrkr er meinaðu þer tilkomo fullkomennar sælo. Oc hugsaða ec at þu myndir. þegar sem þu hœyrðir. þaksamlega viðr taka þessom heilsuboðorðom. en mer finzt sva. at hugr minn blekki mik nokkot sva i minni ætlan. þvi at þu tekr við þesso heilsuboðe [allz of[10] tomlega. Nu ef þu birttir þetta feðr minum. þa er þat ekki annat en þu reitir hugh hans oc fyllir af ahyggiv oc rygleik[11]. En ef þu villt honom val. þa lœyn hann æ sem mest þessom lutum til þeirrar stundar. er bazt hœver vm þessa luti at rœða.

Nu þo at konongs sunr telldi firir honom þessa luti. þa var þat þo þvi likazt sem[12] maðr kastaðe frio a vatn eða sio. þvi at alldrigi kœmr vizska illviliaðum manne i hug.

98. Stnemma vm morgonenn kom [Barlaam til Iosaphaz[13]. oc birtti[14] firir honom at hann villdi brott fara. En Iosaphat varð miok

[1]) sialdnar, *de övr.* [2]) [oc þegar, C; þegar, c3; *mgl.* B [3]) horva, *de övr.* [4]) *saal.* A; ok, *de övr.* [5]) [firir mer hava, B [6]) [i þui at, C; i þui er, B, c3 [7]) [*mgl. de övr.* [8]) i *tilf.* C, B; til, c3 [9]) *saal. de övr.*; hynn, A [10]) [*saal. ogs.* C, B; allz, c3 [11]) *saal. de övr.*; lygleik, A [12]) *saal. de övr.*; sam, A [13]) [*saal. de övr.*; Iosaphat til Barlaams, A [14]) *her tilf.* A *i Marg.* Barl'; *mgl. de övr.*

reiðr oc rygr við þesse orð. oc af myklu skape fylltuzt augu hans[1] af tarom. Barlaam mælte martt stniallt orð oc talaðe fagrllega firir honom. at hann skyldi staðfastlega stannda i trv sinni. oc huggaðe hann allt þat er hann matte. oc bað þaksamlega at hann skylldi skynddilega lata hann brott fara. Hann sagðe honom oc sua firir. at eigi mynddi long stund til þess vera. at þeir myndu finnazt oc siðan iafnan samt vera með venndilegom felagskap.

Konongs sunr villdi [enn dvelia hann[2] ef hann mætte[3] nokkorom hætte. en þo var hann miok ottafullr vm at Zardan giæzlomaðr hans mynddi konongenom kunnict gera þeirra viðrœðor. Oc ef hann yrði við þetta varr. þa mynddi Barlaam firir hans saker þola bæðe pinslir oc dauða. Oc mællte þa Iosaphat til Barlaams. Með þui at þu ætlazt nv at fara ifra mer. hinn ælskulege oc hinn andlege faðer oc hinn visazte meistare. vpphaf allrar minnar heilsu. oc mik her eptir lata einnsamann i þessom huerfula heimsins hegoma. en þu villt nv leita [þer til[4] roar oc þess staðar sem þu meger með friði vera[5]. nu þore ec eigi lengr at hepta þik her. Far nv i friði oc af sialfum guði giættr oc varðveitr. oc glœym mer eigi i hælgum bœnom þinum. þa er þu kallar til guðs. at ec mege [enn vm[6] siðir koma til þinnar sælo samvistar. oc see ec siðan þitt hitt blæzaða andlit. En eina bœn bið ec at þu veitir mer i skilnaðe okrom. þa nestom er ec bauð þer. at ec skillda sennda nokkora fiarluti brœðrom þinum þeim til þurpta. en þu neittaðer við at taka. tak nv af mer litla minning til þinna einna nauðzynia.

Barlaam suaraðe. Ef ec villda eigi þiggia firir þurptta saker brœðra minna. þeirra sem enga nauðzyn hava til veralldlegra auðœva. er þeir hava aðr oll vpp gevit. huerssu ma ec sialfr við þui taka er ec neittaðe af allra þeirra henndi. En ef ec vissa at goð være[7] auðœve þessa heims. þa mynda ec eigi siðr þeim ætla en mer eða nokkorom mun helldr. En með þui at ec veit at slikt er allz[8] enskiss vertt. þa ætla ec mer huarke ne þeim. Oc villdi hann með engo mote viðr taka.

þa bað Iosaphat annat sinni Barlaam. at hann skylldi eigi með ollu synia honom bœn sina. þvi at elligar quaðzt hann vera með allu firirlatenn af honom. Hann bað at Barlaam gæve honom harklæðe sitt oc sina stnarpu yuirhofnn. at hann hefði þat eptir meðr ser til minniss meistara sins reinliviss. oc eigi siðr til verndar[9] oc varðveizlu firir

[1]) oll *tilf.* B, c3 [2]) [*saal.* C; enn hepta brottferð hans, B; þetta, c3; þetta enn, A [3]) með *tilf. de övr.* [4]) [*saal. ogs.* C; þer, B; til, c3 [5]) i vera, c3, B [6]) [*saal.* B, C; vm, c3; enn, A [7]) *her end.* c3 [8]) allt, B, C [9]) *saal.* B; varygðar, C; veralldar, A

iannanom oc hans bolvaðum uelom. En hann bauð honom i mot aðra giof. [illegible] er hann skylldi hava til minningar. at hueriv sinni er Barlaam ser [illegible] hana. þa skylldi hann þegar hugleiða vm Iosaphat oc þeirra [illegible].

Þa mælte Barlaam til konongs sunar. Ef ec gef þer min hin [illegible] klæðe. er oll ero af fyrnsku slitin oc faren. oc þig ec af þer [illegible] klæðe oc myklu viliare[2]. þa ottomzt ec at su ambun minkki [illegible] firir mer verðleika minna tilstundana við guð. Nv vil ec þo eigi [illegible] nitta þui er þu biðr. Lat freista[3] ef annur finnazt[4] þau [illegible] iamhervelegh harklæðe[5] er sambæreleg ero minum bunaðe. oc vil ec þau þakksamlega þiggia. Þui nest var eptir leitat oc funnuzt þegar oc [illegible] þa Barlaam þeim bunaðe[6]. En sinn hinn fornna bunað [illegible] hann konongs syni. oc tok hann þau með meirum þakkum en honom være [fœrð pell[7] eða hinn vildazte purppuri[8].

99. Sem Barlaam var nv miok sua buinn. þa hof hann sua sina [illegible] siðazta fortalu. Minn hinn ælskulege broðer oc hinn blezaðe [illegible] er ec hevi getet með guðlegre fortalu. minzt a huerium kononge er þu þionar oc huerium herra er þu ber þin herklæðe til sœmdar. Oc firir þvi hœver at þu gœymir val oc varðveitir vizkvlega[9] þin[10] hin fagru firirheit. er þu iattaðer herra allra hofðingia. nerverannde himneskom heimamannum hælgum englom til vitnisburðar. er þegar ritaðu oc skrasettu[11] oll þin heit. Oc ef þu helldr val þa ert þu sæll. Elska ekki veralldlegt sva miok at þu giæter eigi vmfram allt guðs boðorða. Er nokkot sva ogorllegt sem sa hinn ræðelege[12] elldr er æ brennr með myrkrum oc sloknar alldrigi. þeim til pinsla sem til gera. eða huat ma sua miok þessa heims gleðia sem su hin venndilega ambun annars heims. [er guð gefr sinum vinum þat er verðr[13] vm fram alla ræðo[14]. styrkr sa oc mattr er [alldrigi fær sigrat[15]. dyrð sœmeleg oc þo vendileg[16]. Þesse hin sama tign oc virðing er vmattolegh til þess at maðr mege vm rœða. hana hevir guð[17] buit með sinni ast sinum ælskarum sva haleitlega. at ekki likamlegt auga mege syn a festa. oc ekki dauðlegt œyra hœyra. oc ekki þessa heims hiartta vm hugsa huersu þar er firir buit. Þess bið ec guð at þu verðir eilifr folage til þessarrar sœmdar oc eilifrar sælo..

1) særi, B, C 2) *saal. ogs.* B; villdare, C 3) oc (at) leita *tilf.* C, B 4) finnizt, B, C 5) [*saal.* C, B; iamhœvelegh herklæðe, A 6) klæðom, B, C 7) [pell presentat, B 8) *saal.* B, C; purppura, A 9) virðulega, B; virkulega, C 10) þau, B, C 11) skraðu, B, C 12) *saal.* C, B; ræðeleg, A 13) [fagnaðr, C 14) ræzlo, C 15) [guð gefr er alldrigi verðr sigraðr, C 16) *fra* [er guð gefr *o. s. v. mgl.* B 17) firir *tilf.* B

100. Konongs sunr tok þa at klœckva með sorg oc tarom[1] af þeim harme er hann hafðe við brottferð Barlaams. oc mælte til hans. Minn hinn blæzaðe faðer oc meistare heilssv minnar oc hamingiv. ner skal ec faa eða finna þann leiðzagumann er mer kenne oc visi sua rettan heilsuvegh til þess hins sæla fagnaðar oc fostrlanndz. Varlla vente ec at mer faezt iafnenge þinna heilræða. þu fant mik slikan[2] oc synndafullan oc vtlagan þræl firir guðs augliti. en nv hevir þv sætt mik oc samþykt við minn skapara oc sva frammarllega minu male komet[3]. at nv em ec i samtale með guðs sunum til erfða oc oðla[4] i eilifri sælo. Aðr en þu kœmer[5] þa for ec miok vttan brautar oc vndir valldde andzskota oc vuina. trolla oc dyra. er iafnan varo buin at suelgia oc slita[6] með hervilegom hernnaðe oc grimlegre agirnnd. En þu hevir nu visat mer retleiðiss til þeirrar fylgdar oc felaga retta leið oc villulausan vegh at ganga. oc visat mer or myrkrum oc meinsemdom. oc fortt til þess heiman með myklu erveðe oc nauð at syna mer þann hinn mykla fagnað er mer er buinn. er ec vil sialfr [mik til stunnda at[7] eignazt. Oc firir þui at minn litileikr[8] vinzt eigi til þess at ambuna þer eptir verðleikum þann goðvilia. er þu hevir til min gortt. þa ambuni þer sa er alla luti gefr goða oc engo glœymir. þui goðo er gortt er.

101. Hinn goðe Barlaam villdi giærnna koma ennda oc lyktum a[9] harm oc angr Iosaphaz. oc reis hann vpp[10] oc helltt[11] hondum til hifna[12] biðiande til guðss með þessom orðom. Drottenn guð. skapare oc herra. faðer lausnara varss Iesu Crist. þu er birtir þa luti oc lysir. er aðr varo myrkuir. skapare oc lausnare allra luta synilegra oc vsynilegra. oc firir þinnar miskunnsemdar saker stnerer þu til þin þinni skepnv. oc villdir eigi at hon firirfœreztt i sinni villu. þer gerom ver þakker oc þinum hinum haleita krapt oc vizsku þinni varom herra Iesu Crist. firir huerss sakar er þu gerðir heiminn oc skapaðer oc reistir oss vpp. er fallet hofðum. þu gapt likn oc lausn syndum varom. villta oss leiddir þu heim. hertekna frælster[13]. dauða lifgaðer með blæzaðu bloðe þins hins sæla sunar. A þik kalla ec faður oc hinn hælga [eingetinn sun þinn með hælgum[14] annda. lit miskunnar augum til þessa sauðs[15] þins. er með skynsemd vil stnuazt til þinnar truar með minum kenningum. þins hins fatœka þræls. Hælga hugskot hans með þinum kraptte oc miskunn. grœð oc

1) *herfra til Note (10) er oversprunget i* B 2) sivkan, C 3) *saal.* C; kome, A 4) oðala, C 5) komt, C 6) mik *tilf.* C 7) [með tilstundan, C 8) *saal.* C; lettileikr, A 9) um *tilf.* C 10) *her begynder igjen* B 11) baðom *tilf.* B, C 12) himna, B, C 13) *saal.* C, B; or frælter, A 14) [*tilf.* B, C; *mgl.* A 15) sauðar, B, C

60. Slikan mala oc starflaun taka þeir vpp. er slikum hofðingia þiona er bæðe er illviliaðr oc vdygr oc þo margslœgr. [1]fa þeir sliktt skiptti a er sik firra goðo raðe. þa er þeir ællska hegoma heimsins. oc glœyma þurpt salo sinnar. Oc[2] þykki mer likazt at iafna þeim við mann þann er firir ræzlo saker oc otta flyði vnndan dyri þui hinv ræðelega er heitir unicornius[3]. Oc þvi at hann varð miok ræddr oc hamstole við rodd oc við rautan oc grimleg læte dyrssins. þa flyði hann sem mest at forða ser. at dyrit glœyptti honom[4] eigi. Oc af þvi at hann gaðe eigi firir sakar ofmykyllar ræzlo. huert er hann skylldi stefna. þa fann hann eigi fyrr en hann flaug[5] ovan firir eitt berg harðla háát oc bratt. Oc sem hann [var a flogeno[6]. þa [fekk hann halldet ser i eina viðar rislv[7]. oc hellt hann nv sva baðom hondum sem hann matte fastazt. en fotafesti fek hann i [einni litilli[8] skor. Oc þottezt hann þa val hava forðat ser. En sva sem hann leit vpp yuir sik. þa sa hann mys tvær. aðra hvita en aðra svartta. oc lago við oc gnagaðu sem mest matto þær vm rœtr tres[9] þess. er hann hellt a. oc var nv við sialptt at þær[10] hefði sundr gnaget[11]. Oc siðan eptir þetta leit hann niðr vndir sik oc sa hann einn mykynn dreka oc vndarllega grimlegan. oc bles elldi or ser með œsélegom augum vpp lypttannde munni miok askramlega[12]. sva sem hann være buinn at glœypa honom[13] ef hann niðr felli. þa er hann leit til þeirrar bergrifv er hann hafðe fœtr sina a[14] festa. þa sa hann fivgvr hofuð fram koma illileg oc eitrleg orma þeirra er heita a latinv aspides. Oc ottaðezt hann alla þessa luti nv avar miok. sem [von var at. er[15] hann var i sva myklum harska stadr. þa leit hann vpp[16] oðrv sinni oc sa hann nv or kuistum þess hins litla tres. er hann hellt a[17]. renna fagra dropa hunangs miok tilfysilega. oc af þvi at hugr hans gladdezt miok af þessarre tilfysilegre syn. þa huarf fra honom oll su ræzla oc otte er hann hafðe aðr. oc glœymdi hann þa ollu saman bæðe huerssu dyrit vnicornius[18] ellti hann. [oc huersu drekenn. er vndir honom miðium (var). var buinn at glœypa honom. sva[19] oc huersu mysnar hafðu gnagat treet er hann hellt a. sva oc huerssu þau hin illu[20] kuikuenndi[21] buin. varo at hogua[22] hann með eitrlegom tungum i

[1]) oc *tilf.* C [2]) Oc enn mællte B. til Ios. Monnum þeim er elska heimsins hegoma oc glœyma guði. þa, C [3]) unikornis, C [4]) hann, C [5]) fell, C [6]) [for a flugina, C [7]) [fann hann eina viðar rislu at hallda ser i, C [8]) [eina litla, C [9]) *saal.* C; trœs, A [10]) *tilf.* C; *mgl.* A [11]) nagat, C [12]) afskræmelega, C [13]) hann, C [14]) i, C [15]) [*mgl.* C [16]) ivir sik *tilf.* C [17]) ser i, C [18]) vnicornis, C [19]) *fra* [*mgl.* C [20]) illilegu, C [21]) er, *tilf. her* A [22]) bita, C

þionaðu honom. Opttlega [varð hann oc at[1] firirlata sina meðferð firir sakar konongsens tilkomo. stundum oc firir þui at konongrenn gerði honom boð[2] til sin at koma. En allt þat sem hann glœymdi af sinni veniv firir einshuerss veralldlegs starfs saker. þa fullgerði hann þat þeim mun lengr a nottena með staðfastu akalle. Oc fylgði hann i þesso prophetans kenning. Vm nætr skolu þer vpp hevia henndr yðrar til heilagra bœna. blæza[3] sua guð himneskan með hælgum bœnom.

104. Nu sem Zardan varð varr at konongs sunr hafðe slikt athæve. þa varð hann miok ryggr oc ræddr. oc af mykylli ahyggiv vissi hann varlla huat hann skylldi at havazt eða til huerra luta þetta mal myndi[4] leiða vm siðir. Oc af myklu angre oc otta vennde hann heim til herbyrgiss sins oc lezt vera siukr. En þegar sem þetta kom firir konong. þa sennddi hann einn sinn kiæran þionastumann at þiona konongs syni með þeim hætte sem aðr þionaðe Zardan. Kononge[5] var val til Zardans. oc firir þui senddi hann til hans einn skynsaman[6] mann þann sem aðr var rœynndr at hinum villdazta lækne. bauð honom at leggia allan hug a at Zardan fengi heilsu. Nv af þui at læknerenn vissi. at konongenom[7] var mykyl virkt a Zardane. þa giætte hann allavega til sem bazt at hann mætte nokkora bot af honom liota. Oc firir[8] þvi sem hann varð sannazt varr af sott hans. þa kom hann til konongs oc sagðe honom sva. Minn herra konongr. varlla kann ec hatt af sott þessa mannz. þui at mer finzt sem hann have enga verkki. oc þykky mer þui likazt sem [nokkor angr se[9] með honom oc [sa otte er vallde sott[10] hans. Konongr hugðe at sunr hans myndi honom reiðr vera. oc at þesse mynddi vera[11] sok sottar[12] hans oc skilnaðr þeirra konongs sunar. oc senndi þegar mann til Zardans at segia honom at hann sialfr myndi koma til hans oc vita sottarfar hans.

105. Sem Zardan skildi at konongr sialfr ætlaðe til hans at koma. þa biuggizt[13] hann þegar vm morgonenn stnimma ovartt firir konongenn. oc hann kom oc fell þegar[14] til iarðar sem siðr er til i þeirra lanndum. Konongrenn mællte til hans. Hui gerðir þu þer sua mykyt firir. at þu sva siukr maðr starvaðer þik[15] hingat at koma. Ec hafða aðr ætlat at ec skyllda syna ollum monnum huelik ast er mer leikr a þer. þui at ec sialfr villda til þin vikia[16].

Zardan suaraðe. Herra konongr. su sott er ec hevi hon er varlla

[1]) [*saal.* B; var hann oc, A [2]) orð, B [3]) biðit, B [4]) *saal.* B; myni, A [5]) konongr, B [6]) *saal.* B; skynsan, A [7]) *saal.* B; konongen, A [8]) eptir, B [9]) [hann have nokkot angr oc se þat, B [10]) [otte oc vallde þat svtt, B [11]) *saal.* B; ver, A [12]) svttar, B [13]) bioz, B [14]) allr *tilf.* B [15]) þer, B [16]) vitia, B

rikir riddarar oc kuaddu hann akaflega. at hann skylldi skiott [on allrar dualu[1] fylgia þeim til keisarans funndar. þvi at hann skylldi giællda keisaranom skynsemd af vtalulego fee. þvi er hann hafðe hans at varðveita. Nu sem hann var margfallega oc alla vega vafðr i þessom vannda. þa gerði hann sem flester gera. at hann renndi hugum[2]. huerir þeir være. er honom myndu[3] nokkora hiolp veita i þessom vannda er hann þottezt nv vera i stadr. Oc for hann þa til þess vinar sins. er hann þottezt ser vruglega vita staðfastan til allra luta. oc kuadde hann með þessom orðom. þv. minn hinn kiærazte vinr. þv veizt huerssv mykynn felagskap er ec hevi þer gorvan. oc iamual spart[4] eigi livit firir þinar saker ef þess þurpti viðr. Nu er oc at þvi komet er ec þykkiumzt þin þurva. oc man ec nv þat prova oc vil ec nv rœyna. huerium dreng er ec[5] hevi gott gortt. Nu seg mer huerr er þu villt mer vera i minni þurpt eða hueria hiolp er ec skal eiga af þer von. þviat a þema degi er sonn oc syn nauðzyn min. En hann svaraðe honom. Litla vinatto a ec þer at giællda. oc stutt ventte ec at þer verðe sv hiolp er þu fær[6] af mer[7]. þvi at ec hevi aðra þa felaga. er i dag skalu [til skemttanar oc gleði með mer ganga[8]. oc man þeirra felaxskapr með mer heðan af vera[9]. En i þinum vandræðom vil ec með engo mote veuiazt. Harklæðe[10] tvau hevi ec at fa þer litil oc hervileg. haf þav með þer. en enskis meira liðs att þu von af mer. Sem hann misti þar bæðe vinarens oc annarrar hialppar er hann hugði ser til. þa huarf hann þaðan i brott oc til annars sins vinar. þess er hann hugðizt nokkora hiolp skylldu af fa. oc mæltte við hann þessom orðom. Minn hinn goðe felage. minnzt a okkan felagskap oc fagra vinatto. sœmder oc virðingar oc margskonar goðra giæva er ec hevi þer veitt. þvi at i dag er fallen a mik mykyl þyngsl. oc þrœngua mer með sva myklu oc þungu ofrefli. at mer er vfœrt. er[11] ec fæ eigi annarra manna hialpper[12]. Nu verð val við oc drengilega. oc seg mer huerrar hialppar er ec a af þer von i þessarre nauðzyn. En hann suaraðe skiott. Ekki tom fæ ec til þess at ganga i [þrætto oc i[13] þœvor [með þer[14] i dagh. allt hevi ec aðra skylldare syslu oc mer þarvare. En þo man ec fylgia þer [nokkora rið[15] a leið oc avar skamt. þvi at ec verð þegar heim aptr at vennda. Oc huarf hann[16] með sva tomom hondum fra honom sem til hans. oc sek asakaðe. at hann skylldi slika ser firir

1) [án allre duol, C 2) viða huginum, C 3) mundi, C 4) sparat, C 5) *her beg. Fragm.* d2 6) hevir, C 7) *r. f.* mær, A 8) [meðr mer til skemtanar riða, d2 9) fara oc ec með þeim, C, d2 10) *saal.* C, d2; herklæðe A 11) ef, C, d2 12) hialpa við notið, C, d2 13) [þrætor eða, C, d2 14) [firir þik, C, d2 15) [nokkor, C, d2 16) þaðan *tilf.* C, d2

'rachis vm allauega með huerium hætte hann skyllddi þa sagðe hann konongenom. þessa skolum 'sta. at ver mæltem na þessom hinum vtrua [...]inn sun falsat. Oc ef ver fáám hann [...]se vart mal framgengt. en hann skal [...][1] firirheitum eða af allzskyns pinslum [...]gang at veita. at hann hevir firir syni Oc siðan minn herra. skal hann [sialfr [...]annar fyrru[3] truar. Fáám ver oc eigi honom annan karll allavega honom likan bæðe at asyn [...]manni með staðfastre varre trv. sua at varlla ma[4] [...] kenna mege huarnn firir annan Barlaam oc þann. oc [...]dr Nachor. Hann er meistare minn i bokfrœðe oc er [...] val kunnande. at faer[5] finnazt þeir er hann [mvni sigra[6] af [...] visdome. Ec skal koma til hans lœynilega nokkora nott oc [...]ta firir honom allauega þessa atburði. Siðan skolum ver segia allum monnum. at ver hafum tekit Barlaam hinn gamla. oc skal hann viðr ganga at hann se sa hinn same. [er með sinum slœgðarorðom oc raðom[7] vili veria trv kristinna manna. [Oc siðan er ver hafum att við hann langa rœðo oc þrætlo um trv kristinna manna[8]. þa skal hann kalla sik sigraðan oc yuirkomenn. En er konongs sunr ser[9] þetta. oc hann verðr varr at Barlaam er yvirkomenn oc sigraðr. þa gengr hann giærnna til hanndda oc tekr þa annat sinni traustlega at trua. oc lyðir siðan allu þui er yðr likar val. Siðan eptir þat þa skal sa er sik kall-aðe Barlaam stnuazt til varar truar oc iatta sik yuirkomenn oc sina villutru enskiss verða.

107. Konongrenn gaf gorlla gaum at orðom hans. oc varð sua feginn sem Arachis hefði gevet honom hitt villdazta rað. En þo varð honom sin von at hegoma. Barlaam hafðe skammv aðr brott faret. oc skunndaðe konongrenn þui mest at na honom braðlega. Hann fek til allzskyns ærendamenn fima oc fotfliota[10] alla vega at rannzaka eptir Barlaam. en sialfr for hann[11] veg með hesta[12] liði sem honom þotte hællzt von i at hann myndi mega finnazt. for siðan sex daga samfasta arlla oc silla leitannde oc rannzakanndde. misti þo þess er hann leitaðe. Oc vm siðir dualldezt hann sialfr at einv konongs bui. en

[1]) fortolum oc *tilf.* B, C [2]) [*saal.* C, B; sialf sunr þinn eggia hann, A
[3]) fyrri, B, C [4]) man, B, C [5]) *saal.* C, B; far, A [6]) [sigra, C; sigri, B
[7]) [oc hann með sinum sl. raðom, C; með sinum slœgðar raðom oc, B
[8]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A [9]) hœyrir, B, C [10]) fothvata, B, C [11]) þann *tilf.* B, C [12]) *saal.* B, C; bazta, A

fee oc auðœue oc ast sv er maðr legr þar a saman at drega. er margr þoler[1] firir [vilsinni oc nauð. mykyn[2] harska oc marga vasbuð. En þa er at hinum siðazta degi kœmr mannzens. þa fylgir honom af ollu þvi goðo er hann hevir saman dregit [eigi meira[3] en hervileg harklæðe eða saurgir tottrar. þeir er þa þykkia til enskis annars nytir vera. Annan vin kalla ec mannzens vera kono hans. [sunr oc dotter[4]. frendr oc vinir[5]. margr ann sva mykyt at hann firirlætr sialvan sik. sœmd sina [oc miok sva alla sælo[6]. En siðan er maðr er framfarenn þa er val er[7] þau fylgia honom til gravar. oc huerva þegar aptr. stannda þa yuir oc skiptta fee oc fangum sin a millum. gœyma siðan oc ga ekki þess [hins framfarnna þurpt. er i iarðu ligr[8]. Sa[9] hinn þriði vinr er flestom er helldr leiðr en livfr. þeim er eigi vilia rett rað lita. hann er ekki miok heimilegr eða felagskaplegr[10]. helldr er hann hataðr oc hafðr[11] at viðrsion. en goðer menn aller gera hann ser kiæran. þat er trv staðfost oc kiærlleikr til guðs oc nanga sins oc von til goðra luta. almosogerð. goðmenzska oc allar aðrar goðgerðir. er eigi firirlata oss. þo at ver farem or heiminum. nema helldr fylgia oc fram flytia vart mal til mykyls fagnaðar firir varom herra. oc frialsa oss or kallze oc klandum þeirra hinna grimaztu vuina er vm liggia nott oc dagh. [er kallza oss oc káá[12] oc viðr leita allavega oss niðr at drega til avarkosta oc þyngsla. þesse er sa hinn goðe vinr er fullkomenn felage er. eigi glœymir þui ollv goðo er ver gerom. nema helldr giælldr oss aptr með agiætre ambun oc sœmelegre sælo oc fullkomnom fagnaðe vendilegrar hugganar.

63. Blezaðr se þu sagðe Iosaphat til Barlaams oc signaðr af siolfum guði. hinn goðe karll. með þinv viti oc skynsemd. sva sem þu hevir glaðat hug minn oc hiartta með[13] þinni sannlegre sagu oc fagre fortalv. Nv bið ec þik enn at þu birttir mer hegomlega likneskiv heimsins[14] þessa. oc huerssv maðr mege sua vm hann komazt at minnzt talman eða valk mætte at verða.

Þa hof Barlaam a þessa leið rœðo sina. Ec hevi hœyrt sagt. at forðom var ein mykyl borgh rikulega skipað bæðe at mannum oc allzskyns auðœfom. En borgar menn hafðu þa siðveniv at andverðu. at þeir toko ser til konongs einnhuernn vkunnan mann. þann er huarkke

[1]) þar *tilf.* C, d2 [2]) [pinslir oc nauð (anauð, d2) með miklum, C, d2 [3]) [*tilf.* C, d2; *mgl.* A [4]) [syni oc dœtr, C, d2 [5]) vini, C, d2 [6]) [*saal.* C, d2; A *har:* oc sælo, *derpaa:* oc miok sva sialvan sik *men disse sidste Ord ere overstregede* [7]) ef, C [8]) [er hins framfarna þurft er i, C, d2 [9]) er *tilf.* C, d2 [10]) felaglegr, d2 [11]) *saal.* C, d2; hafr, A [12]) [at kallza oss oc ka, C; at svikia oss, d2 [13]) *her end. Fragm.* d2 [14]) heims, C

mællte hofðinginn. Syn mer herbyrgi Barlaams. Munkrinn svaraðe. Ef honom være nokkor forvitni[1] a at finna þik. þa være hann nv ner þer.

109. Arachis var[2] fullr af reiði oc œðe oc leit til hans grimlega oc mællte siðan. Ec skal fa yðr vhœvelegan[3] dauða, ef þer synið mer eigi Barlaam. Heremita[4] svaraðe. Huat ser þu þat[5] a oss sua glyslegtt. at ver ælskem nokkon lut sva þessa heims. at ver manum ræðazt þessa heims dauða. þann er þu ognar oss sva miok. Ver skolum helldr giællda þer oc gera margfallegar þakker. er þv tekr oss or þema heimi. Ver ræðomzt avar miok þat at[6] ver vitum eigi visan varnn enndadagh. þvi at margskyns freistni hegomleg þessa heims eða fianndans aeggian er opttlega firir brœyskleiks saker buin[7] at spilla mannzens goðre meðferð oc mote þui gera er guði er þekkilegt[8]. Nu firir þui at ver hirðum ekki vm þat er yðr er þekkelekt. þa frestoð þui ekki. er þer vilið gera af[9] oss. Huarkke synum ver þer hus broðor varss ne enga aðra luti lœynilega birtum ver yðr. þui at ver virðum þat hitt ferllegazta at flya dauðann. en hitt sœmelegazta at dœya skiott. Ver hafum her til vt hellt erfveðes sueita. en nv erom ver bunir bloð vartt fram at hella með raustlegom dauða.

110. Sem Arachis hafðe hœyrtt sua gott vmmæle þeirra oc af sua mykylli staðfestu. þa varð hann [miok akaflega reiðr[10] oc veitti þeim storar suivirðingar með myklum oc storom sarom. En þeirra diarfleikr oc staðfesta var æ þui[11] meiri sem hann fœrðe verra at þeim. sva at sialfr hann vndraðe þeirra staðfestv. Oc þa er hann hafðe pinnt þa með margskyns meinlætom oc fek þo engan veg þeirra hugh veiktt[12] til sins vilia. ekki varð hann[13] vis af herbyrgi Barlaams. þa tok hann þa alla með ser oc flutti til konongs. En þeir [foro með[14] skreppo sina fulla af beinum heilagra manna.

111. Oc langre stundu liðinni[15] komo þeir til konongs. oc sagðe Arachis konongenom allt hitt sannazta[16] vm munkana oc þeirra metferð. Siðan leiddi hann þa alla fram firir hann. Oc sem konongrenn sa þa alla. þa œddezt hann akaflega oc i sinni œðe bauð hann sinum mannum grimlega at pina þa firir vttan alla miskunn. Oc sem þeir mœddozt hinir veslu af erveðe oc illzsku er pinndu þa. þvi nest bauð konongrenn þeim at hætta vm rið. Siðan mællte hann til munkanna. Hui

1) fyst, B, C 2) varð, B, C 3) vhœyrilegan, B, C 4) *saal. ogs.* B; hermitinn, C 5) þess, B, C 6) er, B, C 7) *saal.* C; buinn, A, B 8) þægelect, B 9) við, B, C 10) [miok reiðr, C; reiðr akaflega miok, B 11) þess at, B 12) vikit, C; sveigt, B 13) oc *tilf.* B, C 14) [baro með ser, B, C 15) siðar, C 16) sanna, C

være hann sialldar[1] a tale við þik. En þu skalt þat vita. at hans predican er oss miok kunnig. oc ef eigi være otte faður þins mote þeim ollum er a Crist trua. þviat þeir aller ero heðan i brott rekner. oc þorer engi sa er a Krist truir vera kenndr her af þeim grimleik er faðer þinn stnyr til þeirra allra sem fylgia þessarre fortalv. elligar være þeir gœysi marger er giærnna villdu vndir þesso boðorðe bua. oc firir þvi at flester aller hava nv heðan flyt. þa hætter nv [oc oc þegir[2] þeirra predican oc fortala. En ef þer synizt þessor kenning til nokkorss fagnaðar hœva[3]. oc ef þer synizt vndir at ganga þetta hoc[4] oc byrði. þa bið ec at þin fyst verði þer til fagnaðar. En af minv male veit ec vist eigi huat ec skal gera. þvi at firir saker grimleiks oc ognar faður þins. þa em ec miok sorgfullr huerr annsuor er ec skal [honom veita[5]. af þui at ec giætta eigi boðs hans. [af þui at[6] ec let þenna karll [sva opttlega[7] inn til þin ganga.

97. Mer finzt sua[8] sagðe konongs sunr. at engi þin þionasta virðizt mer til iammykyllar sœmdar minnar. sem þessor. er nv kallar þv þitt galœysi. oc firir þessar saker er þu mestrar ambunar af mer verðr. Oc er þesse þinn hinn[9] fyrsti oc hinn meste fagnaðr. at ec skyllda mega birtta firir þer til hverss er þu ertt gorr. oc lokenne þeirri villu er þu hevir her til fylgt. meger þu kenna sannlega þinn skapara oc lausnara oc firirlata sem fyrst þav myrkr er meinaðu þer tilkomo fullkomennar sælo. Oc hugsaða ec at þu myndir. þegar sem þu hœyrðir. þaksamlega viðr taka þessom heilsuboðorðom. en mer finzt sva. at hugr minn blekki mik nokkot sva i minni ætlan. þvi at þu tekr við þesso heilsuboðe [allz of[10] tomlega. Nu ef þu birttir þetta feðr minum. þa er þat ekki annat en þu reitir hugh hans oc fyllir af ahyggiv oc rygleik[11]. En ef þu villt honom val. þa lœyn hann æ sem mest þessom lutum til þeirrar stundar. er bazt hœver vm þessa luti at rœða.

Nu þo at konongs sunr telldi firir honom þessa luti. þa var þat þo þvi likazt sem[12] maðr kastaðe frio a vatn eða sio. þvi at alldrigi kœmr vizska illviliaðum manne i hug.

98. Stnemma vm morgonenn kom [Barlaam til Iosaphaz[13]. oc birtti[14] firir honom at hann villdi brott fara. En Iosaphat varð miok

[1]) sialdnar, *de övr.* [2]) [oc þegar, C; þegar, c3; *mgl.* B [3]) horva, *de övr.* [4]) *saal.* A; ok, *de övr.* [5]) [firir mer hava, B [6]) [i þui at, C; i þui er, B, c3 [7]) [*mgl. de övr.* [8]) i *tilf.* C, B; til, c3 [9]) *saal. de övr.*; hynn, A [10]) [*saal. ogs.* C, B; allz, c3 [11]) *saal. de övr.*; lygleik, A [12]) *saal. de övr.*; sam, A [13]) [*saal. de övr.*; Iosaphat til Barlaams, A [14]) *her tilf.* A i *Marg.* Barl'; *mgl. de övr.*

reiðr oc rygr við þesse orð. oc af myklu skape fylltuzt augu hans[1] af tarom. Barlaam mælte martt stniallt orð oc taluðe fagrllega firir honom. at hann skyldi staðfastlega stannda i trv sinni. oc huggaðe hann allt þat er hann matte. oc bað þaksamlega at hann skylldi skynddilega lata hann brott fara. Hann sagðe honom oc sua firir. at eigi mynddi long stund til þess vera. at þeir myndu finnazt oc siðan iafnan samt vera með venndilegom felagskap.

Konongs sunr villdi [enn dvelia hann[2] ef hann mætte[3] nokkorom hætte. en þo var hann miok ottafullr vm at Zardan giæzlomaðr hans mynddi konongenom kunnict gera þeirra viðrœðor. Oc ef hann yrði við þetta varr. þa mynddi Barlaam firir hans saker þola baðe pinslir oc dauða. Oc mæltte þa Iosaphat til Barlaams. Með þui at þu ætlazt nv at fara ifra mer. hinn ælskulege oc hinn andlege faðer oc hinn visazte meistare. vpphaf allrar minnar heilsu. oc mik her eptir lata einnsamann i þessom huerfula heimsins hegoma. en þu villt nv leita [þer til[4] roar oc þess staðar sem þu meger með friði vera[5]. nu þore ec eigi lengr at hepta þik her. Far nv i friði oc af sialfum guði giættr oc varðveitr. oc glœym mer eigi i hælgum bœnom þinum. þa er þu kallar til guðs. at ec mege [enn vm[6] siðir koma til þinnar sælo samvistar. oc see ec siðan þitt hitt blæzaða andlit. En eina bœn bið ec at þu veitir mer i skilnaðe okrom. þa nestom er ec bauð þer. at ec skillda sennda nokkora fiarluti brœðrom þinum þeim til þurpta. en þu neittaðer við at taka. tak nv af mer litla minning til þinna einna nauðzynia.

Barlaam suaraðe. Ef ec villda eigi þiggia firir þurptta saker brœðra minna. þeirra sem enga nauðzyn hava til veralldlegra auðœva. er þeir hava aðr oll vpp gevit. huerssu ma ec sialfr við þui taka er ec neittaðe af allra þeirra henndi. En ef ec vissa at goð værc[7] auðœve þessa heims. þa mynda ec eigi siðr þeim ætla en mer eða nokkorom mun helldr. En með þui at ec veit at slikt er allz[8] enskiss vertt. þa ætla ec mer huarke ne þeim. Oc villdi hann með engo mote viðr taka.

Þa bað Iosaphat annat sinni Barlaam. at hann skylldi eigi með ollu synia honom bœn sina. þvi at elligar quaðzt hann vera með allu firirlatenn af honom. Hann bað at Barlaam gæve honom harklæðe sitt oc sina stnarpu yuirhofnn. at hann hefði þat eptir meðr ser til minniss meistara sins reinliviss. oc eigi siðr til verndar[9] oc varðveizlu firir

[1]) oll *tilf.* B, c3 [2]) [*saal.* C; enn hepta brottferð hans, B; þetta, c3; þetta enn, A [3]) með *tilf. de övr.* [4]) [*saal. ogs.* C; þer, B; til, c3 [5]) i vera, c3, B [6]) [*saal.* B, C; vm, c3; enn, A [7]) *her end.* c3 [8]) allt, B, C [9]) *saal.* B; varygðar, C; veralldar, A

fiandanom oc hans bolvaðum uelom. En hann bauð honom i mot aðra giof. þa er hann skylldi hava til minningar. at hueriv sinni er Barlaam ser[1] hana. þa skylldi hann þegar hugleiða vm Iosaphat oc þeirra skilnað.

þa mæltte Barlaam til konongs sunar. Ef ec gef þer min hin gamlu klæðe. er oll ero af fyrnsku slitin oc faren. oc þig ec af þer i mot ny klæðe oc myklu viliare[2]. þa ottomzt ec at su ambun minkki nokkot firir mer verðleika minna tilstundana við guð. Nv vil ec þo eigi allzkostar nitta þui er þu biðr. Lat freista[3] ef annur finnazt[4] þuilik [iamhervelegh harklæðe[5] er sambæreleg ero minum bunaðe. oc vil ec þau þaksamlega þiggia. þui nest var eptir leitat oc funnuzt þegar oc klæddezt þa Barlaam þeim bunaðe[6]. En sinn hinn fornna bunað fek hann konongs syni. oc tok hann þau með meirum þakkum en honom være [færð pell[7] eða hinn vildazte purppuri[8].

99. Sem Barlaam var nv miok sua buinn. þa hof hann sua sina hina siðaztv fortalu. Minn hinn ælskulege broðer oc hinn blezaðe sunr er ec hevi getet með guðlegre fortalu. minzt a huerium kononge er þv þionar oc huerium herra er þu ber þin herklæðe til sœmdar. Oc firir þvi hœver at þu gœymir val oc varðveitir vizkvlega[9] þin[10] hin fagru firirheit. er þu iattaðer herra allra hofðingia. nerverannde himneskom heimamannum hælgum englom til vitnisburðar. er þegar ritaðu oc skrasettu[11] oll þin heit. Oc ef þu helldr val þa ert þu sæll. Ælska ekki veralldlegt sva miok at þu giæter eigi vmfram allt guðs boðorða. Er nokkot sva ogorllegt sem sa hinn ræðelege[12] elldr er æ brennr með myrkrum oc sloknar alldrigi. þeim til pinsla sem til gera. eða huat ma sua miok þessa heims gleðia sem su hin venndilega ambun annars heims. [er guð gefr sinum vinum þat er verðr[13] vm fram alla ræðo[14]. styrkr sa oc mattr er [alldrigi fær sigrat[15]. dyrð sœmeleg oc þo vendileg[16]. þesse hin sama tign oc virðing er vmattolegh til þess at maðr mege vm rœða. hana hevir guð[17] buit með sinni ast sinum ælskarum sva haleitlega. at ekki likamlegt auga mege syn a festa. oc ekki dauðlegt œyra hœyra. oc ekki þessa heims hiartta vm hugsa huersu þar er firir buit. þess bið ec guð at þu verðir eilifr felage til þessarrar sœmdar oc eilifrar sælo.

[1]) sæi, B, C [2]) *saal. ogs.* B; villdare, C [3]) oc (at) leita *tilf.* C, B [4]) finnizt, B, C [5]) [*saal.* C, B; iamhœvelegh herklæðe, A [6]) klæðom, B, C [7]) [pell presentat, B [8]) *saal.* B, C; purppura, A [9]) virðulega, B; virkulega, C [10]) þau, B, C [11]) skraðu, B, C [12]) *saal.* C, B; ræðeleg, A [13]) [fagnaðr, C [14]) ræzlo, C [15]) [guð gefr er alldrigi verðr sigraðr, C [16]) *fra* [er guð gefr *o. s. v. mgl.* B [17]) firir *tilf.* B

100. Konongs sunr tok þa at klœckva með sorg oc tarom[1] af þeim harme er hann hafðe við brottferð Barlaams. oc mælte til hans. Minn hinn blæzaðe faðer oc meistare heilssv minnar oc hamingiv. ner skal ec faa eða finna þann leiðzagumann er mer kenne oc visi sua rettan heilsuvegh til þess hins sæla fagnaðar oc fostrlanndz. Varlla vente ec at mer faezt iafnenge þinna heilræða. þu fant mik slikan[2] oc synndafullan oc vtlagan þræl firir guðs augliti. en nv hevir þv sætt mik oc samþykt við minn skapara oc sva frammarllcga minu male komet[3]. at nv em ec i samtale með guðs sunum til erfða oc oðla[4] i eilifri sælo. Aðr en þu kœmer[5] þa for ec miok vltan brautar oc vndir valldde andzskota oc vuina. trolla oc dyra. er iafnan varo buin at suelgia oc slita[6] með hervilegom hernnaðe oc grimlegre agirnnd. En þu hevir nu visat mer retleiðiss til þeirrar fylgdar oc felaga retta leið oc villulausan vegh at ganga. oc visat mer or myrkrum oc meinsemdom. oc fortt til þess heiman með myklu erveðe oc nauð at syna mer þann hinn mykla fagnað er mer er buinn. er ec vil sialfr [mik til stunnda at[7] eignazt. Oc firir þui at minn litileikr[8] vinzt eigi til þess at ambuna þer eptir verðleikum þann goðvilia. er þu hevir til min gortt. þa ambuni þer sa er alla luti gefr goða oc engo glœymir. þui goðo er gortt er.

101. Hinn goðe Barlaam villdi giærnna koma ennda oc lyktum a[9] harm oc angr Iosaphaz. oc reis hann vpp[10] oc helltt[11] hondum til hifna[12] biðiande til guðss með þessom orðom. Drottenn guð. skapare oc herra. faðer lausnara varss Iesu Crist. þu er birtir þa luti oc lysir. er aðr varo myrkuir. skapare oc lausnare allra luta synilegra oc vsynilegra. oc firir þinnar miskunnsemdar saker stnerer þu til þin þinni skepnv. oc villdir eigi at hon firirfœreztt i sinni villu. þer gerom ver þakker oc þinum hinum haleita krapt oc vizsku þinni varom herra Iesu Crist. firir huerss sakar er þu gerðir heiminn oc skapaðer oc reistir oss vpp. er fallet hofðum. þu gapt likn oc lausn syndum varom. villta oss leiddir þu heim. hertekna frælster[13]. dauða lifgaðer með blæzaðu bloðe þins hins sæla sunar. A þik kalla ec faður oc hinn hælga [eingetinn sun þinn með hælgum[14] annda. lit miskunnar augum til þessa sauðs[15] þins. er með skynsemd vil stnuazt til þinnar truar með minum kenningum. þins hins fatœka þræls. Hælga hugskot hans með þinum kraptte oc miskunn. grœð oc

[1]) *herfra til Note (10) er oversprunget i* B [2]) sivkan, C [3]) *saal.* C; kome, A [4]) oðala, C [5]) komt, C [6]) mik *tilf.* C [7]) [með tilstundan, C [8]) *saal.* C; lettileikr, A [9]) um *tilf.* C [10]) *her begynder igjen* B [11]) baðom *tilf.* B, C [12]) himna, B, C [13]) *saal.* C, B; oc frælter, A [14]) [*tilf.* B, C; *mgl.* A [15]) sauðar, B, C

gofga [þenna teinung[1]. er planntaðr er[2] með hælgum anndda sialfs þins. oc gef honom at vaxa til þess at bera[3] blomstr[4] oc [blæzaðan avoxt[5] til þins[6] hins hælga loghmalls. oc tak hann vnndan velom oc vallde vuinar allz mannkyns. oc gef honom vizsku þins hælga aunda. Kenn honom at fullgera þat sem þinum vilia likar. at þin hiolp se honom iafnan til verundar. Gef honom með mer overðugum þionastumanne þinum at vit mættem baðer[7] oðlazt eiliva dyrð i þinni sælo. þui at þu ert blezaðr yuir allar allder verallda.

Sem Barlaam hafðe loket bœn sinni. þa stnerezt hann til konongs sunar oc gaf honom friðarkoss. [konongs syni oc[8] arva himneskrar dyrðar. bað honom af guði friðar oc farsælo oc stnerezt[9] siðan vt or holl konongs sunar glaðr oc katr oc lovaðe guð þaksamlega. þann er til sva goðra lyktta [hafðe leiðtt vegh hans[10] eptir sialfs sins vilia.

102. Eptir þat sem Barlaam hafðe skilzt við Iosaphat. þa stnerezt Iosaphat til bœnar með akafum tarom oc með þessom orðom. Herra minn guð. lit a hiolp mina oc [kom með[11] skunnda mer til hiallpar. þui at ec em firirlitinn af oðrum oc fenginn vnndir þina forssio. Ver þu [nv hialpssmaðr orhilpum[12]. lit til min með þinum miskunnar augum. þui at þu villt at aller hiallpeztt oc have kenning[13] til þins sannleiks. Hialp mer oc styrk mik. at ec gange eigi af vegh þinna boðorða. þu veizt herra minn. at ec em litilmagne oc veikr til goðgernninga. En þu ertt mykyll oc mattogr at hiallpa mer. þinn mattr helldr vpp. styðr oc styrir oc styrkir[14] alla luti synilega oc vsynilega. Gef mer[15] matt oc vilia at ec fylgi eigi hegoma heimsins heðan i fra. Kenn mer helldr at fullgera þinn vilia i ollum lutum oc varðueit mik[16] iafnan i þinni giæzlo. Faðer oc sunr oc hinn hælgi anndde sammattolegr[17] i þinum guðdome oc oskiptilegr. a þik kalla ec þer til dyrðar. þik a með retto at ræðazt [oll skynsamleg[18] skepna.

103. Vpp af[19] þessom degi varðveitti Iosaphat val oc reinlega[20] sik oc sina metferð með vitrllego gaumgiæve. helt sik fra allre vuizskulegre[21] nœyzlu. Um nætr var hann a iðurllegom bœnom oc þo (um daga) myklu sialldar[22] en hann villdi. firir navistar saker þeirra sem

1) [þina kenning, B 2) *saal.* C, B; *mgl.* A 3) *saal.* B, C; heita, A 4) blom, B 5) [*saal.* C, B; blæzaðaðr(!) avoxtr, A 6) *saal.* C, B; þin, A 7) saman *tilf.* C 8) [konongs syni, B; *mgl.* C 9) snarazt, B, C 10) [let veg hans verða, C 11) [*mgl.* B 12) [nu hialpsamr oc, C; mer hialparmaðr, B 13) viðrkenning, C; kynning, B 14) *her mgl. 1 Blad i* C 15) *saal.* B; me, A 16) A *gjentager her:* iafnan i ollum lutum oc varðveit mik 17) sammattogr, B 18) [*saal.* B; oc oll skynsemdar likamleg, A 19) ifra, B 20) rikulega, B 21) yfirscotlegre, B 22) sialldnar, B

þionaðu honom. Opttlega [varð hann oc at[1] firirlata sina meðferð firir sakar konongsens tilkomo. stundum oc firir þui at konongrenn gerði honom boð[2] til sin at koma. En allt þat sem hann glœymdi af sinni veniv firir einshuerss veralldlegs starfs saker. þa fullgerði hann þat þeim mun lengr a nottena með staðfastu akalle. Oc fylgði hann i þesso prophetans kenning. Vm nætr skolu þer vpp hevia henndr yðrar til heilagra bœna. blæza[3] sua guð himneskan með hælgum bœnom.

104. Nu sem Zardan varð varr at konongs sunr hafðe slikt athæve. þa varð hann miok ryggr oc ræddr. oc af mykylli ahyggiv vissi hann varlla huat hann skylldi at havazt eða til huerra luta þetta mal myndi[4] leiða vm siðir. Oc af myklu angre oc otta vennde hann heim til herbyrgiss sins oc lezt vera siukr. En þegar sem þetta kom firir konong. þa sennddi hann einn sinn kiæran þionastumann at þiona konongs syni með þeim hætte sem aðr þionaðe Zardan. Kononge[5] var val til Zardans. oc firir þui senddi hann til hans einn skynsaman[6] mann þann sem aðr var rœynndr at hinum villdazta lækne. bauð honom at leggia allan hug a at Zardan fengi heilsu. Nv af þui at læknerenn vissi. at konongenom[7] var mykyl virkt a Zardane. þa giætte hann allavega til sem bazt at hann mætte nokkora bot af honom liota. Oc firir[8] þvi sem hann varð sannazt varr af sott hans. þa kom hann til konongs oc sagðe honom sva. Minn herra konongr. varlla kann ec hatt af sott þessa mannz. þui at mer finzt sem hann have enga verkki. oc þykky mer þui likazt sem [nokkor angr se[9] með honom oc [sa otte er vallde sott[10] hans. Konongr hugðe at sunr hans myndi honom reiðr vera. oc at þesse mynddi vera[11] sok sottar[12] hans oc skilnaðr þeirra konongs sunar. oc senndi þegar mann til Zardans at segia honom at hann sialfr myndi koma til hans oc vita sottarfar hans.

105. Sem Zardan skildi at konongr sialfr ætlaðe til hans at koma. þa biuggizt[13] hann þegar vm morgonenn snimma ovarlt firir konongenn. oc hann kom oc fell þegar[14] til iarðar sem siðr er til i þeirraланndum. Konongrenn mællte til hans. Hui gerðir þu þer sua mykyt firir. at þu sva siukr maðr starvaðer þik[15] hingat at koma. Ec hafða aðr ætlat at ec skyllda syna ollum monnum huelik ast er mer leikr a þer. þui at ec sialfr villda til þin vikia[16].

Zardan suaraðe. Herra konongr. su sott er ec hevi hon er varlla

1) [saal. B; var hann oc, A 2) orð, B 3) biðit, B 4) saal. B; myni, A 5) konongr, B 6) saal. B; skynsan, A 7) saal. B; konongen, A 8) eptir, B 9) [hann have nokkot angr oc se þat, B 10) [otte oc vallde þat sytt, B 11) saal. B; ver, A 12) sytlar, B 13) bioz, B 14) allr tilf. B 15) þer, B 16) vitia, B

með þeim hætte. er[1] þer ætleð. helldr er hon af ængdo[2] brioste oc ryggu hiartta. er allavega þrœnguer at mer. Oc firir þui være mer þat mykyl heimska oc stnapskapr. ef[3] ec kœma eigi skiotlega með sva vaxnu male til yðarss funndar. heldr en ec leta yðra tign sua miok lægeazt. at ec biða yðarrar tilkomo i herbyrgi minv.

Konongrenn spurði huat er [vollde sottarfare[4] hans. Zardan suaraðe. Ef ec skal satt segia minn herra. þa em ec maklegr firir minnar vangiæzlo saker harðra pinsla oc refsinga með grimum dauða. firir þui at ec glœymda boðorðom yðrum. Nv[5] ventte ec at af minni vangiæzlo[6] kome yðr mykyll rygleikr til hannda. Hann[7] spurði. Seg Zardan. huerr vangiæzla[8] veldr þessarre ræzlo. er þu segir sua ottasamlega ifra.

þa suaraðe Zardan. Mitt galœysi hevir ofmykyt veret vm giæzlo sunar yðarss. þui at einn gamall galldramaðr oc gernningafullr kom opttlega til sunar[9] yðarss. Hann hevir taltt tru kristinna manna firir honom. oc hevir hann allavega hug a lagtt til at lyða. Siðan taldde hann honom allauega hueriar fortalur er Barlaam kenndi konongs syni oc huersu mykynn hugh er hann lagðe a til at lyða með sua mykylli fyrst. at hann er nv fullkomenn kristinn maðr. Hann birtti oc firir konongenom. at Barlaam er þesse hinn bolvaðe karll nefnndr. er þesso hevir aleiðis komet.

106. Konongr hafðe opttlega hœyrtt getit Barlaams. þui at hann var miok frægr af staðfastre trv sinni oc harðu livi. Sva skiott sem hann varð þessa varr. þa reiddizt hann akaflega miok. sva at hann var firir reiði sinnar saker miok sua af[10] vitinv. oc senndi iafnskiott eptir einum manne sinum þeim sem nemdr var Arachim. Hann var hinn valldugazte nestr konongenom. fremstr oc fyrstr i ollum hans raðagerðum. Hann var miok vitr maðr sva at marga luti vissi hann firir. þui at hann kunni [mykyt af[11] himintungla gang. þegar sem hann kom firir konongenn. þa sagðe konongr honom þenna atburð með myklum trega. þui at hann þottezt syni sinum vandlega[12] tapat hava. Sem Arachim sa a konongenom sua mykla vgleði oc hugsott. þa mælte hann. Herra konongr. sagðe hann. ver eigi reiðr ne ryggr af þesso. Ec ventte at ec skal með minum raðom oc fortalum stnuit faa syni yðrum alla vega eptir minum vilia af þessarre villu. oc skiott skal hann hafna þeim hegoma er þesse villukarll hevir firir honom talt. Oc af þessarre rœðo varð konongr myklu glaðare en aðr.

[1]) sem, B [2]) engo, B [3]) at, B [4]) [vallde svttarferðe, B [5]) *saal.* B; þa, A [6]) vangœymslu, B [7]) konongr, B [8]) vangœymsla, B [9]) *her beg. atter* C [10]) or, B, C [11]) [mikit a, C; miok, B [12]) *mgl.* C, B

Oc hugsaðe Arachis vm allauega með hueriuin hætte hann skyllddi sinvm vilia fram koma. þa sagðe hann konongenom. þessa skolum ver herra firir huetuitna freista. at ver mættem na þessom hinum vtrua karllc. er með sinni flærð hevir þinn sun falsat. Oc ef ver fáám hann fengit. þa þykky mer sem allt se vart mal framgengt. en hann skal annathuart af varom fagrum[1] firirheitum eða af allzskyns pinslum oc kualum nauðgaðr viðrgang at veita. at hann hevir firir syni yðrum fals framboret. Oc siðan minn herra. skal hann [sialfr sun þinn eggia[2] til hinnar fyrru[3] truar. Fáám ver oc eigi honom náát. þa kenni ec annan karll allavega honom likan bæðe at asyn oc alldre. einsetomann með staðfastre varre trv. sua at varlla ma[4] sa finnazt. er kenna mege huarnn firir annan Barlaam oc þann. oc er sa nefnndr Nachor. Hann er meistare minn i bokfrœðe oc er hann sua val kunnande. at faer[5] finnazt þeir er hann [mvni sigra[6] af varom visdome. Ec skal koma til hans lœynilega nokkora nott oc birtta firir honom allauega þessa atburði. Siðan skolum ver segia allum monnum. at ver hafum tekit Barlaam hinn gamla. oc skal hann viðr ganga at hann se sa hinn same. [er með sinum slœgðarorðom oc raðom[7] vili veria trv kristinna manna. [Oc siðan er ver hafum att við hann langa rœðo oc þrætto um trv kristinna manna[8]. þa skal hann kalla sik sigraðan oc yuirkomenn. En er konongs sunr ser[9] þetta. oc hann verðr varr at Barlaam er yvirkomenn oc sigraðr. þa gengr hann giærnna til hanndda oc tekr þa annat sinni traustlega at trua. oc lyðir siðan allu þui er yðr likar val. Siðan eptir þat þa skal sa er sik kallaðe Barlaam stnuazt til varar truar oc iatta sik yuirkomenn oc sina villutru enskiss verða.

107. Konongrenn gaf gorlla gaum at orðom hans. oc varð sua feginn sem Arachis hefði gevet honom hitt villdazta rað. En þo varð honom sin von at hegoma. Barlaam hafðe skammv aðr brott faret. oc skunndaðe konongrenn þui mest at na honom braðlega. Hann fek til allzskyns ærendamenn fima oc fotfliota[10] alla vega at rannzaka eptir Barlaam. en sialfr for hann[11] veg með hesta[12] liði sem honom þotte hællzt von i at hann mynndi mega finnazt. for siðan sex daga samfasta arlla oc silla leitannde oc rannzakanndde. misti þo þess er hann leitaðe. Oc vm siðir dualldezt hann sialfr at einv konongs bui. en

1) fortolum oc *tilf.* B, C 2) [*saal.* C, B; sialf sunr þinn eggia hann, A 3) fyrri, B, C 4) man, B, C 5) *saal.* C, B; far, A 6) [sigra, C; sigri, B 7) [oc hann með sinum sl. raðom, C; með sinum slœgðar raðom oc, B 8) [*tilf.* C, B; *mgl.* A 9) hœyrir, B, C 10) fothvata, B, C 11) þann *tilf.* B, C 12) *saal.* B, C; bazta, A

hann senndi Arachim oc fioldda riddara með honom til þeirra skoga oc œyðimarka er[1] miok fiarre varo hans riki. En þær vbygðir ero kallaðar Sennars rikiss œyðimarker. Arachis kom til þeirra vbygða oc vrðu aller rædder af hans ogn oc otta. aller þeir sem fyrir varo syniaðu sik nokkot sinni seet hava Barlaam eða nokot til hans kunna. Oc for hann vm þær vbygðir miok langtt fram i fiollen at leita at munkum oc einsetomonnum. Sem hann[2] hafðe lengi faret bæðe fioll oc dala með vegom oc vegarlœysi i sua myklum vfœrom at bæðe[3] kraup hann a hanndum oc a fotom. oc þeir aller er honom fylgðv. þa kom hann vm siðir vpp a eina hava fiallzgnipu. hann matte viða þaðan vm siaztt. oc leit hann vndir fialleno nokkon flok reinlifra manna. oc sua skiott bauð hann sinum monnum allavega firir þa at laupa. oc skunndaðe þa huerr sem matte. toko oc gripu munkana miok grimlega. [helldo þeim[4] þui likazt sem vargar kome at sauða[5] flokke. drogo þa oc leiddu hina virðulego guðs þionastumenn. er bæðe friddi oc sœmde virðulegr bunaðr[6] oc sœmeleg asyn reinlegs liuis. Hueriar viðfarer sem þeir gerðu þeim. bæðe hervilegar oc leiðilegar. þa brugðu þeir eigi at helldr sinu andliti eða asyn. teðo[7] sik allavega buna með gleði vndir at ganga huerskyns pinslir er vuina grimleikr villdi at þeim fœra.

108. Einn af þeim sa er faðer oc forstiore var firir þeim. bar a halse skreppo eina loðna oc fulla af heilagra manna beinum. Sem Arachim sa þa alla firir ser. þa hugði hann gorlla at þeim ollum. Hann kenndi langu aðr Barlaam. oc þa er hann misti hans þar. þa varð hann miok ryggr oc mællte til munkanna. Huar er sa hinn vannde falssare er villt hevir konongs svn varnn. Sa er skreppona bar a halsse svaraðe þa. Þvi er betr sagðe hann. at sa er engi með oss er fals finzt með. langu flyði sa fra oss. Þa spurði hafðinginn. Kennir þu hann. Gorlla sagðe hann. kenni ec falsarann oc suikarann er fianndenn er. hann er með yðr oc yðar er hann nagranne. þvi at þer haveð honom heimili buit. Hofðinginn suaraðe. Ec spurða þik at Barlaam. þui at hann forvitnar[8] mik at finna. Munkrinn svaraðe. Hui nefndir þu annan firir hann. er þu spurðir. huar er sa var er [konongs sun hefði[9] svikit oc villt. En ef þu fretter at Barlaam. þa hœfðe þer at spyria með þessom hætte[10]. Huar er sa er[11] frelsti konongs sun[12]. Hann er broðer varr sannr oc heilagrar meðferðar fullkomenn rœkttarmaðr. en ver saam hann margum dagum nest. Þa

[1]) *saal.* C, B; oc, A [2]) *saal.* C, B; ham, A [3]) helldr, C, B [4]) [helldr þeim, C; helldr, B [5]) *saal.* C, B; saða, A [6]) *saal.* C, B; bunaðar, A [7]) leto, C [8]) fysir, B, C [9]) hafðe, C [10]) orðom, C [11]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A [12]) fra villu *tilf* C, B

mællite hofðinginn. Syn mer herbyrgi Barlaams. Munkrinn svaraðe. Ef honom være nokkor forvitni[1] a at finna þik. þa være hann nv ner þer.

109. Arachis var[2] fullr af reiði oc œðe oc leit til hans grimlega oc mællte siðan. Ec skal fa yðr vhœvelegan[3] dauða. ef þer synið mer eigi Barlaam. Heremita[4] svaraðe. Huat ser þu þat[5] a oss sua glyslegtt. at ver ælskem nokkon lut sva þessa heims. at ver manum ræðazt þessa heims dauða. þann er þu ognar oss sva miok. Ver skolum helldr giællda þer oc gera margfallegar þakker. er þv tekr oss or þema heimi. Ver ræðomzt avar miok þat at[6] ver vitum eigi visan varnn enndadagh. þvi at margskyns freistni hegomleg þessa heims eða fianndans acggian er opttlega firir brœyskleiks saker buin[7] at spilla mannzens goðre meðferð oc mote þui gera er guði er þekkilegt[8]. Nu firir þui at ver hirðum ekki vm þat er yðr er þekkelekt. þa fresteð þui ekki. er þer vilið gera af[9] oss. Huarkke synum ver þer hus broðor varss ne enga aðra luti lœynilega birtum ver yðr. þui at ver virðum þat hitt ferllegazta at flya dauðann. en hitt sœmelegazta at dœya skiott. Ver hafum her til vt hellt erfveðes sueita. en nv erom ver bunir bloð vartt fram at hella með raustlegom dauða.

110. Sem Arachis hafðe hœyrtt sua gott vmmæle þeirra oc af sua mykylli staðfestu. þa varð hann [miok akaflega reiðr[10] oc veitti þeim storar suivirðingar með myklum oc storom sarom. En þeirra diarfleikr oc staðfesta var æ þui[11] meiri sem hann fœrðe verra at þeim. sva at sialfr hann vndraðe þeirra staðfestv. Oc þa er hann hafðe pinnt þa með margskyns meinlætom oc fek þo engan veg þeirra hugh veiktt[12] til sins vilia. ekki varð hann[13] vis af herbyrgi Barlaams. þa tok hann þa alla með ser oc flutti til konongs. En þeir [foro með[14] skreppo sina fulla af beinum heilagra manna.

111. Oc langre stundu liðinni[15] komo þeir til konongs. oc sagðe Arachis konongenom allt hitt sannazta[16] vm munkana oc þeirra metferð. Siðan leiddi hann þa alla fram firir hann. Oc sem konongrenn sa þa alla. þa œddezt hann akaflega oc i sinni œðe bauð hann sinum mannum grimlega at pina þa firir vttan alla miskunn. Oc sem þeir mœddozt hinir veslu af erveðe oc illzsku er pinndu þa. þvi nest bauð konongrenn þeim at hætta vm rið. Siðan mællte hann til munkanna. Hui

[1]) fyst, B, C [2]) varð, B, C [3]) vhœyrilegan, B, C [4]) *saal. ogs.* B; hermitinn, C [5]) þess, B, C [6]) er, B, C [7]) *saal.* C; buinn, A, B [8]) þægelect, B [9]) við, B, C [10]) [miok reiðr, C; reiðr akaflega miok, B [11]) þess at, B [12]) vikit, C; sveigt, B [13]) oc *tilf.* B, C [14]) [baro með ser, B, C [15]) siðar, C [16]) sanna, C

bere[1] þer bein dauðra manna með yðr. Ef þer bereð firir astar saker bein þeirra. þa skal ec nv beintt lata drepa yðr oc skynnda[2] yðr sva til þeirra. at þer eigið firir þat siðan þakkar at giællda oss af varom goðvilia.

En sa hinn goðe maðr forstiore þeirra er skreppona bar virði litils konongs orð oc ogner. sva sem hann have ekki illt kenntt af honom. svaraðe konongenom með skirri roddo oc bliðu andliti. synddi opennberllega huerss miskunn er með honom var. Hœyr þu konongr. sagðe hann. þesse bein er ver berom við oss ero bæðe rein oc heilogh oc minna oss a þeirra staðfestu oc einorð. er þeir hafðu i heiminum fagrllega meðferð til guðlegrar astar. oc vekkia oss vpp oc kueikia hiarttu var til hinnar samu astar við guð. þa kœmr oss i hug su hin sæla hmilld er nv hava þeir. oc i þeirra love eggiar huarr varr annan til hinnar samu truar at fylgia þeirra sannum fotsporom. Sua hugsum ver oc iðurllega af navist þessarra granna dauða varom[3] oc geromzt ver af þvi framare oc fullkomnare heilagrar meðferðar. oc af þeirra nalgan heilagre ventom mer bata oc bota.

112. Konongr spurði annat sinni. Ef þeirra minning er sva nytsamlegh sem þer segið. hui take þer eigi sialfra yðarra likame[4] i minning þessarrar sælo er bratt man funa. helldr en ælsket þat[5] sem aðr er rotet.

þa suaraðe ermitinn. Með þui at ec sagða[6] yðr firir fim luta saker berom ver þessor heilog bein. ef ec segi þer eina þessa[7] sok. þa man þer synazt sem ec gabbe. en þat er þo [liose biarttare[8] at bein dauðra manna bera livandum monnum dauða sins birtting. Nu með þui at þu skilr sialfr at þetta er satt (oc) at bein þin bera þer birting oc minning dauða þins. hui ser þu eigi val sialfr firir þer oc þui er þer hœver[9]. Helldr hevir þu lagt alla þina metferð oc atæve til vnytra luta. oc af illum grimleik með myklu[10] miskunnarlœysi pyndir[11] þu oc pinir. drepr oc dœyðir guðs þionastumenn. er þer hava i engom lut mein gortt oc engi skipti eiga við þik með ollu vm veralldlega[12] luti. ekki vilia þeir oc af þer[13] beiðazt.

113. þa mællte konongrenn til hans. Með ofmyklu false blekki þer folkket. at þer eggið menn[14] fra þessa heims sœmðom oc sælo. oc skiptta sœtleik oc fegrð oc margfalldre heimsins munugð i þessa[15]

[1]) *saal.* C, B; ber A [2]) skunda, B [3]) *saal. ogs.* C; varn, B; er hversdaglega er firir durum *tilf.* C, B [4]) *saal.* C, B; lakame, A [5]) A *tilf. her:* er [6]) segi, B [7]) *mgl.* C, B [8]) [liosare oc biartare, B, C [9]) hœyrir, C; horver til, B [10]) *saal.* C, B; myklum, A [11]) pindir, C, B [12]) *saal.* C, B; verallda, A [13]) *saal.* C, B; þeir, A [14]) at skiliazt *tilf.* C, B [15]) *saal.* C, B; þessarre, A

saurgu melferð. er þaðan er leiðilegazt til at sia er maðr litr fyrst a. oc kippið sœmdom fra guðum varom. oc eggið menn at dyrkka Iesum yðan. Nu firir þui at ec vil eigi at folkket fylgi lengr villu yðarre oc firirlate[1] land vartt oc riki oc œyðizt sua konongsdomrenn. eigi likar mer oc at folkket glœymi þeim guðum er þeirra langfeðr ælskaðu iafnan. oc trui a Crist yðan er annathuart hevir með ser litinn matt eða allz engan. oc firir slika villu oc aðra þuilika hevi ec dœmt yðr alla til draps oc dauða.

Munkrinn suaraðe. Ef þu villdir konongr. at allr lyðr være þinnar sælo oc auðœva luttakare. þa stnerer[2] þu annan veg til en nv. þui at þu rifr þa oc ræner optlega mykynn fiollda i þinv riki. er huerssdaglega[3] afla ser með sueita oc erveðe þa luti er þeir þurfu ser til viðrliuis. Oc firir þui þa finnzt mer sua[4]. at þu ber eigi mykla ahygiv firir alþyðþunnar nauðzyn. helldr hugsar þu vm þat at sœma meðr fagrllegom[5] bunaðe þinn likam. at hann livi allavega i þeirri fremd oc frama er þer þykkir þinum likame sama. oc hafnar þu oc glœymir almatkom guði. en þa gafgar þu sem guð[6]. er ekki gott gera oc alldrigi vrðu gerannde. helldr varo þeir meðan þeir lifðu i allzskyns fulivi glœpa fullir oc gernningga. Oc firir þui at þu villt likiazt[7] þeirra illzsku oc lioto livi. þa þykkyzt þu sva mega[8] bazt at komazt. oc þeir aðrer sem með þesskyns hætte liva. at dyrkka þa oc hava firir guð. er þeim gauo veg oc visenndi til þes lifs. er þeim likar. Nu firir þvi at guðir yðrir gerðo sua ferllega. hui man yðr þa mannunum[9] bannat sva[10] at liva sem þeir lifðu. Oc af þui[11] matt þu val skilia herra konongr. at mykyl villa fylgir þinni melferð. þoat þat se at ver lokkom[12] brott i fra þer nokkora til þess. at[13] aller eigu með sannv at þiona. þu villt at marger þione þinni sinkku oc agirnnd oc hirðir eigi. þo at þeir se vesler. þegar sem þeir þiona þer til afla. þui likazt sem veiðimaðr sa er hunnda fœðer oc elr þa val firir saker veiðiskaps eða hauka. oc letr kiærllega yuir þeim [aðr en þeir take þat sem þeim er avisat. iamskiott sem þeir fa veit. þa gripa þeir með grimlegre agirnnd oc toga oc riva or tannum (þeim)[14] þat sem þeir ætlaðu ser til fenngiar. með þessom hætte gerer þu konongr. er þu villt hava marga menn vndir þinv vallde til þess at giællda þer skatta oc skulldir[15]. huart sem þeir verða i þinu riki a sio eða a lannde[16].

[1]) latim ver, B [2]) stnerezt, B [3]) *saal.* C, B; huarssd., A [4]) i *tilf.* C, B [5]) margfallegom, C, B [6]) guða, C, B [7]) *her mangler mange Blade i* C [8]) hellzt *tilf. her* A [9]) oc yðrum monnum, B [10]) at gera *tilf.* B [11]) þuisa, B [12]) lokkem, B [13]) er, B [14]) [*mgl.* B [15]) skylldir, B [16]) *saal.* B; lannda, A

Segir at þu ber ahyggiv firir þeirra athæue. en þu byr þeim at sannu er þinum vilia þiona skom oc skaða oc eilivan vaða. en vmfram alla aðra sialfum þer. þui at þu lovar meir myrkr en lios oc ælskar helldr hegoma en [himneska luti[1]. Ger sua val. at vakna sem fyrst af villudraumi oc opna augu þin. oc lit allavega vm þik oc se huernveg lios guðs miskunnar er ollum boðet oc buit. oc kenzt við þik at þu ertt hans þræll. Hugleið með skynsemd þat sem aðr hevir þu glœymt firir galœysis saker. Giæt þess at engi er [sa guð er geva ma heilsu[2] nema þesse einn varr herra Iesus Cristr.

114. Konongrenn mællte. Hætt skiott þinv skiotmælge. oc seg mer on duolu[3] huar Barlaam er. elligar[4] skal ec herða a þer allzskonar pinslir með akafum grimleik oc með fleirum hattom en fyrr hevir þu hœyrtt dœme til.

Sa hinn vitri oc hinn skynsame munkr. er meir ælskaðe guðs rettennde en ogner eða reiði konongs. suaraðe oskialvannde hiartta firir vttan alla ræzlo[5]. Herra konongr. ver erom eigi skylldir at fylgia þinum boðorðom mote rettendom. helldr skolum ver þeirra giæta. er guðs sunr varr herra Iesus Cristr kennir oss. oc oss visar i fra þesso hegomlego[6] hœglivi. oc með styrk oc staðfesto þola bæðe valk oc vandræðe firir saker heilagra rettennda. En sva myklu verra sem þu fœrer at oss firir saker rettrar truar. sva myklu meira gerer þu oss gott i þinum grimleika. Ger firir þui allt illt er þu matt oc villt. eigi getr þu oss þeim mun helldr fra þui komet[7] er ver vilium hava oc oss hœver at hallda. oc til engarrar samþykttar skallt þu oss þui helldr koma við syndina. þat skallt þu vita. at su synd være oss eigi litil [helldr liotleg[8]. ef ver birtum firir þer huar er Barlaam broðer varr byr. oc være hann siðan af varom valldum tynndr oc tapaðr. Alldri skallt þu þer þar gabb eða glenno[9]. latr eða leik af gera. þo at þu herðir a oss allan þinn grimleik vuerðugum. eða dreper oss með sua margfallegom dauða sem þinn mattr er til. Eigi erom ver sua blauðir eða veikir. at ver selium við verði reiði þinnar rettennde var. oc eigi firir þinna ogna saker glœymum ver at giæta guðs logmals. En huat[10] sem ec tala fleira eða færra. þa freista nv ef þu villt huerskyns er þu matt oc þu kannt illt með ollum pinslum. þui at lif vartt er alltt með Cristi. en dauði til eilifra ambuna.

115. Af þessom hinum goðom oc guðlegom staðfestoorðom bauð konongrenn i sinni reiði at skera af tungur[11] þeirra oc [vt

[1]) [himinriki, B [2]) [guð. B [3]) duol, B [4]) ella, B [5]) *her beg. Fragm.* h [6]) hegomlega, B, h [7]) spant, B, h [8]) [eða vliotleg, B, h [9]) glaum, B; *sees ikke i* h [10]) huart, B, h [11]) *saal.* B, h; tungum, A

rœyua[1] augun or hausum þeirra. henndr oc fœtr af hoggua. þegar sem konongrenn hafðe þetta mællt. þa stoðo þeir œrnner vmhuerviss hann er fysilega[2] fluttu konongs boð með hinum mesta grimleik on allrar miskunnar. drogo vt or hofði þeim með iarnnkrokom tungur oc af skaro. stungu vt augun með stalgaddum. fœtr oc henndr hiuggu þeir af með huarssum œxom. En þeir sæler oc sœmeleger með staðfastum hugh eggiaðe huerr unnan fram oc skundaðu sialfum ser sem raustlegazt vrædder vndir dauða firir saker staðfesto kristinnar truar. I þessarre rœysti oc drengskap luku þesser hinir sælo guðs vinir sinv livi oc skunndaðu sva salom sinum til himinrikis sælo. Oc i þessom hinum harðum kualum oc pinslum fylgðu þeir fram sinum herra Iesu Kristo. oc varo þeir felagar .xvii. at talu.

þesse heilagra manna pinsl oc staðfesta er iafnað við .vii. vnga menn er samðykkilega með mœðr sinni þollddo oll saman dauða glaðlega firir guðs sakar. Slikra heilagra manna staðfesta hœver oc hœyrir guðom kristnum monnum optlega firir hugar augum at hava.

116. Nu sem konongrenn hafðe þessarra guðs vina veraldlegom lifdagum lyktt[3] oc þo litit at sinum vilia syst. þa senndi hann eptir Arachim hafuðraðgiæva sinum oc mællte til hans. Með þvi at var hin fyrra[4] raðagerð hevir at engo orðet. þa takum nv vpp aðra þa sem betr dugi. Lat nv koma hingat lœynilega Nachor. at af hans viðrhiallppum verði var raðagerð til meiri framkœmdar nv helldr en fyrr. þegar vm nottena eptir sem myrkvazt var þa for Arachis með faam monnum til helliss þess sem Nachor var i miok lœynilega i œyðimork. En Nachor systi ekki annat nott oc dagh en magnaðe með galldrum oc gernningum sinn froðleik oc kunnastu. Arachis synndi honom sitt ærennde oc konongssens raðagerð oc sina. Venndo hann siðan aptr til konongs stnimma i ottonne. Bað hann konongenn fa ser menn oc hesta at leita Barlaams. En konongrenn er giorlla vissi þessa alla raðagerð. fek þeim braðlega[5] menn oc hesta. þa er Arachis kom i morkena. þa sa hann þar sem viðrinn var þiukkaztr gamlan karll einn gangannde. oc hann bauð þegar sinum mannum at taka hann. þeir toko hann oc fluttu firir Arachim. Hann spurði huat er hans het eða hueria tru er hann hafðe[6]. Hann sagðe sik trua a Crist oc nemdi sik Barlaam. Arachis gerði sik gœysi glaðan. oc huarf svabuit heim aptr.

Sva skiott sem konongrenn spurði. þa bauð hann at þar skylldi koma Barlaam. þvi nest spurði konongrenn. Heitir[7] þu Barlaam bannsettr

[1]) [riva, B [2]) fuslega, B [3]) *saal. ogs.* h; lukt, B [4]) fyrsta, B, h [5]) *saal.* B, h; bræðlega, A [6]) hefðe, B [7]) *saal.* B, h; hei, A

oc bolfaðr villumaðr fullr galldra oc gernninga. Barlaam suaraðe. Ec em guðs þionastumaðr en gerningar kann ec eigi. Barlaam heiti ec. Mæl eigi illa til min herra konongr. þu att helldr at mæla val til min oc sua gera. þui at syni þinum. [er aðr[1] var tapaðr oc tynndr. kennda ec með minum visdome [guð at skilia oc hann at ælska[2]. oc lærða ec hann með allzskyns froðleik oc rettre vizsku falslausrar skynsemdar. Konongrenn [svaraðe þa[3] sua sem af mykylli reiði oc mællte til Nachors er kallaðezt Barlaam. þat være maklegt oc miokk rettlegtt at þu kœmer engom orðom ne suarum firir þik. nema helldr hefðir þu skyndilegan[4] dauða. en firir minnar sœmdar saker oc manndomlegrar natturu. þa vil ec geva þer frest til stefnvdags oc rœyna ef þu vilir eptir mer lata. oc ef[5] ec finn þat. þa mannt þu miskunn af mer oðlaztt eða elligar dœya með hinum hæðelegazta[6] dauða. Sem hann hafðe þetta mælt. þa fekk hann Barlaam vndir giæzlo Arachim oc bauð honom. at hann skylldi vruglega varðveita hann. Annarss dags eptir vennde[7] konongrenn heim aptr til hallar sinnar.

117. Nv spurðizt vm alla borgena. at Barlaam var komenn[8] oc sua komo þesse tiðendi[9] til œyrnna konongs sunar. oc varð hann við þetta einkar illa. sua at varlla matte hann tarom halldda. Hann bað guð gratanndc at hann skylddi varðveita Barlaam fra[10] harska oc dauða. Oc guð hœyrði akall[11] hans oc glœymdi eigi miskunn sinni. þui at hann er iafnan buinn þeim til hialppar er sitt akall hava[12] til hans. Hann birtti firir[13] konongs syni i sœfne. at hann skylldi ekki ottazt vm sitt mal ne Barlaam. hann het honom sinum styrk i þessarre þrætto. Oc þa er konongs sunr vaknaðe þa var allt hiartta hans fullt af fagnaðe oc nyfenginni gleði. þar sem hann hafðe niðr lagzt með otta oc vgleði.

Konongrenn þottezt nv þetta mal[14] i henndi hava vm sun sinn oc þakkaðe Arachis sina goða raðagerð. En honom var sin hegomlegh von [at hegoma[15]. sem optazt verðr þeim sin astundan er með rangu fara til litils afla. sem her man bratt birttazt.

118. Tueim dagum siðan[16] vitiaðe konongrenn til sunar sins. Oc þa er hann fra at konongrenn var a ferð til hans. þa gek hann glaðlega vt i mot honom oc hugði at konongrenn myndi minnazt við hann eptir veniv sinni með faðurllego bliðlæte oc kurtteisri queðiu. En

[1]) [*saal.* B, h; erðr, A [2]) [guði at þiona, B, h [3]) [*saal.* B, h; spurði, A
[4]) skiotlegan, B, h [5]) *tilf.* B, h; *mgl.* A [6]) harðazta, B; harðlegsta, h
[7]) vendir, B, h [8]) tekinn, B, h [9]) *saal.* B, h; tiðeste tiðendi, A
[10]) við, B, h [11]) *saal.* B, h; akkall, A [12]) iðulega *tilf.* B, h [13]) *mgl.* B, h
[14]) allt *tilf.* B [15]) [at sonnum hegoma, B; at valiug, h [16]) siðarr, B, h

konongrenn[1] synndi sik i mykylli reiði við sun sinn. oc gek inn i holl til hasætess oc settizt niðr vglaðr. oc kallaðe til sin sun sinn oc hof vpp rœðo sina a þessa leið.

Sunr minn. hucr ero þesse tiðendi er mer ero firir œyru komen vm þitt athæve. er mer þykkyr minn hugr bæðe suiða innan oc vtlan. Ec ventte þess at engi hofðingi eða þessa heims maðr myndi iammiok fagna eða iamglaðr við verða i sins sunar tilkomo sem ec varð i þinni[2] burðartið. Engi vennte ec oc at sa finnizt er slikan harm oc rygleik. sorg eða sott have sialfkrave vttan nauðzynia af sinum syni fengit. oc hevir þu sua vanvirtt i œsko þinni elli mina oc miok sua brott tekjit synina fra mer oc næsta rænnt likam minn allu afle sinu. Sa otte oc sv ræzla er mer þotte von at vera kom[3] mer til hanndda af þinni tilkomo. oc hevir þu gort[4] a mer vuinum[5] minum spott oc latr með myklu bernsku raðe oc vuitrlegre kenning af folskra manna fortalu oc skipptir sva minv raðe i[6] brott i þeirra vrað. oc littir þeirra fortalu meir en minni faðurlegre kenning. þar sem þu firirlætr at þiona fornnom guðum feðra varra. oc tekr þann guð at ælska er oss er sannlega allum vkunnigr at allu oc ollum varom siðum gangstaðlegr. Hui villdir þu sunr sva gera. þar sem ec let þik vpp fostra nœra oc fœða með allzskonar goðre giæzlo oc virðulegre varðveizlu. Ec hugða at þu skylldir i minni elli vera styrkr oc stuðill mer oc minv riki. oc eptir mina daga vera ervingi allrar minnar sælo oc sœmdar. En þu hevir sva ambunat[7] mer. at þu hevir syntt þik mer sannan vuin oc andskota. eða myndi þer eigi helldr hœva at lyða minum faðurlegom fortalum en þess hins gamla karlls raðlaus oc rotens hegomlegre aeggian. er þer kenndi at skiptta þesso hinu sælo[8] livi i sorgafullt oc starfsamt oc angrsamt meinlætes lif. oc þesse hin ælskuleg stæne var brott kasta oc imot taka stnarpt oc hartt oc hervilegtt lif. þat[9] sem Iesus Mariu sunr bauð at fylgia. Eigi ottaðest þu þa ogn oc reiði mykla [oc mattoga[10] guða varra. at þeir refsi þer grimlega i sinni reiði. annathuart með elldingum brenni þik. eða opne iorðena vndir þer at svælgea þik[11]. þeir sem sua mykyt gott hava gortt oss. at þeir hava sœmt oss með sælo oc rikdome. sœmdom oc auðœvom kononglegrar tignar. oc vndir vartt valld lagtt morg lonnd oc stor riki[12] með vtalulegom þioðom. Oc vmfram þetta allt. þat[13] er mer þotte engi von i vera. þa hœyrðu þeir bœn mina oc leto þik fœðazt[14]

[1]) *her beg. Fragm.* i [2]) *saal. de övr.;* þinum, A [3]) komo, *de övr.* [4]) *tilf. de övr.; mgl.* A [5]) vinum, i [6]) *mgl. de övr.* [7]) launat, B [8]) *saal. ogs.* B; sæla, h, i [9]) *saal. de övr.;* þa, A [10]) [mattogra, *de övr.* [11]) þer, i [12]) *her ender Fragm.* h [13]) þa, B, i [14]) i verolldena *tilf.* i

til þessa hins mykla fagnaðar. ef þu kynnir sialfr i honndum at hava. En þv hevir þeim harmulega hafnat oc firirlatet oc tekit i staðenn Crist hinn krossfesta oc fylgt þeirra fortalum. er ec veit eigi með huerium hegoma oc skrœksagum þeir segia aðra verolld[1] eptir þessa. oc flytia þat lygilega. at dauðir[2] likamer skalu annat sinni vpp risa. Með slikum villum oc margum aðrum þuilikum firirkoma þeir margum vuitrum[3] mannum.

Nv minn hinn kiære sunr. fylg fortalum faður þins oc kasta a brot þessarre glenno[4] oc gabbe. oc skyndum[5] til at ver mættem fa hœgtt oc lægtt reiði guða varra. Ofrom þeim oc fornom hundrað yxna[6] feitra oc freistum sva at minkka[7] oc lægca reiði þeirra. þvi at eigi ero þeir siðr mattoger til miskunnsemda en til refsinga. Oc matt þu her nalega taka dœme af oss. er með engom verðleikum komom[8] til þessa rikiss. nema helldr með þeirra miskunnsemdar giofum. oc firir þui þionom ver þeim þaksamlega oc þeirra þionastumonnum gerom ver myklar sœmder. En þeim er firirlita at tigna þa oc hafna þeim. þa skolum ver refsa þeim með ymssum pinslum oc grimum dauða. Konongrenn lauk sua sinni rœðo. oc lastaðe allavega kristinna manna tru oc astundan. en hegomlegan atrunað sinnar villu lovaðe hann sem mest matte hann.

119. Sem konongs sunr hitt blæzaða ivngmenni[9] sa at honom mynddi eigi lengr hœva at lœyna sinni atferð oc heilagum tiltœkom[10]. nema helldr berllega at birtta oc syna með skynsamlegre sannsagu allt þat sem sannazt var vm sinn hagh oc atæve. hann mællte með þessom hætte til faður sins.

Herra minn oc konongr oc faðer minn. lyðit til andsuara minna. ec skal minum sannendom eigi lœyna firir yðr oc þvi ollu er sannazt er vm[11] minn hagh. oc[12] birtta firir yðr opcnberllega. Ec hevi hafnat myrkrum. en lios hevi ec ætlat at ælska. villv hevi ec oc[13] firirlatet en rettendum vil ec fylgia. Skurguð oc fiannda vil ec fra mer skilia[14]. en samþykkia heðan af allan minn vilia vndir valld oc forssio faður[15] oc sunar oc hins hælgha annda. er skapaðe oc gerði heiminn oc himininn oc allt þat sem yuir er oc vndir af engo firirliggiannde efni. Sa hinn same guð gerði mannenn af iarðar sauri oc gaf honom lifllegan anndardratt. skipaðe honom i paradisar sælo. En siðan er hann braut guðs boðorð. þa hafðe hann vannlega firirgort sinu male við

[1]) vera *tilf.* B [2]) dauðra manna, B [3]) *saal.* B, i; vitrum, A [4]) *saal. ogs.* B, i [5]) skunda, i [6]) oxna, B [7]) mykva, B [8]) *saal.* i; komo, A, B [9]) *saal. ogs.* i; ungmenni, B [10]) tiltekiom, B [11]) of, B [12]) at, B, i [13]) *mgl.* B, i [14]) reka, B [15]) *saal.* B, i; faðus, A

dyrð en heimsins hegoma. Enn spurði konongrenn. Huat er þat er þu kallar himneska dyrð. Hann suaraðe. þat riki sem alldri verðr ender a oc alldri ma dœya. þau auðœve [er alldri fer fatœkt með. sa fagnaðr[1] er alldri finnzt otte með. Sv gleði er[2] firir vtan rygleik. sa friðr er[3] firir vtan þrætto [er þar er[4]. frelsi firir vtan hark[5] oc afund uvina. þeir sem þetta oðlazt þa mego sæler kallazt. Huerir mego þenna fagnað fa. sagðe konongr. [Raðgiævenn suarar[6]. þeir allir er þema veg fylgia val. hann er þeim buinn ollum er til fysazt. Konongr spurði. Huat veg er þat. Raðgiæfenn svaraðe. Kenna einn sannan guð oc Iesum Krist hans sun oc hinn hælga annda. En konongr er sliktt hafðe eigi fyrr hœyrtt mællte til hans. Huerr firirbauð þer her til at birtta mer slika luti. Slikt þykki mer ekki afvirðilegt ef satt er. en ef nokkot er ef a þuisa male. þa verðr þat með skynsemd at hugleiða. Minn herra sagðe hann. eigi lœyndda ec þui þessom lutum firir þer. at mer gengr[7] illvili til eða galœysi. nema þvi at ec ottaðomzt at vgleðia yðra tign oc gafugleik. En ef þer bioðet mer at segia yðr. þa vil ec glaðlega heðan i fra yðr af þesso allt hitt sannazta segia. Giarnnsamlega sagðe konongrenn. vil ec at þu segir mer a huerium tima. sem þu matt viðr komazt. þvi at ec skal mer allgoða stund til geva oc með gaumgiæve til lyða. þesse[8] konongr lifði siðan iafnan val af þessa hins goða mannz firirtalum[9]. Nv ef feðr þinum verðr þesse trv i tima told. sagðe Barlaam. þa ma vera at hann hamne illu oc take við goðo. En at suabunv er hann of miok blinndaðr oc ræntr sannre tru.

76. þa mællte Iosaphat til Barlaams. Gere guð við faður minn vilia sinn. En með þui at hanom er allt þat mattolegt er mennener mego eigi. þa segi ec þer mina ætlan sannlega. at af[10] þinvm fagrum fortalum þa finn ec at þetta allt er fals oc flærð. er her til hevi ec fylgt. oc vil ec firir þvi brott ferðazt með þer. oc þat sem eptir er minna lifdaga með þer vera. þui at eigi vil ec skiptta þvi litlu er ec a her i von þess hins mykla fagnaðar er ec ventte mer til.

Barlaam svaraðe. Ef þu gerir sva þa þykki mer þu likiazt[11] einum goðom oc vitrum vngum manne. er var borenn allavega af storom monnum oc rikum. Faðer hans fek honom eitt hitt gofuglegazta kuanfang allavega sœmelegt sem honom samde. eina hina friðazta mœy. Faðerenn rœdde þetta firir syni sinum oc sagðe honom eptir þui sem

[1]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [2]) æ er *tilf. de övr.* [3]) æ er *tilf. de övr.* [4]) [*mgl. de övr.* [5]) hatr *de övr.* [6]) [*saal.* a3; Barlaam s., B; *mgl.* A [7]) gengi, *de övr.* [8]) *saal. de övr.;* þessa, A [9]) fortolum, B, a3; orðom, C [10]) *tilf. de övr.; mgl.* A [11]) *saal. de övr.;* likazt, A

mallogan. en ælska oc þiona fiandanom. er þat likar allt er leiðilegt er. dumbum likneskium dauðum oc daufum þionastu at veita. er alldrigi varo val oc ero nv verr oc verða enn[1] þeirra verst. [Huerssu mykyt vitlœysi er þat faðer. at þiona slikum[2]. Nær hœyrði nokkor maðr rað eða rœðo af þeirra munni. Huerr hœyrði enn vm alldr þau anndsuor er þeir fengo er a þa kallaðu. Ner bar nokkorom manne firir augv þeirra einhuer[3] vitrleg athofn eða val farannde. Sa nokkor yðar sinn guð stannda eða niðr setiaztt. eða var nokkor yðar ner staddr þa er sa guð yðar er aðr sat[4] stoð vpp. En með þui at ec fann þeirra daun oc dauðleik vitlœysi[5] oc fiandda villu[6]. er alla yðr hevir falsat. nu af vitian þess hins hælga mannz. þa hafnaða ec þessarre villu. er þer fareð með. oc hevi ec fullkomlega heitit sannum guði at þiona. oc þat skal ec staðfastlega halldda vm[7] mina daga. oc vndir hans valld[8] vil ec alltt mitt rað fela oc með hans raðe[9] fullgera.

Nv af þui at mer fell sva giævosamlega. at guð með sinni miskunn hevir mik vucrðugan frialsat. oc af sua þungum þrældome oc þeirri hinni hervilegre[10] hertekiv hevir hans milleikr mik aptr kallat. oc lios hans hins[11] hælga anndliz hevir allt mitt hiartta oc athæve lyst. en þo er eigi sorg allungiss or brioste mer horven. þui at miok sua þykkiumzt ec hava tapat[12] halfre salo[13] minni oc næsta livinu. oc gengr þat til. at þu minn faðer oc herra villt eigi vera luttakare þessarrar hinnar haleitu heilsugiævar. En af þvi at ec hugleidda þralyndi þitt faðer. þa reitti þat mik miokk oc rygði. oc[14] villda ec eigi reita hugh þinn ne ryggia. En þo bað ec guð optsamlega[15] af allu hiartta. at hann skylldi geva þer retta skynsemd[16] at skilia oc at fullgera með ollum vilia þat sem honom falle i þokka. oc [at hann liti[17] miskunnar augum til þin. þo at þu ser honom af þinum misverkkom[18] miok fiarre oc gortt þik sialfkrava[19] lygimann oc laupingia. oc allz þess sialfr valldannde. oc er sa minn angr yuir allt[20] at þv hevir sialfr þar til þionat.

Nv minn herra konongr er þer openbertt þat sem titt er vm minn hag. hœyr nv giorssamlega a mina raðagerð oc firir vttan if[21] staðfasta. Alldrigi skal ec brigða saltmale Iesus Krist oc minv. eigi skal ec þann firirlata eða nitta. er sva mykyt let sik kosta mer til lausnar

1) *mgl.* B 2) [*mgl.* B 3) *saal.* B; einnhuerr, A 4) *saal.* B; oc *tilf.* A 5) *saal.* B; vitrlœysi, A 6) *saal.* B; villa, A 7) alla *tilf.* B 8) *saal.* B; valle, A 9) vilia, B 10) hervilego, B 11) *saal.* B; hitt, A 12) *saal.* B; hapat, A 13) sælo, B 14) en þo, B 15) *saal.* B; opsamlega, A 16) *saal.* B; skynsem, A 17) [liti hann, B 18) verkom, B 19) sialfkrave, B 20) fram *tilf.* B 21) ef, B

oc frelsis. at hann hellti sialfkrafue vt sinu bloðe. En þo at mer hœve [þat at gera[1] firir hans saker at dœya. þa skal ec þat giærnna gera. Nu starva ekki at þarflausu vm mitt[2] atæue. þui at alldrigi kœmr þu mer af þui heilsuraðe. Sva vmattolegt[3] sem þer er at na hondum til himna eða þurkka havet. eigi skallt þu helldr mega stnva mer fra tru mins [hins hærsta[4] lavarðar oc skapara allzvalldannda guðs[5]. En ef þer er sua goz auðit at þu villt minv raðe lita. þa skal ec val fa sætt þik oc samðykt við Krist. oc til þeirrar sælo skal ec visa þer er vmfram er allt þat sem maðr mege hugleiða. oc skolum vit vera siðan bæðe[6] frenndr oc felagar i uendilegom fágnaðe. Elligar skiliumzt ec skiott fra þinni frenndzeme oc þiona ec siðan firir vttan alla þok þina minum herra Iesu Crist[7].

120. Sem konongrenn hœyrði þetta. þa varð hann grimlega oc agiærnnlega reiðr. oc mællte i reiði oc i bræðe oc ogorllego aliti oc enn ogorllegra hiartta með þessom orðom. Verðulega er fallet a mik þetta illfelli. þui at sialfr vollda[8] ec þuisa ollu. Ec setta þik sua sælega. at engi dœme manv til þess finnazt. at nokkor faðer eða frennde have sinn sun eða ættarmann alzskonar[9] sua sœmelegan[10] settan. Oc firir þui er mer maklega fallet. með þui at ec hof þik vmfram dœme. þa [ero oc vhœveleg[11] afbrigði þin[12] mer til skemðar[13]. Vitrlega spaðo stiornnvgangs meistarar af þer i þinni burðartið. er þik sagðu verða myndu illan oc illviliaðan. dramblatan feðr oc frenndom oc fostrbrœðrom. oc i ollum lutum vlyðinn. Nu hugsa firir þinni raðagerð. at ef þu villt eigi lyða eða fylgia minum heilræðom[14]. oc skilia þik sun fra feðr þinum. þa skal ec þær[15] [hermslir oc hemdir[16] gera a þer. faðer a syni. er engi vuinr eða andskote hevir at sinvm fianndmanne fœrðar eða[17] sagur til hœyrðar.

121. Iosaphat konongs sunr svaraðe feðr sinum. Hui reiðizt þu herra konongr af þvi at mer ero sva goðer lutir til hannda komner. Eigi vitum ver til þess dœme. at nokkorom feðr hevir[18] þat mislikat. at hans syni bære nokkor sœmd til hannda. þess venntte ec at sva virðizt vitrum monnum. at helldr[19] meger þu heita fiannde en faðer. helldr anndskote en astvinr. Oc vil ec[20] firir þvi heðan [fara ifra þer oc[21] þik eigi faður kalla. nema helldr firrazt allavega sem ec ma. þui

[1]) [*mgl.* B [2]) efni oc *tilf.* B [3]) *saal.* B; vmattlegt, A [4]) [*mgl.* B [5]) *saal.* B; guð, A [6]) *mgl.* B [7]) A *tilf. her urigt.:* at þiona [8]) olla, B [9]) allzkostar, B [10]) sœmelega, B [11]) *r. f.* vheveleg, A [12]) *fra* [verðr oc uhœyrilegt afbrigði, B [13]) vsœmdar, B [14]) *saal.* B; hælr., A [15]) *saal.* B; þer, A [16]) [hermdir, B [17]) ne, B [18]) have, B [19]) *saal.* B; halldr, A [20]) *tilf.* B; *mgl.* A [21]) [af, B

likazt sem maðr fly eitrkuikunndi. með þui at þik ofundar þa sælo er mer hevir til hannda boret. oc villt þu nauðga mik eða[1] þrœngua fra fagnaðenom. En ef þu gerer sem þu segir. at þu villt pina mik eða pynnda. þrœngua eða þrysta með avarkostom. huat aflar[2] þu annat i þui nema þat at þu heitir manndrapsmaðr i faður stað oc hermaðr oc grimr vikingr. er þu villdir enga vægsl[3] hava við þitt bloð oc barnn[4]. Nu vit þat sannlega at helldr fær þu floget i loptte vppr sem fuglar oc þeirra fotspor tallt. en þu faer mina tru fra skilt þeim er ec hevi hana aðr með staðfestu a henndi folget. Ger helldr gott rað firir sialfum þer. oc strivk fra augum þer mœrkva[5] oc þoko. oc reinsa hiartta þitt oc hugskot af þeirri hinni fornno synddа þoko. er langlega[6] hevir þar með storom lytum a leget. at þu meger þvi ollv betr a lita lios guðlegrar miskunnar. oc at hann geve þer birtting sinna[7] blæzaðra boðorða. Hui villt þu iafnan a þui staddr vera at hava þik allan til heimsins hegoma oc alldri af illu[8] aptr vendda. Vit þat sannlega. at huerr livannde maðr liðr skiott[9] af sinni sælo. oc oll heimsins dyrð er a einv augabragðe [auð oc dauð[10]. oc þessa heims flur oc fegrð fellr skiott oc folnar. en guðs orð mego alldrigi glœymazt eða tapazt. oc hitt hælga guðspiall verðr með sannenndom fram at halldazt[11].

Hui villt þu sua vuitrllega ælzska oc vnna þeirri dyrð hegomlegre er sva skiott fellr til iarðar sem flur af viði. oc þær sœmder oc virðingar er a litilli stunndu gleðia oc hœgea mannzens hug. oc þo þess eins er litit hevir vitit. En at liðinni gleði er þat þa leiðazt er aðr var kiærazt. Hugsa sva firir at at liðinni þessa heims gleði. þa er engi hiolp þo at maðr iðrist sinna afgerða. Ef þessa heims sœmder[12] oc gleði være eigi monnum þeim sem illa nyta til annars heims þyngsla oc þrœngsla. þa være þo þessa heims sœmder eigi[13] iafnannde við annarss heims eiliva sælo. En sua myklum mun sem sol er liosare en nattar myrkr. sua myklu er oc su sœmd oc sæla meiri oc mattgare er guð gefr sinum vinum. þa er hann ambunar huerium sina starflaun i sinni sælo vttan endda. En þetta hitt hegomlega riki oc tign er her er. þa er þui likazt sem sionhuervingar eða draumar[14] oc skuggi sa er skiott liðr. oc þui likazt sem skip þat er valkazt her oc huar i have. Með þema hætte er hamingia oc sœmder manna þessa heims. Hverssu mykyl heimska oc forssiarlœysi[15] er þat at ælska meir þat

1) oc, B 2) *saal.* B; ætlar, A 3) vægð, B 4) bein, B 5) myrkva, B 6) langælega, B 7) *saal.* B; snna, A 8) villu, B 9) skiotlega, B 10) [*saal.* B; auðr, A 11) hallda, B 12) *saal.* B; sœmdr, A 13) *saal. r.;* miok, A, B 14) *saal.* B; draugar, A 15) forsialœysi, B

er skiott verðr oc braðlega dœyr. miok brœysklektt oc þo opttazt siukt[1] oc ahyggiufullt þa rið sem þat er. oc gera þat ser meir i hugh til astar. en hinv brott kasta er alldrigi veiðzt[2]. nema æ vex til eilifra ambuna með[3] vtalulegom[4] afla [sva samfast. at engi[5] stunnd ne timi er sa er eigi endrnyazt[6]. Eigi hevir þu faðer skilning til þessarra luta. oc þo skallt þv af þessom liðannda[7] sœmdom lata. at þer liki eigi. oc þat hava siðan er nv þionar þv til. Ælska meir heimili en gisting. helldr lios en myrkr. helldr eiliva sælo en dauðlegan skugga. Villt þu eigi flya vnndan[8] anauðar oke oc þrældome þess hins illa yuirboða oc hins vesta forræðamannz er fianndenn er. oc helldr samþykkiazt þeim skylldir þu hinum milldda oc mattoga oc þeim hinum goða guði. myklum oc miskunnsamum. Eða hui skilr þu þik eigi ifra þeim margum oc falsom oc vandom guðum. oc þionar einum sannum almatkom guði. þo at þu haver lengi syngazt i mote hans vilia oc drepet hans þionastumenn opt oc aumlega með hinum grimaztu pinslum. Vit þat sannlega[9]. ef þv villt iðrazt oc af lata oc rettleiðiss fœra þina lifdaga. þa tekr hann glaðlega við þer. þvi at hann er milldr oc miskunnsamr oc firirlætr a litilli stundu allt þat er þu hevir i mote hans vilia vunnit oc glœymir allu þvi sem þv hevir[10] i mote honom gortt. Eigi glezt hann i synndugs mannz dauða. helldr likar honom at hann livi oc leiðrettezt. Hann steig or þvi hinv hava hasæte sinu til iarðrikiss at leita var er tynzt hofðum. oc þollde oss til lausnar oc frelsis pinsl a krosse. bardaga oc nauðir. oc lœysti oss með vthelling sins blæzaða[11] bloðz. er aðr varom villtir i [mœrkva synnda oc[12] saurlliviss. Hans nafn se lofat oc blæzat eiliflega vttan ennda vmfram alla luti af allre hans heilagre skepnv.

122. þa er konongrenn hafðe hœyrtt orð svnar sins sua stnioll oc með þeirri skynsemd[13]. er hann kunni eigi sialfr at skilia. oc með engom hætte mote at mæla þeim sannenndom er sunr hans mælttc. sva oc af þui at hann hafðe alla vega suivirtt i orðom guð hans oll er honom var hin mæsta ælska a. allt atæve hans lastaðe hann oc þa meðferð hans. er hann hugði sialfr at val være. en firir þui at hin þunga þoka fornns illvilia oc graleiks er staðfost[14] var i brioste honom. þa gat hann eigi skilt sanna skynseınd [eða orð[15] sveinsins. Eigi þottezt hann oc viðr mega[16] komazt af natturvlegre frendzeme oc ast.

1) hrygt, B 2) verðzt, B 3) *tilf.* B; *mgl.* A 4) *saal.* B; vtalulego, A 5) *r. f.* enga, A 6) [*mgl.* B 7) liðandom, B 8) þungu *tilf.* B 9) at *tilf.* B 10) *saal.* B; veir A 11) *r. f.* blæzða, A, B 12) [myrkva þoko oc syndum, B 13) skynsemi, B 14) staðfastr, B 15) [orða, B 16) *her beg. Fragm.* k1

er hann sa a syni sinum sua sœmelegom vitrum oc val mannaðum. braðlega at pina hann eða drepa. Enga von þotteᴢt hann [oc mega þat[1] sia. at hann fengi stnuit honom til sinnar truar. Hann ottaðeᴢt oc ef hann talaðe lengr[2] við hann. at hann myndi[3] af staðfestu truar sinnar sua grimleg andsuor [mote tala[4]. at [þar fyri yrði hann[5] með einum huerium hætte at pina hann i reiði sinni. Oc reis þa konongrenn [akaflega vpp[6] oc mællte. Villda ec at alldrigi værer þu fœdr i þenna heim. er sva suivirðir guði[7] vara i þinum fulyrðum oc firirlætr faðurllegar meðferðer. En ekki skallt þu lengi þui fagna eða varer vuinir. þui at þeirra illzska skal þer litit stoða. Ef þv lætr eigi af þinni vlyðni. oc gerer mote guðum varom lengr eða mer. þa skal ec með margum kualum oc pinslum þer firirkoma. oc eigi gera sem faðer við sun helldr sem við sannan[8] vuin oc openberan anndskota.

123. Sem faðer hans hafðe þesse[9] ognarorð mællt. þa stnereᴢt konongs sunr inn til herbyrgis sins lœynilegs oc hof vpp henndr sinar oc augu þengat sem hann vissi alla sina hiolp vera oc mællte. Drottenn guð. til þin kalla ec af þinum inztum hiarttarotom oc með fullkomnom hugh. þu ert vis von. sannr atrunaðr. vrugt [hæle. traust oc vorn[10] allra þeirra. sem vndir vilia bua þinv vallde oc til þin flya. Lit með þinni miskunn a iðran hiartta mins með vægð oc varkynnd[11] oc hœgværo auga. Firirlat mik[12] eigi oc skil eigi þina[13] myklu oc hina margfallddv hiolp[14] fra mer. hallt helldr þin hin haleitu heit við mik þion þinn vuerðugan. þer iatta ec oc þik kenni ec sannan skapara allra luta. þvi at af þinni forssio ero aller lutir orðnir. Styrk mik nv oc staðfest með trausti þins valddz[15] oc mattar. at ec mege traustlega allan minn alldr vt ennda með staðfastre þessarre trv. Lit til min oc miskunna mer oc statt staðfastlega með mer. oc varðveit mik vskaddan oc vspilltan firir allre fianndans villu oc vallde. Hœyr þv hinn mattoge konongr. þv veizt alltt. þer er kunnigt at sala min er oll buin til þinnar miskunnar oc astar. oc brennr sua sem af hita oc af þosta firir vttan vekkua[16] oc vatn. Oc langar mik[17] til þin. þvi at þu ertt brunnr eilifr fullr fliotanndc miskunnar. Gef eigi vndir valld grimra vuina þær salor er vndir valld þitt bioðaᴢt[18]. Veit mer þat synd–

1) [oc eiga ne i, k1; eiga mega eða i, B 2) lengi, B 3) *tilf.* B, k1; *mgl.* A 4) [moti taka, B; veita honom, k1 5) [þa yrði hann, B; þa mundi hann verða, k1 6) [vpp akaflega, B, k1 7) guða, B, k1 8) annan, k1 9) *saal.* B, k1; þesser, A 10) [*saal.* k1; hæle. straust von, A; heilsu traust. vorn, B 11) varkund, B 12) *saal.* B, k1; þu, A 13) hina, B, k1 14) miskunn (hiolp, k1) þina, B, k1 15) *saal*, B, k1; valdde, A 16) vokva, B, k1 17) *mgl.* B, k1 18) *saal.* B, k1; bioðat, A

ugum. at ec mege glaðlega vndir allar pinslir firir þinar sakar ganga. [oc minn likam lystilega ofra firir þins hælga nams[1] sakar[2]. Engi er sva veikr at aflet skortte ef þu villt styrkkia[3]. þui at þu einn ertt styrkr oc staðfesta[4]. þik a oll skepna at dyrkka oc lova eiliflega. Iamskiott sem konongs sunr hafðe loket bœn sinni. þa kenndi hann guðlega[5] miskunn skiott styrkkia hugh sinn oc lysa. oc þottezt hann þegar vera vrugr oc on allrar ræzlo. oc var siðan alla nott i akalle til guðs.

124. þui nest kallaðe konongrenn til sin Arachim. oc gerði honom kunhiga alla þa luti sem fram hafðu faret með honom oc syni hans. oc at engi von var i at nokkorsskyns ogn mætte honom fra sinum vilia vennda. Arachis gaf honom þat rað. at hann skyllddi nv hætta grimleik oc harðlyndi við svn sinn Iosaphat. oc taka helldr annan hatt. bliðlæte oc fagrmæle. lokkan oc fagrlæte. oc lata allt vera eptir hans vilia. Oc þykkyr mer þat likare at þesse hinn vnggi maðr man hellzt sva verða veiddr.

Vm morgonenn eptir kom konongrenn til sunar sins oc kallaðe hann með bliðv anndliti oc faðmaðe hann oc kysti oc mællte til hans lettlega með hœgværom orðom. Svnr minn sæle oc hinn sœte. sœm oc virð hinar huitu hæror[6]. alldr oc elli faður þins. oc rœk rað min. fylg fortalum minum. gak til oc blota oc fornna guðum varom. þa skalu þeir með skundda [oc sinni mykylli miskunn[7] hœguærazt af sinni reiði[8]. þaðan af skalu þeir geva þer langa lifdaga. aar oc tima. konongleg riki með sœmd oc allzskyns framkœmd. Mer skallt þu oc feðr þinum[9] kiær af þinni lyðni oc eptirlæte. Aller manv oc aðrer lova þik af þinum goðvilia. þui at sa fær ser mykyt lof. er sinum feðr veitir eptirlæte. oc i þui allra hellzt er guðum varom er helzt til virðinga[10]. Hvi hyggr þu þat minn hinn goðe sunr. at ec villda sva illt skiptti a gera við sialvan mik. at ec villdda hitt verra af tveim kostom kiosa oc tyna mer sialfum at sialfs vallde. En ef þu hyggr þat at ec vili skiptta illu i gott oc helldr kiosa dauða en lif. þa lizt mer sunr minn sem þv haver ranga hugsan.

Eða ser þu eigi huersv mykla ahyggiv eða starf oc nauðir er ec þole a sialfum mer mote minum vuinum firir vernndar saker oc giæzlo mins rikiss. sva oc i þeirri ahyggiv er ec þole huerssdaghlega. stundum i hungri oc i þorsta. i langre vegargangu stundum. oc

[1]) nafns, k1 [2]) [*mgl.* B [3]) hann *tilf.* B, k1 [4]) staðfastr, B, k1 [5]) milldi oc *tilf.* k1 [6]) *saal.* B, k1; hærer, A [7]) oc *tilf.* *her* A [8]) [mikilli sinni reiði hœgia, B; hœgiazt af sinni reiði, k1 [9]) vera *tilf.* B, k1 [10]) virðingar, B; sœmdar oc virðingar, k1

[þegar sem[1] þerss þarf við þa lig ec sialfr[2] a bere iorðu. oc þykki mer þat allt lett oc litit firir minnar sœmdar saker. Sva mykyll orlleikr er oc með mer at ec tœme opttsamlega allar haller oc hirðzlur af fee minv. gef ec þat riddarum minum oc rikissmonnum [firir sina[3] starflaun. en af sumu let[4] ec gera guðum varom mykyl misteri[5] oc agiæt herbyrgi þeim til dyrðar. Oc matt þu af þesso hugsa. at [með þui at mer er sua[6] litil spor a auðœvom oc eigi meiri fyrst til samdrattar fiar. eigi sparumzt ec við vas oc erveðe at þola fir sœmdar saker rikiss mins. Oc ef ec vissa at kristinna manna tru su sem þeir hava vpp hafit i Galilea[7] lannde være betri eða rettare en var trv eða varra [fornnra frennda[8]. þa matt þu val skilia. at ec myndda vndir hana[9] ganga oc með allum hugh oc kostgæve þat hellzt rœkea. er haglegazt[10] være salo minni. En ef[11] þu hygr at skamsyni min eða galœysi gange til. at ec hitti eigi i þesso satt at sia. þa mynda ec eigi sua marga nott i sva mykylli ahyggiu vakannde liggia til þess at kiosa þat af ollu. er mer være mest til sœmdar[12].

Oc með þui at ec[13] hevi eigi hitt minnzta firirlatet af ollv þvi er ec vissa mer hellzt til frama oc virðingar. helldr lagða ec a allt starf oc stund eptir megni oc mætte þat allt at fullgera er [ec vissa mina sœmd mesta vera[14]. [með sva myklum vilia at bæðe miok sua er þat mattolegt oc vmattolegt er mer kom i hugh at ec mætta[15] finna i heiminum mer til sœmda. ecki let ec þat[16] a skortta[17]. oc ventte ec at ec se nv með hinum mestom [hofðingium oc namfrægaztom i[18] sœmdom iafn. huerssu ma þat þa vera. með þui at mer hevir sva mykyt kapp a veret at oðlazt þat er litils er vertt oc bratt liðr. at eigi myndi þui ollu meiri minn hugr til [þess at[19] þiona guðum varom. er oss stenndr allt gagn oc gott af. með allre hugsan oc starve oc ollum krappte oc styrk oc allu hiartta oc hugskote at kiosa þat af þeirra trv oc þionastu er rettlegazt oc raðolegazt være oc þeim felli mest i þokka. Ec hevi opttlega i þesso starfat oc stundat nætr oc daga. oc þa er ec þottomzt mer eigi einn œrenn[20] vera i slikum storraðom. þa [leet ec leita oc til min kalla[21] hina villdaztu oc hina vitraztu meistara. oc leitaða ec við þa raðs[22]. Sva hevi ec oc opptsinnum viðrœðor[23] att við vitra

1) [þa er, B; þegar, k1 2) berr, B; sialfr berr, k1 3) [i (firir, k) sin, B, k1 4) læt, B, k1 5) *saal.* A; musteri, B, k1 6) [mer er, B 7) *saal.* B, k1; Galia, A 8) [langfeðra, B; feðra, k1 9) glaðlega *tilf.* B, k1 10) hollegazt, B, k1 11) *tilf.* B, k1; *mgl.* A 12) skemdar, B 13) *tilf.* B, k1 14) [min sœmd være mest, B; ec vissa mina sœmd mest i vera, k1 15) matta, k1 16) þær, k1 17) *fra* [*mgl.* B 18) [heimsins hofðingium i minum, B; oc nafnfrægioztum hofð. i tolu i, k1 19) [*saal. r.;* þess a, A; at, B, k1 20) *her end.* k1 21) [kallaða ec, B 22) *saal.* B; raðr, A 23) orðrœðo, B

menn[1] af kristinna manna tru. oc[2] rannzakat með athygli þeirra visdom. oc lizt mer sua sem þeim ollum monnum lizt. er með skynsemd vilia a sitt rað sia. at engi er onnur rett trv en þessor er nv fylgium ver. er truum oc dyrkkum hin mattogo oc hin mæto guð. Nytum oc niotom þeirra lans oc giava með allre skemtan oc verðlegre[3] sœmd. er[4] aller menn þiggia af þeim miskunnar giof. oc þeir aller. er ser kunnv at nyta. fa þessa heims af gaman oc gleði oc allzskonar lystilegt livi. er maðr kann til at fysazt. En þeir hofðingiar oc[5] forstiorar af Galilea lannde lasta oc liotar gera þessa heims sœmder oc skemtan þa sem guðir varer hava gevit oss. oc heita þeir oss þvi i mote. er mer þykkyr liktt at at engarre von verði. segia at ver skolum sua til vendilegrar sælo stunnda at firirlata þessa heims gaman oc gleði. En þeir vitu alldrigi huat er þeir segia eða af[6] huerium sannenndom þeir flytia sliktt fram.

Nu minn kiære sunr. fylg hollom oc heilum raðom faður þins. er[7] með skynsemd oc sannendom hevir rannzakat huat haglegazt er þer oc mer [oc ollum oðrum[8]. þat matt þu sialfr sia. at huarkke firir illvilia saker eða[9] vankunnastu hevi ec þetta koset. nema helldr firir þui. at þetta hevi ec viliazt funnit af ollu. oc firir þvi fysi ec þik með engom illvilia. nema helldr at fylgia mer feðr þinum. Ræzt goðe sunr faður þinn. eða veizt þu eigi huerssu gott er at fylgia faðurlegre fortalu oc gleðia sva gamlan karll i elli sinni. þui at sua sem þat er syninum sœmelegt. sva er hitt liott oc leiðilegtt at fylgia eigi heilum raðom faður sins. oc virða hann oc hans heilræðe litils. Huerr sem einn er sua gerir. þa fær hann illar enndalyktir. oc firir þui se sua við. at eigi verðir þu i þeirri talu. Giæt helldr sua til. at þu gleðir faður i ollu þui sem þu matt. þa mantt þv oðlazt sœmd oc sælo oc allt gott annat. oc verða ervingi rikiss oc sælo oc allra annarra sœmda oc framkœmda.

125. Sem sa hinn vngi maðr oc hinn vitri hafðe hœyrtt sua langa fortalu faður sins oc giorssamlega til lytt allz þess er hann sagðe. þa fann hann giorlla. at þesse slettyrði varo með myklu falsse oc fianndans aeggian framflutt. er vm þat ligr iafnan at suikia með slettmæle[10] alla þa er [til hans fortalu[11] tœygiazt[12]. En hann hugleiddi heilagt guðspiall. er[13] sialfr guð mælte þessom orðom. Eigi kom ec til þess at sennda frið nema helldr suerð. til þess kom ec at skilia sun fra feðr oc dottor fra moðor sinni. Oc þat fleira hugsaðe hann

1) *saal.* B; minn, A 2) *her beg. Fragm.* I 3) veralldlegre, B, I 4) oc, B, I 5) er, A 6) *mgl.* B, I 7) *saal.* B; oc, A 8) [i ollum lutum, B 9) ne, B 10) slettmælge, B 11) [eptir hans fortalum, B 12) *her beg. atter* C 13) *her end.* I

er þar fylgir. oc sua huat [er enn[1] segir i oðrum stað guðspiallet[2]. Ef nokkor ælskar meir faður eða moðor en mik. sa er ekki [verðugr min[3]. oc huerr sa er neittar mitt nafn firir monnum a iarðriki. þeim skal ec neitta firir feðr minum i himiriki. þetta hugleiddi hann oc lærðe sua af heilagre kenning salo sialfs sins oc styrkti hana með aeggian heilagrar tilfystar. oc gladdezt miok af þui orðe er Salamon segir. Timi er til at ælska oc timi er til at hata. timi er oc til friðar oc timi til bardaga. Nu þo at konongs sunr hefði eigi morg anndsuor i hamæle við faður sinn. þa varð þo með þessom hætte akall hans til guðs lagt[4] sem Dauiðr konongr kennir með þessom orðom. Miskunna mer guð drottenn. miskunna mer. þui at sala min trœystir a þik til hiallpa. oc vndir skugga vengea miskunnar þinnar. þa skal ec venta mer til lifðar. til þess er þesse illzska liðr af. Til þin skal ec mitt akall hava. hinn bazte guð. þui at þu hevir mer allt gott gortt. þat sem ec hevi. Oc song með þessom hætte vt allan salmenn.

126. Siðan hof hann vpp andsuor til faður sins með þessom orðom oc mællte. þat byðr allra varra[5] herra oc guð at ælska faður oc veita honom sœmelegt eptirlæte[6] oc þiona honom til allz þess sem hans nauðzyn krefr með allzskyns [eptirlæte oc[7] goðuilia. þessa krefr oss nattura oc kynfylgia með skynsemd sannrar astar. En ef ælska verðr sua mykyl til frennda eða feðgina[8]. at maðr gar þess meir en guðs þionastu. þa skil[9] þesse ælska mannenn við guð. oc firir þvi hœver oss [með ollu fra oss[10] at skilia þa ast er sua vhofsamlega er vpphofð[11] oc með enggom hætte með[12] þeim forræðom at fylgia. er oss vilia fra guði segia. helldr ber oss þa at hata oc hafna. huartt sem þat[13] ero vinir eða viliamenn. frenndr eða feðgin eða i hueria tigund er þeir kallazt. þa hœver oss með allu þa oc þeirra vilia fullkomlega fra oss skilia. þui at þat er með ollu ubærelegtt at tapa guði firir saker frennda eða faður. Oc ger okr baðom firir þvi ekki erveðe af þesso. truum helldr baðer [einum allzvalldanndda guði[14]. En þeir guðir er þv gafgar nv [ero hegomleger[15]. hanndaverk manna. hava engan andardratt. dauð[16] oc dumb. stannda oc stara augum. veita enga hiolp aðra þeim er a þa[17] kalla nema tion oc tapan.

En ef þer synizt eigi sua at gera sem [nv hevi ec rað til lagtt[18].

1) [enn, C; Gregorius, B 2) *mgl.* B 3) [mer maklegr, C 4) *mgl.* B; likt þvi, C 5) vár, C, B 6) yfirlæte, C, B 7) [oflæte oc, C; *mgl.* B 8) *saal.* C, B; fegirnna, A 9) skilr, C; skill, B 10) [*tilf.* C, B; *mgl.* A 11) vpphafit, C 12) *mgl.* C, B 13) þeir, B 14) [a einn a. guð, C, B 15) [ero hegomleg, C; hegomlega ero, B 16) oc dauf *tilf.* C 17) þau, C, B 18) [min ero rað til, C, B

þa ger af minv male þat sem þer likar. ec em sannr guðs þræll oc þionastumaðr. oc fær þu mer með engo mote huarkke með [bliðlæte eða harðlynndi fra hans kiærlleik skilt[1]. nema sva[2] sem i fyrstunni sagða ec þer. at hans nafn er mer staðfast til allz traust oc truar. En þo at þu sagðer[3] þat. at þu gerðir þetta með engom [nauðgum kost[4] eða nokkore [skynsemd eða[5] skynlausri ast. at þu gofgir þessor hin galausu[6] guð. nema helldr með myklu athygli oc iðulego erueðe fannt þu þat bazt af ollv at kiosa at trua a troll dauð oc dumba likneskiu. eða þar með heimsins hegoma allavega eptir fyrst likamsens at fullgera. eigi vil ec þui iatta. at þer gange til þessa nokkor nauðzyn eða skylldda. helldr þat at mykyl mœrkuaþoka er dregin allavega yuir[7] skynsemd þina. þvi likazt sem maðr gange sa er sia hygzt. oc ser þo ekki. þriflande vm sik allavega. oc fær þo engan geisla af skynsemdar liose. Oc firir þui at hann tapar rettan veg af sionlœysi. þa gengr hann i vfœror til tapanar. oc tapar. ser siolfum. ef hann fær eigi lios til aptrhuarfs. þesser lutir ero mer aller kunnigir. oc vil ec firir þui at þu ser eigi[8] þvisa lœyndr. En þu hyggr þat lios vera er myrkr er. oc dauði likar þer helldr en lif. oc hygzt þu af þesso gott rað hava vpp tekit með nyttsamlegre forssio. En sannlega er[9] eigi sua. þvi at þat sem þu dyrkkar. þa er[10] firir vttan allan guðlegan kraptt[11]. helldr ero þat likneskiur [þær er ero epttir fianddanom[12] skapaðar. en innan[13] ero þær allar fullar af fiannddans krappte. oc af hans styrk gerazt oll þeirra verk. Eigi er sva sem þu hyggr[14] þetta hitt lystilega lif. at þat mege með þui fullkomazt. þui at þat er i mot mannlegre natturu. helldr er þat vmattolegt oc mote allum sannenndom oc i ollum goðom siðum miok afvirðanndc. þat setr oc seðr fyrst mannzens natturu nokora stunnd. en at raundum[15] verða illar erveðes launir oc stnarpare hueriv huarssu suerði. Sua kennddi mer minn blæzaðr[16] meistare.

En ef ec skal þer nokkot af segia. huersv martt illt er þesso[17] fylgir. þa finnazt fleiri illir lutir en maðr mege telia. eigi helldr en sannd[18] i siofvar fiorv. þui er likazt þessa heims livi sem þat se net fianndans eða angull. en agn[19] þessa anguls er skemtanar livi oc[20] lostasemdar munugð oc eptirlæte[21]. En þeir aller er við þetta agn

1) [bliðu ne striðu fra honom vikit, B 2) *mgl.* C; sva er, B 3) segðir, C, B 4) [nauða kost, C, B 5) [*mgl.* C, B 6) goðlausu, C, B 7) firir, C, B 8) lengr *tilf.* C, B 9) þo *tilf.* C, B 10) þat *tilf.* C, B 11) *her mgl. nogle Blade i* C 12) [þess er eptir f. ero, B 13) iafnan, B 14) *saal.* B; hyggir, A 15) rœyndum, B 16) blæzaðaste, B 17) livi *tilf.* B 18) sandr, B 19) *saal.* B; anga, A 20) þessa heims *tilf.* B 21) *saal.* B; meinlæte, A

festazt of miok. þa dregr fianndenn þa alla til helvitiss. En þau oll firirheit er minn herra oc drottenn byðr sinum vinum til. er[1] þu nefndir i rœðo þinni vuisa von lifs. þa er þat alltt firir vttan if vskipttilegr fagnaðr oc enndalaus farsæla. [su er alldrigi œyðizt nema æ aukazt[2]. Engi tala eða rœða[3] ma fra segia mykyleik dyrðar hans skemtanar oc gleði. fagnaðar oc fegrdar. er i hans augliti oc asyn hava aller. þat ser þu sialfr oc aller aðrer. at engi er sa livannde maðr er eigi dœyr or þema heimi. Aller skolu þo annat sinni vpprisa. þa er drottenn varr Iesus Cristr guðs sunr kœmr með[4] sinv hinv [natturulego vallde[5] oc ogorllegre asyn. konongr yuir ollum konongom. herra yuir allum lavarðum. honom þiona allar þioðþer himneskar oc iarðeskar oc helvitiss krapttar. Sva mykyl ræzla oc ogn oc otte kœmr yvir alla af hans ogn oc rettdœme. at[6] himnesker krapttar er alldrigi gerðo synd [eða vitu[7]. skalu skialva þui likazt sem laufsblað firir meginstorme. þa skalu firir honom stannda [til þionastu miok ottafullir þushundrað oc tiv sinnum hundrað þushundraða engla. oc yuirenglar[8]. aller ottafullir af þeirri ogn er af honom stenndr. Einn[9] hafuðengill blæs harðlega i þiotanndda luðr oc stnyzt þa himinninn sua bratt saman sem ein bok se saman vellt. iorðin oll brestr oc rifnar oc vpp kastar [allum dauðum manna likamum[10] þeim sem fœdder varo af hinum fyrsta degi af Adame oc til þessa hins ogorllega dags. Oc þa skalu allir dauðir vpp risa oc i litlv augabragðe livannde stannda firir domstole hins dyra drottens vdauðlegs domara. oc skal þa huerr giællda skyn firir sin verk oc vilia. huartt sem ero [goðer eða illir[11]. þa skalu aller rettvisir menn skina sua biartt sem sol. þeir er rettlega trva a faður oc sun oc hælgan anda. oc luka sinum lifdagum i goðom verkum. þann fagnað oc gleði. er þeir fa er sva lyktta[12] lifdagum sinum. [þa kann ec[13] eigi oc engi annur tunga þer fra at segia. Eigi megom ver oc iafna solar lios[14] við þeirra biartleik. þui at þar er langt a millum. Alldri mego oc manna augu sia eða hiartta hugsa eða œyru[15] hœyra þann hinn fahœyrða fagnað. er helgir menn hava i himneskre[16] dyrð.

En þeir sem guði nitta oc eigi vilia vita skapara sinn. dyrkka helldr diofla oc skurguð. er þeim visa til oc lœyui geva at liva með lostasemd oc þessa heims hegoma. þui likazt sem svin i sauri sinum velltizt aptr oc fram eða annat bufe i sinv fulu oc ferllego livi. stannda þa stirðir

1) en, B 2) [*mgl.* B 3) farsæla, B 4) or, B 5) [mattolega vellde, B 6) *saal.* B; oc, A 7) [*mgl.* B 8) [þusundrað engla, B 9) En, B 10) [allra dauðra manna likum, B 11) [goð eða ill, B 12) luka, B 13) [*saal.* B; þar kann, A 14) liosi, B 15) œyra, B 16) himinrikis, B

oc skemder oc afvirðir ollum til augabragz bæðe goðom oc illum oc allre annarre skepnv til hæðengar. Allt skal þar synazt þat sem þeir hava gortt með verkkum oc vilia. oc eptir þau hin aumlego brigzli verðr þeim visat i elld[1] vslœkkelegan oc til myrkra oc meina oc vtalulegra vesallda. þar er gratr oc ill læte með allzskyns [sorgom oc sottom[2]. þetta er illra manna erfð oc oðal. I þessom heimboðom skalu þeir iafnan brenna firir saker ofmykyllar þessa heims [hins hegomlega[3] astar oc ælsku. En þui hafnaðu þeir er guð gefr sinum vinum eilif-lega oc firir þvi hœver oss firir saker dyrðar oc lofs varss drottens at þola va oc vesolld oc allzkostar beiskan firirbunað. at ver megem sva forðazt fianndans ferllegan felagskap. oc iamval fram leggia glað-lega likame vara firir guðs saker. Huerr er sua vesall eða vitlaus. at eigi vil helldr þola þushundrað sinnum skiotan dauða oc stundlegan oc livi[4] siðan eiliflega. helldr en dœya sua einv sinni at hann lifni[5] alldrigi siðan. Betr virðizt mer at þiona til[6] litla stunnd oc liva eiliflega i liose oc fagnaðe með heilagre þriningu oc hælgum englom oc ollum aðrum guðs astvinum.

127. Sem konongrenn hafðe hœyrtt þessa rœðo Iosaphaz. oc af sua mykylli staðfestv hugar hans at hann matte með engo bliðlæte lokkan eða fagryrðum hug hans eptir sinum vilia venndda. eigi oc firir ræzlo saker pinsla ne ognarorða. þa vndraðe hann miok sua vitrleg andsuor sueinsins. oc leizt honom sva i samvizkv[7] sinni. sem mart myndi þat satt vera sem sueinninn sagðe. En þo hellt honom aptr fornn siðvenia oc mykyt þralynndi. er hann hafðe lengi i vafzt vsyniv. oc var honom nv næsta firir natturunnar saker þvi likazt sem hann være sva með beizli bunndinn oc niðr þrœngdr. at varlla matte hann vpp lita til sannenda lios at sia. Oc af þvi firirlet hann alla fortalu sueinsins. þvi at fusazt var honom at fylgia vandda[8] sinum oc fyrnsku. oc firir þui likaðe honom hellzt at fylgia oc fram hallda þui raðe sem Arachis raðgiæve hans hafðe raðet[9] honom. Oc mællte þa þui nest til sveinsins.

þat hœver þer sunr at fullgera min boðorð i ollom lutum. En firir þui at þu ertt sua vlyðinn oc stenndr sua styrklega[10] mote minum vilia. þa gerom nv annat rað. Leggium nv niðr þesse þrayrði oc hegomlegt margmæle oc vægeom baðer. til þess at vit verðem baðer hins sanna visir. Nu með þui at Barlaam meistare þinn er þik hevir suikit er bunndinn oc[11] i minv vallde. þa ma[12] ec lata samna saman

1) oc usla *tilf.* B 2) [sutum oc sorgom, B 3) [hegomlegrar, B 4) liva, B 5) livi þa, B 6) *mgl.* B 7) *saal.* B; samþykkiv, A 8) vana, B 9) gevit, B 10) stirðlega, B 11) her, B 12) man, B

þat ætla ec at þesse kona se firir dœma saker i vara augsyn[1] her komen i dagh. Vitið þat sannlega. at[2] domadegi synir guð oss eigi postola eða martyres eða hælga menn aðra nema þessa hina samv kono. þvi at allt þat er hon hevir heitit sinum astarmǿnnum. þat hevir hon með allu kostgiæve viðrleitat at fullgera. Oc eptir þetta reis hann vpp oc gekk skyndilega til kirkkiu oc lagðezt þegar til iarðar oc með tarom bað til guðs firir þessarre hinni fatœkre[3] kono oc synndugri. Minn herra sagðe hann. ec hevi þer margu heitit oc þo faat af halldet. En sia hin vesla kona hevir oll sin heit halldet við sina ælskara[4] firir saker heimsins hegoma. A þeirri samu nott eptir þa birti guð honom i sœfne. at sv hin synnduga kona af hans bœn oc verðleika skilldi hialppazt. Honom synddizt sem hann[5] stœðe firir allteri oc buinn[6] til at syngia messo. oc þui nest þotte honom sem ein suortt dufua flygi fram firir anndlit honom oc blakraðe[7] þar lengi aptr oc fram. Oc vm siðir þotte honom sem hann gripi hana með henndi sinni oc kastaðe henni niðr i brunn nokkon. oc þegar vonom[8] braðare kom hon vpp huitare en stnior oc flaug fagrllega vpp til himinsrikis[9]. En þegar sem hann vaknaðe þa hugleiddi hann draum sinn. En vm morgonenn eptir þa bauð erkkibyskop sa er firir aðrum byskopom var. at Nonnus[10] byskop skylldi messo syngia oc predica firir folkkeno. Nu sem hann talaðe þa var su hin syndduga kona þar i millum annarra manna. oc með guðs giof þa skiptti hon hiartta sinv a betri leið oc harmaðe miok syndir sinar með margum tarom oc sitt hitt liota lif. Sem loket var messonne þa gek byskop heim til herbyrgis sins. þui nest skundaðe sia hin synduga kona þingat sem byskop var. oc fell þegar til fota honom[11]. þvi likazt sem hin fagnaða[12] sæla fru Maria Magdalena firir sinna synnda saker fell oc[13] til fota varom lavarðe oc fek þar miskunn. En þesse bað af byskoppe skirnn oc fek þegar. Epttir þetta settizt byskop til borðz[14] oc var miok glaðr oc allt hans samsæte af þessom nya fagnaðaratburði vm heilsv þessarrar hinnar vngu kono. Oc i þeim sama tima syndizt vpp[15] a husinv sialfr fianndenn liotr oc ferllegr[16] oc þo nœkviðr oc œptte harre roddu kiærannde til byskops. Hœyr þu hinn bolvaðe byskop. gamul rytta. hui gerer þu mer rangt. hui ræner þu mik minv herfange. þottezt þu eigi[17] at gera. er þu stnerer i fra mer til skirnnar oc þins guðs truar i þinni forttalu fiorom þus-hundraðum heiðinna manna. En nv hevir þu kipt i fra mer hinv kiær-

[1]) *saal.* B; augsin, A [2]) a *tilf.* B [3]) fatœku, B [4]) elska, B [5]) *saal.* B; hon, A [6]) *saal.* B; buin, A [7]) blakaði, B [8]) vano, B [9]) himinrikis, B [10]) *saal.* B; Nominis, A [11]) hans, B [12]) fagnaðar, B [13]) *mgl.* B [14]) borða, B [15]) uppi, B [16]) leiðilegr, B [17]) œret *tilf.* B

[þionastu þaksamlega[1] oc þo lœynilega. Engi var sa er eigi skalf eða ivaðezt i tru af ræzlo oc ogn nema Iosaphat einn. er alla sina þrætto fal vndir guðs forssio oc trausti.

129. A þeim tima er sa hinn mykli fioldafunndr. er konongr hafðe til sin stefntt. var þar saman komenn. þa var konongenom buit eptir verðleikum oc veniv hasæte sœmelegtt oc tigurllegt. þa bauð konongrenn syni sinum at sitia ihia ser. en hann firir saker kurtteisi oc natturulegs litilætes. sua oc firir saker tignar oc virðingar faður sins settizt hann niðr a iorð firir fœtr honom. þar stoð ihia mykyll fioldi meistara oc visdomsmanna[2] þeirra er vitrir hugðuzt vera. oc varo þo vitlausir. þui at þeir skipttu tru sinni oc guðs dyrð i villu skynlausra skurguða oc dauðra manna oc ferfœtra[3] kuikuennda oc margrar annarrar skynlausrar skepnv. Aller varo þeir til þess komner at mæla imote konongs syni oc allum hans felagum. þvi likazt sem i einni dœmesagu er sagt fra þui er geit nokkor gek til bardaga við leon eitt. En konongs sunr hafði sitt traust allt oc trunað til hins hærsta guðs oc vndir hans vornn oc varðveizlu fal hann sik oc allt sitt athæve. Uvinir hans hafðu von sina a veralldlegom hofðingium oc þeirra herra. en[4] þeir með mykylli vesolld hugðu ser[5] til hialppar oc lausnar. [oc varð[6] þeim sem ollum oðrum er a trua til hegoma sin firirhugsan oc fanyt ætlan.

130. Nachor var þar framleiddr er Barlaam lezt vera. þat hugðu oc aller þeir sem með kononge varo at hann være. oc trœystu miok a sina vitringa oe visdomsmenn. En mattogr guð er slika luti hafðe aðr firir skipat[7] með sinv vallde oc vilia. hann sa lanngu[8] firir þesso male oc lyktum þessarrar þrætto. Sem allt folkket sat oc þagðe oc til lyddi. þa hof konongrenn sua rœðo sina firir meistarum oc spekingum sinnar truar. er sannlega varo hans suikarar oc allra þeirra sem fylgia slikra[9] manna fortalu.

Nu er oss firir hondum mykyl þrætta. oc hœver oss eigi annat en þetta mal se með skynsamlegre hugleiðing vitrllegrar oc glœgþekrar skynsemdar[10]. Nu verðr annat huartt i dagh af varo male. at ver sigrum oc yuirkomom þenna hinn gamla[11] karll oc sannan villumann Barllaam. oc þa alla er hans boðorð fylla. oc manv þer þa oðlazt af mer oc af ollum oðrum storhofðingium þessa heims sœmd oc sama. villd oc vingan. oc heita siðan iafnan vitrir sigrarar. er[12] i sua myklum

[1]) [embætte, B [2]) *saal.* B, m; visdomsmenn, A [3]) *saal.* k2, m; fiorfœttra, B; ferfetra, A [4]) *saal. ogs.* k2, m; er, B [5]) þat *tilf.* k2 [6]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [7]) hugsat, k2 [8]) *saal. ogs.* B; aðr *tilf.* k2; fyrr *tilf.* m [9]) falsra *tilf. de övr.* [10]) *saal. ogs.* k2; skoðat *tilf.* m; actað *tilf.* B [11]) mann oc hæro *tilf. de övr.* [12]) *saal. de övr.;* oc, A

lærðer menn oc allt folk[1] at dyrkka oc at lova [þann lavarð[2] oc herra[3]. er giærnna lœysir þa alla sem til hans vilia kalla.

En þeirra heilagra manna bœn oc verðleikar. er sva frammarllega biðia oc þiggia af guði þat. sem aðrum verðr til lausnar oc [lifs heilsu[4]. mego sannlega heita firirbirtting vkomens fagnaðar. Eigi ero þeir þo aller er slikan fagnað þiggia af guði. nema þeir einir er guði [þykkyr verðugt[5] vera oc honom þiona af allu hiartta likare engla livi[6] með reinv hugskote oc allzskyns staðfastre tilstunndan.

90. Leita þu nv við slœglega oc freista at [fa verðleika[7] þessarra giæva. þvi litit er honom firir at hevia þik fra heiminum til himinrikiss. oc reinssa firir þui vandlega alla metferð þina af ollu þui. er þu uenter at guði se gagnstaðlegt. bæðe hiartta oc hugskot. oc bu allt þitt atæue reinlega með vitrllcgom verkum. at með þer finnizt oc synizt reinnt herbyrgi hælgum anndda i at bua. Rek æ or hiartta þinu reiði oc illvilia. þui at þesser lutir firra eins[8] mest mannzens bœn guðs augliti. oc ver firir þui allum miskunnsamr er við þik misgera. Ger af almosom oc iðulegom miskunnar giofum bœn þinni venge til vppstigningar firir guðs auglit með ornnandum tarom heitrar[9] astar. þa matt þu val mæla sua sem hinn hælge Dauid konongr sagðe. þo at hann være mattogr oc firir[10] marga luti skipaðr. þa reinsaðe hann þo skynsamlega samvizsku sina. þa er hann mællte sua. Herra minn. ec hata iafnan illzsku oc vanvirði ec. en loghmal þitt lova ec oc ælska ec. Sala min fysizt[11] iafnan at fullgera boð þitt oc ælska þik[12] með akefð. Firir þui skunndi[13] bœn min firir auglit þitt. oc gef mer skilning eptir þui sem þu hevir þinum uinum firirheitit. Ef þu flytr með þessom hætte bœn þina þa ertt þu sæll. oc suarar guð þer i kalle[14] þinu. Ec em her i hia þer. Vtaluleg dœme finnazt til þess at þeir heilgir menn. er [með skilum vilia bua sitt akall[15] til guðs. þiggia miok sua þat allt er þeir biðia. þo at mannum þykky þat vmattolegt vera.

91. Hinn vngi Iosaphat bað þa Barlaam. at hann skylldi enn nokkor dœme segia honom. þau sem gleðia mætte hug hans oc staðfesta vilia hans til vrugrar truar.

þa suaraðe Barlaam. Til þess hevi ec œren efni oc fullkomenn vilia. at þu megir þui ollu betr skilia. at falslaus er fortala min oc til rettrar aminningar heilsv vegar[16]. Kona nokkor syndizt allzskostar

[1]) er þar var *tilf.* B [2]) *saal. r.;* laðvarð, A [3]) *fra* [guð, B [4]) [lifs, B [5]) [þikkia verðir, B [6]) en manna *tilf.* B [7]) [þu fair ambun, B [8]) *mgl.* B [9]) heilagrar, B [10]) yvir, B [11]) *saal.* B; fyzict, A [12]) þat, B [13]) skyndi, B [14]) akalle, B [15]) [sik vilia með sliku bua, B [16]) truar, B

aðrer varazt oc viðr sia oc fœra konongs syni[1] nokkora villu eða flytia firir þeim nokkora villu fals eða hegoma.

132. þa er Nachor hafðe hœyrtt, sua grimleg heit[2] konongs sunar. þa vgladdezt hann miok. oc fann at su stnara oc gilldra þrœngde alla vega at honom. er hann hafðe [aðr ætlat honom[3]. þa hugsaðe hann með sialfum ser. at betra er at fylgia konongs sunar male oc hans lut at veria. helldr en at biða sva braðlegan dauða með sva skiotlego liflate. Giorlla vissi hann. at honom var litit[4] til ufœro ef hann villdi i nokkorom lut reita hugh hans. En allt gek þetta þo eptir guðs forssio oc skipan. er stundum letr vuini sina [sanna sinn rettendi[5]. Huarttueggia varo ihia þessarre rœðo skurguða villumenn oc Nachor [miok þui viðrlikt sem Balaam[6] være spamaðr[7]. er forðom for eptir boðe konongs þess er Balach het at blota oc bolua Israels[8] folkke. en þat gerðe hann nauðigr. oc þo með guðs forssio at hann blezaðe þa er hann villdi bolua.

Konongrenn[9] sitiannde i hasæte sinv oc sunr hans firir fotom honom. þar varo oc marger staddcr visdomsmenn i hia oc bokfroðer menn. er sialfum ser varo ofroðer. þui at þeir hafðu hertt hug sinn oc huest tungu sina til þess at niðra oc vnyta[10] rettennde oc sannennde. Vtalulegr fiolldi folks oc fiolmennis var þar saman komenn. visir[11] at verða. huarer er þar fengi hinn hærra lut. kristnir menn eða heiðnir i þessarre þraut[12].

133. þui nest stoð vpp einn margfroðr meistare. er aller helldo firir hinn vitrazta. oc mællte til Nachors. Ert þu sa Barlaam er alla þa skemd oc suivirðing gerer oc mæler guðum varom. oc hinn lofsælazta konongs sun leiddir i þa villu. at hann [skylldi gofga[13] Krist hinn krossfesta.

Nachor suaraðe. Ec em vist Barlaam oc sannlega firirlit ec guði þina[14]. En konongs sun hevi ec vist eigi[15] i villu leiddan. helldr i fra villu oc gortt hann sattan [oc samþyctan[16] við eilivan guð.

Sa hinn same meistare suaraðe. Með þui at vtaluleger herrar oc hafðingiar heimsins[17] þeir sem vit oc valld hafðu at skipa. oc aðrer hinir vitraztu klærkdoms meistarar er miok sua vissu firir marga vorðna

[1]) *saal. ogs.* B; i *tilf.* m, k2 [2]) orð, *de övr.* [3]) [oðrum ætlat, *de övr.* [4]) *saal. de övr.;* litil, A [5]) [*saal.* B; sanna sitt ærende mote rettendom, k2; sanna si . . . ., m; firir þyngslum verða, A [6]) *saal de övr.;* Barlaam, A [7]) [for eigi þvi ulikt um Nachor sem forðom um Balaam spamann, B [8]) *r.;* Iraels, A [9]) *saal. ogs.* k2; konongenom, B [10]) *saal. de övr.;* vnita, A [11]) viss, *de övr.* [12]) þræto, *de övr.* [13]) [hafnar guðum oc gofgar, k2 [14]) yðra, *de övr.* [15]) *her end. Fragm.* k2 [16]) [oc samþykkan, m; *mgl.* B [17]) *her end. Fragm.* m

luti. aller aðrer vt ifra keisarar oc konongar. hertlogar oc iarllar. barrunar eða greivar oc allt annat folket[1] vt ifra luta þessom guðum oc loua þa. með huerri ofdirfð tekr þu varrum vpp at luka eða þina falsa tungu til þess at rœra. at sanna þetta at Kristr Mariu sunr se sannr guð.

134. Nachor tok vpp henndi sinni oc bað folket allt lioð geva. oc virði sua sem varlla være þetta annsuara vertt. tok þa at mæla af þvi efni[2] er hann vissi eigi. sua sem asne Balaams[3]. er [þegar vissi oc[4] varð at mæla er guð villdi[5] oc þat sem hann firir sa. Nachor hof at vpphaue a þessa leið rœðo sina. Hœyr herra konongr þat sem ec vil segia. Ec em komenn i þenna heim með hins hælga[6] guðs forsio. oc hugleidda[7] ec með mer heimsins margfallegan bunað. iorðena oc hennar þunga með margfallego skruði oc vndarllego. havit með þrutnan sinni oc aptrdratt. solena af sinum biartleik oc hita. tunglit i sinu skini með þurð[8] oc vexti. þessa luti með margum aðrum vndraða[9] ec miok oc þa hina margfalldu fegrd. er þessom lutum fylgir. Oc þa er ec leit þessa alla luti með athygli. þa synddizt mer sem þesser aller lutir [rœraztt oc endrrœrazt[10]. stnuazt aptr oc fram vpp oc niðr. vaxa oc þuerra. til þeirra þurptta oc nauðzynia sem þeir ero til skipaðer[11]. Oc skilda ec þann er skapaðe með forssio oc firirætlan. ræðr með viti oc valldde. styrir[12] með raðe oc rettdœme. at hann er sannr guð oc meiri en allt [þetta. er[13] vallda ma[14] oc raða ollu þesso. þa ma huerr maðr skilia at mattogr er sa er með vallde rœrer einnhuernn lut. helldr en[15] sa er rœrðr[16] er. oc sa er æ veikare er eptir lætr. þann kalla ec sannan guð. er vndir hans vallde oc boðe verða þesser aller lutir at rœrazt huerr með sinum hætte. Hann er bæðe firir vttan vpphaf oc niðrlagh. vdauðlegr. eiliflegr. allzvalldannde. enskiss þurfuannde. yuir ollum lutum. ekki þat havandde er hans mattr [mego minkka[17] af. Ekki fylgir honom vuit eða vangiæzla. engi reiði eða braðlyndi. engi glœyming eða galœysi. þui at eptir hans forssio verðr allt at vera. Engi þorf er honom at þiggia huarkke fe ne forner. oc ekki þat annat er mannleg augu mego[18] sia. en hans þurfv þo aller.

135. Nv hevi ec þessa rœðo fram boret sua sem guð sialfr gaf mer orð til vm sinn hinn mykla matt at rœða. Takum til vmrœðo þar sem mannkynit er oc gevom gorlla gaum at með sannv athygli

[1]) folk, B [2]) *saal.* B; einn, A [3]) *saal.* B; Barllaams, A [4]) [þa, B [5]) bauð honom þat, B [6]) hæsta, B [7]) hugleiði, B [8]) *saal.* B; þurr, A [9]) undra, B [10]) [rœrezt oc endrrœrezt, B [11]) skapaðer, B [12]) styrkir, B [13]) [annat oc, B [14]) *tilf.* B; *mgl.* A [15]) *saal.* B; er, A [16]) *saal.* B; rœrer, A [17]) [þverre, B [18]) mege, B

oc skynsemdar viti. hucrir er fylgia villu eða hucrir er rœkea retta tru. Syntt er þat ollum monnum at þrennes kyns folk er i þema heimi. Einir ero þeir er með yðr ero kallaðer guða þionastumenn. þa ero Gyðingar aðrer. kristnir menn ero hinir þriðiu. En þeir sem guða dyrkka oc a trua. þa er þeirra atrunaðr með þrennom hattom. einir ero Chalddei. aðrer ero Girkkir[1]. hinir þriðiu ero[2] Egyptar. þesser varo[3] hofðingiar oc herrar at visdom oc vitrlleik firir flestom þioðom at trua a marga guða. Litum[4] nv eptir hverir er trua oc þiona rettom guðum [eða rangum[5]. Calldei villdu eigi vita guð. kusu helldr at dyrkka skepnur[6] en þeirra skapara. gerðu þeim likneskiur[7]. einir himininn til akalz. aðrer iorðena. sumir havet sol oc tungl. oc ymsum hafuðskepnum eða himintunglum. Byrgðu[8] þa inni i borgom eða herbyrgium oc storhollum. giætto þeirra vanndlega. at þeir være eigi stolner þaðan[9] af þiofom eða illðyði. oc hafðu eigi skynsemd til þess. at meira valld oc mattr fylgir þeim er giæter[10] en [hinum er giætt ero[11]. þar af [at sua litill mattr er guða yðarra. at þeir mego eigi sialva sik varðveita. með hucrium hætte manv þeir þa oðrum nokkora hiolp veita[12]. Af sliku mego þer val skilia. at myklu falsse oc hegoma fylgia þesser Challdei i sinni tru. er dyrkka oc luta oc firir guð hava dauðar likneskiur. Oc vnndra ec firir þui miok. er[13] þeir kallazt meistarar oc spekingar er eigi hofðu skilning til þess. at sialvar hafuðskepnunnar[14] skalu funa oc folna oc firirverðazt. Oc með þui at sialfvar hafuðskepnunnar[14] skalu œyðazt oc vnytazt oc vndir manna natturu[15] leggiazt oc þeim til-þurptta. hucria hiolp manv þa þær likneskiur. er eptir þeim ero gorvar af stokkom eða steinum eða einum hucrium malme. mannum veita. þo at a þa kalle.

136. [16]Hugleiðum nv fyrst [vm sialvar[17] hafuðskepnunnar oc siam oc skilium. at engi þeirra er guð. helldr ero [þær skapaðar[18] eptir guðs forsio af engo efni. þess guðs er sialfr er udauðlegr oc vskipttilegr oc ollum sannlega vsenn dauðlegom augum. en sialfum honom [er allt[19] synntt. skiptir oc skipar [ollu eptir[20] sialfs sins vilia. Vitrir menn kalla elementa fiorar hafuðskepnur a latinu. þær er oll kuikuenndi þau sem hava rœreng oc lif ero sua skapað. at af þeim hafuðskepnum fyllizt

[1]) Grikkir, *her og senere* B [2]) *saal.* B; er, A [3]) ero, B [4]) Leitum, B [5]) [oc margum, B [6]) hofuðskepnur, B [7]) likneski, B [8]) *saal.* B; byrðu, A [9]) i brott, B [10]) gerer, B [11]) [þeim er gorr er, B [12]) [er sua litill mattr goða þeirra er þeir mego eigi sialva sik varðveita, B [13]) hvi, B [14]) hofuðskepnurnar, B [15]) nauðsyn, B [16]) *her beg. atter* C [17]) [*saal.* C, B; sialver vm, A [18]) [*saal.* C, B; þeir skapaðer, A [19]) *tilf.* C, B; *mgl.* A [20]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A

oc fullgerizt þeirra lif oc nœreng. En[1] eina[2] af þessom fiorom er loptt yuir oss. annur er iorðen. [hinn þriði[3] er vatn. [hinn fiorðe[4] elldr.

þeir er ser hava loptt eða himin firir guð þeir villazt. þui at ver siam himin rœrazt oc i margum lutum vm skiptazt. Firir þui er hann kallaðr a girzkv chosmos. en þat er sem smið[5] eins huerss hags mannz. en allzskyns smiði hevir vpphaf oc niðrlag[6]. Himininn velltizt stnyzt oc vm turnnazt sialfr með sinum tunglum eptir nauðzynlegre þurpt. Oll himintungl giæta oc gera sinn gang greiðlega or einv takne oc til annars. eina stund renna þau vpp. aðrum tima siga þau niðr oc setiazt. oc greiða sva sinn gang oc firirskipaðan veg. með sama hætte giæta sinnar tiðar giorssamlega oc tima. at af þeirra gange gerezt nott oc dagr. vetr oc sumar. haust oc var. þau ganga sinn firirskipaðan vegh með guðlegre forssio. sem hann hevir aðr firir seet. með sœmelegom bunaðe biortum liosom oc með himneskre asyn oc miok vandarllegre. Nv er af ollu sliku auðsyntt. at lopttet oc himininn ero eigi guð. helldr guðs skepna.

Nu ero þeir aðrer sem iorðena hyggia vera guð. oc ero þesser vandlega villtir. þui at ver vitum at hon þoler af mannum margskyns vansa vilsinni oc erveðe. opttlega valkan. oc þoler vndir þeirra vallde at hon er troðen graven oc dreifð. kastað oc boren aptr oc fram vpp oc niðr sundr oc saman oc optlega til enskiss nytt. sem siðan er hon er brennd. þa er hon til farra luta goð. Sva oc hueriv sinni er hon er þurkkað of miok. þa verðr engi hennar [afspringi ne[7] avoxtr. þeim sinnum oc er ofmykyl dogg eða væta fellr a hana. þa firirverðr hon siolf með ollum sinum avexti. Hana troða oc stappa oll kvikueandi bæðe liot oc leiðilegh. Opttlega verðr hon oc suivirð[8] af bloðe oc dauða dreppenna manna oc kvikuennda. opnað oc graven. oc verða af henni hulldir oc þaktter bukar oc likamer allra iarðeskra kuikuennda. Nv með þui at þesser lutir ero aller sanner oc synir. þa er þat vist. at iorðen er eigi guð. helldr er hon hanns skepna. gor mannenom til þurptta oc nauðzynia.

þeir oc sem a votu[9] trua. þa ero berllega villtir oc falsaðer. þui at vatn er skapat af varom herra mannenom[10] til þurpta oc vndir þeirra valld lagtt. þat saurgazt opttlega. er[11] fœrtt[12] oc ymislega skipptt. stundum[13] vermt. stunndum[14] kœltt. opttlega oc frys þat oc

[1]) Oc, C, B [2]) *saal. ogs.* C; ein, B [3]) [þriðia, C, B [4]) [fiorða, C; hit fiorða, B [5]) smiði, C, B [6]) enda, B [7]) [*mgl.* C, B [8]) oc saurguð *tilf.* C, B [9]) vatn, C; vatnit, B [10]) monnum, C, B [11]) *saal.* C, B; oc, A [12]) fœykt, C [13]) *saal.* C, B; stunð, A [14]) *saal.* C, B; stunndu, A

kœlezt [oc saurgazt af margskonar drœyra[1]. oc haptt til þess at þva vreinennde af flestom lutum. oc fylgir[2] æ hitt fulaztta vatneno aptr. Oc er þat ollum auðzyntt at vatn er eigi guð. helldr er þat hans skepna ollum til þurptta skapat.

Þeir oc sem elld ælska ero miok sviknir oc i villu vafðer. þvi at elldr er monnum til nytzcemdar gorr oc vndir þeirra vallde. er[3] borenn or stað oc [i annan[4]. slœktr oc tendraðr. aukaðr oc minkaðr. at verma oc sioða manna nauðzyniar[5]. marga vnyta luti. dauða likame oc margskyns annat vnytt brennir hann. oc opttazt at manna vilia. oc firir þui ma þat sannlega sia. at elldr hevir engan guðlegan krapt með ser. helldr er hann gorr af guðs forssio mannenom til nauðzynia[6].

137. En þeir sem þann atrunað hava at[7] vinnda blastr eða þeirra megin have nokkonn guðlegan kraptt með ser eða matt. þeir ero ivanarlaust sviknir i sinni vantru. Allum er þat auðzynt at þeir þiona oc starva aðrum til þurptta oc mannum til nauðzynia[8]. af guðs halfu gorr bæðe at leiða menn lannda a millum a sio oc yuir votn oc at rœra iarðar avoxt. við oc kornn oc sæðe. oc þær[9] aðrar nauðzyniar er mannlegre natturu hœver til viðrliviss at hava eptir guðlegre forssio oc firirskipan. Oc er firir þui vitlœysi oc skynlœysi at hallda firir guð vindblastr eða veðrss megin. er sannlega er guðs skepna.

Trunaðr þeirra manna er sol hava ser[10] firir guð. þeirra ætlan oc sialva þa halldum ver firir villtta með[11] sannenndom. Ver siam at hon fer huerssdaglega eptir þui sem henni er boðet oc [or stnyzt[12] einv takne[13] til annarss. hon rennr vpp oc niðr sezt. yliar oc vermir[14] með hœvelegom[15] hætte oc mvndangs hove i þeim staðum ollum. sem hon er til skipað til vppruna oc avaxtar iarðarennar monnum til nœrengar. Hon er oc i tale með oðrum himintunglum. myklu er hon oc minni en himinninn. Stundum þoler hon mykynn[16] skortt sins lios oc geisla af ymsum myrkrum. oc eptir skaparans forsio [minkar oc vanazt[17] hennar biarttleikr. Engan kraptt eða matt hevir hon með ser. oc er þui þat syntt at sol er eigi guð. helldr er hon guðs skepna.

Þeir er a tungl trua oc þat ser firir guð hava ero tapaðer i þeim atrunaðe. þui at tungl fer oc rœrezt eptir sinni skylddu. stigr[18] vpp oc niðr. skipttizt i takn oc or takne. oc vpp gengr oc fullgerer sina

[1]) [*saal.* C, B; af margskonar saurgan dregit, A [2]) *tilf.* C, B; *mgl.* A [3]) *saal.* C; ec, A; *mgl.* B [4]) [iamnan, C; iafnan, B [5]) *saal.* C, B; nauðzynia, A [6]) *saal.* C, B; nauðzyna, A [7]) *saal.* C, B; ym, A [8]) nytsemda, C [9]) *her indfalder en stor Lacune i* C [10]) *mgl.* B [11]) at, B [12]) [um snyzt or, B [13]) oc *tilf.* B [14]) þerrir, B [15]) hoflegom, B [16]) *saal* B; mynn, A [17]) [minnkazt oc aukazt, B [18]) *saal.* B; sigr, A

festazt of miok. þa dregr fianndenn þa alla til helvitiss. En þau oll firirheit er minn herra oc drottenn byðr sinum vinum til. er[1] þu nefndir i rœðo þinni vuisa von lifs. þa er þat alllt firir vttan if vskipttilegr fagnaðr oc enndalaus farsæla. [su er alldrigi œyðizt nema æ aukazt[2]. Engi tala eða rœða[3] ma fra segia mykyleik dyrðar hans skemtanar oc gleði. fagnaðar oc fegrdar. er i hans augliti oc asyn hava aller. þat ser þu sialfr oc aller aðrer. at engi er sa livannde maðr er eigi dœyr or þema heimi. Aller skolu þo annat sinni vpprisa. þa er drottenn varr Iesus Cristr guðs sunr kœmr með[4] sinv hinv [natturulego vallde[5] oc ogorllegre asyn. konongr yuir ollum konongom. herra yuir allum lavarðum. honom þiona allar þioðþer himneskar oc iarðeskar oc helvitiss krapttar. Sva mykyl ræzla oc ogn oc otte kœmr yvir alla af hans ogn oc rettdœme. at[6] himnesker krapttar er alldrigi gerðo synd [eða vitu[7]. skalu skialva þui likazt sem laufsblað firir meginstorme. þa skalu firir honom stannda [til þionastu miok ottafullir þushundrað oc tiv sinnum hundrað þushundraða engla. oc yuirenglar[8]. aller ottafullir af þeirri ogn er af honom stenndr. Einn[9] hafuðengill blæs harðlega i þiotannddа luðr oc stnyzt þa himinninn sua bratt saman sem ein bok se saman vellt. iorðin oll brestr oc rifnar oc vpp kastar [allum dauðum manna likamum[10] þeim sem fœdder varo af hinum fyrsta degi af Adame oc til þessa hins ogorllega dags. Oc þa skalu allir dauðir vpp risa oc i litlv augabragðe livannde stannda firir domstole hins dyra drottens vdauðlegs domara. oc skal þa huerr giælldа skyn firir sin verk oc vilia. huartt sem ero [goðer eða illir[11]. þa skalu aller rettvisir menn skina sua biartt sem sol. þeir er rettlega trva a faður oc sun oc hælgan anda. oc luka sinum lifdagum i goðom verkum. þann fagnað oc gleði. er þeir fa er sva lyktta[12] lifdagum sinum. [þa kann ec[13] eigi oc engi annur tunga þer fra at segia. Eigi megom ver oc iafna solar lios[14] við þeirra biartleik. þui at þar er langt a millum. Alldri mego oc manna augu sia eða hiartta hugsa eða œyru[15] hœyra þann hinn fahœyrða fagnað. er helgir menn hava i himneskre[16] dyrð.

En þeir sem guði nitta oc eigi vilia vita skapara sinn. dyrkka helldr diofla oc skurguð. er þeim visa til oc lœyui geva at liva með lostasemd oc þessa heims hegoma. þui likazt sem svin i sauri sinum velltizt aptr oc fram eða annat bufe i sinv fulu oc ferllego livi. stannda þa stirðir

1) en, B 2) [*mgl.* B 3) farsæla, B 4) or, B 5) [mattolega vellde, B 6) *saal.* B; oc, A 7) [*mgl.* B 8) [þusundrað engla, B 9) En, B 10) [allra dauðra manna likum, B 11) [goð eða ill, B 12) luka, B 13) [*saal.* B; þar kann, A 14) liosi, B 15) œyra, B 16) himinrikis, B

oc skemder oc afvirðir ollum til augabragz bæðe goðom oc illum oc allre annarre skepnv til hæðengar. Allt skal þar synazt þat sem þeir hava gortt með verkkum oc vilia. oc eptir þau hin aumlego brigzli verðr þeim visat i elld[1] vslœkkelegan oc til myrkra oc meina oc vtalulegra vesallda. þar er gratr oc ill læte með allzskyns [sorgom oc sottom[2]. þetta er illra manna erfð oc oðal. I þessom heimboðom skalu þeir iafnan brenna firir saker ofmykyllar þessa heims [hins hegomlega[3] astar oc ælsku. En þui hafnaðu þeir er guð gefr sinum vinum eilif-lega oc firir þvi hœver oss firir saker dyrðar oc lofs varss drottens at þola va oc vesolld oc allzkostar beiskan firirbunað. at ver megem sva forðazt fianndans ferllegan felagskap. oc iamval fram leggia glað-lega likame vara firir guðs saker. Huerr er sua vesall eða vitlaus. at eigi vil helldr þola þushundrað sinnum skiotan dauða oc stundlegan oc livi[4] siðan eiliflega. helldr en dœya sua einv sinni at hann lifni[5] alldrigi siðan. Betr virðizt mer at þiona til[6] litla stunnd oc liva eiliflega i liose oc fagnaðe með heilagre þriningu oc hælgum englom oc ollum aðrum guðs astvinum.

127. Sem konongrenn hafðe hœyrtt þessa rœðo Iosaphaz. oc af sua mykylli staðfestv hugar hans at hann matte með engo bliðlæte lokkan eða fagryrðum hug hans eptir sinum vilia venndda. eigi oc firir ræzlo saker pinsla ne ognarorða. þa vndraðe hann miok sua vitrleg andsuor sueinsins. oc leizt honom sva i samvizkv[7] sinni. sem mart myndi þat satt vera sem sueinninn sagðe. En þo hellt honom aptr fornn siðvenia oc mykyt þralynndi. er hann hafðe lengi i vafzt vsyniv. oc var honom nv næsta firir natturunnar saker þvi likazt sem hann være sva með beizli bunndinn oc niðr þrœngdr. at varlla matte hann vpp lita til sannenda lios at sia. Oc af þvi firirlet hann alla fortalu sueinsins. þvi at fusazt var honom at fylgia vandda[8] sinum oc fyrnsku. oc firir þui likaðe honom hellzt at fylgia oc fram hallda þui raðe sem Arachis raðgiæve hans hafðe raðet[9] honom. Oc mællte þa þui nest til sveinsins.

þat hœver þer sunr at fullgera min boðorð i ollom lutum. En firir þui at þu ertt sua vlyðinn oc stenndr sua styrklega[10] mote minum vilia. þa gerom nv annat rað. Leggium nv niðr þesse þrayrði oc hegomlegt margmæle oc vægeom baðer. til þess at vit verðem baðer hins sanna visir. Nu með þui at Barlaam meistare þinn er þik hevir suikit er bunndinn oc[11] i minv vallde. þa ma[12] ec lata samna saman

[1]) oc usla *tilf.* B [2]) [sutum oc sorgom, B [3]) [hegomlegrar, B [4]) liva, B [5]) livi þa, B [6]) *mgl.* B [7]) *saal.* B; samþykkiv, A [8]) vana, B [9]) gevit, B [10]) stirðlega, B [11]) her, B [12]) man, B

mykynn[1] fiollda kristinna manna oc alla visdoms meistara varar truar. Gyðinga oc Galileos. oc sennda i alla staðe menn at segia openberllega at engi kristinn maðr forðezt minn funnd at sœkea. helldr kome huerr vrugr firir vttan alla ræzlo. Oc skolum ver siðan með allra varra samþykt hitt viliazta kiosa. oc man þa annathuart þer aller oc Barlaam meistare yðar oc predikare hava mal yðat. oc fylgium ver þa yðarre tru. eða elligar manu þer eptir varre tru stnuazt oc þui trua allu sem ver hyggium satt vera.

[2]Hinn skynsame[3] konongs sunr[4] þektti gorlla ætlan faður sins af þeirri birttingu oc tilvisan. er sialfr guð hafðe aðr i suœfne syntt honom. þa mællte hann til faður sins. Verði guðs vili vm vartt mal oc verði sem þu hevir sialfr sagtt. En[5] guð goðr oc milldr oc miskunnsamr hann er sialfr sannennde. þat veiti hann oss. at ver vikim eigi af rettom veg. með hans miskunn er allt traust mins mals oc allra varra er a hann truum.

128. Konongrenn let þegar stefna allum villumonnum. Gyðingum oc Galileis. sva oc kristnum monnum ollum. bræf senndi (hann) oc vm allar borger bœa[6] oc tun oc kastala. bauð ollum sterklega. at aller menn. huerrar[7] truar sem þeir være. kœme vruggir til konongs i hans trausti með retto rannzake bæðe heim oc heiman. þat fylgði konongs boðe at Barlaam skylldi vera forstiore kristinna manna. [Skipaðe hann oc þa alla[8] þionastvmenn er giætto oc varðveittu gnði hans. alla vitra menn oc visa meistara. þa sem funnvzt i Galilea lannde oc i þann tima varo visazter bæðe vm himintungl oc flestan allan visdom. oc alla fiolkunnda menn þa sem finnazt matto. sionhueruinga oc gernninga oc galldra meistara.

Nu er samnaðr firir konongenom vtalulegr fiolldi með ymsum kunnastum[9]. En einn er funninn[10] forgangumaðr kristinna manna. ætlaðu aller at Barllaam være. en [hann het þo Barachia[11]. Nu vollde þvi mest kristinna manna fæð[12] su hin harða refsing oc grimleikr er heiðnir hofðingiar hafðu a þeim huervitna. Marger lœynduzt oc hirttuzt i hellum oc holom. mykyll fiolldi var oc sa er eigi[13] trœystizt eða truði konongs fagrmæle. ottaðuzt at nokkor[14] lœynd suik myndv vndir bua. En þeir aller sem kristnir varo fluttu fram [vm nætr[15] guðs

[1]) miklum, B [2]) *her beg. Fragm.* m [3]) skynsamaste, B [4]) *tilf.* B, m; *mgl.* A [5]) *saal.* B, m; Einn, A [6]) *saal. r.;* bca, A; bæi, B; bei, m [7]) *saal.* B, m; huarrar, A [8]) [byskopa þa alla oc, B [9]) *her beg.* k2 [10]) raðenn, k2 [11]) Nachor, *de övr.; fra* [þat var þo raunar Nachor, k2 [12]) *saal. de övr.;* ferð, A [13]) *mgl.* B [14]) flærð oc *tilf.* k2 [15]) [bœner sinar um nætr oc, k2; um nætr oc daga, B

[þionastu þaksamlega[1] oc þo lœynilega. Engi var sa er eigi skalf eða ivaðezt i tru af ræzlo oc ogn nema Iosaphat einn. er alla sina þrætto fal vndir guðs forssio oc trausti.

129. A þeim tima er sa hinn mykli fioldafunndr. er konongr hafðe til sin stefntt. var þar saman komenn. þa var konongenom buit eptir verðleikum oc veniv hasæte sœmclegtt oc tigurllegt. þa bauð konongrenn syni sinum at sitia ihia ser. en hann firir saker kurtteisi oc natturulegs litilætes. sua oc firir saker tignar oc virðingar faður sins settizt hann niðr a iorð firir fœtr honom. þar stoð ihia mykyll fioldi meistara oc visdomsmanna[2] þeirra er vitrir hugðuzt vera. oc varo þo vitlausir. þui at þeir skipttu tru sinni oc guðs dyrð i villu skynlausra skurguða oc dauðra manna oc ferfœtra[3] kuikuennda oc margrar annarrar skynlausrar skepnv. Aller varo þeir til þess komner at mæla imote konongs syni oc allum hans felagum. þvi likazt sem i einni dœmesagu er sagt fra þui er geit nokkor gek til bardaga við leon eitt. En konongs sunr hafði sitt traust allt oc trunað til hins hærsta guðs oc vndir hans vornn oc varðveizlu fal hann sik oc allt sitt athæve. Uvinir hans hafðu von sina a veralldlegom hofðingium oc þeirra herra. en[4] þeir með mykylli vesolld hugðu ser[5] til hialppar oc lausnar. [oc varð[6] þeim sem ollum oðrum er a trua til hegoma sin firirhugsan oc fanyt ætlan.

130. Nachor var þar framleiddr er Barlaam lezt vera. þat hugðu oc aller þeir sem með kononge varo at hann være. oc trœystu miok a sina vitringa oe visdomsmenn. En mattogr guð er slika luti hafðe aðr firir skipat[7] með sinv vallde oc vilia. hann sa lanngu[8] firir þesso male oc lyktum þessarrar þrætto. Sem allt folkket sat oc þagðe oc til lyddi. þa hof konongrenn sua rœðo sina firir meistarum oc spekingum sinnar truar. er sannlega varo hans suikarar oc allra þeirra sem fylgia slikra[9] manna fortalu.

Nu er oss firir hondum mykyl þrætta. oc hœver oss eigi annat en þetta mal se með skynsamlegre hugleiðing vitrllegrar oc glœgþekrar skynsemdar[10]. Nu verðr annat huartt i dagh af varo male. at ver sigrum oc yuirkomom þenna hinn gamla[11] karll oc sannan villumann Barllaam. oc þa alla er hans boðorð fylla. oc manv þer þa oðlazt af mer oc af ollum oðrum storhofðingium þessa heims sœmd oc sama. villd oc vingan. oc heita siðan iafnan vitrir sigrarar. er[12] i sua myklum

[1]) [embætte, B [2]) *saal.* B, m; visdomsmenn, A [3]) *saal.* k2, m; fiorfœttra, B; ferfetra, A [4]) *saal. ogs.* k2, m; er, B [5]) þat *tilf.* k2 [6]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [7]) hugsat, k2 [8]) *saal. ogs.* B; aðr *tilf.* k2; fyrr *tilf.* m [9]) falsra *tilf. de övr.* [10]) *saal. ogs.* k2; skoðat *tilf.* m; actað *tilf.* B [11]) mann oc hæro *tilf. de övr.* [12]) *saal. de övr.;* oc, A

storllutum vilið sannsyni oc rettende vpp hallda. eða[1] aðrom koste sigraðer oc yuirkomner með allre skom oc stnœyping. með haðong oc hatan til dauða dœmder. en oll yður auðœve yðrum vuinum geven. oc verðr [með ollu yður minning alldrigi siðan til goz getin[2]. en likamer yðrir gefnir skogardyrum at slita oc suelgea. en bornn yður blоð oc afspringi oc ætt se selld siðan vndir eilivan þrældom oc hervilegt anauðar hoc[3].

131. Nu sem konongrenn hafðe lyktt a þessa leið rœðo sinni. þa tok konongs sunr til orða. Rettan dom hevir þu dœmt faðer i dag. guð styrkki oc styði þenna þinn vilia. En slikt hitt sama mæle ec til meistara mins. Oc stnerezt siðan [at Nachor[4] oc mællte sua til hans. Val veizt þu þat Barlaam at þu fannt mik i mykylli sœmd oc sælo oc allzskonar skemtan oc gleði. En þu bartt firir mik morg fagryrði oc stnioll oc slett. at ec skyllda firirlata logh oc tru [fornnra siða oc faðurllega veniv[5]. en þeim guði eggiaðer þu mik at þiona. er mer oc oðrum var miok vkunnigr aðr. oc hezt mer með mykylli lokkan annars heims vkomenn fagnað oc vtalulegan. ef ec villda þeim fortalum lyða. oc reita faður minn sua oc firirlata frendr oc fostbrœðr. gleði oc gaman. oc allt þat er þessa heims er monnum til þessarrar veralldlegrar sœmdar oc roar. Nu hugsa sua þitt mal. at þat stendr nv vndir myklum harska. af þui at ef þu fær sigrat i þessarre þrætto. oc sannar þu sua at rettar ero fortalur þinar. en þa er i mote oss ero synir þu yuirkomna oc þeirra meðferð oc atrunað. er ekki gera annat þeim sem fylgia oc með fara nema flærð oc fals oc fianndans villu. en þu mannt[6] fa af þessom sigri mykyt lof meira en flester aller aðrer i varom lanndum. iafnan mannt þu oc vera kallaðr sannennda meistare oc boðare heilsamra luta. Ec[7] skal oc staðfastlega standda vnndir þinni kenning oc siðan Kristi þiona alla mina lifdaga. En ef þu verðr i þessarre freistni yuirkomenn oc firirlagðr. oc verðr mer þin kenning at sua mykylli skom oc stnœyping[8]. þa skal ec [þegarleið[9] a þer hefna minna skemda oc harma. oc með sialfs mins hondum slita tunguna or hofði þer oc hiarttat or þer riva hundum at glœypa oc suelgea. allan likam þinn með ollum inniflum[10] þinum sviuirðlega sundr skiptta oc skal sư suivirðing fara oc fliuga oll lonnd innan. at af þui mege

[1]) at *tilf.* B, k2 [2]) [*sa tl. ogs.* m; m. o. y. m. a. s. gior ne til goðs getin, k2; yðar siðan alldri til goðs getið, B [3]) ok, *de övr.* [4]) [til Nachors, *de övr.* [5]) [f. s. oc faðurllegrar v., k2, m; forna siðveniu, B [6]) matt, *de övr.* [7]) *saal. de övr.;* Oc, A [8]) nœyking, B [9]) [þegar, B; þegar i stað, k2; þegar um leið, m [10]) innyflum, *de övr.*

aðrer varazt oc viðr sia oc fœra konongs syni[1] nokkora villu eða flytia firir þeim nokkora villu fals eða hegoma.

132. Þa er Nachor hafðe hœyrtt sua grimleg heit[2] konongs sunar. þa vgladdezt hann miok. oc fann at su stnara oc gilldra þrœngde alla vega at honom. er hann hafðe [aðr ætlat honom[3]. Þa hugsaðe hann með sialfum ser. at betra er at fylgia konongs sunar male oc hans lut at veria. helldr en at biða sva braðlegan dauða með sva skiotlego liflate. Giorlla vissi hann. at honom var litit[4] til ufœro ef hann villdi i nokkorom lut reita hugh hans. En allt gek þetta þo eptir guðs forssio oc skipan. er stundum letr vuini sina [sanna sinn rettendi[5]. Huarttueggia varo ihia þessarre rœðo skurguða villumenn oc Nachor [miok þui viðrlikt sem Balaam[6] være spamaðr[7]. er forðom for eptir boðe konongs þess er Balach het at blota oc bolua Israels[8] folkke. en þat gerðe hann nauðigr. oc þo með guðs forssio at hann blezaðe þa er hann villdi bolua.

Konongrenn[9] sitiannde i hasæte sinv oc sunr hans firir fotom honom. þar varo oc marger stadder visdomsmenn i hia oc bokfroðer menn. er sialfum ser varo ofroðer. þui at þeir hafðu hertt hug sinn oc huest tungu sina til þess at niðra oc vnyta[10] rettennde oc sannennde. Vtalulegr fiolldi folks oc fiolmennis var þar saman komenn. visir[11] at verða. huarer er þar fengi hinn hærra lut. kristnir menn eða heiðnir i þessarre þraut[12].

133. Þui nest stoð vpp einn margfroðr meistare. er aller helldo firir hinn vitrazta. oc mællte til Nachors. Ert þu sa Barlaam er alla þa skemd oc suivirðing gerer oc mæler guðum varom. oc hinn lofsælazta konongs sun leiddir i þa villu. at hann [skylldi gofga[13] Krist hinn krossfesta.

Nachor suaraðe. Ec em vist Barlaam oc sannlega firirlit ec guði þina[14]. En konongs sun hevi ec vist eigi[15] i villu leiddan. helldr i fra villu oc gortt hann sattan [oc samþyctan[16] við eilivan guð.

Sa hinn same meistare suaraðe. Með þui at vtaluleger herrar oc hafðingiar heimsins[17] þeir sem vit oc valld hafðu at skipa. oc aðrer hinir vitraztu klærkdoms meistarar er miok sua vissu firir marga vorðna

1) *saal. ogs.* B; i *tilf.* m, k2 2) orð, *de övr.* 3) [oðrum ætlat, *de övr.* 4) *saal. de övr.;* litil, A 5) [*saal.* B; sanna sitt ærende moto rettendom, k2; sanna si . . . ., m; firir þyngslum verða, A 6) *saal de övr.;* Barlaam, A 7) [for eigi þvi ulikt um Nachor sem forðom um Balaam spamann, B 8) *r.;* Iraels, A 9) *saal. ogs.* k2; konongenom, B 10) *saal. de övr.;* vnita, A 11) viss, *de övr.* 12) þræto, *de övr.* 13) [hafnar guðum oc gofgar, k2 14) yðra, *de övr.* 15) *her end. Fragm.* k2 16) [oc samþykkan, m; *mgl.* B 17) *her end. Fragm.* m

luti. aller aðrer vt ifra keisarar oc konongar. herttogar oc iarllar. barrunar eða greivar oc allt annat folket[1] vt ifra luta þessom guðum oc loua þa. með huerri ofdirfð tekr þu varrum vpp at luka eða þina falsa tungu til þess at rœra. at sanna þetta at Kristr Mariu sunr se sannr guð.

134. Nachor tok vpp henndi sinni oc bað folket allt lioð geva. oc virði sua sem varlla være þetta annsuara vertt. tok þa at mæla af þvi efni[2] er hann vissi eigi. sua sem asne Balaams[3]. er [þegar vissi oc[4] varð at mæla er guð villdi[5] oc þat sem hann firir sa. Nachor hof at vpphaue a þessa leið rœðo sina. Hœyr herra konongr þat sem ec vil segia. Ec em komenn i þenna heim með hins hælga[6] guðs forsio. oc hugleidda[7] ec með mer heimsins margfallegan bunað. iorðena oc hennar þunga með margfallego skruði oc vndarllego. havit með þrutnan sinni oc aptrdratt. solena af sinum biartleik oc hita. tunglit i sinu skini með þurð[8] oc vexti. þessa luti með margum aðrum vndraða[9] ec miok oc þa hina margfalldu fegrd. er þessom lutum fylgir. Oc þa er ec leit þessa alla luti með athygli. þa synddizt mer sem þesser aller lutir [rœraztt oc endrrœrazt[10]. stnuazt aptr oc fram vpp oc niðr. vaxa oc þuerra. til þeirra þurptta oc nauðzynia sem þeir ero til skipaðer[11]. Oc skilda ec þann er skapaðe með forssio oc firirætlan. ræðr með viti oc valldde. styrir[12] með raðe oc retldœme. at hann er sannr guð oc meiri en allt [þetta. er[13] vallda ma[14] oc raða ollu þesso. þa ma huerr maðr skilia at mattogr er sa er með vallde rœrer einnhuernn lut. helldr en[15] sa er rœrðr[16] er. oc sa er æ veikare er eptir lætr. þann kalla ec sannan guð. er vndir hans vallde oc boðe verða þesser aller lutir at rœrazt huerr með sinum hætte. Hann er bæðe firir vttan vpphaf oc niðrlagh. vdauðlegr. eiliflegr. allzvalldannde. enskiss þurfuannde. yuir ollum lutum. ekki þat havandde er hans mattr [mego minkka[17] af. Ekki fylgir honom vuit eða vangiæzla. engi reiði eða braðlyndi. engi glœyming eða galœysi. þui at eptir hans forssio verðr allt at vera. Engi þorf er honom at þiggia huarkke fe ne forner. oc ekki þat annat er mannleg augu mego[18] sia. en hans þurfv þo aller.

135. Nv hevi ec þessa rœðo fram boret sua sem guð sialfr gaf mer orð til vm sinn hinn mykla matt at rœða. Takum til vmrœðo þar sem mannkynit er oc gevom gorlla gaum at með sannv athygli

[1]) folk, B [2]) *saal.* B; einn, A [3]) *saal.* B; Barllaams, A [4]) [þa, B [5]) bauð honom þat, B [6]) hæsta, B [7]) hugleiði, B [8]) *saal.* B; þurr, A [9]) undra, B [10]) [rœrezt oc endrrœrezt, B [11]) skapaðer, B [12]) styrkir, B [13]) [annat oc, B [14]) *tilf.* B; *mgl.* A [15]) *saal.* B; er, A [16]) *saal.* B; rœrer, A [17]) [þverre, B [18]) mege, B

oc skynsemdar viti. hucrir er fylgia villu eða huerir er rœkea retta tru. Syntt er þat ollum monnum at þrennes kyns folk er i þema heimi. Einir ero þeir er með yðr ero kallaðer guða þionastumenn. þa ero Gyðingar aðrer. kristnir menn ero hinir þriðiu. En þeir sem guða dyrkka oc a trua. þa er þeirra atrunaðr með þrennom hattom. einir ero Chalddei. aðrer ero Girkkir[1]. hinir þriðiu ero[2] Egyptar. þesser varo[3] hofðingiar oc herrar at visdom oc vitrlleik firir flestom þioðom at trua a marga guða. Litum[4] nv eptir hverir er trua oc þiona rettom guðum [eða rangum[5]. Calldei villdu eigi vita guð. kusu helldr at dyrkka skepnur[6] en þeirra skapara. gerðu þeim likneskiur[7]. einir himininn til akalz. aðrer iorðena. sumir havet sol oc tungl. oc ymsum hafuðskepnum eða himintunglum. Byrgðu[8] þa inni i borgom eða herbyrgium oc storhollum. giætto þeirra vanndlega. at þeir være eigi stolner þaðan[9] af þiofom eða illðyði. oc hafðu eigi skynsemd til þess. at meira valld oc mattr fylgir þeim er giæter[10] en [hinum er giætt ero[11]. þar af [at sua litill mattr er guða yðarra. at þeir mego eigi sialva sik varðveita. með huerium hætte manv þeir þa oðrum nokkora hiolp veita[12]. Af sliku mego þer val skilia. at myklu falsse oc hegoma fylgia þesser Challdei i sinni tru. er dyrkka oc luta oc firir guð hava dauðar likneskiur. Oc vnndra ec firir þui miok. er[13] þeir kallazt meistarar oc spekingar er eigi hofðu skilning til þess. at sialvar hafuðskepnunnar[14] skalu funa oc folna oc firirverðazt. Oc með þui at sialfvar hafuðskepnunnar[14] skalu œyðazt oc vnytazt oc vndir manna natturu[15] leggiazt oc þeim til-þurptta. hueria hiolp manv þa þær likneskiur. er eptir þeim ero gorvar af stokkom eða steinum eða einum huerium malme. mannum veita. þo at a þa kalle.

136. [16]Hugleiðum nv fyrst [vm sialvar[17] hafuðskepnunnar oc siam oc skilium. at engi þeirra er guð. helldr ero [þær skapaðar[18] eptir guðs forsio af engo efni. þess guðs er sialfr er udauðlegr oc vskipttilegr oc ollum sannlega vsenn dauðlegom augum. en sialfum honom [er allt[19] synntt. skiptir oc skipar [ollu eptir[20] sialfs sins vilia. Vitrir menn kalla elementa fiorar hafuðskepnur a latinu. þær er oll kuikuenndi þau sem hava rœreng oc lif ero sua skapað. at af þeim hafuðskepnum fyllizt

[1]) Grikkir, *her og senere* B [2]) *saal.* B; er, A [3]) ero, B [4]) Leitum, B [5]) [oc margum, B [6]) hofuðskepnur, B [7]) likneski, B [8]) *saal.* B; byrðu, A [9]) i brott, B [10]) gerer, B [11]) [þeim er gorr er, B [12]) [er sua litill mattr goða þeirra er þeir mego eigi sialva sik varðveita, B [13]) hvi, B [14]) hofuðskepnurnar, B [15]) nauðsyn, B [16]) *her beg. atter* C [17]) [*saal.* C, B; sialver vm, A [18]) [*saal.* C, B; þeir skapaðer, A [19]) *tilf.* C, B; *mgl.* A [20]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A

oc fullgerizt þeirra lif oc nœreng. En[1] einn[2] af þessom fiorom er loptt yuir oss. annur er iorðen. [hinn þriði[3] er vatn. [hinn fiorðe[4] elldr.

þeir er ser hava loptt eða himin firir guð þeir villazt. þui at ver siam himin rœrazt oc i margum lutum vm skiptazt. Firir þui er hann kallaðr a girzkv chosmos. en þat er sem smið[5] eins huerss hags mannz. en allzskyns smiði hevir vpphaf· oc niðrlag[6]. Himinninn vellttizt stnyzt oc vm turnnazt sialfr með sinum tunglum eptir nauðzynlegre þurpt. Oll himintungl giæta oc gera sinn gang greiðlega or einv takne oc til annars. eina stund renna þau vpp. aðrum tima siga þau niðr oc setiazt. oc greiða sva sinn gang oc firirskipaðan veg. með sama hætte giæta sinnar tiðar giorssamlega oc tima. at af þeirra gange gerezt nott oc dagr. vetr oc sumar. haust oc var. þau ganga sinn firirskipaðan vegh með guðlegre forssio. sem hann hevir aðr firir seet. með sœmelegom bunaðe biortum liosom oc með himneskre asyn oc miok vnndarllegre. Nv er af ollu sliku auðsyntt. at lopttet oc himinninn ero eigi guð. helldr guðs skepna.

Nu ero þeir aðrer sem iorðena hyggia vera guð. oc ero þesser vandlega villtir. þui at ver vitum at hon þoler af mannum margskyns vansa vilsinni oc erveðe. opttlega valkan. oc þoler vndir þeirra vallde at hon er troðen graven oc dreifð. kastað oc boren aptr oc fram vpp oc niðr sundr oc saman oc optlega til enskiss nytt. sem siðan er hon er brennd. þa er hon til farra luta goð. Sva oc hueriv sinni er hon er þurkkað of miok. þa verðr engi hennar [afspringi ne[7] avoxtr. þeim sinnum oc er ofmykyl dogg eða væta fellr a hana. þa firirverðr hon siolf með ollum sinum avexti. Hana troða oc stappa oll kvikuenndi bæðe liot oc leiðilegh. Opttlega verðr hon oc suivirð[8] af bloðe oc dauða dreppenna manna oc kvikuennda. opnað oc graven. oc verða af henni hulldir oc þaktter bukar oc likamer allra iarðeskra kuikuennda. Nv með þui at þesser lutir ero aller sanner oc synir. þa er þat vist. at iorðen er eigi guð. helldr er hon hanns skepna. gor mannenom til þurptta oc nauðzynia.

þeir oc sem a votn[9] trua. þa ero berllega villtir oc falsaðer. þui at vatn er skapat af varom herra mannenom[10] til þurpta oc vndir þeirra valld lagtt. þat saurgazt opttlega. er[11] fœrtt[12] oc ymislega skipptt. stundum[13] vermt. stunndum[14] kœltt. opttlega oc frys þat oc

[1]) Oc, C, B [2]) *saal. ogs.* C; ein, B [3]) [þriðia, C, B [4]) [fiorða, C; hit fiorða, B [5]) smiði, C, B [6]) enda, B [7]) [*mgl.* C, B [8]) oc saurguð *tilf.* C, B [9]) vatn, C; vatnit, B [10]) monnum, C, B [11]) *saal.* C, B; oc, A [12]) fœykt, C [13]) *saal.* C, B; stunð, A [14]) *saal.* C, B; stunndu, A

kœlezt [oc saurgazt af margskonar drœyra[1]. oc haptt til þess at þva vreinennde af flestom lutum. oc fylgir[2] æ hitt fulaztta vatneno aptr. Oc er þat ollum auðzyntt at vatn er eigi guð. helldr er þat hans skepna ollum til þurptta skapat.

Þeir oc sem elld ælska ero miok sviknir oc i villu vafðer. þvi at elldr er monnum til nytzcemdar gorr oc vndir þeirra vallde. er[3] borenn or stað oc [i annan[4]. slœktr oc tendraðr. aukaðr oc minkaðr. at verma oc sioða manna nauðzyniar[5]. marga vnyta luti. dauða likame oc margskyns annat vnytt brennir hann. oc opttazt at manna vilia. oc firir þui ma þat sannlega sia. at elldr hevir engan guðlegan krapt með ser. helldr er hann gorr af guðs forssio mannenom til nauðzynia[6].

137. En þeir sem þann atrunað hava at[7] vinnda blastr eða þeirra megin have nokkonn guðlegan kraptt með ser eða matt. þeir ero ivanarlaust sviknir i sinni vantru. Allum er þat auðzynt at þeir þiona oc starva aðrum til þurptta oc mannum til nauðzynia[8]. af guðs halfu gorr bæðe at leiða menn lannda a millum a sio oc yuir votn oc at rœra iarðar avoxt. við oc kornn oc sæðe. oc þær[9] aðrar nauðzyniar er mannlegre natturu hœver til viðrliviss at hava eptir guðlegre forssio oc firirskipan. Oc er firir þui vitlœysi oc skynlœysi at hallda firir guð vindblastr eða veðrss megin. er sannlega er guðs skepna.

Trunaðr þeirra manna er sol hava ser[10] firir guð. þeirra ætlan oc sialva þa halldum ver firir villtta með[11] sannenndom. Ver siam at hon fer huerssdaglega eptir þui sem henni er boðet oc [or stnyzt[12] einv takne[13] til annarss. hon rennr vpp oc niðr sezt. yliar oc vermir[14] með hœvelegom[15] hætte oc mvndangs hove i þeim staðum ollum. sem hon er til skipað til vppruna oc avaxtar iarðarennar monnum til nœrengar. Hon er oc i talc með oðrum himintunglum. myklu er hon oc minni en himinninn. Stundum þoler hon mykynn[16] skortt sins lios oc geisla af ymsum myrkrum. oc eptir skaparans forsio [minkar oc vanazt[17] hennar biarttleikr. Engan kraptt eða matt hevir hon með ser. oc er þui þat syntt at sol er eigi guð. helldr er hon guðs skepna.

Þeir er a tungl trua oc þat ser firir guð hava ero tapaðer i þeim atrunaðe. þui at tungl fer oc rœrezt eptir sinni skylddu. stigr[18] vpp oc niðr. skipttizt i takn oc or takne. oc vpp gengr oc fullgerer sina

1) [*saal.* C, B; af margskonar saurgan dregit, A 2) *tilf.* C, B; *mgl.* A 3) *saal.* C; ec, A; *mgl.* B 4) [iamnan, C; iafnan, B 5) *saal.* C, B; nauðzynia, A 6) *saal.* C, B; nauðzyna, A 7) *saal.* C, B; vm, A 8) nytsemda, C 9) *her indfalder en stor Lacune i* C 10) *mgl.* B 11) at, B 12) [um snyzt or, B 13) oc *tilf.* B 14) þerrir, B 15) hoflegom, B 16) *saal* B; mynn, A 17) [minnkazt oc aukazt, B 18) *saal.* B; sigr, A

firirskipaða ras mannenom til þurptta. oc er þo allavega minna en sol. vex oc þuerr. myrknar optlega oc tynir birttingu lios sins af firirdrætte annarrar skepnv. Oc ber firir þvi eigi mannenom at tigna tungl sem guð. nema helldr er þat guðs skepna.

En þeir sem a mann trua oc hava hann firir guð. ero i fullkomenne villu. þui at ver siam oc vitum. at hans nattura verðr [fremiazt oc[1] fullgerazt eptir kynfylgiu oc natturu hans oc nauðzyn. vegs[2] vndir valldde annarra manna. flyzt[3] oc fœðezt eptir þeirra boðe. oc þo at vm siðir verði hann sialfræðr. þa fellr þo a hann þungi oc elli at hann nauðigr viðr take. oc minkar[4] gleði oc kiæte a einni stund. en aðrum tima ryggizt oc reiðizt. er bæðe þurvannde matar oc drykkiar oc klæða. stundum er hann braðr oc reiðr. framlutr. afunndsivkr oc aptrhalldzsamr oc margskyns vansa veit hann með ser. spillizt oc sykizt. angrazt oc ryggizt oc syrgir af ymsum atburðum. en þo [einna hellzt[5] af þui er engi ma forðazt. er dauðinn er. Nv hœver með engom hætte at maðrenn kalle mann guð. helldr er hann guðs skepna oc hans hannda verk. Oc vafðuzt Kalldei of miok i þessarre villu oc i sinni hegomlegre tru[6]. elska oc faga oc firir guð haua fauska oc funaða[7] luti oc dauðlegar likneskiur. oc hava eigi til þess vit eða vilia at sia oc skilia. at eigi ero þetta guð nema helldr guðs skepna oc sialfs hans gerð.

138. Gerom nv vpphaf rœðo varrar vm tru Girkkia. oc siam hueria skilning er þeir hava haptt hellzt til guðs. Girkkir ero kallaðer. oc sua þykkiazt þeir oc hyggiazt vera. visir oc vitrir. En þeirra vitrleikr oc trv er heimskare en atrunaðr Chaldeorum er fyrr [talaðum ver vm[8]. þui at Girkkir taka ser til atrunaðar hina falsaztu guði. svmir karllmenn oc sumir konor. oc dyrkka þessa sua[9] sem guði. at þeir lifðu sinv livi[10] fulslega[11] oc ferllega. fullir aller[12] losta oc lyta. oc gerðu ser heimskir menn morg rim oc rœðor. tignaðu oc sœmdo i þui þa er i engom lut varo lofs verðir firir [saker sinna fulslegra oc ferllegra fyrsta[13]. hafðu til þeirra sitt akall. luttv[14] þeim oc lovaðu þa. firir þui at þeim mun helldr skylldi þeirra fullivi oc ferlleg verk fullgerazt oc fram koma með hordomom oc herfange. með ranom oc rivi. manndrapom oc meiðingum. með false oc flærðom oc allzskyns aðrum vsœmelegom verkum. Nv með þui at guðir þeirra leto ser lika at liua sua. hui mego þeir eigi er slika guði hava taka dœme lifs sins

[1]) [framarzt at, B [2]) vex, B [3]) flytz, B [4]) hans *tilf.* B [5]) [allra mest, B [6]) vantru, B [7]) funa, B [8]) [toldum ver, B [9]) þui *tilf.* B [10]) *tilf.* B; *mgl.* A [11]) falslega, B [12]) *mgl.* B [13]) [sinar vandar meðferðir, B [14]) lutu, B

eptir guðum sinum. En af [slikarre villu oc þuilikri[1] hofozt með mannum manndrap oc bardagar. hertekiur[2] oc lanndauðnir storar. Oc ef yðr likar herra konongr at ver synum yðr nokkot af atævom guða þeirra. þa manv þer at fullu fa skillt þeirra ofmargfallega[3] illzsku.

Guð þeirra hinn fyrsti oc hinn fremzte het Saturnus. Hann gat [oc gerði sua[4] marga sunv[5] af kono þeirri er Rea het. en i sinni œðe oc kiæte drap hann syni sina oc áát sialfr[6] siðan. Oc til likennda hans gerða. þa fornna þeir sialver[7] honom til tignar oc drepa sialfra sinna sunu.

Annar guð þeirra er Iupiter[8]. er þor er kallaðr. þa ero þau sogð hans hin mesto oc hin hærsto guðdoms verk. at hann skar af ser sialfr skopen oc kastaðe siðan vt a haf. oc segia þeir at af þeim hinum samum skapum varð siðan Uenus. er þeir kalla astar gyðiu. Oc eptir þat tok hann faður sinn oc batt með afle i reiði sinni oc varppaðe honom til helvitis. Ser[9] þu herra konongr. villu oc vantru. er þeir leiða vpp a guði sina. Miok vbærelegt[10] er þat guði. at hann se bunndinn oc bakfellaðr[11] eða kastaðr sem eitt kefli. Hœyr hèr sanna folsko[12]. huer vitandde maðr ma sliku trua. Með hinv sama false flytia þeir oc fram. at Iupiter[13] er þeir kalla konong annarra kononga hevir skapat sik oc venlt i dumbra kuikuennda likneskiu oc með dauðlegom konom drykt marga hordoma. þeir trua oc at hann skiptti sik[14] i likneskiu eins oxa eða graðungs firir saker þeirrar kono er Europa het. Hann stnere ser oc i likneskiu gullz firir saker þeirrar kono er Danen het. Hann syndizt oc i likneskiv fugls þess er suanr heitir firir saker þeirrar kono er Leða het. þeir segia hann oc hava stnuizt i likennde[15] þeirra kuikuennda er a latinv ero kallaðer Saturi[16] firir saker þeirrar kono er þeir kalla Anthiopen. Saturi[16] ero sua vaxner at likame sem maðr oc hava geita klauvir. hornn a hafði sua vaxet sem geitar hornn eða bukka. mal hava [þesse kuikuendi[17] sem menn. oc at sanna slika natturu þessarra kuikuenda. þa ber vitni hinn hælgi Anthonius. sa hinn same er fyrr var getit i bokenne. þui at hann sa i œyðimorkku þeskonar dyr. oc þa er þau flyðu oc villdu forðazt funnd hans. þa særðe hann þau i nafne guðs at biða sin. oc sua skiott biðu þau oc veittu honom anndsuor þeirra luta er hann spurði.

[1]) [þilikri villu, B [2]) hertokur, B [3]) margfallda, B [4]) [*mgl.* B [5]) syni, B [6]) *saal.* B; sialf A [7]) sunum sinum *tilf.* B [8]) *saal.* B; Iubiter, A [9]) Hœyr, B [10]) *saal.* B; vbælegt, A [11]) bakferlaðr, B [12]) *saal.* B; forssio, A [13]) *saal.* B; Iubiter, A [14]) ser, B [15]) *saal.* B; likennda, A [16]) Satúri, B [17]) [þeir, B

bæðe orðenna[1] oc vorðenna. þat segia þeir oc. at hinn same þor hevir stnuit sik[2] i ellding firir astar saker þeirrar kono er Semeles het. oc getet af allum þessom konom marga syni með margum nafnum. Liberum oc Zethum[3]. Amphionem oc Erculem. Pollinem oc Arthemiam oc Perseum oc Castorem. Pollucem oc Elenam. Minuem oc Radamentum. en siðazt Sarpedonem. En niv dœtr segia þeir[4] at hann have att. er þeir kalla Nonner[5].

þa kalla þeir eitt guð sitt Ganimedem einn fagran suein er þeir spilltu. oc dyrkka[6] firir þui sua fulliua[7] guði. at þeir mege i þui likiazt eptir dœmom guða sinna i hordomom oc saurllivi oc margskyns aðrum ferllegom verkom. Huerr vitannde maðr ma þui trua. at guð mege eða vili vera hordoms maðr eða saurlliviss. manndraps maðr. faður bane eða barnna.

Vulkanum[8] kalla þeir enn einn guð sinn. gera honom likneskiu til lofs með þeim hætte. sem hann have halltr veret. oc have i annarre henndi skiære en i annarre hamar. sua sem hann have iarnnsmiðr veret oc með þeim hætte ser matar aflat. oc hevir hann þa veret annarra manna þurvandde. En þat er þo eigi val viðrkœmelegt. at guð se þurptugr at þiggia af[9] aðrum. þui at aller þurfu at þiggia af[9] honom.

Mercurium kalla þeir enn einn guð sinn oc segia þo at hann have agiarnn veret oc þiofr. sinkr oc stnikinn. gernningamaðr. bakmalogr. oc kunni margskyns mal oc tungur. Eigi er þat sambærelegt at slikr se guð.

Asclepium kalla þeir oc guð sinn. segia at hann var lækner[10] oc lifði við þat sialfr. er hann gerði oðrum smyrsl oc plastr oc grasaða[11] drykki. Syntt er þat at sa er við sliktt livir. þa er hann annarra hialppa þurfanndde. En þeir segia at sua lauk hans[12] lifdagum. at þor drap hann með einni ellding firir saker Darii sunar Lazedemonii. Nv með þui at Asclepius matte eigi með lækneng hiallpa ser mote elldingar magne. huersu ma hann þa oðrum hiallppa.

Mars heitir oc einn guð þeirra er þeir kalla veret hava bardagamann mykynn. afundsiukan oc sinkgiærnnan[13] til sauða oc annarra fiarluta. En þeir segia at sua lauk hans lifdagum. at firir þat at hann hafðe dryktt hordom við Venerem kono þorss. þa bunndu hann tueir menn het annar Cupido en annar Vulcanus. Huersu ma þat þo vera

[1]) *saal.* B; orðna, A [2]) ser, B [3]) *saal. r.;* Zereum, A, B [4]) *tilf.* B; *mgl.* A [5]) Norner, B [6]) þeir *tilf.* B [7]) fulliga, B [8]) *saal.* B; Elræanum, A [9]) at, B [10]) leikinn(!), B [11]) grasaðe, B [12]) æve oc *tilf.* B [13]) singiarnan, B

at guð være sinkgiærnn[1] oc [barattosamr eða hordoms maðr[2]. oc þo bunnadinn af oðrum með ofriki.

Bachum kalla þeir oc einn guð sinn. oc sanna at hann var nattdrykkiumaðr[3] oc meistare allra giomanna. [oc næmde i brott annarra manna[4] konor. braðr oc œðefullr[5]. fus at lœynazt oppt oc felazt. en vm siðir drapo hann hermenn. Oc með þui at hann fekk eigi sialfr forðazt dauðan oc var þo giomaðr oc œðefullr[6]. fus at felazt oc lœynazt. huersu matte hann þa guð vera.

Hercules hevir oc heitit einn guð þeirra. er mykyll drykkiumaðr var oc opttsamlega œr oc oðr. drap syni sina sialfr oc brann siðan inni. [Huersv ma sa guð vera. oc var ofdrykkivmaðr oc brann þo vm siðir sialfr[7]. með huerri skynsemd[8] ma sa oðrum hialpa er engi hiolp ma sialfum ser veita.

Einn mætr guð þeirra hevir Apollo heitit. oc segia þeir þo sua. at hann var miok afundsiukr oc hevir faret sem veiðimaðr með boga oc ormæle[9] oc stundum með horppu oc strengleikum. Spadom hevir hann oc framt firir monnum ser til fiarafla. þurfannde hevir hann þa veret. en þo er þat eigi guðlekt at vera fatœkr afundsiukr eða harpare[10].

Gyðiu eina[11] segia þeir oc veret hava. systur Apollinis. er heitit hevir Diana. veiðikona mykyl hevir hon veret oc skytare goðr. hon hafðe boga oc ormæle[12] oc margskonar veiðiveler. oc for opttsamlega einsaman[13] i œyðimorkum oc i fiollum með veiðihunndum at veiða ser rauðdyri oc raa. Huerssu ma su vera gyðia. er flygr oc flokrar[14] einsaman vti með veiðihundum.

Venus hevir oc heitit ein þeirra hin mesta gyðia. hon var lettlat miok oc horkona margra manna. En þesser ero hellzt nefndir hennar hordomsmenn. Mars oc Anchises oc Adonides. þat segia þeir at hon hevir[15] hans dauða mest gratet. oc viða faret vm verolldena at leita hans firir astar sakar. En vm siðir for hon iamval niðr til heluitis at leita hans þar. oc lœysti hann[16] þaðan af einni helvitis gyðiv er Proserpina[17] hevir heitit. Hevir þu hœyrtt herra konongr meiri folsko eða villu. at gyðia skylldi vera horkona oc syrgiannde oc gratannde stiga niðr til heluitis eptir sinum vnnandda.

þeir kalla oc einn guð sinn Adonidem. hann var miok agiarnn a

[1]) singiarn, B [2]) [saal. B; baratomaðr, A [3]) saal. B; einn varðucizlumaðr, A [4]) [at eiga, B [5]) saal. B; orðzfullr, A [6]) r. f. æðefullr, A [7]) fra [mgl. B [8]) saal. B; skynsem, A; *her beg. Fragm.* n [9]) saal. ogs. n; orvamæle, B [10]) harpslage, B [11]) saal. B, n; Gyðia ein, A [12]) saal. ogs. n; orvamærle, B [13]) r. f. einsamon [14]) flackar, B, n [15]) have, B, n [16]) ut tilf. B [17]) saal. B; Serpina, n; Serpentina, A

veiðiskap. oc einu[1] sinni hio hann villigolltr einn. oc[2] af þui [sare sama[3] segia þeir hann daat hava af[4]. Oc matte hann sialfr enga hiolp veita ser. hueria hiolp man hann þa aðrum veita mega. horkall oc veiðimaðr. oc do þo sialfr firir einum villigeltti.

Slika luti oc aðra marga þvilika myklu fleiri en ec kunni fra segia tina Girkkir oc telia fra guðum sinum. er drygia þat er bæðe er vsœmelegtt at hœyra oc enn hervilegare at segia. en allra verst i minni[5] at fœra. Af þesso toko marger uvitrir menn til dœma at liva eptir guðum sinum oc fylgia sua fullivi. illzsku oc ergi. hordom oc ragskap[6] oc margskyns vdaðer. oc saurgaðu af sinum illum verkkum bæðe iorð oc himin með allzskyns illivi.

139. Egiptulanndz[7] folk[8] er bæðe folskare oc heimskare en allar aðrar þioðer i sinni villu. þui at eigi ælska þeir slika guði sem Kalldei eða Girkkir. þui at þeir dyrka dumb kuickuenndi. oc tigna sem guð. þau sem fœðazt a[9] iorðu oc sua þau sem i have ero oc i vatnum. við oc trio[10] oc [groannda gras[11]. oc spillttust oc saurgaðuzt i ferllego saurllivi. alla vega eptir sinni lostasemd meir en flestar allar þioðer i þessom heimi. þui at i fyrstunni ælskuðu þeir oc firir gyðiu hafðv kono þa er Ysis het. En hon hafðe broðor sinn at eignum bonnda ser. er het Osyrin. en hans broðer drap hann. sa er nefndr er Thiphon. Siðan er Ysis hafðe mist Osyrin bonnda sins oc broðor. þa flyði hon með syni sinum er Orus het [i Siria[12] lannd[13] til borgar þeirrar er Biblus heitir at leita Osyrin bonnda sins oc broðor. oc dualldezt þar með mykylli sorg oc sutt[14] til þess sem[15] Orus sunr hennar vox upp oc hefndizt[16] faður sins. sua at hann drap Tiphonem faðurbroðor sinn. Oc matte eigi Ysis hialppa eða biarga Osyrin bonnda sinum oc broðor. Eigi matte oc Osyris[17] sialfr hialppa ser. Tiphon broðor bane fek oc eigi frialsat sik firir raðe[18] Orus broðorsunar sins oc af raðom Ysidis systur sinnar[19] oc broðorkono.

Nu þo at aller Egiptar vissi at þesser vdaðamenn lifði eða dœ i sua margum illum verkum. þa hafðu þeir þo oc helldu þessa firir guða oc aukaðu margfallega sina vantru þui at þeir dyrkkaðu bufee oc hafðu firir guð [með ymislegre fagan oc þionastu. þeir varo oc sumir er ser hafðu sauð firir guð[20]. en aðrer buk. einir kallaðu kalf

[1]) *saal.* B, n; eitt(?), A [2]) *tilf.* B, n; *mgl.* A [3]) [sama sare, n; sare, B [4]) *mgl.* B, n [5]) *saal. r.;* munni, A [6]) *saal.* B, n; rakskap, A [7]) Egiptalandz, B, n [8]) menn, B, n [9]) af, B [10]) *saal.* n; a trio, A; tre, B [11]) [groande gros, B, n [12]) *rettet;* stria, A, n [13]) [*mgl.* B [14]) sut, B, n [15]) er, B, n [16]) hefndi, B [17]) *saal.* B, n; Vsiris, A [18]) drape, n [19]) *saal.* B, n; sunar, A [20]) [*tilf.* B, n; *mgl.* A

vera guð. en aðrer gerðu ser guð or gellti. Rafna hafðu oc sumir firir guð oc gashauk. vf oc gioð[1]. tignaðu sua sem sinn eiginn skapara. Dyr þat er kallat er cocodrillus[2]. er bæðe fer a lannde oc vatne. oc miok ogorllegtt oc mannskœtt helldo sumir firir guð. sumir kott[3]. en aðrer hunnd varg oc apiniv[4]. dreka oc eitrorma. sumir enn stnaplegare lut. lauk oc vnian. klungra[5] oc hagþyrna[6] oc margskyns aðrar skynlausar skepnur. Oc hafðu eigi vesler menn skynsemd oc skilning til þess at þetta ma ekki siolfu ser hialppa eða biarga. þvi siðr annarre skepnu nokkore.

Hœyr hegomlega tru oc mykyt fals. þeir sa guði sina etna oc œydda. drepna oc dœydda. brennda oc balaða[7] oc fœyða[8]. oc skildo þo eigi sialver skynlausir[9] menn at goðlausir[10] ero slikir guðir. er huarkke mego ser ne oðrum hialpa.

140. I[11] mykylli villu oc vantru valkaðuzt Egiptar oc Calldei oc sua Girkir. er slika guði lovaðu oc gofgaðu. oc helldo sva hegomlega luti ser firir guð. reistv þeim vpp til tignar likneskiur gylltar oc grafnar. huerr sem likazt sinum guði. Tynddu erveðe oc tapaðu starve oc kostnaðe. [luttv oc lovaðu[12] þeim guðum er huarke matto gott geva eða[13] þiggia. Oc vndra ec gœysi miokk er þeir hofðu eigi skynsemdar skilning. þa er þeir sao[14] at hager menn gerðu oc skaro[15]. bulaðu oc bangaðo. tælgðu oc hiuggu þat er þeir gerðu [af guði[16]. En sumir bleso oc stœypttu af malme ser guða. Marger funaðu sialver oc a fœtr fello. En þeir hinir veslo er slikum guðum veita[17] lof oc tign. villdu eigi vita at slikir guðir ero huarkke gott geranndde megande ne valldannde[18]. þeir sem enga forssio mega gera firir sialfra sinna heilsu. huerr hiolp man þeim þa af stannda. er a þa kalla ser til hialppa.

En spadomsmenn þeirra oc spekingar Girkkia oc Calldeorum oc Egyptu[19] lanndz manna[20] villdu gera lof i lioðom sinum oc skaldskapum[21]. i rœðom eða i ritum þeim[22] til virðingar oc vegsemdar. þa ma þo sua vitrum mannum virðazt[23]. at i þesso var þeim meiri skom oc suivirðing[24]. þui at þa birttu þeir oc synndv skemder oc vanvirðingar. lyti oc lastu þa sem guðir þeirra gerðu. firir þeim margum

[1]) *saal.* B; gioðr, A, n [2]) korkodrillus, B [3]) katt, B, n [4]) *saal.* A; apyniu, B, n [5]) klungr, B [6]) hagþorna, B [7]) bulaða, B; . . . laða, n [8]) fellda, B; *mgl.* n [9]) skynsamer, B, n [10]) goðalausir, n; gæðalausir, B [11]) *tilf.* B, n; *mgl.* A [12]) [lovaðu oc lutu, n [13]) ne, n [14]) sa, n; sa á, B [15]) skraðo, B, n [16]) guði (guð, B) af, B, n [17]) veittu, B [18]) viliande, B; mælande, n [19]) Egipta, B, n [20]) *her ender Fragm.* n [21]) skaldskap, B [22]) er *tilf. her* A [23]) synazt, B [24]) snœyping, B

er þa var myrkt[1] oc eigi vissu aðr[2]. þa ma huerr maðr firir ser marka. at þo at mannzens likamr se af margu efni skapaðr. þa giæter þo maðrenn giærnna oc varðveitir vjrðulega sinum limum[3] ollum sua sem allt se til eins efniss. Huerssu ma þat þa vera. at með guðlegre natturu mege vera nokkor sunndrþyktt eða vsætt. Ef ein natura eða valld er með guðum þeirra sem vist a með guðdome at vera. þa ber eigi guði at hata annan guð drepa eða dœyða með nokorom skemdum eða vanvirðingum. Ef guð skemer eða suivirðir[4] annan guð eða með allu drepr með vapnum eða elldingum. þa er eigi ein nattura sem vera a i guðum þeirra. helldr ymis vili oc sundrþyktt. oc aller til illz eins fusir. oc ero sannlega engi þeirra guð. oc er þat auðzynt herra konongr. at vit þeirra allt oc visdomr. er þeir kalla spekinga. er villa oc flærð. fals oc hegome.

Með huerium hætte skildu[5] eigi spekingar oc visdoms meistarar. at þeir er lagasetningar gera skulu eptir sialfra sinna domom oc lagum dœmazt. ef log þeirra oc setningar ero rettar oc sannar. er sialfer gerðu millum sin[6] slik rangendi sem ero manndrap. galldrar[7] oc gernningar. hordomr oc stulldir oc annarsskonar hafuðsyndir[8]. Ef þeir gerðu val er slika luti drygðv. þa ero logen oc rettennden engo nyt. þui at þau þrætta berllega imote gerðum guðanna. En ver hyggium at logen se rett oc með sannendom skipað. þui at þau lova oc virða oll goð verk. en lasta oc firirbioða allzskyns illgerðir. en verk guðanna ero liot oc lastafull oc flest oll rong. Synt er þat þa at ranglater ero guðir þeirra oc verðir draps oc dauða. Oc slikan hinn sama dom ero þeir verðir at hava. er a slika guði trua. þo at hegomlegar sagur. rim eða rœðor. lioð eða kuæðe. þa er þat þo ekki nema hegomleg orð. Er[9] slikt er með slœgð sagtt. þa ero þeir eigi guðir er slikt gerðu aðrum eða sialver þolldo[10]. En ef þetta er atrvnaðr þeirra. þa er þat sagur en ekki annat. Sua synizt ollum vitrum monnum. at þeir er slika oc sva [marglata guði[11] ælska. at þat ero villu verk oc tapað þionasta. Eigi hœver þat at kalla þa guða er synazt oðrum oc sia ekki sialver. þann helldr er ollum er vsynn oc ser þo alla sialfr. sa hinn same er skapare er allra luta.

141. Siam nv a herra konongr. hueria tru er gyðingar hava til guðs. þeir ero oc synir Abrahams oc Isaags[12] oc Iacobs. varo vm stund i Egypttalanndde. En guð er allz er valldanndde leiddi þa þaðan

[1]) myrkr, B [2]) *mgl.* B . [3]) lutum, B [4]) uanvirðir, B [5]) *saal.* B; skylldi, A [6]) *saal.* B; sinum, A [7]) *saal.* B; galldar, A [8]) *tilf.* B; *mgl.* A [9]) en, B [10]) volldo, B [11]) [marga guði lata, B [12]) Ysaachs, B

með harðre henndi oc mattogom kraptte með Moyse hertoga oc logsagumanne þeirra. oc syndi[1] þeim vnndarllegar[2] iarteignir oc fahœyrðar sins valdz oc mattar. En þeir launaðu guði optlega illa oc gerðuzt honom þeim mun meir gagnstaðleger. sem hann syndi þeim sinn krapt oc matt haleitlegare þeim til þurpta. oc þionaðu þeir optlega hegomlegom skurguðum annarra þioða. En propheta guðs oc aðra hælga menn. þa er hann senndi til þeirra þeim til hialpa oc heillar fortalu. þa drapo þeir með suivirðlegom dauða.

Vm siðir sem guð hafðe firir seet. senndi hann eiginn oc eingetinn sun sinn til iarðrikiss. En firir þui at þeir hafnaðu hanns hælgum kenningum oc fortalum. þa toko þeir hann oc fengo i henndr einum rumverskom hafðingia. oc hann með þeirra raðe let negla hann[3] a kross. En þeir hinu[4] veslo gaðo eigi oc firirglœymddu alla þa goða[5] luti er hann gerði þeim asiannde oc ahœyrannde. fyrst i hælgum fortalum oc siðan i margfallegom iartteignum. er hann gerði þeim oc þeirra sunum til hialpar oc heilsu. oc tyndduzt oc tapaðuzt i sialfra sinna ilzskv. En þo ælska[6] þeir allzvaldannda guð oc með engarre vizku. þui at þeir uitta sannum guði. er guðs sunr er Iesus Kristr oc ero[7] af þui likir i villu aðrum þioðom. þoat þeir have i sumum[8] lutum sannare. þviat þa skildu þeir sik fra guði. er þeir skildu hans hinn sæla sun ifra ser. þa er þeir hugðuzt hava drepet hann. Nv þykki mer sem eigi þurvi fleira fra Gyðingum oc þeirra tru at segia [ne telia[9].

142. Kristnir menn ero namnlega[10] af Krist[11] nafne kenndir. sua heitir hinn hærste guðs sunr Iesus Kristr. er firir sins litilætes saker steig af[12] sinv faðurllego sæte til iarðrikiss oss til hiallpa oc getazt let af hælgum annda. oc fœddezt af heilagre mœy Mariu firir vttan allan karllmannz getnað. vspilltum ollum sinnar mæto oc milldv moðor mœydome. birtti sik einn sannan guð oc mann monnum. at hann skylldi sva frialsa oss oc lœysa fra margra falsra guða atrunaðe. oc með vndarllegre firirskipan sialfs sins vilia gaf sik vndir dauða oc let vnauðigr sik a kross negla. oc a hinum þriðia degi reis hann vpp af dauða oc var með sinum læresueinum. oc þeim asianndum steig hann vpp til himna oc senndi þeim siðan sinn hinn hællga annda eptir þui sem hann hafðe aðr firirheitit. En með huerri dyrð eða matt er hann skal aptr koma þa matt þu val herra konongr i hans orðom sialfs oc hælgu guðspialle sia oc hœyra. þar matt þu oc sia at hann hafðe tolf

[1]) sende, B [2]) vndrsamlegar B [3]) sik, B [4]) hinir, B [5]) *mgl.* B [6]) *saal.* B; alska, A [7]) þeir *tilf.* B [8]) *her beg. Fragm.* p1 [9]) [at sinni, p; *mgl.* B [10]) nafnlega, B; naalega, p [11]) Kristz, p; cristnu, B [12]) or, B, p

læresueina. oc eptir hans vppstigning [til hifmna[1] skipaðuzt[2] þeir oc[3] dreifðuzt vm allar halfur heimsins. tinddu oc talldu firir ollum þioðom hans iartteignir oc heilagar kenningar er huerr ma hialppazt af[4] ef hallda vill oc ser nyta.

En einn af þeim kom hingat i vartt lannd oc flutti[5] her fram hælgar fortalur oc heilsamar[6] kenningar. oc heita þeir af þui hinv sama nafne varer lanndzmenn kristnir menn. þui at þeir einir hava funnitt rettan forveg[7] til fagnaðar er þessom fylgia. þui at þeir kenna sannan guð. sinn skapara oc allra luta. oc hans einga[8] sun oc [hans hælga[9] annda. oc ælska engan guð nema hann einn. giæta oc gœyma þav hin blæzaðu boðorð er Iesus Kristr gaf oc gerði. oc fullkomlega ser briostfesta. oc ero sva biðannde vpprisu dauðra manna oc lif vkomennar dyrðar. liva sva on hordoma oc saurlifiss. firir vttan manndrap oc meineiða. bera engi[10] falsvitni[11] eða flærðsamar sagur. girnazt eigi með rane eða rangenndom þat sem aðrer eigu. sœma faður oc moðor oc [aðra naanga sina[12]. dœma retlega. oc gera þat ekki aðrum er þeir vilia eigi sialver af[13] oðrum þola. þeir biðia firir þeim er misgera við þa. at þeir verði vinir. milldir oc litilater ero þeir hofsamer oc hœgværer. oc hallda sik fra allre syndsamlegre samvist oc fra allum vreinandum. Ekkiur oc faðurlaus bornn hallddа þeir til rettra mala. oc veria firir ofriki[14] þa alla er minna[15] mego. Miðla orllega[16] við þa er þurfannde ero. Ef pilagrimar eða aðrer vtlenzker þurptugir menn vitia þeirra firir saker sinna nauðzynia. þa veita þeir þeim[17] forbeina sua sem sinum eignum brœðrom. Eigi ælskazt þeir oc[18] sua sem holdleger brœðr nema helldr sua sem anndleger. þeir ero oc bunir a huerium tima firir guðs saker bæðe fram at leggia lif oc likam með ollum limum. þvi at þeir fylgia oc fullgera oll hans boðorð. hallda sik oc hava sannlega oc reinlega i ollum hugh. gera guði margfallegar þakker i allv sinv atæve firir þa goða luti er hann gefr þeim. Sannlega er þesse vegr oc visenndi[19] er mannlega natturu leiðir til eilifrar sælo oc til lykttalaus fagnaðar. sva sem sialfr Kristr hevir aðr firirheitit þeim er hans fortolum fylgia. Oc at þu sialfr vitir sannlega. at ec segi þetta eigi af siolfum mer. þo at þu ranndzaker allar ritningar kristinna manna. þa skallt þu finna mik eigi loget hava.

1) [*mgl.* B 2) skiptuzt, B 3) [*mgl.* p 4) við, B, p 5) *saal.* B, p; flitti, A 6) heilsamlegar, B, p 7) vegh, p; farveg, B 8) einka, p 9) hælgan, B. p 10) eigi, B 11) fals vitni, p 12) [*saal.* B, p; annarra naanga sinna, A 13) *her beg. Fragm.* o1 14) vfriði, B 15) litið, B, p 16) fc *tilf.* B, p, o 17) allan *tilf. de övr.* 18) *mgl. de övr.* 19) *her ender Fragm.* o1

Val oc vitrlega er sunr þinn lærðr guði at þiona. at hann mege sua oðlazt sœmd oc sælo i oðrum heimi.

Myklir oc vnndarlleger lutir ero þeir er [gerazt ok[1] segiazt fra kristinna manna atæve. Eigi mæla þeir mannleg orð nema helldr guðleg. Allar aðrar þioðer villazt oc[2] blekkiazt. ganga þeir sialver i myrkrum sem blinndir oc gera sik lika druknum monnum oc oloðum. Her til hevir veret rœða min herra konongr sua sem sannazt visaðe mer hugskot mitt vm þetta[3] rettennde at rœða. oc firir þui er þat[4] rað at heimskir vitringar þinir[5] hætte at mæla mote matt oc sannenndom Iesus Krist[6]. þat hœver allum oss at ælska oc dyrkka. tigna oc þiona skapara varom oc rœkea[7] reinlega[8] hans uœyðileg boðorð. at ver megem sua forðazt oc fra skiliazt elldi oc vesolld oc uendilegom pinslum oc oðlazt sva erfð oc oðal fullkomens fagnaðar oc ulið-innar[9] sælo.

143. þa er Nakor hafðe loket rœðo sinni með þesso mote. þa kueiktizt hugr hans[10] konongsens oc œstezt með mykylli reiði oc akefð. En meistarar oc spekingar. prestar oc þionastumenn skurguða hans. er hann hafðe þingat kallat oc hann hugði at oll suor skyldv[11] með skynnsemd veita eptir hans vilia firir guða hans[12]. þa stoðo aller sem dumbi[13] være oc miok sva malausir. En þo at nokkor þeirra veitti andsuor. þa var þat þo allt sem hendingum være oc með ferllegom framburð oc þo með engo viti ne visdome.

Af þuisa gladdezt miok hugr konongs sunar oc hiartta. oc með bliðu[14] andliti blæzaðe hann oc lovaðe guðs nafn. er iafnan leiðir sina vini a rettan veg oc vruggan. þo at i fyrstunni þykkir[15] nokkot villt faret hava. Hann gerir stundum andskota oc vuin rettennda oc sannenda þat mæla. þo at eigi vili. er satt er oc rett. En nv þo at konongr være miok reiðr Nachor. þa þotte honom eigi þat bera sinni sœmd at gera Nachore nokkorar skemdir. þui at hann hafðe aðr lovat honom allum ahœyranndum. at hann skylldi þat vrædr fram bera er hann vissi sannazt i milli kristinna oc heiðinna manna vera. En þo mællte konongrenn með margum stniollum orðom. at Nachor skilldi vægea oc eptir lata oc kalla sik sigraðan af meistarum oc spekingum hans eptir þeim hætte sem þeir hafðu aðr a millum sin mællt[16]. En Nachor var þvi ollu staðfastare oc diarvare. oc gerði vnyta alla mal-

1) [*mgl.* B, p 2) *tilf.* B, p; *mgl.* A 3) þeirra, B, p 4) konongr B 5) *saal.* B, p; þinar, A 6) *her beg.* o2 7) *saal. de övr.*; rokea, A 8) rettlega, o 9) uliðande, B, o; uendilegrar, p 10) *mgl. de övr.* 11) skyldi, B 12) saker *tilf. de övr.* 13) dumba, B, p 14) *her end.* o2 15) þikkizt, B, p 16) *her mgl. 1 Blad i A*

kroka þeirra oc eggian[1] villu þeirrar er meistararner baro firir þa. Nu hafðe þesse disputan sva lengi staðet vm[2] dagena. at nu var at kvellde komet. Konongrenn bauð nu at skilia-skylldi þenna fund með [þesso mote[3]. at huerr fœre heim til sins herbyrgiss kvelldlangt. oc læzt þo vilia hava þenna fund um morgonenn eptir.

144. Iosaphat konongs sunr mællte til faður sins. Sva sem þu bautt i[4] upphave herra konongr at her skylldi i dag i ollum lutum rettdœme gerazt oc fram ganga. þa ger nu sva at lykttum at rettenndi fylgi hverium heim heðan[5]. Oc lat nu vera annat hvart. at meistare minn fylgi mer heim nattlangt. at hann hugleiði með mer hver andsvor eða spurnningar ver skulum i morgon gera eða geva mote yðrum raðom eða rœðom. en þa tak með þer þina meistara oc hugleið með yðr þat sem yðr se til andsuara eða spurninga. Eða hitt elligar at minn meistare fylgi þer[6] nattlangt. en lat þina meistara fylgia mer. En ef huarertueggia ero með þer. þa setr þu minn meistara með litilli gleði helldr með myklu angre oc vkiæte. en þina setr þu hia þer með allzskyns kiæte oc gleði. oc þykki mer þa eigi rettlega við mik buit vera. helldr er þat ofriki oc lausyrði oc sættarslit.

Konongr fann nu. at hann var sigraðr af sialfs sins rœðo. oc tok meistara sina oc spekinga oc visdomsmenn heim með ser. En Nachor lovaðe hann at fylgia syni sinum. Var enn i þeirri von at Nachor myndi fylgia þui[7] sem þeir hafðu aðr með ser rœtt.

145. Iosaphat konongs sunr for nu heim við sua buit. sva sem hann hefði fengit nya von af himneskom sigri yuir ovinum sinum. hafðe Nachor með ser oc kallaðe hann a einrœðo oc mællte við hann. Eigi[8] skalltu þat hyggia. at ec vita eigi hverr þu ertt. Ec veit gorlla at þu ertt eigi hinn hælge Barlaam. helldr erttu Nachor stiornugangs meistare. oc vndra ec miok er þu villdir syna slika villu. at ætla mik sva blindan. at ec mynda eigi kenna a miðium degi. hvart ec sæ varg eða sauð. Sannlega er þat af yðr mællt. at optazt hugsar fals[9] hiartta hegoma. Oll yður ætlan oc hugleiðing er at fullu fals oc hegome. En[10] þat er þu bart fram er[11] bæðe styrkt oc staðfast[12] oc firir þui mattu Nachor gleðiazt oc kiætazt. Margfallegar þakker gere ec þer. at þu vart i dag verndarmaðr sannennda. oc saurgaðer[13] eigi varrer[13] þinar i vreinni vmrœðo oc flærðarfullri talu. helldr reinsaðer þu þær. þa er þu lastaðer falslegan hegoma oc atrunað

[1]) *her beg.* o3 [2]) a, o, p; p1 *end. med dette Ord* [3]) [þessom hætte, o [4]) at, o [5]) nattlangt *tilf. her* B; *mgl.* o [6]) *her end.* o3 [7]) *saal. rett.;* þa, B [8]) *her beg.* o4 [9]) *saal. ogs.* o [10]) *saal.* o; er B [11]) *tilf.* o; *mgl.* B [12]) *saal.* o; staðfest, B [13]) *saal.* o; saurga þu, B [14]) *saal.* o; varner, B

ferllegra guða. en lovaðer kristinna manna kenningar með reinni oc sannre rœðo. Nu lagða ec hug a at hava þik með mer af þeim sakum[1] tveim. þessarre einni at konongrenn gerði þer eigi mein af þessarre rœðo. er þu mællter þat sem honom likaðe eigi. þeirri annarre at þu mætter eigi nu tapa þeirri miskunn er þu fekt i dag. oc ec skyllda hana þer með goðo aptr giallda. En hver er su ambun. er ec[2] skal syna þer oc birtta at forðazt villustig oc þann illa veg er her til hevir þu gengit vsyniv. oc leiða þik a heilssuveg oc hamingiu. er þu hevir her til ferllega flyt[3] sialfraðe oc vitande illa oc ovitrlega. er þu gaf þik sialvan at vilia þinum til myrkra oc meina. Gef þer nu skilning Nachor oc ver skyrr oc skynsamr til þess at ælska ekki annat en sialvan guð Iesum Crist. at þu oðlezt þat hitt lœynilega lif er hann hevir vndir sinni miskunn folget. en firirlat þat er hverssdaglega flytr oc flyr. hverfr oc brott fer. þo at þu vilir þat eigi. þui at eigi skalltu liva meðan heimr þesse stendr. Sva skalltu dœya sem hverr annarra. bæðe þeir sem fyrr varo oc sva þeir sem nu ero. Oc ber eigi [þingat þunga[4] syndabyrði sem rett er allt til skipat oc dœmt oc verðug ambun ollum gollden. oc kasta fyrr i brott þvi hinu illa truløeysi. þvi at auðvellt er ollu illu at kasta þeim er gott vill kiosa.

146. Nachor komzt miok við rœðo konongs sunar oc svaraðe sva. Val mæler þu konongs sunr. val mæler þu. Veit ec oc sannlega at guð (er) oc hann lygr alldrigi. Oc þat veit ec. at hann gerði alla luti. oc veit ec at hann skal koma a domadegi. þui at ec hevi sva leset oc i ritningum hœyrt. En var ovenia oc fylgiusom kynfylgia hevir blindat augu hiartta mins oc yuirdregit skugga hugleiðing vitz mins. Nu vil ec stunda af þinum fortalum þeirri hinni þykku villuþoko brott rinda oc til andlitz guðlegrar miskunnar renna. oc ma vera at guð vili miskunna minum misgerningum. oc at miskunn hans vili upp luka iðranar durum firir mer illum þræle oc vtryggum. þo at se[5] vmattolegtt at hann vili lœysa bonnd sua vbærelegra synnda. er þungare ero oc fleiri en siovar sanndr. er[6] ec hevi gortt vitannde oc vuitannde fra vpphave bernsku minnar oc til þessa dags.

147. Sem konongs sunr hœyrði þetta þa varð þegar sem hann være kueiktr af hælgum annda. oc hitnaðe hiartta [hans Nachore til vppreisningar[7]. En þa orvilnan er aðr hafðe Nachor i hug ser. þa tok konongs sunr til vpp at kueikia oc til staðfestu[8] kristilegrar truar lærðe hann Nachor með þessom orðom.

Hœyr þu Nachor oc lat þer enga orvilnan eða vantru i hugh vera.

[1]) *her end. Fragm.* o [2]) *r. f.* æ, B [3]) *r. f.* fylgt, B [4]) [*r. f.* þungat, B [5]) *her beg. atter* A [6]) oc, B [7]) [Nachors til uppreistar, B [8]) at draga *tilf.* B

þui at sua er ritat. at guði er mattolegt at gera oc vppreisa af griote oc[1] steinum syni Abrahams[2]. En huat er þat annat at segia. en sua sem faðer minn Barlaam sagðe mer. at af þeim mannum. er orvilnaðuzt oc i allre illzku vafðuzt. þa matte guð val græða oc hiallppa. lœysa oc vppreisa. oc [gera af syndugum sunum Krist[3]bornn. er firir sins hins hærsta milleiks saker lykr firir ollum vpp hurð miskunnar til himneskrar dyrðar oc neittar engom inngangu. helldr tekr hann glaðlega með gœzsko miskunnar [lykr vpp firir ollum er með goðvilia[4] til kalla. Sua heitr varr lausnare i guðspialleno. at sa er til hans kœmr a hinni fyrstu tið alldrss sins oc sua a hinum þriðia tima eða a setta eða nivnndda. sva hitt sama a elliptta. at aller skalu þeir iafna ambun vpp taka hinir fyrstu oc hinir siðaztu oc þar amillum. Oc vit þu firir þui. at þo at þu haver þina lifdaga leitt her til i syndda livi. er þu tekr nv með huarflausu[5] hiartta til hans at stnuazt. þa skallt þu i verðleikum oc allre goðre ambun iafnan luttakare vera við þann er þegar i vpphafue sins alldrs tok fullkomlega guði at þiona.

Slika luti oc marga aðra af sannre iðran taldde hinn vitri oc hinn blezaðe konongs sunr firir hinum gamla Nachor. er fullr var margra illra daga oc enn verra[6] verkka. het honom likn oc synnda aflausn oc Krist miskunnsaman[7]. synddi hann honom i margum dœmom oc hælgum frasagnum. at hann er buinn iafnan at taka við iðran þeirra er betrazt vilia oc bœtazt. oc grœdde oc læknaðe[8] sa hinn goðe konongs sunr þa hina aumv sal Nachors. er langlega[9] hafðe morg dauðleg sar a ser. oc setti hann sua sem goðr lækner til fullkomennar heilsu af dauðlegom sarom.

148. þui nest mællte Nachor til konongs sunar. þu hinn gafuglege konongs sunr oc blæzað sala með likame. sæll er sa er þik hevir sua virðulega lærtt i guðlegom orðom. Ver nv styrkr oc staðfastr i þessarre goðre iattan þins lifs. oc lat enga freistni[10] ne fyst[11] þessa hina hælgu hugskoz staðfestu fra þer skilia. En ec skal nv beint i riðinni brott leita oc freista ef ec fa[12] samþykt[13] mik við guð mote þui er ec hevi sua lengi reitt hann. Alldrigi skal ec siðan sia andlit konongs. ef þv villt at sua se. Miok glaðr varð konongs sunr við þessor orð hans. kysti hann oc faðmaðe[14] oc bað af ollu hiartta firir honom oc[15] gaf hann vnndir guðs giæzlo oc senndi hann siðan lœynilega brott.

1) eða, B 2) *saal.* B; Habrahams, A 3) [grœða af syndum sinum oc gera kristz, B 4) [ollum þeim er, B 5) hverflausu, B 6) verri, B 7) *saal.* B; miskunnar, A 8) liknaðe, B 9) sannlega, B 10) *saal.* B; fresti, A 11) ræzlo, B 12) fæ, B 13) *saal.* B; samþik, A 14) *saal.* B; fanaðe, A 15) fal hann oc *tilf.* B

149. Nachor tok a sik mykla iðran oc stnereztt siðan til hinnar yztu œyðimarkar. oc hitti þar einn reinlivan ermita[1]. er prestr var at vixlu. Hann fann hann i helli sinum. þar sem hann hafðe lœyndzt oc folgezt firir ræzlo saker konongs ognar. Nachor lagðezt niðr firir fœtr honom oc vætte[2] þa með tarom iðranar sinnar[3]. liktizt i þesso Mariu Magdalene. er með sinum iðranar tarom[4] þuo[5] fœtr varss lavarðar. Nachor bað hermitann. at hann skylldi geva honum hælga skirnn. En sa hinn hælgi maðr er fullr var guðs miskunnar. þa fann þegar at þetta var guðs giof. oc primsignaðe hann fyrst. oc siðan nokkora daga eptir synndi hann honom hælga tru. skirði hann siðan eptir siðueniv. þar dualdeztt Nachor með honom oc gerði þar skriptt oc iðran synnda sinna. oc blæzaðe guð oc lovaðe. er þat vil at engi tynizt eða tapezt. helldr vil hann at aller stnvizt til iðranar oc vmbota. oc við þeim ollum tekr hann þaksamlega.

150. Konongrenn varð varr[6] við vm morgonenn við brottferð[7] Nachors. oc braztt honom þa su von er hann hafðe aðr til hugtt[8]. Sem hann sa at hans vitringar oc spekingar varo sva skiotlega yuir komner. þa þotte honom mykyls afat. skemdi þa alla oc suivirði. suma let hann hyða með knutottom[9] sinstrengiom. sumum let hann augun or hafði stinga. oc rak sua siðan alla or sinu augliti með suivirðing oc mykylli[10] skemd. þa hitt fyrsta tok hann nokkot at finna oc at[11] kenna fals oc hegoma oc mykyt meginlœysi sinna skurguða. En þo villdi hann sialfr ekki miok við kennazt þann forveg[12] er hann skylldi til fagnaðar leiða. af þui at su hin mykla myrkuaþoka[13] hafðe sva allavega vm hult oc firir dregit hiartta hans at engi skynsemdar biartleikr eða geisli matte nalgazt[14] at lysa hugskot hans. En þo ælskaðe hann ekki eptir þui sem fyrrmeir var hann vanr villupresta eða þær hatiðir. er fyrr hafðe hann gortt sinum skurguðum til tignar. Engar forner eða boð gerði hann þeim. oc helldr for hugr hans her oc huar. þui at hann fann nv vanmatt oc hialplœysi guða sinna. En þo at hann skildi styrkleik guðlegra boðorða. þa firðizt hann þo þat oc skammaðezt oc hellt enn sua fram sinni illri [villu. veniv fyrnsku[15] sinnar. lifði iafnan hægomlegom fyrstum oc lostasamlegom manugðum oc gaf sik iafnan sigraðan oc yuirkomenn vndir valld veralldlegra[16]

1) heremitam, B 2) vættezt, B 3) *saal.* B; baðar kinnr sinar *tilf.* A 4) *saal.* B; tarorom, A 5) þo, B 6) *tilf.* B; *mgl.* A 7) *saal.* B; brottfreð, A 8) hugat, B 9) *saal.* B; knutum, A 10) omilldri, B 11) *mgl.* B 12) farveg, B 13) myrkraþoka, B 14) *saal.* B; nalagazt, A 15) [veniu. fyrnsku villu, B 16) *saal.* B; veralldra, A

fyrsta. oc var iafnan sem Isayas[1] segir drukkinn. eigi af vini nema helldr af vanndre [vsiðar veniv[2].

151. En[3] sem konongrenn þrætte i hugh sinum mote þessom tveim fangarum. heiminum oc hans hafnan. þa var hans hinn sæle sunr i sinni holl. oc [virði yuir[4] alla sina sœmd oc sælo þann styrk oc staðfestu. er guð hafðe gevet honom til sinnar truar.. Alla leika oc lettvisi. veiði oc riddaraskap oc allt þat annat skemtilegt oc lystilekt. er þessa heims gleðimenn havazt at. allu hafnaðe hann þui vanndlega. oc let ser ekki þat lika. en varðveitti rœkelega i ollum lutvm eptir kunnastu Iesus Krist boðorð. oc hafðe iafnan salo sina hertekna oc hugsivka vndir hans valldde. með þui at hann grœðer[5] þat allt er sart er.

Iafnan hafðe hann oc i minni sinv hinn agiæta Barlaam meistara sinn oc hans lif með hælgum fortolum. oc fyrstizt þess iafnan at hann mætte hann finna oc endrgrœðazt[6] af hans raðom. likr þui tre er plantat er oc sett hia mundanglegre vatzras[7] oc buit til at bera avoxt i firirætlaðum tima af guði. Margar salor lœysti hann fra fianddans bondom oc vndir guðs vald. allum er til hans komo skenkti[8] hann heilsu dryk guðlegra boðorða oc af þui firirleto marger villu oc stnerozt til rettrar truar með staðfastum vilia. En sialfr starvaðe hann sik oc stundaðe[9] með fastum oc vakum [optsamlega i[10] bœnahalldde. þeir varo marger er af hans fortalu firirleto heiminn gerðuzt sumir munkar en sumir ermitar. þenna hatt hafðe hann i[11] sinv bœnalage.

Drottenn guð herra minn, a þik trui ec oc a þitt virðulegtt nafn. oc firir þui em ec af þessarre villu oc vantru frelstr oc lœystr. giælld verðulega starflaun Barlaam hinum hælga þinum þionastumanne oc minum meistara. er gerði oc gaf mer visaðum[12] fra þer retta gatu aptr vndir þinn miskunnar dom. veit þu[13] hina myklu giof mer. at ec mege enn sia hann likamlega. þann hinn hælga þinn engil er heimrinn er eigi verðr i ser at hava. oc ec mega með honom til lyktta leiða þat sem eptir er lifs mins. oc af fylgð[14] hans fotspora heilagra metferða mege þer mitt lif þekkiazt oc eilifiega sælo hava. þu einn ert guð er livir[15] æ oc æ firir vtan ennda.

152. Nu eptir fornnre siðveniv. þa for at hondum mykyl hatið heiðinna[16] skurguða i hofuðborg rikissins. En konongr var iafnan vanr

[1]) Ysaias, B [2]) [*saal.* B; vsiðiar veniiv, A [3]) Nu, B [4]) [varðveitti, B [5]) *saal.* B; grœðar, A [6]) æn(dr)getazt, B [7]) vatarás, B [8]) *saal.* B; skenti, A [9]) skundaðe, B [10]) [oc optlego, B [11]) a, B [12]) *saal.* B; visdom, A [13]) þa *tilf.* B [14]) *saal.* B; fyð, A [15]) oc rikir *tilf.* B [16]) manna *tilf.* B

at vera i þann tima i þessarre borgh oc ofra[1] myklar fornner guðum sinvm til þokka[2]. En prestar oc byskopar þeir sem þessom falsom guðum þionaðu funnv gorlla at konongrenn lagðe minna hug a nv helldr en fyrrmeir at gera guðum fornner. oc varo þeir miok ottafullir at hann myndi sik með ollu fra skilia þeirra hofom oc blothusum. oc kuiddu at þeir mynndu margra feitra fornna oc mykylla annarra fiarmuna missa[3]. er allr fiolldi ofraðe þeim. sumir firir atrunaðar[4] saker við guðana. en sumir firir astar saker eða otta við konongenn.

Eptir þetta foro þesser villumenn langan vegh i hinar ypztu œyðimarkker oc i ogorlleg fialla glœyfr[5]. En þar i einum myrkuum helli bio einn gamall maðr galldrafullr oc gernninnga oc hinn fremsti til þionastu guðanna. hann het Theodas at nafne[6]. konongr ælskaðe hann miok oc helldt hann firir einn fullkomenn vin sinn oc hinn mesta oc mætazta meistara. Sua sagðe konongrenn at af hans spaam oc fiolkynndi fek hann alla sœmd oc riki. Oc þa er þeir illzskufullir prestar hittv Theodam galldramann. þa baðo þeir hann er fyrr var vanr þeim hialpper at veita vm sitt mal. sagðu at konongrenn var i mykylli ahyggiv oc i ifan vm trv sina. sua oc huerssu konongs sunr hafðe kristilega tru tekit. þeir sagðu oc huerssv Nachor [hafðe gorðzt[7] openberllegr anndskote guðanna. Oc ef eigi dugir þu nv með þinni kunnastu. þa er faren oll var hiolp oc oll þionasta guða varra oc vnyt gorr oc til enskiss hœf[8]. þu einn ertt sa af allum eptir. er ver hofum til vonar. at nokkora vornn have firir varo male.

Theodas reis þegar vpp oc tok til þeirra dioflegra verkka. er hann hafðe huerssdaglega namunda ser oc herklæddezt með villuvapnum sinum mote rettenndom sannrar truar. oc kallaðe marga diofla með ser. þa er hann vissi at til þeirra verkka varo fallner. er honom likaðe hellzt at fremia. oc hann hafðe opttlega aðr til slikra luta hafða. oc hevir þa i fylgð með ser til konongs. Nu þegar sem konongenom var [sogð tilkoma[9] Theode. oc hann gek inn oc bar firir konongenn i henndi ser laufgaðan kvist[10] af olivo[11] tre. en hann sialfr [var klæddr[12] skinnaklæðom slikum sem ermitar bera. Oc iafnskiott sem konongrenn leit hann. þa reis hann vpp imote honom oc gek fram a golf oc kysti hann oc let hann sitia i hasæte hia ser.

þa mællte Theodas til konongsens. Eilift se lif þitt herra minn. firir falsarum oc prettafullum vuinum yðrum giættr oc varðueitr með

[1]) offra, B [2]) þakka, B [3]) *tilf.* B; *mgl.* A [4]) *saal.* B; atrunaðer, A [5]) gliufr B [6]) *her beg. Fragm.* q1 [7]) [gerðizt, B, q [8]) *saal.* B, q; haf, A [9]) [*saal.* B, q; sagt tilkome A [10]) *saal.* B, q; kuyst, A [11]) *saal.* B, q; oliva, A [12]) [*saal.* B, q; klæðr, A

forn guða varra. Hœyrtt hevi ec at mykyl þœva oc þrætta hevir gorzt a millum yðar oc þeirra af Galilea[1] trv. oc at þu hevir af þui haleitan sigr fengit. Oc firir þui gerom guðum varom glaðlega hatið aller saman oc ofrom þeim til[2] fornna friða sueina oc fagrar mœyar. vdauðlegom guðum. þar með hundrað graðunga oc vtalulegan fiollda fenaðar oc kuikuenda. at ver havem þa oss heðan ifra hœgværa vm alla vara lifdaga.

Konongrenn suaraðe. Eigi sigraðumzt[3] ver. hinn goðe karll. helldr erom ver sigraðer oc ferlla[4] yuirkomner. þui at þeir er ver hugðum at með oss skylldu hallda þa varo þeir[5] braðlega[6] a mot oss. oc þegar er þeir funnv at var fylkkinng viknaðe nokkot firir þeirra alaupum oc framgang. þa kastaðu þeir næsta niðr allre varre fylking. Nv ef nokor styrkr eða mattr er með þer varre tru niðrlagðre til vppreistar. oc ef þu matt aðru sinni vpp reisa. þa ger mer þat kunnigtt.

Theodas andsuaraðe konongenom. [Hegomlegar rœðor oc skamsynan[7] samburð Galileorum þa ottazt eigi konongr. þui at allt þat sem þeir rœða þa þykkyr þat[8] vitrum monnum oc skynsamum enskiss vertt. Oc ef þeir mœta mer i rœðo eða þrætto. þa skalu þeir skiotare firirleggiazt en laufsbloð falle firir œðevinddi. oc skalu þeir eigi þora ne þola at sia andlit mitt. oc engar talur ne [annur suor[9] eða spurnningar mote minv viti at bera.' oc alla þessa þrætto oc þat fleira sem þer likar sialfum. þa skal[10] þat allt vruglega eptir varom vilia ganga. Tak til oc hef vpp hatið þa hina hælgu eptir veniv þinni. er nv fer at hanndum. oc hyllzt með þessom hætte guða þina[11] oc skal þat vera þer mykyl verndar von[12] oc af þesso skal þer allt val gangazt.

Með slikum gœlengom oc flærðar fullum fortalum slœgðe[13] sia hinn prettvisi maðr hug konongsens oc hiartta. oc með hins vreina annda aeggian þa glœymdi konongrenn oc firirlet allt þat hitt litla er aðr hafðe hugr hans við tekit oc stnerezt hann nv allzkostar aptr til hinnar fornno veniv oc [fyrri villu. Bræf konongsens[14] með sterkom boðorðom foro þegarleið vm alltt lanndet. at [menn skylldi fiolmenna[15] eptir siðveniv fornnre þenngat at sœkea oc hina samu hatið sœmelega at rœkea[16] guðum sinum til sœmdar oc virðingar. þar matte þa sia a

1) *saal.* B, q; Gelilea, A 2) sœmda oc *tilf.* B, q 3) sigraðum, B 4) ferlega, B, q 5) *saal.* B, q; þer, A 6) berlega, B, q 7) [hegomlegrar rœðo oc skamsynnar, B, q 8) *saal.* B, q; mer, A 9) [andsuor, B, q 10) A *tilf. her:* ec; *mgl.* B, q 11) *saal.* B, q; þinna, A 12) vapn, B; vop, q 13) *saal.* B, q; slegðe, A 14) [*saal.* B, q; fyrr. oc senndi villu bræf, A 15) [*saal.* B, q; fiolmennilega, A 16) hallda, B, q

litilli stunndu vtalulegan fiolldda. suma með yxnum. suma með sauðum oc ymssum kykucnndom hundraðum at telia.

153. Sem aller varo þar komner. þa stoð konongrenn sialfr vpp oc Theodas suikare með honom. oc gengo til blothusa guða sinna. Kon-ongrenn ofraðe guðum sinum .xx. yxn oc hundrað sauða oc mykynn fiollda annarra kvikuennda. oc hælgaðe þar[1] heimslega hatið með sua myklu magne. at i hueriv husi[2] matte hœyra belian oc rautan. sua at allt loptet tapaðe sinum biartleik af rœyk oc raþef[3] þeirra fornna. Nu sem þesse hatið var loken[4] illzkufullum mannum miok[5] gladdum[6] af þessom sigri er Theodas hafðe fengit. [þa gerðu aller byskopar oc prestar villutruar honom þakker oc foro siðan[7] heim aptr.

Eptir þetta gek konongr heim til hallar sinnar oc mællte siðan við Theodam. Nv hafum vit sua gortt sem þu baðt[8]. at ver hafum þessa alla hatið með haleitum oc sœmelegom fornnom [af hondum leitt[9]. oc er nv sa timi komenn. er þer ber at efna[10] heit þin. at sunr minn sa er villzt hevir oc af gengit lagum varom oc til kristinnar falstruar. [at þu leiðir hann[11] aptr með þinni kunnastu oc samþykkir[12] hann við hina mattogo guði vara. þui at ec ottomzt at þeir se nv ofreiðir orðner. Ec hevi allan hug a lagtt með velom oc athygli at grœða þetta sar hans. en hans hugr er æ þui þuerare. Er[13] ec tel firir honom með mivkleik oc linkinni. þa fæ ec eigi [at helldr[14] hug hans eptir mer stnuit. en ef ec mæle[15] við hann grimum orðom [eða horðum[16]. þa er hans hugr þegar stœrre oc staðugare til motemæles[17]. Oc[18] firir þui þa fel ec heðan ifra alla vmbot mins mals oc skaða vndir valld þins vitrleiks til[19] forræða. Oc ef þin kunnasta getr lœyst sun minn or þessarre villu. oc se ec hann annat sinni guðum varom þiona með maklegom fornnom. oc i þui livi see ec hann er honom oc oss hœver[20] oc her til hevir mest gaman oc gleði oc veraldleg skemtan oss af staðet. þa skal ec þer til tignar gera likneskiv af gulli sem likazta ma ec at yuirsyn oc aliti. Siðan skal ec lata tigna þik allavega með fagrum fornnom. sua sem aðra guði vara vm alldr oc æve.

154. Theodas lyddi gorlla til orða konongs oc rœðo. oc litti[21] vm þetta raðgiæva sins tillagu fiandanns. þui at hann gaf honom þegar

[1]) þa, B; *mgl.* q [2]) *saal.* B, q; sinni, A [3]) hræþef, B, q [4]) lokit, B, p [5]) *her beg. Fragm.* x [6]) *saal. de övr.;* glaðum, A [7]) [*saal.* x; er þa gerðu all. bysk. oc pr. villutruar. þa foro aller, A, B, q [8]) bautt, B. q [9]) [*saal. de övr.;* latet, A [10]) *saal. de övr.;* hefna, A [11]) [leiddiz, x [12]) samþykkiz, x [13]) Ef, *de övr.* [14]) [sva, *de övr.* [15]) *saal. de övr.;* mæle, A [16]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [17]) motmæles, *de övr.* [18]) Nu, x [19]) oc, *de övr.* [20]) samer, *de övr.* [21]) *saal. de övr.;* til *tilf.* A

[slœgleg rað[1] oc þo staðfastleg[2]. þui at fianndenn gerði sik honom bæðe firir munn oc tungu. Theodas mællte þa til konongs. Ef þu villt herra konongr vinna aptr svn þinn oc firirkoma hans hegomlegom atrunaðe oc niðr stœypa. þa hevi ec funnit þann vitrleik oc vel. er hann ma ekki imote stannda. helldr skal hugr hans sva skiott blotna[3] sem vax firir elldi. þa er konongrenn hœyrði þesse orð oc þo hegomleg. en hann hugði þo sonn vera. þa gerði hann hugh sinn miok glaðan oc hugði þegar. at su hin fiolkunnda tunga hafðe[4] þegar með sinni margmæle stnuit oc[5] firirdœmt með [sinni prettvisi[6] vitrleik hins blæzaða konongs sunar. oc fystizt konongrenn þegar at vita með huerri vel er hann ætlaðezt at vennda vilia eða stnua hug [konongs sunar[7] eða atrvnaðe.

þa tok Theodas er huest hafðe tvngu sina til illz þui likazt sem tvieggiat suerð [fullt af falsom getnaðe[8] oc blanndat[9] illzkufullu eitri. oc hugsaðe[10] slœglega vel af aeggian hins vtrygguazsta[11] raðgiæva. oc tok sua til orðz. Lit herra konongr raðagerð minni. oc visa brott fra syni þinum allum þeim þionastumonnum. er nu ero með honom. oc set i stað þeirra[12] hinar friðaztu mœyar oc hinar venaztv konor með allzskyns sœmelegom bunaðe. at huartueggia liki þeim er a ser siolf fegrð með bunaðe oc hauveskr[13] bunaðr með asyn. oc se þessar hia honom sið oc arlla til allrar þionastu. En ec man vpp vekkia einn þeskonar vin minn af lostasemdar anndum. er i þesskyns lutum hevir mer optlega val rœynzt. oc skal hann kueikia sterkan astarelld með syni þinum. Oc þegar sem hann hevir vilia sinn með einni huerri[14] þeirra. oc[15] gengr hann eigi[16] at borðe oc gerer allt eptir varom vilia. þa[17] lit ekki a mik opttar. þui at þa em ec engo nytr. helldr verðr at þola harðar pinslir[18]. Sa er engi lutr i heiminum er sua stnyr eða huervir vngra manna hug sem kvenna fegrð[19] oc þeirra asyn. Oc lyð einni dœmesagu er þat sannar með mer.

155. Konongr nokkor hevir veret oc atte sunu enga. Hann var miok ryggr af þesso. þui at hann ætlaðe þetta vera sina hina mesta vsœmd. Sem hann var miok hugsiukr vm þetta mal nokkore stunndu[20] liðinni þa fœddezt honom sunr einkar venn oc mannlegr. Hann

1) [skiotlegt rað oc slœglegt, *de övr.* 2) staðfastlegt, *de övr.* 3) *saal. de övr.*; blœtna, A 4) hefði, *de övr.* 5) firirkomet oc *tilf.* B 6) [sinum prettum, *de övr.* 7) [hans, B 8) [fullr af falsum, x 9) blandaðr, *de övr.* 10) hugsat hafðe, x 11) utrulegsta, x 12) *saal. de övr.*; þeirri, A 13) *saal.* A; hœverkr, B; hoskr, x 14) *saal. de övr.*; huerra, A 15) þa, *de övr.* 16) siðan, x; eigi siðarr, B 17) *mgl.* x 18) ef þetta gengr eigi sem ec hevi sagt *tilf.* x 19) *saal. de övr.*; ferð, A 20) *her* [illegible] *Fragm.* q1; siðarr *tilf.* x

gladdezt vnndarllega miok af þesso. Sa hinn same konongr hafðe gnott goðra klerkka með ser oc hina villdaztv meistara. En þeir sem visazter varo af þeim ollum klerkonom þa sagðu þeir sua konongenom. at ef hans sunr [sæ i[1] sol eða elld. at hann skylldi vandlega tyna [allre syninni[2]. þat sagðu þeir at þetta [mark var[3] i augum hans. Oc þa er konongrenn hœyrði þetta. þa er sua sagtt. at hann let gera i bergi[4] einv holo nokkora diupa miok fiarre liose. oc byrgði þar inni sun sinn oc fostrmoðor hans með honom. oc mællte mykyt vm. at hann skylldi eigi vt koma oc enskes kyns lios sia innan þeirra tiv vetra. oc at [lyktum þeirra tiv vetra[5] þa bað[6] konongrenn at sueinninn være vt leidr til hans or þeirri hinni myrkfu[7] holo. En ekki þat sem hann sa. þa vissi hann[8] til huerss [er huertt[9] skylldi hava eða horva. En með þvi at konongr var bæðe vitr oc forvitinn. þa let hann fram leiða firir sun sinn oll kuikuendi. huertt i sinni sundran[10]. oc skipaðe ser i einn[11] stað karllmenn vena oc val buna. en i aðrum stað friðar konor i sœmelegom bunaðe. ser gull oc gersimar. oc ser biartta gimsteina með ymsum litum oc natturv. dyr klæðe með allzskonar[12] hattom gorr. gylltta vagna oc kiærrur með kononglegom bunaðe. gylltum beizlum oc steindum soðlum oc huldum með pellum oc purppura. [13]Riddarar varo þar til vppstigannde með hauverskum herneskium. Hann let oc fram leiða allzskonar kuikuenndi. bæðe yxn oc kyr. sauði oc geitr oc suin. En skiott yuir at fara. at allt þat sem hann fann fegrst oc[14] feemætazt. þa let hann fram leiða i augsyn sunar sins. at hann skylldi kiosa af þesso allv þat sem hans nattura oc hugr visaðe honom hellzt til at ælska eptir sinum vilia. Konongrenn hafðe til skipat margum oc vitrum vngvm mannum at gera honom [kunnigtt nafn[15] þeirra luta allra er[16] i hans augsyn varo fram leiddir. oc sagðu þeir honom skilvislega huert nafn eptir þui sem var. En þeir varo þo sumir er firir freistni sakar oc gamans sagðu honom sumra luta nofn aðruvis en varo. Sem hann sa fagrar geitr. þa spurði hann huat þat var. þa suaraðe honom a þenna veg einn vngr þionastumaðr. þat ero konor. Sem hann kom þar fram sem konor varo firir. oc mœyar með virðulegom bunaðe. oc[17] þa spurði hann huat er þar[18] være. oc þa sagðe honom einn konongs skialdsueinn firir kiæte saker.

1) [sæi i, x; see, B 2) [alldre sinum, B 3) [var mark, B 4) herbergi sinu, B 5) [lyktum þeim .x. vetrum, B; liðnum tiu vetrum, x 6) bauð, B 7) *saal.* A; myrku, B, x 8) eigi *tilf.* x 9) [þat, B, x 10) sundrungu, B; tegund, x 11) *saal. ogs.* x; einum, B 12) ymsum, B, x 13) *her beg.* p2 14) *tilf. de övr.; mgl.* A 15) [kunnig nofn, x; kunnigt nofn, B, p 16) *saal. de övr.*; oc, A 17) *mgl. de övr.* 18) þat, *de övr.*

þetta ero dioflar þeir er suikia menn oc villa. En hans hugr var þegar meir til þeirra en til enskiss þess annarss er hann hafðe fyrr seet. En eptir þat sem [þeir hafðu sundrungu[1] syntt honom huernn lut[2] eptir konongs boðe. þa leiddu þeir hann heim aptr til konongs. Oc konongr spurði hann. Minn kiære sunr. huerr lutr er sa af þui allu. er þv hevir i dag seet. er þv villt þer kiosa oc helzt fellr þer i skap. Huat faðer sagðe hann. hellzt likar mer af þui allu er ec hevi seet diáflar þeir er svikia menn. Engi lutr er sa af þui allu er ec sa[3]. er mer hugnar sva val eptir minum vilia sem þetta. Konongrenn vndraðe afar miok af þuilikum orðom sveinsins sunar sins. Oc matt þu herra konongr sagðe Theodas. a slikum lutum marka. huerssu [nergangull hermaðr kuenna ast er[4] [með vngum mannum[5]. oc er þat vmattolegtt at þu meger sigra sun þinn með aðrum hætte [i þesso male heldr[6] en með ælskuleġom kuenna astarþokka.

156. Konongrenn [þakkaðe honom oc þektizt þetta rað giærnna[7] oc let[8] til hans leiða fagrar mœyar oc friðar konor. er bæðe pryddi sialfra þeirra asyn oc huersskyns[9] glyslegr bunaðr. at þui helldr skylldi konongs sunr til þeirra fegrðar fysazt. er þeirra asyn være allavega ælskulegre[10]. þionastumonnum ollum er honom hafðu þionat visaðe faðer hans fra honom. en þessar hinar friðu mœyar oc konor þa fek hann til þeirrar þionastu er aðr hafðu sueinar hans. En þær gerðu allavega sem þeim var boðet stnimma oc silla. leko við hann oc lokkaðu. synndu sik allavega með orðom oc verkkum oc meðferðum bunar oc boðnar til samvistar við hann. Engan hafðe hann annan skemtanar felaga. huarkke til viðrœðo eða annarra luta. þær varo honom bæðe ner oc fiarre i allre miukri[11] þionastu. Allt for þetta fram eptir konongs forsio oc boðe.

Theodas stnerest[12] nv heim aptr i œyðimork oc til villuhellis sins. Hann sa a bœkr sinar. þær sem til slikra verka visaðu honom eptir fornnre veniv hans. Vaktte vpp einn vreinan annda til þess at fremia sina illzsku með ollum sinum velom oc matte mote konongs syni oc hans vilia. oc vpp at vekkia þeirra hug kvennanna honom til lostasemda. er hann vesall vissi eigi huerssu hæðelegt niðrfall er hann fekk. gamvl oc vesol rytta. af einvm vngum konongs syni með guðs styrk. En sa hinn vreini annde vpp vaktte oc með ser kallaðe[13] mykynn

1) a sina sundrung, B, p 2) [hann hafðe seet þetta allt, x 3) hevir seet, x 4) [nærgangul manni er kvenna astin, *de övr.* 5) [*mgl.* x 6) [*mgl.* x 7) [þakkar þetta rað giarna, B, p; tok þetta rað meðr þokkum, x 8) lætr, x 9) *her end. Fragm.* x 10) asynilegre, B, p 11) miuklegre, B, p 12) stnere, B, p 13) hafðe, p

fiollda fiannda[1] enn verri sialfum ser. oc for með þessom hinum bolvaða fiannda til herbyrgiss oc huilu konongs sunar oc œste oc vppvakte með akafum astarelldi hug [konongs sunar[2] til lostasemdar. Allt kueiktti hinn illi andskote hiartta konongs sunar. En asyn oc alit þeirra hinna fagru mœya oc kuenna. er innan varo liotar oc leiðilegar. vaktu augu hans oc asyn til hinna samu ferllegsleix[3] verkka.

157. Nv sem su hin skira sala kenndi fianndans aeggian til lostasemdar oc likams fyrsta. þa fann hann at fianndenn hafðe sin hervapn oc veler imote honom til atgangu. þa sturllaðezt miok hiartta hans. þui at þat var aðr slikum lutum vúannt. þa leitaðe hann þegar við fra at skiliazt oc hallda sik reinlega[4] til guðs þionastu. at eigi saurgaðe hann með synnda livi þann hinn huita bunað. er guðs miskunn gaf honom i funtinum[5] i viðrtaku skirnarennar. oc skipaðe hann þegar i hugh sinum mote munugðar[6] ast guðs ælsku[7]. oc let ser i hug koma sialvan sik oc þa hina fagru holl vtalulegrar dyrðþar. er Kristr guðs sunr er bruðgumi at. oc þa sælo er þar hava salor þær er reinlega þiona guði. oc sua með huerri skom oc stnœyping þær salor ero þaðan vtreknar er saurga i ferllego livi sina trv. oc siðan bunndnum[8] hondum oc fotom verðr kastat til hinna nezto myrkra. þetta hugleiddi hann. oc vætte sik allan með tarom oc barðe hondum a briost ser brot at reka vreinnt hugskot. Eptir þat reistizt hann vpp oc hellt hondum sinum hatt[9] til himna litilatlega. oc með[10] heitum tarom oc sarom sytingum kallaðe hann a guð litilatlega ser til hialppa.

þv drottenn allzvalldannde miskunnsamr miskunna mer. þu ert von orvilnandum oc nerkœm hiolp hialplausum. Minzt min þionastumannz þins. [þo at ec se overðr i þessom tima[11]. oc lit þinv hinv miskunnsama auga þinnar margfallegrar miskunnar a mitt mal. Lœys mik oc frialsa[12] salo mina af huarsu tvieggiaðu suerði fiandans. er buit er at skera[13] likam minn oc salo. Lat mik eigi verða hertekinn i hondum vuina minna. at þeir gleðizt af ufarum minum eða af þui at þeir have i sinni illzsku nokkon sigr a mer vunnit. Firirlat mik eigi at ec tapemzt[14] ne likamr minn saurgizt. þui at ec het þer honom reinum oc fleklausum[15] vndir þina forssio. Til þin kalla ec oc til þin fysumzt

1) vreinna diofla, B, p 2) [hans, B 3) ferllegra, B, p 4) reinan, B, p 5) fontenum, B, p 6) munhugðar, B, p 7) gæzlo, B, p 8) *saal.* B; at bundnum, p; bunndinn, A 9) upp, B; hatt upp, p 10) bœnom oc *tilf.* B, p 11) [i þessom tima þo at ec se uverðr, B, p 12) frels, B, p 13) særa, B, p 14) af verðleikum minum. Lofa eigi at ec tapemzt *tilf.* B, p 15) *her end. Fragm.* p2

ec. þik bið cc [faður oc sun oc hælgan annda[1]. einn guð allzvalldannda nv oc iafnan vttan ennda.

Sem hann hafðe sialfr sagtt amen. þa kenndi hann þegar guðlega huggan himneskra scnndinga með ser oc iafnskiott hurfu[2] i brott illzskufullar hugrenningar. En [þo var hann alla þa nott[3] vakr a bœnahallde. En sva skiott sem fianndenn biuggi[4] sinar stnarur nokkot honom til velpretta[5]. oc hann varð þess varr. þa tok hann iamskiott at pina[6] likam sinn þar imote með vakum oc hungri oc þosta. Allum nattom stoð hann sem lengzt matte hann a fotom oc hugsaðe með ser huat er hann hevir heitit guði oc ritaðe i hiartta sinv[7] aðrum stað himneska dyrð er rettvisir menn hava. i annan stað pinslir oc kuol illra manna. Oc fann eigi fianndenn hans salo syslulausa eða i þeim stað er hann mætte hans hug eða vilia saurga.

158. Fianndenn sa sik nv allavega fra skildan þeirri von er hann hafðe ser ætlaða oc orvilnaðezt hann nv at hann mætte með þessom hætte suikit fa þetta[8] hitt staðfasta iungmenni. oc greip sa hinn grimi andskote nv til nyrra vela. þvi at hann er iafnan bvinn til meinsemdda. Hann lagðe nv a allan hug. oc let ekki eptir liggia allz sins mattar. at hann mætte þui ollu helldr þat fullgera sem Theodas hafðe boðat honom at sysla. oc hof vpp nv aðru sinni sina eitrsfulla slœgð með þessom hætte. Hann herbyrgði sik i einni þeirra mœyanna. er allar þær sigraðe bæðe at friðleik oc allre annarre asyn. Hon var konongs dotter oc hertekin af sinv [eignv forstrlannde[9] oc ofrað Auenir[10] kononge. Hann tok hana sva sem sina hina sœmelegaztu giof. Konongr hafðe hana þvi þingat senntt. at hon var allra friðazt. oc til þess likazt at af hennar asyn myndu[11] flester blækkiazt. þeim sem fong eða kostr mætte til gevazt. En sa fiannde sem aðr er sagtt at i hana hafðe laupit. gaf henni vitrleik oc visdom með gnogom framburð stnialra orða. Alla luti þa sem hans illzska matte fullgera. þa fann hann til œrnar veler sinnar illzsku. Eptir þetta stnerczt[12] su hin friða mær a kne til hœgre hanndar konongs syni. oc var þegar sem kœme i hug honom. at hann skylldi nokora varkynd eða miskunnar biærtleik[13] vennda til mœyarennar. at eigi tyndizt eða tapaðezt sua fogr skepna af sinni ætt oc kynfylgiu. synndi allauega með sialfre ser sœmelega metferð kononglegrar byrðar[14]. þui at hon var dotter konongsens af Syrialannde oc rænt fra rikum auðœvom oc faðurlego forræðe. Með

1) [faðer oc sonr oc heilagr ande, B 2) hverfa, B 3) [alla þ. n. var hann, B 4) bio, B 5) vela eða pretta, B 6) *saal.* B; vinna, A 7) oc *tilf.* B 8) *saal.* B; þeirra, A 9) [eiginlego lande, B 10) *saal. r.*; aduenix, A; advener, B 11) mundi, B 12) settizt, B 13) biartleik, B 14) dyrðar, B

þessarre ihugan[1] legr oc andskotenn til at hann skylldi fra heiðinni trv fa frialsat hana oc kristna gera. En þat var allt ekki annat en flærð oc freistni hins svikafulla ærendreka[2].

Með þessom hætte af hugði konongs sunr hinni[3] fyrri hugleiðing sinni oc ætlaðe i þesso at honom myndi eigi synd vera. þui at eigi kenndi hann með ser nokkora vreinenda[4] ast. nema helldr þat eitt[5]. at hann villdi hennar vesalder[6] varkynna. oc eigi at eins af hennar hertekiu eða fatœkt nema iamval af tapan salo hennar. Oc hugði konongs sunr at þesse milld[7] hugleiðing hans mynndi vist ekki vera af fianndanns[8] villu. þviat fianndenn er meistare oc vpphafsmaðr allra illra luta. hann hevir til þess matt at syna sik sialvan stundum i lios engils likneskiu.

159. þa hof konongs sunr vpp rœðo til mœyarennar oc birtti henni kenning guðlegrar truar með þessom orðom. þu goð mær. kennzt við þik oc þann er eiliflega livir er guð er sialfr. oc [vill þik eigi[9] lengr af atrunaðe falsra guða. Tak helldr skilning til þess at drottenn Iesus Kristr er skapare[10] allra luta. oc ertt þu þa sæl. er[11] þu gipttir þik [þeim festarmanne[12]. er alldrigi dœyr oc iafnan livir. Með slikum orðom oc fagrum firirtalum synndi hann henni sanna lifs gatu. En fianndanom var litit firir at stnva henni eptir sinum vilia. Hann gaf henni vit oc orðgnott vt at rekkia oc breiða net villusamtt. at hann mætte sua tæla oc til syndda gravar leiða[13] konongs sun[14] með þeim hætte sem hann hof at vpphave við hinn fyrsta mann af Euo vraðe. oc skildi hann fra vdauðlegre sælo oc paradisar fagnaðe. oc kastaðe honom i þetta sorgarfullt vesallddar lif.

Sem mæren hœyrði konongs sunar orð er oll varo henni [fagnaðar full[15]. ef hon villdi skilia. en hon heimsk venndde sik fra vizsku oc gaf af þui þuilik anndsuor sem hon hefðe fianndans munn oc tungu. Ef herra minn sagðe hon. ber nokkora ahyggiu[16] firir minni heilssu[17] oc ef[18] þer er nokkor fyrst a at ofra mik guði oc villt þu sua frialsa eða lœysa mina synndafulla salo. þa veit mer eina mina bœn. oc skal ec þa þegar vm leið viðr skiliazt oll min faðurleg guð en þinn[19] guð rœkea oc ælska oc honom þiona vm alla mina lifdaga. oc mannt[20] þu þa taka ambun af guði firir þat at þu hevir frelst mik fra fiandanom oc hans villu oc til guðs sunar.

1) aeggian, B 2) fianda, B 3) *saal.* B; hinn, A 4) *saal.* B; vrœyndda, A 5) eina, B 6) vesolld, B 7) *saal. ogs.* B 8) vilia eða *tilf.* B 9) [spill eigi þer, B 10) *saal.* B; skapar er, A 11) ef, B 12) [oc gefr þeim manne, B 13) draga, B 14) *r. f.* sunr, A 15) [til fagnaðar, B 16) *saal.* B; ahyggia, A 17) sal, B 18) ec *tilf. her* A 19) *saal.* B; þin, A 20) matt, B

Konongs sunr spurði huer er bœn eða beizla. En af þui at hann[1] sa beinlt i mote henni fastum augum. þa bio hon sik alla bæðe at augum oc athæve sem likazta[2] til lostasemdar oc mællte. Ger til min brullaup með sœmd oc skal ec glaðlega fylgia þinv boðorðe[3]. Hann suaraðe henni. At þarflausu beiðizt þu af mer sua [vbærelegrar bœnar[4]. [þo at ec[5] bera mykla sorg eða ahyggiu til þess at frælsa þik oc mer se mykyl fyrst a þui at drega þik or tapanar diupi. þa er mer þo þungt oc allzkostar liott at saurga likam minn firir þinar saker. oc með engom hætte er mer þat geranndе. En hon slette með fagryrðum allan þann veg firir honom. Firir hui sagðe hon. mæler þv sva. þar sem þu ertt fullr af allzskyns vizsku oc visdome. Hui kallar þu saurgan lut oc liotan [hiuskaps bannd[6] tueggia hiuna. Eigi em ec með allu lutlaus af viti oc skyring kristinna[7] manna boka. Faðer minn let fœða mik vpp i[8] mykylli ast oc goðvilia. oc las ec þar margar bœkr sua af kristinna manna lagum sem af annarra manna. þar varo oc marger kristnir[9] menn með oss. oc hœyrða ec bæðe þeirra spurnningar oc andsuor. eða er eigi sua ritat i nokkorom bokom yðrum. at guði ero þekkilegh[10] sœmeleg brullaup oc hiuuskaps[11] rekkia firir vttan synnda flekka. þat segir oc i aðrum[12] stað at betra er at gipttazt bæðe karlle oc kono. helldr en brenna i offreistni. Kristr yðar oc segir sialfr sua i guðspialleno. at þat bannd er guð yðar binndr millum tueggia hiuna. þa ma eigi maðr skilia. eða segia eigi sua [allar yðrar[13] fornnar ritningar. at þeir helgu oc hinir gamlu feðr Abraham. Ysaac oc Iacob oc marger aðrer heilgir prophetar fengo kuenna oc gato af þeim hælga sunv. eða segia þeir eigi oc at sua er rœtt vm Petr er þer kallet hofðingia postola. at hann atte kono. En með huerium skynsemdar sannenndom trœystizt[14] þu at kalla heilags hiunskaps[15] bannd ferllegt eða saurigt. mer lizt sem þu villizt miok af kenninngum oc visdom yðarra sannenda.

Konongs sunr suaraðe henni. Vist er þat satt vis mær er þu segir. at þat er[16] bæðe lœyptt oc lovat þeim ollum at kuangazt. er þat vilia at skilum[17]. En þeir einir eigu eigi at kuangazt. er vm sinn heita þat Kristi at hallda sik fra hiunskap oc sinn vspilltan likam[18] af kuenna navist[19] geva honom. Nv siðan er ec var reinsaðr i hælgum

1) *tilf.* B; *mgl.* A 2) bliðazta, B 3) boðe, B 4) [vbærelegs lutar, B 5) [*saal.* B; þu att at, A 6) [hiuskapar halld, B 7) *saal.* B; kristinni, A 8) með, B 9) *saal.* B; kristir, A 10) þægeleg, B 11) hiuskapar, B 12) einum, B 13) [*saal.* B; aller yðar, A 14) trœystir, B 15) hiuskapar, B 16) *saal.* B; ert, A 17) gera *tilf.* B 18) *saal.* B; likaman, A 19) hiavist, B

funtt[1] oc skirðr með [guðlegom hætte[2] af ollum bernnsku afbrigðum minnar vuizskv. þa het ec Kristi at ec skillda[3] hallda mik vpp af þuisa reinan firir vttan syndda losta. eða með huerri skynsemd ma ec þat briota. er ec hevi sua haleitum herra iattat.

þa suaraðe hon. Stannde þetta eptir þui sem þu hevir aðr sagtt. En nv vil ec biðia þik einnar[4] litillar bœnar. er miok sua ma kalla enskiss vertt. þo at ec þiggia. Ef þu villt hiallpa salo minni. þa lig ihia mer þessa eina nott oc lat mik hava fagnað oc ynddi af þinni fegrð. en þu nioter oc nœytir[5] ynndiss oc astar minnar ynnisamlegrar[6] oc mœydoms. oc iamskiott i morgon sem ec se dagh. þa skal ec taka kristilega tru oc fra skiliazt allum skurguðum. oc skallt þu eigi at eins ambun taka firir þessa goðgernning. helldr margfallegar þakker af guði þinum firir saker minnar hialppar[7]. þui at sua er ritat. at mykyll fagnaðr er i himinriki af guðs englom yuir einum syndugum manne. ef hann fær rætta iðran. Nu með þui at hælgir englar[8] glæðiazt af syndugs mannz vmbot. allmykylla[9] ambuna er sa verðr er þuilikum lutum kœmr aleiðis aðrum til hiallpa. þetta er allt satt oc firir vttan if. Gerðo eigi hofðingiar oc vpphafsmenn yðarrar trvar hælgir postolar stvndum eptir[10] skipan sinni. firirleto þeir hitt minnzta boðorð stundum til þess at hialppa sva livi manna. Pall postole yðar hinn vitrazte er sagt[11] at hann gaf[12] Thimotheo skurðar skirnn[13] firir saker betri skipunar. En þo at skurðar skirn[14] se afvirðileg kristnum monnum. þa hafnaðe þo eigi Pall postole henni firir saker bata oc vmbota. Marga luti þuilika matt þv finna i þinum ritningum er þetta sanna. Nv ef þer er nokkðr vili a at friallsa salo mina. þa ger[15] þessa hina litlu bœn er ec beiðumzt til með minni fyrst. oc þo at ec beiðumzt þess. at þv skylldir fa min með rettom skilum at hivnskaps bannde. með þui at ec se at þat likar þer[16] engom koste. þa skal ec eigi þess opttar biðia. En ger nv þetta þo. þat er þer er ekki firir. oc skal ec framleiðis fylgia i ollum lutum þinum vilia. oc at þu synir mer eigi með allu þat er ec beiðumzt. nema ger sva at sinni sem ec fysumzt til. oc fræls mik sua af vtru falsra skurguða. En þu matt a allum þinum lifdagum gera[17] siðan sem þer likar.

þessa luti rœdde hon. þui at hon hafðe þann raðgiæva oc fortalumeistara. er lœynilega kenndi henni allan þenna framburð oc œret

[1]) fundzkeri, B [2]) [guðs logum. þvættr, B [3]) skyllda, B [4]) annarrar, B [5]) *saal.* B; nœytis, A [6]) asynar *tilf.* B [7]) *saal.* B; hialpper, A [8]) menn, B [9]) *saal.* B; allmykla, A [10]) mote, B [11]) sagðr, B [12]) eigi *tilf.* B [13]) *saal.* B; skyrnn, A [14]) *saal.* B; skinn, A [15]) lat mik þiggia, B [16]) at *tilf.* B [17]) lifa, B

margkunnigr er[1] oc eigi siðr i hælgum ritningum en i sialfs sins prettom[2]. Hann er meistare oc velamaðr allrar illzsku oc vanndskapar er sialfr er fianndenn.

160. Með slikri rœðo oc bliðlæte breiddi hon[3] fram oc allavega raktte vt stnaru oc gilldru. at firirkoma oc niðrleggia staðfestu hugar hans[4] bæðe með tomlegom beiðingum[5] oc allv aðru eptirlæte sinv. Sa anndskote er alla hatar rettvisa menn. oc saer[6] iafnan [illzkufullv fræo[7]. sem hann varð varr at hiartta konongs sunar ivaðezt nokkott. þa varð hann akaflega feginn andskotenn oc kallaðe a aðra sina felaga heluaða suikara oc mællte. Se þer eigi huersu mœybarnn þetta vmskiptir hug þessa vnga mannz. er ver mattom aðr aller ekki at gera. Gangum nv sterklega aller saman aat[8] honom oc vmhverviss hann. þui at alldrigi funnum ver þa stunnd er sva hœveleg se til þess [at fullgera þat[9] sem varr herra bauð oss sa er hengat senndi oss. þetta mællte sa hinn false fiannde er allr er suikafullr oc flærða oc með sinum hunndzlegom[10] felagom kringdu þeir allavega vm hug konongs sunar oc sturllaðu hann oc huerfðu hann allan til astar við mœyna. þeir kueiktu oc kynndu akavan astarelld með konongs syni til fystar oc astar við mœyna.

161. Sem konongs sunr kenndi með ser vmfram hof kueikiazt hug sinn til hegomlegra fysta. þa fann hann sik hertekinn vndir syndar akefð. en annan vegh hugleiddi hann vm hiolp oc vm lausn mœyarennar[11] at stnua henni til guðs. þa virði hann sua firir sialfum ser. sem einn huerr maðr senndi oðrum senndingar matar eða drykkiar. en sa [er bære[12] lœyndi þui er vndir være af þess halfu er senndi. oc være þat sæntt af vndirhyggiu oc illvilia. Sva hugði hann oc með ser. at honom myndi eigi mykyl syndd vera. at hann hefði einv sinni lostasemd við þa friðu mœy með þeim formala. at hon skylldi siðan hiallpazt oc kristin gerazt. oc var hann allr bæðe reiðr oc ryggr oc syrgði miok þann vansa oc vitlœysi mannlegrar natturu. er hann fek eigi skilt huart er guði likaðe betr af þesso. oc gerði hann þegar i þui sem vitr maðr. at hann bað til guðs með mykyleik[13] tara. oc með harre roddu innan hiartta. oc hof bœn sina með þessom orðom. Herra minn. von oll min er folgin vndir vornn þinnar miskunnar. oc firir þui man mik ekki til saka. Lat eigi firirleggia mik grima vuini mina. þar sem þu hevir hult mik oc vart[14] með þinni hœgre hende. Ver ihia mer

1) *tilf.* B; *mgl.* A 2) *saal.* B; prettonom, A 3) *saal.* B; hann, A 4) *saal.* B; sins, A 5) bendingum, B 6) saar, B 7) [illzsku fréo, B 8) at, B 9) [*mgl.* B 10) hundlegom, B 11) *saal.* B; mœyrennar, A 12) [sem með fœre, B 13) *saal.* B; mivkleik, A 14) varðveitt, B

i þessom tima oc [huerium aðrum. oc greið[1] eptir vilia þinum vegh minn i þesso male. at þitt hitt dyrllega nafn er bæðe er heilagtt oc ræðelegt virðizt oc louezt með þionastumanne þinum. þui at þu ertt blæzaðr eiliflega.

162. Miok langa stunnd bað hann með tarum oc margum knefallum. lagðezt siðan af mœðe oc angre niðr a golvet oc sofnaðe oc syndyzt honom i suœfnenom sem til hans kœme ræðeleger menn at asyn oc myklir vexti. oc gripu hann þegar oc leiddu hann vm ukunna staðe. þa sem hann hafðe eigi fyrr komett ne seet. oc vm siðir þottezt hann fram koma a hinn mesta oc hinn fegrsta grasvaxenn voll skipaðan allan með fagrum blomom allzskyns grasa. honom kenndizt sem þar være hinn sœtazte ilmr. þar sa hann oc margskyns við berannde hina fegrstu avaxtu með sua vndarllegom oc vsenom hætte. at huarkke hafðe hann fyrri slikt seet eða hœyrtt. En lauf viðarens er skulfu oc blakaðu hœglega af hœfuelegom [vinndar blastre[2] þau[3] gerðu fagran oc sœtan oc [hinn ahœyrilegaztan[4] song i sinni samankomo. En veðret er þessa alla luti rœrðe[5] með hofsamlegre annvarpan. þa vakte vpp oc svandrdreifði sua sœtan oc tilfysilegan ilm. at hann þottezt allr fullr af fagnaðe vera. Hann þottezt þar sia sæte oll gorr af gulli oc sett með dyrum steinum oc gorr með vsenom hagleik. sua at allavega lysti af. Rekkiur sa hann oc þar með sua rikum oc fagrum bunaðe. at þeirra fegrð oc asyn sigraðe alla vmrœðo. þar runnv oc sua skir votn með sua hofsamlegre ras. at augun lysti a at sia. En þeir hinir ogorllego menn er fyrr hafðu fylgt honom. leiddu hann vm þann hinn viða voll i eina mykla borgh skinannde með uvmrœðelegom biarttleik. þui at aller veggir varo af gulli. sua biartter at varlla matte mote sia. En vigskorð oc turnnar varo af sua biarttum gimsteinum. at þuilika hafðe hann alldrigi aðr seet. En huerr man kunna at koma orðom til at tala vm þenna fagra stað. Lios þat sem ovan kom lysti oll stræte oc huert hus borgarennar með dyrllegom geislum. Borgarmenner[6] sialfver varo himnesker englar skinanndde með blæzaðom biarttleik oc sunggv aller með sua lystilegom hætte at engi dauðleg [œyru hafðu[7] þuilikan aðr hœyrtt. Oc þui nest hœyrði hann rodd sua mælannde. þesse er huilld rettvisra[8] manna oc þeirra gleði. er guði þiona[9]. þa er hann þottezt þetta seet hava. þa leiddu þeir hinir sœmelego menn hann aptr hinn sama veg. Nu þottezt hann allr fullr vera af hinum sœmelegasta fagnaðe þeim sem þar kenndi[10] hann. þui

[1]) [ger, B [2]) [vindi, B [3]) *saal.* B; þeir, A [4]) [honom ahœyrilegan, B [5]) oc reiddi *tilf.* B [6]) Borgarmenninir, B [7]) [hœyrn hafðe, B [8]) *saal.* B; rittvisra, A [9]) þionaðu, B [10]) *saal.* B; kennd, A

nest mællte hann til þeirra. Renet mik eigi sagðe hann þessarre hinni agiætazto dyrð[1]. veitið mer helldr þat með yðrum goðvilia. at ec mege[2] helldr her dueliazt i einni huerri ra eða holo þessarrar sæmelegrar borgar. er oll er full fagnaðar. En þeir suaraðu. þat ma með engom hætte vera at þu duelizt her at sinni. en ef þu villt[3] þa verðr þu með myklu starve oc erveðes sueita þetta oðlazt oc með allu kostgiæve til stunnda.

Sem þeir hafðu þetta mællt. þa foro þeir aller saman vm þann hinn mykla voll oc komo siðan til myrkra staða. er aller varo fullir af[4] daun oc ferllegom knyk[5]. þar var rygleikr með œngd oc angre. er huervitna þaut með hinum harðaztum hvirvilvindum. þar sa hann brennannde ofn er or ser varpaðe vhœvelegom hita. þar varo allzskonar orma kyn oc maðka. er kualdu oc brenndo veslar salor þær sem varo vndir þeirra vallde. þa mæltte rodden honom ahœyrande. þesse er staðr oc staðfesta syndugra manna. I þessom stoðum pinazt syndugir menn. er af illum verkum spilltu sialfum ser.

Eptir þetta leiddu þeir hann þaðan brott. þeir er þingat hafðu leitt hann. oc þa þegar vaknaðe hann allr ottafullr oc ræzlo. sua at kinnr hans oc andlit var alltt vatt af tarom. Sua skiptizt nu oc af þessarre syn hans skaplyndi. at oll su fegrð[6] er hann lysti til mœyarennar hinnar friðu eða annarra mœya eða kuenna. er aðr var nokkot hans hugr eða vili til. þa synndizt honom þat nv liott oc [leitt oc vsynilegt[7].

163. Nu sem hann hugleidi með ser huaratueggia synina[8] oc [fyrst til[9] þess fagnaðar er hann hafðe goða menn i seet. oc i oðrum stað harðar pinslir er ranglater menn þoldo. af þesso huarotuegia varð hann akaflega siukr með sua myklum vanmætte. at hann matte firir engan mun vpp or rekkiu risa. þegar varo konongenom gorr orð oc sagt at svnr hans syktizt miok. Hann kom þegar til hans oc spurði huat til [hafðe borezt[10] vm hans sott. En hann tallde konongenom alla luti sua sem til [hafðe borezt[11] vm syn þa. er hann þottezt seet hava. oc mællte siðan. Firir hui villdir þu faðer gera slika stnaru oc gilldru[12] [til fota minna[13]. at af falle minv tyndizt oc tapaðezt sala min. Hefðe eigi guð nu með sinni miskunn holppet mer þa være nv sala min tapað oc tynd til helvitis. Oho huerssu goðr Israels guð er rettvisum mannum. er tok mik meginlausan or agirnnd grimra leona oc

1) er her er *tilf.* B 2) mætta, B 3) her vera *tilf.* B 4) fulum *tilf.* B 5) *saal. ogs.* B 6) *saal.* B; fergð, A 7) [leiðilegt, B 8) *her beg. Fragm.* r 9) [til fyst, B, r 10) [helldi, B 11) [hofðu boret, B, r 12) *saal.* B, r; gilldrur, A 13) [fotom minum, r

suæfðe mik i angre minum[1]. oc siðan vitiaðe min i sinv hasæte guð. hialppare minn. oc synddi mer hueriuin fagnaðe þeir firra sik sialver er firirgera með sinum illum verkum hans miskunn oc boðorðom. oc huerssu horð giolld þeir taka i staðenn. Oc lyð nv heðan af faðer. þo at þu villdir[2] eigi lyða her til minni fortalu þer til fagnaðar. þa ger þo[3] sua vel at talma eigi firir mer þa fagnaðar gatu. er mik ma rettlega til guðs leiða. þat eitt fysumzt ec. oc til[4] eins langar mik oc. at firirlata alla veralldlega skemtan oc at leita þess staðar er Barlaam byr i. blæzaðr Iesus Krist þionastumaðr. oc þar með honom til lyktta leiða þat sem eptir er minna lifdaga. En ef þer likar helldr heðan af at hallda mik her sem[5] hertekinn mann. þa mannt þu sia mik bratt her þornna oc morna. þuerra oc af angre dœya. en siðan mannt þu alldrigi af minvm sakum faðer heita oc alldrigi siðan mik at syni hava. Oc verðr eigi þa vitrlega firirseet af þinni hennddi er[6] þu tapar af þinum volldum bæðe þer oc mer.

164. Oðru sinni fell konongrenn i samu sott oc ahyggiu. þotte honom nv sitt lif meðalage[7] gott oc gek nv sua buit heim til hallar sinnar. En vreinir anndar þeir sem Theodas galldramaðr hafðe [vpp vaktt[8] sueininum til suika. komo aptr til hans sigrlausir oc sœmdar. sagðu honom sitt fall. oc þo at þeir se lygifullir oc hegoma. þa sagðu þeir þo honom allan atburð sins sigrlœysis[9] oc skemdar.

Theodas mællþte sua. þer[10] vesler veikir oc siukir oc[11] með allu vitlausir. huerssu matte einn litill sueinn yuirkoma yðr oc sigra. alla alldraða oc velafulla. En þeir diafuls englar vrðu at suara eptir guðs vilia oc allt i lios bera openberllega með þessom orðom. Ver hafðum með allu engan matt eða styrk mote Krist kraptte. oc allra sizt[12] a mote pinslarmarkke hans. er þeir kalla kross. þegar sem ver siam þat. þa minkaðe mattr varr. oc ver aller sviðnir oc brennder fliugannde fianndr oc myrkra meistarar. af þui at aðr en hann hafðe sik fullkomlega gevit Kristi oc krossmark firir ser gortt. þa vunnum mer[13] mykynn sigr a honom. en iamskiott sem hann[14] het staðfastlega a Krist oc vapnaðe sik krossmarkke. þa uvrðum ver þegar at flya. þui at hann hafðe [firir ser[15] vruggan verndar[16] skiolld. Siðan hugleidum ver vm[17] aðra vel honom til suika. þa er varr herra oc hofðingi

1) minu, B, r 2) *saal.* B, r; villdr, A 3) þu, r; nu, B 4) þess *tilf.* B, r 5) *her beg. atter* C 6) ef, *de övr.* 7) meðaliga, C 8) [senda, C, B 9) *saal. de övr.*; sigrslœyris, A 10) *saal. de övr.*; þes, A 11) *tilf. de övr.*; *mgl.* A 12) *saal. de övr.*; sitt, A 13) ver, *de övr.* 14) *tilf. de övr.*; *mgl.* A 15) [ser þetta firir, C, B; þetta firir, r 16) *saal. de övr.*; verolld, A 17) *mgl. de övr.*

hafðe til vela hinum fyrsta manne. er hann blcktti. en þat er kona. Oc erom ver nv firir [þui litlir oc enskiss verðir[1] af sveini þema. oc oll var von[2] oc astundan er enskiss verð. þui at þegar sem hann kallaðe a Krist þa kom iamskiott elldr himneskrar reiði oc rak oss alla a flotta. sva alldrigi siðan trœystum ver ner honom at koma. Sua openberllega birttv þeir fiandr[3] Theode sina atferð.

165. Konongr þottezt nv allavega hava tynt þeirri von er hann truði mest a oc trœysti. Hann kallaðe enn[4] Theodam til sin oc mællte sua. þu hinn vitrazte spekingr. ver hofum alla luti gortt eptir þinv raðe. oc er þat þo enskiss vertt. Nu ef nokkot ligr eptir af þinum raðom eða velom. þa freistum æ sem fyrst. at þesse illzska mætte sem fyrst liða. Nu beiddizt Theodas. at hann skylldi koma til viðrœðo við konongs sun. Oc vm[5] morgonenn eptir gek konongrenn stnimma at vitia sunar sins oc Theodas fylgði honom. Konongr settizt niðr oc hof rœðo[6] sina með reiði oc harðum avitum[7] til sunar sins af sinni vlyðni oc staðfastum illvilia. Konongs sunr[8] suaraðe oc sannaðe nv sem fyrrmeir at enskiss er verð oll astundan annur helldr en til[9] Krist sialfs guðs sunar.

Nv gek Theodas gerningamaðr til[10] þeirra oc mællte sua af reiði. Huat ventter þu Iosaphat. huerssu lika man guðum varom vdauðlegom at þu hevir þik fra skilt þeirra þionastu oc atrunaðe. oc kongenn faður þinn[11] gort bæðe reiðan oc ryggan. oc ovingazt við alla alþyðu oc gort huernn mann a mote þer. Hava eigi guðar varer gevet þer allt þat er þu hevir i þessarre veralldu bæðe livit oc allt annat. Eða hevir þu eigi hœyrtt. at faðer þinn var lengi erfvingialaus af barnnum. oc þa hof hann bœn sina af allu hiarta til guða varra. oc hœyrðu þeir hana oc hans akall oc gavo þik honom i heiminn. Margar þesso likar rœðor tomar oc hegomlegar flutti fram sa hinn illzskufulli ellikarll oc villdi sva firirkoma með sinum slettyrðum við konongs sun guðspiælla trv. en veria oc fram flytia falsra guða atrunað oc villufullar kenningar.

166. Skamma stunnd þagðe[12] oc hugsaði [himnesks konongs sunr[13] oc heimamaðr [þeirrar hallar[14] er guð sialfr gerði. Hann mællte til Theodam. Hœyr þu meistare hinnar diupaztu villu oc [full daunn[15]

[1]) [litnir oc engkis virðir, *de övr.* [2]) vapn, *de övr.* [3]) *saal. de övr.;* fiandar, A [4]) *tilf. de övr.; mgl.* A [5]) *tilf. de övr.; mgl.* A [6]) *saal. de övr.;* rœða, A [7]) orðom, *de övr.* [8]) *tilf. de övr.; mgl.* A [9]) *tilf. de övr.; mgl.* A [10]) *tilf. de övr.; mgl.* A [11]) *saal. de övr.;* þinum, A [12]) sat, *de övr.* [13]) *saal. Fragm.* r; konongs sunr, C, B; himneska luti, A [14]) [himneskrar hallar þeirrar, C, B [15]) [full (fullr, C) af daun, r, B, C

bolvaðra myrkra. stnœypingar getnaðr. afspringi þeirra er smiðaðu[1] skemdar herbuðir. af þuilikri ilzsku er heimrinn skemðr. skœð tunga oc hitt veslazta gamalmenni. [aska brennd[2] með ellddi oc brennosteini[3]. [lettare verk oc syndlausare vunnv þeir i fim borgom. er niðr sukku firir bruna oc brennosteini[4]. af hueriv dirvizt þu at gabba þa hina heilsamu predikan[5] [oc firir þeim at spilla er aðr[6] varo villtir. oc hava nv funnit rettan veg. oc þeir sem aðr varo herteknir oc tapaðer ero apptr kallaðer til rez heimilis oc fostrlanndz. Seg mer stnapr huart er betra at trua oc[7] þiona allzvalldannda guði oc hans eingetnum syni með hælgum annda oc eilifum oc vskapaðum guði oc [vdauðlegom at[8] vpphave oc æðe rennannde til keldu eilifrar dyrðar. hans velldi er vtalulegtt oc dyrð meiri en hvgsa ma. þessom hinvm sama stannda til þionaztu oc eptirlætes[9] þushundrað þushundraða engla oc hafuðengla oc himneskra fylkynnga. af hans dyrð ero fullir aller himnar oc iarðriki. af hans forssio ero aller lutir skapaðer on efnis. með hans vilia stannda aller lutir oc stiornazt. með hans firirætlan flyzt[10] allt þat er val er [oc val fer[11]. Eða likar[12] þer helldr at þiona dioflum oc svikarum. þeirra dyrð er harmulegr[13] hordomr oc spilling bæðe mœya oc sueina. ran oc stuldr. grimlegr yuirgangr oc allzskyns[14] illvirki. þau sem þer[15] havet ritat guðum yðrum til lofs oc yðr til atrunaðar.

167. Skammezt þer eigi hinir veslu matar[16] vslœkkelegs elldz. likir til illz Kalldei[17] kyns. skamfyllizt þer eigi at lova dauðar likneskiur oc hanndaverk sialfra yðarra. þer takeð einn trecumb[18] eða kappvstein[19] oc skapeð þar af likneskiur. oc þegar eptir luti þer þui oc kalleð þat guð. Siðan take þer hin feitaztu yxn eða eitthuertt annat [fagrt kuikuendi[20] oc drepeð þat oc forneð þui guði. er aðr er[21] dautt. Skynlaus stnapr. fegra er þat kuikuenndi er þu ofrar guði þinum. en guð þinn er sialfr. þui at skurguð gerði[22] maðr. en kuikuendit gerði sialfr guð. Oc [er firir þui myklu skynsamare þer skynlausum kuikuendi skynlaust. þui at þat kennir þann er þat fostrar.

[1]) *saal. de övr.;* smiða, A [2]) [*saal. de övr.;* ælska braund, A [3]) A *tilf. her urigtigt:* at spilla er aðr varo villtir [4]) [*mgl.* r [5]) kenning, C, B [6]) [*saal. de övr.;* er firir þeim, A [7]) *saal. de övr.;* at, A [8]) [vdauðlego, *de övr.* [9]) *saal. de övr.;* eptirlæte, A [10]) flytz, B, r [11]) [*mgl. de övr.* [12]) *her beg. Fragm.* q2 [13]) full, *de övr.* [14]) illyrði oc *tilf.* B [15]) *tilf. de övr.; mgl.* A [16]) mattr, B; mattar, C; matarefni, q [17]) Kalldea, q [18]) *saal.* A; tredrumb, C, B, q; tretrumb, r [19]) kauppustein, C, B; klauppustein, q, r [20]) [*saal. de övr.;* fagr kyukuendi, A [21]) var, *de övr.* [22]) *saal. de övr.;* gerð, A

en[1] eigi villt þu vita guð þinn þann er þik gerði af engo efni oc þer[2] varðveitir oc verr meðan þu liuir.

þann kallar þu guð er þu saat skammv aðr hoguinn oc sagaðan[3]. skorenn oc skapaðan. eða elligar af malme blasenn oc með hamrum dengdan oc tangum togaðan. siðan hylr þu hann allan með gulli. letter honom vpp af iorðu oc skipar honom miok hat. Siðan rekr þu þik til iarðarennar niðr sialvan. stnapr vesall oc vitlaus. dyrkar veslan stein. en þv sialfr[4] enn veslare virðir hann oc biðr sem til guðs til hanndaverka sialfs þins. Huersu[5] ma þat dautt kalla er alldrigi hafðe lif. en þa hœver yðr æ at geva þui nokot nafn. er sua mykyl fiflska fylgir. þui at [steinn guð[6] yðat[7] skal verða at dusti[8]. en tre guð yðat[7] funar skiott. eir[9] guð yðat[7] sorttnar bratt oc verðr samleit[10] vm siðir. en sa guð. er af gulli er gorr eða af silfri. verðr þa er minnzt varer sunndr brotenn i sma styki. oc siðan af gorvar margar[11] gessimar. oc verða sumir dyrtt selldir en sumir lettlega kœypttir. Slikt ma vist guðlœysi kalla. Huat manne er sa er guð ma kaupa. eða huat guða er þat er kaupazt letr. eða er þat guð er sik ma engan veg rœra. þat ser þu sialfr at sa guð þinn er sitr. hann stenndr alldrigi sialfr vpp. en stanndannde guð þinn ma alldrigi sialfr setiazt. slikr er hann sem þu gerer hann. En þu hinn vitlausi maðr er slikt lovar. hallt hendi þinni firir munn þinn. oc heptt hann fra sliku. þvi at af ertt þv skiptr vitinv. er þu legr guðs nafn a sialfs þins hanndaverk. þvi at alldrigi matt þu gera guð. Hœyr her ein dœme er syna oc birtta at guð yðar hava engan matt með ollu.

168. þa er vfriðr var millum Gyðinga oc þess folks er Philistei heita. þa var at þui sinni guð reiðr Gyðingum firir saker afgerða sinna. oc sigraðu i þessom bardaga Gyðinga Philistei [oc toko oc drapo mykynn fiollda af Gyðingum[12] oc vunnv af þeim at þui sinni archam domini. En i þeirri ork varo hinir haleitaztu helgir domar. er Gyðingar hafðu ser til atrunaðar nest guði sialfum. bæðe steinspiold þau er guð sialfr ritaðe með sinum fingrum a[13] þat loghmal er hann gaf Moyse propheta. þar var oc[14] manna er ver kollum engla fœzlo vera. oc sa vonndr er Moyses gerðe hin mesto vndr með oc iartteignir. þar

[1]) [*saal. de övr.*; firir þui ero þav skynsamare at þau kenna þann er þav fostrar. en þer vilið eigi kenna sannan guð. Oc, A [2]) þik, *de övr.* [3]) saxaðan, *de övr.* [4]) *saal. de övr.*; sialf, A [5]) *saal. de övr.*; huarsu, A [6]) [*saal. ogs.* C, B; steinguð, q, r [7]) yðarr, *de övr.* [8]) *her end.* r [9]) *saal. de övr.*; Oc, A [10]) svartr oc samleitr, *de övr.* [11]) glysligar, *de övr.* [12]) *tilf. de övr.*; *mgl.* A [13]) *saal. rett.*; at, A; er a var, B; oc a, q [14]) i *tilf. de övr.*

var oc i vonndr sa er Aaron byskop broðir Moysi hafðe. oc bar bæðe blom oc lauf. þo var hann sialfr þurr. Nu sem Philistei hafðu fengit þessa orkh með sigri af Gyðingum. þa settv þeir hana sœmelega i blothus sitt i borg þeirri er Azotus[1] heitir hia Dagone hafuðguði sinv. oc gengo siðan i brott oc læsto [blothusum sinum[2]. Um morgonenn er prestar Dagons komo til. þa stoð orken sem hon var skipað. en Dagon guð sinn funnv þeir liggia[3] framme a golue a grufu firir guðs ork. Prestar Dagons vndraðo þetta miok oc settv Dagon[4] vpp annat sinni i sama stað. oc læsto enn aptr [blothusum sinum[5] eptir veniv. Annan morgon er þeir komo enn til. þa la sa Dagon framme a golue oc var nv sundr halsbein hans oc hafuð brotto fra bukinum oc[6] sundr brotner armlegginir[7] oc sua fotleggir. þui at Dagon hafðe fallet niðr [at þreskelldi[8] oc la bukr hans enn a grufu sem fyrr. þa funnv Philistei at guð Gyðinga matte meira en Dagon guð þeirra. Ovan a þetta þa fengo Philistei margskonar bardaga oc harðar sotter. oc senndo þa siðan aptr guðs ork til Gyðinga. Oc gerðuzt i þesso margar fagrar iartteignir oc storar. sua sem bœkr Gyðynga vatta. Slik dœme oc morg annur þuilik finnazt at þer ælskeð oc truið a falsa oc allz fagnaðar lausa yðra[9] guði.

169. Vakna við hinn vesle oc vit huartt fornnare er þu eða guð þinn sa er þu gerðir. Slikt er hin mesta œrsla. Hygr þu þat með þui at þu ertt maðr. at þv meger gera guð. Nei vist eigi. Helldr skapar þu likneskiu mannz eða einshuerss annars kuikuenndis. oc hevir huarkke tonn ne tungu. eigi anndardratt eða augnakast. heila laust[10] oc heilsu. Firir hui dyrkkar þu þat sem dautt er. Ef eigi være hagleikr [meistara a stein[11] gullsmiða eða tresmiða eða annarra hagleiksmanna. þa er þess meiri von at þu haver engan guð. Giætte engi maðr þeirra guða er þer fareð með. þa være þau langu brott stolen.

Vitlœysi ma slikan atrunað kalla. sem her matt þu nv val hœyra. þeir menn sem bardagafullir varo oc fusir til barratto gerðu ser guð oc gavo nafn. kallaðu hann Marttem. het hann siðan bardagaguð. þeir varo aðrer er helldr likaðe lostasemd. oc het þeirra guð Uenus. En þeir er drykkiumenn villdu vera gavo guði sinum nafn oc het hann Bachus. Slika skipan hafðe huerr a vm sinn guð. at þann lovaðe huerr oc tignaðe. er þeim lastum oc lytum fylgði meðan hann lifði.

1) *saal.* C, B; Azokvs, q; Azood(?), A 2) [*saal. ogs.* C, q; blothusinu, B 3) liggianda, *de övr.* 4) *saal. de övr.;* dragon, A 5) [*saal. ogs.* q; blothusit, C; blothus sitt, B 6) *her beg. Fragm.* s1 7) handleggir, *de övr.* 8) [*saal. ogs.* B, r, s; af þreskilldi, C 9) *mgl. de övr.* 10) *saal. de övr.;* laust, A; q *har:* heillalaust 11) [steinmeistara, *de övr.*

sem siðan likaðe þeim hellzt at fylgia. Huerr er sa vitr maðr er þola vill at saurga mann sinn oc [vpp at taka oc[1] telia þeirra laustu oc lyti. þo at ec[2] þegia. þa vitu þo aller þeirra illzsku.

170. Theodas slika guði eggiar þu mik at lova oc a at trua. þetta rað er bæðe af illum vilia oc sva falsum[3] raðom. En ec skal aðrvvis gera. þui at ec skal guði minum þiona oc mik sialvan honom geva. guðs syni Iesu Kristo. þui at með hans bloðe[4] erom ver frelstir oc lœystir af beiskum dauða oc þungum þrældome. þvi at alldrigi værem ver frelstir. ef hann hefði eigi lægtt sinn guðdom oc tekit a sik varnn manndom. oc firir þui þolde hann krosspinsl oc dauða. sialfr vdauðlegr. oc syndi með ser tvær natturur. þa eina at hann þolde krosfesting sem dauðlegr[5] maðr. þessa aðra at hann myrkti solena sem guð oc let iorðena skialva þa er hann do. Upp reisti hann oc or grafum [marga heilagra[6] likame þeirra sem aðr hafðu anndazt. Hann do sem maðr oc reis vpp sem guð oc ræntte hælviti. Oc firir þui mællte prophetenn. [Heluiti gladdezt þa er þat mœtte þer[7] niðri. þui at fianndenn varð feginn. þa er hann hugðizt gripa hann sem mann. en honom gafzt þo sua. sem hann være sannr guð. þui at hann renntte hann fianndann myklum fiollda hertekinna manna. Hann reis vpp af dauða sem guð oc steig vpp til himinrikiss. en þaðan hafðe hann alldrigi skilzt. [ef hann hefði gortt firir varar sakar[8]. oc vara[9] natturv er aðr var ollum liotare oc leiðilegare gerði hann hærre allum lutum oc fegri. oc skipaðe henni i sæte oc sælo himneskrar dyrðar. Oc firir þui at allt þat er þu mote mæler þessarre tru. þa ert þv i þui mote sialfum guði. huartt er þa fegra. þu hinn trvlausi Theodas. at tigna oc elska sua gafugan oc goðan guð. er ekki byðr annat en rettvisi oc reinliviss rað oc veitir miskunn. boðar tru oc fylgir friðsemd. hann er sannr goðleikr oc sialfr kiærlleikr oc oll sannenndi. betra er þema at þiona en guðum þinum illzskufullum lastafullum oc lyta. er bæðe ero illir at nafne oc natturu. Vei verði yðr skynlausare ollum skynlausum. synir tapanar oc ervingiar eilifra kuala. En ec em sæll oc aller kristnir menn. er þann guð hava oc a trua. er allt gott a oc sialfr ma allt með falslausum goðvilia styra oc stiornna. þui at þeir er honom þiona. þo at þeir þole nokkora þrœngsl eða þyngsl i þessom heimi. þa skal þo þeirra ambun oc starflaun vera i eilifu riki með guðlegom fagnaðe.

[1]) [*saal. ogs.* C; taka at, B, q; vpp luka oc, *s* [2]) *tilf. de övr.; mgl.* A [3]) *saal. ogs.* C; folskum, q, *s*; sialfum, B [4]) boðe, q, *s* [5]) *saal. de övr.;* dauðr, A [6]) [margra manna, *de övr.* [7]) [h. g. þa er þat m. honom þar, *s*, q; Gladdezt helviti þa, C, B [8]) [*mgl. de övr.* [9]) *saal. de övr.;* varar, A

171. Theodas suaraðe konongs syni. þat er sannazt at marger hava varre tru fylgt iafnan bæðe skynsamer oc myklir visdomsmenn með vallde oc vitrleik oc aller hafðingiar heimsins keisarar oc konongar hava iafnan sva halldet oc varðveitt varre tru sua sem engi se sannare en hon[1]. þui at ekki fals eða flærð[2] funnv þeir með henni. En Galilea trv er kristnir menn hava oc hallda hovo fyrst kynlitlir menn kotkarllar[3] oc fatœker firskimenn. miok litlir firir ser oc þo faer .xii. einir talsens. Huerssu ma[4] þa fara litilla manna oc lagra fortala [helldr stanndda en[5] orð þeirra manna. er bæðe varo i verolldd-enne myklir oc mattoger at visdom oc skynsemd. Huerr sannenndi ero til þess [at þetta[6] smamenni segi satt. en myklir menn oc vitrir liugi[7].

Konongs sunr suaraðe. þvi þykkyr mer likazt Theode sem þu ser asne oc haver hœyrtt skynsemdar horppu. oc ert þu þo [skilningar laus[8] sialfr. Mer þykkyr þo þu helldr likr orme þeim er aspis[9] heitir. er apttr lykr oc byrgir œyru sin[10]. þui at hann vill eigi hœyra þat lioð er honom likar eigi. þu vitlaus. væl mællte prophetenn af þer. þa er hann sagðe sua. þo at blamaðr skipti sinu svartta skinni eða leopardus sinni mislitri huð. þo[11] matt þu vær gera. at þu haver illa nomet. þu hinn blinndi oc hinn skynlausi. hui villt þu eigi aptr vennda til sannleiks skynsemda. þar sem þy segir at yðar atrunaðr er virðr oc staðfastlega[12] tekinn af stormenni oc vitringum oc spekingum. en boðan heilags guðspiællz hofzt vpp af [litilego smamenni[13] oc þo faom. I þesso synir guð oc birttir krappt oc matt guðlegrar truar. en lægð oc meginlœysi yðarss atrunaðar birtir guð i þesso. þui at þo at þer havet mykynn fiollda vitra manna oc valldugra. þa minkar þo huernn dag styrkr oc staðfesta yðarrar truar. en var tru hevir ekki traust af manna styrk. oc er þo hon huerssdaglega með vexti oc hevir nv fengit hafðingiadom yuir ollum heiminum. Ef var tru hefði vpphaf af vitringum oc spekingum. være var tru fram flutt oc með styrk kononga oc annarra mattogra hofðingia. þa mætte val varer vuinir þat segia. at af styrk veralldlegra hofðingia oc visdome spekinga oc af þeirra kunnastu hefði varr trvnaðr[14] vpphalld oc traust tekit en eigi af guðlegre forssio. Nu segir þu oc sialfr at heilogh guðspioll

[1]) su, *de övr.* [2]) *saal. de övr.;* flæðr, A [3]) *her beg.* y [4]) man, y [5]) [*saal. rett.;* oc helldr en stanndda, A, C, B, q; oc helldr standa en, s; skal helldr standa, y [6]) þessi, y [7]) [*mgl.* C, B, s [8]) [skynsemdar laus, C, B; skynlauss, y [9]) aspides, q, s [10]) *her end.* q2 [11]) þa, B [12]) *saal. ogs.* y; skynsamlega, *de övr.* [13]) [boðan litils smamennis, y [14]) tru, C; trua, s

hava fram flutt fatœker fiskimenn oc þeir aðrer er litils varo verðir i verolldenne. en aller [hofðingiar oc vitrir menn[1] hataðo oc hæddo huervitna. oc[2] [fluttizt þo[3] þeirra heilog fortala vm allan heimian. oc iafnval vm hin fiarllegasto[4] lonnd við heims ennda[5] þa hœyrðuzt þeirra heilræðe. Huat matt þu mote þui[6] mæla eða annat sanna. en þetta er ekki annat en vmattolegr[7] allzvalldanda guðs styrkr. er hann gerði sialfr mannum til miskunnar. Hueriar sannur hevir þu til þess hinn fauitri[8] maðr viliare oc vitrlegare at sanna yðarn atrunað en varn at afsanna oc vnyta. Ef eigi[9] være hegome oc loklœysa[10] þat sem þer faret með. þa hefði alldrigi sua miok[11] minkat[12] oc firirvorðet yður tru. er sua mykynn styrk oc vpphalld til vernndar hafðe af hofðingium[13] heimsins oc vitrum spekinga meistarum. Af yðr spaðe prophetenn þa er hann mællte sva. Ec sa illzskufullan mann miok yptan oc haleitlega sœmdan. oc þa er ec leit oc leidda ec augum. þa fannzt engi staðr ne staðfesta athæves hans. Kristr segir oc sva i guðspiallseno til sinna vina. Himinn oc iorð skulu firirverðazt. en min orð skulu alldrigi vnytazt. Oc aller þeir er her trua val traustlega a. þa lœystu sik af synda diupi oc marga aðra. þa er þu vesall oc heimskr hatar oc firirlitr. oc[14] meðan er þeir varo a iarðriki. þa skryddu þeir heiminn oc styrktu með morgum iartteignum oc storverkum allzskyns kraptta. gavo blindum syn en daufum hœyrn. halltum gangu. lif dauðum.

Petr hofðingi postola gerði i Iesu Krist nafne margar iartteignir oc sva aðrer postolar. þeir gengo baðer einn dag Petr oc Iohannes evangelista til templum domini eptir siðveniu sinni til bœnar at nons tima. Oc þa er þeir komo til duranna. þa la þar firir þeim kryplingr einn er þingat var hversdaglega borenn til þess at þiggia almoso af þeim sem inn gengo i mysterit. þa er þeir komo at durum Petr oc Iohannes þa baðo þeir hann sia til sin. oc hann leit vpp sua sem [hann ventte[15] ser nokkorrar almoso [af þeim[16]. þa mællte Petr til hans. Silfr eða gull a ec eigi. en þat sem ec hevi þat gef ec þer i nafne drottens mins Iesu Krist. statt vpp oc gak a fotom þinum. En hinn[17] stoð þegar vpp heill. Aller þeir sem [hia stoðo[18] vndraðu oc lovaðu guð iðulega. þeir rako oc diofla[19] eigi at eins or[20] mannum

[1]) [herrar oc hofðingiar, y [2]) *her end.* s1 [3]) [hevir þo fram (flutz), y [4]) fiarlægsto, C, B [5]) enndann, y [6]) *her mgl. 1 Blad* i A [7]) *saal.* y; mattulegr, C, B [8]) ovitri, C [9]) *saal.* C, y; engi, B [10]) *saal.* y; loklausa, C, B [11]) *saal.* C; mio, B; *mgl.* y [12]) *saal.* y; minkaz, C, B [13]) storhofðingium, C, B [14]) en, C [15]) [væntande, C, B [16]) [*tilf.* y, C; *mgl.* B [17]) *saal.* y; hann, C, B [18]) [*saal.* y; a sa, C, B [19]) *saal.* y, C; iðulega *tilf.* B [20]) fra, C; *mgl.* B

helldr oc iamval or heiminum með styrk oc afle marks[1] hins hælga kross. [en þer veslir ræðezt þa[2] sem guði[3]. En postolar œyddu oc vnyttu allan[4] þeirra matt galldra oc gernningar oc grœddo sva sotter mannlegrar natturu. endrnyaðu at upphave allar skynsemdar skepnur oc virðuzt[5] af vitrum monnum framburðarmenn[6] urugra sannenda.

Iohannes postole oc guðspiallamaðr oc systrungr drottens kom at sinni til borgar þeirrar er Effesus heitir. oc þa er hann kom a stræte borgarennar[7]. þa mœtte hann mannum er baro lik husfrœyu einnar. hon var ekkia oc het Drusiana. Hinn hælge Iohannes bað þa er baro at þeir skylldu niðr setia bararnar. Siðan kallaðe hann hare roddu. I nafne mins herra Iesu Krist. ris vpp þu Drusiana oc gakk heim til heimilis þins. oc bu þar firir mer. þui at með þer vil ec matazt i dag. En hon reis þegar vpp af dauða oc skyndi heim til herbyrgis sins oc fagnaðe honom þaksamlega af þui goðo sem hon hafðe oc guð [hafðe henni gevet[8].

Hvat matt þu mæla vitlaus maðr af vitringum[9] truar þinnar. þvi at guð hevir visdom þeirra i heimsku snuit. Hvat gerðu þeir fianndans fylgiarar minnilegt goðra verka eptir sik i verolldenne. Ekki matto þeir aðrvvis svara nema vskynsamlega liota oc saurga siðu. Vei verði þeim[10] sannendalœysi [er hylr[11] atrunað hinna fulastu siða. En þo at nokkor visdomr syndizt eða hœyrðizt af þeirra orðom. þa var þat þo satt vitlœysi. þeir kallaðu þa guði er aðr varo menn. þvi at þeir gerðu storar borger oc reðo firir myklum rikium. eða af þui elligar[12] at þeir gerðu storglœpe nokkora þa er þeim lika er villazt eptir slikum veralldlegom munugðum. Gerðu af vitlausum monnum ser guði.

Sa er nefndr Seruch er fann skurguð i fyrstunni. oc er sva sagt. at sa er meira styrkleik hafðe með ser en annar eða framar[13] var i felagskap eða nokkot annat merkkilegt gerði firir sinum felagum. þa gerðu þeir þegar likneskiu eptir honom til virðingar[14] oc minnis hans storvirkia[15]. En þeir sem eptir þeim komo skildu eigi huat þeirra forellrismonnum gek til þessarra gerða. þui at þeir hugðuzt þetta til þess gera. at eigi gengi mannum or minni þeirra storvirki[16] oc gerðu þeir firir þui likneskiur eptir þeim. oc drozt folkket æ þui meir eptir þessarre villu. oc tignaðu þessar likneskiur sua sem guði. luttu þeim oc til baðo. oc fœrðu þeim forner oc blot. En fianndr þeir sem i

1) *saal.* y, C; með marki, B 2) [*saal.* y; er þer vesl. ræðezt, C, B 3) guð, C, B 4) *saal.* y, C; alla, B 5) *her end.* y 6) formenn, C 7) *saal.* C; borgorganna, B 8) [gaf henni, C 9) *saal. rett.*; ritningum, C, B 10) *mgl.* C 11) [*tilf.* C; *mgl.* B 12) er elegar, C 13) fremri, C 14) eptir *tilf.* C 15) storverka, C 16) stormerki, C

þessom likneskium bygðu[1] eggiaðu þa til meir oc meir sik at lova oc at tigna. þui at fiandr þeir gavo þeim vilia oc aeggian at trua a sik. en þeir hafðu enga skilning aðr af guði. oc hugðuzt þa favitrir menn val gera i þesso. En firir tveggia luta saker eggia fiandr[2] menn til at dyrkka sik. Sa er annar lutr at af drambe sinu oc afund stœrazt[3] þeir i þui er þeir ero dyrkkaðer oc lovaðer firir guð. En af þui aðrv at af þeirra aeggian tynazt menner[4] með þeim. er til pinsla falla. Oc lærðo þeir firir þui favitrt[5] folk til [allra lyta[6] oc villdv sva vndir sitt valld sem flesta drega. oc hevir firir þui mykyll fioldi manna af skamsyni oc vangiæzlo vndir þetta anauðar hoc[7] gengit. oc gerði huerr sinum glœp likneskiv eptir þeim guði sem hellzt lifði eptir þeirra vilia. allt til þess er guð vitiaðe folksens með miskunn[8] tilkomo sinnar. lœysti oss oc frelsti oc kenndi oss at ganga sannan vegh af villistigum[9]. Sannlega er eigi[10] annvr heilsa nema með honom einum. þui at engi er annar guð nema hann i [himnum eða[11] iarðriki eða i hælviti. Davið prophete segir sua. at af orðe drottens ero himnar skapaðer oc [allr þeirra kraptr er skapaðr[12] af annda munnz hans. oc ekki er gort nema þat eitt er sialfr hann gerði.

172. þa er Theodas hafðe hœyrt [þesse orð[13] konongs sunar. er oll varo[14] full af guðlegre vizsku. þa varð hann sua ottafullr sem storar reiðidunur[15] oc elldingar hefði lostet hann. Hann þagnaðe langa stunnd. Varlla oc þo siðla kenndizt hann við sina vesolld. en þo nalgaðezt nokkot nu hiartta hans heilsamleg fortala oc fra þyntti mœrkua[16] þoko fornnrar villu[17] augum hans. Oc iðraðezt miok af fornnom misgerðom sinum. Hann firirdœmdde saurgra falsguða atrunað oc stnerezt nv braðlega til sannlegrar[18] truar. Upp fra þeirri stunndu stnerezt Theodas sua staðfastlega af sinum illzskufullum atrunaðe. hataðe sik sialuan oc gerði sik gagnstaðlegan vuin galldrum sinum oc gernningum oc hinni fornno tru. er aðr hafðe hann allan hug með sinum matt til lagt. Hann stoð vpp oc gek fram firir konongenn oc allan þann fiollda er þar var[19]. oc tok sva til orðz.

Sannlega byr guðs anndde i syni þinum herra konongr. Ver erom ivanarlaust sigraðer. oc engi anndsuor með sannenndom finnazt

[1]) *saal.* C; byggia, B [2]) fiandrner, C [3]) *her beg. atter* A [4]) menninir, B; mennirnir, C [5]) favizkt, B; favizt, C [6]) [illra luta, C [7]) ok, C, B [8]) *saal.* C, B; miskunnar, A [9]) villustigum, C, B [10]) engi, C, B [11]) [*saal.* C, B; heiminum ne, A [12]) [aller þeirra kraptar ero skapaðer, C, B [13]) þessa rœðo, C, B [14]) var, C, B [15]) reiðiþrumur, C; reiðarþrymur, B [16]) myrkra, C [17]) fra *tilf.* C, B [18]) sannrar, C; saðrar, B [19]) saman komenn *tilf.* C, B

þau heðan ifra til af varre henndi er motestaðu mege veita þema sannenndom. Vist er guð kristinna manna mykyll oc mattogr. Mykyl sannenndi fylgia tru þeirra[1] með mattogom kraptum. Oc eptir þat stnerezt hann at konongs syni oc mællte sua. Seg mer hin sæla sala. blæzað guðs skepna. man ec þann fagnað fa. at Kristr vili þiggia iðran mina oc viðr mer taka. er[2] ec stnuumzt til hans oc firirlæt ec allar minar illgerðir hinar fornno. galldra oc gernningar oc bolfuaða vtru[3].

Sannlega sagðe konongs sunr tekr guð við þer oc ollum þeim sem til hans stnuazt. oc eigi með einni hucrri afleiðing. helldr sua sem sannr faðer geter við sun sinn. er langlega heuir villzt i fra honom oc vm siðir aptr vennder[4] af sinni illzsku. gek sialfr[5] mote honom oc [fagnaðe honom[6] oc kysti oc firirlet allar afgerðir hans. skryddi hann með skrautlegom bunaðe. biuggi[7] honom með ollum sinum heimamannum glaðan stnæðeng oc veizlu. oc varð miok glaðr af þui at hann fann þann sun sinn er aðr hafðe hann tapat. Guðs sunr mæler sua. at gleði verðr i himinriki. ef einn syndugr maðr stnyzt til iðranar. Oc enn segir hann sua. at eigi kom hann at[8] kalla rettvisa menn. nema helldr synduga menn til [aflaz illzskv oc iðranar oc yuirbota[9].

Prophetenn segir sua af guðs mvnni. Ec vil eigi dauða syndugs mannż. helldr at hann livi oc leiðrettezt. Stnuist fra yðarre villu oc leiðrettezt segir hann. stnuizt til min oc fra yðarre illzsku. oc þa skal hon ekki meina yðr. Þui at a huerium degi er syndugr maðr vill fra huerva illgerðom sinum. oc vill vera siðan með goðom verkum staddr. þa skal hann liva en eigi dœya. Allar hans syndir skalv siðan honom firirgevazt. þui at hann var i rettlæte tekinn. þa skal hann i rettlæte liva. Oc enn segir prophetenn i aðrum stað. Þvaztt[10] oc reinsið yðr oc rekeð brott illzsku yðra fra augliti minv. oc hætteð at misgera oc nemeð gott at gera oc mun[11] þa af þvazt allt leiðenndi yðarra synnda oc misverkka.

Af slikum firirsagðum[12] guðs firirheitum þeim er til hans stnuazt. þa haveð ekki if a eða tvikost. komeð skiott til hans. þvi hann er miskunnsamr oc goðviliaðr oc skallt þu[13] siðan enga skamfylling fa. Sva skiott sem þu kœmr i funtinn með sannre tru. þegar skal tapazt oll su hin þunga synndabyrðr gamalla glœpa oc niðr sœkkua[14] oc alldrigi siðan vpp koma. en þu skallt sialfr vpp risa reinn firir vttan

[1]) þinni, C, B [2]) ef, C, B [3]) tru, C, B [4]) vendi, C, B [5]) *her mgl. 1 Blad i* B [6]) [faðmaðe hann, C [7]) bio, C [8]) *saal.* C; a, A [9]) [iðranar, C [10]) þvaiz, C [11]) *tilf.* C; *mgl.* A [12]) *mgl.* C [13]) *tilf.* C; *mgl.* A [14]) *saal.* C; suœkka, A

alla flekka oc enga rukku fornnra synnda skalt þu a þer finna. Siðan vpp af þui. þa skal hann sialfr með þer vera oc varðveita þik. at þu taper eigi þui goðo[1] er hans miskunn hevir þer gevet.

173. Þa er Theodas þottezt vis hava orðet af fortalum konongs sunar. at hann mynddi miskunn[2] fa af guði ef hann villdi til yuirbota stnvazt. hann skunndaðe[3] þegar i skog vt til hellis sins. þar sem firir lago bœkr hans fullar gernninga oc galldra. er hann hafðe iafnan sva hirtt sem hin villddaztu[4] auðœve. En nv virði hann sua sem þat være vpphaf oc hafuð allrar sinnar illzsku. Hann tok allar bœkr sinar oc brenndi i elldi. oc for siðan til þess hins hælga einsetomannz. sem Nachor hafðe aðr til faret. Hann gerði sik allavega sem beraztan til iðranar. bar molld vpp a[5] hafuð ser. oc anndvarpaðe með þungum anndardratt. þuo ser[6] allan oc vætte[7] i tarom. oc sagðe hinum gamla manne allt hitt sannazta fra vpphaue athæves sins. oc sva huersu er hann hafðe til retrar[8] truar stnvizt af forttalum konongs sunar. En sa hinn gamle erimiti er til þess var iafnan fus at frialsa salor or fianndans vallde. kenndi honom þegar heilagt bœnahalld til guðs oc het honom sinna synnda aflausn oc at guð skylldi vera miskunnsamr til hans. Eptir þetta skirði ermitinn Theodam oc bauð honom at fasta firir afgerðir sinar. En sialfr bað hann firir honom bæðe með tarom oc iðulego akalle til guðs.

174. Konongrenn varð nv vglaðr oc miok ryggr oc ahyggiufullr af þesso male. oc kallaðe saman alla raðgiæva sina. oc leitaðe eptir rœkelega. við huat er honom være viliazt af þesso male at raða. Oc lagðe slikt huerr til sem liklegazt[9] þotte. En Arachis sa er fyrr er nefndr. hinn mætazte oc hinn meste af allum konongsens raðgiofum[10] sagðe sua konongenom. Huat mattom ver þess[11] gera syni þinum eða mæla. er ver freistaðum eigi. at stnva honom aptr til truar varrar. en mer synizt sem þat stoðe ekki. oc at allt se þat enskiss vertt. þui at annat huart [hevir hann þetta af[12] nattvrv. eða er[13] þetta œrllog. hans [harðleikr[14] oc þralynddi[15]. Nu þo at þu freistir at pina hann eða kuelia. þa man þat þo ekki tia[16]. þui at hann er buinn at dœya feginn firir Krist[17] saker. en þat man þo illa virðazt firir þer at þu gereẓt sialfr banamaðr einga barnns þins. Nu synizt mer sem eins raðs se [enn vfreistat[18]. at þu faer honom til stiornar oc forræða riki

[1]) *saal. ogs.* C [2]) *saal.* C; myskunn, A [3]) skyndi, C [4]) virðuligstu, C [5]) i, C [6]) sik, C [7]) *saal.* C; vatte, A [8]) *saal.* C; betrar, A [9]) likazt, C [10]) *saal.* C; saðgiofum, A [11]) þat, C [12]) [er þetta af hans, C [13]) ero, C [14]) *rett.;* harðleiks, A [15]) [harðlyndi oc þraleikr, C [16]) tioa, C [17]) guðs, C [18]) [eigi leitat, C

með auðœvom i þeim luta landzens. er þu villt honom fengit hava. Oc þann tima sem hann tekr við ahyggiv oc ihuga veralldlegra sœmda firir nauzcynia saker rikiss sins. þa man erueðe hans oc hugsan tœygia hann oc leiða aptr til varra siða. oc man þa varr vili verða fram at ganga. þui at þat sem sua staðfestizt i brioste mannz. þa er eigi auðvellilegt[1] or at fœra. oc er slikt meir með slœgð [oc slættmælge[2] fram flytiannde. en með afle oc akefð. En þo at hann staðfesti sik i tru kristinna manna. þa hevir þu þo eigi tapat syni þinum. oc ma þer i þui vera mykyll sorgar slœkver. þa er Arachis hafðe sva sitt rað framboret. þa lovaðu aller þetta rað oc sagðu þetta vera hitt bazta. En konongrenn sialfr samþyktizt þessarre skipan.

175. Vm morgonenn eptir senndi konongrenn orð syni sinum. oc mællte sua til hans. þesse skal vera su hin siðazta rœða oc tala til þin sunr. er ec skal fremia. oc ef þu lyðir eigi þesso oc fylgir þegarleið. oc gleðr þu eigi nu oc endrnyar i þesso hiartta faður þins. þa vit þat sannlega. at ec skal alldrigi þyrma þer.

Konongs sunr[3] svaraðe. Huerr ero emni þessa mals. er þer rœðet nv vm. Konongrenn svaraðe. Ec hevi mykyt starf a lagtt at gera þer gott. oc hevi ec þo funnit þik mer gagnstaðlegan i ollum minum raðom oc rœðom. Takum nv oc skiptum i sunndr rikinu millum okkar. oc skal ec lata þik frialslega raða firir þeim lut. er þu lytr. oc se þer lovat siðan at liva a hueria leið er þer likar. En þat hitt blezaða iungmenni fann þegar at faðer hans gerði þetta [allt til suika[4]. oc kaus hann þo at briota eigi boð faður sins i þesso. oc firir þui hellzt. at hann mætte[5] þa fa forðazt oc vndan komazt grimleik hans oc refsingum. oc siðan fylgia i allum lutum sinni firirætlan.

Hann sa vpp oc suaraðe konongenom. Mik hevir iafnan fyrst til þerss at finna þann hinn blæzaða mann. er mer visaðe retta[6] veg. oc villda ec siðan firirlata allt þessa heims skraut. oc luka i hans felaxskap allt þat sem eptir er minna lifdaga. En firir þui at þu villt eigi at ec gera þat sem mer likar. þa vil ec i þesso fylgia þinu boðe[7]. þui at huervitna þar sem eigi ligr við openberlleg[8] tion eða tapan eða fraskilning sialfs guðs. þa er þat fagrt at fylgia faðurllegom boðorðom[9].

176. Konongrenn varð af þessarre rœðo fullr af fagnaðe. En af þui[10] at honom var kunnigt allt rikit. þa skiptti hann þegarleið[11] i tua luti allu rikinu oc gerði sun sinn konong yuir holfu rikinu[12].

1) auðvellt, C 2) [*mgl.* C 3) *tilf.* C; *mgl.* A 4) [til engis annars en til svika við hann, C 5) matte, C 6) a rettan, C 7) raðe, C 8) openbert, C 9) raðom, C 10) *tilf.* C; *mgl.* A 11) þegar, C 12) lande, C

koronaðe hann siðan i sinum luta rikissens með fagru farunœyti [oc hauverskom hirðriddarum[1]. oc með allre hirðlegre hernneskiu þeirri sem kononge samde. Hann gaf oc gott lœyui hertogom oc[2] hofðingium oc allum valldzmannum. oc allum aðrum vt i fra. at huerr skilldi [með hans goðo[3] lœyui fylgia syni hans. er þat likaðe. Eina mykla oc vallduga borg fek hann honom. at hon skylldi vera hafuðstaðr i riki hans. oc alla þa luti er til kononglegrar tignar [hœver oc hœyrir at haua[4] þa let hann fylgia honom. En iamskiott sem Iosaphat konongr tok við riki. oc hann kom i hafuðborger rikiss sins. þa let hann þegar vpp reisa yuir alla turnna oc hin hærsto hus [sigrmerkki varrar lausnar[5] hinn hælga kross. En huervitna let hann niðr briota með akefð blothus oc herbyrgi skurguða. oc iamval let hann vpp grava grunduellina[6]. oc enga luti let hann eptir liggia. þa sem þvi falsse fylgi[7]. En i miðri borgenne let hann gera eitt mykyt mysteri með storom kostnaðe oc allzskyns fagrendom[8]. oc let þat vigia varom herra Iesu Kristo. oc bauð ollum monnum þingat til at sœkea oc biðia ser miskunnar við guð. Sialfr kom hann oc þingat huerssdaglega firir ollum aðrum oc bað til guðs með iðulegom oc staðfastum bœnom. Hann mintti þa a optsamlega alla. er vnndir hans vallde varo. stundum með miuklynddi en stundum muni harðare. at þeir skylldu skilia sik fra vnytum atrunaðe oc samsætta[9] sik við guð. Hann birtti oc firir ollum með sannre skynsemd blækking oc fals hinnar fyrru[10] truar. en i staðen synndi hann þeim berllega oc predikaðe firir þeim atrunað heilax logmals guðlegra boðorða. bæðe huerssu er guð steig til iarðrikiss folkkeno til lausnar oc synndi sik bæðe guð oc mann. oc þær iartteignir er hann gerði monnum asiannde. Sva oc huerssu hann þollde dauða. oc at hann reis vpp með guðlegom kraptte. oc siðan vpp steig til hins hælga faður sins mannum asiannde. Berllega sagðe hann oc hans hingatkomo annat sinni til þess hins ogorllega doms. er huarttueggia skalu taka ambun sinna verkka goðer oc illir. þetta synndi hann allt monnum með bliðum orðom oc sœmelegom siðum sialfs sins. Ekki for hann fram með kononglego vallde i þesso. þo at hann ætte þess kost. helldr með mivklæte[11]. oc dro hann þeim mun fleiri eptir sinum vilia at hann synndi eigi allum stormannlegt sitt[12] atæve. Hann var ollum[13] litilatr oc mivklynndr oc gerði hann sua

[1]) [*mgl.* C [2]) *her beg. atter* B [3]) [i hans, C, B [4]) [hœyra, C; hœyra eða hafa, B [5]) [sigrmark vars lausnara, B [6]) grundvolluna, C, B [7]) fylgða, C. B [8]) *saal. ogs.* C; fegrindum, B [9]) *saal.* B; samsætte, A; samsætta, C [10]) fyrri, C, B [11]) oc litillæte *tilf.* C, B [12]) siðlæte eða, B; siðlæte eða sitt, C [13]) olmosom, B

með huarotueggia kraptugu vallde sinv oc litilatom vilia. at þat villdu aller gera glaðlega er honom likaðe. oc systi hann sua mykyt at a litilli stundv. at hofðingiar oc hermenn[1]. borgarmenn oc heraðsmenn bæðe konor oc karllar firirleto aller oc fra skilduzt margfallegre villu forns oc flærðafullz atrunaðar. oc samtengdo sik við hælga tru með hans fortalum.

177. Aller þeir menn sem sik hafðu inni byrgt i holom eða hellum firir ræzlo saker þeirra refsinga. er faðer hans gerði þeim allum er kristnir varo. þa gengo nu glaðlega vt. fioldi leikmanna oc marger prestar[2] oc nokkorer munkar. faer byskopar. sotto nv aller feginsamlega a hans fund.

Hann sialfr. firir sœmdar saker hins hælga Krist er þeir þolldo vtlægð firir. gek mote þeim glaðlega oc leiddi þa með sœmdom til [sialfs sins hallar[3] oc herbyrgia. Hann veitti þeim allzskyns virðþingar oc sœmelegt litilæte. þar eptir let hann vigia þa hina nyu oc hina sœmelego kirkkiu er hann[4] hafðe gera latet guði til dyrðar. oc tok einn af þeim byskopom er firir Krist saker hafðe[5] þolat margar oc myklar þrœngsler oc pinslir oc þyngslir oc brott var rekinn i vtlægð fra sinum byskopstole. setti hann erkkibyskop i [þessom hafuðstað[6]. En hann var heilagr maðr oc val lærðr með hælgum klærkdome oc fullkomenn [iafnan til[7] guðs þionastu.

Konongrenn let gera einn viðan funt i kirkiunni oc bauð at þar skylldu aller skirazt i þeir sem til Krist hafðu stnvizt. þa[8] varo fyrst skirðir i aller hofðingiar oc hirðstiorar. þar nest aller riddarar oc rikissmenn. oc siðan vt i fra vtalulegr fiolldi karlla oc quenna. Oc syndi guð a þeirri stunndu allavega mykynn krapt sins mattar oc miskunnar. þvi at eigi at eins fengo menn hiolp oc likn salom sinum. nema iamval fengo sumir[9] heilsu af likamlegom sottom. er þingat komo með ymsum siukleika[10]. gengo þaðan styrkir með guðs krapte bæðe grœdder[11] i[12] likame oc salo.

þa er þesse tiðende gerðuzt. oc[13] flutluzt[14] til losaphaz konongs vtalulegr fiolldi alla vega. þeir sem af hans fortalum[15] vildu hialp fa. oc minkaðe i þesso ollu fornneskivmanna vantru. Niðr sigu blothus oc toko aller menn vpp lœyndt fee oc iarðfolget. oc gerðuzt i staðen sœmelegar kirkkiur allzvallddannda guði. En með konongsens raðe var nv

1) hertogar, C, B 2) *her beg.* z1 3) [sinna halla, z 4) *tilf. de övr.; mgl.* A 5) *saal. de övr.;* hafðu, A 6) [þeim stað, *de övr.* 7) [i allre, z 8) þar, *de övr.* 9) marger, *de övr.* 10) meinum, B, C 11) *saal. de övr.;* gladder, A 12) at, z 13) þa, *de övr.* 14) flycktuzk, B 15) forræðom, B

allr bunaðr or blothusum brott tekinn[1] oc i staðenn með þui[2] skryddar kirkkiur þær sem Kristi varo kannaðar. Menn hœyrðu skal[3] mykyt oc op diofla oc ill læte. er þeir gerðu þa er þeir varo brott rekner or buðum sinum. er i staðenn kom guðs kraptr. oc var nv allt þetta konongs riki fagrlega frialsat [af fiandans vallde[4]. [en guðs tru lystizt reinni[5] oc birttizt af avexti tilkomanudda þioða.

178. Sialfr guð gaf þessom kononge sua mykla sina miskunn. at hann synddi ollum i sialfs sins livi goð oc guðleg[6] dœme. Marger liktuzt honom i þesso. þui at þat villdu aller giærnna gera. er þeir vissu er[7] honom var val viliat. þvi at optlega kann þat at veita. at su metferð oc þat athæve er menn sia at hofðingianom fellr[8] hellzt i skap. þa leita vel flester við þui at fylgia. bæðe firir þui at þeir [hyggia þat val vera. oc eigi siðr af þui at þeir[9] villdu honom þoknazt[10] oc hans vilia gera.

Nv með guðs miskunn oc forssio þa styrktizt þar kristileg trv. þui at konongrenn var staðfastr oc goðviliaðr at giæta i ollu guðs boðorða. oc leiddi margar salor með sinni leiðzsogn[11] til himneskrar hallar. Val vissi hann at þat er konongs skyllda um fram alla luti aðra at kenna þegnum sinum rettlega guð at ræðazt oc sannlega hann at ælska oc giæta rettennda huerr við annan. Allt þetta vissi val sia [hinn vngi oc hinn goðe[12] konongr. Hann fullgerði fyrst með sialfum ser oc eggiaðe siðan alla aðra a[13].

þat hœver huerium kononge val at ælska mundangą miok þessa heims sœmder oc lostasemder. oc hallda sik sva fra lostom oc lytum. sem þesse konongr gerði. I engom lut virði hann sik sialfr. þo at hann sæe at allt var vndir hans vallde. þui at hann hugleiddi val þat. at ver erom aller af brœyskv efni komner. sua rikir sem fatœker[14]. oc ver ąller eigum einn fornnan oc hinn fyrsta faðųr. Konongrenn hafðe sik sialvan iafnan vndir diupleik litilætes. hugleiddi vkomna sælo oc virði sem var. at hann oc huerr annarra[15] er her gestr oc heimilislaus i þessom heimi. en þat vissi hann vist sitt heimili. at[16] hann skylldi eptir þessa heims vist hava með[17] sinni tilstundan. Nv með þui at hann hafðe[18] ollu þesso val skipat oc þa alla er vnndir hans vallde varo val frælst oc lœyst vndan fornom þrældome oc gevit þa

[1]) borinn, C [2]) *mgl de övr.* [3]) *saal. ogs.* z; skial, C, B [4]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [5]) [*saal. rettet;* En g. t. l. ieinni (iæno, B), A, B; En g. t. lystizt, C, z [6]) gofuglcg, C, B [7]) *saal. ogs.* C; at, B, z [8]) fellzt, *de övr.* [9]) [*tilf. de övr.; mgl.* A [10]) þokkazt, C, B [11]) leiðsogu, C, B [12]) [*saal. de övr.:* hinn vngi oc hinn vngi, A [13]) val at gera, C, B [14]) vrikir, C, B [15]) annarr, *de övr.* [16]) er, *de övr.* [17]) eptir, z [18]) i *tilf.* B

vndir þess valld er firir þeirra saker hellti vt sinv blœzaðu bloðe. þat hugleiddi hann oc. at hinn hærste [kraptr er[1] miskunnar [verk. Skamfylli[2] oc rettvisi [fylgði honom[3]. oc skryddi hann sik með þesso kononglego[4] skruði. er alla vega samde honom oc sœmdde með korono kristilegrar truar. Hann virði valld oc rikdom veralldlegrar sœmdar sua sem aarstraum. er iafnan flytr fram. oc likaðe honom firir þui at leita þar rikdoms oc i þeim stað sælo saman[5] samna. er enskiss illvili eða afunnd mege firir honom minkka. Hann skiptti nv orllega ollum sinum fiarlut. oc gaf þeim sem þurpttu. þvi at hann þottezt þat vita. at sa er riki fær oc valld. þa ber honom at likiazt þeim er allum gefr. oc er þo ollum aðrum sialfr rikare.

þui[6] ma maðr hellzt likiaztt guði sialfum. er maðr virðir engan lut mætare eða meira en miskunsemd. Sua gerði Iosaphat konongr. hann gaf bæðe gull oc gessimar oc goða gimsteina. En miskunnar verk varðveitti hann æ vnndir sialfs sins vallde. [oc gladdezt iafnan oc fagnaðe i von vkomennar sælo. en her hafðe hann skemtan af rœyndum sœmdom vndir sinv vallddе[7]. Hann let ranndzaka vm allt riki sitt. ef nokkorer være inni byrgðir eða læster i fiotrum eða iarnnbonndum. eða halldner være af varðzlumannum firir fee eða skulldir. alla þessa lœysti hann oc frælsti með sinv fee [oc i[8] huerskyns anauð sem þeir varo i stadder. Ollum var hann faðer faðurlausum barnnum oc fatœkom ekkium oc huerium aðrum er þurptti. Hann var ælskofullr oc goðviliaðr. oc þotte honom sva sem [þat være allt[9] gott er hann gerði þeim. sem þat gerði hann sialfum ser[10]. Aller þeir sem hans þurpttu kenndo af honom kononglega milldi. oc ventte hann ser ambuna i þeim[11] tima firir þessa alla luti sem[12] honom þotte mest vndir at hava oc þiggia.

179. þesse[13] sœmd oc frægð Iosaphaz konongs flaug huervitna oc fluttizt. oc firir þui foro aller til hans er til spurðu. sva sem þeir hefði fengit eða funnit nykomenn fagnað. þui at af þesso hafðu[14] aller fullan munn. Engi var þrœngdr eða nauðgaðr vmfram[15] sinn vilia. helldr varo aller fusir með fullkomnom vilia þui at fylgia er hann bauð þeim af guðs halfu. Mykyll fiollde oc þeirra er a vallde faður hans varo. þa stneroztt til Iosaphaz konongs oc kastaðu aptr allre þeirri villu. oc þeir hellzt er feðr hans varo einna heimilegazter.

[1]) [*saal.* z; kraptr, B, C; skapare er, A [2]) [være skamf., B, C [3]) [*saal.* z, B; ylgi(!) honom, A; *mgl.* C [4]) *saal. ogs.* C, B [5]) at *tilf. de övr.* [6]) I þui, *de övr.* [7]) [*mgl. de övr.* [8]) [or, *de övr.* [9]) [allt være þat, z [10]) [allt þat gott er hann gerði þeim at þat gerði hann sialfum guði, C, B; *herefter mgl. 1 Blad i* A [11]) þann, C [12]) *her mgl. 1 Blad i* C [13]) þessor, z [14]) fengo, z [15]) vttan, z

Nv vox huersdaglega fiolmenni Iosaphaz konongs. Riki hans styrktizt oc aukaðezt margfallega. en Avenir konongr oc riki hans minnkaðezt dag fra degi. oc var þui likazt sem segir i kononga istoria Gyðinga millum Davið konongs oc Saul[1]. þui at þar vox iafnan Davið konongr er guð ælskaðe. en Saul minkaðe er guð hataðe. þetta hugleiddi Avenir konongr. þo at hann villdi seinna við kannazt vanmatt falsamlegra[2] guða sinna oc hegomlegan atrunað langrar villu er hann hafðe vndir buit.

180. þvi nest sendir Avenir konongr boð allum raðgiafum sinum þeim sem eptir varo. oc birtti firir þeim allum oc i lios[3] let sinn vilia. oc sva þat sem hann hevir hugleitt vm sina raðagerð. oc syndizt þat allum oc likaðe val. þui at guð hafðe vitiat hans. lett oc lyst allra þeirra hiarttu með heilsamlegre sinni tilkomo. oc gerði guð allt þetta at[4] verðleikum oc bœn Iosaphaz konongs sins þionastumannz. Nu likar Avenir kononge at gera kunnigan oc openberan vilia sinn Iosaphat kononge syni sinum. oc sende honom siðan bræf með þessom orðom.

Avenir Indialandz konongr sendir Iosaphat ælskulegom syni sinum heilsuboð oc val at mega. Margfallegar hugrenningar þær sem optlega koma[5] til hiartta mins sturlla oc rota grimlega sialvan mik. firir þui at ec se at þat þuerr allt oc minkkar er vara sœmd varðar. sva sem rœykr eða miorkue firir vindi. en þat allt er þer havezt at er kristnir menn eroð kallaðer. þa er huersdaglega vaxande með sœmd oc allzskyns agiætom hætte. Oc finn ec nv at þat sannazt er þu sagðer mer optlega. En firir þui at myrkra[6] þoka oc synda skuggi hulldu oss allavega. oc matto ver firir þui engan veg fra oss lita til sannennda lios. skynsemd hafðum ver oc eigi ne vilia við at kannazt skapara allra luta. en þo at þu villdir birtta firir oss þat fagnaðar lios er þu vart i komenn. þa luku ver aptr augu var oc villdum eigi til lita. en ver syndum þer i mote þinum goðvilia mykynn grimleik. Ovan a þetta aukaðum ver vara illzsku oc vdað. þui at ver letom drepa mykynn fiolda kristinna manna. En þeir varo styrkir [oc staðugir með guðs[7] kraptte vsigrlegs mattar. oc varðuzt diarflega mote varom grimleik oc do siðan glaðlega[8]. Nu hafum ver lypt augum varom oc fra stroket nokkot sua hina þykku skynlœysis þoko. oc hevir nu nalgazt hiartta vart litill lysingar geisli. Hugr varr iðraðezt af hinum fornnom misgerðom. Annar myrkvi talmar oc þann hinn litla geisla er oss hevir nalgazt. þui at su hin illa illzska er ver vitum oss gortt hava margfallega leiðir oss i orvilnan. þui at ver erom afvirðileger i varom vandskap mote Kristi oc overðir af honom viðrtaku sva sem hans

[1]) Sauls, z [2]) *mgl.* z [3]) liosi, z [4]) af, z [5]) komo, z [6]) myrkva, z [7]) [með, z [8]) *her end.* zl

hinir mesto ovinir oc tryggrovar. Seg mer nv minn hinn virðulege sunr. oc ger mer kunnigt sem skyndilegazt hvat er mer hœver heðan i fra hellzt at gera. Ger faður þinn froðan oc kenn mer sannr sunr hveriu er mer hœver hellzt at fylgia.

181. Með þesso bræve sendir Avenir konongr til sunar sins skynsama menn oc bað skyndilega fara. Iosaphat konongr tok bræf faður sins braut vpp oc las oc hugleiddi val allt þat sem þar var a. Sem hann hafðe yuirleset brævet. þa kveikttizt hans hugr oc hiartta af hinum mesta fagnaðe oc vndraðezt þo miok þann hinn mykla nyorðenn atburð. oc gek þegar i eitt lœynilegt herbyrgi sitt. oc lagðezt þar niðr a golf firir likneskiu vars herra. oc varð sva feginn at hann gret af fagnaðe með sua akafum hætte. at iorðen vættezt af tarom hans þar sem hann la. oc gerði guði margfallegar þakker oc lauk vpp munni sinum oc song glaðlega guði lof með ymna þessarra orða.

[1]Ek skal hevia dyrð þina drottenn minn oc herra minn. ec skal blæza nafn þitt vm allar allder uerallda. Mykyll ertt þu oc mattogr oc miok lovannde. þui at engi ennder er a[2] mykyleik þins velldiss. En huerr ma rœða eða tala vm þitt valld. er þu gerir vatn[3] at renna or harðum hegeitli oc or fiallzgnipum[4] fram leiddir[5] forssa [fliotannda vatne[6]. þesse[7] hinn harðe steinn oc hitt fastazta vbergan[8] hiartta faður mins hevir með þinum vilia blotnat oc bognat sem vax firir ellddi. þitt valld ma gera af[9] griote manna syni. þakker geri ec þer drottenn minn. at með þolenmœðe þinv sigraðer þu illzsku vara. oc eigi villdi miskunnar domr þinn eptir verðleikum hefna[10] a oss varar afgerðir[11]. Dyrð oc lof se þer hinn milldazte huggare eiliflega. En þo at ec vinnumzt[12] eigi at dyrkka þitt nafn. þa bið ec þo hina myklu miskunn þina drottenn Iesus Kristr. heilagr sunr hins hærsta faður. er allt matt[13] þat er þu vilt. oc þollder þo sialfkrave at neglazt a krosse. þu[14] bazt hinn grimazta andskota. oc lœystir þa oc frelstir er aðr varo vndir hans vallde. gaft þeim eilift frelsi. Birt nv oc syn minn hinn liuvi herra. oc með miskunn þinni lœys oc fræls þræl þinn faður minn or þeim hinum hervilega hernnaðe er fiandenn hevir langlega halldet honom i. Se a iðran hiartta hans með augum[15] miskunnar þinnar. Tak við iðran hans. þo at silla se. þui at þin forssio a at vera yuir allre þinni skepnu. Luk vpp hiartta minv. at or minum munni gevezt heilræðe með sannre skynsemd. oc[16] at ec syndugr þræll þinn

[1]) *her beg. atter* A [2]) um *tilf.* B [3]) vatnet, B [4]) *her beg. Fragm.* s2 [5]) leiðir, B, s [6]) [fliotande vatna, B, s [7]) *saal.* B, s; þesser, A [8]) *saal. ogs.* B, s [9]) or, B, s [10]) heimta, B, s [11]) illgerðir, B, s [12]) minnumzt, B, s [13]) *saal.* B, s; ma, A [14]) *saal.* B, s; þa, A [15]) auga, B, s [16]) *ugl.* B, s

mege birtta feðr minum með þinni forssio þurpt mina oc hans. oc at ec mege hann fra skilia fiandans villu oc skynlausra guða atrunaðe. oc með þinum kraptte[1] aptr leiða hann til samþykttar við þik. varr herra. þu er eigi villt at syndugr maðr dœy. helldr likar þer at hann stnuizt til iðranar oc yuirbota. þitt nafn se lovat oc blæzat eiliflega[2] amen.

182. Með þessom hætte bað Iosaphat konongr til guðs firir feðr sinum. oc fek hann af guði vitran at hans vili skylldi vm þetta mal fullgerazt. Nu firir þui at hann hafðe allt sitt traust til eilifs guðs. þa biuggi hann ferð sina kononglega með allzskyns sœmelego oc fagru farunœyti til funndar við faður sinn. þegar sem hann kom i hans konongsdom[3]. þa var konongenom sagt. oc for þegar Auiner konongr sœmelega mote Iosaphat kononge syni sinum. faðmàðe hann oc kysti. oc gerði hinn mesta fagnað oc hina sœmelegaztu veizlu með [hinum villdazta[4] goðvilia.

Eptir þetta sato þeir baðer opttlega saman. Huerr man mega ætla með huersu myklum vitrleik oc visdome eða skynsemdar speki hinn vnngi konongr oc sunr synddi oc kennddi feðr sinum hinum gamla kononge allt þat er gott var oc guðlektt. þui at heilagr annde var meistarenn oc með hans forssio fluttizt þetta allt fram. Af hins sama heilags annda firirskipan fisktu[5] oc drogo fatœker fiskimenn til guðs truar vallddugа hafðingia heimsins oc vtaluleġan fiollda i allum lanndum. oc favitrir[6] menn firir manna augum gerðo oc gauo meistarum oc spekingum rett efni til sanrar vizsku oc allrar skynsemdar.

Af þess hins sama guðs forssio birtti sunr feðr sinum vitrleiks lios oc visdoms veg. Aðr hafðe hann mykyt starf oc stunnd[7] eptir allum kraptte sinum. at hann mætte skilia faður sinn við villufullan veg oc atrunað. en þat var þo allt enskis vertt. þui at konongrenn gaf ser engan vilia til at hœyra. En iamskiott sem guð hœyrði bœn Iosaphaz konongs oc hans akall kom til guðs œyrnna. þa lyptiztt vpp þegar hiartta konongs. þui at guð hœyrir giærnna akall þeirra sem hann ræðazt. oc var nv allt sem gort være af konongs henndi. Hann hafðe nv alla skilning fengit til fagnaðar af fortalum Iosaphaz konongs.

Nu þottezt Iosaphat hava funnit stunnd oc tima [til sigranar[8] mote þeim anndskotom er aðr hafðu lengi hapt valld yuir feðr hans. oc at nv minndi hann fullulega[9] fa frællst hann af þeirri villu. Oc hof hann nv vpp af nyu firir feðr sinum heilsurœðo[10] til samþykttar við guð.

1) *saal.* B, *s*; klaptte, A 2) æ oc æ, B 3) konongdom, B, *s* 4) [hinum mesta, *s*; miklum, B 5) *saal. s*; figstu, A; *mgl.* B 6) favisir, B, *s* 7) a lagt *tilf. s* 8) [*saal. s*; til sigrar, A; *mgl.* B 9) fullkomlega, B, *s* 10) *saal. rett.;* hœylsurœðo, A; heilsurað, B, *s*

Hann sagðe honom þa marga luti oc mykla oc vndarllega. þuilika er hann hafðe alldrigi hœyrtt[1] aðr[2]. fyrst at vpphave af sialfum guði oc af hans vallde oc milldi. oc at engi er annarr guð en faðer oc sunr oc heilagr anndde[3]. Marga luti birtti hann firir honom guðlegs[4] atrunaðar. bæðe synilegrar skepno oc vsynilegrar. oc at hann gerði af engo efni alla luti. Siðan [gerði hann[5] mannenn oc skipaðe[6] hann herra oc hafðingia yuir alla[7] skepnv. oc sialfraðan allra luta [firir vttan[8] eitt tre. en þat kallaðe hann vizsku tre oc skilningar millum goz oc illz. En firir afbrot þessa boðorðz þa var hann skyfðr or paradisar sælo. oc hevir firir þui allt hanns afspringi langlega fylgtt oc með faret allzskonar villu. með fianndans aeggian vndir synnda bannde[9] oc anauðar byrði[10] gengit. glœymt allavega guði en þionat fiandanom hegomlegom oc fagnaðarlausum guðum. En þa er guði likaðe at frialsa með miskunn sinni skepnv sina. þa fœddezt i heiminn með faðvrlego boðe oc samgetannde[11] hælgum annda sunr guðs af heilagre mœy oc reinni fru hinni sælo mœy Mariu. Hann þollde firir saker varar i verollddenne margskyns meinlæte firir vttan synnd. oc vm siðir dauðann. A hinum þriðia degi reis hann vpp[12] guð oc maðr. skipaðe oss er a hann truum oc honom þionom til samu sœmdar oc fagnaðar er oss var fyrr fra visat. Hann steig siðan vpp til hifna[13]. oc oss vpplyptti til sinnar faðurllegrar sælo. þenna hinn sama truum ver aptr komannde til vppreistar skepnu sinnar. at giællda huerium verðuga ambun sinna verkka. En þat er goðom monnum himinrikiss vist oc venndileg sœmd oc fagnaðr fullkomenn. en illum monnum pinslir oc kuol firir vttan afiat með sorg oc vesolld vliðannda ufagnaðar.

þetta allt sagðe Iosaphat konongr með margum stniallum orðom. oc sua huerssu guð er buinn miskunnsamlega[14] við at taka allum þeim er með rettre iðran vilia til hans stnuazt oc af lata sinum syndum. þui at engi er sua mykyl misgerð. at eigi er meiri miskunn hans ef ver vilium til giæta. oc sannaðe þetta siðan með margom dœmom oc vitnum heilagra ritninga[15] oc lyktti[16] siðan rœðo sinni.

183. Konongrenn komzt miok við. er hann hœyrði þessa hina fagru fortalv guðlegrar rœðo. Hann hof vpp með harre raddu oc af hinum tilfysilegazta hug. oc iattaðe Iesu Kristo lavarðe sinum sik

1) *saal.* B, s; hyrtt, A 2) *her beg. atter* C 3) einn allzvalldande *tilf. de övr.* 4) guðdomlegs, *de övr.* 5) [er hann gerði, *de övr.* 6) skapaðe, *de övr.* 7) allre, *de övr.* 8) [nema, *de övr.* 9) band, *de övr.* 10) ok, s 11) samtengiande, *de övr.* 12) af dauða bæðe *tilf. de övr.* 13) *saal.* A; himna, *de övr.* 14) *saal. de övr.*; musklega, A 15) *saal. de övr.*; ritinga, A 16) lukti, C; lyktaðe, s

sialvan. en [af handum[1] sagðe hann ser[2] allre fornnre villu oc skurguða atrunaðe oc allre diaflegre[3] aeggian. Oc ollum herrenom asiannde laut hann með litilæte oc bað til hins hælga krossmarkss[4] oc sannaðe at drottenn Iesus Kristr skal [enn vera komannde[5] lavarðr[6] oc lausnare allra kristinna þioða[7]. Hann gengr við oc asakar[8] sik miok af hinni fornno villu oc sinni illzsku oc sialfs sins grimleika. oc þau hin myklu manndrap er hann vann opttlega a kristnum monnum. þetta allt lastaðe hann[9] oc lytti allavega firir sialfum ser. Hann gerðizt nv mykyll milleiks maðr oc sannz goðvilia. sva at þat orð sannaðeztt nv með honom sem Pall postole segir með þessom orðom. þar sem [gnogleg gerðizt illzskan þar gerðizt oc enn[10] gnoglegre miskunn með goðvilia.

Með vitrleik oc visdom hins sæla lavarðar oc af guðs trausti oc millddi talaðe Iosaphat sua stniollum oc skynsamum orðom firir hofðingium oc vitringum. at aller þottozt kenna oc sannlega finna heilags annda vitran. oc vaktuztt vpp aller af hans fortalo oc lovaðv varn lavarð oc mællto sua sem eins mannz munni aller. Mykyll oc mattogr er guð kristinna manna. engi er annar guð nema drottenn Iesus Kristr með feðr oc hælgum annda. hann er af ollum dyrkannde oc lofvannde vttan enndda.

184. Konongrenn fylltizt braðlega með guðlegre ast. oc þegar tok hann sialfr oll guð sin[11] þau er hann hafðe haleitlega sett i holl sinni. sum gorr af gulli en sum af silfri. hann tok þav hermilega oc rak niðr með[12] golue. oc braut þav oll i sma stykki oc skipti þeim siðan með skynsemd millum þeirra er þurfannde varo. Epttir þat fek hann mykyn fiollda manna oc let niðr briota oll blothus guða sinna. oc let i staðenn vpp reisa storar kirkiur oc sœmelegar til guðlegrar tignar sva viða sem hans konongs riki var. En diaflar þeir er i brott varo rekner [nauðgir or sinum hibilum[13] fornnom œptto oc skræktto[14]. sannanndde vmfram alla luti at guðs kraptt oc matt verða aller lutir at ottazt. Allt folk oc fiolmenni er var vmhuerviss hanns konongs riki runnv til oc flugu með allum skunda við kristilegre tru at taka.

Eptir þetta senndi Iosaphat eptir byskope þeim er fyrr var fra sagtt. Sem hann kom þar. þa skirði[15] hann Auiner konong með allre fullkomenne kristilegre tru oc skirn i nafne faður oc sunar oc heilags

1) [afhendan, *de övr.* 2) sik, *de övr.* 3) diofulegre, *de övr.* 4) *saal. de övr.;* krossmargss, A 5) [*saal. ogs.* C, B; einn vera domande, s 6) *saal. de övr.;* lavarðar, A 7) manna, *de övr.* 8) sakar, C, B 9) *her end.* s2 10) [*tilf.* C, B; *mgl.* A 11) *saal.* C, B; sinn, A 12) við, C, B 13) [or sinum herbergium, C, B 14) *saal.* C, B; skraktto, A 15) skryddi, C, B

annda. Iosaphat konongr sunr hans hollegr gerðizt þa anndlegr faðer Auiners konongs sins faður hollegs.

185. Sem konongrenn var skirðr i reinssaðar[1] vatne oc með hins hælga annda huggan. þa gladdezt hann með vtalulegom fagnaðe. Her eptir tok skirnn allt stormenni oc rikissfolk oc aller borgarmenn oc allt annat folk vt i fra ór heraðum oc kastalum. oc varo nv gorver nyir synir[2] af þeim sem aðr varo fœdder til myrkra. Sva mykyl miskunn guðs fylgði a þeim degi ollum þeim er tru toko. at aller siukir oc sarer fenngo a þeim degi goða heilsu oc bot allzskyns sotta. oc gengo aller heim grœdder[3] bæðe at salo [sottom oc likams[4]. Margar oc margfallegar iartteignir gerðuztt þar at þui sinni. þui at blæzaðr guð villdi syna mátt sinn oc staðfesta tru vara.

þar varo gorvar margar oc storar kirkiur oc hinar endrnyaðar sem aðr varo niðr brotnar. Byskopar þeir sem aðr hafðu brott flytt firir ræzlo saker oc lœynduzt[5] i hellum oc fiollum gengo nv vt glaðlega. huerr[6] aptr til sinnar kirkiu oc sætess. oc sua aller prestar oc reinliviss menn. En i þa staðe sem fra varo dauðir forstiorar. þa varo aðrer með skyhsemd i staðenn skipaðer[7].

Konongrenn glœymdi sua vanndlega oc firirlet alla hina fornno villu sina oc iðraðezt með sua mykylli akéfð hins fyrra liviss sins. at hann gaf nv vpp allan konongsdomenn[8] vanndlega. oc fek vnndir valld sunar sins. en sialfr hann settizt i einseto. oc dreifði molldo [a hafuð ser[9]. sem [þa var syrgianndda[10] manna siðr til. Hann anndvarpaðe iðulega harlla haat. oc þvo ser[11] opttsamlega i sialfs sins tarom. oc kallaðe a þann er huervitna er. bað ser af honom liknar oc lausnar firir misverkka[12] sinn. Hann tok a sik iðran með sua myklu litilæte. at hann dirfðizt varlla at nefna guðs nafn. oc þo eigi nema með aeggian sunar sins. Sva gott skiptti fek hann a sinv livi oc veik a hinn viliazta[13] veg. oc[14] sva sem hann sigraðe alla illviliaða menn oc ranglata af sinum grimleika oc illzsku. þa sigraðe hann nv oc myklu frammar i sinv goðlynndi[15] oc litilæte allra þeirra goðvilia er aðr varo i þeim landum.

186. Avinner konongr lifði siðan fiora vetr. oc var iafnan i hinni samu iðran oc i ollù litilæte til guðs oc fek siðan sott þa er hann anndaðezt af. Nu er hann kenndi at sa timi var komenn. at hann

[1]) reinsanar, C, B [2]) *saal. ogs.* C; senir, B [3]) *saal.* C, B; glaðer, A [4]) [oc likama, C, B [5]) lœynzt, C, B [6]) hurfu, B [7]) settir, C; fengnir, B [8]) konongdomenn, C, B [9]) [yfir h. ser, C; yfir ser, B [10]) [þar var syndugra, C, B [11]) sik, C, B [12]) misgerning, C, B [13]) villdazta, C, B [14]) at, C, B [15]) goðlifi, C, B

myndi eigi lenngr liva. þa tok hann miok at ryggiazt[1]. oc kom honom þa i hug huerssu martt illtt er hann hafðe gortt. Iosaphat konongr leitaðe við alla vega' með fagrum fortalum at hugga hann oc letta angre hans. oc mæltte sua til hans. Minn hinn goðe faðer. hui ert þv rygr. eða hui sturllar þu hiartta sialfs þins. Tru staðfastlega a sialvan guð oc iattazt honom. þui at oll vegssemdar von er af honom. huartt sem maðr er fiarre i heims ennda eða[2] i have vt[3]. Sva kennir oss oc prophetenn. er þessor orð mæler. þuaeð af yðr saur oc synddir oc reinsið verk yðar með rettom vilia. reket brott illzku yðra or augsyn minni oc nemeð val at gera. oc skal þegar allr suortte[4] illgerða yðarra huitna oc lysazt. oc verða ollu skini skirra oc biartare. Ver eigi ræddr faðer oc yvazt[5] eigi. Enskiss mannz illzska eða afgerð er sva mykyl at eigi er meiri guðs milldi oc miskunn. þui at engi maðr hevir sua mykyt illt gort. at eigi fær talu a komet. en miskunn guðs er sua mykyl oc margfolld at engi tunga fær þar vm rætt. Með þessom hugganar orðom endrnyaðe Iosaphat konongr hug faður sins til goðrar vonar.

187. Konongrenn hof vpp hendr sinar oc þakkaðe guði. at hann hafðe slikan sun gevet honom. oc mælltte með þessom orðom. Blezaðr se sa dagr. er þu vartt fæddr a. hinn sælazte sunr. eigi minn nema helldr himinrikiss[6] faður. Með huerium orðom skal ec lova þik. eða hueria ambun skal ec maklega giællda þinum goðvilia. hueriar þakker[7] skal ec gera guði firir þat at hann gaf þik mer. Ec var tyndr oc tapaðr af guði. en nv em ec funninn af þinni leitan. Ec var dauðr i illgerðum. en þu hevir geuet mer lif. Uvinr oc anndskote var ec allzvalldannda guðs. en [þu hevir[8] komet mer i sætt oc samþyktt við minn herra. Nu með þui at ec hevi eigi efni til ambuna ne giællda mote þinum goðvilia. þa ambuni guð þer af minni henndi. er huerium hevir æret gott at geva. Optlega mælltte hann slik orð. hann minntizt við sun sinn með astsamlegom kosse. oc þo miok sorgfullum. Avener Konongr mællte með þessom orðom. þu hinn gœzskofulli guð. vndir þinni[9] forssio oc miskunn fel ec onnd mina oc salo eiliflega. Oc eptir þesse orð fekk hann hitt fegrsta anndlat allum asianndom er ihia varo.

188. Eptir þetta gerði Iosaphat allum byskopom boð abotom oc munkum oc allum aðrum lærðom mannum. fatœkom mannum allum þeim sem þvrptugir varo at þiggia almoso. Hann stefnndi þingat oc

1) oc ræðazt *tilf.* C, B 2) *her beg. Fragm.* t 3) *saal. ogs.* t; uti, C, B 4) sorti, *de övr.* 5) efazt, *de övr.* 6) himnesks, *de övr.* 7) *tilf. de övr.; mgl.* A 8) [*saal.* C, B; þu hu hevir, A; nu hevir þu, t 9) þina, *de övr.*

hofðingium ollum oc þui folkke er nest var[1]. at sœmeleg yrði vtferð[2] hans. Af sunarlegre ast þa klokk nv Iosaphat miok. er lik faður hans var lagtt i grof. Groptr hans var gorr i millum margra goðra oc heilagra manna. Svar hans let eigi hylia hann kononglego skruði nema með iðranar bunaðe i hervilegom harklæðom. Iosaphat stoð yuir groppt[3] faður sins oc helIt vpp baðom hanndum sinum til himna oc kallaðe a guð með þessom orðom.

Allzvalldannde guð þer gere ec þakker. konongr eilifrar dyrðar. þu einn matt allt. er iafnan ertt vdauðlegr. þik lova ec firir þui at þu firirlezt eigi bœn mina. oc eigi hafnaðer þu tarom minum. af þvi at þer likaðe at snua feðr minum fra illgerðom oc leiddir hann[4] vnndir valld þinnar miskunnar. skildir hann fra boluaðum atrunaðe dioflegra skurguða. oc gaftt honom skilning til sialfs þins[5] þik at kenna. er sannr ertt ælskare manna. Nu drottenn guð usynilegr oc af allre gœzko fullr. skipa nv salo hans til hvilldar sætess oc hœgliviss þinnar blæzaðrar asynar. Minnz eigi herra minn a hinar fornno misgerðir hans. þua helldr af með þinni mykylli miskunn innsigli synda hans oc samþykztt við hann oc leið[6] til sættar við þa hina sælo hælga menn þina. oc þa allra hellzt er hann let grimlega með agirnnd dœyða oc drepa. suma með ellddi en suma með suerði oc með margum aðrum ogorllegom dauða. at þeir firirgeve honom sina illzku. Huetvitna er þer mattolegt [oc vallddulegtt[7]. nema þat eitt eigi at milldi þin miskunni eigi þeim er til þin snvazt. þat eitt er þinv magne vmattolegtt. þui at miskunn þin er yuir oc vnndir oc allavega vmhuerviss þina skepnv. þu hialpr[8] oc lœysir alla þa er til þin kalla. Drottenn Iesus Kristr þer samer allt lof oc dyrð eiliflega. Amen.

Með slikum hætte flutti Iosaphat fram bœn sina firir guðs augliti. A allum þeim siau dagum gaðe hann varlla matar eða drykkiar eða suœfns huilldar. kallaðe helldr iðulega a guð með margum tarom oc mivklegre[9] bœn. Hinn attannda dag eptir andlat faður sins [gek hann vm allar haller oc herbyrgi oc yuir allar fehirðzlur faður sins[10]. Siðan gaf hann oc dreifði alltt vandlega þurptugum monnum sua giorssamlega. at ekki var eptir. Varlla matte þann mann finna. er nv matte þar fatœkan kalla. Allt gerði hann þetta a fam dagum. at eigi skilldi hann heptta eða vti byrgia or paradiso ofmykyl byrðr veralldlegra auðœva.

[1]) i nand *tilf.* t [2]) *saal. de övr.*; vferð, A [3]) grof, C, B; grepttre, t
[4]) *tilf. de övr.*; *mgl.* A [5]) *saal. de övr.*; sins, A [6]) *tilf. de övr.*; *mgl.* A
[7]) [*saal. ogs.* B; *mgl.* C, t [8]) helpr, *de övr.* [9]) miuklatre, *de övr.*
[10]) [*tilf. de övr.*; *mgl.* A

189. Fiora tigi daga gerði hann ervi til minningar eptir faður sinn. oc a þeirri stunndu stefndi hann til sin ollum hofðingium oc hirðstiorom. rikissmannum oc riddarum. borgarmannum oc bondom[1]. oc sua myklum fiollda almennings[2] folks. at vtalulegr [fialldi oc[3] herr var þar saman komenn. Þa settizt konongrenn a havan domstol oc mællte siðan þesse orð allum þessom ahœyranndum.

Sua er nv sem þer seeð at faðer minn Aviner konongr er nv framfarenn sua sem einnhuerr fatœkr maðr. oc eigi matte frialsa hann fra dauða oll sin konongleg sæla. oc eigi sunr hans er mesta ælsku lagðe a hann. oc engi annarra hans astuina. þvi aller verða þann veg at ganga sem nv for hann firir þann domara til randzaks. af ollum sinum verkum skynsemd at giællda. oc leiddi engan liðssinnis mann ser til dugnaðar nema þau ein verk er sialfr hann gerði mykyl eða litil. Þetta lutskiptti verðr[4] huerr veralldar[5] maðr með ser til stangar at bera. Hœyrið mik oc lyðit mer vinir minir oc brœðr. guðs[6] folk fagnaðar sælltt. er sialfr Kristr hevir erptt oc oðlaztt i vthelling bloz sins hins blæzaða oc fra fornnre villu oc þungum þrældome uvinarens lœyst. Val vitu þer aller i varre samvist mitt vppfœðe. huerssu er ec hevi Krist ælskat. siðan ec fekk fyrsta sinni skilning[7] til hans þionastu. oc hverssu ec hevi[8] þessa heims glys latet en einn guð ælskat. Iafnan hevi ec oc fus veret mik ifra at drega harkke oc bangge oc þessa heims drambe. at ec mætta sua einslega i kyrsseto guði sialfum þiona. en mik hellt i fra motestaða faður mins oc þat hitt sama guðs boðorð. er ollum byðr at sœma faður sinn. Nv se guð lofaðr. at ec hevi ekki afiat i eptirlæte minu við hann. þui at faður minn samþyktta ec við guð oc allum yðr kenntt sialfum guði at þiona. Eigi hevi ec þetta gortt. nema sialfr Iesus Kristr með mer. er bæðe[9] frælsaðe mik oc yðr af bolfaðre villu hins grima anndzskota. oc er nv firir þui timi til þess at fullgera þat af minni henndi. sem ec heui guði heitit. þui at nv er su stund komen er mer hœver at fara þingat sem guði likar oc hann hevir firir seet. oc hœver mer at hefna[10] heit min við guð. Hugleiðit val með skynsemd huernn konong er yðr hœver heðan i fra at haua yuir yðr. Þer vitið nu sialuer at þer eroð fullkomner i kristilegre tru með guðs miskunn. oc ollum yðr er nv openberlleg hans boðorð. giæteð[11] val oc gœymið sialfs guðs [oc allra hans[12] boðorða. vikið engan veg af þesso.

[1]) *saal. de övr.;* bandom, A [2]) *saal. ogs.* B; almennilegs, C, t [3]) [*mgl. de övr.* [4]) lytr, C [5]) *mgl. de övr.* [6]) *saal. de övr.;* guð, A [7]) með skynsemd *tilf. de övr.* [8]) allt *tilf. de övr.* [9]) *her end. Fragm.* t [10]) *saal. ogs.* B; efna, C [11]) gereð, B, C [12]) [*mgl.* B

oc skal þa guðs miskunn oc friðsemd iamnan siðan með yðr vera firir vttan ennda[1].

190. Sem folket hafðe hœyrtt þessa rœðo hanns. þa vox þegar i þeim hinum mykla fioldda bæðe gnyr oc gratr oc allzskyns ill læte. þui at þeir þottozt skemder oc suivirðir. er þeir skylldu missa at hava þann[2] konong er bæðe stoð þeim af veralldleg hiolp oc eilif huggan salom þeirra. þessa luti syrgðu þeir. oc sagðe huerr aðrum. at þeir skylldu alldrigi hann lausan lata nema honom hallda oc ser iafnan firir hafðingia hava. þui at þeir sagðu at sva atte[3] at vera oc eigi matte[4] hann annat með retto gera. Nu er hann hœyrði slikar allra manna rœðor. oc at eigi myndi tya i mote þeim at þrætta. þa krafðe hann lioðs. oc het at sua skyllddi vera sem þeim likaðe. Hann bað þa alla fara með fagnaðe til sinna heimila. en þat sa hann a þeim at aller foro [með rygleik[5] heim aptr[6].

Siðan kallaðe hann til sin lœynilega einn hofðingia. er honom var miok kiær bæðe firir ættstœress[7] sakar oc vitrleiks oc allzskyns annarrar mannanar vmfram alla Indialanndz hafðingia firir vttan sialvan konongenn. En hann het Barachias. sa hinn same er fyrr var vm rœtt. þa er Nachor stiornnurims[8] meistare lezt vera Barlaam óc disputaðe i mote spekingum. þesse hinn same Barachias var þa buinn með guðs forssio oc miskunn mote at stannda falsre tru þeirri er spekingarner villdu fram flytia.

Opttlega bæðe arlla oc silla rœdde Iosaphat konongr við[9] Barachiam. at hann skylldi við taka konongsdomenom ollum. Ec vil geva þer rikit allt til eignar oc giæzlo[10]. þess bað hann oc at Barachias skylldi með guðræzlo oc goðvilia stiornna folkeno. Iosaphat konongr kuazt vilia þingat vikia sem hann hafðe lengi til langat.

Barachias tok firir[11] oc nittaðe með allu. oc suaraðe þessom orðom. Hœyr herra konongr. ec se huerssu ranglega þu dœmer millum min oc þin. þui at rœða þin er gagnstaðleg guðs boðorðom. þui at guð byðr sua. at maðr skal ælska annan iamkristinn ser sem sialvan sik. oc þat eitt aðrum bioða. er hann vill af aðrum beiðazt[12]. Nu seg mer þat með huerri skynsemd. er þu villt þa þungu byrði [mer a[13] bak binnda. er þu villlt sialfs þins herðar vndan fœra. Með þui at þu lovar konongsdom þinn oc rikiss stiornn. þa haf sialfr þetta gott

[1]) amen *tilf.* B [2]) *saal.* B, C; hann, A [3]) *saal. ogs.* C; ætte, B [4]) mætte, C, B [5]) [þeir rygvir, C [6]) til sinna bœia *tilf.* B [7]) *saal. ogs.* B; ættar, C [8]) stiornugangs, C [9]) *tilf.* C, B; *mgl.* A [10]) með sœmdom oc kononglego nafne *tilf.* C, B [11]) *saal. ogs.* C; við, B [12]) taka, C, B [13]) [*saal.* C, B; a mer, A

oc giæt val. En ef nokkor saloharske er i. hui byðr þu mer þat er mer se helldr til skemdar en til sœmdar. helldr oc til [vnytzcemda en til goðennda[1].

191. þa er Iosaphat konongr fann at Barachias mællte sua miokk mote hans vilia oc sannaðe með skynsemd sin orð. þa lette[2] hann þessarre rœðo[3]. Oc a einni nott skamtt eptir þetta oc sem hann sa at fæst[4] var um hann. þa ritaðe hann eitt bræf miok langt til allrar alðyðu i lannde sinv með hinum stniallaztum orðom. A þesso bræve varo morg heilræðe af myklum goðvilia. huerssu þeir skylldu fyrst at vpphave guði þiona með verðugu[5] love [oc virðulego livi[6]. með ymna song oc psalma gera hans milldi virðulegtt lof. Siðan var þat a bræve. at þeir skylldu engan annan konong hava nema Barachiam. þetta hitt sama bræf lagðe hann i rekkiu sina. oc gek siðan sua lœynilega or holl-enne. at engi varð varr við. En þetta matte þo eigi lengi lœynazt. þui at þegar i skumaskoteno[7] varð af hans saknaðe[8] mykyt hark gratr oc ill læte. oc skundaðu þeir þegar at byrgia firir honom alla stiga oc storvego. þeir systu þetta skiott. þui at þeir gerðv allavega firir hann[9]. Vm siðir funnu þeir hann i dal einum hia aarfosse nokkorom. þar sem hann helt vpp hanndum sinum biðiande til guðs. a þeirri stundu dags er sexta bœn[10] heitir a latinv.

Aller þeir sem hann sa komozt við miok. sumir klukkv en sumir greto. aðrer avitaðu hann oc afuirðu firir sitt brotlaup. En hann sagðe þeim þetta. Firir hvi have þer sua mykyt starf oc mœðþeng til enskiss. alldrigi skal ec yðar konongr vera lengr. En firir þui at hann var ofliði borenn. þa for hann með þeim heim apttr oc stemdi til sin allum mannum. birtti firir þeim sina raðagerð með staðfastum vilia. Siðan sagðe hann þeim oc svor stora eiða oc sterkka. at hann skylldi alldrigi siðan einn dagh með þeim dveliazt. Ec hevi nu gortt sagðe hann með yðr allt þat sem mer bar[11] eptir yðarre þurptt. oc alldrigi sparða ec enn mik ne mitt starf til yðarra nauðzynia. Synda ek yðr [yðra sanna[12] hiolp oc sannan atrunað til varss herra Iesus Krist oc sannan aflazveg synda oc glœpa oc retta gatu at ganga til[13] iðranar oc vmbota lifs yðarss. Vitið nv aller at eo vil nv þann veg ganga er ec hevi guði heitit. Alldrigi skalu þer mik sia optar þessa heims. oc eigi skal ec heðan i fra i nokkoro yðru male lut eiga. þui at reinn vil ec vera vpp af þuisa oc viðskilldr allar yðrar misgerðir. I engom lut let ec

[1]) [vsœmda en gœðenda, B [2]) hætte, C, B [3]) *tilf.* C, B; *mgl.* A [4]) fatt, C, B [5]) iðulego, C [6]) [*mgl.* C, B [7]) *saal.* C, B; skumaskottene, A [8]) saknan, C, B [9]) honom, C, B [10]) hora, C, B [11]) byriar, C, B [12]) [oc kenda ec, C, B [13]) sannrar *tilf.* C; saðrar, B

þat a skorta er ec kunna at gera eða mæla. er ec vissa yðr þurptvlegtt oc guði þægelegt. þeir þottoztt nv vita at með engo mote matto þeir hann með ser duelia. Nu syrgðu þeir miok oc rygðuzt. er þeir sao at oll þeirra von oc astundan varð þeim at hegoma.

192. þui nest tok Iosaphat konongr i hond Barachie oc reisti hann vpp oc mællte allum ahœyrandum. Gott folk. þenna kys ec til konongs eptir mik til giæzlo oc stiornnar bæðe lanndz oc þegna. Barachias stoð imote allt þat er hann matte. en þo at hann nittaðe oc motestaðu veitti raðe konongs oc vilia. þa varð þat þo at stannda i þuisa. sem Iosaphat[1] likaðe oc honom var langu aðr i hugh. þui nest setti konongrenn Barachiam i hasæte. hann tok konongleg korono oc setti a hafuð honom með virðulego fingrgulli oc allu konunglego skruði. Iosaphat stnerezt siðan i austr oc bað til allzvalldannda guðs firir Barachie nyum kononge oc allu lannddzfollke[2]. at guð skylddi sua firir honom sia oc allum þeim iamsaman sem hann vissi at þeirra þurptt gegndi. Sem hann hafðe loket bœn sinni. þa stnerezt hann til Barachiam oc mællte sva. þess bið ec þik oc sua byð ec þer. at þu gerer sva sem postolenn ræðr[3] allum hafðingium oc valldzmonnvm. at se val fyrst firir sialfum þer oc siðan firir allu folkke þui er heilags annda skipan hevir þik konong yuir sett. at stiornna guðs folkke þui er hann lœysti oc frælsti með sialfs sins bloðe. Nv sva sem þu þionaðer guði aðr með retto hiartta oc reinv hugskote. þa legg nv sua myklu meira hug a at gera i ollum lutum hans vilia. þui at sua myklu meira sem hann hevir þer i henndr fengit þui allu þykkyzt hann[4] meira eiga at heimtta af þer. oc giællt firir þui guði goða ambun sinnar gœzsko. Gæt val hans boðorða. oc hallt þik fra þui ollu er þu venter at mote se hans vilia. þui er likazt saman at iafna til dœma kononge er styrir riki oc skipstiornnarmanne. er marger menn roa a einu skipi. Oc þo at einnhuerr þeirra af vangiæzlo briote ar sina þa er þat þo allum skiparum litill harske. en ef styrimaðr brytr af galœysi i sioar harska styri skipsins. þa er þat ollum skiparum harskasamlegr skaðe oc lifs hætteng. En þo at eigi verði meira [af en skips brot[5]. þa er þo styrimannenom mestr skaðe i þesso. Sua hitt sama er oc hofðingium. er þeir misgera. at meira mein er þeim sialfum þat en allre alðyðu. en ef sialfr konongrenn giæter eigi sins embettess. þa er þat allra skaðe rikra oc fatœkra þeirra er vndir hans velldi[6] bua. Se nv sua firir þui við. at ef þv glœymir þui af vangiæzlo er þu ser nytzsamlegt vera. þa skallt þu þola firir þat harðar oc harm-

[1]) kononge *tilf.* C, B [2]) allt landzfolk, C, B [3]) reð, C; byðr, B [4]) *tilf.* C, B; *mgl.* A [5]) [en skipbrot, B; at, C [6]) valldi, C, B

ulegar pinslir. Varðveit firir þui sialvan þik með mykylli varygð. Hata þa alla luti er [þer ganga[1] til syndda. Pall postole byðr sua. halldeð friðsemd við alla[2] menn oc reinan[3] heilagleik. þui at engi ser sa guð er eigi giæter þessa.

Hugleið oc huerssu ymislega [vm stnyzt hamingiu huel[4] veralldlegra sœmda. oc stnyr ymsu vpp a. Sumir vaxa þeir er litlir varo aðr. en þeir lægeazt marger er aðr þottozt valldugir vera. Sva skiptizt oc hugr mannzens vm optlega oc iðulega. hann er optt oc stendr litla rið i sama stað. giæt [þin þui[5] val. oc skiptt alldrigi þinum goðom oc milldum hugrenninngum[6]. þui at sa maðr er við huernn lut eða atburð skiptir sinv skaplyndi. sa synir sik sannlega vstaðlegan[7] oc með litlum manndome. Ver [þu oc[8] fastr oc staðugr i goðo til allra nytzsemda. Gerst alldrigi metnaðarsamr firir saker veralldlegra sœmda. hugleið iafnan i farssælo þinni brœyskleik natturu þinnar oc skiotlega brotferð þina með vuisum dauða[9] lyktum. Dylzt alldrigi i dauðanom. Oc ef þv hugsar þetta iðulega allt saman. þa skallt þu eigi falla i synda divp. helldr skallt þu iafnan ræðazt guð sannan himins oc iarðar. oc ert þv þa sannlega sæll. Sua segir Dauið prophete. Aller ero þeir sæler er ræðazt guð oc hans veg oc vilia gera[10]. En þetta vmfram oll annur hans boðorð virða oc varðveita. Sæler ero miskunnsamer. þui at þeir skalu sannlega miskunn eignazt oc oðlazt. Oc enn i oðrum stað segir hann. Vereð miskunnsamer. þui at sua er faðer yðar himneskr miskunnsamr. þetta boðorð hœver allum hafðingium val at varðveita vmfram oll annvr. en þeim allra hellzt er til [hæst oc mest[11] hafðingiadoms ero kosner oc skipaðer.

þu tekr nv Barachias sagðe Iosaphat. við hinv hærsta hafðingia nafne með hinum mestom sœmdom. oc hœver þer val firir þui þeim at likiazt eptir allum mætte þinum er þer gaf þessa virðing oc valld. Af engum lut[12] matt þu meir guði likiazt en þu later æ miskunn fylgia hueriv male. oc hon se yuir allu rettdœme. Engi mannleg lyðni dregr iamskiott vinatto oc iammiok til guðs sem at veita þeim miskunn er þurvannde ero. En þau gœzkoverk eða almosa er firir ræzlo saker eða otta ero gorr. þau ero likazt falsaðom sœmdom. er þann svikia er a truir. þa ef hann þarf til at taka. en hinn er staðfastr er með goðvilia. hann er iafnan vrugr i ollum þurptum. Ver firir þui þurfsamr allum þurfanndum. þui at slikr er guð oss sem ver erom þeim

1) [þik draga, C, B 2) aðra, C, B 3) *saal.* C, B; rein, A 4) [um skiptazt h. hiol, B 5) [firir þvi þin, C; þu firir þui, B 6) hugleiðingum, C, B 7) vstaðugan, C; vstaðulegan, B 8) [nv æ, C, B 9) enda, C 10) fylgia, C, B 11) [hæstz oc bæzt, B; mest, C 12) *tilf.* C, B; *mgl.* A

er var þurfua. oc eptir þui sem ver siam oc hœyrum þurptugra manna nauðzyniar. sva skal guð sia oc hœyra varar nauðzyniar. Hœyr feginsamlega guðs' boðorð. firirgeveð aðrum oc þa skal guð firirgeva yðr. Glœymið oc þeim misgerðum er misgorvar ero við yðr. Ef þu biðr guð miskunnar oc likna firir þat er þu hevir imote honom gortt. þa gef oc þeim miskunn er við þik hava misgortt. þui at miskunnar verk verða gollden með miskunnar ambunum. oc [lægezt guðs[1] reiði við alla þa. er goðvilia oc miskunn vennda til þeirra er þurptugir ero varrar miskunnar. Oc firir þui er oss með skynsemd hugleiðannde at[2] ver firirlatem[3] varom uvinvm sinar afgerðir firir vttan allan illvilia. at sua firirgeve guð oss fullkomlega. Giæt firir þvi. [með þesso[4] oc allu aðru þui sem þu hevir val vpp hafitt. staðfastlega milldi með skynsamlegre[5] trv þeirri er fyrr hevir þu nomet. Varazt val oc viðr se. at engi villa eða vantrv vaxe optar i þinv riki. [Giæt helldr virðulega þess sæðess er guð hevir saat i riki þinv[6]. at þu fœrer þat guði með fagrum auka oc þekkilegom avextti a þeim degi sem huerr maðr verðr skynsemd at giællda af þui ollu er guð ler[7] honom.. þa skalu aller goðer menn skina af sinni sælo[8] biarttare en sol. en illir menn hyliazt aller firir [sinna illgerða[9] saker með þiukkum myrkrum oc eilifum skemdom. Nv fel ec fyrst Barachiam konong vndir guðs giæzlo oc allt þetta fiolmenni[10]. at virðulegr guð geve yðr allum saman himneska dyrð með sinum hælgum mannum.

Oc eptir þetta fell hann a kne oc bað til guðs með tarom firir allum þeim. Siðan stnerezt hann til Barachiam. er þa var gorr[11] konongr. oc kysti hann oc alla hofðingia vt i fra.

193. Nu matte sia tar renna af Iosaphat bæðe[12] or augum hans oc or hiartta. oc af þeirri ast sem aller hafðu til hans. er stoðo vmhuerviss hann. þa þotte þeim sua sem nv mætte þeir engom koste val liva eptir hann. Allt folkk syrgði oc harmaðe hans tiltœke. sumir greto haat en svmir lagtt. þeir kystu hann oc faðmaðv. en þo gaðe engi firir angre at veita honom sua mykyt eptirlæte sem vili þeirra var[13] til. Vei er oss sagðu þeir. er sua mykyls fagnaðar missum. þeir kallaðu hann guð sinn firir þess hins mykla goðvilia saker. er hann stnere til þeirra. faður sinn sagðu þeir hann vera oc forstiora[14] oc giavara allrar gœzko oc goðennda[15]. Af þinv vili sagðu þeir.

1) [læger guð, B 2) *saal.* C, B; af, A 3) ollum *tilf.* C, B 4) [*saal.* C, B; þessa, A 5) miskunsamlegre, C, B 6) [*mgl.* C, B 7) hevir let, C, B 8) gœzko, C, B 9) [*saal.* C, B; sinar illgerðar, A 10) honom a hendi, B; er honom er a hendi folget, C 11) nygorr, C, B 12) *saal.* C. B; baðe, A 13) *tilf.* C, B; *mgl.* A 14) *saal.* C, B; forstiorara, A 15) *saal.* C, B; goðenndannda, A

kennom ver nv sannan guð. þu leiddir oss af villvstig oc gafit oss huilldar staðfestu i heilagre tru. Huat skal af oss verða eptir þina brotferð. martt illt man oss hennda heðan i fra. Slik sorgfullcg orð mællte huerr oc annarr. En hann huggaðe þa með margum heilræðom oc stoðvaðe sua angr þeirra. sagðe sua. Með þui[1] at ver megom eigi likamlega lengr saman vera. þa venntte ec af guði [at salor varar[2] skalu i himinriki[3] staðfestu taka. Oc þegar sem hann hafðe þetta mællt. þa gek hann ollum asiannde vt or hollenni. oc aller með honom. oc heto staðlega. at þeir skylldu eigi aptr huerfua til hinnar samv borgar oc eigi hana opttar augum sia. Oc þa er þeir komo skamt vt or staðenom. þa sa hann at ekki mynndi tia at biðia þa með bliðum orðom. oc hafðe hann þa framme heit[4] oc harðyrði. þui nest skilduzt þeir við hann með allu nauðgir. þeir litv þo iðulega aptr. hinir er mest mislikaðe gengo eptir honom [i aðru augliti. oc fylgðu honom[5] til þess er myrk nott skilldi þa.

194. Með þessom hætte gek sa hinn vngi maðr or riki sinv feginn oc glaðr. styrkr oc staðfastr i guðs þionastu. sua sem komenn or langre vtlægð aptr i sitt [forstrlannd eigit[6]. Hann var klæddr eptir samre veniv sinni. nest ser hafðe hann harklæðe þat sem Barlaam hafðe gevit honom. þa nott dualldezt hann i kote eins fatœks mannz. oc for þar or klæðom sinum oc gaf husbondanom i husa leigu. oc var þesse hanns hin siðazta almosogerð. Hann oðlaðezt sua með sinum giofum bœner þessa fatœks mannz til guðs miskunnar. oc gerði ser himneskan klæðnað i þui er hann klædde þann hinn fatœka mann. Hann gek siðan brott þann veg er leiddi hann til œyðimarkka. Huarkke hafðe hann með ser vatn ne brauð oc enga aðra fœzlo. engi oc annur klæðe[7] nema hæro sina[8]. sva mykla fyrst hafðe hann til guðs sialfs allzkostar. at honom þotte þat allt enskiss vertt. er hann þollde firir guðs sakar. Miok sua varð[9] hann allr af ser komenn likamlega af brennannda[10] ast er hann hafðe til himneskrar fystar.

Salamon segir at sua er ast sterk sem dauði[11]. Af þessarre guðlegre ast hitnaðe þesse hinn vngi maðr. at hann drak miok sua af ser veralldar vit. Af þessarre drykkiu mæler David prophete[12] með þessom orðom. Sva sem moðr hiortr fysizt til vaz rennannda. sua fysizt sala min til þin drottenn minn. Með þeim hætte sem Salamon segir i bok

[1]) mote *tilf.* C, B [2]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A [3]) með sambande heilagrar samkundar *tilf.* C, B [4]) hót, B [5]) [*saal. ogs.* C; *mgl.* B [6]) [eiginlegt fostrland, C [7]) *saal. rett.*; klœðe, A [8]) eina *tilf.* C, B [9]) var, C, B [10]) brennandi, C, B [11]) *saal. ogs.* C; David segir, B [12]) *her beg.* *Fragm.* 22

þeirri er cantica canticorum heitir. at sala goz mannz kallar til guðs. Ec em sivk oc sar af kiærleik astar þinnar. Oc i aðrum stað segir enn Salamon. Syn mer andlit þitt oc lat mik hœyra rodd þina. þui at rodd þin er sœt. en anndlit þitt er fagrtt. þessa fegrð oc þenna sœtleik hafðu tendrat oc kueiktt[1] ser i brioste hælgir postolar oc hælgir martyress[2]. er ollu glœymdu firir guðs saker. Vpp gavo þeir þessa heims glys giorssamlega[3]. gengo glaðlega vndir allar pinslir. þui at þeir gaðo eigi firir akefð guðlegrar astar elldz eða bruna. Af þessom astar ellddi[4] brann þetta bitt blæzaða ivngmenni. er bæðe var tigurllcgr at ætt oc eðli. en margum lutum mætare i sialfs sins meðferð. er firirlet alla iarðeska dyrð oc trað vndir fotom allan likamlegan losta. Hann gaf vpp þessa heims rikdom oc villdi eigi vera sœmdr af veralldlegom mannum. Hann kastaðe brott korono oc kononglego skruði oc mat þat eigi meira en kangulvavo[5] vef. En alla þa [þrœng oc nauð[6] er hann þollde i œyðimarkku. þa glœymdi hann með allu. oc song vers þenna[7] iðulega. Drottenn minn. festizt[8] sala min við miskunn þina. þui at hœgre hond þin tok mik til sin. Hann gek sua diarflega vm þa œyðimork sem hann hefði flyt oc vndan [komet þungum[9] iarnbanndum. þar sem hann hafðe af ser kastat þungleik veralldlegra sœmda. oc gladdezt æ við huertt fet er hann gek fram. Hann kallaðe sua huert sinni a Krist. sem hann være iafnan firir hans augsyn. oc hann mætte iafnan suara hueriv orðe þui er hann mællte til hans. oc bað sua til guðs.

Gef mer drottenn minn þa giof. at eigi fysizt auga mitt vpp [af þuisa til[10] þessa heims synilegra[11] luta. oc eigi stnuizt heðan af hiartta mitt til veralldlegra sœmda. helldr fyllizt[12] augu min með andlegom[13] tarom. Greið ferð mina oc farllengd mina með farsælom skunnda vndir þina[14] forssio. oc at ec mætta sem fyrst finna Barlaam þinn hinn blæzaða þionastumann. syn mer hann braðlega. þvi at hann var mer vpphalldz oc vpphafs maðr með þinni miskunn allrar sælo lifs oc skynsemdar. at ec mege af hans navist oc kenning nema þann herskap. er i mote þeim aandskotom hœver at hava. er her beriazt andlega i œyðimarkku mote þinum astvinum. at ec mege sva varazt oc viðr sia. at engan sigr vinni þeir a mer. Visa mer þann veg. at ec mege sem fyrst til þin koma. þui at sala min er sivk oc sar firir saker

1) kynt, z 2) pislarvattar, C 3) *saal. de övr.*; giorssamleg, A 4) elldzbruna, z; hita, B 5) kongurvafu, *de övr.* 6) [þrongð oc anauð, *de övr.* 7) þetta, *de övr.* 8) fœddezt, *de övr.* 9) [komiz storum, z 10) [i fra þesso, z 11) syndugra, *de övr.* 12) *saal. de övr.*; fysizt, B 13) *saal. de övr.*; ellegom, A 14) þinni, *de övr.*

þinnar astar. oc til þin fysir hana. þui at þu ert lifs kellda oc heilsu brunnr.

195. Slikt hugsaðe hann iðulega oc song hælgar bœner þær sem Barlaam hafðe kent honom. at þa skylldi honom skemri þykkia vegr sinn en aðr. Hann áát ekki[1] nema[2] gros þau er hann fann þar her oc huar firir ser i morkkenne. engan lut bar hann annan með ser en[3] aðr er sagtt nema hæro þa er hann sueipti vm herðar ser. Litit áát hann oc[4] af grasum. þui at hann hafðe mykyn vazskort. iorðin var oll þurr oc vatzlaus. Enn var honom [einna mest at meini oc[5] meinlæte miðdegis skeið af solar hita. oc gek hann eigi at minna. þui at astar hiti hans sa er hann hafðe til guðs sigraðe oc slœktte þann bruna er hann þollde af solar hita. En þo var honom þessor vesolld oc meinlæte meiri en aðr hafðe hann alldrigi[6] þolat.

Sa hinn illi oc hinn ovunndsiuki vuinr er minkar[7] allt þat er gott er gort matte eigi bera þessa hina myklu staðfestu. er hann sa at fylgði þesso ivngmenni. Hann fœrðe[8] at honom i morkkenne margskonar freistni. Hann gerði honom at hugsa oc a at minnazt sœmder konongleg rar tignar sinnar oc þa hina sœmelego þionastumenn. er vm hann stoðo allavega bunir til allz eptirlætess. felaga sinna fylgð. vina oc frennda oc margra sœmelegra vngra manna iafnalldra sinna. at[9] þar lysti alla at liva oc dœya. sem hans var vili til. Eptir þetta skaut hann i hug honom stnarpleik[10] oc vesolld sinnar vero. starf oc sueita oc likams siukleika oc iðurllegleik[11] slikra vesallda. sva oc þann hinn mykla þorsta er nv þollde hann. oc þo hava alldrigi þessa heims lyktir eða ennda þessa meinlætes. oc kueikti nv fianndenn oc vpp vaktte ymsar hugrenningar i hiartta honom. þvi likazt sem ritat er af einni freistni er fek hinn hælgi Antonius.

196. Nu sem andskotenn sa sinn veikleik[12] mote staðfastum vilia þess hins vnga mannz. þui at æ var hans hugr i einarðre astsemd til Krist oc styrkti[13] iafnan brœyskleik hans oc veikleik[14] goð von oc staðfost tru. en enskiss virði hann annskotans[15] aeggian eða freistni. oc skamdezt[16] nv fianndenn er hann sa sik sigraðan i hinni fyrstu samkomo. oc greip hann þegar til annarrar velar. þui at margar oc ymsar hevir hann framme. oc freistar með sionhuervingum oc hegom-

[1]) annat *tilf. de övr.* [2]) en, B [3]) sem, C [4]) *tilf. de övr.; mgl.* A [5]) [þat einna mest, z [6]) slikt fyrr *tilf.* B [7]) mislikar, *de övr.* [8]) *saal. de övr.;* fœrðo, A [9]) er, C, B [10]) *saal.* C, B; stnapleik, A; snauðleik, z [11]) *saal. de övr.;* iðurllegt, A [12]) verðleik, z [13]) styrði, z [14]) verðleik, z [15]) tœygingar oc *tilf.* C [16]) skammaðezt, C, B

legre raun at ræða[1] oc skialua[2] þa. er imote honom briotazt. Standum[3] stoð hann með brogðno suerði berllega ognande honom at hagua[4] hann ef hann stnerezt eigi þegar aptr. þa er andskotenn sa at þetta tyði ekki. þa tok hann a sik likam ogorllegra dyra. er allavega þustu at honom gapannde[5] oc gnegiannde með hinni ogorllegazto[6] rautan. alla vega honom til ognar. Her eptir skiptti hann sik i eitrorma þa er ver kallum drachones oc aspides oc basilliscos. En sa hinn vngi berserkr guðs gek fram með oskialvannda hiartta. oc skipaðe æ hinn hærsta guð ser til vernndar. þui at hann var æ vakr. oc mæltte þa til fianndans. sua sem gabbannde með spotsamlegom orðom. þu suikafullr fallsare. val veit ec huerr[7] þu ertt. þui at allt er þetta þinir prettar. þv hoftt vpp við hinn fyrsta mann slikt smiði með illv false. oc hætter alldrigi siðan at suikia. oc hevir þu nu maklegt tol til þinna vela. eitrfulla orma oc daleg[8] dyr. er ekki kunnv nema illt eitt. Hui freistar þu þess er þv fær alldrigi fram komet. þegar i fyrstunni[9] er ec fann at þetta varo þinir prettar oc falsfullar[10] velar. þa ottaðumst ec ekki siðan. Guð er minn hialpsmaðr[11] oc mer þui engi otte a[12] þinom ognom. Ec skal yvir ganga oc niðr troða með fotom alla þina eitrorma. oc með Krist kraptte[13] skal ec leggia[14] dramb þitt oc niðr drepa eitrorma þina oc alla aðra ærendreka þina. aller leggiazt[15] þeir oc spekiazt firir allzvalldannda guðs kraptte varer andzskotar.

Eptir þetta signaðe hann sik með Iesus Krist markke hinum hælga krosse. oc þegar iamskiott [flyðu brot aller fianndans kraptar[16]. þav hin grimu dyr oc eitrormar vrðu at engo þuilikazt sem rœykr firir vinddi oc vax firir elldi. En hann gek glaðlega lovannde guð með[17] staðfestu. Siðan syndizt honom i morkkenne allzskyns dyr þau sem i œyðimarkkum fœðazt[18] sannlega. oc með engo fianndans false. En þo varo þav allzkostar ræðeleg. þvi at allr var vegrenn fullr af þeim. Hann hafnaðe þessarre hinni ræðelego syn sem hinni fyrri er fianndenn bar firir hann. oc gerði sua sem heilog ritning byðr. at fullkomenn kiærlleikr guðs rekr brott allan otta oc ræzlo. Nu var hann vmsiðir sua moðr oc valkkaðr af margskyns vesalldum. at hann var miok sva farenn. Sem hann hafðe nv marga daga oc langa stunnd vafzt i þessom

1) *saal. de övr.*; raða, A 2) skelfa, *de övr.* 3) *saal. de övr.*; stondum, A 4) hoggua, *de övr.* 5) *saal. de övr.*; gapann, A 6) mesto, C 7) *saal. de övr.*; huar, A 8) dauðleg, *de övr.* 9) *saal. de övr.*; fyrstimni, A 10) *saal. de övr.*; falsfullrar, A 11) *saal. ogs.* C, B; hialpare, z 12) at, *de övr.* 13) *saal. de övr.*; markke, A 14) lægia, *de övr.* 15) lægiazt, *de övr.* 16) [flyði brott allr fi. kraptr (flokkr, C), *de övr.* 17) hans *tilf. de övr.* 18) *saal. rett.*; feðazt, A

vesalddar veg. þa kom hann vmsiðir i þa œyðimork er[1] i þui konongs riki ligr. er Sennaar[2] heitir. þar var Barlaam firir verannde. sa er hann hafðe lengst til langat þessa heims manna. Hann slœktte þar nv þosta sinn með goðo oc gnogo vatne er þar skortte eigi.

197. Tva vetr fullulega[3] dualdeztt Iosaphat oc villtizt i œyðimarkom. for aptr oc fram oc leitaðe Barlaams oc fann hann eigi. En allt gerði guð þetta til þess at proua hann oc rœyna oc[4] hans staðfestu. Hann var vm daga vti i allzskyns hita oc solar bruna. I þeim lanndum er sva mykill hiti oc solargangr. at vtrulegt þykkir þeim mannum er þenna lut heimsins byggia. þo at satt see i fra sagt. Vm vetrar netr la hann vti vndir hagle oc helo oc eigi betr mote þui buinn en imote ofhita. Æ var þo hin sama hans sysla i hita eða kullda at leita Barlaams oc hann at hitta með sva mykylli fyrst. sem sa maðr er leitar með von vtalulegs fiarlutar. Margfallegar freistnir oc stora avarkoste þollde hann af fianndanom oc hans ærenndrekom. sua oc mykynn hungr þoldde hann. þui at nv var hann komenn i þær œyðimarkker. er firir ofhita saker vox ekki gras oc engi annarr avoxtr. þo[5] fann hann her oc huar vnndir steinum grasrœtr þar[6] sem hann grof iorðina til. En hann var sua staðfastr til guðs astar. at allr hans hugr oc vili dro hans natturu[7] at þola þetta allt þekkilega þo at leitt være likamenom. helldr en munugbð eða lostasemd tilfysilega þessa heims[8]. Til þessarra luta allra styrktti hann guðs hiolp. þui at von hinnar margfalddu miskunnar hans huggaðe hann oc einna helzt þa vm nætr er hann la oc hafðe hugh sinn til guðs. þui at þa var hann firir vttan starf helldzt oc ahyggiv.

Sem þesser tveir vetr varo liðnir. þa þotte Iosaphat lengiazt miok. oc bað þa til guðs með gratandum tarom segiannde. Syn þu nv mer drottenn minn þann sem mik langar mest til. sannan þinn astvin. oc mer hevir allt gott gortt. oc ræn mik eigi firir saker synnda minna af þinni goðo miskunn. gef mer helldr verðleika at sia hann. oc lat mik siðan i iamnre þionastu oc staðfestu með honom minum dagum lyktta.

198. Hann fann vmsiðir með guðs forssio manna vegh oc fylgði hann þeim vm stund miok langa. Vonom braðare sa hann einn ermita. er þann sama veg gekk. Hann skunndaðe til hans oc þreif hann þegar oc hellt honom[9] baðum honndum með allu afle oc bað með mykylli akefð. at hann skylldi birtta honom herbyrgi Barlaams. Ermitinn sagðe honom allt hitt sannaztta bæðe vm Barlaam oc sua herbyrgi hans.

[1]) *saal. de övr.;* oc, A [2]) *saal. de övr.;* hennar, A [3]) fullega, B, z; fyllilega, C [4]) *mgl. de övr.* [5]) *saal. de övr.;* þa, A [6]) þær, C, B [7]) *saal. de övr.;* nattura, A [8]) *her end. Fragm.* z2 [9]) um hann, B

Iosaphat skunndaðe þegar þvilikazt sem fus veiðimaðr fylgir hundum sinum með akafre ras. þa er ellta dyr a retto spore. oc þui nest fann hann einn gamlan munk þann er synndi honom skilvislega Barlaams herbyrgi. Hann gekk nv glaðr oc katr sva sem hann hefði fengit[1] allt sitt afl oc fullan styrk. sem sa er lengi fœre at leita faður sins oc fynni hann vmsiðir með fagnaðe. þui at su ast er maðr ann firir guðs saker hon drypr oc dreivizt i alla liðv oc limi mannzens myklu heitare oc styrkare en veraldleg ast.

Hann staðfestizt[2] firir hellisdurum Barlaams. knyði[3] fast oc kallaðe oc mællte sua. þu blezaðr faðer. gak vt oc birtt mer þitt hitt millda andlit. Nu gek Barlaam vt oc þotteztt kenna af anndlegre birting þann sem hann kennddi með engo mote af likamlegre asyn firir saker vndarllegs skipttiss[4] er hans bunaðr var nv af þui er nest sa Barllaam hann með fagre asyn oc blomannda anndliti vngrar œrsko. en nv var hann suarttr oc samleitr[5] af sumars hita oc solar bruna. miok harvaxenn. með bleiku anndliti. harlla miok innœygðan. brarnar brotto af grat oc tarom. oc allavega sialfum ser vlikan. Iosaphat kenndi þegar anndlegan faður sinn. þui at hann hafðe ekki skipt sinni asyn oc aliti þui er hann hafðe þa er nestom sa Iosaphat hann.

Virðulegr Barllaam [lutti i austrit[6] oc bað til guðs þaksamlega. Sem hann hafðe loket bœn sinni með amen. þa faðmaðe huarr annan með feginsamlegom halsfangum. huarr hellt a aðrum sua fast. at huarge villdi annan lausan lata. oc huarge þottest saddr vera af [annarss nyum fynnddi[7]. Nv sem lengi hafðe huarr séét a annan. þa kystuzt þeir oc heilsaðe huarr aðrum með retto nafne. þeir settuzt niðr oc rœddozt viðr.

199. Hinn goðe Barlaam hof vpp rœðo sina a þessa lund[8]. Blæzað se þin hingatkoma hinn goðe guðs sunr oc arftakare himneskrar dyrðar með vilia Iesu Krist er þu ælskaðer yuir alla luti. þu firirlezt af hans ælsku allar veralldlegar sœmder oc sælo. sva sem vitr oc skynsamr kaupmaðr er selldi allt sitt mang oc kaupœyri. hann kœyptti einn agiætan gimstein. oc sva sem hann hafðe[9] funnit iarðfolget fee. gaf siðan glaðlega vt sitt fee at kaupa þa iorð er þat fee var i folget. Oc[10] með þui at þu hevir sua mykyt af veralldlegom sœmdom [firir guðs saker[11] vpp gevet. þa geve þer guð þar imote þa sœmd oc sælo er alldrigi verðr ennder a. Seg mer nv hinn kiær-

[1]) nyfengit, C, B [2]) stoðvaðezt, C, B [3]) knuði, C, B [4]) *saal.* C, B; skipiss, A [5]) *saal.* C, B; samleit, A [6]) [stoð mote austrætt, C, B [7]) [þeirra nyum fundi, C, B [8]) *saal.* B; leið, C [9]) *saal* C; hefðe, B [10]) En, C [11]) [*tilf.* C; *mgl.* B

azte sunr. með huerium hætte komt þu her. eða huer skipan gerðizt eptir mina brottferð um þinn hag. Seg mer oc ef faðer þinn hevir fengit nokkora skilning guðlegrar truar. eða vefzt hann [i hinni samu sinni[1] villu oc hinum fornna fianndans atrunaðe[2].

Iosaphat hof vpp oc sagðe honom allt þat sem gorzt hafðe eptir þeirra skilnað oc vm faður sins sanna trv oc sua hverssu guð greiddi hans mal siðan. allt ifra vpphafue oc til þess dags er þeir funnuzt.

Sem hinn gamle Barlaam hœyrði þetta. þa var allt i senn. at hann vndraðe oc fagnaðe oc gret akaflega. oc mælltte þa miok feginsamlega. Dyrð se þer drottenn minn er iafnan ertt ner þeim. er a þik kalla oc af allum hug ælska. Dyrð se þer Iesus Kristr konongr yuir allum lutum. hinn goðviliaðe guð. at þer likaðe at auka hundraðfallega sæðe þat sem ec sáaða i hiartta Iosaphat þionastumannz þins. oc gerðir af honom goðan akrkarll at flytia oc fram fœra til avaxtar oc auka þins sæðes oc guðlegrar forttalu oc fra at skiliazt fianndans villu oc atrunaðe. Dyrð oc lof se þer heilagr annde. þui at þer er oll hiolp oc huggan fylgianndde. þu gaft helgum postolom miskunnar giof. oc siðan gerðir þu[3] luttakara þessarra giæva marga aðra þina þionastvmenn[4]. þu lœystir allar þioðer af myrkrum oc meinum oc fianndans vallde oc gaft þeim sanna skilning þins vilia.

200. Slikt rœddo þeir sin i millum með margum[5] oc stniallum orðom oc gerðu guði margfallegar þakker. þui at bæðe lo með þeim hugr oc hiartta. oc af andlegre gleði gaðo þeir eigi fyrr en nattar myrkr kom at þeim. Stoðo þa vpp til aptansongs oc hælgaðu guði bœner sinar eptir firirskipaðre veniv. Siðan biugguzt þeir til matar oc bio Barlaam borð þeirra. En þat var skipat með margum anndlegom senndingum[6]. en far funnuzt þar kraser þær er nokkon mann myndi til lysta[7]. þo at allhungraðr være. raer kalstokkar þeir sem Barlaam hafðe sialfr sett ser til fœzlo. sva oc [avoxtr sa[8] er kallaðr er dactilr[9]. en hann vex a palmviði. Sva hofðu þeir oc nokkor annur skogar[10] gros oc ato af ollu þesso slikt sem þeim likaðe. Vatn hafðu þeir oc œret. Gerðu þeir hinum mattoga[11] lavarðe glaðlega[12] þakker er oll kuikuenndi fœðer með sinni miskunn. Oc eptir [þenna stnæðeng þa[13] sungv þeir eptir [samu siðveniv[14] sinni tiðir oc lof hinum valldugazta guði. En at embette sinu lokno þa settuzt þeir a nyaleik a hitt sama

[1]) [enn i samu, C [2]) *fra Beg. af dette Cap. og hertil mgl.* A [3]) þa *tilf.* A; *mgl.* C, B [4]) *her mgl. 2 Blade i* A [5]) fagrum, C [6]) krasom, C [7]) fysa, C [8]) [*saal.* C; avoxt þann, B [9]) dactilir, C [10]) *tilf.* C; *mgl.* B [11]) *saal.* C; mattolega guði, B [12]) glaðar, C [13]) [þetta, C [14]) [samre veniu, C

tal oc rœðor. er bæðe varo fullar af heilsamlegom orðom oc himneskom forttalum. þeir satð þa alla nott baðer saman. huarr annan spyriannde oc svarannde til þess ėr daga tok. þa gengo þeir til tiða sinna eptir rettre reglu [oc setning sinni[1].

201. Miok marga vetr dvaldezt Iosaphat með Barlaam i sua heilagre meðferð. at miok sva sigraðe hann mannlega natturu bæðe i fastum oc vakum [oc i bœnahallde[2]. Sua lyðinn oc eptirlatr var hann um alla luti Barlaam sem hann være andlegr faðer hans oc likamlegr með allzskyns lyðni oc eptirlæte. Hann biuggi sik með guðlegom krapttum val oc vasklega mote ollum fangbragðum fiandans. er hann villdi at honom fœra. Hann drap oc dœyddi allar likamlegar freistnir af margskyns meinlætom er hann tok a sik. Sva lægðe hann oc niðraðe oc undir lagðe guðlega þionastu allar likamlegar fystir sva sem sannan þræl undir lavarðar vellde[3]. Allre skemtan oc gleði glœymdi hann gorssamlega. þa eina huilld hafðe hann er nattura hans nauðgaðe hann til. En með skiotom orðom vm at fara þa var sva mykyt hans meinlæte oc margfalleg fyst til himneskrar[4] meðferðar. at Barlaam hinn gamle er langan alldr hafðe legit i sliku livi vndraðe með ser hans meðferð oc staðfestu. þvi at myklu framar freistaðe hann sin i ollum lutum en Barlaam. [nœytti eigi meira matar[5] af þeirri hinni hervilego fœðo helldr en lif hans matte sem nauðulegazt nœrazt af. oc at eigi være sagt ef hann svellte sik meir. at hann være sialfr bane[6] sinn. Vaka hans var þui likare sem hann þyrptti engan suœfn. Bœnahalld hans var sua iðulegt oc hugsan til himneskrar dyrðar. at þess giætte hann giorssamlega at engi dagstund eða timi skylldi sa koma. er hann tapaðe eða til annars nytti en guðs dyrðar at giæta. þat er oc rett skyllda munkka oc eremita oc einsetomanna. at alldrigi finni fianndenn þa syslulausa. helldr iafnan i einni huerri guðs þionastu. þessa giætte allval sia hinn goðe maðr er sva villdi lykta[7] ras sinna lifdaga. at hann tapaðe eigi sigrmarkke ne sœmdartakne. Hann varðveitti val fra vpphave oc til enndadags. oc gerði æ þat i hug ser at hann skylldi fra [einu goðo til[8] annars betra vpp hevia. oc i ollu athæve vpp stiga til heilagra verkka. oc fra [einni fyst[9] til annarrar[10] meiri. fra einu starve oc til annars hærra með engo aflate. þar til er hann kœme til þess fagnaðar er iafnan langaðe hann til.

202. Með[11] þessom hætte varo þeir baðer saman Barlaam oc

1) [*mgl.* C 2) [*tilf.* C; *mgl.* B 3) vallde, C 4) fagnaða oc *tilf.* B; *mgl.* C 5) [hann át eigi meira, C 6) banamaðr, C 7) enda oc luka, C 8) [*saal.* C; hino goðo oc, B 9) [*saal.* C; hinni fyrsto, B 10) *saal.* C; annarra, B 11) *saal.* C; Sem, B

Iosaphat samtengðer með goðom lutum firir vitan allt hark oc hegoma heimsins. baðer sem[1] með einu oc reinu hiartta fra skildir ollum lytum oc lastum. Eptir liðna marga vetr þesskyns livis. þa kallaðe hinn gamle Barlaam Iosaphat til sin. sun sinn andlegan. oc hof vpp sina hina hælgu ræðo með þessom hætte.

Hinn sælazte sunr sagðe Barlaam. Sva hafðe[2] guð firir seet. at i þessarre œyðimork hœfðe[3] þer at bua. oc þat het Kristr mer þa er ec bað til hans. at hann skylldi þat við þik gera aðr en [lyktizt minir lifdagar[4]. oc hevir hann þat efnt eptir þui sem [hann het mer oc mik fysti[5] til. oc se ec ny at heimrinn er fra þer skildr oc [hans allr[6] hegome. En þu hevir staðfest þik með staðfastu brioste vndir guðs þionastv með ollum fullkomleik. Nu með þui at su stunnd er komen. er ec verð heðan at skiliazt or þema heimi. oc dauði er firir durum. en oll min fyst er nu loken þessa heims. þui at ec vente at ec skal Krist felagskap oðlazt. ger nu sem þer ber oc hyl likam minn [molldo. oc[7] molld se molldar auki. Se þu her iafnan i sama stað oc með hinni samu atferð heilags liuiss. Minnzt min þurptugs i goðgernningum[8] þinum. Ec ottomzt miok at fioldi fiannda stande i mote þurpt salo minnar firir saker margra luta galœysis minnar fatizku. En þv minn kiære sunr. ver eigi ræddr eða ottafullr i þesso livi. Stygzt eigi þo at þu þykkyzt kenna svik eða stnarur fiannda oc ovina. Styrk þik þegar með Iesu Krist kraptte oc gabba þa diarflega oc rek sva i brott þeirra veikleik. En mote starve oc erveðe þessa heims stundar. þa buzt þu sua firir sem þu skulir a huerium degi dœya. en annan veg sua sem þa se hitt fyrsta vpphaf þins erveðes[9]. Af þesso skallt þu glœyma ollum heimsins hegoma er fyrr hafðer þu. oc með þessarre astundan eignazt þu oc oðlazt heimboð oc samkund heilagra manna[10] með varom herra Iesu Kristo oc hans hælgum englom i himneskre[11] dyrð. sva sem byðr hinn hælgi Potr postole. at ver þrœytimzt eigi. þo at likame varr mœðezt oc tape sinum veralldlegom styrk. þa endrnyazt þo andlegr likamr varr til guðs þionastu dag fra degi. þui at stundleg œngð oc litil þrœngð[12] er skiott liðr þo at þungt þykki. þau afla oss [oc auka[13] eiliva sœmd oc sælo. þo at ver skilim eigi eptir þui sem ver ætlom. þui at þat allt er ver siam þat er stundlegt oc skiott liðannde. en þat sem ver ventom oc[14] enn er eigi seet[15] þat er eiliflegt.

1) *mgl.* C 2) hevir, C 3) hœver, C 4) [*saal.* C; lifd. lykt. minir, B 5) [mik lysti, C 6) [allr hans, C 7) [i molldo at, C 8) hœnom, C 9) athæves, C 10) engla *tilf.* B *ur.* 11) *saal.* C; himinrikri, B 12) þraut, C 13) [*saal.* C; auka oc, B 14) *saal.* C; at, B 15) auðsynt, C

Hugsa nu þetta oc hugleið minn hinn kiærazte sunr. oc styrkzt oc gerzt oflugr sva sem [goðr riddare. at[1] þu þokkezt þinum himneskom[2] kononge oc hinum hæsta lavarðe. En ef fianndenn leitar við at minkka nokkot með ymsum hæðengom[3] oc hugrenningum þat hitt harða livi er þu heuir [her til[4] haft. þa dragzt ekki eptir hans vilia. Hugsa helldr þat er sialfr [guðs sunr[5] mæler til sinna [læresueina oc trura[6] vina. þer skulut þola i þema heimi [margar þrœngder oc þunga[7] avarkoste. en[8] vereð þo traustir oc staðfaster. þui at ec sigraða heiminn oc allar hans hegomlegar syndir[9]. Oc þui bið ec at þu gleðezt með guði skapara þinum iafnan. þui at hann kaus þik til sin oc skildi þik fra heiminum oc skipaðe þik rett[10] firir sialfs sins [augu oc syn[11]. hann er kallaðe þik með sinu hælgu kalle. Oc ger þik ekki firir þui sorgfullan. nema i huerri bœn oc kalle með[12] þaksamlegre bending[13] birtizt firir guði akall þitt með þaksamlegre [syn eða[14] hœyrn. Sialfr segir[15] hann sua. Eigi skal ec firirlata þik [eða lita[16]. Hueriu sinni er þer þykkyr nokkot þungt i þionastu þinni firir saker veikleiks likams. þa hugsa þetta oc minnzt [hins sama miskunnar[17] vars lavarðar Iesu Krist. þetta sannar Dauið propheta með þessom orðom. Mer kom guð i hug oc þegar gladdumzt[18] ec.

þegar oc er fianndenn freistar annarra vela at hann late þer i hug koma huerssu mykyt þu hevir firir guðs saker latet[19]. kononglega tign[20] með margum þessa heims sœmdom. en þo at anndskotenn geve þer þa hugsan. at þu skulir af þesso nokkoro hœlazt sem þu [hefðir þa allt[21] val gort. þa skipa þegar þessom verndar skilldi[22] mot þesso ofdrambe er sva segir. þa er þu hevir gort allt þat er þer var[23] boðet. þa seg sua. Ver erom vnytir[24] þrælar. þui at ver gerom[25] sva sem ver skylldum. En þvi segir ritningin þesse orð. at engi brœyskleikr mannlegrar natturu ma með verðleikum guði[26] sinar giæver[27] giallda. Huerr er sa af ollum oss er sua mege þo at vili. at ne eina skulld mege guði giallda. firir þat at þar sem allzvalldannde guð varr gerði sik sialvan fatœkan firir varar saker. at ver skylldim með hans fatœke verða fullsæler i hans rikdome. oc þui pindizt hann firir varar saker. at hann skylldi oss fra pinslum frelssa. hvat ma þrællenn betra biða

1) [*saal.* C; riddar oc, B 2) *tilf.* C; *mgl.* B 3) hofðingium, C 4) [*tilf.* C; *mgl.* B 5) [*tilf.* C; *mgl.* B 6) [traustra, C 7) [*saal.* C; þrœngvar þyngdir oc, B 8) *saal.* C; oc B 9) sœmder, C 10) fram *tilf.* C 11) [asyn, C 12) *saal.* C; oc, B 13) beiðing, C 14) [*mgl.* C 15) *saal.* C; gerir, B 16) [*mgl.* C 17) [*saal.* C; hinn sama mik' vnna, B 18) *saal.* C; gleðiumzt, B 19) *saal.* C; litit, B 20) oc mykyt riki *tilf.* C 21) [*saal.* C; hafðer þa, B 22) firir þik *tilf.* C 23) er, C 24) *saal.* C; nytir, B 25) gerðom, C 26) *saal.* C; guðs, B 27) aptr, *tilf.* C

en hava slikt sem lavarðrenn. Ekki megem ver meira firir hans saker þola en hann þoldde firir varar saker. Hugleið þetta allt oc reinsa siðan hugskot þitt oc firirlat allan storleik oc metnað. þui at þetta er allt mote guði. oc þetta tekr[1] vandlega allt vit mannzens til vlyðni [mote Kristi[2]. Friðr[3] guðs er yuirstigr oc sigrar allt veralldar vit. varðveiti oc veri þitt hiartta oc alla skynsemd með skilning oc visi þer með sialfum ser til dyrðar Iesu Krist.

203. þa er hinn hælgi Barlaam hætte rœðo sinni þessarre. þa tok Iosaphat at grata sua akaflega. at allar kinnr hans vættozt af tarom oc alldrigi hætto at renna. Alvatr var oc allr sa staðr er hann sat a. Hann gret þui sva akaflega. at honom mislikaðe skilnaðr þeirra. Iosaphat bað at hann[4] skylldi eigi firirlata hann. helldr skylldu þeir baðer[5] með einum felagskap við þenna heim skiliazt. at[6] eigi lifði Iosaphat einn saman eptir fylgðarlaus oc felaga. oc mællte þetta.

Hvi villtu faðer. þina þurpt[7] i þesso sia en eigi nanga þins þorf oc nauðsyn[8]. Huersu helldr þu i þesso [rett boðorð guðlegs kiærlleiks[9]. er sua byðr. Ælska sua nanga þinn sem sialuan þik. þu fer sialfr til fagnaðar oc heilagrar huildar oc setr mik her einn eptir hugganar lausan firir vttan hiolp. fyrr en ec have fullkomlega nomet huernn hatt mer hœver at hava i þesso livi. þui at her ero margar dyrr til inngangu. en þo hœfðe mer at þu segðir mer[10]. at ec mætta eigi villr fara. nema helldr til þess sætess leidr. er[11] ec mætta siðan frialslega i sitia. Huat verðr af mer eptir okkan skilnað. nema sa hinn fiolkundi fiande reisi vpp allauego[12] gilldrur[13] vmhuervis mik uvaran. oc man þa af minni vangiæzlo[14] dœya sala min eiliflega. þui at þat veitir þeim ollum er eigi varazt eða viðr sia fianndans prettom. Bið helldr guð minn. hinn goðe faðer. at ec sia þinn[15] felage oc fylgðarmaðr. er sialfr leiddir þu fyrst til þessarrar truar. at eigi dveliumzt ec her einn dag eptir [þina daga[16].

204. Sem Iosaphat hafðe þetta mællt. þa suaraðe hinn gamle Barlaam með bliðum orðom. Eigi skalum vit sunr minn stannda i mote lœynilegom guðs domom. Opttlega hevi ec beðet guð. at vit skyldum[17] eigi skiliazt andlega. en sva hevir guð birtt mer at hann vill eigi enn at þu skilizt við þenna heim. helldr hevir hann sua firir

[1]) hertekr, C [2]) [við guð, C [3]) *saal.* C; feðr, B [4]) Barlaam, C [5]) saman *tilf.* C [6]) oc, C [7]) þorf, C [8]) *her beg. atter* A [9]) [guðs boðorð oc rettan hans kiærlleik, B [10]) þær *tilf.* C; þat *tilf.* B [11]) *saal.* C, B; oc, A [12]) allavega, C, B [13]) *saal.* C, B; gilldur, A [14]) *saal.* C, B; vangiazlo, A [15]) *saal.* C, B; þeirra, A [16]) [þinn dauða, C, B [17]) skylldim, C, B

seet. at þu skalt enn vm stund i þessarre freistni staðfastlega i hans þionastu stannda. at þin korona verði með sœmelegre ambun. þvi virðulegare at[1] þu verðr i lengri freistni oc meiru[2] starve til at stunda. Eigi hevir þu enn sua fullkomlega mote staðet. at þu meger þa korono oðlazt er guð hevir þer með sœmd oc sigri ætlat i eilivum fagnaðe. Her hœver þer enn nokkora stunnd með starve[3] at stunnda. þui[4] at þvi ollu verðr[5] meiri gleði þin. þa er þu gengr inn i holl oc herbyrgi herra þins oc lauarðar. Ec hevi nv miok sua hundrað vetra. en i þessarre œyðimork hevi ec guði þionat [halvan attannda tig[6] vetra. En þo at sua see firir seet. at eigi verði þinn alldr sua langr. þa hœver þer þo viðr at sia oc varazt sem guð byðr. at þu taker slikan leigumala oc [erueðes ambun[7] sem sa tekr er langan alldr hevir. oc lykr þo lifdagum sinum i mykylli elli. Tak firir þui [minn hinn[8] kiærazte vinr[9] með þakkum við ollu þui er guð hevir firir seet vm þitt mal. Huerr maðr er sua mattogr at guðs skipan mege or stað fœra. Ver firir þvi staðfastr. at guðs miskunn giæte[10] þin ef þu villt til stunnda. Ver iafnan vakr oc varr mote meinsamum hugrenninngum. en varðveit sua reinar hugrenningar sem hin eigurllegaztv[11] auðœve. Stig huersdaglega[12] upp til goðra uerkka. at þat mege [með þer fyllazt[13] sem varr herra heitr sinum uinum sua segiannde. Sa er mik ælskar hann uarðueitir val minar rœðor. oc faðer minn skal ælska hann. Vit skolum til hans koma oc eiliflega með honom vera.

Með þessom heilræðom oc margum aðrum fagrum fortalum huggaðe Barlaam rygleik Iosaphaz. Barlaam visaðe honom til þeirra ermita. er nester varo honom oc þo miok fiarre. at hann skylldi þar taka þa luti. er hœfðe til heilagrar þionastu. Iosaphat rak sitt ærenndi með ollum skunnda. þui at hann ottaðezt miok at Barlaam myndi aðr liflatenn[14] vera en hann kœme aptr. Honom þotte sem þat være hans mykyll[15] skaðe oc þungr atburðr. er hann skylldi missa hans hinna siðaztu heilraða[16]. Við skilnað þeirra gaf Barlaam Iosaphat faðurlega blæzan.

205. Sem hann hafðe a litilli stunndu langa leið faret. þa systi hann val sitt ærenndi oc kom skyndilega aptr oc hafðe þat allt með ser. er hann var eptir senndr. Hinn hælgi Barlaam vigði guðs þionastu oc nœytti sialfr siðan oc þui nest Iosaphat. þa gladdezt miok hugr hans. Siðan foro þeir til matar eptir sinni siðveniv. oc nœrðe[17]

[1]) sem, C, B [2]) meira, C, B [3]) til *tilf.* C, B [4]) *mgl.* C, B [5]) verði, C, B [6]) [atta tigu, C; atta tugu, B [7]) [erfeðeslaun, C, B [8]) [*saal.* C B; hinn minn, A [9]) sunr, C, B [10]) giæter, C, B [11]) eigulegstu, C; eiginlegstu, B [12]) *saal.* C, B; hversdaga, A [13]) [þer felazt, B [14]) latenn, B [15]) hinn mesti, B [16]) heilræða, B, C [17]) nv *tilf.* C, B

Barlaam Iosaphat a nyaleik af blæzaðum fortalum lægeannde oc sagðe sva. þess vente ec minn hinn virðulege sunr. at eigi sitim[1] vit heðan i fra baðer saman yuir[2] einv borðe þessa heims. þui at ec verð þann veg at ganga er nv leiðir hinn valldugi stiornnare mik a. þann hinn sama vegh er minir firirfeðr oc forellrissmenn hava gengit. þer hœver nv heðan ifra guðs boðorða at giæta með vrugri staðfestu. at þu skilizt eigi livannde or þessom stað. sva sem ec hevi kennt þer oc sagtt. Minnzt oc iðulega [mins þurftugss oc þins litilegs felaga[3]. Glæzt iðulega glaðlegrė gleði með guðlegum fagnaðe. þui at þu hevir fengit gott skiptti. [mote fausk oc fuka[4] þa sælo er alldrigi ændezt. Nu skunndar brat ambun þin. þui at sa kœmr skiott er þer skal giællda verðuga starflaun. Hann kœmr at randzaka oc at vitia þess vingarzt er þu hevir plantat. oc lykr þer haleita ambun firir þitt starf. Trygleg heit oc vttan allz[5] fals. Segir hinn hælgi Pall postole sua. Ef ver þolom aller samtt pinsl oc dauða. þa skalum ver [sælega saman[6] liva. en ef ver erom sunndr dreifðir þa skalum ver oc vera saman sankkaðer i eilifu riki oc enndalausu. þui er skin biartare allv liose. oc verðugir at vera með heilagre þriningu[7]. Oc alla þa nott talde Barlaam firir Iosaphat slikar fortalur[8]. en hinn goðe Iosaphat þollde allauega illa þeirra skilnað.

206 Nu þa er daga tok þa lauk hann rœðo sinni. ok hellt vpp siðan hondum sinum til guðs. honom at þakka sina miskunn. oc mællte sua.

Drottenn guð minn. er hueruitna ert nalegr oc allu ræðr. þer gere ec þakker. at þu firirlezt eigi litileik minn. þu gaft mer skynsemd[9] til sannrar iattanar. i veg þinna boðorða gerðir þu mik verðugan at luka minum lifdagum. Nu minn dyri drottenn oc milldr miskunnare. tak mik nv til þinna haleitra herbyrgia oc glœym þui allu er ec misgerða mote þinum vilia vitannde oc uvitannde. Varðveit oc val þenna þinn þionastumann er ec skillda[10] með þinni forssio firir sia. fræls hann oc lœys fra ollum veralldlegom vannda oc þessa heims vaða. Gef honom valld oc vit yuir at stiga allar fianndanns gilldrur. er hann heuir með velom firir þa lagt. er hann vennter at a þik vilia trua. Minka þu hinn mattoge allt afl anndskotans oc gef þinum þræle styrk at leggia[11] oc vnndir fotom at troða[12] allt megin hans. Send þionastu-

[1]) *saal.* C, B; situm, A [2]) at, C, B [3]) [min þurftugs oc þin litilegs felaga, C; mins þurftugs felaga þins litilligs, C [4]) [fausk oc fuka i, B [5]) allt, C, B [6]) [oc sælega aller samt, C, B [7]) *saal.* C, B; þringu, A [8]) *saal.* C, B; fortalus, A [9]) skilning, B [10]) skyllda, C, B [11]) lægia, C, B [12]) *saal.* C, B; þroða, A

manne þinum or himnum heilags annda miskunn. oc gef honom styrk mote sinum vsynilegom[1] uvinum. at hann mege oðlazt af þinni giof sigr oc korono. Lovizt þitt nafn með honom. þui at þer somer oc samer lof oc dyrð vtlan ennda.

Sem hann[2] hafðe loket bœn sinni. þa tok hann Iosaphat til sin astsamlega með faðurlegom[3] halsfangum oc minttizt við hann með reinlegom kosse. þui nest signaðe Barlaam [hann oc[4] sik með hins hælga kross markke. oc rette i fra ser fœtr sina oc lagðe henndr sinar saman. þvilikazt sem hann villdi lægea[5]. oc annddaðezt nv a þessarre stunndu. miok alldraðr maðr með goðom enndalyktum með guðs forssio.

207. Iosaphat lagðezt vpp yuir hann oc gret akaflega með harmulegre annduarpan. oc þuo siðan likam hans i tarom sinum. Siðan sueiptti hann lik með harklæðe þui er hann hafðe gevit honom i fyrstunni. þa er þeir funnuzt heima i holl faður hans[6]. Allan þann dagh oc nottena með song hann salma oc hælgar bœner. oc vætte iðulega milli salmasongs hinn virðulega likam fostra[7] sins með minnilegre tara vthelling. En siðan er dagrenn kom. þa grof hann grof ner herbyrgium þeirra. oc með mykylli virðing oc goðvilia lagðe hann þann hinn fagra[8] likam vpp a herðar ser oc bar til grauar oc lagðe siðan niðr. oc iarðaðe anndlegan faður virðulegr sunr. Siðan rette hann með allum hug oc vilia hendr sinar biðiannde til guðs með þessom orðom.

Hinn mattogazte guð. hœyr bœn mina. þui at ec œpe til þin. Miskunna mer. þui at ec leita til þin[9] oc til þin fysizt anndlit mitt. Stnv eigi miskunnar andliti þinv i fra mer. Ver hialppare minn. oc seg mer heilagt logmal þitt til vega rettennda þinna. Greið ferð mina til rettra stiga fra vallde vuina minna. oc lat mik alldri verða vndir vallde minna vuina. þui at alla vega risa þeir vpp i mote mer með meinsemdom. En þu ert guð oc hialppare minn fra þui fyrsta sinni. er ec fek skilning þinnar dyrðar. Engi er oc annar hialpsmaðr minn nema þu einn. Alla mina astundan hevi ec vnndir þinni forssio folget. skipa þu firir þui allre minni atferð. er allre skepnu þinni stiornar til fagnaðar oc frelsis. þeirri er þinni forssio vill fylgia. Lat mik drottenn minn visan verða þess vegar. er þinn er vili til at ec ganga. þui at þu ertt sannr ælskare allz mannkyns. Gef mer þetta at þiggia firir verðleika saker oc bœnar hins[10] blezaða Barlaams þins þræls[11] oc sannz þionastumannz. þu ert minn sannr guð. þik skal ec dyrkka faður oc sun oc hinn hælga annda.

1) ymislegom, B 2) Barlaam, C, B 3) *saal.* C, B; fagrlegom, A 4) [*mgl.* C, B 5) *saal.* C; sia, A; sialfr, B 6) sins, C, B 7) fostrfaður, C, B 8) hælga, C, B 9) *tilf.* C, B; *mgl.* A 10) *saal.* C, B; hinn, A 11) sæla, C, B

208. At lokenne bœn sinni settizt hann niðr a grouena. oc af sua mykylli sorg oc mœðe sem hann þottezt nv i vera stadr. þa sofnaðe hann. Þui nest syndist honom miok ræðeleger menn. þeir hinir samu er fyr hafðu synzt honom. Siðan toko þeir til hans oc leiddu hana a þann hinn mykla oc viða voll. oc hęr eptir til hinnar samu borgar. er sœmelega var skipað með hinum biartazta bunaðe. Sem hann gek inn þa [mœtte hann liosom monnum[1]. sua at alla uega skein af þeim. berannde i honndum fagrar koronor með vnndarlegom biarttleik. alldrigi hafðu menn[2] aðrar slikar seet. þa spurði Iosaphat. Huerium ero þessar koronor[3] bunar. er sua somasamlega skina. þeir suaraðu. Ein af þessom koronom er þer ætlað firir sakar þess hins mykla fioldda. er þu hevir með þinum fortalum til guðs snuit. oc enn skal hon með meiri sœmd oc somasamlegre fremd[4] fullgerazt firir þessa ermita[5] livis sakar. er nv ertt þu i stadr. er þu villt her með staðfestu i guðs þionastu þinv livi luka. En su annur korona er þu satt[6]. hon er oc þin. en þer hœver þo at fa hana feðr þinum er af þinum forræðom oc forssio fek sanna iðran oc firirlet hann hinn fornna ilzsku vegh. er hann hafðe lengi fylgt með villu oc vantru. oc samsættezt hann við sialvan guð.

209. Sem Iosaphat hafðe þetta hœyrtt. þa komo honom miok ymsir lutir i hug. þuilikazt sem honom mislikaðe nokkot þetta. oc sagðe sua. Huersu ma þetta vera. er nu hœyrða ec. at faðer minn skal nv iafn vera at verðleikum við mik. þar sem ec hevi þolat firir guðs saker morg vanndræðe með margskyns nauðum oc hinu harðaztu[7] meinlæte. oc hann i iðran sinni sva skyndilegre oc skiotre slika ambun oðlazt. Sem hann hafðe þetta sagt. þa saazt hann vm oc hugðizt skylldu sia Barlaam[8] asakannde sik með brigslum oc viðr sik mælannde þesse orð. Iosaphat með þema hætte sagða ec þer opttsamlega firir aðr. at þa er þu yrðir rikr oc auðigr. þa myndir þu eigi vera goðgiærnn. oc ivaðezt þu miok i þesso orðe. En[9] nv ryggizt þu vuitrllega af þui at þu ertt settr til slikrar sælo sem faðer þinn oc honom iafn at verðleika gorr. Hui glæzt þu eigi helldr. oc kiætezt af þui er guð hevir hœyrt bœn þina. oc af þinum verðleika er hann fra heluiti frælstr oc til fagnaðar leiddr. þetta gerði allt þinn verðleiki við guð firir honom.

Iosaphat þottezt nu suara Barlaam þeim orðom sem hann var iafnan vanr. Miskunn faðer minn. seg mer huar byr þu nv eða huar

[1]) [mœtto honom lioser menn, C, B [2]) mannz augu, C, B [3]) *saal.* C, B; koronar, A [4]) fegrð, C [5]) *saal.* C, B; ermitis, A [6]) ser, C, B [7]) harðazta, C, B [8]) þa sa hann oc Barlaam *tilf.* B [9]) er, C, B

er þitt heimili. Honom þotte sem Barlaam suaraðe honom. A þessarre hinni myklu sletto[1] oc hinni fagru oc [i þessarre[2] hinni sœmelegre borg hevi ec eignazt heimili beint i miðium staðenom. er alla vega lysir með skinandum geislum. þa þottezt Iosaphat biðia Barlaam at hann mætte fylgia honom i þa hina sœmelego borg. oc þar iafnan með honom dueliazt. Barlaam suaraðe. Enn er eigi sa timi komenn, er þu meger i þessom [herbyrgium heimili[3] hava. meðan þv ert i veraldlegom likam. En ef þu giæter með staðfestu þeirra boðorða er ec kennda þer. þa skalt þv bratt slik hibili hava oc hina samu dyrð með þuilikri gleði oc slikum fagnaðe. oc skalum vit baðer vera samt iafnan[4] i eilifum fagnaðe.

Eptir þessor orð Barlaams vaknaðe Iosaphat[5] i þeim stað sem hann hafðe sofnat hia grof Barlaams. Hann þottezt nv allr vera fullr af fagnaðe af þeirri hinni myklu dyrð oc skiru liose. er hann þottezt séét hava. oc lovaðe hann nv guð af allu hiartta. oc gerði honom margskyns lof með ymna song oc margum aðrum agiætom bœnom[6].

210. Alla sina lifdaga dualdezt Iosaphat i samo œyðimork. oc var hans meðferð likare engla livi en manna. oc alla vega aukaðe hann sitt meinlætes lif eptir dauða Barlaams myklu frammar en aðr hafðe hann. þui at hann minntizt a samu fortalur oc heilræðe er Barlaam hafðe talt firir honom. Fim vetr oc .xx. hafðe Iosaphat þa er hann firirlet oc vpp gaf veraldar livi oc þa er hann stnerezt til hermita livis. en .xxx. vetra oc .v. vetr [lifði hann[7] i œyðimorkum. Mykynn fiolda af salom lœysti hann oc frelsti með sinum raðom or fianndanns vallde oc ofraðe vnndir guðs vald honom til lofs oc til dyrðar. en þeim til eilifrar lausnar. oc ma val sua mæla. at hann oðlaðezt i þesso postola verk oc þeirra verðleika. En af ollum sialfs sins vilia þa var hann sannr martir[8]. firir þui at traustlega oc diarflega iattaðe hann Krist sannan guðs sun vera. huartt sem a hœyrðu konongar eða hofðingiar eða hermenn. þa var hann sannr predicare guðs milldi oc mattar. Mykynn fiolda vreinna anndda sigraðe hann i œyðimorkum með vrugri motestaðu. lægðe oc niðraðe með Iesus Krist marke oc kraptte. oc varð hann firir þui luttakare himneskra giæva með guðlegre miskunn. Her með hafðe hann reinnt hiartta auga af allre syndlegre oc veralldlegre fyst. oc ratt af ser með viti oc vaskleik myrkri oc meinsemdom vreins livis. firir þui at hann hugleiddi með fullkomlego athygli himneska luti sem þeir være honom huerssdaglega firir augum. Oll hans fyrst oc

[1]) platu, C, B [2]) [*saal.* C, B; þessarra, A [3]) [hybylum herbergi, C, B [4]) ueandilega *tilf.* C, B [5]) oc sat *tilf.* C, B [6]) lofsongum, C [7]) [hafðe hann oc lifði, C, B [8]) pislarvattr, C

vili var ekki annat en ælska Krist oc honom iafnan at þiona. Hann truði sua staðfastlega a hann sem hann være iafnan i hans augsyn. eptir þui sem prophetenn segir. Ec sa guð iafnan með asyn minni. oc firir þui at hann er iðulega a hœgre honnd mer. þa ottomzt ec ekki. Oc enn segir prophetenn sua i aðrum stað. Sala min nalgaðezt þik. oc firir þui tok hœgre honnd þin mik drottenn minn. Sannlega tengdizt guðs miskunn við salo hans með vlœysilegre samtenging. Alldrigi minkaðe hans ast eða vili i þessarre freistni. oc ekki skiptti hann harðleik liuis sins fra hinum fyrsta degi oc til hins siðazta. Hann varðveitti eigi at eins iamlega sina metferð fra œskoalldre oc til ellidaga. nema helldr steig hann iafnan vpp með harðlivi til hætra kraptta. Oc firir þui eignaðezt hann með erveðe reina ambun oc himneska starflaun.

211. Vm siðir er hann hafðe til lyktta leiðt sina andlega[1] metferð oc livi. þa gerði hann þeim þakker. er með sinni miskunn kallaðe hann fra veralldlegre villu. oc firir þui afsagðe hann ser heiminn [oc sik sialvan skildi hann fra heiminum[2]. Oc af þeirri fyrst er hann hafðe til guðs iðulega. þa var hann ofraðr firir andlit guðlegrar asynar. en þar með þeirri korono koronaðr virðulega[3]. er honom var langu aðr firir heitit[4]. iafnan verðugr at stannda i guðs augsyn. at oðlazt með honom himneskar sœmder i eilifri gleði með guðs syni sialfum. Sem hann hafðe sina salo vndir hans valld folget. þa skildizt onnd hans við likamenn oc for til livannda rikiss. þar sem er œrenn sonngr sœmd oc sæla vtalulegra engla.

212. A þessom[5] sama tima vitiaðe guð oc birtti andlat Iosaphaz þeim hinum sama ermita[6] er honom hafðe skilvislega sagt huar er Barlaam bio. Ermitinn for þegar skyndilega þingat i þann sama tima. er Iosaphat var enn varrlla anndlaus[7]. Hann sœmde andlat hans með hælgum[8] lofsongom oc helltti vt ælskuleg tár. huarttueggia honom til virðingar oc ser til verðleika við guð[9]. Siðan fullgerði hann allt þat æmbette er kristnum monnum hœver at hava eptir anndlat sitt. oc eptir þetta opnaðe hann grof Barlaams oc iarðaðe Iosaphat i hia honom. andlegom feðr sinum. þui at þat samde val at þeirra likamer være samt a iarðriki. er salor þeirra varo sannlega saman tengdar i himinriki.

Siðan syndizt þessom ermita i suœfne sem einn ogorllegr maðr

[1]) eiginlega, C, B [2]) [*tilf.* C, B; *mgl.* A [3]) *saal.* C, B; vrðulega, A [4]) heitin, C, B [5]) hinum *tilf.* C, B [6]) munki, C [7]) andarlaus, B [8]) morgum fogrum, C; morgum, B [9]) *saal.* C, B; hann, A

kœmo til hans oc [segði honom[1]. oc bauð honom með harðyrðum at hann skylldi skyndilega fara til Indialanndz oc finna Barachiam konong. oc gera honom allt kunnigtt þat sem fram hafðe faret vm þa Iosaphat oc Barlaam. Hann for þegar með allum skunnda til konongs oc sagðe honom guðs vilia oc sina vitran.

Barachias konongr let[2] þegar at ærenndo ermitans oc [bivggi ferð sina miok fiolment[3] með sœmelegre fylgð oc fagru farunœyti. Sem hann kom til hellis þess. er þeir lago i. þa [kłok konongrenn sialfr[4] oc aller þeir er honom fylgðu. Eptir þetta opnaðu þeir grovena oc sa þar Barlaam oc Iosaphat með ollum limum sinum heilum oc með vskaddum ļikamum oc i engom lut [eða asyn brogðet[5]. nema sua sem þeir hefði nylega lifuannde veret. i sinum hinum sama [klæðnaðe bunir[6]. Konongr tok vpp likame þeirra oc lagðe i fagrar hirðzlur oc flutti siðan heim með mykylli sœmd til Indialanndz sins rikiss.

213. Nu sem oll alþyða fra þesse tiðenndi a[7] Indialamnde. at sua hafðe allauega at borezt. þa for til allt folket bæðe af borgom oc heraðom oc sua viða af þeim rikium aðrum. er vmhuervis lago. at biðia ser miskunnar til guðs með verðleikum þessarra tueggia nykomenna heilagra manna með ymnum oc lofsongom. með margskyns ofre mykyls fiar oc auðœva. Sva mykyt lios skein þar at aller vndraðo er[8] a sao. oc þar af mællte einn sa maðr er þar var meðr vitrlleiks[9] orðom. Her ma sia sagðe hann lysannda lios yuir [sannum sunum[10] liosens oc rettom ervingium.

Likamer þeirra varo niðr settir með mykylli sœmd oc sœmelegre virðing i þeirri samv hafuðkirkiu. er Iosaphat konongr let fyrst gera i hafuðborg rikis sins. þa[11] gerðuzt margfallegar iartteignir er þeirra likamer varo niðr settir[12]. þui at guð villdi birtta miskunn sina með verðleikum þessarra sinna þionastumanna til lofs oc til dyrðar sins blæzaða nafns. Konongr sialfr sa oc allr sa fiolddi er þar var sao[13] þær iartteignir[14]. er guð gerði þar. Sem þetta fraazt vm annur[15] konongs riki þa foro þingat fiolldi siukra manna oc fengo þar aller hiolp oc heilsu sinna solta.

Sialfr konongrenn er [allt var kunnigtt[16] athæve Iosaphaz let rita

[1]) [serði (*d. e.* sœrði) hann, C, B [2]) lætr, C, B [3]) [bio ferð sina miok fiolmennr, C; bioggo f. s. m. fiolmennir, B [4]) [þakkaðe k. sialfr guði, B [5]) [asyn brugðit, B; brugðit þeirra asyn, C [6]) [klæðna bunaðe, C; bunaðe, B [7]) i, B [8]) *saal.* C, B; oc, A [9]) vitrlegom, C, B [10]) [*saal. rettet;* sannum sunum sunum (!), A; sonum sinum sannum, C; sunum sinum, B [11]) þar, C, B [12]) lagðir, C, B [13]) *mgl.* C, B [14]) *saal.* C, B; iartteign, A [15]) *saal.* C, B; annat, A [16]) [allr var kunnigr hagr oc, B

skynsamlega allt fra vpphave oc til ennda. En þeir aller er hœyrðu styrk hans oc staðfestu vnndraðv oc lovaðu guð i ollum lutum. er slik storvirki vinnr með verðleikum sinna heilagra manna. oc þa dyrkkar i valldugum giofum sinnar miskunnar.

214. Her er nu komet til ennda oc lykta þessarrar sagu. er ec rilaða eptir minni kunnastu. sua sem ec hevi sannazt nomet af virðulegom monnum. er sannlega oc firir vttan fals sagðu mer með hinum sama hætte. Nu geve guð sialfr Iesus Kristr þeim er lesa[1] oc allum þeim er lyða. at þessor frasogn verði þeim til fremdar oc frama. oc sœmdar oc sama. at þeir mege oðlazt oc eignazt himneska sælo með þeim ollum hælgum er guði likaðu fra vpphave heimsins, oc i þeirra felagskap i eilifum fagnaðe finnazt með verðleikum oc bœn[2] blæzaðra guðs þionastumanna Barlaams oc Iosaphaz. er þessor saga er i fra sogð til lofs oc virðingar varom herra Iesum Kristo. hans nafn er[3] lovat oc blæzat oc hans hin agiæta tign oc dyrð með feðr oc helgum annda firir vttan ennda[4].

215. Ec stnuumzt með reinu hiarta eptir þui sem mattr er til mins[5] litilætes til þin faðer guðs allzvalldanda. oc geri ec þer margfallegar þakker. biðiande litillatlega þina margfallega[6] miskunn. at þv virðizt at hœyra mik overðugan þinn þionastumann með verðleikum oc arnan þins hins virðulega vinar[7] Barlaams oc með akalle hins dyra Iosaphaz. er margfallegar nauðir þolde firir þinnar dyrðar saker. at þu reker brott fra verkkum minum oc vilia oc hugrenningum illzskufullan anda oc andskota. Gef mer skilning rettrar truar þinnar[8]. Styr[9] þu hugskote minu oc kueik hugrenningar heilags annda þins með mer. Leið mik með miskunn þinni til þinnar sælo firir pinslar saker þins hins sæla sunar. er sialfr virðizt at hella vt sinu hinu blæzaða bloðe til lausnar oc frelsis syndugum monnum. er livir oc rikir með feðr sinum oc helgum anda einn guð firir vttan ennda. AMEN.

1) rita, B 2) *saal.* C, B; bœ, A 3) se, C, B 4) *her end.* A 5) *tilf.* C; *mgl.* B 6) *mgl.* C 7) þionastumannz, C 8) *her end.* C 9) *r. f.* scyr, B

Anmærkninger.

Cap. 1. Dette Indledningskapitel i den norske Oversættelse er temmelig afvigende fra den tilsvarende latinske Text, der lyder saaledes: „Cum coepissent monasteria construi ac monachorum congregari multitudines, et illorum virtutum et angelicæ conversationis felix fama fines orbis occuparet et usque ad Indos perveniret, eosdem ad similem zelum excitavit, ita quod multi eorum omnia desererent ac peterent deserta, et in corpore mortali conversationem susciperent angelorum". I den latinske Text er som let sees kun Tale om Munke- eller Klosterlivets Udbredelse; i den norske derimod om den christelige Troes Udbredelse i Almindelighed og Klosterlivets som en Fölge af den. Den anförte latinske Text, der er tagen af de Udgaver, som vi have havt Adgang til at benytte, stemmer forövrigt ikke heller ganske med den græske Original, hvilken her er langt vidtlöftigere. Dennes Indhold er i Korthed fölgende: „Alle de, som drives af Guds Aand ere Guds Börn; men at befindes værdig hertil er det höieste Maal, hvortil man kan stunde. At naae denne höieste Lyksalighed er bleven de Hellige forundt, i det de deels i Kamp med Synden lede Martyrdöden, deels ved et Liv fuldt af Selvopoffrelse gjorde sig selv til Martyrer. At fremstille disses Kamp og Seier i Skrifter, kommende Slægter til et Exempel, er den christelige Kirke paalagt. Derfor vil Forfatteren ingenlunde fortie en ham bekjendt sjælestyrkende Fortælling, hvilken fromme Mænd fra det indre Æthiopien, som man almindelig kalder Inder, af troværdige Skrifter have oversat og meddeelt ham. Den lyder som fölger: Indiernes Land ligger fjernt fra Ægypten og nærmer sig Persiens Grændser. Efterat Guds eenbaarne Sön var kommen til Verden, havde levet og lidt for vor Frelses Skyld, var opstegen til Himlen og havde meddeelt sine Apostle den hellige Aand, i det han udsendte dem til alle Verdenskanter for at lære og döbe, kom ogsaa een af dem, den hellige Thomas, til Indien at forkynde det saliggjörende Budskab. Ved Herrens Virksomhed blev nu Overtroens Mörke forjaget, Menneskene traadte ved Daaben over til den sande Tro, og Christendommen udbredte sig meer og meer i alle Lande. Men efterat i Ægypten Eneboere havde begyndt at samle sig, og Rygtet om deres Dyder og englelige Liv var trængt igjennem til Jordens yderste Grændser, naaede det ogsaa Indierne og vakte disse til en lignende Iver, saa at mange af dem forlode Alt, sögte de öde Steder, og i et dödeligt Legeme tilegnede sig de legemslöse Engles Liv". Man seer, at det kun er Slutningen af denne Indledning, som den latinske Oversætter og efter denne den norske Bearbeider har gjengivet.

Cap. 2. Den vidtlöftige Skildring af Kong Avennirs Magt og Egenskaber, som den förste Deel af dette Capitel indeholder, er eiendommelig for den norske Oversættelse, da dette er ganske kort behandlet i den latinske Text og ligeledes i den

græske Original, og i den fra Latinen oprundne tydske Oversættelse. — S. 1. L. 28 — S. 2. L. 2. Barrunar .... soma kan forklares saaledes: „hans Baroner og Riddere fandt sin Glæde i at virke sin Herre til Hæder i Alt hvad de formaaede og kunde; alle hans Raadgivere, omhyggelige om Kongens Ære og beredte til at fremme hans Anseelse i enhver Henseende, sparede ikke, hvor de saae sin Leilighed, at befordre hans Hæder og Ære"; alligevel er her dog rimeligviis en eller anden Feil indlöben i den norske Text, hvilken man vanskelig kan berigtige, da man paa dette Sted blot har een Codex (C) til sin Benyttelse. — En ut af þesso allt landzfolkket: „men alt Landsfolket nedenfor" d. e. alt det ringere Landsfolk. — S. 2. L. 11. nalega alla gnoga: „næsten alt fuldt op"; alla gnoga maa enten som acc. sing. henföres til fremdar og sœmdar, eller forklares med underforstaaet hluti (Ting) som acc. plur. — S. 2. L. 12 vissi val oc villdi saannlega: „vidste vel Besked og vilde rigtigen" d. e. havde god Forstand og Villie til det Rette. — S. 2. L. 26. er = at. —

Cap. 3. S. 2. L. 36. er bæðe ... sælo: kan enten forklares saaledes: „den verdslige Konges Bud, som med Hensyn til Liv og Salighed baade er farligt og intetsigende"; eller ogsaa kan man lade er gaae paa hele den næst forudgaaende Sætning og forklare det hele saaledes: „hvilket (nl. det at agte lidet den verdslige Konges Bud) er (nl. under andre Omstændigheder) baade farligt og fordærveligt for Liv og Salighed"; dette er en Bemærkning af Oversætteren hvortil intet svarende findes i den latinske Text. — S. 2. L. 38. gerðo allan ... miskunn: „de gjorde al sin Magt og Villie beroende af hans (Guds) Villie og Miskunhed", d. e. de underkastede sin Virkekraft og Villie aldeles Guds Villie og Naade.

Cap. 4. S. 4. L. 3. var ... verande maa enten ansees for en Omskrivning for blot var, eller ogsaa er her en Feil indlöben i Texten, saaledes at enten er var eller ogsaa verande skulde være borte.

Cap. 5. S. 4. L. 22. er þaðan ... a hann: „som fra det Sted var styggest, hvor man da saa den," d. e. som var styggere jo længere man saa paa den (jfr. S. 107. L. 1.). — S. 4. L. 26. fesælld i flærð: „Rigdom for skuffende Flitter".

Cap. 6. S. 5. L. 1. En meðan etc. i den latinske Text: Illis namque præsentibus nullus a me tibi sermo reddetur. Præter rationem vero torque, occide, fac quod vis. Meningen i den norske Oversættelse maa vist nok ogsaa være, at saalænge Kongen ei har bortjaget de tvende Fiender fra sig, vil den Anden ikke svare ham; Kongen maa pine ham saa meget han vil. — S. 5. L. 6. agirnd, i den lat. Text: concupiscentia, i den græske Grundtext: ἐπιϑυμία d. e. Begjærlighed. — S. 5. L. 11. þeir maa gaae paa þesser tveir lutir (reiði og agirnd) ovenfor. — S. 5. L. 13. eggja yðr til vnytra luta, i den lat. Text: ira vero destruit. — Hele Stedet S. 5. L. 5—13. Reiði oc agirnd ... til vnytra luta. lyder saaledes i Lat.: ira et concupiscentia. Hæc enim ab initio qvidem cooperatoria naturæ ab autore inducta sunt, et nunc similiter habent ea qvi non secundum carnem conversantur sed secundum spiritum. In vobis autem, qvi toti estis carnei et nihil habetis spiritus, contraria facta sunt, et qvæ inimicorum et hostium sunt agunt. Nam concupiscentia in vobis operatur qvidem voluptatem et incitat, ira vero destruit. d. e. „Vrede og Begjærlighed. Disse ere nemlig vel oprindeligen af Skaberen nedlagte (i Mennesket) for at understötte

Naturen, og endnu have de dem paa samme Maade (og endnu forholder det sig saaledes hos dem), der ikke leve efter Kjödet men efter Aanden. Hos eder derimod, som ere aldeles kjödelige og intet have af Aanden, ere de blevne (Naturen) modstridige og virke som Uvenner og Fiender. Thi Begjærligheden virker hos eder og ansporer Vellysten, men Vreden nedbryder". Sammenligner man dette med den norske Text, saa seer man let, at denne er saalangt fra at gjengive den latinske ordret, at den neppe engang ganske udtrykker den samme Tanke. Den norske maa nemlig forklares saaledes: „Vrede og Begjærlighed. Disse to Ting fulgte ligefra Oprindelsen den menneskelige Natur; og derfor lede disse to Uvenner Mennesket til aandeligen at forbryde sig, og tykkes det eder meget tungt at skilles ved disse to Ting. Men af den Grund, Herre! at I og andre eders Lige ikkun lyde Legemet men ikke Sjælen, da er Gud og alle gode Ting eder modbydelige, og derfor handle de (d. e. de ovennævnte to Ting: Vrede og Begjærlighed) mod eder som sande Fiender. Thi Begjærlighed, Herre! og overdreven Higen fremkalder og optænder hos eder Vellyst og forfængelig Attraa, medens Vrede og Grumhed egge eder til hvad der er skadeligt." Om denne Afvigelse skriver sig fra Beskaffenheden af den latinske Text, der forelaa den norske Bearbeider, eller kun fra en vrang Opfattelse fra sidstnævntes Side, formaae vi ikke at afgjöre. — S. 5. L. 16. vizska oc rettenndi, i den lat. Text: prudentia et æqvitas. — S. 5. L. 21. hegoma i d. lat. Text: error.

Cap. 7. S. 5. L. 29. ff. En þesse er kraptr .... ender a; hertil svarer i den lat. Text: Verbi vero virtus hæc fuit: Visum est (inquit) insipientibus ea quidem quæ sunt despicere quasi non sint; quæ vero non sunt, qvasi sint apprehendere et continere. Qui ergo non gustavit eorum quæ sunt dulcedinem, non poterit eorum, quæ non sunt, addiscere naturam; og herefter er den norske Text berigtiget ved Indskydelse af en aabenbare ved Afskriverens Uagtsomhed udeglemt Linie. — S. 5. L. 38. at = er.

Cap. 8. S. 6. L. 36. oc begynder her Eftersætningen og maa betragtes som Eftersætningspartikel.

Cap. 9. S. 7. L. 9. sva staar her egentlig kun forstærkende = miok sva.

Cap. 10. S. 7. L. 28. er kallaðer ero: „af hvilken de ere benævnte". — S. 7. L. 30. a sina sunndrung hvern: „hver særskilt for sig"; i den lat. Text: rogabat edicere singulos. — S. 8. L. 5. Balam, saal. ogsaa Lat.: Balaam f. Bileam, 4 Mos. 22—24.

Cap. 12. S. 8. L. 35. gerðizt þat at: „indtraf en Begivenhed, som gjorde at"; i den lat. Text: quiddam tale accidit unde.

Cap. 13. S. 10. L. 34. lækner groðrsamlegra orða: „en Læge (en som læger) med helbredende Ord". — S. 11. L. 2. at þv maa her, naar man tager Hensyn til den lat. Text og til Sammenhængen i det Hele, forklares: „fordi han havde Mistanke om at du". — S. 11. L. 18. agirnd, her: Begjærlighed efter at skade, Uvillie, Hadskhed, Animositet.

Cap. 14. S. 12. L. 3. at veizlum fara, eg. fare i Gjæstebud, her: skaffe sig Föde. — S. 12. L. 11. þin pinsl oc hefnd: „den Pinsel og Hevn, som kommer over dig"; i den lat. Text: ne abundantioris condemnationis tibi causa efficiamur. — S. 12. L. 15. eptirleitan: „Undersögelse, Forhör"; man skulde ingen anden Fremgangsmaade bruge eller anstille nogen nærmere Undersögelse; skal vel svare til den lat. Texts sine interrogatione.

Cap. 15. S. 12. L. 23. klerkdom oc bokfræðe, i den lat. Text: disciplina. — S. 12. L. 24. sva sem: „eftersom“. — S. 13. L. 8. grunar . . . þo; hvilken Læsemaade, den i Texten eller Varianten, her er den rette er vanskeligt at afgjöre, da den latinske Text her udtrykker noget andet end nogen af dem; hvad der svarer til den norske Textes: Vissi hann þo giorlla . . . af goðo vera (være for det Gode), er i Latinen: Noverat enim quod non sine patris sui imperio istud fiebat. — S. 13. L. 14. honom maa her forbindes med den foregaaende relative Partikel er, saaledes at de tilsammen betegne: „hvem“. — S. 13. L. 26. er hann þykkyzt . . . hava, for: er honom aðr hava trulega rœynzt at þui er honom þykkir.

Cap. 16. S. 14. L. 12. sezt mer val: „bekommer mig vel“. — S. 14. L. 16. riddaralegar hernneskivr, eg. „ridderlige Harnisker“, maa her efter Sammenhængen betegne: „harnisket Rytterfolk“, i den lat. Text: electos equos. — S. 14. L. 24. vanheilan, i den lat. Text: leprosus d. e. spedalsk. — S. 15. L. 1. ff. Ef þessar . . . a menn, svarer næsten ordret til den lat. Text: Si non omnibus hominibus istud contingere solet, sed quibusdam: ergo noti sunt, quos apprehensura sunt ista mala, an indefinite et improvise superveniunt? Den norske Texts auðkendir, der svarer til den latinskes noti, er her udentvivl: „betegnede“ nl. saaledes at man forud kan vide, at denne Ulykke vil ramme dem; Udtrykket danner da en Modsætning til det fölgende Spörgsmaal: „eller paakommer dette uventet?“

Cap. 18. S. 15. L. 12. herðilutan etc. en saadan Omskiftning i Constructionen i samme Sætning er intet usædvanligt; man maa underforstaae et activisk Verbum f. Ex. fann, sá, af hvilket de paafölgende Accusativer tænkes styrede. — S. 15. L. 32. heimslegt = heimsklegt: „taabeligt“.

Cap. 19. S. 16. L. 4. eða man nokkor maðr etc., i den latinske Text: Et quis erit memoriam mei faciens post mortem, tempore oblivioni omnia tradente? minnazt maa her oversættes: „omtale“.

Cap. 20. S. 16. L. 30. hann var prestr at vigslv, herefter synes ved en Forglemmelse af Oversætteren Mandens Navn at være udeladt, saaledes at egentlig burde tilföies: oc het Barlaam; i Latinen heder det nemlig her: Barlaam huic seni nomen erat. — S. 17. L. 15. fafroðom monnum, underforstaaet: gefr hann. — S. 17. L. 20. gera er her brugt paa en noget besynderlig Maade; Sammenhængen synes at fordre vera. — S. 17. L. 32. reinan, Lat.: castum corpus. — S. 18. L. 2. at . . reinlatr maðr, Lat.: filium autem regis audivi vitam quidem ducere pudicam.

Cap. 22. S. 18. L. 23. Sva sagðe minn meistare etc. Matth. 13, Marc. 4. Luc. 8. — S. 18. L. 32. þa skal ec skiott . . . kenningum, i Lat.: non tardabo divinum ibi seminare semen et magnum mysterium tibi revelare.

Cap. 24. S. 20. L. 14. er hann skilldi . . . . vissi: „som han ikke forstod, eftersom han kun vidste lidet Godt“; i Lat.: quod tamen ille non intellexit. — S. 20. L. 29. boð, her: „Forkyndelse“, i Lat.: præconem. — S. 21. L. 3. er þik eggiaðu . . . sœmdarrað, i Lat.: qui te ad meam submiserunt reprehensionem, altsaa: „som eggede dig til at nedsætte for mig (d. e. yttre dig med Dadel for mig om) min hæderlige (el. passende) Adfærd“.

Cap. 25. S. 21. L. 28. en innan . . . leiðilegcr, i Lat.: sed intrinsecus mortuis ac fœtentibus malignisque operibus referti sunt.

Cap. 27. S. 22. L. 17. þriningu oc i þrimr skilningum dyrkande, i Lat.: in tribus personis glorificandum.

Cap. 32. S. 26. L. 33. hernneskiu: „harnisket, brynjeklædt Folk" ligesom ofr. S. 14. L. 17. — S. 27. L. 16. oc syna sik . . . at dyrkka oc at tigna: „og vise sig . . . . som een almægtig Gud at dyrke og hædre (der er en værdig Gjenstand for Dyrkelse og Ærefrygt)".

Cap. 33. S. 27. L. 27. maklegt, hertil svarer i Lat. consubstantialis; det skulde altsaa betegne: „fuldkommen ligt i Væsen", og maa da sættes i Forbindelse med maki Mage, Lige. — S. 28. L. 1. fyrr vhœyrðan burð, synes at skulle gjengive Lat.: ineffabilem partum.

Cap. 34. S. 29. L. 9. þa luti . . þionastu stnva: „de Ting, som du, naar du begynder trofast at elske Gud af dit hele Sind, siden fuldkommen skal forstaae, hvis du vil vende dit Hjerte og din Hu i alle Henseender til hans Kjærlighed og Tjeneste (d. e. til at elske og tjene ham)".

Cap. 35. S. 29. L. 33. hans, nl. heimsins.

Cap. 36. S. 30. L. 4. trvr, her: „troende". — S. 30. L. 7. Sva bauð oss lavarðr varr etc. Joh. 3. 5. — S. 30. L. 11. eptir hans boðe etc. Matth. 28. 19. — S. 30. L. 15. i vpphave goðra verkka, i Lat.: et initium purioris conversationis facimus, altsaa: „i det vi begynde gode Handlinger d. e. en reen Vandel". — siam sem ervingiar; her burde maaskee den anden Læsemaade: sem samerfingiar foretrækkes som mere svarende til Lat.: ut et cohæredes simus. — S. 30. L. 17. Sva sagðe varr lausnare etc. Joh. 3. 3, 5.

Cap. 37. S. 30. L. 31. Sva segir heilog ritning etc. 1 Cor. 2. 9. — S. 31. L. 2. Læsemaaden vita er her optagen, da det skal udtrykke Lat.: cognoscemus. — S. 31. L. 24. ifra skilning salo likamenom, i Lat.: animæ separatio a corpore. — S. 31. L. 27. Læsem. alldr optagen paa Grund af Lat., hvor det til Oc eptir . . . alldr svarende er: Deinde post plurimos annos. — S. 31. L. 30. oll himnesk dyrð, i Lat.: virtutes coelorum. — S. 32. L. 10. ma at fœrazt: „kan udrette". — S. 32. L. 21. Sva sem segir sialfr guð etc. Joh. 5. 28, 29. — S. 32. L. 31. oc engi dramblæte oc engar saker valldz oc ofrikiss, maa vel forklares saaledes: „ingen Overmod og ingen Beskyldninger der have sin Rod i Vold eller Anmasselse"; maaskee dog Varianten: oc e. d. þar fyrir saker valldz oc ofrikiss „og ingen Hovmod gjör sig der gjældende paa Grund af Magt eller Anmasselse" her burde have været foretrukken som nærmere stemmende med Lat.: (nulla) dignitatum excellentia, som vil sige: „intet Fortrin paa Grund af höiere Stilling".

Cap. 38. S. 33. L. 28. sva sannlega: „med saadan Bestemthed"; i Lat.: firmam de ipsis habetis certitudinem. — S. 33. L. 30. Ver takum . . . vkomenna luta, i Lat.: Ex præteritis habemus futurorum certitudinem. — S. 33. L. 33. storom kraptum, i Lat.: variis virtutibus. — S. 34. L. 5. at þeir dauðir . . . liva, Joh. 5. 25, 28. — S. 34. L. 7. Ec em guð . . liva skolu, Marc. 12. 26, 27. — S. 34. L. 8. Guðs sunr . . . i himinriki, Matth. 13. 40—43.

Cap. 39. S. 34. L. 13. Miok sva . . or sœfne, Joh. 11. 1 ff. — S. 34. L. 24. Ec geri yðr kunnigt . . . oss lifs af sinum dauða, 1 Cor. 15. 1—22. — S. 34. L. 27. sem ritningar . . . oc, denne Variant er her optagen i Texten paa Grund af Latinens tilsvarende Udtryk: secundum scripturas. — Den latinske

Text er forövrigt i dette Capitel langt vidtlöftigere end den norske Bearbeidelse. — S. 35. L. 5. at sa er gefr . . . ambun af mer, Matth. 10. 42. — S. 35. L. 9. þa er mannz sunr . . . til yðars herbyrgis, Matth. 25. 31—36.

Cap. 40. S. 35. L. 23. til þeirra: „sigtende til dem"; forövrigt jfr. Luc. 16. 19 ff. — S. 35. L. 32. var gravenn i helviti, ordret efter Lat.: sepultus est in inferno. — S. 35. L. 33. i elldi oc vrsla, Lat.: in flamma et tormentis.

Cap. 41. S. 36. L. 12. með einum huerium skilningum: „med nogen Forklaring" d. e. paa en begribelig Maade. — S. 36. L. 16. firirleto: „foragtede, sloge Vrag paa (Indbydelsen)", Lat.: negligentes. — S. 36. L. 17. afleiðingar: „Paaskud til at unddrage sig", Lat.: subtrahentes semetipsos. — Jfr. dette Cap. m. Matth. 22. 2 ff.

Cap. 42. Jfr. Matth. 25. 1 ff. Den norske Oversættelse er her kun en Forkortning af den latinske Text, der baade fortæller Lignelsen vidtlöftigere og desuden har et Tillæg af flere Bibel-Citater.

Cap. 43. S. 37. L. 13. Ec skal saman sanka . . . allrar skepnu. Es. 66. 18, 22 ff. — S. 37. L. 15. mer til aliz i augliti mino, i Lat.: quæ ego facio manere coram me. — S. 37. L. 16. Oc skal margr . . . lagum, i Lat.: Et exibunt et videbunt cadavera hominum, qui prævaricati sunt in me. — S. 37. L. 20. sva skal himinninn . . . bloðum saman, i Lat.: Et involvetur coelum sicut liber. Es. 34. 4. — S. 37. L. 22. Hemdardagr guðs . . til hialppar. Es. 13. 9; 10. 11; 5. 18. — S. 37. L. 29. Oc enn segir annar prophete etc. Zeph. 1. 14 ff. — S. 37. L. 30. þa skal þrœngea styrkum monnum, i Lat.: tribulabitur ibi fortis. — S. 38. L. 3. þeim degi; Var. degi reiði minnar, er dog rimeligviis her at foretrække, da det tilsvarende i Lat. er: in die furoris domini. — S. 38. L. 4. Guð varr man koma etc. Ps. 50. 3. — S. 38. L. 6. œðe stormr, bör her forttrækkes for œ. straumar paa Grund af Lat.: in circuitu ejus tempestas valida. — S. 38. L. 7. þu drottenn minn etc. Ps. 82. 8; 76. 11; 62. 13. — S. 38. L. 8. þui mannleg hugsan iattar rettdœme þinv: „thi den menneskelige Tanke bekjender din Retfærdighed", i Lat.: quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi.

Cap. 44. S. 38. L. 13. komzt . . . miok við, i Lat.: compunctus corde; saaledes paa mange Steder. — S. 38. L. 19. Sva finnum ver a bokom ritat firir oss, Ap. G. 2. 37 ff. — S. 38. L. 26. visenndi einnar truar: „Aabenbarelse om den eneste (nl. sande) Tro". — S. 38. L. 30. stundlegra . . vstundlegra, i Lat.: visibilium et invisibilium, hvortil Varianten paa dette Sted bedre synes at passe.

Cap. 45. S. 39. L. 10. kenna . . . rað; denne Læsemaade er her optagen paa Grund af Latinen: tria mandata tibi dabo. — S. 39. L. 14. en hann sagðe . . . sannlega, i Lat.: si quid novum audiret ab ipsa (Philomena). — S. 39. L. 23. syrg nv . . . hafðir: „Sörg nu over hvor ilde du benyttede den gode Leilighed, du havde". — S. 39. L. 26. gambrs egg, i Lat.: struthionis ovum. — S. 40. L. 5. matt þu nv þegar markka: „der har du nu strax Syn for Sagen"; i Lat. ecce.

Cap. 46. S. 40. L. 15. gavo þeim fee er gerðu þa: „betalte dem, der forferdigede dem (nl. Afgudsbillederne)". — S. 40. L. 27. annde goðrar aeggianar oc rettvis annde: „en Aand som egger til det Gode, og en retviis Aand"; i Lat.: spiritus bonus, spiritus rectus, spiritus paracletus, spiritus adoptionis. — S. 40. L. 30. staðfesta: „uforanderlig Beskaffenhed, uforan-

derligt Væsen" (?) i Lat.: substantia. — En þo er . . . . . i guðdome, i Lat.: divisio tantum in personis sed unitas in deitate. — S. 40. L. 34. at hann . . . vskiptilegr: „fordi han er een selvstændig udelelig Gud".

Cap. 47. S. 41. L. 12. fagnaðar þess: „den Indbydelse"; i Lat.: Si . . . obaudieris ei, qui te vocat ad salutem.

Cap. 48. S. 42. L. 11. Sva oc ef etc.: „Saa og om det er fuldkommen tilstrækkeligt at tage Tro og Daab, eller om der hörer noget mere til for at komme sig i Fred og Forlig med sin Skaber, sig mig dette omstændeligen, hvad jeg siden skal gjöre"; det tilsvarende i Lat.: Qvid vero me oporteat facere postquam baptizatus fuero, etsi hoc solum sufficit ad salutem (credere videlicet et baptizari), an alia oportet aliqua subsequi, manifesta. — S. 42. L. 17. Hinn hælgi Petr postole kennir etc.; Peter er her ved en Feiltagelse nævnt for Paulus, s. Gal. 5. 16—22. — S. 42. L. 19. verk þau er likamenom fylgia, i Lat.: opera carnis. — S. 42. L. 20. fullivi, i Lat.: immunditia. — lostasemi: luxuria. — S. 42. L. 21. bakmælе: „Bagtalelse", det tilsvarende i Lat. er: æmulationes. — S. 42. L. 22. margbrœytni: „Ustadighed", i Lat.: sectæ. — S. 42. L. 23. fula girnd: amor voluptatum. — S. 42. L. 25. andleg verk, i Lat.: fructus spiritus. — S. 42. L. 26. langhyggiv: „Langmodighed(?)", i Lat.: longanimitas, Gr. μακροθυμία. — S. 42. L. 28. menzska: humanitas. Med Hensyn til enkelte af disse næst ovenfor anförte Egenskaber kan der vist være Tvivl, om den norske Oversætter i sin latinske Text har læst ganske som Udgaverne. — S. 42. L. 30. Slikir lutir etc., i Lat.: et his similia, quæ velut quidam gradus et scalæ invicem vinctæ, et subinde auctæ, in coelum animam sublevant. — S. 43. L. 7. sem i guðspialleno segir. Luc. 11. 24 ff. — S. 43. L. 19. hinn œfre lutr þess mannz, i Lat.: novissima hominis illius, „det sidste i den Mands Liv". — S. 43. L. 20. vkyni: „Styghed, Afskyelighed"; i Lat.: peccatorum præteritorum chirographa perfectæ tradit perditioni. — S. 43. L. 22. engo ræðr . . . af mannenom; i Lat.: non autem destruit liberum arbitrium. — S. 43. L. 25. sva mællte varr lavarðr. Matth. 28. 19. f.

Cap. 49. S. 43. L. 29. Hann sagðe oc . . . himinriki; her er Meningen i Latinen ei ganske truffen, hvor det heder: Mandavit enim pauperes quidem esse spiritu, quos beatos esse dicit, et regno coelorum dignos appellat. jfr. Matth. 5. 3 ff. — S. 44. L. 2. lifs, i Lat.: carnis.

Cap. 50. S. 44. L. 10. Enn segir guð i guðspialleno, Matth. 5—7. — S. 44. L. 19. molr eða motte, i Lat.: ærugo et tinea. — S. 44. L. 22. giæzla fiar þins: „dit Skatkammer", i Lat.: thesaurus tuus.

Cap. 51. S. 45. L. 33. Sva segir Salamon . . . yuirbota; her har Latinen overensstemmende med den gr. Text ikkun: Non est enim in inferno poenitentia vel confessio: „i Helvede er ikke Pönitens eller Skriftemaal", uden at disse Ord angives som noget Bibelcitat. Det Bibelsted hvortil den norske Bearbeider sigter, findes neppe hos Salomon, men er maaskee Psalm. 6. 6, som i Vulgata lyder: qvoniam non est in morte qui memor sit tui; in inferno autem qvis confitebitur tibi?

Cap. 52. S. 46. L. 10. Oc sialfr . . dœmesaga. Luc. 15. 11 ff.

Cap. 53. S. 47. L. 19. Aðra sagu segir hann oc. Luc. 15. 4—10. — S. 47. L. 29. Sva sem markka ma . . Petre. Luc. 22. 54—62. — S. 48. L. 2. En eptir vpprisning etc. Joh. 21. 15—17.

Cap. 54. S. 48. L. 14. firir vtlan skrikan oc trulœysi: „foruden Vaklen (Gliden) og Frafald"; hvad der i Lat. svarer til dette Sted er kun: ne ruamus, og til det næstfölgende: þviat . . . bioða: „thi neppe sömmer det sig for den at falde, som fremtræder for at brydes", nam cadere non expedit certanti. — S. 48. L. 17. Sumir þeir . . . viðr skiliazt; i Lat.: Alii vitiis quidem januam aperientes, et inseparabiliter eis adhærentes, ulterius ad poenitentiam venire neqvierunt. — at kalle: „efter Sigende, saa at sige"; = at kalla. — S. 48. L. 24. með þvi at guð segir sva etc. Sachar. 1. 3.

Cap. 55. S. 48. L. 34. reiti ec eigi; denne Variant er her optagen, da den svarer til Lat.: ad iram provocarem. — S. 49. L. 10. mege = at þeir mege. — S. 49. L. 12. sva mæler varr drottenn etc. Matth. 6. 24. — S. 49. L. 16. Sva sem hinn hælgi Johannes etc. 1 Joh. 2. 15—17.

Cap. 56. S. 49. L. 21. Marger toko . . firir guðs sakar; til dette dunkle Sted svarer i Lat. fölgende: Ista ergo divini ac deiferi patres nostri, et Apostolum audientes, quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum coelorum, festinaverunt, post sanctum baptismum immaculatam et impollutam incorruptionis servare tunicam. Unde quidam illorum et aliud addiderunt baptismum suscipere, per sangvinem dico et martyrium d. e. „Da vore guddommelige og gudforkyndende Fædre hörte dette og tillige Apostelens Ord: at vi gjennem megen Gjenvordighed skulle indgaae i Himmeriges Rige, saa ilede de med, efter den hellige Daab, at bevare sin Uskyldigheds Klædning uplettet og ubesmittet. Hvorfor nogle af dem i Tillæg modtoge en anden Daab, nemlig i deres Blod og Martyrdöd". Den latinske Oversættelses Mening er, overeensstemmende med den græske Grundtexts, at mange af de förste Christne for at beholde den Renhed uplettet, som de ved Daaben havde opnaaet, ilede med at underkaste sig en ny Daab i sit eget Blod ved at lide Martyrdöden. Antager man nu, at den norske Oversætter virkelig har opfattet sin Originals Mening saaledes, saa kunde hans Ord maaskee forklares paa fölgende Maade: „Mange, der saa ivrigen (braðlega) opfattede Guds Tro, at de ikke nöiedes med (komo þui við = undu þui) at döbes i Vand (alene), toge for Guds Skyld ogsaa (oc) den Daab, at de aftoede sig i sit eget Blod, i det de gladeligen taalte Döden for Guds Skyld"; komo þui við maatte da være brugt i en usædvanlig Betydning, og alligevel bliver Meningen ikke ganske svarende til Originalens. Muligen har dog den norske Bearbeider, uden strængt at holde sig til sin Original, villet udtrykke den Tanke: „Mange opfattede ogsaa den sande Tro med saadan Iver, at de ikke fandt Tid til at underkaste sig Daaben i Vand, men hastede til Bloddaaben i Martyrdöden"; Ordene kunne da tages i den sædvanlige Betydning, og man forklarer sig tillige Udtrykket om denne Daab strax efter, at den er skiotare d. e. hastigere, hvortil intet svarende findes i den latinske Text. — S. 49. L. 29. hermannum gjengiver her Latinens tyrannis, ligesom senere S. 50. L. 9. vikinngar oc hermenn. — S. 50. L. 11. annat folk vt ifra: „andet ringere Folk" jfr. S. 2. L. 2. — S. 50. L. 22. þo at engi virði þa annarra: „skjönt ingen anden agtede dem værdige dertil". — S. 50. L. 33. ofundaðe eg. „hadede, forbittredes paa" er her brugt for: hafnaðe eller firirleit: „foragtede, slog Vrag paa", Lat.: sperneret. — S. 51. L. 1. fylgðu þui etc. Luc. 17. 10.

Cap. 57. S. 51. L. 14. oc hælga . . . þionastu: „og hellige der alle tilsammen sin Virken ved Gudstjeneste".

Cap. 58. Hele dette Capitel fattes baade i den græske og latinske Text ligesom ogsaa i den tydske Oversættelse, det er altsaa en Tilsætning af den norske Bearbeider efter en eller anden Legende om den hellige Antonius, jfr. Legendesamlingen Lombardica historia af Petrus de Voragine. — S. 52. L. 14. er hann matte minnzt lita viðr: „den mindste han kunde höies med". — S. 52. L. 16. ofunda, her: „hade, skade", derimod S. 53. L. 14: „være forbittret over", jfr. S. 50. L. 33. — S. 53. L. 20. kœmzt eigi við: „bryder sig ikke om" jfr. S. 49. L. 21. — S. 53. L. 25. foro þushundir til hans viðrœðo: „Tusinder fore til hans Tale" d. e. indfandt sig paa hans Bud; efter Varianten: „lyttede opmærksomt til hans Tale".

Cap. 59. S. 55. L. 6. með goðo til betra: „med bestandig Tilvext". — S. 55. L. 33. i . . stnarum, optaget efter Latinen: retibus conclusit.

Cap. 60. S. 56. L. 11. var a flogeno, Lat.: dum autem caderet.

Cap. 61. S. 57. L. 34. með nokkorom afleiðingum og L. 36 at afleiðingum einum, svarer til Lat.: modicam quandam et exiguam ad eum simulans amicitiam, og betegner maaskee nærmest: „for et Syns Skyld". — S. 58. L. 20. harklæðe, Lat.: ciliciola. — S. 59. L. 8. ec hevi . . allra huarva: „jeg har nu forud sögt Tilflugt hos dem af mine Venner"; i Lat.: nullam spem salutis in cæteris meis amicis reperi. — S. 59. L. 14. at þu verðir við mer: „at du bliver hos mig d. e. staaer mig bi"; við = með. — S. 59. L. 25. eða hitt . . . myklu goðo: „eller det at elske saa ilde for (d. e. at möde saa liden Kjærlighed til Gjengjæld for) det meget Gode"; i Lat.: Vanum affectum meum reprehendam, quem ingratis illis et falsis exhibui amicis.

Cap. 62. S. 60. L. 2. vilsinni (l. vílsinni): „Bekymring". — S. 60. L. 10. ga ekki . . . þurpt: „agte ikke paa den Dödes Behov", sigter vel til de Sjælemesser, som tænktes at skulle komme den Döde til Gode; i Lat. udtrykkes en anden Tanke: non minus oblivione memoriam, quam corpus aliquando amici operientes sepulchro d. e. de dække ligesaasnart den fordums Vens Minde med Forglemmelse, som hans Legeme med Gravstenen.

Cap. 64. S. 62. L. 33. huart sem þat synizt . . . hernnaðar; hertil svarer i Lat.: sive gloriam dicas, sive regnum, sive splendorem dignitatum, sive potentatuum magnitudinem, sive tyrannorum crudelitatem, sive qvidlibet talium. — S. 63. L. 2. til litillar frambuðar: „til lidet Gavn for Fremtiden".

Cap. 65—67. Hvad her fortælles om den hellige Gregorius er et Tillæg af den norske Oversætter; det findes hverken i den græske Grundtext eller i den latinske eller tydske Bearbeidelse. Ellers kan jævnföres Speculum historiale (af Vincentius Bellovacensis) l. XI. c. 81, 82. — S. 64. L. 5. Sem staaer her overflödigt og frembringer en Uregelmæssighed i hele Constructionen. — S. 64. L. 19. i tilkomo minni: „paa Grund af min Ankomst". — S. 64. L. 21. eigi skolu þit . . . til rez við annan: „ikke skulle I glemme eders Natur og Brodersind (eg. Slegtskabsfölelse) der opfordrer eder til at gjöre hinanden Ret".

Cap. 68. S. 67. L. 20. Nv er þa varo mer etc. her slutter sig igjen den norske Oversættelse til den latinske Text. De indskudte Fortællinger om den hellige Gregorius afbryde aabenbare Materiens gode Sammenhæng, skjönt den norske Oversætter har sögt ved Overgangen i Begyndelsen og Slutningen at gjöre dette mindre stödende. — S. 68. L. 9. oc verir sua: „og anvender saaledes".

skynsamlega allt fra vpphave oc til ennda. En þeir aller er hœyrðu styrk hans oc staðfestu vnndraðv oc lovaðu guð i ollum lutum. er slik storvirki vinnr með verðleikum sinna heilagra manna. oc þa dyrkkar i valldugum giofum sinnar miskunnar.

214. Her er nu komet til ennda oc lykta þessarrar sagu. er ec ritaða eptir minni kunnastu. sua sem ec hevi sannazt nomet af virðulegom monnum. er sannlega oc firir vttan fals sagðu mer með hinum sama hætte. Nu geve guð sialfr Iesus Kristr þeim er lesa[1] oc allum þeim er lyða. at þessor frasogn verði þeim til fremdar oc frama. oc sœmdar oc sama. at þeir mege oðlazt oc eignazt himneska sælo með þeim ollum hælgum er guði likaðu fra vpphave heimsins, oc i þeirra felagskap i eilifum fagnaðe finnazt með verðleikum oc bœn[2] blæzaðra guðs þionastumanna Barlaams oc Iosaphaz. er þessor saga er i fra sogð til lofs oc virðingar varom herra Iesum Kristo. hans nafn er[3] lovat oc blæzat oc hans hin agiæta tign oc dyrð með feðr oc helgum annda firir vttan ennda[4].

215. Ec stnuumzt með reinu hiarta eptir þui sem mattr er til mins[5] litilætes til þin faðer guðs allzvalldanda. oc geri ec þer margfallegar þakker. biðiande litillatlega þina margfallega[6] miskunn. at þv virðizt at hœyra mik overðugan þinn þionastumann með verðleikum oc arnan þins hins virðulega vinar[7] Barlaams oc með akalle hins dyra Iosaphaz. er margfallegar nauðir þolde firir þinnar dyrðar saker. at þu reker brott fra verkkum minum oc vilia oc hugrenningum illzskufullan anda oc andskota. Gef mer skilning rettrar truar þinnar[8]. Styr[9] þu hugskote minu oc kueik hugrenningar heilags annda þins með mer. Leið mik með miskunn þinni til þinnar sælo firir pinslar saker þins hins sæla sunar. er sialfr virðizt at hella vt sinu hinu blæzaða bloðe til lausnar oc frelsis syndugum monnum. er livir oc rikir með feðr sinum oc helgum anda einn guð firir vttan ennda. AMEN.

[1]) rita, B [2]) *saal.* C, B; bœ, A [3]) se, C, B [4]) *her end.* A [5]) *tilf.* C; *mgl.* B [6]) *mgl.* C [7]) þionastumannz, C [8]) *her end.* C [9]) *r. f.* scyr, B

Anmærkninger.

Cap. 1. Dette Indledningskapitel i den norske Oversættelse er temmelig afvigende fra den tilsvarende latinske Text, der lyder saaledes: „Cum coepissent monasteria construi ac monachorum congregari multitudines, et illorum virtutum et angelicæ conversationis felix fama fines orbis occuparet et usque ad Indos perveniret, eosdem ad similem zelum excitavit, ita quod multi eorum omnia desererent ac peterent deserta, et in corpore mortali conversationem susciperent angelorum". I den latinske Text er som let sees kun Tale om Munke- eller Klosterlivets Udbredelse; i den norske derimod om den christelige Troes Udbredelse i Almindelighed og Klosterlivets som en Fölge af den. Den anförte latinske Text, der er tagen af de Udgaver, som vi have havt Adgang til at benytte, stemmer forövrigt ikke heller ganske med den græske Original, hvilken her er langt vidtlöftigere. Dennes Indhold er i Korthed fölgende: „Alle de, som drives af Guds Aand ere Guds Börn; men at befindes værdig hertil er det höieste Maal, hvortil man kan stunde. At naae denne höieste Lyksalighed er bleven de Hellige forundt, i det de deels i Kamp med Synden lede Martyrdöden, deels ved et Liv fuldt af Selvopoffrelse gjorde sig selv til Martyrer. At fremstille disses Kamp og Seier i Skrifter, kommende Slægter til et Exempel, er den christelige Kirke paalagt. Derfor vil Forfatteren ingenlunde fortie en ham bekjendt sjælestyrkende Fortælling, hvilken fromme Mænd fra det indre Æthiopien, som man almindelig kalder Inder, af troværdige Skrifter have oversat og meddeelt ham. Den lyder som fölger: Indiernes Land ligger fjærnt fra Ægypten og nærmer sig Persiens Grændser. Efterat Guds eenbaarne Sön var kommen til Verden, havde levet og lidt for vor Frelses Skyld, var opstegen til Himlen og havde meddeelt sine Apostle den hellige Aand, i det han udsendte dem til alle Verdenskanter for at lære og döbe, kom ogsaa een af dem, den hellige Thomas, til Indien at forkynde det saliggjörende Budskab. Ved Herrens Virksomhed blev nu Overtroens Mörke forjaget, Menneskene traadte ved Daaben over til den sande Tro, og Christendommen udbredte sig meer og meer i alle Lande. Men efterat i Ægypten Eneboere havde begyndt at samle sig, og Rygtet om deres Dyder og englelige Liv var trængt igjennem til Jordens yderste Grændser, naaede det ogsaa Indierne og vakte disse til en lignende Iver, saa at mange af dem forlode Alt, sögte de öde Steder, og i et dödeligt Legeme tilegnede sig de legemslöse Engles Liv". Man seer, at det kun er Slutningen af denne Indledning, som den latinske Oversætter og efter denne den norske Bearbeider har gjengivet.

Cap. 2. Den vidtlöftige Skildring af Kong Avennirs Magt og Egenskaber, som den förste Deel af dette Capitel indeholder, er eiendommelig for den norske Oversættelse, da dette er ganske kort behandlet i den latinske Text og ligeledes i den

græske Original, og i den fra Latinen oprundne tydske Oversættelse. — S. 1. L. 28 — S. 2. L. 2. Barrunar . . . . soma kan forklares saaledes: „hans Baroner og Riddere fandt sin Glæde i at virke sin Herre til Hæder i Alt hvad de formaaede og kunde; alle hans Raadgivere, omhyggelige om Kongens Ære og beredte til at fremme hans Anseelse i enhver Henseende, sparede ikke, hvor de saae sin Leilighed, at befordre hans Hæder og Ære"; alligevel er her dog rimeligviis en eller anden Feil indlöben i den norske Text, hvilken man vanskelig kan berigtige, da man paa dette Sted blot har een Codex (C) til sin Benyttelse. — En ut af þesso allt landzfolkket: „men alt Landsfolket nedenfor" d. e. alt det ringere Landsfolk. — S. 2. L. 11. nalega alla gnoga: „næsten alt fuldt op"; alla gnoga maa enten som acc. sing. henföres til fremdar og sœmdar, eller forklares med underforstaaet hluti (Ting) som acc. plur. — S. 2. L. 12 vissi val oc villdi sannlega: „vidste vel Besked og vilde rigtigen" d. e. havde god Forstand og Villie til det Rette. — S. 2. L. 26. er = at. —

Cap. 3. S. 2. L. 36. er bæðe . . . sælo: kan enten forklares saaledes: „den verdslige Konges Bud, som med Hensyn til Liv og Salighed baade er farligt og intetsigende"; eller ogsaa kan man lade er gaae paa hele den næst forudgaaende Sætning og forklare det hele saaledes: „hvilket (nl. det at agte lidet den verdslige Konges Bud) er (nl. under andre Omstændigheder) baade farligt og fordærveligt for Liv og Salighed"; dette er en Bemærkning af Oversætteren hvortil intet svarende findes i den latinske Text. — S. 2. L. 38. gerðo allan . . . miskunn: „de gjorde al sin Magt og Villie beroende af hans (Guds) Villie og Miskunhed", d. e. de underkastede sin Virkekraft og Villie aldeles Guds Villie og Naade.

Cap. 4. S. 4. L. 3. var . . . verande maa enten ansees for en Omskrivning for blot var, eller ogsaa er her en Feil indlöben i Texten, saaledes at enten er var eller ogsaa verande skulde være borte.

Cap. 5. S. 4. L. 22. er þaðan . . . a hann: „som fra det Sted var styggest, hvor man da saa den," d. e. som var styggere jo længere man saa paa den (jfr. S. 107. L. 1.). — S. 4. L. 26. fesælld i flærð: „Rigdom for skuffende Flitter".

Cap. 6. S. 5. L. 1. En meðan etc. i den latinske Text: Illis namque præsentibus nullus a me tibi sermo reddetur. Præter rationem vero torque, occide, fac quod vis. Meningen i den norske Oversættelse maa vist nok ogsaa være, at saalænge Kongen ei har bortjaget de tvende Fiender fra sig, vil den Anden ikke svare ham; Kongen maa pine ham saa meget han vil. — S. 5. L. 6. agirnd, i den lat. Text: concupiscentia, i den græske Grundtext: ἐπιθυμία d. e. Begjærlighed. — S. 5. L. 11. þeir maa gaae paa þesser tveir lutir (reiði og agirnd) ovenfor. — S. 5. L. 13. eggja yðr til vnytra luta, i den lat. Text: ira vero destruit. — Hele Stedet S. 5. L. 5—13. Reiði oc agirnd . . . til vnytra luta. lyder saaledes i Lat.: ira et concupiscentia. Hæc enim ab initio qvidem cooperatoria naturæ ab autore inducta sunt, et nunc similiter habent ea qvi non secundum carnem conversantur sed secundum spiritum. In vobis autem, qvi toti estis carnei et nihil habetis spiritus, contraria facta sunt, et qvæ inimicorum et hostium sunt agunt. Nam concupiscentia in vobis operatur qvidem voluptatem et incitat, ira vero destruit. d. e. „Vrede og Begjærlighed. Disse ere nemlig vel oprindeligen af Skaberen nedlagte (i Mennesket) for at understötte

Naturen, og endnu have de dem paa samme Maade (og endnu forholder det sig saaledes hos dem), der ikke leve efter Kjödet men efter Aanden. Hos eder derimod, som ere aldeles kjödelige og intet have af Aanden, ere de blevne (Naturen) modstridige og virke som Uvenner og Fiender. Thi Begjærligheden virker hos eder og ansporer Vellysten, men Vreden nedbryder". Sammenligner man dette med den norske Text, saa seer man let, at denne er saalangt fra at gjengive den latinske ordret, at den neppe engang ganske udtrykker den samme Tanke. Den norske maa nemlig forklares saaledes: „Vrede og Begjærlighed. Disse to Ting fulgte ligefra Oprindelsen den menneskelige Natur; og derfor lede disse to Uvenner Mennesket til aandeligen at forbryde sig, og tykkes det eder meget tungt at skilles ved disse to Ting. Men af den Grund, Herre! at I og andre eders Lige ikkun lyde Legemet men ikke Sjælen, da er Gud og alle gode Ting eder modbydelige, og derfor handle de (d. e. de ovennævnte to Ting: Vrede og Begjærlighed) mod eder som sande Fiender. Thi Begjærlighed, Herre! og overdreven Iligen fremkalder og optænder hos eder Vellyst og forfængelig Attraa, medens Vrede og Grumhed egge eder til hvad der er skadeligt." Om denne Afvigelse skriver sig fra Beskaffenheden af den latinske Text, der forelaa den norske Bearbeider, eller kun fra en vrang Opfattelse fra sidstnævntes Side, formaae vi ikke at afgjöre. — S. 5. L. 16. vizska oc rettenndi, i den lat. Text: prudentia et æqvitas. — S. 5. L. 21. hegoma i d. lat. Text: error.

Cap. 7. S. 5. L. 29. ff. En þesse er kraptr .... ender a; hertil svarer i den lat. Text: Verbi vero virtus hæc fuit: Visum est (inquit) insipientibus ea quidem quæ sunt despicere quasi non sint; quæ vero non sunt, qvasi sint apprehendere et continere. Qui ergo non gustavit eorum quæ sunt dulcedinem, non poterit eorum, quæ non sunt, addiscere naturam; og herefter er den norske Text berigtiget ved Indskydelse af en aabenbare ved Afskriverens Uagtsomhed udeglemt Linie. — S. 5. L. 38. at = er.

Cap. 8. S. 6. L. 36. oc begynder her Eftersætningen og maa betragtes som Eftersætningspartikel.

Cap. 9. S. 7. L. 9. sva staar her egentlig kun forstærkende = miok sva.

Cap. 10. S. 7. L. 28. er kallaðer ero: „af hvilken de ere benævnte". — S. 7. L. 30. a sina sunndrung hvern: „hver særskilt for sig"; i den lat. Text: rogabat edicere singulos. — S. 8. L. 5. Balam, saal. ogsaa Lat.: Balaam f. Bileam, 4 Mos. 22—24.

Cap. 12. S. 8. L. 35. gerðizt þat at: „indtraf en Begivenhed, som gjorde at"; i den lat. Text: quiddam tale accidit unde.

Cap. 13. S. 10. L. 34. lækner groðrsamlegra orða: „en Læge (en som læger) med helbredende Ord". — S. 11. L. 2. at þv maa her, naar man tager Hensyn til den lat. Text og til Sammenhængen i det Hele, forklares: „fordi han havde Mistanke om at du". — S. 11. L. 18. agirnd, her: Begjærlighed efter at skade, Uvillie, Hadskhed, Animositet.

Cap. 14. S. 12. L. 3. at veizlum fara, eg. fare i Gjæstebud, her: skaffe sig Föde. — S. 12. L. 11. þin pinsl oc hefnd: „den Pinsel og Hevn, som kommer over dig"; i den lat. Text: ne abundantioris condemnationis tibi causa efficiamur. — S. 12. L. 15. eptirleitan: „Undersögelse, Forhör"; man skulde ingen anden Fremgangsmaade bruge eller anstille nogen nærmere Undersögelse; skal vel svare til den lat. Texts sine interrogatione.

Cap. 15. S. 12. L. 23. klerkdom oc bokfrœðc, i den lat. Text: disciplina. — S. 12. L. 24. sva sem: „eftersom". — S. 13. L. 8. grunar . . . þo; hvilken Læsemaade, den i Texten eller Varianten, her er den rette er vanskeligt at afgjöre, da den latinske Text her udtrykker noget andet end nogen af dem; hvad der svarer til den norske Textes: Vissi hann þo giorlla . . . af goðo vera (være for det Gode), er i Latinen: Noverat enim quod non sine patris sui imperio istud fiebat. — S. 13. L. 14. honom maa her forbindes med den foregaaende relative Partikel er, saaledes at de tilsammen betegne: „hvem". — S. 13. L. 26. er hann þykkyzt . . . hava, for: er honom aðr hava trulega rœynzt at þui er honom þykkir.

Cap. 16. S. 14. L. 12. sezt mer val: „bekommer mig vel". — S. 14. L. 16. riddaralegar hernneskivr, eg. „ridderlige Harnisker", maa her efter Sammenhængen betegne: „harnisket Rytterfolk", i den lat. Text: electos equos. — S. 14. L. 24. vanheilan, i den lat. Text: leprosus d. e. spedalsk. — S. 15. L. 1. ff. Ef þessar . . . a menn, svarer næsten ordret til den lat. Text: Si non omnibus hominibus istud contingere solet, sed quibusdam: ergo noti sunt, quos apprehensura sunt ista mala, an indefinite et improvise superveniunt? Den norske Texts auðkendir, der svarer til den latinskes noti, er her udentvivl: „betegnede" nl. saaledes at man forud kan vide, at denne Ulykke vil ramme dem; Udtrykket danner da en Modsætning til det fölgende Spörgsmaal: „eller paakommer dette uventet?"

Cap. 18. S. 15. L. 12. herðilutan etc. en saadan Omskiftning i Constructionen i samme Sætning er intet usædvanligt; man maa underforstaae et activisk Verbum f. Ex. fann, sá, af hvilket de paafölgende Accusativer tænkes styrede. — S. 15. L. 32. heimslegt = heimsklegt: „taabeligt".

Cap. 19. S. 16. L. 4. eða man nokkor maðr etc., i den latinske Text: Et quis erit memoriam mei faciens post mortem, tempore oblivioni omnia tradente? minnazt maa her oversættes: „omtale".

Cap. 20. S. 16. L. 30. hann var prestr at vigsslv, herefter synes ved en Forglemmelse af Oversætteren Mandens Navn at være udeladt, saaledes at egentlig burde tilföies: oc het Barlaam; i Latinen heder det nemlig her: Barlaam huic seni nomen erat. — S. 17. L. 15. fafroðom monnum, underforstaaet: gefr hann. — S. 17. L. 20. gera er her brugt paa en noget besynderlig Maade; Sammenhængen synes at fordre vera. — S. 17. L. 32. reinan, Lat.: castum corpus. — S. 18. L. 2. at . . reinlatr maðr, Lat.: filium autem regis audivi vitam quidem ducere pudicam.

Cap. 22. S. 18. L. 23. Sva sagðe minn meistare etc. Matth. 13, Marc. 4. Luc. 8. — S. 18. L. 32. þa skal ec skiott . . . kenningum, i Lat.: non tardabo divinum ibi seminare semen et magnum mysterium tibi revelare.

Cap. 24. S. 20. L. 14. er hann skilldi . . . . vissi: „som han ikke forstod, eftersom han kun vidste lidet Godt"; i Lat.: quod tamen ille non intellexit. — S. 20. L. 29. boð, her: „Forkyndelse", i Lat.: præconem. — S. 21. L. 3. er þik eggiaðu . . . sœmdarrað, i Lat.: qui te ad meam submiserunt reprehensionem, altsaa: „som eggede dig til at nedsætte for mig (d. e. yttre dig med Dadel for mig om) min hæderlige (el. passende) Adfærd".

Cap. 25. S. 21. L. 28. en innan . . . leiðileger, i Lat.: sed intrinsecus mortuis ac fœtentibus malignisque operibus referti sunt.

Cap. 27. S. 22. L. 17. þriningu oc i þrimr skilningum dyrkande, i Lat.: in tribus personis glorificandum.

Cap. 32. S. 26. L. 33. hernneskiu: „harnisket, brynjeklædt Folk" ligesom ofr. S. 14. L. 17. — S. 27. L. 16. oc syna sik . . . at dyrkka oc at tigna: „og vise sig . . . . som een almægtig Gud at dyrke og hædre (der er en værdig Gjenstand for Dyrkelse og Ærefrygt)".

Cap. 33. S. 27. L. 27. maklegt, hertil svarer i Lat. consubstantialis; det skulde altsaa betegne: „fuldkommen ligt i Væsen", og maa da sættes i Forbindelse med maki Mage, Lige. — S. 28. L. 1. fyrr vhœyrðan burð, synes at skulle gjengive Lat.: ineffabilem partum.

Cap. 34. S. 29. L. 9. þa luti . . þionastu stnva: „de Ting, som du, naar du begynder trofast at elske Gud af dit hele Sind, siden fuldkommen skal forstaae, hvis du vil vende dit Hjerte og din Hu i alle Henseender til hans Kjærlighed og Tjeneste (d. e. til at elske og tjene ham)".

Cap. 35. S. 29. L. 33. hans, nl. heimsins.

Cap. 36. S. 30. L. 4. trvr, her: „troende". — S. 30. L. 7. Sva bauð oss lavarðr varr etc. Joh. 3. 5. — S. 30. L. 11. eptir hans boðe etc. Matth. 28. 19. — S. 30. L. 15. i vpphave goðra verkka, i Lat.: et initium purioris conversationis facimus, altsaa: „i det vi begynde gode Handlinger d. e. en reen Vandel". — siam sem ervingiar; her burde maaskee den anden Læsemaade: sem samerfingiar foretrækkes som mere svarende til Lat.: ut et cohæredes simus. — S. 30. L. 17. Sva sagðe varr lausnare etc. Joh. 3. 3, 5.

Cap. 37. S. 30. L. 31. Sva segir heilog ritning etc. 1 Cor. 2. 9. — S. 31. L. 2. Læsemaaden vita er her optagen, da det skal udtrykke Lat.: cognoscemus. — S. 31. L. 24. ifra skilning salo likamenom, i Lat.: animæ separatio a corpore. — S. 31. L. 27. Læsem. alldr optagen paa Grund af Lat., hvor det til Oc eptir . . . alldr svarende er: Deinde post plurimos annos. — S. 31. L. 30. oll himnesk dyrð, i Lat.: virtutes coelorum. — S. 32. L. 10. ma at færazt: „kan udrette". — S. 32. L. 21. Sva sem segir sialfr guð etc. Joh. 5. 28, 29. — S. 32. L. 31. oc engi dramblæte oc engar saker valldz oc ofrikiss, maa vel forklares saaledes: „ingen Overmod og ingen Beskyldninger der have sin Rod i Vold eller Anmasselse"; maaskee dog Varianten: oc e. d. þar fyrir saker valldz oc ofrikiss „og ingen Hovmod gjör sig der gjældende paa Grund af Magt eller Anmasselse" her burde have været foretrukken som nærmere stemmende med Lat.: (nulla) dignitatum excellentia, som vil sige: „intet Fortrin paa Grund af höiere Stilling".

Cap. 38. S. 33. L. 28. sva sannlega: „med saadan Bestemthed"; i Lat.: firmam de ipsis habetis certitudinem. — S. 33. L. 30. Ver takum . . . vkomenna luta, i Lat.: Ex præteritis habemus futurorum certitudinem. — S. 33. L. 33. storom kraptum, i Lat.: variis virtutibus. — S. 34. L. 5. at þeir dauðir . . . liva, Joh. 5. 25, 28. — S. 34. L. 7. Ec em guð . . liva skolu, Marc. 12. 26, 27. — S. 34. L. 8. Guðs sunr . . . i himinriki, Matth. 13. 40—43.

Cap. 39. S. 34. L. 13. Miok sva . . or sœfne, Joh. 11. 1 ff. — S. 34. L. 24. Ec geri yðr kunnigt . . . oss lifs af sinum dauða, 1 Cor. 15. 1—22. — S. 34. L. 27. sem ritningar . . . oc, denne Variant er her optagen i Texten paa Grund af Latinens tilsvarende Udtryk: secundum scripturas. — Den latinske

Text er forövrigt i dette Capitel langt vidtlöftigere end den norske Bearbeidelse. — S. 35. L. 5. at sa er gefr . . . ambun af mer, Matth. 10. 42. — S. 35. L. 9. þa er mannz sunr . . . til yðars herbyrgis. Matth. 25. 31—36.

Cap. 40. S. 35. L. 23. til þeirra: „sigtende til dem"; forövrigt jfr. Luc. 16. 19 ff. — S. 35. L. 32. var gravenn i helviti, ordret efter Lat.: sepultus est in inferno. — S. 35. L. 33. i elldi oc vrsla, Lat.: in flamma et tormentis.

Cap. 41. S. 36. L. 12. með einum huerium skilningum: „med nogen Forklaring" d. e. paa en begribelig Maade. — S. 36. L. 16. firirleto: „foragtede, sloge Vrag paa (Indbydelsen)", Lat.: negligentes. — S. 36. L. 17. afleiðingar: „Paaskud til at unddrage sig", Lat.: subtrahentes semetipsos. — Jfr. dette Cap. m. Matth. 22. 2 ff.

Cap. 42. Jfr. Matth 25. 1 ff. Den norske Oversættelse er her kun en Forkortning af den latinske Text, der baade fortæller Lignelsen vidtlöftigere og desuden har et Tillæg af flere Bibel-Citater.

Cap. 43. S. 37. L. 13. Ec skal saman sanka . . . allrar skepnu. Es. 66. 18, 22 ff. — S. 37. L. 15. mer til aliz i augliti mino, i Lat.: quæ ego facio manere coram me. — S. 37. L. 16. Oc skal margr . . . lagum, i Lat.: Et exibunt et videbunt cadavera hominum, qui prævaricati sunt in me. — S. 37. L. 20. sva skal himinninn . . . bloðum saman, i Lat.: Et involvetur coelum sicut liber. Es. 34. 4. — S. 37. L. 22. Hemdardagr guðs . . til hialppar. Es. 13. 9; 10. 11; 5. 18. — S. 37. L. 29. Oc enn segir annar prophete etc. Zeph. 1. 14 ff. — S. 37. L. 30. þa skal þrœngea styrkum monnum, i Lat.: tribulabitur ibi fortis. — S. 38. L. 3. þeim degi; Var. degi reiði minnar, er dog rimeligviis her at foretrække, da det tilsvarende i Lat. er: in die furoris domini. — S. 38. L. 4. Guð varr man koma etc. Ps. 50. 3. — S. 38. L. 6. œðe stormr, bör her forttrækkes for œ. straumar paa Grund af Lat.: in circuitu ejus tempestas valida. — S. 38. L. 7. þu drottenn minn etc. Ps. 82. 8; 76. 11; 62. 13. — S. 38. L. 8. þui mannleg hugsan iattar rettdœme þinv: „thi den menneskelige Tanke bekjender din Retfærdighed", i Lat.: quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi.

Cap. 44. S. 38. L. 13. komzt . . . miok við, i Lat.: compunctus corde; saaledes paa mange Steder. — S. 38. L. 19. Sva finnum ver a bokom ritat firir oss, Ap. G. 2. 37 ff. — S. 38. L. 26. visenndi einnar truar: „Aabenbarelse om den eneste (nl. sande) Tro". — S. 38. L. 30. stundlegra . . vstundlegra, i Lat.: visibilium et invisibilium, hvortil Varianten paa dette Sted bedre synes at passe.

Cap. 45. S. 39. L. 10. kenna . . . rað; denne Læsemaade er her optagen paa Grund af Latinen: tria mandata tibi dabo. — S. 39. L. 14. en hann sagðe . . . sannlega, i Lat.: si quid novum audiret ab ipsa (Philomena). — S. 39. L. 23. syrg nv . . . hafðir: „Sörg nu over hvor ilde du benyttede den gode Leilighed, du havde". — S. 39. L. 26. gambrs egg, i Lat.: struthionis ovum. — S. 40. L. 5. matt þu nv þegar markka: „der har du nu strax Syn for Sagen"; i Lat. ecce.

Cap. 46. S. 40. L. 15. gavo þeim fee er gerðu þa: „betalte dem, der forferdigede dem (nl. Afgudsbillederne)". — S. 40. L. 27. annde goðrar aeggianar oc rettvis annde: „en Aand som egger til det Gode, og en retviis Aand"; i Lat.: spiritus bonus, spiritus rectus, spiritus paracletus, spiritus adoptionis. — S. 40. L. 30. staðfesta: „uforanderlig Beskaffenhed, uforan-

derligt Væsen" (?) i Lat.: substantia. — En þo er . . . . . i guðdome, i Lat.: divisio tantum in personis sed unitas in deitate. — S. 40. L. 34. at hann . . . vskiptilegr: „fordi han er een selvstændig udelelig Gud".

Cap. 47. S. 41. L. 12. faguaðar þess: „den Indbydelse"; i Lat.: Si . . . obaudieris ei, qui te vocat ad salutem.

Cap. 48. S. 42. L. 11. Sva oc ef etc.: „Saa og om det er fuldkommen tilstrækkeligt at tage Tro og Daab, eller om der hörer noget mere til for at komme sig i Fred og Forlig med sin Skaber, sig mig dette omstændeligen, hvad jeg siden skal gjöre"; det tilsvarende i Lat.: Qvid vero me oporteat facere postquam baptizatus fuero, etsi hoc solum sufficit ad salutem (credere videlicet et baptizari), an alia oportet aliqua subsequi, manifesta. — S. 42. L. 17. Hinn hælgi Petr postole kennir etc.; Peter er her ved en Feiltagelse nævnt for Paulus, s. Gal. 5. 16—22. — S. 42. L. 19. verk þau er likamenom fylgia, i Lat.: opera carnis. — S. 42. L. 20. fullivi, i Lat.: immunditia. — lostasemi: luxuria. — S. 42. L. 21. bakmæle: „Bagtalelse", det tilsvarende i Lat. er: æmulationes. — S. 42. L. 22. margbrœytni: „Ustadighed", i Lat.: sectæ. — S. 42. L. 23. fula girnd: amor voluptatum. — S. 42. L. 25. andleg verk, i Lat.: fructus spiritus. — S. 42. L. 26. langhyggiv: „Langmodighed (?)", i Lat.: longanimitas, Gr. μακροθυμια. — S. 42. L. 28. menzska: humanitas. Med Hensyn til enkelte af disse næst ovenfor anförte Egenskaber kan der vist være Tvivl, om den norske Oversætter i sin latinske Text har læst ganske som Udgaverne. — S. 42. L. 30. Slikir lutir etc., i Lat.: et his similia, quæ velut quidam gradus et scalæ invicem vinctæ, et subinde auctæ, in coelum animam sublevant. — S. 43. L. 7. sem i guðspialleno segir. Luc. 11. 24 ff. — S. 43. L. 19. hinn œfre lutr þess mannz, i Lat.: novissima hominis illius, „det sidste i den Mands Liv". — S. 43. L. 20. vkyni: „Styghed, Afskyelighed"; i Lat.: peccatorum præteritorum chirographa perfectæ tradit perditioni. — S. 43. L. 22. engo ræðr . . . af mannenom; i Lat.: non autem destruit liberum arbitrium. — S. 43. L. 25. sva mællte varr lavarðr. Matth. 28. 19. f.

Cap. 49. S. 43. L. 29. Hann sagðe oc . . . himinriki; her er Meningen i Latinen ei ganske truffen, hvor det heder: Mandavit enim pauperes quidem esse spiritu, quos beatos esse dicit, et regno coelorum dignos appellat. jfr. Matth. 5. 3 ff. — S. 44. L. 2. lifs, i Lat.: carnis.

Cap. 50. S. 44. L. 10. Enn segir guð i guðspialleno, Matth. 5—7. — S. 44. L. 19. molr eða motte, i Lat.: ærugo et tinea. — S. 44. L. 22. giæzla fiar þins: „dit Skatkammer", i Lat.: thesaurus tuus.

Cap. 51. S. 45. L. 33. Sva segir Salamon . . . yuirbota; her har Latinen overensstemmende med den gr. Text ikkun: Non est enim in inferno poenitentia vel confessio: „i Helvede er ikke Pönitens eller Skriftemaal", uden at disse Ord angives som noget Bibelcitat. Det Bibelsted hvortil den norske Bearbeider sigter, findes neppe hos Salomon, men er maaskee Psalm. 6. 6, som i Vulgata lyder: qvoniam non est in morte qui memor sit tui; in inferno autem qvis confitebitur tibi?

Cap. 52. S. 46. L. 10. Oc sialfr . . dœmesaga. Luc. 15. 11 ff.

Cap. 53. S. 47. L. 19. Aðra sagu segir hann oc. Luc. 15. 4—10. — S. 47. L. 29. Sva sem markka ma . . Petre. Luc. 22. 54—62. — S. 48. L. 2. En eptir vpprisning etc. Joh. 21. 15—17.

Cap. 54. S. 48. L. 14. firir vttan skrikan oc trulœysi: „foruden Vaklen (Gliden) og Frafald"; hvad der i Lat. svarer til dette Sted er kun: ne ruamus, og til det næstfölgende: þviat . . . bioða: „thi neppe sömmer det sig for den at falde, som fremtræder for at brydes", nam cadere non expedit certanti. — S. 48. L. 17. Sumir þeir . . . viðr skiliazt; i Lat.: Alii vitiis quidem ianuam aperientes, et inseparabiliter eis adhærentes, ulterius ad poenitentiam venire neqvierunt. — at kalle: „efter Sigende, saa at sige"; = at kalla. — S. 48. L. 24. með þvi at guð segir sva etc. Sachar. 1. 3.

Cap. 55. S. 48. L. 34. reiti ec eigi; denne Variant er her optagen, da den svarer til Lat.: ad iram provocarem. — S. 49. L. 10. mege = at þeir mege. — S. 49. L. 12. sva mæler varr drottenn etc. Matth. 6. 24. — S. 49. L. 16. Sva sem hinn hælgi Johannes etc. 1 Joh. 2. 15—17.

Cap. 56. S. 49. L. 21. Marger toko . . firir guðs sakar; til dette dunkle Sted svarer i Lat. fölgende: Ista ergo divini ac deiferi patres nostri, et Apostolum audientes, quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum coelorum, festinaverunt, post sanctum baptismum immaculatam et impollutam incorruptionis servare tunicam. Unde quidam illorum et aliud addiderunt baptismum suscipere, per sangvinem dico et martyrium d. e. „Da vore guddommelige og gudforkyndende Fædre hörte dette og tillige Apostelens Ord: at vi gjennem megen Gjenvordighed skulle indgaae i Himmeriges Rige, saa ilede de med, efter den hellige Daab, at bevare sin Uskyldigheds Klædning uplettet og ubesmittet. Hvorfor nogle af dem i Tillæg modtoge en anden Daab, nemlig i deres Blod og Martyrdöd". Den latinske Oversættelses Mening er, overeensstemmende med den græske Grundtexts, at mange af de förste Christne for at beholde den Renhed uplettet, som de ved Daaben havde opnaaet, ilede med at underkaste sig en ny Daab i sit eget Blod ved at lide Martyrdöden. Antager man nu, at den norske Oversætter virkelig har opfattet sin Originals Mening saaledes, saa kunde hans Ord maaskee forklares paa fölgende Maade: „Mange, der saa ivrigen (braðlega) opfattede Guds Tro, at de ikke nöiedes med (komo þui við = undu þui) at döbes i Vand (alene), toge for Guds Skyld ogsaa (oc) den Daab, at de aftoede sig i sit eget Blod, i det de gladeligen taalte Döden for Guds Skyld"; komo þui við maatte da være brugt i en usædvanlig Betydning, og alligevel bliver Meningen ikke ganske svarende til Originalens. Muligen har dog den norske Bearbeider, uden strængt at holde sig til sin Original, villet udtrykke den Tanke: „Mange opfattede ogsaa den saude Tro med saadan Iver, at de ikke fandt Tid til at underkaste sig Daaben i Vand, men hastede til Bloddaaben i Martyrdöden"; Ordene kunne da tages i den sædvanlige Betydning, og man forklarer sig tillige Udtrykket om denne Daab strax efter, at den er skiotare d. e. hastigere, hvortil intet svarende findes i den latinske Text. — S. 49. L. 29. hermannum gjengiver her Latinens tyrannis, ligesom senere S. 50. L. 9. vikinngar oc hermenn. — S. 50. L. 11. annat folk vt ifra: „andet ringere Folk" jfr. S. 2. L. 2. — S. 50. L. 22. þo at engi virði þa annarra: „skjönt ingen anden agtede dem værdige dertil". — S. 50. L. 33. ofundaðe eg. „hadede, forbittredes paa" er her brugt for: hafnaðe eller firirleit: „foragtede, slog Vrag paa", Lat.: sperneret. — S. 51. L. 1. fylgðu þui etc. Luc. 17. 10.

Cap. 57. S. 51. L. 14. oc hælga . . . þionastu: „og hellige der alle tilsammen sin Virken ved Gudstjeneste".

Cap. 58. Hele dette Capitel fattes baade i den græske og latinske Text ligesom ogsaa i den tydske Oversættelse, det er altsaa en Tilsætning af den norske Bearbeider efter en eller anden Legende om den hellige Antonius, jfr. Legendesamlingen Lombardica historia af Petrus de Voragine. — S. 52. L. 14. er hann matte minnzt lita viðr: „den mindste han kunde höies med". — S. 52. L. 16. ofunda, her: „hade, skade", derimod S. 53. L. 14: „være forbittret over", jfr. S. 50. L. 33. — S. 53. L. 20. kœmzt eigi við: „bryder sig ikke om" jfr. S. 49. L. 21. — S. 53. L. 25. foro þushundir til hans viðrœðo: „Tusinder fore til hans Tale" d. e. indfandt sig paa hans Bud; efter Varianten: „lyttede opmærksomt til hans Tale".

Cap. 59. S. 55. L. 6. með goðo til betra: „med bestandig Tilvext". — S. 55. L. 33. i . . stnarum, optaget efter Latinen: retibus conclusit.

Cap. 60. S. 56. L. 11. var a flogeno, Lat.: dum autem caderet.

Cap. 61. S. 57. L. 34. með nokkorom afleiðingum og L. 36 at afleiðingum einum, svarer til Lat.: modicam quandam et exiguam ad eum simulans amicitiam, og betegner maaskee nærmest: „for et Syns Skyld". — S. 58. L. 20. harklæðe, Lat.: ciliciola. — S. 59. L. 8. ec hevi . . allra huarva: „jeg har nu forud sögt Tilflugt hos dem af mine Venner"; i Lat.: nullam spem salutis in cæteris meis amicis reperi. — S. 59. L. 14. at þu verðir við mer: „at du bliver hos mig d. e. staaer mig bi"; við = með. — S. 59. L. 25. eða hitt . . . myklu goðo: „eller det at elske saa ilde for (d. e. at möde saa liden Kjærlighed til Gjengjæld for) det meget Gode"; i Lat.: Vanum affectum meum reprehendam, quem ingratis illis et falsis exhibui amicis.

Cap. 62. S. 60. L. 2. vilsinni (l. vílsinni): „Bekymring". — S. 60. L. 10. ga ekki . . . þurpt: „agte ikke paa den Dödes Behov", sigter vel til de Sjælemesser, som tænktes at skulle komme den Döde til Gode; i Lat. udtrykkes en anden Tanke: non minus oblivione memoriam, quam corpus aliquando amici operientes sepulchro d. e. de dække ligesaasnart den fordums Vens Minde med Forglemmelse, som hans Legeme med Gravstenen.

Cap. 64. S. 62. L. 33. huart sem þat synizt . . . hernnaðar; hertil svarer i Lat.: sive gloriam dicas, sive regnum, sive splendorem dignitatum, sive potentatuum magnitudinem, sive tyrannorum crudelitatem, sive qvidlibet talium. — S. 63. L. 2. til litillar frambuðar: „til lidet Gavn for Fremtiden".

Cap. 65—67. Hvad her fortælles om den hellige Gregorius er et Tillæg af den norske Oversætter; det findes hverken i den græske Grundtext eller i den latinske eller tydske Bearbeidelse. Ellers kan jævnföres Speculum historiale (af Vincentius Bellovacensis) l. XI. c. 81, 82. — S. 64. L. 5. Sem staaer her overflödigt og frembringer en Uregelmæssighed i hele Constructionen. — S. 64. L. 19. i tilkomo minni: „paa Grund af min Ankomst". — S. 64. L. 21. eigi skolu þit . . . til rez við annan: „ikke skulle I glemme eders Natur og Brodersind (eg. Slegtskabsfölelse) der opfordrer eder til at gjöre hinanden Ret".

Cap. 68. S. 67. L. 20. Nv er þa varo mer etc. her slutter sig igjen den norske Oversættelse til den latinske Text. De indskudte Fortællinger om den hellige Gregorius afbryde aabenbare Materiens gode Sammenhæng, skjönt den norske Oversætter har sögt ved Overgangen i Begyndelsen og Slutningen at gjöre dette mindre stödende. — S. 68. L. 9. oc verir sua: „og anvender saaledes".

Cap. 69. S. 68. L. 20. með sinum bœnum, Læsem. beholdt paa Grund af alle Haandskrifters Samstemmighed, skjönt det er höist sandsynligt, at den rette Læsemaade her er ligesom nedenfor L. 27. m. s. hondum, da nemlig Lat. paa begge Steder har: manibus egenorum. — S. 68. L. 21. Sva mælte Daniel. Dan. 4. 27. — S. 68. L. 29. til hans þakka þiona: „tjene ham saaledes at de vinde hans Tak; vinde hans Bifald ved sin Tjeneste“.

Cap. 70. S. 69. L. 5. Sialfr guðs sunr svaraðe etc. Luc. 18. 18—25. — S. 69. L. 9. með meinlætes krosse: „med Pinselens Kors“, i Lat. tollendo crucem.

Cap. 71. S. 69. L. 23. Sva mæler sialfr etc. Matth. 7. 13 f. — S. 69. L. 28. með ollu engo „aldeles ikke“. — S. 69. L. 29. er orvilnaz vm sinn, i Lat.: quæ semel de sua salute desperat. — S. 69. L. 32. þer synir manna, i Lat.: Filii hominum, bör altsaa foretrækkes for Varianten. Jfr. Ps. 4. 3. — S. 69. L. 33. með erveðlego hiartta, i Lat.: gravi corde: „med et tungt Hjerte“. — hyllizt þer hegomann, denne Læsemaade bör foretrækkes paa Grund af Lat.: diligitis vanitatem. — S. 70. L. 8. fortalum maa tænkes styret af det fjernere Verbum fylgia. — S. 70. L. 23. þriflande vm veggi, i Lat.: palpabunt parietem. — S. 70. L. 26. orlega synes at skulle gjengive Lat.: ditissime largiens, og maa altsaa foretrækkes for den usikre Læsem. berlega. — S. 70. L. 27. verðr allddrigi þeim at hurðarbake: „træder aldrig bag Dören for dem“, i Lat.: neque enim deest alicui. — S. 70. L. 30. helldr gefr . . . með firirskipan, i Lat.: sed proprio unusqvisque relinqvitur arbitrio et præelectioni; — arbitrium gjengives altsaa med sialfræðe d. e. fri Villie, og frials domr sialfs sins vilia d. e. fri Dom af sin egen Villie, hvilke to Udtryk da skulle betegne eet og det samme; præelectio derimod med: firirskipan d. e. forudfattet Bestemmelse, forud overlagt Valg, Foretrækken af det ene for det andet; með betegner da: „tilligemed“ og gjengiver et i Latinen.

Cap. 72. S. 71. L. 3. sialfræðe, i Lat.: liberum arbitrium. — S. 71. L. 4. sialfræðe skynsemdar sinnar, i Lat.: animæ rationalis voluntas. — S. 71. L. 6. lifsins: „i Livet, her i Livet“. Til det hele Sted: oc er firir þvi . . . sialfum likar, svarer i Lat.: rursus liberum arbitrium est intellectualis animæ motus sui iuris. — S. 71. L. 7. En firirskipan . . staðfestu, i Lat.: Præelectio est consultum desiderium eorum, qvæ in nobis sunt, aut consilium desiderabile. Qvod enim præiudicatum est, ex consilio tenemus eligentes. Med Hensyn hertil kan maaskee den norske Text her oversættes saaledes: „Men det forud overlagte Valg er det, som forud er bestemt i vor Tanke ifölge en Beslutning der finder vort Behag; thi det som er besluttet med Overlæg, det vælge vi at iagttage med Fasthed“. — S. 71. L. 12. firirætlan, skal uden Tvivl her betegne: „Overveielse“ eller „Gjenstand for Overveielse“, skjönt paa det tilsvarende Sted i Latinen bruges præelectio, ifölge hvilket det skulde være eenstydende med firirskipan. Man maa imidlertid her ikke lægge altfor megen Vægt paa de tilsvarende Udtryk i Latinen, da den norske Oversætter öiensynligen har behandlet dette subtile Sted temmelig frit, og om han ikke altid ganske har truffet sin Originals Mening, maa man vist nok ikke gaae strængt i Rette med ham, da den latinske Bearbeidelse selv, paa Grund af Materiens Subtilitet, formeentlig er mindre klar end man kunde önske. — S. 71. L. 25. Constructionen er her: ei at eins verk var ero dœmd með oss: „ikke allene vore Handlinger blive

dömte hos os". — S. 72. L. 2. miukare er her optaget i Texten efter de fleste Haandskrifter og kan maaskee forklares: „smidigere, böieligere, i flere Bugtninger"; alligevel kan det synes, at Varianten myrkare kommer den latinske Text nærmere, som giver hele dette Sted saaledes: Alii (fontes) quidem in superficie terræ oriuntur, quidam vero *paulo profundius*, nonnulli autem profundissime. — S. 72. L. 11. oc fylgiazt . . . vilia hans: „og paa denne Maade fölge hver Mands Handlinger hinanden efter (i Forhold til) hans Vilies Lyst og Iver", i Lat.: Ergo iuxta affectum earum (prælectionum) et actiones, sequuntur impetus.

Cap. 73. S. 72. L. 19. hans vtalulegr otte: „den ubeskrivelige Frygt for ham". — er ollum firirbyðr, ved en Uregelmæssighed i Constructionen for: firirbyðr ollum. — S. 72. L. 24. muns miukare . . . til horver, kan maaskee forklares: „noget lempeligere paa den Maade som passer efter Omstændighederne"; det tilsvarende Sted i Lat. lyder i sin Helhed: in cæteris vero omnibus lingvis cantantur ista et glorificantur, aliis quidem rectissimo sermone, aliis vero *distorto*, hoste nostrarum animarum declinare eos a rectitudine faciente. — S. 72. L. 29. með margfallegom skilningum har intet tilsvarende i Lat. men bör uden Tvivl forklares: „med mangfoldige Artikler (eller Læresætninger)" d. e. skjönt den omfatter mange forskjellige Sætninger.

Cap. 74. S. 73. L. 10. En huat veizt þu af. eða etc. svarer til Lat.: Qvid enim scis, si tu salvum facies patrem tuum, og maa forklares: „Men har Du noget Begreb herom? eller om hvor glad du mon blive".

Cap. 75. S. 73. L. 15. skipaðe . . . riki: „indrettede og sörgede for sin Styrelse og sit Rige". — S. 74. L. 16. Hinn goðe . . hœvelegr; her synes den norske Oversætter ikke fuldkommen at have opfattet sin latinske Originals Mening, som er, at Raadgiveren nu strax fandt Tiden beleilig: Opportunam itaque nactus horam protosymbolos ait. — S. 74. L. 23. Læsemaaden orðum er her foretrukken for den i flere Haandskrifter forekommende oðrum paa Grund af den latinske Text, hvor nemlig paa det tilsvarende Sted staaer: qvæ omnem superant sensum. — S. 75. L. 30. þui at eigi vil ec . . . ventte mer til: „thi jeg vil ikke vælge det Lidet jeg her har i Haabet om (nu da jeg har Haabet om) den store Glæde, som jeg venter forestaaer mig (nl. i et andet Liv);" eller: „jeg vil ikke tilbytte mig det Lidet jeg her har mod Haabet om den store Glæde etc." (jfr. nf. S. 166. L. 21: af ertt þv skiptr vitinv); i Lat.: ne propter temporalia ista et fluida ab æternorum et incorruptibilium excidam refrigerio.

Cap. 77. S. 77. L. 31. i samtal: „i Tal med".

Cap. 78. S. 78. L. 4. þvi at sva segia ritningar etc. Joh. 1. 18. — S. 78. L. 18. Pall postole etc. Rom. 11. 33. — S. 78. L. 22. at hann . . . i paradisum, hertil intet svarende i Lat., som forövrigt i dette Capitel er langt vidtlöftigere end den norske Bearbeidelse.

Cap. 79. S. 79. L. 22. Fagrllega mæler postolenn etc. Rom. 6. 20. ff.

Cap. 80. S. 79. L. 30. Vruglega skil ec þat: „Utvivlsomt anseer jeg det"; Lat.: Indubitanter et de his ita sentio. — S. 80. L. 2. Læsem. þyngiumzt er her optagen paa Grund af det i Lat. tilsvarende: ingemiscimus gravati, jfr. 2 Cor. 5. 1—4; den latinske Text er her udförligere i sin Citation. — S. 80. L. 5. Huerr skal . . lifs. Rom. 7. 24. — S. 80. L. 7. Ec fysumzt . . . Kristi.

Phil. 1. 23. — S. 80. L. 10. allgorla . . . . varr, maa betragtes som en Parenthese. — S. 80. L. 12. Ottezt eigi . . . i pinslir. Matth. 10. 28.

Cap. 83. S. 81. L. 21. Slitin harklæðe . . . upp ifra: „Slidte og ganske fæle Haarklæder havde han; men han havde omgjordet sig hermed fra Lænderne til Knæerne; af sligt Töi var ogsaa hans Kappe; saaledes var han klædt oven til"; i Lat.: Laneo vero quodam panno discisso et valde aspero præcinctus erat a lumbis usque ad genua; simili quoque huius pallio circa humeros opertus erat. — S. 81. L. 29. i . . . for'talu: „i denne velsignede Lære"; i Lat.: et socius tibi huius admirabilis philosophiæ et eximiæ conversationis fiam.

Cap. 84. S. 82. L. 25. oc mattu . . . nu erttu; hermed sigtes til hvad senere fortælles i Cap. 208, 209. miskunnsamr, i Lat. misericors; „barmhjertig".

Cap. 85. S. 83. L. 2. þer rikare optaget paa Grund af Lat.: ditiores te.

Cap. 86. S. 84. L. 7. með þrimr skilningum, Lat.: in tribus personis. — S. 85. L. 7. ef ver erom . . . pinslar: „hvis vi ere befundne i ret Anger, for hans (Christi) Fortjeneste og hellige Pinsels Skyld". — Hele dette Capitel er egentlig blot et Udtog af det langt vidtlöftigere tilsvarende Stykke i den latinske Text.

Cap. 87. S. 85. L. 28. anauðgan, optaget ifölge Lat.: servus autem factus deo. — S. 85. L. 29. giæt nv val til . . . staðfastre tru: „Agt nu med Hast og Skjönsomhed, at ikke herefter Pletter skulle komme paa din rene Tro, og dan dig med stadig Tro en god Grundvold for dit Liv". — S. 86. L. 18. Læsem. vefst er her optagen paa Grund af Lat.: anima malis consvetudinibus *detenta*. — S. 86. L. 20. Læsem. vitkizt optagen efter Lat.: resipiscens.

Cap. 88. S. 86. L. 28. Sva sagðe mer . . . at hafna: „Saa el. dette (nl. hvad ovenfor er sagt i Slutningen af foregaaende Capitel: at man skal vænne sig meer og meer til det Gode, da falder det ogsaa efterhaanden lettere og lettere at udföre det) sagde mig (nl. til Advarsel) en Ven af mig, der gjerne gjorde Godt, da (þa Trykf. f. þa) jeg havde begyndt at elske Gud fuldkommen med mit Hjertes Standhaftighed (med et standhaftigt Hjerte) og dog stundom önskede at lette mig noget, hvad mig syntes tungt; og saaledes blev det mig af alle disse Ting klart, at det staaer i vor egen Magt at gjöre det Gode og at forsage Synden". Paa denne Maade forekommer det os, at dette Sted bör forklares, der ikke fuldkommen gjengiver den latinske Text, hvilken her udtrykker sig langt vidtlöftigere: Unde quidam hujus (virtutis) operator mihi narravit, qvod, postqvam accepi contemplationem divinam in habitu firmissimam, et hujus meditatione impingvatam habui animam, volui aliqvando consvetudinem hujus abjicere; sed detinebat mentem meam, non permittens eam ab assveta meditatione discedere; et cognovi contristatam et graviter ferentem et ad ipsam (sc. consvetudinem) incomprehensibili inhiantem desiderio, et nullo modo ad contrariam aliqvam cogitationem declinare valentem. Cum autem modicum laxarem habenas, velociter mox recurrebat ad suam operationem, sicut ait propheta: Qvemadmodum desiderat cervus ad fontem aquarum, ita desiderat anima mea ad Deum fontem vivum. Ostensum est igitur ex his omnibus, quia in nobis est possessio virtutum, et nos hujus domini existimus: si tamen velimus hanc tenere et peccatum respuere. — S. 87. L. 5. Huat venter þik

meðan: „Hvad forestiller du dig da". — S. 87. L. 14. sem popheteun segir etc. Ps. 34. 16.

Cap. 89. Hele denne Fortælling om Pelagia er indskudt af den norske Bearbeider. Den findes hverken i den græske Original eller i den latinske eller tydske Bearbeidelse af Barlaams og Josaphats Historie; derimod stemmer den i alt Væsenligt aldeles med Fortællingen i Speculum historiale l. xi. c. 96, 97. — S. 87. L. 35. Nonnus, dette Biskoppens Navn, der vakkler i de forskjellige Haandskrifter, stemmer ikke med Spec. hist. l. c., hvor han kaldes Domnus, og hvor Begivenheden henföres til den senere Halvdeel af det 3die Aarhundrede; Udgiverne af sidstnævnte Verk bemærke imidlertid, at han andensteds kaldes Nonnus, og paa Grund heraf er dette Navn optaget i Texten. — S. 90. L. 3. En þeirra etc. her falder igjen den norske Bearbeidelse sammen med den latinske Text.

Cap. 91. Ogsaa den her forekommende Fortælling om Thais og hendes Omvendelse er et Tillæg af den norske Bearbeider. Fortællingen stemmer i det Væsentlige med Speculum historiale l. xiv. cap. 77. — S. 91. L. 4. Navnet Pafnucius er her blandt de vaklende Læsemaader foretrukket paa Grund af ovennævnte Spec. hist., hvor han kaldes Paphuntius abbas. — S. 93. L. 1. foran mannz andliti maa uden al Tvivl et Ord være udeglemt f. Ex. ulikt: „men uligt et Menneskes Ansigt".

Cap. 92. Her falder igjen den norske Bearbeidelse sammen med den latinske Text: Impossibile est enim etc.

Cap. 93. S. 93. L. 26. Vereð hælger .... faðer yðar. 3 Mos. 11. 44. — S. 93. L. 27. Hinn hælgi Petr segir oc sva etc. 1 Petr. 1. 17—19.

Cap. 94. S. 94. L. 13. hafðe þenna ... sunar sins: „havde sat denne överst i Tiltro (som den han havde mest Tiltro til) i sin Söns Bolig;" i Lat.: quem qvasi fidelissimum sibi atque gratissimum rex constituerat in palatio filii sui. — S. 94. L. 26. Læsem. tekenn i þessom er optagen som svarende til Lat.: reprehensibilis.

Cap. 95. S. 95. L. 9. oc eptir þetta ... burð: „og derefter (sendte han) sin velsignede Sön"; burðr er her uden Tvivl brugt som et nærmere Udtryk for Latinens incarnatio, (incarnationis beneficia), altsaa egentlig: „sin velsignede Födsel til Verden el. Kjödspaatagelse".

Cap. 96. S. 95. L. 31. er huersdaglega ... likar vel: „hvilken vi dagligen have, i det Alt sömmeligen indrömmes os, som vi synes om". — S. 96. L. 3. þviat þeir aller ... þessare fortalv, maa betragtes som en Parenthes.

Cap. 97. S. 96. L. 31. þui at alldrigi ... i hug, i Lat. noget anderledes: Nam in *animam stultam* non introibit sapientia.

Cap. 98. S. 97. L. 4. bað þaksamlega: „bad inderligen", eg. bad taknemmeligen d. e. bad med Löfte om Tak for Bönnens Opfyldelse. — S. 97. L. 8. villdi enn ... hætte; her har Lat. derimod: Tunc ergo regis filius, nolens amplius seni labores iniungere manendi et ab itinere qvod desiderabat eum prohibere, altsaa: „Kongens Sön vilde ikke længer besvære ham med at blive", hvilket ogsaa svarer til den græske Original. — S. 97. L. 16. nu þore, hermed begynder Eftersætningen. — S. 98. L. 13. þau, nl. klæðe.

Cap. 99. S. 98. L. 25. með myrkrum; i Lat.: nec prorsus lucem habentis.

Cap. 100. S. 99. L. 6. iafnenge þinna heilræða: „din Lige i at give saliggjörende Raad". — slikan: „saadan som jeg var".

Cap. 101. S. 100. L. 2. oc gef honom . . . loghmalls, i Lat.: converte vineam istam tuo sancto plantatam spiritu et da ei ferre fructum iustitiæ, conforta illam disponendo in ea testamentum tuum.

Cap. 102. S. 100. L. 26. Faðer . . oskiptilegr, i Lat.: Pater et fili et spiritus sancte, consubstantialis et individua trinitas.

Cap. 103. S. 100. L. 31. um daga, er her indskudt paa Grund af Sammenhængen og den latinske Text, som her i sin Heelhed lyder saaledes: in abstinentia vivens, et in orationibus totis noctibus; dici namque sæpius partem amputabat, eorum qvi secum erant commoratione præpeditus. — S. 101. L. 6. Vm nætr . . bœnom, Ps. 134, 1. 2.

Cap. 105. S. 101. L. 30. sem siðr . . . lanndum, Tillæg af den norske Oversætter, hvortil intet svarende findes hverken i den græske Original eller i den latinske eller tydske Oversættelse; den norske Oversætter har fundet Tillægget nödvendigt, da saadan Ydmygelse for Kongen eller Tilbedelse af hans Person (προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, adoravit eum super terram) i Norge og i det Hele i det nordlige Europa var ubrugeligt.

Cap. 107. S. 103. L. 32. hesta liði, denne Læsem. er optagen paa Grund af Lat.: ascensis eqvis. — S. 104. L. 15. er bæðe friddi . . . reinlegs liuis: „hvilke baade den værdige Dragt og det herlige Udseende, der bar Præget af et reent Liv, forskjönnende og prydede"; i Lat.: et tenent viros specie et habitu venerandos, et signa eremiticæ conversationis in vultibus ferentes.

Cap. 108. S. 104. L. 35. oc heilagrar . . . rækttarmaðr: „og en fuldkommen Iagttager af et helligt Levnet", i Lat.: et sanctæ conversationis. — S. 104. L. 36. ver saam . . . nest: „vi saae ham sidst for mange Dage siden", Lat.: ex multis iam diebus non vidimus eum.

Cap. 109. S. 105. L. 13. oc mote þui gera: „og forföre ham til at handle imod det", Lat.: et alia sapere aut facere, qvam deo promisimus, svadeat; man maa i den norske Text her underforstaae et Verbum svarende til det latinske svadeat, maaskee rettest: eggia hann, med Hensyn til det forudgaaende Substantiv aeggian.

Cap. 110. S. 105. L. 26. ekki varð . . . Barlaams, maa betragtes som en Parenthes.

Cap. 112. S. 106. L. 21. Með þui . . . birtting: „Efterdi jeg sagde (för har sagt) eder fem Grunde, hvorfor vi bære disse hellige Been (s. ofr. cap. 111, i Slutn.), saa, hvis jeg nu vilde sige dig een af disse Grunde, da vilde det synes dig som om jeg drev Gjæk med dig; men det er dog klarere end Dagen, at de Dödes Been give de Levende et Vink om deres Död (om at de engang ogsaa skulle döe)". Saaledes maa uden Tvivl den norske Text forklares, hvilken da ikke ganske svarer til den latinske, der her lyder saaledes: Cum ego quidem causas qvinque dixerim, cur sanctorum reliqvias circumferimus, ad unam eorum respondendo subsannare nos videris, sed luce clarius nosti, quod ossa mortuorum mortis exhibent memoriam viventibus.

Cap. 113. S. 106. L. 34. Læsem. þessa er optagen som nærmere svarende til Lat.: et pro dulcedine vitæ et desiderantissima concupiscentia et voluptate, duram et sordidam et miseram istam eligere conversatio-

nem cogitas. -S. 107. L. 1. er þaðan . . . fyrst a, jfr. S. 4. L. 22. — S. 107. L. 20. sva maa forbindes med at i den næstfölgende Linie. — S. 107. L. 22. veg, her: „Udvei“.

Cap. 114. S. 108. L. 31. at ver selium . . . rettennde var: „at vi selge for din Vredes Priis (d. e. for Eftergivelse af din Vrede) vor Retfærdighed“; i Latinen lyder Stedet i sin Heelhed saaledes: Non enim ita debiles sumus, ut formidine tormentorum tuorum nostram prodamus philosophiam et indignum aliquid agamus divina lege.

Cap. 115. S. 109. L. 13. þesse heilagra manna pinsl etc. jfr. Josephus: liber de Maccabæis.

Cap. 116. S. 110. L. 5. oc lærða er hann . . . . skynsemdar: „og belærte jeg ham med al en sviglös Skjönsomheds Kundskab og sande Klögt“ d. e. med al den Kundskab og sande Klögt, der udspringer af en for Falskhed fremmed Forstand. — S. 110. L. 10. oc manndomlegrar natturu, i Lat.: propter naturaliter mihi insitam humanitatem, altsaa: „formedelst min humane (menneskelige, milde) Characteer;“ jfr. Anm. t. S. 42. L. 28. — S. 110. L. 11. til stefnvdags: „til en bestemt Dag“, i Lat.: usque ad constitutum diem.

Cap. 117. S. 110. L. 30. er með rangu fara til litils afla: „som med Uredelighed gjöre sig liden Vinding (d. e. intet vinde)“.

Cap. 118. S. 111. L. 11. synina gjengiver Latinens: lumen oculorum meorum. — S. 111. L. 13. oc hevir þu gort a mer vuinum minum spott oc latr: „og har du gjort paa mig (d. e. du har gjort mig til) Spot og Latter for mine Uvenner“, i Lat.: et factus sum inimicis meis in derisum et adversariis meis in delusionem. — S. 111. L. 14. með myklu . . . fortalu: „ved din saare barnagtige Beslutning og ved din taabelige Belæring (d. e. det taabelige Töi du har ladet dig indbilde) af ufornuftige Menneskers Tale“; i Lat.: indisciplinata mente et infantili consilio seductorum verbis obaudiens, et consilium male sapientium meo præferens. — S. 111. L. 35. þat er mer . . . i vera, i Lat.: præter spem. — S. 112. L. 7. Læsem. vuitrum er foretrukken som gjengivende Latinens stultorum.

Cap. 119. S. 113. L. 16. herra oc drottenn allra vallda, i Lat.: dominus dominantium. — S. 113. L. 21. i þrimr skilningum sammattolegom: „i tre eet Væsen udgjörende (eg. sammægtige, sin Magt i Forening udövende) Personer“; i Lat.: unum Deum in tribus personis, consubstantialem, hvilket gjengiver den græske Grundtexts: ἕνα Θεὸν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ὁμοούσιόν τε καὶ ἀσύγχυτον; Spörgsmaal er om ikke den oprindelige rette Læsemaade i den norske Oversættelse har været: sammattolegan. — S. 113. L. 22. firir vttan hugleiðing, Lat.: incircumscriptum d. e. ubegrændset. — S. 113. L. 23. Læsem. allrar ælsko optagen paa Grund af Lat.: fontem bonitatis et æquitatis. — S. 113. L. 29. huerss lutar sem eins staðfesta, i Lat.: stabilitas cunctorum: „alle Tings Opretholdelse (d. e. Opretholder)“. — S. 113. L. 32. Hugleið . . . . firir lata: „Forestil dig ikke Fader, at man skulde forlade.“ — S. 114. L. 2. er alldrigi . . þeirra verst: „som aldrig vare noget godt, som nu ere noget værre og som endnu blive det værste af Alt“, d. e. som aldrig vare til nogen Nytte, som nu ere til Skade og som ville blive til den störste Fordærvelse (nl. for sine Dyrkere); i Lat. blot: quæ nunquam fuerunt aliqvid, nec futura sunt. — S. 114. L. 15. af þui, her: „uagtet“. — S. 114. L. 28. lygi-

mann oc laupingia, i Lat.: fugitivus pietatis. — S. 114. L. 32. a mina raðagerð oc firir vttan if staðfasta: „paa min uden al Vaklen faste Beslutning“, i Lat.: perfectionem mei ausculta consilii; oc synes her i den norske Text bedre at kunne være borte. — S. 115. L. 11. firir vttan alla þok þina: „om du end slet ikke takker mig derfor“ d. e. i hvorledes du end synes derom; i Latinen svarer hertil: bene scias: „saameget du veed det“.

Cap. 120. S. 115. L. 14. agiærnulega, her: „hæftigen“.

Cap. 121. S. 116. L. 18. en guðs orð . . . halldazt, i Lat.: verbum autem Domini mei quod evangelizatum est omnibus, manet in æternum. — S. 117. L. 3. veiðzt: „fortabes, forgaaer“; er alldrigi veiðzt i Lat.: incorruptibilibus. — nema æ vex . . . . endrnyazt, i Lat.: insuccessibili privari bonorum illorum refectione.

Cap. 122. S. 117. L. 27. ff. þa er konongrenn . . . orð sveinsins; i denne lange Sætning, der svarer til en lignende i Latinen, synes den norske Oversætter at være kommen noget ud af den rette Sammenhæng, og angiver saaledes ikke tydelig Eftersætningen paa det Sted, hvor den efter Latinen skulde begynde, nemlig L. 32 ved: en firir þui, hvor det i Lat. heder: sermonis tamen claritatem ob internam tenebrarum crassitudinem non percepit.

Cap. 124. S. 121. L. 20. Ræzt: „hav Ærefrygt for“, i Lat.: verere.

Cap. 125. S. 121. L. 35. Eigi kom ec etc. Matth. 10. 34, 35. — S. 122. L. 2. Ef nokkor ælskar etc. Matth. 10. 37 og 33. — S. 122. L. 7. Timi er til at ælska etc. Præd. 3. 8. — S. 122. L. 10. Miskunna mer etc. Ps. 57. 2.

Cap. 126. S. 122. L. 24. með þeim . . . fylgia: „at fölge Raad med dem“ d. e. fölge deres Raad, i Lat.: et nullo modo obedire debere separantibus nos a Deo. — S. 123. L. 3. nema, her: „tvertimod“. — S. 123. L. 6. skynsemd eða, dette Tillæg i Hovedcodex, der ikke findes i de andre Haandskrifter og ikke heller har noget tilsvarende i den latinske Text, synes at forstyrre Sammenhængen, og burde derfor maaskee rettest udelades. — S. 123 L. 23. Eigi er sua . . . afvirðannde: „ikke forholder det sig med dette lystelige Liv saaledes som du troer, at det paa denne Maade kan fuldkommes, thi det er imod den menneskelige Natur; det er snarere upassende og (som stridende) imod al Sandhed og alle gode Sæder höist forkasteligt“. — S. 123. L. 26. þat setr oc seðr: „det tilfredsstiller og mætter“. — S. 124. L. 9. með sinv . . . asyn; Lat. er her ikke ganske tilsvarende: in majestate ineffabili et virtute terribili. — S. 125. L. 3. brigzli: „Beskjæmmelse“. — S. 125. L. 6. i þessom heimboðom: „i disse Gjæstesteder“.

Cap. 127. S. 125. L. 22. i samvizku sinni: „i hans egen Bevidsthed“, Lat.: et arguebatur a propria conscientia. — S. 126. L. 1. mykyna fiollda . . . Galileos, i Lat. ikkun: congregabo ecclesiam magnam et omnes nostros et Galilæos in unum convocabo, ved Galilæer menes da Christne; den norske Bearbeider har ved sit Tillæg fordunklet Meningen.

Cap. 128. S. 126. L. 16. allum villumonnum . . . monnum ollum, i Lat. blot: idololatras videlicet et Christianos. — S. 126. L. 19. kœmo vruggir . . . heim oc heiman: „skulde komme til Kongen sikkre paa deres Reise baade frem og tilbage (i sikkert Leide frem og tilbage), i hans Sikkerhed med ret Ransagning (under hans Beskyttelse, der skulde være forenet med en streng Undersögelse, nemlig om hvilken Tro der var den sande)“; i Lat.: ut nullus Chri-

stianorum timeat se aliqvid mali qvod non sperat passurum, sed secure omnes per tribus et cognationes in unum conveniant ad spontaneam et non coactam veritatis conqvisitionem futuram. — S. 126. L 21. Skipade hann oc: „han beskikkede (d. e. tilkaldte) og". — S. 126. L. 23. i Galilea lannde, i Lat.: Chaldæorum et Indorum; man seer tydeligen, at den norske Bearbeider ingen klar Forestilling har havt om Betydningen af Navnene Galilæa og Galilæer, hverken i Almindelighed eller i nærværende Skrift. — S. 126. L. 27. með ymsum kunnastum: „af forskjellige Religioner" eller ogsaa maaskee: „med mangfoldige Slags Kundskaber"; i Lat.: de sua execranda secta: „af hans (Kongens) afskyelige Tro"; den norske Oversætter antyder ikke bestemt, at her kun er Tale om Hedninger. — S. 126. L. 28. En einn . . . Barachia: „Men der blev funden een eneste (ikke meer end een eneste) Anförer (Ordförer, Talsmand) for de Christne; alle troede at det var Barlaam, men hans Navn var dog i Grunden Barachias". Dette maa jævnföres med Cap. 190. S. 189, hvor det heder om denne samme Barachias, at han, da Nachor under Foregivende at være Barlaam disputerede mod Vismændene, var beredt til med Guds Bistand at modstaae den falske Tro, som de Vise vilde forkynde; — og da bliver Meningen af nærværende Sted den, at Mængden, som var uindviet i Hemmeligheden, vistnok antog den foregivne Barlaam (Nachor nemlig) for at være de Christnes Talsmand, men dette var kun et bedragerisk Skin; i Virkeligheden var der ingen af de tilstedeværende Christne, som havde Mod til at optrædc som deres Ordförer undtagen Barachias, hvilken dog, paa Grund af den Vending hele Forhandlingen tog, ikke kom til at udföre sit Forsæt. Den rette Læsemaade paa nærværende Sted maa fölgelig være den, som Hovedcodex giver, og som her er optagen i Texten; men ikke alle de gamle Afskrivere have forstaaet den rigtig i dens Korthed og have derfor, i den Tanke at skulle berigtige den, i Grunden forvansket den. I den latinske Bearbeidelse lyder det tilsvarende i Overeensstemmelse med den græske Grundtext saaledes: Christianorum vero unus inventus est solus, in auxilium veniens illius, qvi putabatur esse Barlaam, nomine Barachias. Hvad der endmere har bidraget til Misforstaaelsen af nærværende Sted er den aabenbare Feil eller Afvigelse fra den latinske Text som strax nedenfor har indsneget sig i den norske Bearbeidelse, i det nemlig S. 127. L. 2. Josaphat nævnes der hvor Lat. mener Barachias, naar det heder: ille (Barachias) autem solus, cum esset forti animo, ad agonem processit veritatis. — þrætto: „Kamp".

Cap. 129. S. 127. L. 18. oc þeirra herra, i Lat. tydeligere: et principe tenebrarum.

Cap. 131. S. 128. L. 25. en þu mant, hermed maa Eftersætningen tænkes at begynde, hvilket ogsaa svarer til den latinske Text. — S. 128. L. 28. En ef þu verðr . . . stnœyping, i Lat.: si vero, superatus seu veritate seu falsitate, confusionis mihi hodie autor extiteris. — S. 129. L. 1. oc fœra, ved en Ucorrecthed i Udtrykket for: at fœra.

Cap. 132. S. 129. L. 8. at honom var litit til ufœro: „at han let kunde bringe sig i Ulykke", i Lat.: quoniam (=qvod) ei facillimum, tormentis se tradere. — S. 129. L. 12. miok þui viðrlikt etc. 4 Mos. c. 22—24. Den lat. Text har ogsaa her og nedenfor Balaam for Bileam.

Cap. 133. S. 129. L. 23. einn margfroðr meistare, i Lat.: unus rhe-

torum. — S. 130. L. 1. keisarar . . vt ifra, i Lat.: et qvi cuncti in terra fuerunt et sunt reges et gloriosi et nobiles.

Cap. 134. S. 130. L. 9. sua sem asne Balaams. s. 4 Mos. 22. 28: ogsaa i Lat.: asina Balaam: skulde vel egentlig rettere være Bileam selv og ikke hans Aseninde. — S. 130. L. 26. yuir ollum lutum . . . minkka af. i Lat.: superior omnibus passionibus et diminutionibus.

Cap. 135. S. 131. L. 6. þesser varo . . . a marga guða: „Disse vare Hövdinger og Herrer (vare Anförere) for de fleste Folkefærd med Hensyn til den Visdom og Kundskab at troe paa mange Guder“, i Lat.: Nam isti fuerunt principes et magistri cæteris gentibus in multorum deorum cultu et adoratione. — S. 131. L. 23. oc vndir . . . til þurptta: „ og underkaste sig Menneskenes Natur og Tjene dem til Nytte;“ i Lat. derimod: et subdita necessitati: „Nödvendigheden underkastede“.

Cap. 136. S. 131. L. 31—S. 132. L. 2. Vitrir menn . . . . elldr. forklarende Tillæg af den norske Bearbeider; i Lat. ikkun: Qvid ergo de elementis dico? Den Vexlen i Kjön som i Opregningen af Elementerne forefindes maa udentvivl forklares af at Oversætteren her har tænkt sig dem personificerede: Luft, Vand og Ild som mandlige Væsener, Jorden derimod som et kvindeligt. Forresten sees af Varianterne, at heri finder nogen Vaklen Sted i de forskjellige Haandskrifter. — S. 132. L. 3. loptt eða himin, i Lat. blot: coelum. — S. 132. L. 4. Firir þui er hann . . . hags mannz, ganske svarende til Lat., der dog forau har et lidet Tillæg, som her mangler. Den latinske Text lyder, i Overeensstemmelse med den græske Grundtext, i sin Helhed saaledes: Nam videmus ipsum (coelum) volubile et secundum necessitatem motum, et ex multis constitutum, propter qvod Κόσμος vocatur; Κόσμος autem fabrica est alicujus artificis. — S. 132. L. 13. með sœmelegom . . . vandarllegre, i Lat. blot: cum coelesti ornatu.

Cap. 137. S. 133. L. 17. oc þær aðrar nauðzyniar, her maa underforstaaes et activisk Verbum f. Ex. at vinna d. e. udföre, udrette. — S. 133. L. 26. til vppruna oc avaxtar iarðarennar: „til (at frembringe) Spiren og Vext (Vegetation) paa Jorden“. — S. 133. L. 29. Læsem. minkar oc vanazt, beholdt paa Grund af Lat.: defectum luminis patientem. — S. 133. L. 30. með ser, Lat.: in se: „hos sig selv“. — S. 134. L. 12. stundum er hann . . . veit hann með ser, i Lat.: Est et iracundus et invidus et avidus et poenitens et minorationes multas habens.

Cap. 138. S. 134. L. 28. gerðu ser . . . rim oc rœðor: „og de taabelige Mennesker gjorde sig (om disse Guder) mange Rim og Fortællinger“; i Lat.: Unde ridicula et fatua et impia induxerunt (opspandt) Græci. — S. 135. I Fortællingen om Saturnus og Jupiter har den norske Bearbeider veget lidt ifra den latinske Text, som, stemmende med den græske Grundtext, i sin Helhed lyder saaledes: Inducitur enim ab eis ante omnes deos Saturnus, et huic sacrificant filios suos. Qvi genuit pueros multos de Rhea, et insaniens comedit filios suos. Ajunt autem Jovem abscidissi *sibi* virilia, et projecisse ea in mare, unde Venus fabulose dicitur fuisse nata. Alligans ergo suum patrem Jupiter projecit in tartarum. Cernis errorem et luxuriam qvam inducunt adversus deum suum. Convenit ergo deum esse victum et desertum? O insipientia! Qvis mentem sanam haben-

tium hæc dixerit? Secundus inducitur Jupiter, qvem ferunt regem esse aliorum deorum, et transformatum fuisse in animalia, ut cum mortalibus mulieribus adulteria committeret etc. Man seer let, at den norske Bearbeider har misforstaaet det i sig selv utydelige sibi i den latinske Text og saaledes ladet Jupiter öve paa sig selv, hvad Meningen er at han övede paa sin Fader Saturnus; og denne Feiltagelse har igjen ledet ham til at foretage en liden Forandring i Fortællingens Orden, for nemlig bedre at samle til Eet, hvad der efter hans Tanke angik Jupiter. er þor er kallaðr (L. 10) er naturligvis et Tillæg af den norske Bearbeider; Nordmændene vare vante til at sammenligne Thor som Tordengud med Jupiter. — S. 135. L. 26. Saturi i Lat.: in satyrum. — S. 135. L. 27—S. 136. L. 1. Saturi ero sua . . . . oc vorðenna, hele dette forklarende Stykke er en Tilsætning af den norske Bearbeider, som ikke findes i den latinske eller græske Text og heller ikke i den tydske Bearbeidelse. — S. 136. L. 1. hinn same þor, her er ligefrem Navnet þor brugt for Jupiter. — S. 136. L. 4. Pollinem, Lat.: Apollinem. — S. 136. L. 7. Nonner, var. Norner, Lat.: Musas. — S. 136. L. 8. þa kalla . . Ganimedem; her har den norske Bearbeider misforstaaet Meningen af den latinske Text, som ingenlunde medförer, at Ganymedes var en af Guderne; der siges blot: Deinde inducunt de Ganymede: „dernæst fortælle de om Ganymedes“. — S. 136. L. 16. skiære, i Lat.: forcipes d. e. Tang, Smedetang. — S. 136. L. 25. smyrsl . . . drykki, Lat.: potiones conficientem et emplastra componentem. — S. 137. L. 1. þo: „derhos, ovenikjöbet“. — S. 137. L. 3. nattdrykkiumaðr . . . giomanna, i Lat.: nocturnas agentem festivitates et magistrum ebrietatis. — S. 137. L. 6. drapo hann hermenn, i Lat.: a Titanis occisus est. — S. 137. L. 10. brann siðan inni, i Lat.: igne consumptum interiisse. — S. 138. L. 7. Rettelsen minni for munni, hvilken Læsemaade ogsaa Haandskrifterne B og a have, er foretagen i Fölge Lat., som her har: in memoriam omnino deferre.

Cap. 139. S. 138. L. 12. folskare oc heimskare, Lat.: sceleratiores et stolidiores. — S. 138. L. 13. ælska þeir, gjengiver Lat.: contenti fuerunt. — S. 139. L. 2. gashauk vf oc gioð, i Lat.: accipitrem et vulturem et aqvilam. — S. 139. L. 3. er bæðe fer . . manuskœtt, Tillæg af den norske Bearbeider. — S. 139. L. 6. lauk/. . . hagþyrna, i Lat.: cepas et allia et spinas. — S. 139. L. 11. fœyða, Lat.: putrefactos.

Cap. 140. S. 139. L. 28. spadomsmenn . . spekingar, i Lat.: poëtæ eorum et philosophi. — S. 140. L. 27. Er slikt er með slœgð . . . . en ekki annat, kan maaskee forklares saaledes: „Dersom saadant er sagt med Sluhed (med Underfundighed, for at bedrage, er Opspind af dem der fortælle det), da ere de ikke Guder, som övede saadant mod Andre eller selv taalte det. Men hvis dette er deres Tro (deres oprigtige Mening, som fortælle det), da er det Fortællinger (Fabler) og ikke Andet“. Dette udtrykker imidlertid ikke den latinske Texts Mening: Si ergo physicæ, non iam dii sunt qvi ista fecerunt et passi sunt; si autem allegoricæ, fabulæ sunt et non aliud aliqvid. d. e. „Hvis de (disse Digtninger om Guderne) ere at forstaae paa naturlig Maade, da ere de ikke Guder, som have övet og taalt saadant; men ere de at forstaae allegorisk, da ere de Fabler og intet andet“. Latinen er her ganske stemmende med den græske Grundtext.

Cap. 143. S. 143. L. 21. sem hendiagum være . . . visdome: „som

græske Original, og i den fra Latinen oprundne tydske Oversættelse. — S. 1. L. 28 — S. 2. L. 2. Barrunar . . . . soma kan forklares saaledes: „hans Baroner og Riddere fandt sin Glæde i at virke sin Herre til Hæder i Alt hvad de formaaede og kunde; alle hans Raadgivere, omhyggelige om Kongens Ære og beredte til at fremme hans Anseelse i enhver Henseende, sparede ikke, hvor de saae sin Leilighed, at befordre hans Hæder og Ære“; alligevel er her dog rimeligviis en eller anden Feil indlöben i den norske Text, hvilken man vanskelig kan berigtige, da man paa dette Sted blot har een Codex (C) til sin Benyttelse. — En ut af þesso allt landzfolkket: „men alt Landsfolket nedenfor“ d. c. alt det ringere Landsfolk. — S. 2. L. 11. nalega alla gnoga: „næsten alt fuldt op“; alla gnoga maa enten som acc. sing. henföres til fremdar og sœmdar, eller forklares med underforstaaet hluti (Ting) som acc. plur. — S. 2. L. 12 vissi val oc villdi saanlega: „vidste vel Besked og vilde rigtigen“ d. e. havde god Forstand og Villie til det Rette. — S. 2. L. 26. er = at. —

Cap. 3. S. 2. L. 36. er bæðe . . . sælo: kan enten forklares saaledes: „den verdslige Konges Bud, som med Hensyn til Liv og Salighed baade er farligt og intetsigende“; eller ogsaa kan man lade er gaae paa hele den næst forudgaaende Sætning og forklare det hele saaledes: „hvilket (nl. det at agte lidet den verdslige Konges Bud) er (nl. under andre Omstændigheder) baade farligt og fordærveligt for Liv og Salighed“; dette er en Bemærkning af Oversætteren hvortil intet svarende findes i den latinske Text. — S. 2. L. 38. gerðo allan . . . miskunn: „de gjorde al sin Magt og Villie beroende af hans (Guds) Villie og Miskunhed“, d. e. de underkastede sin Virkekraft og Villie aldeles Guds Villie og Naade.

Cap. 4. S. 4. L. 3. var . . . verande maa enten ansees for en Omskrivning for blot var, eller ogsaa er her en Feil indlöben i Texten, saaledes at enten er var eller ogsaa verande skulde være borte.

Cap. 5. S. 4. L. 22. er þaðan . . . a hann: „som fra det Sted var styggest, hvor man da saa den,“ d. e. som var styggere jo længere man saa paa den (jfr. S. 107. L. 1.). — S. 4. L. 26. fesælld i flærð: „Rigdom for skuffende Flitter“.

Cap. 6. S. 5. L. 1. En meðan etc. i den latinske Text: Illis namque præsentibus nullus a me tibi sermo reddetur. Præter rationem vero torque, occide, fac quod vis. Meningen i den norske Oversættelse maa vist nok ogsaa være, at saalænge Kongen ei har bortjaget de tvende Fiender fra sig, vil den Anden ikke svare ham; Kongen maa pine ham saa meget han vil. — S. 5. L. 6. agirnd, i den lat. Text: concupiscentia, i den græske Grundtext: ἐπιθυμία d. e. Begjærlighed. — S. 5. L. 11. þeir maa gaae paa þesser tveir lutir (reiði og agirnd) ovenfor. — S. 5. L. 13. eggja yðr til vnytra luta, i den lat. Text: ira vero destruit. — Hele Stedet S. 5. L. 5—13. Reiði oc agirnd . . . til vnytra luta. lyder saaledes i Lat.: ira et concupiscentia. Hæc enim ab initio qvidem cooperatoria naturæ ab autore inducta sunt, et nunc similiter habent ea qvi non secundum carnem conversantur sed secundum spiritum. In vobis autem, qvi toti estis carnei et nihil habetis spiritus, contraria facta sunt, et qvæ inimicorum et hostium sunt agunt. Nam concupiscentia in vobis operatur qvidem voluptatem et incitat, ira vero destruit. d. e. „Vrede og Begjærlighed. Disse ere nemlig vel oprindeligen af Skaberen nedlagte (i Mennesket) for at understötte

hold til Lat.: abluit pedes lacrymis. — S. 147. L. 9. primsignaðe hann fyrst, Lat.: catechizans eum.

Cap. 150. S. 147. L. 28. Engar fornner eða boð, Lat.: Libamina non exhibebat idolis; ved boð forstaaes vel Offergjæstebudene. — S. 148. L. 1. sem Isayas segir, Es. 51. 21.

Cap. 151. S. 148. L. 3. mote þessom . . hafnan: „mod disse tvende, som vilde fange ham: Verden og dens Forsagelse,“ d. e. Kongen vakklede mellem tvende Forsætter: at fölge Verden eller forsage den; saaledes maa den norske Bearbeider antages at have opfattet og yderligere villet forklare Lat.: Sic ergo rege cum duabus luctante cogitationibus, der gjengiver den græske Originals: Οὕτως οὖν τοῦ βασιλέως δυσὶ παλαίοντος λογισμοῖς. — S. 148. L. 6. Alla leika . . riddaraskap, Lat.: Theatrum namque et cursus eqvorum et venationis inductiones. — S. 148. L. 32. þu einn . . . ennda, tilsvarende findes ei i Lat. eller i den græske Grundtext.

Cap. 152. S. 149. L. 2. prestar oc byskopar, i Lat.: templorum pontifices. — S. 149. L. 36 — S. 150. L. 1. firir falsarum . . . með forn guða varra, i Lat. blot: maximorum deorum benignitate protectus; forn maa altsaa her betegne: „Gave“. — S. 150. L. 15. Hegomlegar . . Galileorum, i Lat.: Galilæorum congressiones et vaniloqvia; til congressiones (i Græsken: ἐνστάσεις, „Opreisninger, Opstand“) maa i den norske Text samburð antages at svare, og dette skulde da her betegne: „Sammensværgelse“. Imidlertid kunde det vel ogsaa være muligt, at den norske Bearbeider her ei saa strængt har fulgt den latinske Text, men kun ved det Anförte villet udtrykke: „Galilæernes forfængelige Tale og ufornuftige Opspind (eg. Sammensætning)“.

Cap. 153. S. 151. L. 9. illzkufullum mannum miok gladdum, i Lat. anderledes: nequitiæ spiritibus valde gloriantibus, hvilket stemmer med den græske Original. — S. 151. L. 10. þa gerðu . . foro siðan; denne Læsem. er optagen, fordi den noget mere end de övrige nærmer sig den latinske Text: et gratias eis referentibus templorum sacerdotibus, rex iterum ad palatium rediit. Ved den anden forkastede Læsemaade maa er i Begyndelsen gaae paa hatið i Linien ovenfor.

Cap. 154. S. 152. L. 1. slœgleg rað oc þo staðfastleg; „underfundige Raad, og derhos kraftige“; i Lat.: consilium malum et exterminabile: „et ondt og fordærveligt Raad“. — S. 152. L. 9. stnuit oc firirdœmt, svarer til Lat: circumvenire; firirdœma har maaskee her Betydningen: „besnakke, overvinde med Ordklögt“, den norske Bearbeider bruger her uden Tvivl Plusqvamperfectum hafðe stnuit fordi han vil udtrykke Sikkerheden af Kongens Forventning; han forestillede sig Sagen saa vis, som om den allerede var fuldbyrdet. — S. 152. L. 14. fullt af falsom getnaðe, ligefrem: „fuldt af falsk (eller svigfuld) Undfangelse“ d. e. frugtsommeligt (fyldt) med Svig. — S. 152. L. 25. gengr hann eigi at borðe: „falder han ikke til Föie“.

Cap. 155. S. 153. L. 4. ef hans sunr etc. her er aabenbare noget udeglemt i den norske Text, nemlig Sönnens Alder, inden hvilken han ikke maatte see paa Sol eller Ild; i Latinen tilföies: infra decem annos, og af hvad i den norske Text nedenfor L. 9. siges, sees at den norske Oversætter har tænkt sig det samme; efter sunr er altsaa uden Tvivl udeglemt: innan tiu vetra; men Udeladelsen findes i alle tilværende Codices og skriver sig fölgelig efter al Sandsynlighed

fra selve Oversætteren. — S. 153. L. 11. En ekki þat . . . horva: „men om intet af hvad han saa vidste han hvortil man skulde benytte enhver Ting eller hvad den betydede“; foran horva maa underforstaaes: eða til huers huertt (her Nominat.) skylldi; i Lat.: nullam mundalium rerum per visum habens notitiam. — S. 153. L. 14. huertt i sinni sundran: „hvert i sin Art“; Lat.: secundum genus. — S. 153. L. 30. Sem hann sa fagrar geitr . . . konor; hertil findes intet svarende hverken i den latinske eller græske Text og ikke heller i den tydske Bearbeidelse; dette er altsaa uden Tvivl et Tillæg af den norske Bearbeider, som i dette Stykke har vist sig mindre höflig mod Kvinderne end den tydske Oversætter, hvilken i Anledning af det senere forekommende Spög af Skjoldsvenden, at han benævner Kvinderne Djævle, indskyder et langt Stykke til Kvindernes Priis. — S. 153 L. 34. skialdsueinn, Lat.: spatarius, Gr. τὸν σπαθάριον d. e. Sværdbærer, Vaabendrager. — S. 154. L. 7. Huat faðer etc. udtrykker Lat.: Qvid, inqvit, pater aliud nisi.

Cap. 156. S. 154. L. 28. til villuhellis, Lat.: ad illam malignam speluncam.

Cap. 158. S. 156. L. 35. þui at hon var dotter konongsens af Syrialannde, overeensstemmende med Lat.: patria etiam Syra, hvori dog er en Misforstaaelse af den græske Originaltextes: βασιλικῆς οὖσαν σειρᾶς: „værende af kongelig Stamme“.

Cap. 159. S. 157. L. 15. kennzt við þik . . . er guð er sialfr: „Lær dig selv at kjende og ham som evig lever, som er Gud selv“; i Lat. kun: cognosce viventem in secula Deum, stemmende med den gr. Grundtext. — oc vill þik . . guða: „og far ikke længer vild formedelst Troen paa de falske Guder“; Læsem. spill eigi þer: „besmit dig ikke“ kommer dog maaskee den latinske Text noget nærmere: et noli hoc errore idolorum corrumpi. — S. 158. L. 17. at guði ero etc. Hebr. 13. 4. — S. 158. L. 19. at betra er at gipttazt etc. 1. Cor. 7. 9. — S. 158. L. 21. at þat band etc. Matth. 19. 6. — S. 158. L. 28. mer lizt . . . sannenda: „mig synes, at du forvilder dig langt bort fra eders sande Troes Lærdomme og Viisdom“; i Lat.: Valde mihi videris a veritate dogmatum vestrorum errare. — S. 159. L. 9. en þu nioter . . . oc mœydoms, i Lat. kun: nec non et ipse meo satiare decore. — S. 159. L. 11. oc skallt þu eigi at eins . . . . minnar hialppar, i Lat.: et erit tibi non solum indulgentia pro dispensatione ista, sed insuper munerum retributio pro salute mea a Deo tuo; i den norske Text skulde altsaa ambun gjengive indulgentia, og goðgerning: dispensatio, det er imidlertid höist tvivlsomt om Oversætteren her fölger den latinske Text höiagtig. — S. 159. L. 13. þui at sua er ritat etc. Luc. 15. 7. — S. 159. L. 18. Gerðo eigi hofðingiar . . bata oc vmbota (Ap. G. 16. 3), i Lat.: Nonne plurima et principes religionis vestræ apostoli secundum dispensationem (κατ᾽ οἰκονομίαν) egerunt, prætereuntes nonnunqvam minus propter maius mandatum? Nonne Paulus dicitur circumcidisse Timotheum propter meliorem dispensationem (ἕνεκα κρείττονος οἰκονομίας)? Et licet execrabilis sit Christianis circumcisio, tamen ille non respuit hanc facere. Med Hensyn til den latinske Text maa man vel forklare dette Sted saaledes: „Handlede ikke eders Troes Hövdinger og förste Forkyndere, de hellige Apostle, undertiden paa egen Haand (eg. ifölge en Bestemmelse som de selv toge paa Grund af Om-

stændighederne; Lat.: secundum dispensationem d. e. med Dispensation eller Fritagelse fra det Befalede); de tilsidesatte stundom det uvigtigere (minnzta her for minna) Bud for derved at redde Menneskers Liv (d. e. Salighed). Det er fortalt at Paulus, eders viseste Apostel, gav Timotheus Omskjærelsen (eg. Omskjærelsens Daab) formedelst et vigtigere Öiemed (eg. paa Grund af en bedre Anordning, eller ved en Anordning af ham selv til det Bedre d. e. ved en Dispensation). Men skjönt Omskjærelsen er forkastelig i de Christnes Öine, saa undlod dog ikke Paulus at anvende den, hvor det gjaldt (at virke til) Gavn og Forbedring (Christendommens Fremme)". Varianterne til dette Sted vise ellers noksom, at det ikke har forekommet Afskriverne ret tydeligt, hvorfor de have sögt at rette derpaa, men just derved forvansket det.

Cap. 161. S. 160. L. 32. Læsem.: mykyleik optagen med Hensyn til Lat.: flumina lacrymarum ex oculis largienter profundens. — S. 160. L. 35. Lat eigi firir leggia mik grima vuini mina: „lad ikke mine grumme Uvenner fælde mig"; i Lat.: neque irrideant me inimici mei.

Cap. 163. S. 163. L. 1. suæfðe mik i angre minum: „dyssede mig i Söven i min Uro"; i Lat.: et dormivi conturbatus.

Cap. 164. S. 163. L. 28. oc ver allir undf. varo; i Lat. lyder det Hele: Illo enim signo redivimus-enervati, fugientesqve exusti omnis aëris principes et rectores tenebrarum.

Cap. 166. S. 164. L. 32. Skamma stunnd . . . guð sialfr gerði; den her optagne Læsemaade stötter sig til den latinske Text, der i det den sætter nærværende Sætning i Forbindelse med Slutningen af foregaaende Cap. udtrykker sig saaledes: modicum sustinens superni regis filius et urbis illius civis qvam fixit Dominus et non homo, ait ad Theodam. — S. 165. L. 1. stnœypingar getnaðr . . . skemdr, i Lat.: Babylonium semen et Chaldæicæ turris construentium proles, propter qvam mundus confusus est. — S. 165. L. 9. huart er betra: „om det ikke er bedre"; egentlig er Modsætningen hertil hvad som fölger i L. 17; Eða likar þer etc.

Cap. 167. S. 165. L. 30 — S. 166. L. 1. Læsem. er firir þui etc. er her optagen som nærmere den lat. Text: Et ideo longe te rationali intellectualius est irrationabile animal; nam illud cognoscit nutrientem se, tu vero Deum ignoras per qvem de nihilo factus es, per qvem vivis et conservaris. — S. 166. L. 9. Huersu ma . . lif; tydeligere i Lat., hvor et Tillæg findes foran: imo neque mortuum utique est iustum vocari idolum. Qvomodo enim mortuum est qvod nunqvam vixit?

Cap. 168. jfr. 1 Sam. 5. Denne Fortælling er et Tillæg af den norske Bearbeider, til hvilket intet svarende findes hverken i den græske, latinske eller tydske Text. Staden Azotus er Asdod.

Cap. 170. S. 168. L. 10. oc firir þui; her foran findes i den latinske Text et stort Stykke, som i den norske er forbigaaet, uden Tvivl fordi omtrent det samme allerede tidligere er sagt; i det næst fölgende er derimod igjen den norske Bearbeidelse noget vidtlöftigere. — S. 168. L. 16. Heluiti . . . niðri, svarer ganske til Lat.: Infernus lætatus est obvians tibi deorsum, i den græske Grundtext: ὁ ἅδης ἐπικράνθη συναντήσας σοι κάτω, hvilket Billius oversætter: Infernus in amaritudine fuit occurrens tibi deorsum. Vulgata har derimod dette Sted (Esai. 14. 9.) saaledes: Infernus subter te conturbatus

est in occursum adventus tui. — S. 168. L. 21. ef hann hefði . . . sakar, hvortil intet tilsvarende findes hverken i den lat. eller gr. Text, maa her forklares: „hvis han havde gjort efter vor Fortjeneste"; dog kunde det vel være muligt, at et eigi her kunde være bortfaldet efter hefði, og da vilde Stedet blive at oversætte: „hvis han ikke havde gjort det for vor Skyld". — S. 168. L. 23. Oc firir þui . . . mote sialfum guði: „Og efterdi du i alt hvad du taler imod denne Tro, er imod Gud selv"; i Lat.: Igitur qvæ ipsi deo verbo hinc facta est læsio, qvod blasphemare non desinis? d. e. „hvad Forringelse er selve Gud, Ordet, skeet heraf, efterdi du ikke aflader at fremföre Gudsbespottelse?" Den norske Oversættelse svarer her altsaa ikke ganske til den latinske Text. Det paafölgende (L. 25) Huartt er þa fegra maa oversættes: „er det da ikke skjönnere?" — S. 168. L. 26. reinlivis rað, i Lat.: munditiam d. e. „Renhed, rene Sæder".

Cap. 171. S. 169. L. 18. þo at blamaðr . . . illa nomet: „saafremt (ligesaa fuldt som) en Blaamand (Neger) kan skifte sin sorte Hud eller en Leopard sit plettede Skind, skal du kunne handle godt, skjönt du har lært ilde". Jerem. 13. 23. Paa dette Sted er i Cod. A i det syttende Aarh. ved Radering og Overskrivning fölgende Forandring foretagen: *kynni* blamaðr *skipta* sinu svartta skinni eða leopardus sinni mislitri huð. *sua* matt þu val gera *þo* þu haver illa nomet. — S. 170. L. 6. vmattolegr, i Lat.: inexpugnabilem, maa her forklares: „ubetvingelig, som man ikke formaaer at vinde Bugt med". — S. 170. L. 13. Ec sa . . . athæves hans, Ps. 37. 35. — S. 170. L. 16. Himinn . . . vnytazt, Luc. 21. 33. — S. 170. L. 22—33. Fortællingen om Peters og Johannes's Jærtegn (Ap. Gj. 3. 1—9) er et Tillæg af den norske Bearbeider. — S. 171. L. 6—15. Fortællingen om Johannes's Jærtegn (jfr. Spec. hist. l. x. c. 39) er ligeledes et Tillæg af den norske Bearbeider. — S. 171. L. 16. Rettelsen vitringum stötter sig til den latinske Text, som her har: de sapientibus tuis et rhetoribus. — S. 171. L. 20. hinna fulastu siða, i Lat.: foetentissimæ sectæ vestræ; altsaa bör siðir her forklares om Religion. — S. 171. L. 26. Seruch jfr. 1 Mos. 11. 20. — S. 172. L. 16. Davið . . munnz hans, Ps. 33, 6. — S. 172. L. 18. ekki er gort . . gerði, Joh. 1. 3.

Cap. 172. S. 173. L. 9. eigi með einni huerri afleiðing: „ikke for et Syns Skyld", i Lat.: non qvalitercunque, s. o. f. Anm. t. S. 57. L. 34. — S. 173. L. 15. Guðs sunr . . . til iðranar, Luc. 15. 7. — S. 173. L. 17. eigi kom . . yfirbota, Luc. 5. 32. — S. 173. L. 20. Ec vil eigi . . . i rettlæte liva, Ezech. 33. 11 ff. — S. 173. L. 27. þvaztt . . . misverka, Es. 1. 16. — S. 174. L. 1. rukku, i Lat.: rugam peccati.

Cap. 174. S. 174. L. 24. við huat . . . . at raða: „ved hvilket Middel det var ham bedst at komme ud af denne Sag" d. e. hvorledes han bedst skulde komme ud heraf. — S. 174. L. 29. þui at annat hvart . . þralynddi, i Lat.: Nam ex natura inest ei vel forte ex fato contentio ista atque duritia.

Cap. 176. S. 176. L. 1. koronaðe hann . . . sem konunge samde, i Lat.: ornat diademate et omni hunc regali illustrans gloriæ, in designatum sibi dirigit regnum cum splendido comitatu et decenti obseqvio; man maa ogsaa forstaae den norske Text saaledes, at han kronede sin Sön i hans Deel af Riget i det han ledsagede ham did „med et skjönt Fölge af höviske Hirdriddere og med alt det væbnede Hirdfolk som sömmede en Konge".

Cap. 177. S. 177. L. 22. funt, i Lat.: piscina; men her tales ei om at

den var i Kirken. — S. 177. L. 24. aller hofðingiar . . . quenna, i Lat. kun: et baptizantur principes prius et quotquot in dignitate erant, deinde milites et reliqva turba. — S. 177. L. 30. Læsem. grædder optagen paa Grund af Lat.: curatione adepta. — S. 178. L. 5. en guðs tru . . . þioða: „men skinnede i den rene Guds Tro og forherligedes ved den Tilvext det fik af tilkommende Folkefærd"; i Lat. kortere: luceque fulgebat immaculatæ fidei Christianorum. Den i den norske Text foretagne Rettelse stötter sig, som vil sees, til Udtrykket i den latinske.

Cap. 178. S. 179. L. 1. þat hugleiddi . . . miskunnar verk, er Eftersætningen: „saa betænkte han ogsaa, at den störste Kraft er Barmhjertigheds Gjerninger;" det tilsvarende i Lat. er: meditatur secundum opus misericordiæ virtutem: „pönser han paa, som sin næste Virksomhed, Barmhjertigheds Dyd." — S. 179. L. 2. Skamfylli, i Lat.: „pudicitia." — S. 179. L. 13. Sua gerði Josaphat . . . vndir sinv valldde; det som i den latinske Text (hvilken her i Hovedsagen stemmer med den græske Grundtext) svarer til dette dunkle Sted er fölgende: Super aurum ergo et lapidem preciosum misericordiæ divitias sibimetipsi aggregabat; et hic lætabatur spe futuræ qvietis, et ibi iucundabatur experientia speratæ beatitudinis: d. e. „Fremfor Guld og Edelstene samlede han sig en Skat af Barmhjertighed; og her (i dette Liv) glædede han sig ved Haabet om den tilkommende Hvile, for hisset (i det andet Liv) at fryde sig ved selve Nydelsen af den forhaabede Salighed." Ganske den samme Mening kan man neppe faae ud af den norske Text, der uden Tvivl maa forklares saaledes: „Saa gjorde Kong Josaphat (nl. han agtede intet höiere end Barmhjertighed); han bortskiænkede þaade Guld og Kostbarheder og herlige Edelstene. Men Barmhjertighedens Handlinger bevarede han stedse under sin egen Raadighed (af Barmhjertigheds Gjerninger dannede han sig en ham ene tilhörende Skat); og han glædede og frydede sig stedse i Haabet om den ukomne (tilkommende) Salighed, men her i Livet havde han.(medens han allerede i Livet havde) Glæde af den Hæder han höstede (eg. erfarede) under sit Herredömme (nl. for sine Barmhjertighedsgjerninger)." Altsaa i Korthed: „Josaphat samlede sig ved at bortskjænke sit Guld en Skat af Barmhjertighedsgjerninger, hvilken voldte ham Glæde her i Livet baade ved det Haab den skjænkede ham om kommende Salighed, og den Hæder som den allerede her spredte over hans Styrelse." Den norske Bearbeider har öiensynlig her behandlet sin Original meget frit, rimeligviis fordi han ei rigtig forstod dens Mening, maaskee paa Grund af en eller anden Feil i den ham foreliggende latinske Text. Flere senere norske Afskrivere have, som det lader, fundet Stedet i den norske Bearbeidelse dunkelt, og have derfor tilladt sig den Udeladelse, som i Varianten er antydet. — S. 179. L. 18. ef nokkorer . . . iarnnbonndum, i Lat.: et qui in metallis erant conclusi: „og som vare indesluttede i Bjergverkerne;" dette har den norske Bearbeider misforstaaet. — S. 179. L. 23. oc þotte honom . . sialfum ser, en noget uregelmæssig Construction, hvoraf Meningen er: „det tyktes ham som om han gjorde sig selv alt det Gode, han gjorde dem;" i Lat.: sibimetipsi putans beneficium impendere, cum aliorum misereretur. — S. 179. L. 25. oc ventte hann ser . . . oc þiggia: „og ventede han sig Gjengjæld for alle disse Ting i den Stund, da det tyktes ham mest magtpaaliggende at have og modtage den;" i Lat.: multiplices sperans pro his recompensationes in tempore operum retributionis.

mann oc laupingia, i Lat.: fugitivus pietatis. -- S. 114. L. 32. a mina raðagerð oc firir vttan if staðfasta: „paa min uden al Vaklen faste Beslutning“, i Lat.: perfectionem mei ausculta consilii; oc synes her i den norske Text bedre at kunne være borte. — S. 115. L. 11. firir vttan alla þok þina: „om du end slet ikke takker mig derfor“ d. e. i hvorledes du end synes derom; i Latinen svarer hertil: bene scias: „saameget du veed det“.

Cap. 120. S. 115. L. 14. agiærnnlega, her: „hæftigen“.

Cap. 121. S. 116. L. 18. en guðs orð . . . halldazt, i Lat.: verbum autem Domini mei quod evangelizatum est omnibus, manet in æternum. — S. 117. L. 3. veiðzt: „fortabes, forgaaer“; er alldrigi veiðzt i Lat.: incorruptibilibus. — nema æ vex . . . . endrnyazt, i Lat.: insuccessibili privari bonorum illorum refectione.

Cap. 122. S. 117. L. 27. ff. þa er konongrenn . . . orð sveinsins; i denne lange Sætning, der svarer til en lignende i Latinen, synes den norske Oversætter at være kommen noget ud af den rette Sammenhæng, og angiver saaledes ikke tydelig Eftersætningen paa det Sted, hvor den efter Latinen skulde begynde, nemlig L. 32 ved: en firir þui, hvor det i Lat. heder: sermonis tamen claritatem ob internam tenebrarum crassitudinem non percepit.

Cap. 124. S. 121. L. 20. Ræzt: „hav Ærefrygt for“, i Lat.: verere.

Cap. 125. S. 121. L. 35. Eigi kom ec etc. Matth. 10. 34, 35. — S. 122. L. 2. Ef nokkor ælskar etc. Matth. 10. 37 og 33. — S. 122. L. 7. Timi er til at ælska etc. Præd. 3. 8. — S. 122. L. 10. Miskunna mer etc. Ps. 57. 2.

Cap. 126. S. 122. L. 24. með þeim . . . fylgia: „at fölge Raad med dem“ d. e. fölge deres Raad, i Lat.: et nullo modo obedire debere separantibus nos a Deo. — S. 123. L. 3. nema, her: „tvertimod“. — S. 123. L. 6. skynsemd eða, dette Tillæg i Hovedcodex, der ikke findes i de andre Haandskrifter og ikke heller har noget tilsvarende i den latinske Text, synes at forstyrre Sammenhængen, og burde derfor maaskee rettest udelades. — S. 123. L. 23. Eigi er sua . . . afvirðannde: „ikke forholder det sig med dette lystelige Liv saaledes som du troer, at det paa denne Maade kan fuldkommes, thi det er imod den menneskelige Natur; det er snarere upassende og (som stridende) imod al Sandhed og alle gode Sæder höist forkasteligt“. — S. 123. L. 26. þat setr oc seðr: „det tilfredsstiller og mætter“. — S. 124. L. 9. með sinv . . . asyn; Lat. er her ikke ganske tilsvarende: in majestate ineffabili et virtute terribili. — S. 125. L. 3. brigzli: „Beskjæmmelse“. — S. 125. L. 6. i þessom heimboðom: „i disse Gjæstesteder“.

Cap. 127. S. 125. L. 22. i samvizku sinni: „i hans egen Bevidsthed“, Lat.: et arguebatur a propria conscientia. — S. 126. L. 1. mykynn fiollda . . . Galileos, i Lat. ikkun: congregabo ecclesiam magnam et omnes nostros et Galilæos in unum convocabo, ved Galilæer menes da Christne; den norske Bearbeider har ved sit Tillæg fordunklet Meningen.

Cap. 128. S. 126. L. 16. allum villumonnum . . . monnum ollum, i Lat. blot: idololatras videlicet et Christianos. — S. 126. L. 19. kæme vruggir . . . heim oc heiman: „skulde komme til Kongen sikkre paa deres Reise baade frem og tilbage (i sikkert Leide frem og tilbage), i hans Sikkerhed med ret Ransagning (under hans Beskyttelse, der skulde være forenet med en stræng Undersögelse, nemlig om hvilken Tro der var den sande)“; i Lat.: ut nullus Chri-

stianorum timeat se aliqvid mali qvod non sperat passurum, sed secure omnes per tribus et cognationes in unum conveniant ad spontaneam et non coactam veritatis conqvisitionem futuram. — S. 126. L. 21. Skipade hann oc: „han beskikkede (d. e. tilkaldte) og". — S. 126. L. 23. i Galilca lannde, i Lat.: Chaldæorum et Indorum; man seer tydeligen, at den norske Bearbeider ingen klar Forestilling har havt om Betydningen af Navnene Galilæa og Galilæer, hverken i Almindelighed eller i nærværende Skrift. — S. 126. L. 27. með ymsum kunnastum: „af forskjellige Religioner" eller ogsaa maaskee: „med mangfoldige Slags Kundskaber"; i Lat.: de sua execranda secta: „af hans (Kongens) afskyelige Tro"; den norske Oversætter antyder ikke bestemt, at her kun er Tale om Hedninger. — S. 126. L. 28. En einn . . . Barachia: „Men der blev funden een eneste (ikke meer end een eneste) Anförer (Ordförer, Talsmand) for de Christne; alle troede at det var Barlaam, men hans Navn var dog i Grunden Barachias". Dette maa jævnföres med Cap. 190. S. 189, hvor det heder om denne samme Barachias, at han, da Nachor under Foregivende at være Barlaam disputerede mod Vismændene, var beredt til med Guds Bistand at modstaae den falske Tro, som de Vise vilde forkynde; — og da bliver Meningen af nærværende Sted den, at Mængden, som var uindviet i Hemmeligheden, vistnok antog den foregivne Barlaam (Nachor nemlig) for at være de Christnes Talsmand, men dette var kun et bedragerisk Skin; i Virkeligheden var der ingen af de tilstedeværende Christne, som havde Mod til at optræde som deres Ordförer undtagen Barachias, hvilken dog, paa Grund af den Vending hele Forhandlingen tog, ikke kom til at udföre sit Forsæt. Den rette Læsemaade paa nærværende Sted maa fölgelig være den, som Hovedcodex giver, og som her er optagen i Texten; men ikke alle de gamle Afskrivere have forstaaet den rigtig i dens Korthed og have derfor, i den Tanke at skulle berigtige den, i Grunden forvansket den. I den latinske Bearbeidelse lyder det tilsvarende i Overeensstemmelse med den græske Grundtext saaledes: Christianorum vero unus inventus est solus, in auxilium veniens illius, qvi putabatur esse Barlaam, nomine Barachias. Hvad der endmere har bidraget til Misforstaaelsen af nærværende Sted er den aabenbare Feil eller Afvigelse fra den latinske Text som strax nedenfor har indsneget sig i den norske Bearbeidelse, i det nemlig S. 127. L. 2. Josaphat nævnes der hvor Lat. mener Barachias, naar det heder: ille (Barachias) autem solus, cum esset forti animo, ad agonem processit veritatis. — þrætto: „Kamp".

Cap. 129. S. 127. L. 18. oc þeirra herra, i Lat. tydeligere: et principe tenebrarum.

Cap. 131. S. 128. L. 25. en þu mant, hermed maa Eftersætningen tænkes at begynde, hvilket ogsaa svarer til den latinske Text. — S. 128. L. 28. En ef þu verðr . . . stnœyping, i Lat.: si vero, superatus seu veritate seu falsitate, confusionis mihi hodie autor extiteris. — S. 129. L. 1. oc fœra, ved en Ucorrecthed i Udtrykket for: at fœra.

Cap. 132. S. 129. L. 8. at honom var litit til ufœro: „at han let kunde bringe sig i Ulykke", i Lat.: quoniam (=qvod) ei facillimum, tormentis se tradere. — S. 129. L. 12. miok þui viðrlikt etc. 4 Mos. c. 22—24. Den lat. Text har ogsaa her og nedenfor Balaam for Bileam.

Cap. 133. S. 129. L. 23. einn margfroðr meistare, i Lat.: unus rhe-

torum. — S. 130. L. 1. keisarar . . vt ifra, i Lat.: et qvi cuncti in terra fuerunt et sunt reges et gloriosi et nobiles.

Cap. 134. S. 130. L. 8. sua sem asne Balaams, s. 4 Mos. 22. 28; ogsaa i Lat.: asina Balaam; skulde vel egentlig rettere være Bileam selv og ikke hans Aseninde. — S. 130. L. 28. yuir ollum lutum . . . minkka af, i Lat.: superior omnibus passionibus et diminutionibus.

Cap. 135. S. 131. L. 6. þesser varo . . . a marga guða: „Disse vare Hövdinger og Herrer (vare Anförere) for de fleste Folkefærd med Hensyn til den Visdom og Kundskab at troe paa mange Guder", i Lat.: Nam isti fuerunt prinfcipes et magistri cæteris gentibus in multorum deorum cultu et adoratione. — S. 131. L. 23. oc vndir . . . til þurptta: „ og underkaste sig Menneskenes Natur og tjene dem til Nytte;" i Lat. derimod: et subdita necessitati: „Nödvendigheden underkastede".

Cap. 136. S. 131. L. 31—S. 132. L. 2. Vitrir menn . . . . elldr, forklarende Tillæg af den norske Bearbeider; i Lat. ikkun: Qvid ergo de elementis dico? Den Vexlen i Kjön som i Opregningen af Elementerne forefindes maa udentvivl forklares af at Oversætteren her har tænkt sig dem personificerede: Luft, Vand og Ild som mandlige Væsener, Jorden derimod som et kvindeligt. Forresten sees af Varianterne, at heri finder nogen Vaklen Sted i de forskjellige Haandskrifter. — S. 132. L. 3. loptt eða himin, i Lat. blot: coelum. — S. 132. L. 4. Firir þui er hann . . . hags mannz, ganske svarende til Lat., der dog foran har et lidet Tillæg, som her mangler. Den latinske Text lyder, i Overeensstemmelse med den græske Grundtext, i sin Helhed saaledes: Nam videmus ipsum (coelum) volubile et secundum necessitatem motum, et ex multis constitutum, propter qvod *Κόσμος* vocatur; *Κόσμος* autem fabrica est alicujus artificis. — S. 132. L. 13. með sœmelegom . . . vandarllegre, i Lat. blot: cum coelesti ornatu.

Cap. 137. S. 133. L. 17. oc þær aðrar nauðzyniar, her maa underforstaaes et activisk Verbum f. Ex. at vinna d. e. udföre, udrette. — S. 133. L. 26. til vppruna oc avaxtar iarðarennar: „til (at frembringe) Spiren og Vext (Vegetation) paa Jorden". — S. 133. L. 29. Læsem. minkar oc vanazt, beholdt paa Grund af Lat.: defectum luminis patientem. — S. 133. L. 30. með ser, Lat.: in se: „hos sig selv". — S. 134. L. 12. stundum er hann . . . veit hann með ser, i Lat.: Est et iracundus et invidus et avidus et poenitens et minorationes multas habens.

Cap. 138. S. 134. L. 28. gerðu ser . . . rim oc rœðor: „og de taabelige Mennesker gjorde sig (om disse Guder) mange Rim og Fortællinger"; i Lat.: Unde ridicula et fatua et impia induxerunt (opspandt) Græci. — S. 135. I Fortællingen om Saturnus og Jupiter har den norske Bearbeider veget lidt ifra den latinske Text, som, stemmende med den græske Grundtext, i sin Helhed lyder saaledes: Inducitur enim ab eis ante omnes deos Saturnus, et huic sacrificant filios suos. Qvi genuit pueros multos de Rhea, et insaniens comedit filios suos. Ajunt autem Jovem abscidissi *sibi* virilia, et projecisse ea in mare, unde Venus fabulose dicitur fuisse nata. Alligans ergo suum patrem Jupiter projecit in tartarum. Cernis errorem et luxuriam qvam inducunt adversus deum suum. Convenit ergo deum esse victum et desertum? O insipientia! Qvis mentem sanam haben-

tium hæc dixerit? Secundus inducitur Jupiter, qvem ferunt regem esse aliorum deorum, et transformatum fuisse in animalia, ut cum mortalibus mulieribus adulteria committeret etc. Man seer let, at den norske Bearbeider har misforstaaet det i sig selv utydelige sibi i den latinske Text og saaledes ladet Jupiter öve paa sig selv, hvad Meningen er at han övede paa sin Fader Saturnus; og denne Feiltagelse har igjen ledet ham til at foretage en liden Forandring i Fortællingens Orden, for nemlig bedre at samle til Eet, hvad der efter hans Tanke angik Jupiter. er þor er kallaðr (L. 10) er naturligvis et Tillæg af den norske Bearbeider; Nordmændene vare vante til at sammenligne Thor som Tordengud med Jupiter. — S. 135. L. 26. Saturi i Lat.: in satyrum. — S. 135. L. 27—S. 136. L. 1. Saturi ero sua .... oc vorðenna, hele dette forklarende Stykke er en Tilsætning af den norske Bearbeider, som ikke findes i den latinske eller græske Text og heller ikke i den tydske Bearbeidelse. — S. 136. L. 1. hinn same þor, her er ligefrem Navnet þor brugt for Jupiter. — S. 136. L. 4. Pollinem, Lat.: Apollinem. — S. 136. L. 7. Nonner, var. Norner, Lat.: Musas. — S. 136. L. 8. þa kalla .. Ganimedem; her har den norske Bearbeider misforstaaet Meningen af den latinske Text, som ingenlunde medförer, at Ganymedes var en af Guderne; der siges blot: Deinde inducunt de Ganymede: „dernæst fortælle de om Ganymedes". — S. 136. L. 16. skiære, i Lat.: forcipes d. e. Tang, Smedetang. — S. 136. L. 25. smyrsl ... drykki, Lat.: potiones conficientem et emplastra componentem. — S. 137. L. 1. þo: „derhos, ovenikjöbet". — S. 137. L. 3. nattdrykkiumaðr ... giomanna, i Lat.: nocturnas agentem festivitates et magistrum ebrietatis. — S. 137. L. 6. drapo hann hermenn, i Lat.: a Titanis occisus est. — S. 137. L. 10. brann siðan inni, i Lat.: igne consumptum interiisse. — S. 138. L. 7. Rettelsen minni for munni, hvilken Læsemaade ogsaa Haandskrifterne B og a have, er foretagen i Fölge Lat., som her har: in memoriam omnino deferre.

Cap. 139. S. 138. L. 12. folskare oc heimskare, Lat.: sceleratiores et stolidiores. — S. 138. L. 13. ælska þeir, gjengiver Lat.: contenti fuerunt. — S. 139. L. 2. gashauk vf oc gioð, i Lat.: accipitrem et vulturem et aqvilam. — S. 139. L. 3. er bæðe fer .. mannskœtt, Tillæg af den norske Bearbeider. — S. 139. L. 6. lauk ... hagþyrna, i Lat.: cepas et allia et spinas. — S. 139. L. 11. fœyða, Lat.: putrefactos.

Cap. 140. S. 139. L. 28. spadomsmenn .. spekingar, i Lat.: poëtæ eorum et philosophi. — S. 140. L. 27. Er slikt er með slœgð .... en ekki annat, kan maaskee forklares saaledes: „Dersom saadant er sagt med Sluhed (med Underfundighed, for at bedrage, er Opspind af dem der fortælle det), da ere de ikke Guder, som övede saadant mod Andre eller selv taalte det. Men hvis dette er deres Tro (deres oprigtige Mening, som fortælle det), da er det Fortællinger (Fabler) og ikke Andet". Dette udtrykker imidlertid ikke den latinske Texts Mening: Si ergo physicæ, non iam dii sunt qvi ista fecerunt et passi sunt; si autem allegoricæ, fabulæ sunt et non aliud aliqvid. d. e. „Hvis de (disse Digtninger om Guderne) ere at forstaae paa naturlig Maade, da ere de ikke Guder, som have övet og taalt saadant; men ere de at forstaae allegorisk, da ere de Fabler og intet andet". Latinen er her ganske stemmende med den græske Grundtext.

Cap. 143. S. 143. L. 21. sem hendiagum være ... visdome: „som

famlende og med et slet Foredrag, og derbos uden al Forstand eller Visdom"; i Lat.: nisi qvod infirma qvædam et nullius momenti verbula mussitabant. — S. 143. L. 30. at hann skylldi . . . heiðinna manna vera: „at han maatte uden Frygt fremföre det som han vidste var sandest (til Afgjörelse af Tvisten) mellem de Christne og Hedningerne"; i Lat. kun: ut fiducialiter et sine ullo timore ageret pro Christianis. — S. 143. L. 35—S. 144. L. 1. oc gerði vnyta . . . firir þa: „og gjendrev alle deres Spidsfindigheder, og den Vildfarelsens Overtalelse, som Mesterne fremförte for dem (nl. de Christne)"; i Lat.: dissolvens omnes oppositiones eorum et syllogismos, et redarguens persuasionem erroris.

Cap. 144. S. 144. L. 19. af sialfs sins rœðo, svarer ikke til Lat. som her i Overeensstemmelse med den græske Original har: evidentia sermonis: „ved (sin Söns) træffende Tale"; maaskee har den oprindelige Læsemaade i den norske Text været: af sialfs sins sunar rœðo: „af sin egen Söns Tale".

Cap. 145. S. 144. L. 24. af himneskom sigri, i Lat.: qvasi qvandam olympiacam victoriam de adversariis reportans d. e. „som den der i de olympiske Lege har beseiret sine Modstandere." — S. 144. L. 27. stiornugangs meistare, i Lat.: astrologus. — S. 144. L. 30. fals hiarta, i Lat.: cor fatui. — S. 145. L. 6. En hver er su ambun, maa tænkes som et Spörgsmaal; „hvilken er denne Belönning?" svarende til Lat.: Sed qvæ est retributio? og det fölgende: er ec skal syna etc. er Svaret: „at jeg skal vise dig", Lat.: ista scilicet, ut ostendam tibi; den i Texten foretagne Rettelse æ til ec er fölgelig begrundet i den latinske Bearbeidelses Udtryk. — S. 145. L. 9. flyt, optaget ved en Rettelse paa Grund af Lat., som her har: effugisti. — S. 145. L. 12. þat hitt lœynilega lif . . folget, Lat.: ut apud ipsum absconditam vitam lucreris, altsaa: „paa det at du kan tilegne dig det skjulte Liv, som han har bevaret under sin Miskundhed (det Liv, som ligger skjult i hans Miskundhed, som hans Miskundhed bærer i sig)". — S. 145. L. 15. meðan, her: „saalænge som"; i Lat. heder det nemlig: Non enim per omne vives seculum, hvorved dog i Overeensstemmelse med den græske Text skal forstaaes: „du skal ikke leve evig". — S. 145. L. 17. Rettelsen: þingat þunga, er foretagen i Medhold af Lat., hvor det heder: Et væ tibi, si grave peccati onus baiulans ieris illuc ubi etc.

Cap. 146. S. 145. L. 24. En var ovenia oc fylgiusom kynfylgia hevir blindat, svarer til Lat.: sed mala consvetudo veteris inolevit erroris, qvæ oculos cecavit, og maa altsaa forklares: „men vor Uvane og indgroede Slægtfordom (vedhængende, i vor Slægt arvelige Sindelag) har blindet". — S. 145. L. 29. þo at se vmattolegtt, Lat.: licet impossibile videatur mihi.

Cap. 147. S. 145. L. 36. vpp at kueikia her: „lette, opmuntre", i Lat.: relevare. — S. 146. L. 1. at guði etc. Matth. 3. 9. — S. 146. L. 3. at af þeim mannum . . . Krist bornn, en ucorrect Sætning, der vist nok tildeels er foranlediget ved den tilsvarende i Lat.: de desperatis et omnibus detentis iniqvitatibus salvari posse et servos fieri Christi; man maa overtætte: „at de Mennesker, som fortvivlede og hildedes i al Ondskab, kunde Gud vel læge og hjælpe, löse og opreise, og af dem, sine syndige Sönner, gjöre Christi Börn". — S. 146. L. 9. at sa er til hans etc. Matth. 20. 1—16.

Cap. 149. S. 147. L. 5. oc vætte . . . sinnar, Læsem. optagen i Hea-

hold til Lat.: abluit pedes lacrymis. — S. 147. L. 9. primsignaðe hann fyrst, Lat.: catechizans eum.

Cap. 150. S. 147. L. 28. Engar fornner eða boð, Lat.: libamina non exhibebat idolis; ved boð forstaaes vel Offergjæstebudene. — S. 148. L. 1. sem Isayas segir, Es. 51. 21.

Cap. 151. S. 148. L. 3. mote þessom . . hafnan: „mod disse tvende, som vilde fange ham: Verden og dens Forsagelse," d. e. Kongen vakklede mellem tvende Forsætter: at fölge Verden eller forsage den; saaledes maa den norske Bearbeider antages at have opfattet og yderligere villet forklare Lat.: Sic ergo rege cum duabus luctante cogitationibus, der gjengiver den græske Originals: Οὕτως οὖν τοῦ βασιλέως δυσὶ παλαίοντος λογισμοῖς. — S. 148. L. 6. Alla leika . . riddaraskap, Lat.: Theatrum namque et cursus eqvorum et venationis inductiones. — S. 148. L. 32. þu einn . . . ennda, tilsvarende findes ei i Lat. eller i den græske Grundtext.

Cap. 152. S. 149. L. 2. prestar oc byskopar, i Lat.: templorum pontifices. — S. 149. L. 36 — S. 150. L. 1. firir falsarum . . . með forn guða varra, i Lat. blot: maximorum deorum benignitate protectus; forn maa altsaa her betegne: „Gave". — S. 150. L. 15. Hegomlegar . . Galileorum, i Lat.: Galilæorum congressiones et vaniloqvia; til congressiones (i Græsken: ἐνστάσεις, „Opreisninger, Opstand") maa i den norske Text samburð antages at svare, og dette skulde da her betegne: „Sammensværgelse". Imidlertid kunde det vel ogsaa være muligt, at den norske Bearbeider her ei saa strængt har fulgt den latinske Text, men kun ved det Anförte villet udtrykke: „Galilæernes forfængelige Tale og ufornuftige Opspind (eg. Sammensætning)".

Cap. 153. S. 151. L. 9. illzkufullum mannum miok gladdum, i Lat. anderledes: nequitiæ spiritibus valde gloriantibus, hvilket stemmer med den græske Original. — S. 151. L. 10. þa gerðu . . foro siðan; denne Læsem. er optagen, fordi den noget mere end de övrige nærmer sig den latinske Text: et gratias eis referentibus templorum sacerdotibus, rex iterum ad palatium rediit. Ved den anden forkastede Læsemaade maa er i Begyndelsen gaae paa hatið i Linien ovenfor.

Cap. 154. S. 152. L. 1. slœgleg rað oc þo staðfastleg; „underfundige Raad, og derhos kraftige"; i Lat.: consilium malum et exterminabile: „et ondt og fordærveligt Raad". — S. 152. L. 9. stnuit oc firirdœmt, svarer til Lat: circumvenire; firirdœma har maaskee her Betydningen: „besnakke, overvinde med Ordklögt", den norske Bearbeider bruger her uden Tvivl Plusqvamperfectum hafðe stnuit fordi han vil udtrykke Sikkerheden af Kongens Forventning; han forestillede sig Sagen saa vis, som om den allerede var fuldbyrdet. — S. 152. L. 14. fullt af falsom getnaðe, ligefrem: „fuldt af falsk (eller svigfuld) Undfangelse" d. e. frugtsommeligt (fyldt) med Svig. — S. 152. L. 25. gengr hann eigi at borðe: „falder han ikke til Föie".

Cap. 155. S. 153. L. 4. ef hans sunr etc. her er aabenbare noget udeglemt i den norske Text, nemlig Sönnens Alder, inden hvilken han ikke maatte see paa Sol eller Ild; i Latinen tilföies: infra decem annos, og af hvad i den norske Text nedenfor L. 9. siges, sees at den norske Oversætter har tænkt sig det samme; efter sunr er altsaa uden Tvivl udeglemt: innan tiu vetra; men Udeladelsen findes i alle tilværende Codices og skriver sig fölgelig efter al Sandsynlighed

fra selve Oversætteren. — S. 153. L. 11. En ekki þat . . . horva: „men om intet af hvad han saa vidste han hvortil man skulde benytte enhver Ting eller hvad den betydede“; foran horva maa underforstaaes: eða til huers huertt (her Nominat.) skylldi; i Lat.: nullam mundalium rerum per visum habens notitiam. — S. 153. L. 14. huertt i sinni sundran: „hvert i sin Art“; Lat.: secundum genus. — S. 153. L. 30. Sem hann sa fagrar geitr . . . konor; hertil findes intet svarende hverken i den latinske eller græske Text og ikke heller i den tydske Bearbeidelse; dette er altsaa uden Tvivl et Tillæg af den norske Bearbeider, som i dette Stykke har vist sig mindre höflig mod Kvinderne end den tydske Oversætter, hvilken i Anledning af det senere forekommende Spög af Skjoldsvenden, at han benævner Kvinderne Djævle, indskyder et langt Stykke til Kvindernes Priis. — S. 153 L. 34. skialdsueinn, Lat.: spatarius, Gr. τὸν σπαθάριον d. e. Sværdbærer, Vaabendrager. — S. 154. L. 7. Huat faðer etc. udtrykker Lat.: Qvid, inqvit, pater aliud nisi.

Cap. 156. S. 154. L. 28. til villuhellis, Lat.: ad illam malignam speluncam.

Cap. 158. S. 156. L. 35. þui at hon var dotter konongsens af Syrialannde, overeensstemmende med Lat.: patria etiam Syra, hvori dog er en Misforstaaelse af den græske Originaltextes: βασιλικῆς οὖσαν σειρᾶς: „værende af kongelig Stamme“.

Cap. 159. S. 157. L. 15. kennzt við þik . . . er guð er sialfr: „Lær dig selv at kjende og ham som evig lever, som er Gud selv“; i Lat. kun: cognosce viventem in secula Deum, stemmende med den gr. Grundtext. — oc vill þik . . guða: „og far ikke længer vild formedelst Troen paa de falske Guder“; Læsem. spill eigi þer: „besmit dig ikke“ kommer dog maaskee den latinske Text noget nærmere: et noli hoc errore idolorum corrumpi. — S. 158. L. 17. at guði ero etc. Hebr. 13. 4. — S. 158. L. 19. at betra er at gipttazt etc. 1. Cor. 7. 9. — S. 158. L. 21. at þat band etc. Matth. 19. 6. — S. 158. L. 28. mer lizt . . . sannenda: „mig synes, at du forvilder dig langt bort fra eders sande Troes Lærdomme og Viisdom“; i Lat.: Valde mihi videris a veritate dogmatum vestrorum errare. — S. 159. L. 9. en þu nioter . . . oc mœydoms, i Lat. kun: nec non et ipse meo satiare decore. — S. 159. L. 11. oc skallt þu eigi at eins . . . . minnar hialppar, i Lat.: et erit tibi non solum indulgentia pro dispensatione ista, sed insuper munerum retributio pro salute mea a Deo tuo; i den norske Text skulde altsaa ambun gjengive indulgentia, og goðgerning: dispensatio, det er imidlertid höist tvivlsomt om Oversætteren her fölger den latinske Text höiagtig. — S. 159. L. 13. þui at sua er ritat etc. Luc. 15. 7. — S. 159. L. 18. Gerðo eigi hofðingiar . . . bata oc vmbota (Ap. G. 16. 3), i Lat.: Nonne plurima et principes religionis vestræ apostoli secundum dispensationem (κατ' οἰκονομίαν) egerunt, prætereuntes nonnunqvam minus propter maius mandatum? Nonne Paulus dicitur circumcidisse Timotheum propter meliorem dispensationem (ἕνεκα κρείττονος οἰκονομίας)? Et licet execrabilis sit Christianis circumcisio, tamen ille non respuit hanc facere. Med Hensyn til den latinske Text maa man vel forklare dette Sted saaledes: „Handlede ikke eders Troes Hövdinger og förste Forkyndere, de hellige Apostle, undertiden paa egen Haand (eg. ifölge en Bestemmelse som de selv toge paa Grund af Om-

stændighederne; Lat.: secundum dispensationem d. e. med Dispensation eller Fritagelse fra det Befalede); de tilsidesatte stundom det uvigtigere (minnzta her for minna) Bud for derved at redde Menneskers Liv (d. e. Salighed). Det er fortalt at Paulus, eders viseste Apostel, gav Timotheus Omskjærelsen (eg. Omskjærelsens Daab) formedelst et vigtigere Öiemed (eg. paa Grund af en bedre Anordning, eller ved en Anordning af ham selv til det Bedre d. e. ved en Dispensation). Men skjönt Omskjærelsen er forkastelig i de Christnes Öine, saa undlod dog ikke Paulus at anvende den, hvor det gjaldt (at virke til) Gavn og Forbedring (Christendommens Fremme)". Varianterne til dette Sted vise ellers noksom, at det ikke har forekommet Afskriverne ret tydeligt, hvorfor de have sögt at rette derpaa, men just derved forvansket det.

Cap. 161. S. 160. L. 32. Læsem.: mykyleik optagen med Hensyn til Lat.: flumina lacrymarum ex oculis largienter profundens. — S. 160. L. 35. Lat eigi firir leggia mik grima vuini mina: „lad ikke mine grumme Uvenner fælde mig"; i Lat.: neque irrideant me inimici mei.

Cap. 163. S. 163. L. 1. suæfðe mik i angre minum: „dyssede mig i Söyn i min Uro"; i Lat.: et dormivi conturbatus.

Cap. 164. S. 163. L. 28. oc ver allir undf. varo; i Lat. lyder det Hele: Illo enim signo redivimus-enervati, fugientesqve exusti omnis aëris principes et rectores tenebrarum.

Cap. 166. S. 164. L. 32. Skamma stunnd . . . guð sialfr gerði; den her optagne Læsemaade stötter sig til den latinske Text, der i det den sætter nærværende Sætning i Forbindelse med Slutningen af foregaaende Cap. udtrykker sig saaledes: modicum sustinens superni regis filius et urbis illius civis qvam fixit Dominus et non homo, ait ad Theodam. — S. 165. L. 1. stnœypingar getnaðr . . . skemdr, i Lat.: Babylonium semen et Chaldæicæ turris construentium proles, propter qvam mundus confusus est. — S. 165. L. 9. huart er betra: „om det ikke er bedre"; egentlig er Modsætningen hertil hvad som fölger i L. 17; Eða likar þer etc.

Cap. 167. S. 165. L. 30 — S. 166. L. 1. Læsem. er firir þui etc. er her optagen som nærmere den lat. Text: Et ideo longe te rationali intellectualius est irrationabile animal; nam illud cognoscit nutrientem se, tu vero Deum ignoras per qvem de nihilo factus es, per qvem vivis et conservaris. — S. 166. L. 9. Huersu ma . . lif; tydeligere i Lat., hvor et Tillæg findes foran: imo neque mortuum utique est iustum vocari idolum. Qvomodo enim mortuum est qvod nunqvam vixit?

Cap. 168. jfr. 1 Sam. 5. Denne Fortælling er et Tillæg af den norske Bearbeider, til hvilket intet svarende findes hverken i den græske, latinske eller tydske Text. Staden Azotus er Asdod.

Cap. 170. S. 168. L. 10. oc firir þui; her foran findes i den latinske Text et stort Stykke, som i den norske er forbigaaet, uden Tvivl fordi omtrent det samme allerede tidligere er sagt; i det næst fölgende er derimod igjen den norske Bearbeidelse noget vidtlöftigere. — S. 168. L. 16. Heluiti . . . niðri, svarer ganske til Lat.: Infernus lætatus est obvians tibi deorsum, i den græske Grundtext: ὁ ᾅδης ἐπικράνθη συναντήσας σοι κάτω, hvilket Billius oversætter: Infernus in amaritudine fuit occurrens tibi deorsum. Vulgata har derimod dette Sted (Esai. 14. 9.) saaledes: Infernus subter te conturbatus

est in occursum adventus tui. — S. 168. L. 21. ef hann hefði . . . sakar, hvortil intet tilsvarende findes hverken i den lat. eller gr. Text, maa her forklares: „hvis han havde gjort efter vor Fortjeneste"; dog kunde det vel være muligt, at et eigi her kunde være bortfaldet efter hefði, og da vilde Stedet blive at oversætte: „hvis han ikke havde gjort det for vor Skyld". — S. 168. L. 23. Oc firir þui . . . mote sialfum guði: „Og efterdi du i alt hvad du taler imod denne Tro, er imod Gud selv"; i Lat.: Igitur qvæ ipsi deo verbo hinc facta est læsio, qvod blasphemare non desinis? d. e. „hvad Forringelse er selve Gud, Ordet, skeet heraf, efterdi du ikke aflader at fremföre Gudsbespottelse?" Den norske Oversættelse svarer her altsaa ikke ganske til den latinske Text. Det paafölgende (L. 25) Huartt er þa fegra maa oversættes: „er det da ikke skjönnere?" — S. 168. L. 26. reinlivis rað, i Lat.: munditiam d. e. „Renhed, rene Sæder".

Cap. 171. S. 169. L. 18. þo at blamaðr . . . illa nomet: „saafremt (ligesaa fuldt som) en Blaamand (Neger) kan skifte sin sorte Hud eller en Leopard sit plettede Skind, skal du kunne handle godt, skjönt du har lært ilde". Jerem. 13. 23. Paa dette Sted er i Cod. A i det syttende Aarh. ved Radering og Overskrivning fölgende Forandring foretagen: *kynni* blamaðr *skipta* sinu svartta skinni eða leopardus sinni mislitri huð. *sua* matt þu val gera *þo* þu haver illa nomet. — S. 170. L. 6. vmattolegr, i Lat.: inexpugnabilem, maa her forklares: „ubetvingelig, som man ikke formaaer at vinde Bugt med". — S. 170. L. 13. Ec sa . . . athæves hans, Ps. 37. 35. — S. 170. L. 16. Himinn . . . vnytazt, Luc. 21. 33. — S. 170. L. 22—33. Fortællingen om Peters og Johannes's Jærtegn (Ap. Gj. 3. 1—9) er et Tillæg af den norske Bearbeider. — S. 171. L. 6—15. Fortællingen om Johannes's Jærtegn (jfr. Spec. hist. l. x. c. 39) er ligeledes et Tillæg af den norske Bearbeider. — S. 171. L. 16. Rettelsen vitringum stötter sig til den latinske Text, som her har: de sapientibus tuis et rhetoribus. — S. 171. L. 20. hinna fulastu siða, i Lat.: foetentissimæ sectæ vestræ; altsaa bör siðir her forklares om Religion. — S. 171. L. 26. Seruch jfr. 1 Mos. 11. 20. — S. 172. L. 16. Davið . . munnz hans, Ps. 33, 6. — S. 172. L. 18. ekki er gort . . gerði, Joh. 1. 3.

Cap. 172. S. 173. L. 9. eigi með einni huerri afleiðing: „ikke for et Syns Skyld", i Lat.: non qvalitercunque, s. o. f. Anm. t. S. 57. L. 34. — S. 173. L. 15. Guðs sunr . . . til iðranar, Luc. 15. 7. — S. 173. L. 17. eigi kom . . yfirbota, Luc. 5. 32. — S. 173. L. 20. Ec vil eigi . . . i rettlæte liva, Ezech. 33. 11 ff. — S. 173. L. 27. þvaztt . . . misverka, Es. 1. 16. — S. 174. L. 1. rukku, i Lat.: rugam peccati.

Cap. 174. S. 174. L. 24. við huat . . . . at raða: „ved hvilket Middel det var ham bedst at komme ud af denne Sag" d. e. hvorledes han bedst skulde komme ud heraf. — S. 174. L. 29. þui at annat hvart . . þralynddi, i Lat.: Nam ex natura inest ei vel forte ex fato contentio ista atque duritia.

Cap. 176. S. 176. L. 1. koronaðe hann . . . sem kononge samde, i Lat.: ornat diademate et omni hunc regali illustrans gloriæ, in designatum sibi dirigit regnum cum splendido comitatu et decenti obseqvio; man maa ogsaa forstaae den norske Text saaledes, at han kronede sin Sön i hans Deel af Riget i det han ledsagede ham did „med et skjönt Fölge af höviske Hirdriddere og med alt det væbnede Hirdfolk som sömmede en Konge".

Cap. 177. S. 177. L. 22. funt, i Lat.: piscina; men her tales ei om at

den var i Kirken. — S. 177. L. 24. aller hofðingiar . . . quenna, i Lat. kun: et baptizantur principes prius et quotquot in dignitate erant, deinde milites et reliqva turba. — S. 177. L. 30. Læsem. grædder optagen paa Grund af Lat.: curatione adepta. — S. 178. L. 5. en guðs tru . . . þioða: „men skinnede i den rene Guds Tro og forherligedes ved den Tilvext det fik af tilkommende Folkefærd"; i Lat. kortere: luceque fulgebat immaculatæ fidei Christianorum. Den i den norske Text foretagne Rettelse stötter sig, som vil sees, til Udtrykket i den latinske.

Cap. 178. S. 179. L. 1. þat hugleiddi . . . miskunnar verk, er Eftersætningen: „saa betænkte han ogsaa, at den störste Kraft er Barmhjertigheds Gjerninger;" det tilsvarende i Lat. er: meditatur secundum opus misericordiæ virtutem: „pönser han paa, som sin næste Virksomhed, Barmhjertigheds Dyd." — S. 179. L. 2. Skamfylli, i Lat.: „pudicitia." — S. 179. L. 13. Sua gerði Josaphat . . . vndir sinv valldde; det som i den latinske Text (hvilken her i Hovedsagen stemmer med den græske Grundtext) svarer til dette dunkle Sted er fölgende: Super aurum ergo et lapidem preciosum misericordiæ divitias sibimetipsi aggregabat; et hic lætabatur spe futuræ qvietis, et ibi iucundabatur experientia speratæ beatitudinis: d. e. „Fremfor Guld og Edelstene samlede han sig en Skat af Barmhjertighed; og her (i dette Liv) glædede han sig ved Haabet om den tilkommende Hvile, for hisset (i det andet Liv) at fryde sig ved selve Nydelsen af den forhaabede Salighed." Ganske den samme Mening kan man neppe faae ud af den norske Text, der uden Tvivl maa forklares saaledes: „Saa gjorde Kong Josaphat (nl. han agtede intet höiere end Barmhjertighed); han bortskiænkede baade Guld og Kostbarheder og herlige Edelstene. Men Barmhjertighedens Handlinger bevarede han stedse under sin egen Raadighed (af Barmhjertigheds Gjerninger dannede han sig en ham ene tilhörende Skat); og han glædede og frydede sig stedse i Haabet om den ukomne (tilkommende) Salighed, men her i Livet havde han (medens han allerede i Livet havde) Glæde af den Hæder han höstede (eg. erfarede) under sit Herredömme (nl. for sine Barmhjertighedsgjerninger)." Altsaa i Korthed: „Josaphat samlede sig ved at bortskjænke sit Guld en Skat af Barmhjertighedsgjerninger, hvilken voldte ham Glæde her i Livet baade ved det Haab den skjænkede ham om kommende Salighed, og den Hæder som den allerede her spredte over hans Styrelse." Den norske Bearbeider har öiensynlig her behandlet sin Original meget frit, rimeligviis fordi han ei rigtig forstod dens Mening, maaskee paa Grund af en eller anden Feil i den ham foreliggende latinske Text. Flere senere norske Afskrivere have, som det lader, fundet Stedet i den norske Bearbeidelse dunkelt, og have derfor tilladt sig den Udeladelse, som i Varianten er antydet. — S. 179. L. 18. ef nokkorer . . . iarnnbonndum, i Lat.: et qui in metallis erant conclusi: „og som vare indesluttede i Bjergverkerne;" dette har den norske Bearbeider misforstaaet. — S. 179. L. 23. oc þotte honom . . sialfum ser, en noget uregelmæssig Construction, hvoraf Meningen er: „det tyktes ham som om han gjorde sig selv alt det Gode, han gjorde dem;" i Lat.: sibimetipsi putans beneficium impendere, cum aliorum misereretur. — S. 179. L. 25. oc ventte hann ser . . . oc þiggia: „og ventede han sig Gjengjæld for alle disse Ting i den Stund, da det tyktes ham mest magtpaaliggende at have og modtage den;" i Lat.: multiplices sperans pro his recompensationes in tempore operum retributionis.

Cap. 180. S. 180. L. 16. Avenir . . val at mega, i Lat.: Rex Avennir dilectissimo filio Josaphat bene valere.

Cap. 181. S. 181. L. 26. þa bið ec þo: „saa paakalder jeg dog,“ i Lat.: deprecor.

Cap. 182. S. 182. L. 31. oc var nv allt . . . af konongs henndi: „og det faldt nu let fra Kongens Side.“ — S. 183. L. 15. samgetannde hælgum annda, i Lat.: cooperatione spiritus sancti.

Cap. 183. S. 184. L. 10. þar sem gnogleg . . . goðvilia, Rom. 5. 20.

Cap. 185. S. 185. L. 7. nyir synir „fornyede som seende (sýnn)“, i Lat.: filii lucis. — S. 185. L. 22. settizt i einseto, i Lat.: apud seipsum solitariam vitam ducens. — S. 185. L. 23. sem þa var . . . siðr til, et forklarende Tillæg af den norske Bearbeider.

Cap. 186. S. 186. L. 8. þuneð . . . biartare, Es. 1. 16—18.

Cap. 189. S. 188. L. 2. ollum hofðingium . . almennings folks, i Lat.: omnes principes et militari præcinctos baltheo et urbani populi non paucos; her er ikke Tale om Bönder, hvilke heller ikke nævnes hverken i den græske Original eller i den tydske Bearbeidelse; den norske Bearbeider har her sit Fædrenelands Forholde nærmest for Öie, i det han tilföier Bönder.

Cap. 190. S. 189. L. 18. Barachias jfr. o. f. Cap. 128. S. 126. L. 28. og derhen hörende Anm. — S. 189. L. 34. Með þui at, maa her blot betegne: „hvis“; i Lat.: Nam si bonum est regnare, ipsum quod bonum est tene.

Cap. 191. S. 190. L. 15. þegar i skumaskoteno, i Lat.: summo diluculo.

Cap. 192. S. 191. L. 18. sem postolenn ræðr etc. Ap. G. 20. 28. — S. 192. L. 2. Pall postole byðr sua etc. Hebr. 12. 14. — S. 192. L. 15. Dylzt alldrigi i dauðanom: „dölg aldrig for dig selv, at Döden skal komme“. — S. 192. L. 18. Sua segir Davið prophete, Ps. 128. 1. — S. 192. L. 20. Sæler ero etc. Matth. 5. 7. — S. 192. L. 22. Vereð miskunnsamer etc. Luc. 6. 36. — S. 192. L. 30. Engi mannleg . . þurvannde ero, i Lat.: Sed et obedientem nihil ita ad amicitiam Dei pertrahit sicut beneficentiæ gratia indigentibus exhibita. Her kan neppe den norske Text saaledes forklares, at den ganske stemmer med den latinske. Den förste maa vel forklares saaledes: „Ingen menneskelig Lydighed vækker saa hastig Venskab, og förer saa meget til Gud som det at yde de Trængende Barmhjertighed;“ den latinske derimod saaledes: „Men der er heller ikke noget som saaledes drager den Lydige til Guds Venskab som Barmhjertighed udövet mod de Trængende.“ I den græske Grundtext heder det: ἀλλὰ και τὸ ὑπήκοον οὐδὲν οὕτως εἰς εὔνοιαν ἐφέλκεται ὡς εὐποιίας Χάρις διδομένη τοῖς χρήζουσιν. — S. 193. L. 3. firirgeveð . . . firirgeva yðr, Matth. 6. 14.

Cap, 193. S. 193. L. 33. guð sinn, i Lat.: dominum, i den græske Grundtext: δεσπότην; Stedet: þeir kallaðu . . . goðennða, lyder i det Hele i Lat. saaledes: Dominum illum vocabant, patrem, salvatorem, benefactorem. — S. 194. L. 14. gengo eptir honom i aðru augliti: „gik efter ham for endnu engang at see ham;“ i Lat.: moerentes a longe sequebantur eum.

Cap. 194. S. 194. L. 18. Hann var klæddr . . . gevit honom: „Han var klædt (i det Ydre) paa sin sædvanlige Maade; (men) nærmest sit Legeme havde han den Haarklædning, som Barlaam havde givet ham;“ i Lat.: erat indu-

tus extrinsecus qvidem consvetis vestibus, intrinsecus vero laneo panno, qvem Barlaam sibi dederat. — S. 194. L. 29. Miok sua varð hann . . . fystar: „Saa ganske var han legemligen udenfor sig selv formedelst den brændende Kjærlighed, han havde til den himmelske Stræben;“ i Lat.: erat extra se factus totus ejus (sc. Christi) liqvefactus amore. — S. 194. L. 31. Salamon . . . dauði, Höis. 8. 6; i Lat.: fortis enim ut mors dilectio. - S. 194. L. 34. Sua sem moðr hiortr etc. Ps. 42. 1. — S. 195. L. 2. Ec em siuk etc. Höis. 4. 9. — S. 195. L. 3. Syn mer etc. Höis. 2. 14. — S. 195. L. 16. Drottenn minn etc. Ps. 63. 9. — S. 195. L. 25. til þessa heims synilegra luta, i Lat.: bona mundi hujus. — S. 195. L. 26. andlegom tarom, i Lat.: lacrymis spiritualibus.

Cap. 195. S. 196. L. 22. Læsem. stnarpleik optagen paa Grund af Lat.: asperitatem conversationis.

Cap. 196. S. 196. L. 32. oc skamdezt, her begynder Eftersætningen. — S. 197. L. 11. Læsem. huerr optagen paa Grund af Lat.: qvis sis. — S. 197. L. 19. Læsem. kraptte optagen paa Grund af Lat.: virtute Christi confortatus. — S. 197. L. 30. fullkomenn . . . ræzlo, Joh. 1 Br. 4. 18.

Cap. 197. S. 198. L. 8. I þeim lanndum . . . i fra sagt, et forklarende Tillæg af den norske Bearbeider.

Cap. 199. S. 200. L. 12. at þer likaðe . . . atrunaðe. Det Sted i Lat. som den norske Bearbeidelse her skal gjengive, lyder i Overeensstemmelse med den græske Grundtext saaledes: qvia complacuit tibi semen, quod in anima seminavi servi tui Josaphat, sic centesimum referre fructum, dignum qvidem te agricola et domino nostrarum animarum, d. e. „at det har behaget dig at lade den Sæd, som jeg saaede i din Tjener Josaphats Sjæl, bære en hundredefold Afgröde, værdig dig vore Sjæles Dyrker og Herre.“ En fuldkommen hertil svarende Mening kan man neppe ved nogen Fortolkning faae ud af den norske Text, og man har vist al Grund til at antage, at den norske Bearbeider her enten har havt en feilagtig latinsk Text for sig, eller har misforstaaet sin Original. Stedet i den norske Bearbeidelse er dunkelt, men kan maaskee forklares saaledes: „at det behagede dig at forögе hundredefold den Sæd, som jeg saaede i Josaphats din Tjeners Hjerte, og at du gjordo af ham en god Agerbruger, at fremskynde og fremföre (denne Udsæd) til Vext og Forögelse af din Sæd og guddommelige Lære, og at skille sig fra Djævelens Vildfarelse og Tro;“ eller ogsaa, hvis man muligens kunde antage oc foran auka at burde bortfalde som en Skrivfeil: „at fremskynde og fremföre til Frodighed Frugten (auka) af din Sæd og guddommelige Lære o. s. v.“

Cap. 200. S. 200. L. 29. dactilr: „Daddel“, i Lat.: dactyli pauci. i den græske Grundtext: *Φοίνικες ὀλίγοι*. — S. 200. L. 34. tiðir her og nedenfor gjengiver Lat.: orationes.

Cap. 201. S. 201. L. 32. hann skylldi . . vpp hevia: „han skulde begyndende med det ene Gode gaae til et andet bedre;“ Stedet i sin Heelhed lyder saaledes i Lat.: a principio usqve in finem ascensiones semper in corde disponens, et de virtute in altiorem ascendens virtutem, desiderium desiderio, studium studio assidue jungens, donec pervenit ad speratam et desideratam beatitudinem.

Cap. 202. S. 202. L. 29. hinn hælgi Petr postole, i Lat. blot: sanc-

tus Apostolus, hvorved her bör forstaaes Paulus; det Fölgende: at ver þrœyt-imzt . . . þat er eiliflegt, findes 2 Cor. 4. 16—18. — S. 203. L. 4. hæðeng-om, her: „Drillerier.“ — S. 203. L. 7. þer skulut þola . . . syndir, Joh. 16. 33. — S. 203. L. 12. Oc ger þik ekki . . . eða hœyrn: „Og vær ikke bekymret derfor, at jo (nema) i hver (din) Bön og Paakaldelse, der er forenet med Ytring af Taknemmelighed, dit Raab skal aabenbare sig for Gud velbehageligt for hans Öie og Öre (eg. med et Udseende eller med en Lyd som vinder hans Tak, som tækkes ham),“ i Lat.: nihil solicitus sis, sed in omui oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones tuæ apud Deum innotescant; det er ogsaa med Hensyn til Udtrykkene her at den Læsemaade er valgt, som i Texten er optagen. — S. 203. L. 15. Eigi skal ec . . eða lita, Hebr. 13. 5. — S. 303. L. 19. Mer kom . . gladdumzt ec, Ps. 77. 2. — S. 203. L. 25. þa er þu hevir gort . . . ver skylldum, Luc. 17. 10. — S. 203. L. 30. firir þat (=þvi) at þar sem etc., Eftersætningen hertil ndf. L. 33. hvat ma þræll-enn etc. — S. 204. L. 5. Friðr guðs . . . Jesu Krist, i Lat.: Et pax Dei qvæ superat omnem sensum custodiat cor tuum et intelligentias tuas in Christo Jesu Domino nostro; i den norske Text maa með sialfum ser betegne: „med Gud selv.“

Cap. 203. S. 204. L. 27. Læsem. þinn optagen paa Grund af Lat.: ut comitem me de hoc seculo tecum assumas.

Cap. 204. S. 205. L. 9. Læsem. halvan attannda tig er den som svarer til Lat.: annos septuaginta qvinqve. — S. 205. L. 20. Sa er mik ælskar : . ælska hann, Joh. 14. 23.

Cap. 205. S. 206. L. 14. Trygleg heit . . . þriningu, Tim. 2. 11.

Cap. 206. S. 207. L. 6. Læsem. faðurlegom optagen efter Lat.: paterno affectu amplexatus Josaphat. — S. 207. L. 9. Læsem. lægea optagen efter Lat.: exhilarato vultu.

Cap. 208. S. 208. L. 4. er fyr hafðu synzt honom, s. ofr. cap. 162. S. 161.

Cap. 209. S. 208. L. 28. Josaphat með þema hætte etc. s. ofr. cap. 84. S. 82.

Cap. 210. S. 209. L. 34. hiartta auga . . . fyst, i Lat.: Insuper et mundum animæ oculum ab omni terrena caligine habuit. — S. 210. L. 3. Ec sa . . . ekki, Ps. 16. 8. — S. 210. L. 5. Sala min . . . drottenn minn, Ps. 63. 9.

Cap. 211. S. 210. L. 16. oc sik sialvan...heiminum, opt. paa Grund af Lat.: crucifigens mundum sibi, et seipsum mundo; forresten holder den norske Bearbeidelse sig her ingenlunde strængt til den latinske Text. — S. 210. L. 23. þar sem er . . . engla, i Lat.: ubi sonus epulantium, ubi lætantium omnium habitatio.

Cap. 213. S. 211. L. 33. Sialfr konongrenn . . . oc til ennda, hertil intet svarende hverken i den latinske eller græske Text; den tydske Bearbeidelse derimod siger: dô hiez er gewærlîche sante Jôsaphâtes leben schrîben, og tilföier derpaa en temmelig vidtlöftig Beretning om hvorledes Barlaams og Josaphats Historie er bleven bevaret og overleveret til Eftertiden, hvilken Beretning dog ingen synderlig Oplysning giver uden med Hensyn til den tydske Bearbeidelse og dens Forfatter, Rudolf af Montfort eller af Ems.

Cap. 214. S. 212. Med dette Capitel slutter den græske Grundtext; den latinske Text derimod tilföier endnu et Stykke, der svarer til den norske Bearbeidelses Cap. 215. S. 212. L. 17. eptir þui . . . faðer, i Lat.: quantum potest parvitas mea. — S. 212. L. 20. með verðleikum . . . . dyrðar saker, hertil intet svarende i den latinske Text. — S. 212. L. 24. Læsem. Styr optagen paa Grund af Lat.: mentem guberna. — S. 212. L. 26. Leið mik . . . . Amen, i Lat. kun: et ad beatitudinem tuam perducere dignare per Jesum Christum filium tuum. Amen. Den tydske Bearbeidelse har som tilsvarende til Capp. 214 og 215 en af den latinske Text saagodtsom aldeles uafhængig Slutningsbön, hvis midterste syv Linier begynde med de syv Bogstaver i Navnet Ruodolf.

Ordregister.

áberging, *f.* Smagen paa, Smag. 72^{6}.

ábúð, *f.* Beboelse 27^{9}.

æð, *f.* Aare 72^{4}, 84^{10}; heder ellers ogs. æðr, *gen.* æðar, *dat.* og *acc.* æði, 165^{11}.

ægisandr, *m.* Havsanden 26^{20}; burde egentlig skrives œgisandr.

ættstœri, *n.* Ætstorhed 189^{16}.

afbrigði, *n. pl.* Forandringer 33^{9}; Synd 48^{22}, 86^{16}, 115^{20}, 159^{1}.

afbrot, *n.* Synd, Overtrædelse 64^{30}.

afhendr, segja sik afhendan einu = segja sér einu af höndum 184^{1}var. slaa Haanden af, opgive.

aflát, *n.* Afladen, Ophör 188^{24}, aflátsvegr synda, Vei, hvor man forlader Synden, Forbedringens Vei 190^{21}.

afleiðing, *f.* Paaskud 36^{17}, með (at) afleiðingum, efter Foregivende, (kun) tilsyneladende 57^{34}. ^{36}; eigi með einni hverri afl., ikke for et Syns Skyld 173^{9}.

afli, *m.* Erhvervelse, Profit, Fordel 92^{6}, 107^{28}, 110^{31}.

afsakan, *f.* Undskyldning 76^{31}.

afsanna (að), gjendrive, modbevise 170^{9}.

afsegja sér eitt, frasige sig 210^{16}.

afskræmilega, askyeligen, fælt 53^{33} var.

afvirða (rð), ringeagte, nedsætte en Tings Værd 21^{3}, 57^{29}, 123^{26}.

afvirðilegr, som er at foragte, foragtelig 75^{12}, 159^{22}.

afþváttr, *gen.* -þváttar, *m.* Afvasken 45^{22}.

ágengilegr, let at gaae paa 69^{24}.

agi, *m.* Frygt 63^{15}.

ágirnd, *f.* Begjerlighed, Havesyge 5^{6}, 107^{17}; Griskhed, Hadskhed 11^{18}.

agn, *n.* Mading 123^{33}, ^{34}.

áheyrilegr, værd at höre, som bör höres 161^{16}.

áhlaup, *n.* Angreb 150^{11}.

áhugi, *m.* alvorlig Betragtning 61^{24}var.

áhyggja, *f.* Omsorg, Omhu 157^{29}, 158^{6}; áhyggjufullr, omsorgsfuld, tungsindig 174^{22}.

ákall, *n.* Paakaldelse 110^{21}, ^{22}, 174^{21}.

aldr, *m.* Alder, um aldr, nogensinde 114^{5}, um aldr ok æfi, i Tid og Evighed, for stedse 151^{31}.

aldrœnn, bedaget, gammel 76^{6}.

aldyggr, fuldkommen tro, paalidelig 5^{16}.

álit, *n.* Betragtning 37^{16}, Udseende 115^{14}, 151^{30}.

all-, meget: allhungraðr, meget hungrig 200^{28}.

allavega, i alle Henseender 154^{19}, ^{29}.

almosa, *f.* Almisse 42^{28}.

alteri, *n.* Altar 88^{12}.

alvátr, aldeles vaad 204^{10}.

ályktardómr, *m.* endelig Dom, yderste Dom 33^{8}.

ánauðigr, trælbunden 85^{29}.

andardráttr, *gen.* -dráttar, *m.* Aandedræt 112^{36}, 122^{32}.

angrsamr, sörgelig, bedrövelig 2^{30}.

apinja, *f.* Hunabe 139^{5}, alm. apynja.

aptansöngr, *m.* Aftensang 200^{24}.

aptrdráttr, *m.* Tilbagedragen 130^{14}.

aptrhald, *n.* Tilbageholden, aptrhaldsbönd, *fig.* Töiler 69^{30}.
aptrhaldsamr, tilbageholdende, paaholden 134^{18}.
aptrhvarf, *n.* Tilbagevenden 41^{12}, 123^{16}.
árfors, *m.* Elvefos 190^{18}.
arftakari, *m.* Arving 199^{28}.
aska, *f.* Aske 16^{6}, 165^{3}.
áskynja, *adj*, som skjönner, forstaar 29^{12}, 48^{13}.
áskynjandi, indseende, forstaaende 24^{8}.
ástareldr, *m.* Elskovsild 152^{23}.
ásýn, *f.* Udseende, Aasyn 55^{24}, 154^{17}, ^{18}.
ásýnilegr, anseelig 55^{21}, 154^{10} var.
at, *rel. pron.* = er 5^{33}, 12^{32}.
athæfi, atæfi, *n.* Opförsel, Adfærd 81^{3}, 115^{3}, 143^{4}.
atygli, *n.* = athygli, Opmærksomhed 85^{14}.
auðkomall, -kumall, som kan paavirkes, modtagelig for Indtryk 45^{17}.
auðvellilegr, let = auðveldlegr 49^{6}, 76^{23}; föielig 51^{4}.
augabragð, *n.* Öieblik 6^{3}, 22^{31}; Syn som vækker Spot 33^{7}, 37^{19}, 125^{1}.
auglit, *n.* Ansigt, Aasyn 37^{16}, 147^{20}; s. Anm. 194^{14}.
augnakast, *n.* Öiekast 167^{24}.
augsjón, *f.* Aasyn 7^{3}.
auka (að), öge, foröge 138^{32}, 180^{2}.
ávísa (að), vise hen paa, anvise 107^{31}.
bærilegr, som kan bæres, sömmelig 21^{28}, 36^{26}.
bakferla ell. bakfella (að), ringeagte, vanære 135^{17}.
bakmæli, *n.* Bagtalelse 42^{21}, bakmælgi. d. s.
bakmálugr, bagtalersk 136^{21}.
bakverpast (rpt), vende Ryggen, være imod, slaae Haanden af 59^{27}.
bála (að), brænde paa Baal 139^{11}.
barátta, *f.* Strid 167^{30}.
baráttusamr, tilböielig til Slagsmaal, Strid 137^{1}.
bang, *n.* Stöi 188^{21}.
banga (að), stöde, banke 139^{21}.
barar, *f. pl.* Baare 171^{10}.
bardagamaðr, *m.* Kriger, Slagsbroder 136^{31}.
bardagi, *m.* Bank, Prygl 53^{6}.
barrún, *m.* Baron 1^{28}, 130^{4}.
bati, *m.* Baade, Fordel 159^{23}.
beiðast (dd), forlange 158^{5}, 159^{26}.
beini, *m.* Bevertning, Gjestmildhed 66^{19}.
beinleiki, *m.* = beini 66^{20}.
beint í hríðinni, lige med det samme 146^{31}.
beizla, *f.* Bön, Anmodning 158^{1}.
bekkr, *m.* Bæk 78^{13}.
belja (að), bröle 53^{31}, beljan, *f.* Brölen 151^{7}.
benda (nd), vinke, *m. dat.*; b. einum til sín 53^{2}.
bending, *f.* Böining, heldende Stilling 203^{14}.
bera (bar), *impers.* hánum berr, det anstaaer, sömmer ham 202^{16}.
berghamarr, *m.* Bjergknat 65^{16}.
bergrifa, *f.* Bjergrift 56^{21}.
berserkr, *m.* Kjæmpe 54^{20}, 197^{3}.
bika (að), smöre med Beg, bege 21^{7}.
bjartleikr, *m.* Klarhed, Lysning 147^{25}.
blaka (að), = blakra 161^{15}.
blakra (að), bevæge sig frem og tilbage 88^{14}.
blása (blés), smelte (Metaller) 139^{22}, stöbe 166^{5}.
blástr, *m.* Blæst 161^{16}.
blautbarn, *n.* spædt Barn, frá blautbarns beini, fra den spæde Alder 41^{2}.
blekkja (kt), bedrage, forföre 85^{32}.
blekking, *f.* Bedrag, Forförelse 176^{22}.
blessmæltr, læspende 15^{13}; blestmæltr d. s.
blikna (að), blive bleg 16^{9}.
blóta (að), ofre; bande, forbande 129^{18}.
blóthús, *n*, Offerhus 7^{14}, 65^{25}, 149^{6}.
blotna (að), blive blöd 152^{5}, 181^{21}.
boða (að), forkynde, bebude 156^{19}.
boðari, *m.* Bebuder, Forkynder 128^{27}.
boðorð, *n.* Bud, Befaling 158^{4}.
boðslið, *n.* Gjestebudsfolk 36^{24}.
boðsmenn, *m. pl.* d. s. 36^{25}.

bænahald, n. det at holde Bön, Andagtsövelse 53[14], 145[21], 156[5].
bænalag, n. Maade at holde Bön paa 145[22].
bogna (að), böie sig, give efter 161[21].
bókfræði, f. boglig Lærdom 12[23], 103[13].
bókfróðr, boglærd 129[17].
borð, n. Bord; ganga at borði, give efter 152[25].
bót, f. Bedring, hljóta nökkura bót af, opnaae nogen Bedring af, faae til at komme sig 101[19].
brá, f. Öienhaar 199[16].
bráðlegr, pludselig 21[23], 129[3].
bráðlyndi, n. Hidsighed 130[30].
bráðna (að), smelte 35[3].
bráðr, heftig 137[5]; bráðreiðr, hidsig 25[26].
bræða (dd), besmöre med Tjære 21[9].
bregða (brá) forandre; brást honum sú ván, det Haab slog ham feil 147[16].
breidd, f. Bredde 65[26].
breiðleiki, m. Bredhed 65[26]var.
brennusteinn, m. Svovl 165[6].
brigða=bregða, forandre, bryde 114[28]; honum þótti undarlega við br., han syntes det gik underlig til 66[6].
brjóstbragð, n. hvad der vækker Modbydelighed, Vederstyggelighed 4[28].
brjóstfesta (st), indprente, lægge paa Hjerte 142[12].
brottferð, f. Bortreise 147[16].
bukkr, m. Buk 138[24].
bula (að), hugge, skjære 139[7]; bulr, m. Træstamme.
burðartíð, f. Födselsstund 111[8], 115[21].
bý, n. Bi 86[6], ogs. býfluga, f.
byrð, f. Byrd, Födsel 156[26].
byrðr, f. Byrde 187[26], 189[23].
dagsbrún, f. Morgenröde 41[23], 113[24].
daktilr, m.(?), Daddel (Frugten af Daddelpalmen) 200[29].
dát=dáit af deyja, döe 138[7].
daufr, döv 114[7].
daunn, m. Stank 21[24], 114[10], 164[34].
dengja (ngd), slaae, banke 166[6].
deyna (nd), stinke 21[6], 86[16].
disputa (að), disputere 189[19]. disputan. f. Disputeren 144[2].
djöfllegr, djævelsk 149[24].
dæmisaga, f. Parabel 19[23], 152[29].
dofna (að), dovne, blive doven 72[20].
dómr, m. heilagr dómr, Helligdom 166[29].
drjúpa (draup), dryppe 199[3].
dúfa, f. Due 88[13].
dugnaðr, m. Hjælp 186[13].
dumbr, stum 17[16], 114[3], 122[33], 138[16].
dumbi (-a), d. s. 143[20].
dust, n. Stöv 22[33], 70[3], 166[11].
dvala f. Dvælen 30[21], 56[2], 108[11].
dynr, m. Larm, Stöi 53[26].
eðli, n. Natur; Herkomst 8[14], 195[10].
ef, n. Tvivl 75[13].
efla (d), faae istand, bygge 65[13].
eigin, n. Eiendom Hjem 7[23].
eiginlegr, egen, egentlig, eiendommelig 40[31], 33 84[30] 156[9]var.
eigurlegr, værd at eie, værdifuld 205[18].
eilífi, n. Evighed 76[23]. 93[1].
eilíflegr, evig 113[21].
einarðr, standhaftig 196[29].
eingetinn, eenbaaren 22[13], 24[8].
einkar, adv. særdeles 110[10].
einna, forstærkende foran Superlativ, aller-, 134[14], 196[9].
eins mest, allermest 90[16].
einslega, eenligen 188[23].
einræða, f. Enetale, hemmelig Samtale 144[26].
eir, n. Kobber, Erts 166[12].
eitrkvikvndi (=-kvikvendi), n. giftigt Dyr 116[1].
elding, f. Lynild 25[30], 136[28].
elega, adv. stygt, fælt 171[22]var. ogs. ælega.
elligamall, eldgammel 15[16].
ellikarl, m. gammel Karl 164[29].
elskugi, m. Kjærlighed 6[26].
elskulegr, elskelig 210[29].
endalyktir, f. pl. Ende, Endeligt 121[26].
endalok, n. pl. Endeligt 15[29].
endimerki, n. Grændse 78[14].
endrgeta (gat), gjenföde 85[26].

endrnýja (að), fornye; fortælle paa ny, gjentage 95^{6}.
endrskapa (að), skabe paa ny 95^{14}, endrskapaði oss til eilífrar sælu.
engdr = öngdr, beængstet 102^{1}.
engi, i nægtende Sætninger = nökkurr 39^{8}, 77^{22}.
epli, *n.* Æble 24^{10}.
eptirlæti, *n.* Föielighed, Ytringer af Kjærlighed, Hengivenhed, Kjærtegn 122^{18}, 193^{21}.
eptirlátr, eftergivende, föielig 24^{23}, 201^{7}.
eptirleitan, *f.* Eftersögen, Ransagelse 12^{16}.
erendreki, *m.* Tjener, Ærendsvend 52^{19}, Djævel 157^{8}.
erfð, *f.* Arv, Arvedel 99^{9}.
erfeðlegr, fuld af Arbeide, Möie, möisommelig 69^{23}.
erfi, *n.* Arveöl, 188^{1}.
ergi, *f.* Ondskab, Usselhed 138^{9}.
ermiti, *m.* Eremit = einsetumaðr 106^{21}, 147^{2}, 174^{16}.
eymd, *f.* Elendighed 68^{1}.
fá einum hugsóttar, volde, foraarsage Sorg 2^{30}.
faðma (að), favne, omfavne 119^{18}, 146^{24}.
fæð, *f.* Faahed, ringe Antal 126^{20}.
fáfróðr, som veed lidet, vankundig 13^{4}, 17^{16}.
fága (að), dyrke, tilbede 134^{18}; fágan, *f.* Dyrkelse 138^{22}.
fagnaðaról, *n.* Gilde til Ære for en Nyankommen 47^{10}.
fagrendi, *n. pl.* Glands, Herlighed 176^{18}.
fagrgali, *m.* Forlokkelse, Sirenesang 62^{10}, 95^{29}.
fagrlæti, *n.* smukke Lader, indsmigrende Opförsel 119^{14}.
fagrmæli, *n.* smuk, sledsk Tale 24^{8}, 119^{14}.
fagryrði, *n. pl.* smukke Ord 125^{20}.
fáheyrilegr, som man sjelden hörer, kuriös 65^{22}.
falla (féll), falde sig, hænde 114^{16}, 115^{19}, falla í skap, behage 154^{6}.
fals, falsk 134^{26}, 149^{2}.
fals, *n.* Falskhed 144^{21}, 197^{12}.
falsari, *m.* Falskner, Bedrager 11^{16}, 104^{28}.
falslegr, falsk 2^{20}, 144^{26}.
falstrú, *f.* falsk Tro 151^{16}.
falsvitni, *n.* falsk Vidnesbyrd 142^{14}.
fang, *n.* Bryden, Fangtag 48^{18}.
fangari, *m.* Brydekjæmper 148^{4}.
fangbrögð, *n. pl.* Kneb i Bryden, Kjæmpen 201^{10}.
fánýtr, lidet nyttig 74^{21}, 127^{20}.
farsæld, farsæla, *f.* Lykke 62^{11}, ^{21}.
farsæll, lykkelig 195^{27}.
fauski, *m.* trösket, raaddent Træ 134^{18}.
fauskr, *m.* = fauski 206^{10}.
fávitr, uklog 24^{10}, 172^{8}.
fávizka, *f.* Uvidenhed 74^{16}.
feðgin, *n. pl.* Fader og Moder, Forældre 122^{21}, ^{26}.
feginsamlega, *adv.* med Glæde 193^{2}.
feitr, fed, 149^{6}.
félagskaplegr, selskabelig, omgjængelig 60^{13}.
fémætr, kostbar, værdifuld 153^{23}.
fénaðr, *m.* Kvæg, Kreaturer 150^{6}.
fengi, *n.* = fengr.
fengr, *m.* Bytte, Fangst 64^{12}.
ferfœttr, firfödded 127^{12}.
ferla = ferlega, paa en fæl Maade 150^{9}.
ferlegleikr, *m.* Styghed, Fælhed 155^{6}.
fertugr, 40 Aar gammel 79^{12}.
fésæld, *f.* Overflödighed, Rigdom 4^{26}.
festarmaðr, *m.* Fæstemand 157^{18}.
fet, *n.* Fjed, Skridt 195^{20}.
feyðr, forfalden, opsmuldret 139^{11}. Herhen hörer uden Tvivl fœyr nyere Landsl. VII. 3, Norg. gl. Love II. S. 106 ef maðr fœyr hús niðr firir vanrœktar sakir dersom man lader et Hus forfalde ved Vanrögt; altsaa af et Verbum feyja (ð).
fíflska, *f.* Enfoldighed 166^{10}.
firir: mikit er firir, der er meget i Veien for, det er vanskeligt 86^{26}, lítit er firir, det er let 90^{10}, 157^{20}.

Cap. 180. S. 180. L. 16. Avenir . . val at mega, i Lat.: Rex Avennir dilectissimo filio Josaphat bene valere.

Cap. 181. S. 181. L. 26. þa bið ec þo: „saa paakalder jeg dog," i Lat.: deprecor.

Cap. 182. S. 182. L. 31. oc var nv allt . . . af konongs henndi: „og det faldt nu let fra Kongens Side." — S. 183. L. 15. samgetannde hælgum annda, i Lat.: cooperatione spiritus sancti.

Cap. 183. S. 184. L. 10. þar sem gnogleg . . . goðvilia, Rom. 5. 20.

Cap. 185. S. 185. L. 7. nyir synir „fornyede som seende (sýnn)", i Lat.: filii lucis. — S. 185. L. 22. settizt i einseto, i Lat.: apud seipsum solitariam vitam ducens. — S. 185. L. 23. sem þa var . . . siðr til, et forklarende Tillæg af den norske Bearbeider.

Cap. 186. S. 186. L. 8. þuaeð . . . biartare, Es. 1. 16—18.

Cap. 189. S. 188. L. 2. ollum hofðingium . . almennings folks, i Lat.: omnes principes et militari præcinctos baltheo et urbani populi non paucos; her er ikke Tale om Bönder, hvilke heller ikke nævnes hverken i den græske Original eller i den tydske Bearbeidelse; den norske Bearbeider har her sit Fædrenelands Forholde nærmest for Öie, i det han tilföier Bönder.

Cap. 190. S. 189. L. 18. Barachias jfr. o. f. Cap. 128. S. 126. L. 28. og derhen hörende Anm. — S. 189. L. 34. Með þui at, maa her blot betegne: „hvis"; i Lat.: Nam si bonum est regnare, ipsum quod bonum est tene.

Cap. 191. S. 190. L. 15. þegar i skumaskotcno, i Lat.: summo diluculo.

Cap. 192. S. 191. L. 18. sem postolenn ræðr etc. Ap. G. 20. 28. — S. 192. L. 2. Pall postole byðr sua etc. Hebr. 12. 14. — S. 192. L. 15. Dylzt alldrigi i dauðanom: „dölg aldrig for dig selv, at Döden skal komme". — S. 192. L. 18. Sua segir Davið prophete, Ps. 128. 1. — S. 192. L. 20. Sæler ero etc. Matth. 5. 7. — S. 192. L. 22. Vereð miskunnsamer etc. Luc. 6. 36. — S. 192. L. 30. Engi mannleg . . þurvannde ero, i Lat.: Sed et obedientem nihil ita ad amicitiam Dei pertrahit sicut beneficentiæ gratia indigentibus exhibita. Her kan neppe den norske Text saaledes forklares, at den ganske stemmer med den latinske. Den förste maa vel forklares saaledes: „Ingen menneskelig Lydighed vækker saa hastig Venskab, og förer saa meget til Gud som det at yde de Trængende Barmhjertighed;" den latinske derimod saaledes: „Men der er heller ikke noget som saaledes drager den Lydige til Guds Venskab som Barmhjertighed udövet mod de Trængende." I den græske Grundtext heder det: ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπήκοον οὐδὲν οὕτως εἰς εὔνοιαν ἐφέλκεται ὡς εὐποιΐας Χάρις διδομένη τοῖς χρῄζουσιν. — S. 193. L. 3. firirgeveð . . . firirgeva yðr, Matth. 6. 14.

Cap, 193. S. 193. L. 33. guð sinn, i Lat.: dominum, i den græske Grundtext: δεσπότην; Stedet: þeir kallaðu . . . goðennða, lyder i det Hele i Lat. saaledes: Dominum illum vocabant, patrem, salvatorem, benefactorem. — S. 194. L. 14. gengo eptir honom i aðru augliti: „gik efter ham for endnu engang at see ham;" i Lat.: moerentes a longe sequebantur eum.

Cap. 194. S. 194. L. 18. Hann var klæddr . . . gevit honom: „Han var klædt (i det Ydre) paa sin sædvanlige Maade; (men) nærmest sit Legeme havde han den Haarklædning, som Barlaam havde givet ham;" i Lat.: erat indu-

fótfljótr, rap til Fods 103[31].
fótleggr, *m.* nederste Deel af Benet, fra Knæet nedad 167[12].
fótspor, *n.* Fodspor 148[31].
frændsemi, *f.* Slægtskab 49[18].
fræ r, fræ, frætt, frugtbar 18[32] ogs. frjór.
fráhald, *n.* Fraholden 42[27].
frambúð, *f.* Forraad for Fremtiden, hvad der er at stole paa i Fremtiden 63[2].
framburðr, *m.* = framflutning 76[33], 143[22].
framburðarmaðr, *m.* Forkynder 171[5].
framflutning, *f.* Foredrag, Fremförelse 72[23].
framgengr, som gaaer for sig, har Fremgang 103[6].
framgirnd, *f.* Fremadstræben, Dristighed 62[18].
framkœmd, *f.* Forfremmelse, ogs. framkvæmd 1[27], 94[4].
framleiðis, fremdeles 159[30].
framlútr, tilböielig 2[17], 62[16], 73[5], 134[12].
frammarlega, langt frem, vidt frem 99[8].
fríða (dd), pryde, forskjönne 104[15].
friðarkoss, *m.* Fredskys 100[10].
frjó, *n.* = fræ, Frö 96[31].
fúinn, raadden 80[31].
fúki, *m.* Stank, 206[10].
fúllífi, *n.* smudsigt, ukyskt Levnet 42[20], 138[8].
fúllífr, förende et smudsigt Levnet 136[8].
fullkomleikr, *m.* Fuldkommenhed 202[12].
fullna (að), bringe paa Vei, iverksætte 42[11].
fullnomsi, *adj.* som har lært tilfulde, opfattet ganske 73[7].
fullulega, fuldkommen, tilfulde 3[22], 198[5].
fullviljaðr, som har en fuldkommen, bestemt Villie 27[20].
fúlslegr, *adv.* -lega, ond, styg 134[28], [30].
fúlyrði, *n. pl.* grove Ord 118[8].
fúna (að), raadne 31[25], 34[15], 166[11], fúnaðr 134[19].
funtr, *m.* Döbefont 55[12], 155[13], 177[22].
fylgjusamr, tilböielig til at fölge, vedhængende 145[24].
fyndr, *m.* = fundr, Sammenkomst 87[25], 199[24].
fyrnska, *f.* Ælde 98[6]; gammel Skik, Brug, Hedenskab 125[28]. 147[32].
fýrst = fýst, *f.* Lyst.
fölna (að), blive bleg, blegne 89[25].
gá (ð), bryde sig om, lægge Mærke til, *m. gen.* 122[21].
gabba (að), drille, narre 54[18], 197[10].
gabb, *n.* Spot, Drilleri 108[28], 112[9].
gæfusamlega, lykkeligen 114[15].
gagnast (að), være til Nytte, Hjelp, 59[15]var.
galdramaðr, *m.* Troldmand, Hexemester 102[14].
gálauss, sorglös, skjödeslös 123[7].
gáleysi, *n.* Skjödeslöshed, Uagtsomhed 27[18], 75[16], 102[19].
gamalmenni, *n.* gammel Mand 165[9].
gambr, *gen.* gambrs, *m.* Struds 39[20].
gaulan, *f.* Skrigen, Hylen 3[14].
gaumgæfi, *n.* Opmærksomhed 75[20], 100[30].
gengr, som man kan gaa 70[12].
gera sér firir, anstrænge sig, gjöre sig fore 101[21], gera sik einum firir munn ok tungu 152[1].
gerð, *f.* Gjerning 135[9].
gerningar, *f. pl.* Troldom, Forgjörelse 126[25].
gessimi, *f.* = gersimi, Kostbarhed, Klenodie.
geta (gat), avle 158[24].
getnaðr, *m.* Undfangelse 84[26], 152[14].
geysi, meget, særdeles 85[23].
gisting, *f.* det at være til Gjest 117[7].
gjafari, *m.* Giver, Forlener 193[24].
gjald, *n.* Betaling; Erstatning, Undgjeldelse 86[4].
gjóðr, *m.* Glente, et Slags Fugl 139[2].
gjómaðr, *m.* Vellystling 137[4] (gjó, *f.* vellystigt Liv).
glaða (að), glæde, opmuntre 60[27].
glata (að), forspilde, tabe 27[18].

glenna, *f.* Spot 108^{29}, 112^{9}.
glerker, *n.* Glaskar, Glas 74^{5}.
gleyfr, *n.* = gljúfr, Bjergklöft 149^{10}.
gleypa (t), sluge 56^{9}, 57^{17}.
glita (að) = glitra.
glitra (að), glindse, give Gjenskin 74^{24}.
glýari, *m.* Gjögler, Nar 4^{29}.
glyslegr, glimrende, pruskende 105^{7}.
glöggþekkr, skarp (om Synet), klarsynet 18^{3}, 70^{23}, 127^{30}.
gnaga (gnóg ell. gnagaði), gnave 56^{16}, ^{17}.
gneggja (að), vrinske 197^{6}.
gnótt, *f.* Overflod, Mængde 153^{2}.
góðendi, *n. pl.* Goder, Herligheder 6^{2}, 190^{3}, 193^{15}.
goðlaus, ugudelig 139^{12}, *jvf.* guðleysi.
góðmenzka, *f.* Ædelmodighed 60^{16}.
góðvili, *m.* Velvillie 207^{10}.
góðviljaðr, velvillig 200^{12}.
gœla (d), smigre, glæde, tale godt for 55^{15}. ^{25}, gœling, *f.* 55^{19}, 150^{27}.
graðungr, *m.* Tyr 7^{22}, 135^{22}, 150^{6}.
gráleikr, *m.* Ondskab 117^{33}.
grasa (að), tilsætte med Lægedoms Urter 236^{25}, grasaðr drykkr.
greiðlega, med Lethed, uden Hinder 132^{8}.
greptr, *gen.* greptrar, *m.* Begravelse 187^{6}var.
grjótugr stenig 18^{26}.
gróðr, *m.* Groen, Vext 45^{18}.
gróðrsamlegr, lægende, helbredende 10^{34}.
grœta (tt), faae til at græde, bedröve 55^{26}.
grúfa, *f.* á grúfu, næsegrus 167^{7}.
grunnlendi, *n.* grundt, lavt Jordsmon 18^{26}.
grunnr, uden Dybde, grund 72^{2}.
gröf, grafar, *f.* Grav 187^{6}var.
gröptr, *gen.* graptar, *m.* Begravelse 187^{6}.
•guðleysi, *n.* Ugudelighed 166^{16}, *jf.* goðlauss.
gullsmiðr, *m.* Guldarbeider 167^{28}.
göfuglegr, herlig, ypperlig 74^{20}.
háð, *n.* Spot, Haan 4^{31}, 19^{3}.
hæða (dd), spotte 54^{18}.

hæðilegr, forsmædelig 110^{12}.
hæðing, *f.* Spot 203^{4}.
hæli, *n.* Tilflugtsted 118^{10}.
hæra, *f.* Haarskjorte 194^{27}. 196^{7}.
hærukarl, *m.* graahaaret gammel Mand 94^{10}.
hærur, *f. pl.* graa Haar 119^{30}.
hafa fátt um, ytre sig lidet om, ikke tale synderlig om 74^{16}.
hafnan, *f.* Forsagelse 148^{4}.
hagl, *n.* Hagl 198^{11}.
hagleikr, *m.* Kunstfærdighed, hagleiksmaðr, *m.* Haandgjerningsmand 167^{26}.
hagþyrnir, *m.* Hagtorn 18^{28}. 139^{6}, ogs. hagþorn, *m.*
hálfa, *f.* Del, Part 142^{2}; Side, Vegne af guðs h. fra Guds Side, af Gud 133^{15}.
hálffertugr, bestaaende af, udgjörende 35; h. at aldri, 35 Aar gammel 55^{1}.
hálfœrinn, halv tilstrækkelig; vildu eigi eta h. þóat þeir hefði föng á, vilde ikke engang spise Halvdelen af hvad de behövede, skjönt de havde Leilighed dertil 50^{26}.
hálfr, halv; hálfu meira, dobbelt saa meget 53^{10}.
halla (að), hælde; láta eptir hallast, give efter 86^{33}.
hálsfengja (gð), omfavne, tage om Halsen 29^{17}.
haltr at máli, stammende 15^{14} ogs. málhaltr.
hámæli, *n.* Höitalenhed, hafa í h. ytre sig höit og lydeligt 122^{9}.
hamstoli, *adj.* gal, ude af sig selv af Skræk 56^{7}.
hamulgrýti, *n.* Grusjord? 19^{30}.
handaverk, *n.* Hændersgjerning 27, 122^{31}, 166^{22}.
handleggr, *m.* Underarm, nederste Del af Armen, mods. armleggr 167^{19}var.
harðlyndi, *n.* Haardhed, Strenghed 11^{10}, 119^{13}, 123^{3}.
harðyrði, *n. pl.* haarde, strenge Ord 194^{12}.
hark, *n.* Stöi, Uro 21^{26}, 75^{5}, 188^{21}, 190^{15}.
hártaug, *f.* Haarreb, Haartaug 21^{10}.

hauveskr = hœveskr, hövisk 87^{29}, 152^{30}, 153^{30}.
héðan, herfra; héðan ífrá, herefter 194^{3}.
hefna (d), einum, hævne sig paa 13^{19}. hefnast eins d. s. 138^{23}; = efna 188^{31}.
hégeitill, *m.* Flintesteen 181^{19}.
heili, *m.* Hjerne 167^{24}.
heilsamr, sund, heldbringende 45^{18}, 142^{6}. heilsamlegr d. s.
heilsuráð, *n.* heldbringende Raad, Beslutning 115^{4}.
heilsuvegr, *m.* Frelses, Saligheds Vei 99^{6}.
heimadýr, *n.* Husdyr 82^{8}.
heimamaðr, *m.* Tjenestekarl, Tyende 98.
heimilegr, fortrolig, intim 87^{4}, 179^{34}.
heimili, *n.* Hjem, Hjemstavn 117^{7}, 178^{30}.
heimr, *m.* Verden; þessa heims, i denne Verden, i dette Liv 2^{25}.
heit, *n. pl.* Trudsler 194^{12}.
héla, *f.* Rimfrost 198^{11}.
hemd, *f.* = hefnd, Hevn 115^{25}.
henda (nd), hænde 194^{3}.
hending, *f.* Griben med Hænderne, Famlen; var þat þó alt sem hendingum væri, det var dog alt som skede det med Famlen, eller som det var grebet ud af Luften 143^{21}.
hengat ok þegat, hid og did 70^{8}.
hér ok hvar, hist og her 196^{5}, 198^{19}.
heraðsmaðr, *m.* Beboer af Heredet, Landbeboer 177^{2}.
herða, *f.* Haardhed, Haardförhed 81^{34}.
herðilútr, krumrygget 15^{12}.
heremita = ermiti 105^{6}.
hermdir, *f. pl.* = hermslir 115var.
hermilega, med Harme, Vrede 184^{22}.
hermslir, *f. pl.* heftige Ytringer af Harme, Vrede 115^{25}.
herneskja, *f.* Rustning 85^{34}, 153^{30}; væbnet, rustet Skare 14^{17}, 26^{33}.
herskapr, *m.* Krigsmaade 195^{31}.
hertekja *f.* Fangenskab 114^{17}.
heyra (rð), einum, tilkomme, anstaae, egne sig for 5^{18}.
hirðbrœðr, *m. pl.* Hirdbrödre, Hirdfæller 94^{17}.
hirðir, *m.* Hyrde 35^{12}.
hirðsla, *f.* Gjemmested, Kiste 120^{3}.
hitna (að), blive hed, varm 145^{34}.
hjálpari, *m.* = hjálpsmaðr 207^{24}.
hjálpleysi, *n.* Hjælpelöshed 147^{30}.
hjálpsmaðr, *m.* Hjælper 100^{18}, 197^{17}.
hjávist, *f.* Hosværen, Tilstedeværen hos 158^{34}var.
hjúskapr, *m.* Ægteskab 158^{12}, hjúnaskapr, d. s. 158^{18}, 159^{27}.
hlaupingi, *m.* Landstryger 114^{28}.
hlíta (tt), bruge, benytte 9^{19}, 111^{15}, 151^{32} *m. dat.*; er hann mátti minzt hlíta viðr, (den Föde) som han kunde bruge mindst af til (sin Underholdning, for at leve) 52^{14}, 92^{10}.
hlœgilegr, latterlig, morsom 65^{31}.
hlutlauss, som ikke har Deel i, udelagtig; hl. af einu 158^{18}.
hlutskipti, *n.* Part, Andeel 188^{14}.
hneyxl, *n.* Forargelse, Skandal 20^{10}.
hœfa (fð), indrette, mage, *m. dat.* 92^{11}.
hœfilegr, passende, bekvem 160^{18}.
hœfr, tjenlig 149^{22}; skrives vel rigtigere hæfr, *jvf.* Norg. g. Love II, S. 167, Didr. af Berns Saga, Ivar Aasens Ordb.
hœgja (gð), formilde, stille 112^{10}.
hœglífi, *n.* behageligt Liv 41^{17}.
hœgværa (rð), blidne, formilde 119^{22}.
hœgværi, *f.* Blidhed 42^{27}.
hœgværr = högværr, blid, sagtmodig 43^{33}, 51^{35}, 142^{10}.
hof, *n.* Tempel 65^{35}.
hóflegr, passende, maadeholden 9^{17}.
hófsamr, maadeholden 142^{19}, hófsamlegr, d. s. 161$^{17. 23}$.
hófsemd, *f.* Maadehold 85^{36}.
hok, *n.* = ok, Aag 96^{10}, 128^{7}, 172^{10}.
hola, *f.* Hule 50^{19}.
holdlegr, kjödelig 142^{25}.
hollegr = holdlegr 185^{1}.
hræða (dd), skræmme, forskrække 197^{1}.
hræþefr, *m.* Liglugt 151var.
hráþefr, *m.* Raalugt, Lugt af raat Kjöd 151^{8}.
hreinlátr, ren, renfærdig 18^{2}.
hreinlífr, kysk 147^{2}.

hreinsaðr, m. = hreinsan, f. Rensen, Renselse 185[3].
hreyfa (fð), pille, plukke 86[11], 109[1].
hríð, f. þrysvar í hríðinni 48[3], tre Gange efter hinanden.
hrísla, f. fin Gren, Kvist 56[12].
hræsni, f. Praleri, Selvros 51[10].
hrukka, f. Rynke, Fold 174[1].
hugarhvarf, n. Sindets Bortvenden, Uvillie 4[29].
hugarlund, f. Sindsbeskaffenhed 25[5].
hugfellr, som falder i Ens Smag, overenstemmende med Ens Sind 49[4], 95[36].
hugfesta (st), indprente sig, lægge paa Hjerte 26[7].
hugleiða (dd), tænke, forestille sig 115[9], 122[4].
hugleiðing, f. Betragtning, Forestilling, firir utan h., som man ingen Forestilling kan gjöre sig om 113[22].
hugna (að), behage 154[9].
hugr, m. honum varð annars hugar viðr, han blev anderledes til Sinds derved 39[12].
hugrenning, f. Tanke 32[29], 86[3], 180[17].
hugstæðr, som sidder fast i Tanken, Hukommelsen 13[30].
hungraðr, hungrig 35[17].
hurðarbak, n. Rummet bag Dören, mellem denne og Væggen; verða at hurðarbaki, stille sig bag Dören, fig. trække sig tilbage, undlade at gjöre sin Skyldighed 70[29].
hvarf, n. Tilflugt, Sted hvor man kan haabe Hjælp 59[9].
hvarflauss, stadig, ufravendt 146[14].
hvárgi, ingen (af to) 199[22].
hvars = hvass, hvas, skarp 155[29].
hvel, n. Hjul 192[5].
hvelíkr, hvilken, hvordan 101[33].
hverfa (ð), dreie, vende om, m. dat. 152, m. acc. 160[17].
hverfull, ustadig, foranderlig 62[32], 97[15].
hvernveg, hvorledes 108[6].
hvirfilvindr, m. Hvirvelvind 162[11].
hýða (dd), piske, hudstryge 147[10].
hyggja af, slaae af Tanke, glemme 157[4].
hyllast (lt), holde sig til, söge Ens Venskab, Gunst 69[23].
höfuðengill, m. Erkeengel 124[17].
höfuðguð, n. överste, fornemste Gud 167[4].
höfuðráðgjafi, m. fornemste Raadgiver 109[10].
höfuðskepna, f. Element 131.
hönd, f. Haand; fara at höndum, være for Haanden, staade til 148[34], 150[34]; leiða af höndum, udföre, fuldföre 151[14]; segja sér einu af höndum, frasige sig, opgive noget 184[1].
iðurlegleikr, m. Hyppighed 196[22].
iðurlegr, idelig, hyppig 94[10], 100[31].
if, n. = ef, Trivl 114[22], 124[3].
ifan, f. Trivl 149[10].
íhugan, f. Tanke, Forestilling 157[1].
illfelli, n. ulykkelig Begivenhed 115[16].
illgæti, n. slet Behandling, daarlig Traktement 55[30].
illgresi, n. Ugræs 34[10].
illífi, n. ondt, slet Levnet 138[11].
illmenni, n. ondt Menneske, slet Person 9[34].
illviðri, n. stygt Veir, Uveir 65[33].
illvili, gen. -vilja, m. Modvillie, Uvillie 50[31], 193[10].
illviljaðr, ildesindet 38[1].
illþýði, n. slette Folk, Skarnsfolk 34[9], 131[14].
innan, inden, inden til, inden i 123[22]. öll lönd innan 128[34], innan þeirra tíu vetra 153[9], innan hjarta 160[33].
inneygðr, hulöiet 199[16].
innífli, n. pl. Indvolde 128[33], oftere innýfli.
jafnaldri, m. jævnaldrende 196[30].
jafnskjótt, i samme Öieblik 102[25], 197[23].
jam- i Samstn. = jafn; jamglaðr, ligesaa glad 111[7], jambervilegr 98[10], jammjök 111[6], jamviss 63[11].
jarðeskr, jordisk 36[7].
jarðfólginn, skjult, nedgraven i Jorden 199[32].
jarðhús, n. underjordisk Værelse 74[2].
jarðríki, n. Jordrige 84[24].

jungmenni, *n.* Yngling 112[21], 156[16].
ká (ð), kalde, skjælde idelig 60[20].
kæta (tt), glæde, opmuntre 208[22].
kæti, *f.* Lystighed, Munterhed 74[9], 134[10].
kall, *n.* Kald, Kalden, Sigende; at kalli, efter Sigende, saa at sige 48[17], 76[21].
kalls, *n.* Bebreidelser 60[19].
kallsa (að), opfordre, æske idelig 60[20].
kálstokkr, *m.* Kaalstok, Kaalstængel 200[28] (kál, *n.*).
kapaleinn, *m.* Kapellan 89[22], alm. kapalín.
karlkyn, *n.* Mandkjön 24[27].
kaupeyrir, *m.* Kjöbmandsvare 199[31].
kefli, *n.* Stykke Træ, Pind 135[17].
kelda, *f.* Kilde 84[10], 85[19], 196[1].
kenning, *f.* Undervisning 3[10], 18[24].
keski, *f.* Glæde, Lystighed 64[8].
ketilbotn, *m.* Kjedelbund 41[28]var.
ketilrím, *n.* Sod (eg. Kjedelrim) 41[28].
keykja = kveikja 19[14].
kið, *n.* Kid 35[13].
kinn, pl. kinnr, *f.* Kind 162[19].
kippa (pt), snappe, nappe, rive, *m. dat.* 88[26].
kippi, *n.* Bundt, Knippe 34[9].
klæðna, *gen. plur.* = klæða 80[4], [27].
klauf, *f.* Klov paa Dyr 135[28].
klippa (pt), klippe 11[4].
klungr, *m.* Hybentorn 18[28], 139[6].
klökkva (klökk), klynke, klage, jamre sig 59[21], 82[18], 99[1].
knéskot, *n.* koma knéskoti á einn, faae Bugt med, Has paa 53[16].
knútóttr, fuld af Knuder (knútr, *m.*) 147[19].
knýja (ð), banke 199[9].
knykr, *m.* Stank, slem Lugt 86[19], 162[10], alm. fnykr.
kæla (d), gjöre kold, kjölig 132[24].
koma einum af einu, skaffe, faae En bort fra 115[2]; k. einu við, anbringe, komme afsted med 49[22]; komast við, lade sig bevæge af, blive rört 38[12], 53[20]; af sér kominn líkamlega, legemligen udenfor sig selv 194[29].
kostgæfast (fð), = kostgæfa, gjöre sig Umage for 76[29].
kostgæfi, *n.* Umage, Flid 88[5].
kot, *n.* Hytte 194[20].
kotbœr, *m.* Husmandsplads 46[21].
krás, *f.* Lækkerbisken 200[27].
kringja (ð) um, omringe, omgive 160[18].
krjúpa (kraup), krybe 104[9].
kveikja (kt), belive 22[24].
kveldlangt, Kvelden, Aftenen over 144[4].
kvennkyn, *n.* Kvindekjön 24[27].
kvíða (dd), frygte 149[6].
kvöl, *n. pl.* = kvalir *af* kvöl, *f.* 38[17], maaskee Var. þa burde optages, og þau ansees for Skrivfeil; 183[24].
kyn, *n.* Slags, Art. enskis kyns, ingenslags 153[9].
kynfylgja, *f.* i Slægten nedarvet ell. den medfödt Sindelag ell. Anlæg 64[22], 122[20], 134[7], 145[24].
kynlítill, ringe af Herkomst 169[6].
köngulváfa, *f.* Edderkop 195[14]; köngurváfa, d. s.
köppusteinn, *m.* Kampesteen 165[24].
lægð, *f.* Lavhed, Ringhed 169[24].
lægja = hlægja = hlæja (hló) lee 206[1], 207[9].
lægja (gð), gjöre lavere, fornedre, nedstemme 112[10], [11], 113[6], 168[9].
lærisveinn, *m.* Discipel 28[23].
læsa (st), aptr, laase igjen, lukke til 52[16], 167[5].
læti, *n. pl.* Lyd 54[7], 56[7].
lán, *n.* Laan 81[2], 121[6].
landauðn, *f.* et Lands Blottelse for Indbyggere 135[2].
langframi, *m.* Hæder i Fremtiden 61[28].
langhyggja, *f.* Langmodighed 42[26].
langlega, langvarigen 116[12], 146[23].
laufgaðr, beklædt med Löv 149[21].
laufsblað, *n.* Lövsblad 150[19].
lauga (að), bade 49[23].
laukr, *m.* Lög 139[6].
laun, *f.* Lön 123[21].
laupingi, s. hlaupingi.
lausyrði, *n. pl.* löst Snak, som man ikke mener noget med 144[18].

Ordregister.

áberging, *f.* Smagen paa, Smag. 72^{6}.

ábúð, *f.* Beboelse 27^{9}.

æð, *f.* Aare 72^{4}, 84^{10}; heder ellers ogs. æðr, *gen.* æðar, *dat.* og *acc.* æði, 165^{11}.

ægisandr, *m.* Havsanden 26^{20}; burde egentlig skrives œgisandr.

ættstœri, *n.* Ætstorhed 189^{16}.

afbrigði, *n. pl.* Forandringer 33^{9}; Synd 48^{22}, 86^{16}, 115^{20}, 159^{1}.

afbrot, *n.* Synd, Overtrædelse 64^{30}.

afhendr, segja sik afhendan einu = segja sér einu af höndum 184^{1}var. slaa Haanden af, opgive.

aflát, *n.* Afladen, Ophör 188^{24}, aflátsvegr synda, Vei, hvor man forlader Synden, Forbedringens Vei 190^{31}.

afleiðing, *f.* Paaskud 36^{17}, með (at) afleiðingum, efter Foregivende, (kun) tilsyneladende 57^{24}. ^{26}; eigi með einni hverri afl., ikke for et Syns Skyld 173^{9}.

afli, *m.* Erhvervelse, Profit, Fordel 92^{6}, 107^{28}, 110^{31}.

afsakan, *f.* Undskyldning 76^{31}.

afsanna (að), gjendrive, modbevise 170^{9}.

afsegia sér eitt, frasige sig 210^{16}.

afskræmilega, askyeligen, fælt 53^{33} var.

afvirða (rð), ringeagte, nedsætte en Tings Værd 21^{3}, 57^{29}, 123^{26}.

afvirðilegr, som er at foragte, foragtelig 75^{12}, 159^{22}.

afþváttr, *gen.* -þváttar, *m.* Afvasken 45^{22}.

ágengilegr, let at gaae paa 69^{24}.

agi, *m.* Frygt 63^{15}.

ágirnd, *f.* Begjerlighed, Havesyge 5^{6}, 107^{17}; Griskhed, Hadskhed 11^{18}.

agn, *n.* Mading 123^{23}, ^{24}.

áheyrilegr, værd at höre, som bör höres 161^{16}.

áhlaup, *n.* Angreb 150^{11}.

áhugi, *m.* alvorlig Betragtning 61^{24}var.

áhyggja, *f.* Omsorg, Omhu 157^{29}, 158^{6}; áhyggjufullr, omsorgsfuld, tungsindig 174^{22}.

ákall, *n.* Paakaldelse 110^{21}, ^{22},174^{21}.

aldr, *m.* Alder, um aldr, nogensinde 114^{5}, um aldr ok æfi, i Tid og Evighed, for stedse 151^{31}.

aldrœnn, bedaget, gammel 76^{6}.

aldyggr, fuldkommen tro, paalidelig 5^{14}.

álit, *n.* Betragtning 37^{16}, Udseende 115^{14}, 151^{30}.

all-, meget: allhungraðr, meget hungrig 200^{23}.

allavega, i alle Henseender 154^{18}, ^{20}.

almosa, *f.* Almisse 42^{23}.

alteri, *n.* Altar 88^{12}.

alvátr, aldeles vaad 204^{10}.

ályktardómr, *m.* endelig Dom, yderste Dom 33^{8}.

ánauðigr, trælbunden 85^{29}.

andardráttr, *gen.* -dráttar, *m.* Aandedræt 112^{26}, 122^{22}.

angrsamr, sörgelig, bedrövelig 2^{30}.

apinja, *f.* Hunabe 139^{5}, alm. apynja.

aptansöngr, *m.* Aftensang 200^{24}.

aptrdráttr, *m.* Tilbagedragen 130^{14}.

aptrhald, *n.* Tilbageholden, aptrhaldsbönd, *fig.* Töiler 69^{20}.
aptrhaldsamr, tilbageholdende, paaholden 134^{18}.
aptrhvarf, *n.* Tilbagevenden 41^{12}, 123^{16}.
árfors, *m.* Elvefos 190^{18}.
arftakari, *m.* Arving 199^{28}.
aska, *f.* Aske 16^{6}, 165^{8}.
áskynja, *adj*, som skjönner, forstaar 29^{12}, 48^{18}.
áskynjandi, indseende, forstaaende 24^{8}.
ástareldr, *m.* Elskovsild 152^{28}.
ásýn, *f.* Udseende, Aasyn 55^{24}, 154^{17}, ^{18}.
ásýnilegr, anseelig 55^{21}, 154^{10}var.
at, *rel. pron.* = er 5^{28}, 12^{32}.
athæfi, atæfi, *n.* Opförsel, Adfærd 81^{8}, 115^{8}, 143^{4}.
atygli, *n.* = athygli, Opmærksomhed 85^{14}.
auðkomall, -kumall, som kan paavirkes, modtagelig for Indtryk 45^{17}.
auðvellilegr, let = auðveldlegr 49^{6}, 76^{28}; föielig 51^{4}.
augabragð, *n.* Öieblik 6^{8}, 22^{31}; Syn som vækker Spot 33^{7}, 37^{19}, 125^{1}.
auglit, *n.* Ansigt, Aasyn 37^{16}, 147^{30}; s. Anm. 194^{14}.
augnakast, *n.* Öiekast 167^{24}.
augsjón, *f.* Aasyn 7^{8}.
auka (að), öge, foröge 138^{32}, 180^{2}.
ávísa (að), vise hen paa, anvise 107^{31}.
bærilegr, som kan bæres, sömmelig 21^{28}, 36^{26}.
bakferla ell. bakfella (að), ringeagte, vanære 135^{17}.
bakmæli, *n.* Bagtalelse 42^{31}, bakmælgi. d. s.
bakmálugr, bagtalersk 136^{21}.
bakverpast (rpt), vende Ryggen, være imod, slaae Haanden af 59^{27}.
bála (að), brænde paa Baal 139^{11}.
barátta, *f.* Strid 167^{30}.
baráttusamr, tilböielig til Slagsmaal, Strid 137^{1}.
bang, *n.* Stöi 188^{21}.
banga (að), stöde, banke 139^{21}.
barar, *f. pl.* Baare 171^{10}.
bardagamaðr, *m.* Kriger, Slagsbroder 136^{31}.
bardagi, *m.* Bank, Prygl 53^{6}.
barrún, *m.* Baron 1^{28}, 130^{4}.
bati, *m.* Baade, Fordel 159^{28}.
beiðast (dd), forlange 158^{5}, 159^{26}.
beini, *m.* Bevertning, Gjestmildhed 66^{19}.
beinleiki, *m.* = beini $C6^{29}$.
beint í hríðinni, lige med det samme 146^{31}.
beizla, *f.* Bön, Anmodning 158^{1}.
bekkr, *m.* Bæk 78^{12}.
belja (að), bröle 53^{31}, beljan, *f.* Brölen 151^{7}.
benda (nd), vinke, *m. dat.*; b. einum til sín 53^{2}.
bending, *f.* Böining, heldende Stilling 203^{14}.
bera (bar), *impers.* hánum berr, det anstaaer, sömmer ham 202^{16}.
berghamarr, *m.* Bjergknat 65^{16}.
bergrifa, *f.* Bjergrift 56^{21}.
berserkr, *m.* Kjæmpe 54^{20}, 197^{8}.
bika (að), smöre med Beg, bege 21^{7}.
bjartleikr, *m.* Klarhed, Lysning 147^{26}.
blaka (að), = blakra 161^{15}.
blakra (að), bevæge sig frem og tilbage 88^{14}.
blása (blés), smelte (Metaller) 139^{22}, stöbe 166^{4}.
blástr, *m.* Blæst 161^{15}.
blautbarn, *n.* spædt Barn, frá blautbarns beini, fra den spæde Alder 41^{2}.
blekkja (kt), bedrage, forföre 85^{32}.
blekking, *f.* Bedrag, Forförelse 176^{22}.
blessmæltr, læspende 15^{18}; blestmæltr d. s.
blikna (að), blive bleg 16^{9}.
blóta (að), ofre; bande, forbande 129^{18}.
blóthús, *n*, Offerhus 7^{14}, 65^{36}, 149^{6}.
blotna (að), blive blöd 152^{6}, 181^{21}.
boða (að), forkynde, bebude 156^{19}.
boðari, *m.* Bebuder, Forkynder 128^{27}.
boðorð, *n.* Bud, Befaling 158^{4}.
boðslið, *n.* Gjestebudsfolk 36^{24}.
boðsmenn, *m. pl.* d. s. 36^{25}.

bœnahald, n. det at holde Bön, Andagtsövelse 83[34], 148[21], 156[5].
bœnalag, n. Maade at holde Bön paa 148[23].
bogna (að), böie sig, give efter 181[21].
bókfræði, f. boglig Lærdom 12[23], 103[13].
bókfroðr, boglærd 129[17].
borð, n. Bord; ganga at borði, give efter 152[25].
bót, f. Bedring, hljóta nökkura bót af, opnaae nogen Bedring af, faae til at komme sig 101[19].
brá, f. Öienhaar 199[16].
bráðlegr, pludselig 21[22], 129[7].
bráðlyndi, n. Hidsighed 130[30].
bráðna (að), smelte 35[2].
bráðr, heftig 137[6]; bráðreiðr, hidsig 25[26].
bræða (dd), besmöre med Tjære 21[9].
bregða (brá), forandre; brást honum sú ván, det Haab slog ham feil 147[16].
breidd, f. Bredde 65[26].
breiðleiki, m. Bredhed 65[26]var.
brennusteinn, m. Svovl 165[5].
brigða=bregða, forandre, bryde 114[28]; honum þótti undarlega við br., han syntes det gik underlig til 66[6].
brjóstbragð, n. hvad der vækker Modbydelighed, Vederstyggelighed 4[28].
brjóstfesta (st), indprente, lægge paa Hjerte 142[12].
brottferð, f. Bortreise 147[16].
bukkr. m. Buk 138[34].
bula (að), hugge, skjære 139[7]; bulr, m. Træstamme.
burðartíð, f. Födselsstund 111[8], 115[31].
bý, n. Bi 86[6], ogs. býfluga, f.
byrð, f. Byrd, Födsel 156[35].
byrðr, f. Byrde 187[35], 189[33].
dagsbrún, f. Morgenröde 41[22], 113[24].
daktilr, m.(?), Daddel (Frugten af Daddelpalmen) 200[29].
dát=dáit af deyja, döe 138[7].
daufr, döv 114[2].
daunn, m. Stank 21[34], 114[10], 164[34].
dengja (ngd), slaae, banke 166[5].
deyna (nd), stinke 21[6], 86[16].
dispúta (að), disputere 189[19], disputan, f. Disputeren 144[2].
djöflegr, djævelsk 149[24].
dœmisaga, f. Parabel 19[22], 152[29].
dofna (að), dovne, blive doven 72[10].
dómr, m. heilagr dómr, Helligdom 166[29].
drjúpa (draup), dryppe 199[7].
dúfa, f. Due 88[13].
dugnaðr, m. Hjælp 188[13].
dumbr, stum 17[15], 114[2], 122[32], 138[14].
dumbi (-a), d. s. 143[20].
dust, n. Stöv 22[22], 70[8], 166[11].
dvala f. Dvælen 30[21], 58[2], 108[11].
dynr, m. Larm, Stöi 53[26].
eðli, n. Natur; Herkomst 8[14], 195[10].
ef, n. Tvivl 75[13].
efla (d), faae istand, bygge 65[18].
eigin, n. Eiendom; Hjem 7[27].
eiginlegr, egen, egentlig, eiendommelig 40[31], [32], 84[20], 156[9]var.
eigurlegr, værd at eie, værdifuld 205[18].
eilífi, n. Evighed 76[27]. 93[1].
eilíflegr, evig 113[21].
einarðr, standhaftig 196[29].
eingetinn, eenbaaren 22[12], 24[9].
einkar, adv. særdeles 110[19].
einna, forstærkende foran Superlativ, aller-, 134[14], 196[9].
eins mest, allermest 90[16].
einslega, eenligen 188[22].
einrœða, f. Enetale, hemmelig Samtale 144[25].
eir, n. Kobber, Erts 166[12].
eitrkvikundi (=-kvikvendi), n. giftigt Dyr 116[1].
elding, f. Lynild 25[30], 136[28].
elega, adv. stygt, fælt 171[23]var. ogs. ælega.
elligamall, eldgammel 15[16].
ellikarl, m. gammel Karl 164[29].
elskugi, m. Kjærlighed 6[34].
elskulegr, elskelig 210[20].
endalyktir, f. pl. Ende, Endeligt 121[35].
endalok, n. pl. Endeligt 15[20].
endimerki, n. Grændse 78[14].
endrgeta (gat), gjenföde 85[26].

endrnýja (að), fornye; fortælle paa ny, gjentage 95^{6}.
endrskapa (að), skabe paa ny 95^{14}, endrskapaði oss til eilífrar sælu.
engdr = öngdr, besnægtet 102^{1}.
engi, i nægtende Sætninger = nökkurr 39^{3}, 77^{22}.
epli, n. Æble 24^{10}.
eptirlæti, n. Föielighed, Ytringer af Kjærlighed, Hengivenhed, Kjærtegn 122^{18}, 193^{31}.
eptirlátr, eftergivende, föielig 24^{23}, 201^{7}.
eptirleitan, f. Eftersögen, Ransagelse 12^{16}.
erendreki, m. Tjener, Ærendsvend 52^{10}, Djævel 157^{3}.
erfð, f. Arv, Arvedel 99^{9}.
erfeðlegr, fuld af Arbeide, Möie, möisommelig 69^{22}.
erfi, n. Arveöl, 188^{1}.
ergi, f. Ondskab, Usselhed 138^{9}.
ermiti, m. Eremit = einsetumaðr 106^{21}, 147^{2}, 174^{16}.
eymd, f. Elendighed 68^{1}.
fá einum hugsóttar, volde, foraarsage Sorg 2^{30}.
faðma (að), favne, omfavne 119^{18}, 146^{24}.
fæð, f. Faahed, ringe Antal 126^{30}.
fáfróðr, som veed lidet, vankundig 13^{4}, 17^{16}.
fága (að), dyrke, tilbede 134^{10}; fágan, f. Dyrkelse 138^{22}.
fagnaðaról, n. Gilde til Ære for en Nyankommen 47^{10}.
fagrendi, n. pl. Glands, Herlighed 176^{16}.
fagrgali, m. Forlokkelse, Sirenesang 62^{10}, 95^{29}.
fagrlæti, n. smukke Lader, indsmigrende Opförsel 119^{14}.
fagrmæli, n. smuk, sledsk Tale 24^{2}, 119^{14}.
fagryrði, n. pl. smukke Ord 125^{20}.
fáheyrilegr, som man sjelden hörer, kuriös 65^{22}.
falla (fell), falde sig, hænde 114^{15}, 115^{19}, falla i skap, behage 154^{6}.
fals, falsk 134^{26}, 149^{2}.
fals, n. Falskhed 144^{31}, 197^{12}.
falsari, m. Falskner, Bedrager 11^{16}, 104^{25}.
falslegr, falsk 2^{30}, 144^{36}.
falstrú, f. falsk Tro 151^{16}.
falsvitni, n. falsk Vidnesbyrd 142^{14}.
fang, n. Bryden, Fangtag 48^{15}.
fangari, m. Brydekjæmper 148^{4}.
fangbrögð, n. pl. Kneb i Bryden, Kjæmpen 201^{10}.
fánýtr, lidet nyttig 74^{31}, 127^{30}.
farsæld, farsæla, f. Lykke 62^{11}, ^{21}.
farsæll, lykkelig 195^{27}.
fauski, m. trösket, raaddent Træ 134^{18}.
fauskr, m. = fauski 206^{10}.
fávitr, uklog 24^{10}, 172^{9}.
fávizka, f. Uvidenhed 74^{15}.
feðgin, n. pl. Fader og Moder, Forældre 122^{21}, ^{26}.
feginsamlega, adv. med Glæde 193^{2}.
feitr, fed, 149^{6}.
félagskaplegr, selskabelig, omgjængelig 60^{13}.
fémætr, kostbar, værdifuld 153^{23}.
fénaðr, m. Kvæg, Kreaturer 150^{6}.
fengi, n. = fengr.
fengr, m. Bytte, Fangst 64^{12}.
ferfœttr, firföddet 127^{12}.
ferla = ferlega, paa en fæl Maade 150^{9}.
ferlegleikr, m. Styghed, Fælhed 155^{6}.
fertugr, 40 Aar gammel 79^{13}.
fésæld, f. Overflödighed, Rigdom 4^{25}.
festarmaðr, m. Fæstemand 157^{18}.
fet, n. Fjed, Skridt 195^{20}.
feyðr, forfalden, opsmuldret 139^{11}. Herhen hörer uden Tvivl fœyr nyere Landsl. VII. 3, Norg. gl. Love II. S. 106 ef maðr fœyr hús niðr firir vanræktar sakir dersom man lader et Hus forfalde ved Vanrögt; altsaa af et Verbum feyja (ð).
fíflska, f. Enfoldighed 166^{10}.
firir: mikit er firir, der er meget i Veien for, det er vanskeligt 86^{26}, lítit er firir, det er let 90^{10}, 157^{20}.

firirætlaðr, fastsat, forudbestemt 148[17].
firirætlan, *f.* Bestemmelse 175[26].
firirbirting, *f.* Forudforkyndelse, Aabenbaring 87[18], 90[5].
firirbúnaðr, *m.* Foranstaltning 62[29], 125[10].
firirdráttr, *m.* det at noget drages eller kommer for, Formörkelse 134[3].
firirfarast (-fórst), forgaae, ödelægges 99[27].
firirfeðr, *m. pl.* Forfædre 206[5].
firirgefa (-gaf), tilgive 193[3].
firirgera (rð), forspilde, tabe ved et Feiltrin, *m. dat.* 23[25], 112[36].
firirheit, *n.* Löfte 98[20], 103[6].
firirhugsan, *f.* Tanke; Forventning 127[20].
firirláta (-lét), forlade, tilgive 117[18].
firirliggjandi, foreliggende, forhaandenværende 112[33].
firirleggja (-lagð), overvinde 150[10], 160[35], firirlagðr, opgiven, overvunden 128[29].
firirlíta (-leit), foragte 129[29].
firirskipan *f.* Forudbestemmelse 70[31], 71[7], [12], [18], [19], [28], [33].
firirtaka (-tók), afslaae, negte 76[2], 189[26].
firirtala = fortala 75[21], 157[19].
firirverðast (-varðst), forkomme, omkomme 61[13], ogs. firirverða 132[24].
firra (rð), sik einu, fjerne sig fra 70[22], firrast eitt, fly, undgaae 147[31].
fiskimaðr, *m.* Fisker 169[7], 170[1].
fiskja (skt), fiske 182[20].
fjallsgnípa, *f.* Fjældpynt 104[10], 181[19].
fjarlegr = fjarlægr, fjern 170[4].
fjármunir, *m. pl.* Rigdomme 149[7].
fjöldafundr, *m.* stor Sammenkomst af Folk 36[28].
fjölkundr, troldkyndig 126[26], 152[8].
fjölkyndi, *f.* Troldom 149[14].
fjölmæli, *n.* megen Snak 95[29].
fjölmenna (nt), samle Folk i Mængde 150[28].
flærðsamlegr, bedragersk, svigagtig 2[30].
flærðsamr, d. s. 142[14].
flœð, *f.* Vandflod 24[29], [30].
flog, *n.* Flyven, Svæven; brat Klippevæg, hvor der ei er Fodfæste 56[11].
flokra, flakke, streife om 137[23].
flúr, *n.* Blomst 116[18], [22],
flytjast, fram, opholde Livet, ernære sig 46[18].
fnykr, *m.* Stank 86[19]var.
fól, *n.* Nar 39[32], 62[2].
folska, *f.* Taabelighed 86[10], 137[21].
fólskr, taabelig, tosset 111[14], 138[12].
fólslega = fólsklega, taabeligen 46[17].
forbeini, *m.* Gjestmildhed, venlig Behandling 66[4], 142[24].
forboð, *n.* Forbud 66[14].
forðast (að), undfly, redde sig for 175[28].
forellrismaðr, *m.* Stamfader 64[30], 206[3].
forfall, *n.* Hindring 82[20].
forgöngumaðr, *m.* som gaaer i Spidsen, Anförer 126[29].
formælandi, *m.* Talsmand, Defensor 32[29].
forneskjumaðr, *m.* Hedning 177[33].
forræðamaðr, *m.* Styresmand 117[30].
forræði, *n.* Raadighed, Styrelse 25[21], 122[24], 156[36].
fors, *m.* Vandfald, Foss 181[10].
forsjáleysi, *n.* Uforsigtighed 116[28].
forsjóll = forsjáll, forsigtig, klog 63[24].
forstjóri, *m.* Befalingsmand, Forstander 193[34].
fortala, *f.* Formaning, Overtalelse 29[14], 60[28], 70[9], 98[16], [17], 102[17].
fortölumeistari, *m.* Overtaler 159[34].
forvegr, *m.* Spor, Ledespor 10[10], 142[9], 147[23].
forvitinn, nysgjerrig, videbegjærlig 153[13].
forvitna (að), efterforske, undersöge 5[27], 74[1]; *impers.* mik *f.* jeg er nysgjerrig efter, forhippen paa 104[31].
fóstrland, *n.* Fosterland 99[5], 156[22].
fóstrneyti, *n.* det at være opfostret sammen, det herved opstaaede Forhold 64[14].
fótafesti, *f.* Fodfæste 56[13].

fótfljótr, rap til Fods 103[21].
fótleggr, m. nederste Deel af Benet, fra Knæet nedad 167[12].
fótspor, n. Fodspor 146[31].
frændsemi, f. Slægtskab 49[10].
fræer, fræ, frætt, frugtbar 18[22] ogs. fræjór.
fráhald, n. Fraholden 42[27].
frambuð, f. Forraad for Fremtiden, hvad der er at stole paa i Fremtiden 63[2].
framburðr, m. = framflutning 76[33], 143[22].
framburðarmaðr, m. Forkynder 171[5].
framflutning, f. Foredrag, Fremförelse 72[23].
framgengr, som gaaer for sig, har Fremgang 103[5].
framgirnd, f. Fremadstræben, Dristighed 62[13].
framkœmd, f. Forfremmelse, ogs. framkvæmd 1[27], 94[5].
framleiðis, fremdeles 159[20].
framlútr, tilböielig 2[17], 62[16], 73[5], 134[12].
frammarlega, langt frem, vidt frem 99[9].
fríða (dd), pryde, forskjönne 104[15].
friðarkoss, m. Fredskys 100[10].
frjó, n. = fræ, Frö 96[31].
fúinn, raadden 80[31].
fúki, m. Stank, 206[10].
fúllífi, n. smudsigt, ukyskt Levnet 42[20], 138[9].
fúllífr, förende et smudsigt Levnet 136[9].
fullkomleikr, m. Fuldkommenhed 202[12].
fullna (að), bringe paa Vei, iverksætte 42[11].
fullnomsi, adj. som har lært tilfulde, opfattet ganske 73[7].
fullulega, fuldkommen, tilfulde 3[22], 198[5].
fullviljaðr, som har en fuldkommen, bestemt Villie 27[20].
fúlslegr, adv. -lega, ond, styg 134[20], [20].
fúlyrði, n. pl. grove Ord 118[9].
fúna (að), raadne 31[25], 34[15], 166[11], fúnaðr 134[19].
funtr, m. Döbefont 55[12], 155[13], 177[22].
fylgjusamr, tilböielig til at fölge, vedhængende 145[24].
fyndr, m. = fundr, Sammenkomst 87[20], 199[26].
fyrnska, f. Ælde 96[6]; gammel Skik, Brug, Hedenskab 125[20], 147[28].
fyrst = fýst, f. Lyst.
fölna (að), blive bleg, blegne 89[25].
gá (ö), bryde sig om, lægge Mærke til, m. gen. 122[21].
gabba (að), drille, narre 54[10], 197[10].
gabb, n. Spot, Drilleri 106[20], 112[9].
gæfusamlega, lykkeligen 114[15].
gagnast (að), være til Nytte, Hjelp, 59[15]var.
galdramaðr, m. Troldmand, Hexemester 102[14].
gálauss, sorglös, skjödeslös 123[7].
gáleysi, n. Skjödeslöshed, Uagtsomhed 27[10], 75[15], 102[13].
gamalmenni, n. gammel Mand 165[3].
gambr, gen. gambrs, m. Stads 39[26].
gaulan, f. Skrigen, Hylen 3[14].
gaumgæfi, n. Opmærksomhed 75[20], 100[30].
gengr, som man kan gaa 70[12].
gera sér firir, anstrænge sig, gjöre sig fore 101[31], gera sik einum firir munn ok tungu 152[1].
gerð, f. Gjerning 135[6].
gerningar, f. pl. Troldom, Forgjörelse 126[25].
gessimi, f. = gersimi, Kostbarhed, Klenodie.
geta (gat), avle 158[24].
getnaðr, m. Undfangelse 84[26], 152[14].
geysi, meget, særdeles 85[23].
gisting, f. det at være til Gjest 117[7].
gjafari, m. Giver, Forlener 193[26].
gjald, n. Betaling; Erstatning, Undgjeldelse 86[4].
gjóðr, m. Glente, et Slags Fugl 139[2].
gjómaðr, m. Vellystling 137[4] (gjó, f. vellystigt Liv).
glaða (að), glæde, opmuntre 60[27].
glata (að), forspilde, tabe 27[10].

hreinsaðr, *m.* = hreinsan, *f.* Rensen, Renselse 185[3].
hreyfa (fð), pille, plukke 86[11], 109[1].
hríð, *f.* þrysvar í hríðinni 48[3], tre Gange efter hinanden.
hrísla, *f.* fin Gren, Kvist 56[12].
hrœsni, *f.* Praleri, Selvros 51[19].
hrukka, *f.* Rynke, Fold 174[1].
hugarhvarf, *n.* Sindets Bortvenden, Uvillie 4[20].
hugarlund, *f.* Sindsbeskaffenhed 25[5].
hugfellr, som falder i Ens Smag, overenstemmende med Ens Sind 49[4], 95[36].
hugfesta (st), indprente sig, lægge paa Hjerte 26[7].
hugleiða (dd), tænke, forestille sig 115[9], 122[4].
hugleiðing, *f.* Betragtning, Forestilling, fírir uttan h., som man ingen Forestilling kan gjöre sig om 113[22].
hugna (að), behage 154[9].
hugr, *m.* honum varð annars hugar viðr, han blev anderledes til Sinds derved 39[13].
hugrenning, *f.* Tanke 32[28], 86[3], 180[17].
hugstœðr, som sidder fast i Tanken, Hukommelsen 13[30].
hungraðr, hungrig 35[17].
hurðarbak, *n.* Rummet bag Dören, mellem denne og Væggen; verða at hurðarbaki, stille sig bag Dören, *fig.* trække sig tilbage, undlade at gjöre sin Skyldighed 70[28].
hvarf, *n.* Tilflugt, Sted hvor man kan haabe Hjælp 59[9].
hvarflauss, stadig, ufravendt 146[14].
hvárgi, ingen (af to) 199[22].
hvarss = hvass, hvas, skarp 155[28].
hvel, *n.* Hjul 192[5].
hvelíkr, hvilken, hvordan 101[33].
hverfa (ð), dreie, vende om, *m. dat.* 152, *m. acc.* 160[17].
hverfull, ustadig, foranderlig 62[32], 97[15].
hvernveg, hvorledes 108[5].
hvirfilvindr, *m.* Hvirvelvind 162[11].
hýða (dd), piske, hudstryge 147[19].
hyggja af, slaae af Tanke, glemme 157[4].
hyllast (lt), holde sig til, söge Ens Venskab, Gunst 69[33].
höfuðengill, *m.* Erkeengel 124[17].
höfuðguð, *n.* överste, fornemste Gud 167[4].
höfuðráðgjafi, *m.* fornemste Raadgiver 109[19].
höfuðskepna, *f.* Element 131.
hönd, *f.* Haand; fara at höndum, være for Haanden, staade til 148[34], 150[24]; leiða af höndum, udföre, fuldföre 151[14]; segja sér einu af höndum, frasige sig, opgive noget 184[1].
iðurlegleikr, *m.* Hyppighed 196[23].
iðurlegr, idelig, hyppig 94[10], 100[31].
if, *n.* = ef, Tvivl 114[32], 124[3].
ifan, *f.* Tvivl 149[10].
íhugan, *f.* Tanke, Forestilling 157[1].
illfelli, *n.* ulykkelig Begivenhed 115[16].
illgæti, *n.* slet Behandling, daarlig Traktement 55[30].
illgresi, *n.* Ugræs 34[10].
illífi, *n.* ondt, slet Levnet 138[11].
illmenni, *n.* ondt Menneske, slet Person 9[34].
illviðri, *n.* stygt Veir, Uveir 65[33].
illvili, *gen.* -vilja, *m.* Modvillie, Uvillie 50[31], 193[10].
illviljaðr, ildesindet 38[1].
illþýði, *n.* slette Folk, Skarnsfolk 34[9], 131[14].
innan, inden, inden til, inden i 123[22]. öll lönd innan 128[34], innan þeirra tíu vetra 153[9], innan hjarta 160[33].
inneygðr, hulöiet 199[16].
innífli, *n. pl.* Indvolde 128[33], oftere innýfli.
jafnaldri, *m.* jævnaldrende 196[20].
jafnskjótt, i samme Öieblik 102[25], 197[22].
jam- i Samstn. = jafn; jamglaðr, ligesaa glad 111[7], jamhervilegr 98[10], jammjök 111[6], jamvíss 63[11].
jarðeskr, jordisk 36[7].
jarðfólginn, skjult, nedgraven i Jorden 199[32].
jarðhús, *n.* underjordisk Værelse 74[2].
jarðríki, *n.* Jordrige 84[24].

hauveskr = hœveskr, hövisk 87[29], 152[20], 153[20].
héðan, herfra; héðan ífrá, herefter 194[3].
hefna (d), einum, hævne sig paa 13[19]. hefnast eins d. s. 138[23]; = efna 188[31].
hégeitill, m. Flintesteen 181[19].
heili, m. Hjerne 167[24].
heilsamr, sund, heldbringende 45[18], 142[8]. heilsamlegr d. s.
heilsuráð, n. heldbringende Raad, Beslutning 115[4].
heilsuvegr, m. Frelses, Saligheds Vei 99[5].
heimadýr, n. Husdyr 82[3].
heimamaðr, m. Tjenestekarl, Tyende 98.
heimilegr, fortrolig, intim 87[4], 179[34].
heimili, n. Hjem, Hjemstavn 117[7], 178[30].
heimr, m. Verden; þessa heims, i denne Verden, i dette Liv 2[25].
heit, n. pl. Trudsler 194[12].
héla, f. Rimfrost 198[11].
hemd, f. = hefnd, Hevn 115[25].
henda (nd), hænde 194[3].
hending, f. Griben med Hænderne, Famlen; var þat þó alt sem hendingum væri, det var dog alt som skede det med Famlen, eller som det var grebet ud af Luften 143[21].
hengat ok þegat, hid og did 70[3].
hér ok hvar, hist og her 196[5], 198[18].
heraðsmaðr, m. Beboer af Heredet, Landbeboer 177[3].
herða, f. Haardhed, Haardförhed 81[24].
herðilútr, krumrygget 15[12].
heremita = ermiti 105[8].
hermdir, f. pl. = hermslir 115var.
hermilega, med Harme, Vrede 184[22].
hermslir, f. pl. heftige Ytringer af Harme, Vrede 115[25].
herneskja, f. Rustning 85[34], 153[20]; væbnet, rustet Skare 14[17], 26[33].
herskapr, m. Krigsmaade 195[31].
hertekja f. Fangenskab 114[17].
heyra (rð), einum, tilkomme, anstaae, egne sig for 5[18].
hirðbrœðr, m. pl. Hirdbrödre, Hirdfæller 94[17].
hirðir, m. Hyrde 35[12].
hirðsla, f. Gjemmested, Kiste 120[3].
hitna (að), blive hed, varm 145[34].
hjálpari, m. = hjálpsmaðr 207[24].
hjálpleysi, n. Hjælpelöshed 147[30].
hjálpsmaðr, m. Hjælper 100[16], 197[17].
hjávist, f. Hosværen, Tilstedeværen hos 158[34]var.
hjúskapr, m. Ægteskab 158[12], hjúnskapr, d. s. 158[16], 159[27].
hlaupingi, m. Landstryger 114[28].
hlíta (tt), bruge, benytte 9[19], 111[15], 151[32] m. dat.; er hann mátti minzt hlíta viðr, (den Föde) som han kunde bruge mindst af til (sin Underholdning, for at leve) 52[14], 92[10].
hlœgilegr, latterlig, morsom 65[31].
hlutlauss, som ikke har Deel i, udeelagtig; hl. af einu 158[13].
hlutskipti, n. Part, Andeel 188[14].
hneyxl, n. Forargelse, Skandal 20[10].
hœfa (fð), indrette, mage, m. dat. 92[11].
hœfilegr, passende, bekvem 160[13].
hœfr, tjenlig 149[22]; skrives vel rigtigere hæfr, jvf. Norg. g. Love II, S. 167, Didr. af Berns Saga, Ivar Aasens Ordb.
hœgja (gð), formilde, stille 112[10].
hœglífi, n. behageligt Liv 41[17].
hœgværa (rð), blidne, formilde 119[22].
hœgværi, f. Blidhed 42[27].
hœgværr = högværr, blid, sagtmodig 43[33], 51[35], 142[19].
hof, n. Tempel 65[35].
hóflegr, passende, maadeholden 9[17].
hófsamr, maadeholden 142[19], hófsamlegr, d. s. 161[17]. [23].
hófsemd, f. Maadehold 85[36].
hok, n. = ok, Aag 96[10], 128[7], 172[10].
hola, f. Hule 50[10].
holdlegr, kjödelig 142[25].
hollegr = holdlegr 185[1].
hræða (dd), skræmme, forskrække 197[1].
hræþefr, m. Liglugt 151var.
hráþefr, m. Raalugt, Lugt af raat Kjöd 151[8].
hreinlátr, ren, renfærdig 18[2].
hreinlífr, kysk 147[2].

hreinsaðr, *m.* = hreinsan, *f.* Rensen, Renselse 185^{3}.
hreyfa (fð), pille, plukke 86^{11}, 109^{1}.
hríð, *f.* þrysvar í hríðinni 48^{3}, tre Gange efter hinanden.
hrísla, *f.* fin Gren, Kvist 56^{12}.
hrœsni, *f.* Praleri, Selvros 51^{19}.
hrukka, *f.* Rynke, Fold 174^{1}.
hugarhvarf, *n.* Sindets Bortvenden, Uvillie 4^{29}.
hugarlund, *f.* Sindsbeskaffenhed 25^{5}.
hugfellr, som falder i Ens Smag, overenstemmende med Ens Sind 49^{4}, 95^{36}.
hugfesta (st), indprente sig, lægge paa Hjerte 26^{7}.
hugleiða (dd), tænke, forestille sig 115^{9}, 122^{4}.
hugleiðing, *f.* Betragtning, Forestilling, firir uttan h., som man ingen Forestilling kan gjöre sig om 113^{22}.
hugna (að), behage 154^{9}.
hugr, *m.* honum varð annars hugar viðr, han blev anderledes til Sinds derved 39^{13}.
hugrenning, *f.* Tanke 32^{28}, 86^{3}, 180^{17}.
hugstœðr, som sidder fast i Tanken, Hukommelsen 13^{30}.
hungraðr, hungrig 35^{17}.
hurðarbak, *n.* Rummet bag Dören, mellem denne og Væggen; verða at hurðarbaki, stille sig bag Dören, *fig.* trække sig tilbage, undlade at gjöre sin Skyldighed 70^{28}.
hvarf, *n.* Tilflugt, Sted hvor man kan haabe Hjælp 59^{9}.
hvarflauss, stadig, ufravendt 146^{14}.
hvárgi, ingen (af to) 199^{22}.
hvarss = hvass, hvas, skarp 155^{28}.
hvel, *n.* Hjul 192^{5}.
hvelíkr, hvilken, hvordan 101^{33}.
hverfa (ð), dreie, vende om, *m. dat.* 152, *m. acc.* 160^{17}.
hverfull, ustadig, foranderlig 62^{32}, 97^{15}.
hvernveg, hvorledes 108^{8}.
hvirfilvindr, *m.* Hvirvelvind 162^{11}.
hýða (dd), piske, hudstryge 147^{19}.
hyggja af, slaae af Tanke, glemme 157^{4}.
hyllast (lt), holde sig til, söge Ens Venskab, Gunst 69^{33}.
höfuðengill, *m.* Erkeengel 124^{17}.
höfuðguð, *n.* överste, fornemste Gud 167^{4}.
höfuðráðgjafi, *m.* fornemste Raadgiver 109^{19}.
höfuðskepna, *f.* Element 131.
hönd, *f.* Haand; fara at höndum, være for Haanden, stunde til 148^{34}, 150^{24}; leiða af höndum, udföre, fuldföre 151^{14}; segja sér einu af höndum, frasige sig, opgive noget 184^{1}.
iðurlegleikr, *m.* Hyppighed 196^{23}.
iðurlegr, idelig, hyppig 94^{10}, 100^{31}.
if, *n.* = ef, Tvivl 114^{32}, 124^{8}.
ifan, *f.* Tvivl 149^{18}.
íhugan, *f.* Tanke, Forestilling 157^{1}.
illfelli, *n.* ulykkelig Begivenhed 115^{18}.
illgæti, *n.* slet Behandling, daarlig Traktement 55^{30}.
illgresi, *n.* Ugræs 34^{10}.
illífi, *n.* ondt, slet Levnet 138^{11}.
illmenni, *n.* ondt Menneske, slet Person 9^{34}.
illviðri, *n.* stygt Veir, Uveir 65^{33}.
illvili, *gen.* -vilja, *m.* Modvillie, Uvillie 50^{31}, 193^{10}.
illviljaðr, ildesindet 38^{1}.
illþýði, *n.* slette Folk, Skarnsfolk 34^{9}, 131^{14}.
innan, inden, inden til, inden i 123^{22}, öll lönd innan 128^{34}, innan þeirra tíu vetra 153^{9}, innan hjarta 160^{33}.
inneygðr, hulöiet 199^{16}.
innífli, *n. pl.* Indvolde 128^{33}, oftere innýfli.
jafnaldri, *m.* jævnaldrende 196^{29}.
jafnskjótt, i samme Öieblik 102^{25}, 197^{23}.
jam- i Samstn. = jafn; jamglaðr, ligesaa glad 111^{7}, jamhervilegr 98^{10}, jammjök 111^{6}, jamvíss 63^{11}.
jarðeskr, jordisk 36^{7}.
jarðfólginn, skjult, nedgraven i Jorden 199^{32}.
jarðhús, *n.* underjordisk Værelse 74^{2}.
jarðríki, *n.* Jordrige 84^{24}.

jungmenni, *n.* Yngling 112^{21}, 156^{16}.
ká (ð), kalde, skjælde idelig 60^{20}.
kæta (tt), glæde, opmuntre 208^{23}.
kæti, *f.* Lystighed, Munterhed 74^{9}, 134^{10}.
kall, *n.* Kald, Kalden, Sigende; at kalli, efter Sigende, saa at sige 48^{17}, 76^{21}.
kalls, *n.* Bebreidelser 60^{19}.
kallsa (að), opfordre, æske idelig 60^{20}.
kálstokkr, *m.* Kaalstok, Kaalstængel 200^{28} (kál, *n.*).
kapaleinn, *m.* Kapellan 89^{22}, alm. kapalín.
karlkyn, *n.* Mandkjön 24^{27}.
kaupeyrir, *m.* Kjöbmandsvare 199^{21}.
kefli, *n.* Stykke Træ, Pind 135^{17}.
kelda, *f.* Kilde 84^{10}, 85^{19}, 196^{1}.
kenning, *f.* Undervisning 3^{10}, 18^{24}.
keski, *f.* Glæde, Lystighed 64^{8}.
ketilbotn, *m.* Kjedelbund 41^{28}var.
ketilrím, *n.* Sod (eg. Kjedelrim) 41^{28}.
keykja = kveikja 19^{14}.
kið, *n.* Kid 35^{13}.
kinn, pl. kinnr, *f.* Kind 162^{19}.
kippa (pt), snappe, nappe, rive, *m. dat.* 88^{26}.
kippi, *n.* Bundt, Knippe 34^{9}.
klæðna, *gen. plur.* = klæða 80^{4}, ^{27}.
klauf, *f.* Klov paa Dyr 135^{28}.
klippa (pt), klippe 11^{4}.
klungr, *m.* Hybentorn 18^{28}, 139^{6}.
klökkva (klökk), klynke, klage, jamre sig 59^{23}, 82^{13}, 99^{1}.
knéskot, *n.* koma knéskoti á einn, faae Bugt med, Has paa 53^{14}.
knútóttr, fuld af Knuder (knútr, *m.*) 147^{19}.
knýja (ð), banke 199^{9}.
knykr, *m.* Stank, slem Lugt 86^{19}, 162^{18}, alm. fnykr.
kœla (d), gjöre kold, kjölig 132^{26}.
koma einum af einu, skaffe, faae En bort fra 115^{3}; k. einu við, anbringe, komme afsted med 49^{22}; komast við, lade sig bevæge af, blive rört 38^{13}, 53^{20}; af sér kominn líkamlega, legemligen udenfor sig selv 194^{29}.

kostgæfast (fð), = kostgæfa, gjöre sig Umage for 76^{29}.
kostgæfi, *n.* Umage, Flid 88^{5}.
kot, *n.* Hytte 194^{20}.
kotbœr, *m.* Husmandsplads 46^{21}.
krás, *f.* Lækkerbisken 200^{27}.
kringja (ð) um, omringe, omgive 160^{16}.
krjúpa (kraup), krybe 104^{9}.
kveikja (kt), belive 22^{24}.
kveldlangt, Kvelden, Aftenen over 144^{4}.
kvennkyn, *n.* Kvindekjön 24^{27}.
kvíða (dd), frygte 149^{6}.
kvöl, *n. pl.* = kvalir *af* kvöl, *f.* 38^{17}, maaskee Var. þa burde optages, og þau ansees for Skrivfeil; 183^{24}.
kyn, *n.* Slags, Art. enskis kyns, ingenslags 153^{9}.
kynfylgja, *f.* i Slægten nedarvet ell. den medfödt Sindelag ell. Anlæg 64^{22}, 122^{20}, 134^{7}, 145^{24}.
kynlítill, ringe af Herkomst 169^{8}.
köngulváfa, *f.* Edderkop 195^{14}; köngurváfa, d. s.
köppusteinn, *m.* Kampesteen 165^{26}.
lægð, *f.* Lavhed, Ringhed 169^{26}.
lægja = hlægja = hlæja (hló) lee 206^{1}, 207^{9}.
lægja (gð), gjöre lavere, fornedre, nedstemme 112^{10}, ^{11}, 113^{6}, 168^{9}.
lærisveinn, *m.* Discipel 28^{23}.
læsa (st), aptr, laase igjen, lukke til 52^{15}, 167^{5}.
læti, *n. pl.* Lyd 54^{7}, 56^{7}.
lán, *n.* Laan 81^{2}, 121^{4}.
landauðn, *f.* et Lands Blottelse for Indbyggere 135^{3}.
langframi, *m.* Hæder i Fremtiden 61^{28}.
langhyggja, *f.* Langmodighed 42^{26}.
langlega, langvarigen 116^{12}, 146^{23}.
laufgaðr, beklædt med Löv 149^{21}.
laufsblað, *n.* Lövsblad 150^{19}.
lauga (að), bade 49^{22}.
laukr, *m.* Lög 139^{6}.
laun, *f.* Lön 123^{21}.
laupingi, s. hlaupingi.
lausyrði, *n. pl.* löst Snak, som man ikke mener noget med 144^{18}.

leiða (dd), augum, betragte, see nöie paa 170[14].
leiðendi, n. Styghed, Ubehagelighed 173[29].
leiðsaga, f. = leiðsögn.
leiðsögn, f. Veiledning 178[17].
leiðsögumaðr, m. Veiviser, Veileder 94[4],
leigumaðr, m. Leiesvend 46[28], 47[1].
leigumáli, m. Lön, Sold 205[12].
leika (lék) á, eg. bevæge sig let paa noget; fig. hvelík ást er mér leikr á þér, hvilken Kjærlighed der rörer sig i mit Bryst for dig 101[33].
lend, pl. -ar ell. -ir, f. Lænd 81[22].
lengd, f. Længde 65[26].
lengjast (ngd) einum, det falder langt, bliver langsomt 198[26].
létta (tt), lette, löfte, m. dat. 166[5], 180[11]; lette, lindre 186[3]; ophöre med 190[5].
léttlátr, letfærdig 137[25].
léttlega, letteligen 43[6]; venligen, omgjængelig 119[19].
léttvísi, f. Letsindighed 148[6].
liðsinni, n. Hjælp, Bistand; liðsinnismaðr, m. Hjælper 188[12].
líf, n. Liv; Legeme, mods. sála 19[10], 44[2].
lífga (að), belive, kalde til Live 84[15], 99[31].
lífi, n. Levnet, Liv 43[31], 63[22], 69[17], 74[18], [19], 89[9], 104[16], 185[20].
lífát, n. Död 129[8].
lífátinn, död 205[27].
líflegr, som hörer til Livet, levende 112[24].
lifna (að), livne op, komme til Live 125[14].
líkendi, n. Billede, Skikkelse 21[25], 57[3], 135[26]; til líkenda við, i Sammenligning med 55[7].
líkn, f. Skaansel, Overbærelse 193[5].
líkna (að), behandle skaansomt 64[34].
lilja, f. Lilje 44[26].
linkinni, f. Blidhed 151[21].
linkinnr, blid, sagtmodig 51[26].
líta (tt), s. hlíta.

lítilátlega, adv. ydmygt 155[22].
lítileikr, m. Lidenhed, Ringhed 99[17].
lítilmagni, begavet med liden Styrke, svag 25[27], 55[6], 100[21].
ljá (lé, léða, lét), laane 193[17].
loðinn, lodden 104[21].
lœgilegr. s. hlœgilegr.
lokleysa, f. Uforstand, Sludder, usammenhængende Töi 17[21], 63[16], 170[9].
lostasamlegr, lösagtig 147[33].
losti, m. Lyst, Vellyst 27[21], 195[11].
lúta (tt) = lúta (laut), böie sig, böie sig for, tilbede, m. dat. 130[7], 134[31], 199[20]; lútandi til, böiende sig for, underdanig 1[24].
lutlauss, lutskipti, s. hlutl., hlutsk.
lútning, f. Tilbedelse, ydmyg Böining 25[8], ellers ogs. lotning.
lygi, gen. lygi ell. lygar, f. Lögn 69[24].
lygimaðr, m. Lögner 114[28].
lykta (kt), bringe til Ende, slutte 109[18], 124[27], 128[9], 183[21].
lyktalauss, endelös, evig 142[21].
lysta (st), impers. mik lystir, jeg har Lyst til 200[27].
lystilegr, behagelig, lystelig 14[19], 148[7] -lega, adv. 119[2].
lýta (tt), dadle, erklære for Lyde 184[8].
lögsögumaðr, m. Lovforkynder 141[1].
maðkr, m. Orm, Maddik 162[12].
mætr, anseelig, dygtig, udmærket 195[10].
magfylli, f. Mavefyld 39[9].
málkrókr, m. Vringleri, Underfundighed i Tale 143[34].
málsnild, f. Veltalenhed 95[28].
mang, n. Kram, Handelsvare 199[31].
mannan, f. Belevenhed 6[34].
manndómlegr, mandig, ædel 110[10].
mannlegr, menneskelig 84[26]; som tegner til at blive Mand 152[33].
manugð, f. = munugð, Lyst, Vellyst 147[33].
margbreytni, f. Foranderlighed, Ustadighed 42[22].
marglátr, mangfoldig (?) 140[30].
margmæli, n. Snaksomhed 125[36], 152[9].
margprettóttr, listig 27[20].

margslægr, meget slu, listig 56[7].
mark, n. Mærke, Kjendetegn 153[4].
matleysi, n. Mangel paa Mad 46[29].
máttalegr, mulig 75[26], 146[1], 187[22]; mægtig 84[13].
með = við, imod 80[27], 184[22]; *adv.* tillige, tilmed 207[14].
meðalagi, middelmaadig, maadeligen 163[17].
mega (mátta), formaae; m. einum, formaae at forskaffe, tilveiebringe for 2[29], 4[24], 25[10].
meginlauss, kraftlös, svag 162[26].
meginleysi, n. Kraftlöshed, Afmagt 147[22].
meginstormr, m. heftig Storm 124[14].
meina (að), formene, forhindre, 65[24], skade 173[23].
meineiðr, m. Meneed 142[14].
meinsamr, farlig, skadelig 205[17].
meinsemd, *f.* Ubehagelighed, skadevoldende Omstændighed 68[4], 99[14], 156[17].
menzka, *f.* Humanitet 42[28].
mér = vér, vi 80[27].
metferð = meðferð, *f.* 90[11].
miðdegi, n. Middag. -s skeið, Middags Tid 196[10].
milleikr = mildleikr, m. Mildhed 184[9].
minnast (at) við, kysse 110[24], 186[29].
minnilegr, værd at erindre 171[18]; erindringsfuld 207[16].
misbjóða (-bauð), forurette 9[16].
misfarir, *f. pl.* Ulykke som overgaaer En 52[26], 69[21].
misgera (-gerða, -görr), forsee sig 193[4].
misgerð, *f.* Forseelse, slet Handling 21[27].
miskunsemd, *f.* Barmhjertighed 99[26].
mislíkr, ulig 68[3].
mislitr, forskjellig farvet, spraglet 169[19].
mismunr, m. Forskjel 67[4], 93[28].
misræði, n. slet betænkt Raad, Leveplan 73[26].
missa (st), tabe, miste, m. gen. 193[22].
mjúklæti, n. Blidhed 176[28].
mjúklyndr, blid af Charakter 176[26].

mjök svá, næsten 52[28], 60[8], 197[22].
mjörkvi = mörkvi.
mœðing, *f.* Bekymring, Anstrængelse 190[22].
morna (að), raadne, smuldre hen 163[12], eg. morkna.
móti, í móti, til Gjengjæld for 52[8].
mótimæli, n. Modsigelse 151[28].
mótistaða, *f.* Modstand, Hindring 71[4], 83[29].
motti, m. Midde 44[19].
mundanga, *adv.* middelmaadig, tilpasse 178[23].
mundanglegr, maadeholden, middelmaadig, passende 148[16].
mundangshóf, n. det rette Forhold, Middelveien 133[26].
munaðugð = munugð *f.* Vellyst, munugðlegr, vellystig 86[1].
munlegr, lystelig, behagelig 71[16].
munr, m. Forskjel, Forhold; þeim mun, i det Forhold, saa meget des, *ved Compar.* 24[18], 101[6], 116[20]. muns (mun) *ved Comparativ:* noget, en Deel 72[7]. [10]. [24], 176[20]. nökkurum mun heldr 97[29].
munugð, *f.* Vellyst 155[14].
mús, *f.* Mus 56[15].
myrkja (kt), gjöre mörk, formörke 168[12].
myrkna (að), mörkne, blive mörk 134[2].
myrkva (að), blive mörk 73[24].
myrkvaþoka, *f.* mörk Taage 147[24].
mysteri, n. Tempel 25[7], 65[17].
mölr, *gen.* malar, m. Möl 44[19].
mörkvi, m. mörk Taage 63[3], 116[10].
næma (d), tage, röve 137[4].
nærkœmr, som kommer nær 155[24].
nærgöngull, som gaar nær ind paa, nærgaaende 154[11].
næsta, næsten 150[12].
nafnlega, efter Navnet 141[22].
nágranni, m. Nabo, som bor tæt ved 104[20].
nál, *pl.* nálar, *f.* Naal. nálar auga, n. 69[13].
nálegr, nær 206[24].

námunda, *n.* Nærhed; í n. einum 14[9]; ogs. ud. Præp. 149[24].
nánd, *f.* Nærhed 187[1]var.
nángi, *m.* Næste 44[12], 52[2], 142[16].
náttdrykkjumaðr, *m.* Sviregast 137[4].
náttlangt, Natten over 144[10], [14].
návist, *f.* Nærværelse, Nærhed 27[22], 158[34].
negla (gld), nagle 141[12].
neiss, skamfuld, undseelig 62[1].
neyxl, s. hneyxl.
neyzla, *f.* Nyden, Spisen 14[22], 23[21].
niðra (að), fornedre, vanære, 129[19].
niðrfall, *n.* Nedfald, Nedstyrten 89[4].
niðrlag, *n.* Ende 22[19], 84[12].
næra (ð), underholde, ernære 50[27].
nýfenginn, nylig erholdt, faaet 91[27], 110[26].
nýja leik, á-, paa ny 55[24], 200[26].
œðast (dd), blive rasende, overgive sig til sine Lidenskaber 105[22].
œði, *f.* Raseri 105[4]; œði stormr, rasende Storm 38[6]; œði verkir, heftige Smerter 52[21]; œði vindr, *m.* 150[19].
œðifullr, heftig, rasende 137[6].
œsa (st), ophidse, bringe i Bevægelse 155[2]; *dep.* tage afsted med Heftighed, fare op 94[21], 143[16].
œsilegr, hidsig, heftig 56[19].
œskublómi, *m.* Ungdommens Blomstringstid 5[36].
ofát, *n.* Fraadseri 42[24].
ofdrykkjumaðr, *m.* Drukkenbolt 137[11].
offreistni, *f.* altfor stor Fristelse 158[29].
ofgangr, *m.* voldsom Gang, Bevægelse 19[9].
ofhiti, *m.* for stærk Hede 18[28], 198[17].
oflið, *n.* Overmagt 190[24]; bera ofliði, overmande.
ofra (að), ofre 149[1], 156[22],
ófrær, ufrugtbar 19[2], *jvf.* frær.
optsamlegr, hyppig 94[10].
óráðakona, *f.* ondt, slemt Kvindemenneske 92[29].
orðgnótt, *f.* Ordrigdom, Veltalenhed 157[21].
orðlag, *n.* Udtryksmaade 77[8].
orhilpr. *adj.* hjælpelös 100[19].
orkuefni, *n.* Arbeidsdygtighed, Anledning til Arbeide 65[16].
orna (að), varme; blive varm 93[9].
ótta, *f.* den tidlige Morgenstund 109[28].
óttasamlega, forfærdet, forskrækket 102[11].
óumrœðilegr, = úumrœðilegr.
paradís, *f.* Paradis, Eden 112[26].
pínslarmark, *n.* Pinsels Mærke 163[27].
pínslarváttr, *m.* Martyr 49[28], 50[21]var.
plaga (að), pleie, dyrke 23[14]var.
plástr, *m.* Plaster 136[26].
pláta, *f.* Slette, Flade 209[2]var.
pretta (að), svige, bedrage 95[29].
prettr, *pl.* -ar, *m.* Kneb, List 24[1], 197[12].
prettvíss, listig, fuld af Rænker 24[2], 150[28]; prettvísi, *f.* 152[9].
prímsigna (að), primsigne 147[9].
prísa (að), pine, martre 54var.
pynda (nd), martre, plage 106[28], 116[4].
rá, *f.* Vraa, Krog, 162[3].
rá, *f.* Raa, Raadyr 137[22].
rábukkr, *m.* Raabuk 81[24].
ræða, s. hræða.
rækja (kt), forjage, gjöre fredlös (rækr) 3[29].
ragskapr, *m.* Feighed 138[9].
rangdœma (d), dömme uretfærdigen 44[17].
rauðdýri, *n.* Röddyr, Storvildt, Hjorter 81[24], 137[22].
raun, *f.* Pröve, Erfaring; r. berr á, Erfaringen viser 22[8].
raundum, at- efter Erfaring, Prövelse 23[16], 123[27]; raundar, d. s. 62[21].
rauta (að), bröle 53[20]; rautan, *f.* Brölen 151[7], 197[6].
ráþefr, s. hráþefr.
regla, *f.* Regel, Ordensregel 6[19], 52[6].
reiða (dd), gjöre vred, fortörne 14[16].
reiðiduna, *f.* Tordenslag 25[20], 172[21], ogs. reiðarduna.
reiðiþruma, *f.* = reiðiduna.
rein-, s. hrein-.
reita (tt), opirre, ophidse 48[34], 96[26], 114[22].

reka (rak), drive, jage 4^{30}; udföre, bedrive, r. kaupferð 4^{31}, 18^{3}; reka aptr, gjendrive 21^{2}; rekast eptir, trænge sig efter 26^{22}.
rekja (rakt), vikle ud 160^{3}.
remja (að), bröle 53^{33}.
renna (nd), lade löbe; r. hugum, eftertænke, henvende sin Hu paa 58^{3}, 59^{3}; *heraf* hugrenning.
réttdœmi, *n.* Retfærdighed 5^{20}, 49^{8}, 87^{10}, 95^{33}.
réttlæti, *n.* d. s. 175^{23}.
réttvisi, *f.* d. s. 85^{33}.
reyfa s. hreyfa, rið s. hrið.
rif, *n.* Ribben 23^{10}.
rif, *n.* Griben, Riven til sig 134^{33}.
rim, *n.* Rim 134^{29}, 140^{26}.
risla, s. hrisla.
ritning, *f.* Skrift 158^{22}.
rjá (ð), forfölge, haandtere slemt 13var.
rö, *f.* Ro, Rolighed 97^{15}, 128^{30}.
rœkilegr, ombyggelig, samvittighedsfuld 42^{29}, 148^{9}.
rœkja (kt), have Omhu, Agtelse for, *m. acc.* 2^{17}, 119^{30}, 150^{34}.
rœktarmaðr, *m.* som dyrker, lægger Vind paa 104^{36}.
rœsni, s. hrœsni.
rós, *f.* Rose 44^{27}.
róta (að), rode, oprode; forstyrre, forvirre 180^{16}.
rótfastr, rodfast, rodfæstet 86^{35}.
rótfesta (st), rodfæste 5^{29}, 86^{10}, 95^{36}.
rotinn, raadden 21^{6}, 33^{29}.
rukka, s. hrukka.
rúmr, vid, rummelig 70^{12}.
rúmverskr, romersk 141^{12}.
rytta, *f.* ussel, skröbelig Person 88^{33}, 154^{34}.
sæði, *n.* Sædekorn, Frö 5^{29}, 18^{23}, 133^{17}, 193^{15}.
sællifi, *n.* Vellevnet 50^{18}.
sættarslit, *n.* Brud paa gjort Aftale ell. Forlig 144^{18}.
saga (að), save 166^{3}.
saka (að) = ásaka, anklage 184^{5}var.
sáluhjálp, *f.* Sjælehjelp, Salighed 2^{15}.
samankoma, *f.* det at komme sammen, Sammenstöd 161^{16}.
sambærilegr, som kan bæres sammen med, stemmende med, harmonerende med 98^{10}, 136^{22}.
samband, *n.* Forening 194var.
samburðr, *m.* Sammenskud, Opspind 150^{16}, jfr. Anm.
samdaunn, *adj.* af samme Lugt, Stank 86^{10}.
samdráttr, *m.* Sammendragen, Sammenskraben 120^{7}.
samfastr, sammenhængende; sex daga s. sex Dage i Træk 103^{33}.
samgeta (-gat), medvirke ved Avlingen 183^{15}.
samka (að) = sanka 51^{14}.
samkund, *f.* Sammenkomst 36^{14}, ogs. samkunda, *f.*
sámleitr, mörkladen, sortagtig af Udseende 166^{12}, 199^{15}.
sammáttugr, mægtig sammen med 28^{23}.
sammáttulegr, = sammáttugr 100^{27}, 113^{21}.
samneyzla, *f.* det at nyde sammen, leve sammen med 113^{7}.
samrœðumaðr, *m.* Samtalsmand 93^{10}.
samsæti, *n.* Selskab, de der sidde sammen 36^{26}, 88^{29}.
samsætta (tt), forsone, forlige 176^{21}, 208^{10}.
samt, sammen, tilsammen 97^{7}.
samtalsfélagi, *m.* Samtalskammerat 93^{10}.
samtengja (ngd), forene, forbinde sammen 177^{4}.
samvista, *f.* Samværen, Samliv 3^{18}, samvist, *f.* d. s. 6^{9}, 154^{24}.
samvizka, *f.* Samvittighed 85^{35}, 125^{22}.
samþykkja (kt), einn við annan, forlige, forsone 99^{6}, 112^{31}, 115^{9}; samþyktr, forsonet, forligt 129^{30}.
samþykt, *f.* Samtykke 84^{26}.
sanka (að), samle = samna 37^{13}, 206^{17}, ogs. samka.
sanna (að), bekræfte, bevidne Sandheden 170^{6}.

sanna, *f.* s. sönnur.
sannsaga, *f.* sandfærdig Fortælling, Beretning 112[23].
sannsögull, sandru, sandfærdig 13[18], 79[12].
sauðr, *m.* Faar 47[28], 99[33], 104[14].
saurga (að), tilsmudse, besudle 37[8], 144[34].
saurugr, smudsig 20[3], 158[29].
sending, *f.* Ret Mad 200[26].
setjast (tt), sætte sig; honum sezt vel matr, han har godt af Maden 14[19].
setning, *f.* Bestemmelse, Vedtægt 61[1], 201[4].
sigrari, *m.* Beseirer, Seierherre 127[35].
sigrast (að), vinde Seir, seire 150[8].
sigrleysi, *n.* Seierslöshed, Nederlag 163[21].
sigrmark, *n.* Seierstegn 201[30].
sigrmerki, *n.* d. s. 176[10].
sílla = síðla, silde 154[22].
sinka, *f.* Gjerrighed 107[17].
sinkgjarn, gjerrig, begjerlig 136[32], 137[1].
sinkr, gjerrig 136[21].
sinni, *n.* Færd, Reise; guð er í sinni með, i Fölge med 93[13].
sinstrengr, *pl.* -ir, *m.* Senebaand, Senestreng (sin, *f.* Sene) 147[19].
sjaldar = sjaldnar, sjeldnere 96[1], 100[32].
sjaldsénn, som sjelden sees, sjelden 17[8].
sjálfkraf, *n.* af sjálfkrafi = sjálfkrafi 70[29]var.
sjálfkrafi (a), *adj.* uopfordret, frivillig 49[28], 69[27], 95[14], 114[29].
sjálfr, selv; var við sjálft at, det var nær ved, lige ved at 56[17].
sjálfræði, *n.* Frihed, Raadighed over sine egne Handlinger 23[4], 27[19], 70[31].
sjálfræði = sjalfkrafi 28[14].
sjálfráðr, som har sin fulde Frihed, fuld Raadighed over 134[9] (sialfræðr er vel Skrivfeil i Codex) 183[7].
sjaurœðr, 70 Aar gammel 79[15].
sjóða (sauð), koge, syde 133[8].
sjónleysi, *n.* Mangel paa Syn, Blindhed 123[14].

skæri, *n. pl.* Sax 136[16].
skal, *n.* Larm, Stöi 178[2].
skálm, *f.* Sværd; bauna sk. Bönnebelg 46[23].
skamfullega, undseeligen 59[4].
skamfyllast (ld), undsee sig 165[23].
skamfylli, *f.* Undseelse, Blufærdighed 52[1], 69[30].
skamfylling, *f.* = skamfylli 173[33].
skammbygginn, begavet med ringe Forstand, kortsynet 55[21].
skammast (að ell. d), skamme sig 147[28], 196[32].
skamsýnn, kortsynet, uforstandig 24[9], 150[15].
skamsýni, *f.* Kortsynthed 172[10].
skap, *n.* Sind, Gemyt; tungt Sind, Sörgmodighed 97[1]; *pl.* Avlelem 135[12], [13].
skapferð, *f.* Sind, Sindelag 27[19]var.
skarpr, maver, skarp af Ansigtstræk 4[28], 15[12], 89[27].
skemd, *f.* Skjændsel 115[29], 129[28].
skemma (md), skamfere, saare 54[4], 140[9]; tilföie Skam, udskjæmme 55[26], 147[10]; skemdr, gjort til Skamme, beskjæmmet 125[1], 189[5].
skemmast (md), skamme sig 36[29]var.
skemtilegr, fornöielig, morsom 148[7].
skil, *n. pl.* at skilum, með réttum skilum 158[32], 159[27], paa tilbörlig Viis, med Ret og Skjel.
skilja (ld) undan, undtage fra 85[8].
skilning, *f.* Adskillelse, Begreb 72[29]. ifrá skilning sálu líkaminum 31[34] = sk. sálu ífrá l. Sjælens Adskillelse fra Legemet; 40[29], [30], 84[7], [23].
skilvíslega, ordentlig, nöiagtigen 153[29]. 199[3].
skipa, beskikke, tilkalde 126[21]; = skipta(?) 142[1].
skipan, *f.* Bestemmelse 159[19], [21], 167[34].
skipstjórnarmaðr, *m.* Skibsstyrmand 191[26].
skipta (pt) einu, sörge for, tage sig af, bryde sig om 75[30] (?), ellers s. Anm.
skiptr af viti, berövet Forstanden 4[24], 166[21].

skirr, reen. klar 113[29], skír raust, rödd 53[9], 106[6].
skjal, n. = skal.
skjálfa = skelfa (lfd), faae til at skjælve, gjöre bange 197[1].
skjótmælgi, n. hastig, ubesindig Tale 108[10].
skæðr, ödelæggende, fordærvelig 165[9].
skolf = skalf af skjálfa, skjælve, 53[20], skalf 91[27], 127[1].
skor, f. Rift, Revne 56[14].
skorpna (að), indskrumpes 81[19].
skortr, m. Aftagen, Mangel 133[20].
skrækta (kt), skrige 184[20].
skreppa, f. Randsel 104[21].
skrikan, f. Vaklen, Udgliden 48[15].
skriptagangr, m. Skriftemaal 45[20].
skröksaga, f. lögnagtig Fortælling 112[4].
skúa (að), forsyne med Sko, beskoe 83[24].
skumaskot, n. Skumring 190[15].
skumi, m. Skummelhed, Mörke 37[22].
skunda (að), ile, skynde sig 88[24] v. a. = skynda, paaskynde, fremskynde 109[7], [10].
skýfa (ð), skubbe, skyde bort 183[9].
skyldulegr, hvad der paaligger i Fölge Pligt eller Stilling 64[6].
skynda (nd), paaskynde, befordre hastigen, m. dat. 106[2]. sk. sér ell. skynda alene = skunda, skynde sig, ile 69[15], 31[6], 47[7].
skynja (að) um, undersöge 36[28].
skynleysi, n. Uforstand 133[19].
skynsamlegr, skymsamr, forstandig, fornuftig 100[28], 101[14].
skynsemd, f. Grund 6[20], 122[20], Forstand 21[31].
skytari, m. en Skytte 137[20].
sléttmælgi = sléttmæli 175[6].
sléttmæli, n. slesk Tale 121[23].
slétta (tt), gjöre glat, udjævne 158[9].
slétta, f. Slette 209[2].
sléttyrði, n. pl. glatte, smukke Ord 121[22], 164[29].
slíkarri = slíkri, dat. fem. af slíkr 135[1].
slægja (gð), overliste, forföre 95[19], 150[27].
slæglegr, fiffig, listig 152[1].
slökkva (kt), slukke 196[11], 198[3].
slökkvir, m. Slukker. sorgar sl. Dæmper for Sorgen 175[9].
smákvistr, m. liden Kvist 81[21].
smámenni, n. Smaafolk, ringe Folk 169[23].
smíð, f. Arbeide 132[5].
smyrsl, n. pl. Salve, Smörelse 136[25].
snæðingr, m. Maaltid, Spisen 173[14], 200[23].
snáplegr, lumpen, gemen 139[5].
snápr, m. lumpen Person 165[9].
snápskapr, m. Uforskammethed 102[3].
snarpr, skarp; ru, hvas, (om Klæder) 97[24]. snarpleikr, m. 196[22].
sneyping, f. Skam, Beskjæmmelse 55[16], 128[2].
sníkinn, graadig 136[21].
sníkja (kt) snige, snylte 32[23].
snild, f. Klögt, Snille 12[31].
sæma (d), hædre 2[22], 52[3], 107[14]; samtykke i, finde sig i, være tilfreds med 1[26].
særa (rð), besværge 135[23].
sómasamlegr, herlig, 208[10], [13].
sorgfullegr, sorgfuld 194[3].
sortna (að), blive sort 81[19].
sóttarfar, n. Sygdoms Beskaffenhed, Sygdom 101[27], 102[6].
spekja, præs. speki, præt. spekta, gjöre spag, rolig 197[21].
spellandi, pl. spellendr, m. en som ödelægger, fordærver noget 23[30]. alm. spillandi.
spenja (and), lokke 44[5]var., 108[22]var.
sperna (sparn), sparke; sp. einum frá, stöde bort fra 44[8].
spilla (lt), fordærve, skamfere; sp. fyrir einum, sætte Ondt for 33[10].
spjótslag, n. Spydstik 95[13].
spottsamlegr, spottende, spotsk 197[10].
spýja, f. Opkastelse 43[6].
spör, f. Sparsomhed, Karrighed 120[7].

úskiptilegr (-lega), udelelig, uadskillelig 22[18], [19].
'**usli**, *m.* Ödelæggelse, Ild 3[14], 35[33], 125var.
úslökkilegr, uudslukkelig 95[17].
úsœmilegr, usömmelig, uanstændig 138[6].
úsparr, som ikke sparer; láta úspart, ikke spare paa, 2[2].
ústaðlegr, ustadig 192[11].
úsynja, utilbörligen, upassende (rim. af **syn** *f.* Nægten, eg. **at úsynju**, saaledes at det ikke kan negtes eller besmykkes) 5[36], 113[11], 125[4], 145[8].
úsýnn, usynlig 140[32].
úsýnilegr, usynlig, uanselig 162[23].
útenda (nd), tilendebringe 118[26].
útferð, *f.* Begravelse 187[1].
úthelling, *f.* Udöselse 117[23].
útlægð, *f.* Forvisning, Fredlöshed 177[18].
útrás, *f.* Udlöb 64[24].
útrúnaðr, *m.* Utroskab 94[27].
uttan = fyrir uttan 42[17], 206[14]var. udenfor, *m. gen.* 99[10].
útvegr, *m.* Udvei 48[32].
úumrœðilegr, som ei kan omtales ell. beskrives 22[20], 113[22], 161[25].
úumskiptilegr, uomskiftelig, uforanderlig 113[23].
úvistilegr, uhyggelig, ubehagelig at at opholde sig i 74[3].
úvizka, *f.* Uforstand 159[2].
úvizkulegr, uforstandig 100[30].
vá, *f.* Elendighed, Usselhed 36[4], 61[15], 125[10].
vægð, *f.* Skaansel 118[20].
vægilega, skaansomt 73[16].
vægja (gð), skaane, spare 26[31], 49[2]; giver efter 125[35].
vægsl, *f.* = vægð, Skaansel 116[6].
væta (tt), væde, gjöre vaad 155[20], 174[13].
vakr, vaagen, aarvaagen 156[5], 197[9].
vála (að), jamre sig 20[26].
váljúgr, *m.* pludselig, uventet Bedrag, Skuffelse 110var.
vana (að), formindske, forringe; **dep.** aftage, formindskes 133[31].
vangæzla, *f.* Forsömmelighed, Skjödeslöshed 14[33], 102[8].
vangeymsla, *f.* = vangæzla 102var.
vanheill, syg; spedalsk 14[24].
vanhyggja, *f.* Mangel paa Eftertanke 21[2].
vankunnasta, *f.* Uvidenhed, Ukyndighed 121[18].
vansi, *m.* Skade, Ulempe 50[24], 51[35], 70[26]; Mangel 82[29].
vanvirða (rð), ringeagte 90[22].
vanvit, *n.* Uforstand 70[21].
vápna (að), væbne, bevæbne 163[32].
varða (að), vedkomme, *m. acc.* 180[19].
varðveita (tt), bevare, passe paa *m. dat.* 140[3] alm. *m. acc.*
varkunna = varkynna, bære over med 44[1].
varkynna (nd), ynkes over 27[29], 47[33], 157[7].
varnaðr, *m.* Advarsel. hafa annars víti sér at varnaði, blive klog af Andens Skade 51[21].
varningr, *m.* Vare 68[9].
varpa (að), kaste, slænge 135[14], 162[12].
varygð, varhygð, *f.* Forsigtighed 97var. 192[1].
vás, *n.* Elendighed 63[7].
vásbúð, *f.* det at ligge under aaben Himmel og slide ondt, Strabatser 19[8], 60[3].
vazáðir = vazæðir, *for* vatnsæðir (-ar), *f. pl.* Vandaarer 72[1], [4].
vatzlauss, manglende Vand 196[9]. vatzrás, *f.* Vandström 148[16]. vazskortr, *m.* Vandmangel 196[8].
vefja (afð), vikle, indvikle 125[24], 197[33].
vegarganga, *f.* Gang, Marsch 119[36].
vegarleysi, *n.* Mangel paa Vei, Sted hvor ingen Vei findes 104[8].
veiðihundr, *m.* Jagthund 137[22].
veiðikona, *f.* Jægerske 137[20].
veiðimaðr, *m.* Jæger 137[15].
veiðiskapr, *m.* Jagen, Jagt 9[3].
veiðivél, *f.* Jagtkunst, Jagtlist 137[21].
veita (tt), yde, give; *v. n.* indtræde, finde Sted 82[23], 178[10], 204[26].

tækilegr, som man kan tage, sætte sig i Besiddelse af 43[18].
toga (að), drage, trække 107[22].
tól, n. Redskab, Verktöi 197[13].
tómlegr, langsom 72[10].
trédrumbr, m. =
trékumbr, m. Trækubbe, Træklods 165[24].
trésmiðr, m. Snedker 167[26].
trétrumbr, m. = trékumbr.
treysta (st), stole paa, have Fortröstning til 63[24]; styrke, gjöre standhaftig 94[3].
trjó, (*pl.* af tré,) n. Træ 138[16].
troða (trað), træde, træde paa 132[20], 195[11].
trúlegr, tro, paalidelig 1[23], 13[26].
trúleysi, n. Irreligiösitet 145[19].
trúnaðarmaðr, m. Mand som anbetroes en Tillidspost, Tillidsmand 94[27].
tryggrofi, m. Forræder 181[1].
turna s. umturna.
tvenni = tvenn, n. *pl.* af tvennr, dobbelt 21[20], 24[27].
tvévaldr = tvífaldr 51[7].
tvíkostr, m. Dilemma, tvivlsomt Tilfælde 173[32].
tvisvar, *adv.* to Gange 50[29].
töturr, m. Pjalt 60[5].
úáran, n. Uaar 46[19].
úbærilegr, utilbörlig, upassende 6[6], 36[33], 122[20], 158[5].
úbergan, n. sterkt, haardt Fjeld 181[10].
údauðlegr, udödelig 113[21].
úendilegr, uendelig 113[22].
úeyðilegr, uforkrænkelig, som ikke kan tilintetgjöres 143[11].
úfagnaðr, m. Sorg, Elendighed 33[4], 183[23]. úfagnaðarvél, *f.* sörgeligt, jammerligt Paafund 25[24].
úfr, m. Bjerguglè, Hubro, strix bubo. 139[2].
úfreistat, uforsögt 174[25].
úgetinn, ufödt 40[31], 84[6].
úgleði, *f.* Sorg, Bedrövelse 102[22].
úgleðja (-gladda), bedröve 75[16].
úgœzka, *f.* Slethed, Ondskab 24[34].

úheilsamr, usund 14[31].
úheyrilegr, uhört, vidunderlig 31[16], 95[11].
uhœfilegr, usömmelig, upassende 105[3], 115[20].
úhreinandi, -endi, n. Urenlighed, Smuds 44[2], 45[22]var., 133[2], 142[20], 157[6].
úkæti, *f.* Bedrövelse, Sorg 144[16].
úkynni, n. Synd, Ondskab 43[20].
úlfaldi, m. Kamel 69[12].
úlíðandi, uforgængelig 183[26].
úlíkamlegr, ulegemlig 113[22].
um, forbi 9[7], [8].
úmáttulegr, svag, afmægtig 29[8]. umulig 31[35], 32[11], 49[4], 98[29], umuligt at faa Bugt med 170[6].
umdœmi, n. Afgjörelse, Dom 64[20].
umgerð, *f.* hvad man forsyner en Ting udvendig med 21[5].
umskiptilegr, foranderlig 55[14].
umturna (að), dreie om, vende om i Kreds 132[7].
undir, leggjast — underkaste sig 69[17].
undra (að), forundre sig 154[10].
unjan, m(?), Lög 139[6].
unnandi, m. Elsker 137[33].
únýta (tt), gjöre unyttig, tilintetgjöre, ophæve 129[19], 170[9], 171[3].
uppfœði, n. Opfödelse, Opdragelse 188[18].
upphald, n. Underhold 169[33], 170[11], 195[29].
uppris, n. Opstand 23[25].
upprisa, *f.* Opstaaelse 34[21], [31].
uppruni, m. Ophav, Oprindelse 133[26].
upptak, n. Optagen, det man tager op, Indtægt 71[22].
upptekt, *f.* = upptak 71[22]var.
úráð, n. slet Beslutning, Plan 111[15], 157[24].
úráðvandr, slet, uretskaffen 91[1].
úreinandi, s. úhreinandi.
úrugglega, sikkerligen, forvist 31[10].
úsénn, useet 7[9], 131[30].
úsiðlega, usædeligen 37[2].
úsiðr, m. Uskik, Usædelighed 148[2].
úskapaðr, uskabt 113[21].

úskiptilegr (-legs), udelelig, uadskillelig 22[18], [19].
úsli, m. Ödelæggelse, Ild 3[14], 35[22], 125var.
úslökkilegr. uudslukkelig 95[17].
úsœmilegr, usömmelig, uanstændig 13[6].
úsparr, som ikke sparer; láta úspart, ikke spare paa, 2[2].
ústaðlegr, ustadig 192[11].
úsynja, utilbörligen, upassende (rim. af syn f. Nægten, eg. at úsynju, saaledes at det ikke kan negtes eller besmykkes) 5[24], 113[11], 125[4], 145[6].
úsýnn, usynlig 140[22].
úsýnilegr. usynlig, uanselig 162[23].
útenda (nd), tilendebringe 118[26].
útferð, f. Begravelse 187[7].
úthelling, f. Udöselse 117[23].
útlægð, f. Forvisning, Fredlöshed 177[16].
útrás, f. Udlöb 64[24].
útrúnaðr, m. Utroskab 94[27].
uttan = fyrir uttan 42[17], 206[14]var. udendenfor, m. gen. 99[10].
útvegr, m. Udvei 48[22].
úumrœðilegr, som ei kan omtales ell. beskrives 22[20], 113[22], 161[25].
úumskiptilegr, uomskiftelig, uforanderlig 113[23].
úvistilegr, uhyggelig, ubehagelig at at opholde sig i 74[3].
úvizka, f. Uforstand 159[2].
úvizkulegr, uforstandig 100[20].
vá, f. Elendighed, Usselhed 36[4], 61[15], 125[10].
vægð, f. Skaansel 118[20].
vægilega, skaansomt 73[16].
vægja (gð), skaane, spare 26[31], 49[2]; giver efter 125[35].
vægsl, f. = vægð, Skaansel 116[6].
væta (tt), væde, gjöre vaad 155[20], 174[13].
vakr, vaagen, aarvaagen 156[5], 197[9].
vála (að), jamre sig 20[26].
váljúgr, m. pludselig, uventet Bedrag, Skuffelse 110var.
vana (að), formindske, forringe; dep. aftage, formindskes 133[31].

vangæzla, f. Forsömmelighed, Skjödeslöshed 14[20], 102[6].
vangeymsla. f. = vangæzla 102var.
vanheill, syg; spedalsk 14[24].
vanhyggja, f. Mangel paa Eftertanke 21[2].
vankunnasta, f. Uvidenhed, Ukyndighed 121[10].
vansi, m. Skade, Ulempe 50[24], 51[20], 70[20]; Mangel 82[29].
vanvirða (rð), ringeagte 90[22].
vanvit, n. Uforstand 70[21].
vápna (að), væbne, bevæbne 163[21].
varða (að), vedkomme, m. acc. 150[19].
varðveita (tt), bevare, passe paa m. dat. 140[3] alm. m. acc.
varkunna = varkynna, bære over med 44[1].
varkynna (nd), ynkes over 27[29], 47[23], 157[7].
varnaðr, m. Advarsel. hafa annars víti sér at varnaði, blive klog af Andens Skade 51[21].
varningr, m. Vare 68[9].
varpa (að), kaste, slænge 135[14], 162[12].
varygð, varhygð, f. Forsigtighed 97var. 192[1].
vás, n. Elendighed 63[7].
vásbúð, f. det at ligge under aaben Himmel og slide ondt, Strabatser 19[6], 60[2].
vazáðir = vazæðir, for vatnsæðir (-ar), f. pl. Vandaarer 72[1], [4].
vatzlauss, manglende Vand 196[9]. vatzrás, f. Vandström 148[16]. vazskortr, m. Vandmangel 196[8].
vefja (afð), vikle, indvikle 125[24], 197[23].
vegarganga, f. Gang, Marsch 119[26].
vegarleysi, n. Mangel paa Vei, Sted hvor ingen Vei findes 104[9].
veiðihundr, m. Jagthund 137[22].
veiðikona, f. Jægerske 137[20].
veiðimaðr, m. Jæger 137[15].
veiðiskapr, m. Jagen, Jagt 9[3].
veiðivél, f. Jagtkunst, Jagtlist 137[21].
veita (tt), yde, give; v. n. indtræde, finde Sted 82[23], 178[10], 204[26].

vekvi, *m.* Væde, Fugtighed 18[27], 118[31]. ogs. vökvi, *m.* og vökva, *f.*
vélprettr, *m.* lumsk List 156[7].
vera, *f.* Væren, Tilværelse, Ophold 79[4], [8], 196[22].
verða við einum, tage sig af 59[14].
verðlegr, verdig 121[4].
verðulegr, verdig, fortjent 122[7], 148[26]. verðulega efter Fortjeneste 115[16].
verja (varða), anvende, bruge *m. dat.* 68[9].
verkr, *pl.* -ir, *m.* Smerte 101[22].
vernd, *f.* Forsvar 97[36]. verndarmaðr, *m.* Forsvarer 144[34].
vers, *m.* (ell. *n.*) Vers 195[16].
vesna (að), blive slettere 24[21].
vettugi, *n.* Intet 70[6].
við = með 106[6].
við, *adv.* ved, ved Siden af, tilmed 50[26].
viðfarir, *f. pl.* Behandling 104[16].
viðrkœmilegr, passende, bekvem 57[24], 136[18] = viðkvæmilegr.
viðrlífi, *n.* Livsophold 107[13], 133[18].
viðrœða, *f.* Samtale 10[27], 120[33].
viðrsjón, *f.* Varsomhed, Mistanke; hafðr at v. behandlet som mistænkelig 60[14].
víðskygn, klartseende vidt omkring 113[33].
vígskarð, *n.* Skydehul 161[27].
víkja (veik) til eins, begive sig hen til 101[34] = vitja (til) eins.
vikna (að), blive svag, give efter 150[11].
vildastr, ypperst, bedst 98[14], 153[2], 174[8].
viljaðr, som har Villie ell. Tilbøielighed i en vis Retning (til einhvers) 5[9].
viljamaðr, *m.* Mand der handler En til Behag, efter hans Smag 122[26].
viljari, ypperligere, bedre = vildari 98[7].
viljastr = vildastr, ypperst, bedst 12[26], 121[19], 126[6], 174[24].
villa (lt), forføre, føre vild 104[25].
villistigr, *m.* vildfarende, forvildende Vei 50[19], 172[20].
villukarl *s.* villumaðr 102[26].
villulauss, fri for Vildfarelse 99[13].
villumaðr, Kjetter 149[9].
villusamr, forförerisk 157[31].
villustigr = villistigr 145[7], 194[1].
villutrú, *f.* falsk, vrang Tro 103[26].
villuvápn, *n.* Kjettervaaben 149[25].
villuþoka, *f.* Vildfarelsestaage 3[18].
vilnast (að), haabe 22[7].
vílsinni, *n.* Slid og Slæb 60[2], 63[7], 132[19].
vindblástr, *m.* Vindens Blæst 133[20].
vingjarnlegr, venskabelig, venlig 59[22].
vinna (vann), vinnast, forslaae, være tilstrækkelig, stærk nok 181[26].
vínviðr, *m.* Vinranke 37[22].
virkt, *f.* Omhu; mér er virkt á einum, jeg bærer Omhu for, holder af 101[18].
vísend, *f.* Kundskab 73[18].
vísendi, *n. pl.* Kundskab 38[26], 107[22].
vita (vissa), kjende til, vide af *m. gen.* 20[16].
vitkast (að), komme til Forstand, Besindelse 52[32], 86[10].
vitleysi, *n.* Uforstand 114[1], 133[10].
vitringr, *m.* Vismand 127[23], 147[17].
vizka, *f.* Forstand, Klögt 99[28], 100[4].
vizkulega, klogeligen 98[19].
völdugr, mægtig 102[27], 113[16], 206[4].
völdulegr, som staar i ens Magt, som han har Raadighed over 187[22].
yfast = ifast, tvivle 186[12].
yfirboði, *m.* Hersker, Tyran 117[9].
yfirengill, *m.* Erkeengel 28[1], 124[16].
yfirsýn, *f.* Udseende, Ansigt 151[30].
ylja (að), varme, opvarme 133[24].
ymni, *m.* Hymne 51[33], 181[14].
ymsilegr = ýmislegr 22[29].
ynnisamlegr, yndig, elskelig 159[9].
yppa (pt), ophöie, rose 170[18].
yxn, *n. pl.* Öxne 151[1], [6], 165[26], ellers ogs. *m. pl.*
þagna (að), forstumme, tie stille 172[21].
þakksamlega, taknemmeligen 97[1], 147[14], 129[20] 98[11], 100[12].
þarfendi, *n. pl.* Fornödenheder, Nödvendigheder 11[22].
þarflauss, ufornöden; at þarflausu uden Nödvendighed 70[22], 158[5].
þarkoma, *f.* Didkomst 94[10].

þegarleið = þegar, strax 128[20], 150[22]; þegar um leið 157[32].
þekkilegr, behagelig, kjærkommen 91[31], 105[13], 193[16].
þekkjast (kt), behage, tækkes, 148[22]; þ. modtage, antage 154[16].
þenja (þanda), udspile, húð þönd um smákvistu 81[21].
þeysa (st), löbe afsted med Fart 53[29].
þjónasta, *f.* Tjeneste, Gudstjeneste; heilög þ. Sakramente 85[22].
þó, adskilt fra at 117[6], 169[19].
þœfa, *f.* besværligt Arbeide; Strid, Kamp 58[31], 65[6], 150[1].
þokki, *m.* Yndest, Velvilje 149[2].
þori, *m.* Mængde 27[21] (dette Ord skrives saavidt vides altid i Membranerne med enkelt r, og adskilles saaledes fra **þorri** Maanedens Navn).
þorna (að), törres 78[13], 163[17].
þorsti, *m.* Törst 84[33].
þrætta (tt), tviste, trætte 148[3].
þrætta, *f.* Trætte, Dispyt 150[1].
þráyrði, *n. pl.* vedholdende Skjænderi 125[34].
þrenniskyns, tre Slags 131[2].
þresköldr, *m.* Tærskel 167[18].
þreyta (tt), *impers. m. acc.* forsmægte, forkomme af Mödighed og Sult 11[32].
þrífa (þreif), gribe, tage fat paa 198[24].
þrifla (að), famle, föle sig for med Hænderne 70[23], 123[18].
þrining *f.* Treenighed 22[16], 84[7].
þrútna (að), svulme 78[14]. þrútnan, *f.* Svulmen 130[14].
þrýsta (st), stöde, skyde 41[7], 116[4].
þröng, *f.* Trængsel 195[14]. þröngð, *f.* d. s. 203[7].
þröngja, þröngva (gd), trænge 55[24], 59[8], 129[4], betrænge, bringe i Trængsel og Gjenvordighed 37[20], 38[1].
þröngsl, *f.* Trængsler, Gjenvordighed 10[18], 32[15], 44[4], 168[34].
þunnheyrðr, som hörer skarpt, fint 30[12], 53[25]var.
þunnskafinn, tynd, spinkel 15[12].
þurðr, *gen.* -ðar, *m.* Aftagen, Formindskelse 130[16].
þurfi, trængende 44[24].
þurfsamr, tilböielig til at hjælpe, hjælpsom 192[35], eg. þurftsamr.
þurka (að), törre, udtörre 65[4], 115[8].
þurpt, *f.* Hjælp 57[32].
þurptulegr, nödvendig, som tjener til Ens Bedste 191[1].
þúshund, *f.* = þúsund, Tusinde 53[26].
þvætta (tt), vaske, tvætte 159[1]var.
þverr, tvær, vrangvillig 151[20].
því er betr, derved er det bedre, des bedre er det, ell. Gud skee Lov at 104[26].
þýða (dd), fortolke, forklare 72[27].
þýðing, *f.* Forklaring, Fortolkning 29[26].
þykkja (þótti) firir, synes vanskelig; þá þykkir þér minna firir 86[24].
þynna (nt), gjöre tynd, fortynde. þ. frá þoku, adsprede 172[23].
þyngsl, *f.* Tyngsel, haard Skjæbne 44[8], 58[27], 168[34].
þysja (ust), fare afsted, styrte frem 197[4].
þökk, *f.* Tak; firir uttan alla þökk þína 115[11].
öðruvís, anderledes 153[30].
öfunda (að), misunde, *m. acc.;* ogs. *impers.* mik ö. þat 116[1]; hade, bære Nag til 50[31], [33].
öfundsjúkr, avindsyg 136[12].
öfundsýki, *f.* Avindsyge 42[22].
ölóðr, beruset 143[6].
öngd, *f.* Snæverhed, Beklemmelse 162[10], 202[32].
öngja, öngva (gd), gjöre snæver, indskrænke 65[15].
öngull, *m.* Angel, Fiskekrog 123[33].
örk, *f.* Kiste 21[4], 24[24].
örlega, gavmildt, overflödigen 70[26].
örleikr, *m.* Gavmildhed 78[34].
örlenda (nd), gjöre landflygtig; *dep.* gaae i Landflygtighed 50[16].
örlög, *n. pl.* Skjæbnen 174[30].
örmælir, *m.* Kogger 137[16], [21].
öskurlega, gyseligen 53[31]var.

Trykfeil.

S.	10	*L.*	16.	enn *læs* en
-	84	-	33.	ervede *l.* erveðe
-	86	-	28.	þa er *l.* þa er
-	91	-	34,	[gull *l.* gull
-	113	-	25.	vsynelegra *l.* vsynilegra
-	125	-	8.	En þui *l.* en þui
	—	-	9.	lega oc firir þvi *l.* lega. Oc firir þvi
-	129	-	10.	sinn rettendi *l.* sin rettendi
-	145	-	10.	þu gaf *l.* þu gaft
-	149	-	22.	hœf *l.* hæf
-	175	-	33.	faðurllegom *l.* faðurlegom
-	195	-	2 *f. n.*	fysizt B *l.* fysizt A.

Tillæg til Ordregisteret.

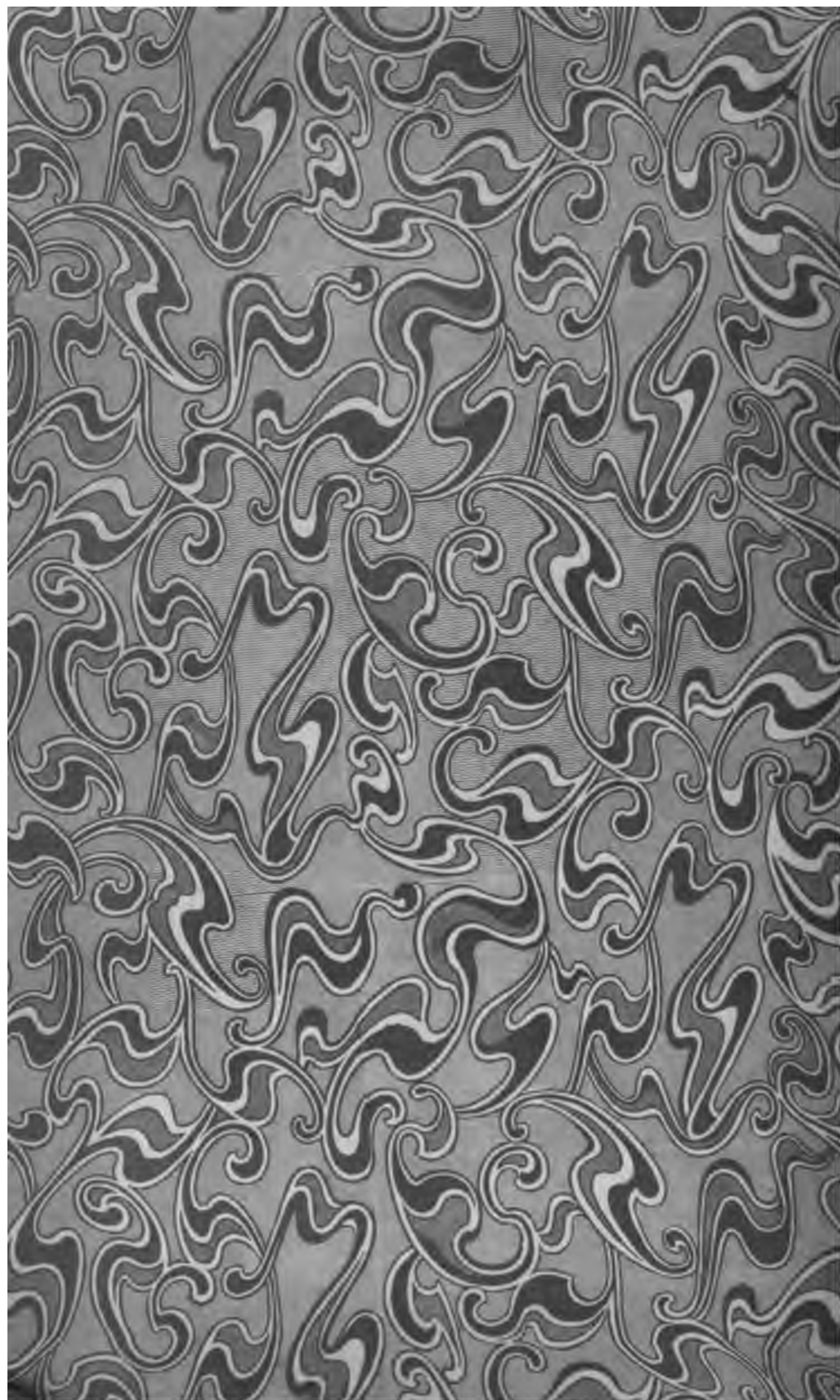
margl á tr, maaskee rettere: ustadig i Kjærlighed = fjöllyndr Sturl. s. I. 1. S. 225.

þessa heims skrautt. oc luka i hans fe
laugskap. allt þat sem eptir er minna
lifdaga. En firir þann. at þu villt
eigi. at ec gera þat. sem mer likar
Þa vil ec i þesso fylgia þinum bode
þui at huerr vitna. þar sem eigi
liggr vid. openberlleg tion eda ta
pan. eda fra skilning. sialfs guds
þa er þat fagrt at fylgia fadur
legom bodordom.

Konungren vard af þessare
rodo fullr af fagnade. en af
at hinn var kuiingt allt riket. þa
skipti hann þegar leid. i tva luti

hana þa let hann fylgia hinn. Ept iam
skiott sem Josaphat. konongr tok vid riki
oc hann kom i hafud borger rikissins. þa
let hann þegar upp ressa yfir alla turnna
oc hin hæsto hus. sigr merkki. varrar
lausnar hins hælga kross. En huer vittna
let hann nidr briota. med akefd blot
hus. oc herbyrgi skurguda. oc iam val let
hann upp grava grunduellina. oc enga
luta let hann eptir liggia. þa sem þui
fallse fylgi. Ept i midri borgenne let h
gera eitt mykyt mystere. med storom
kostnade. oc allzkyns fagrendom. oc
let þat vigia parom herra iesu kristo

3 2044 009 775 545

